ALOIS MUSIL:

POD OCHRANOU NÚRIHO

Z mých cest Pustou Arabií

PRAHA 1929
Nákladem Českomoravských podniků tiskařských a vydavatelských
Tiskem Rolnické tiskárny

MÉ SESTŘE KARLE.

ÚVOD.

Arabie je snad kolébkou národů semitských. Z ní se stěhovali nejen do Babylonska, Asyrie, Syrie a Palestiny, ale i do Egypta a severní Afriky. Stali se nositeli a šiřiteli vzdělanosti, která je dosud podkladem osvěty naší. Dali nám tři největší náboženství, hlásající víru v jediného osobního Boha — jaký div, že jejich kolébka vábí badatele, aby v ní zkoumali základy semitské vzdělanosti a semitských názorů náboženských. Jenom že je takové zkoumání v Arabii ztěžováno jak přírodou, tak člověkem. Na sta kilometrů není vody; palčivé slunce praží a pískové bouře hrozí záhubou. Arabský člověk považuje lup a boj za zábavu. Podniká nájezdy proti všem: obírá slabší a zabíjí, kdo se brání. Úspěšně může v Arabii pracovati pouze badatel, který se přizpůsobí domorodcům, získá si jejich úctu a zajistí si jejich ochranu.

Zkoumal jsem arabské pouště od roku 1896. Vědecké výsledky mých výzkumů byly vydány ve Vídni a New Yorku. V knize této (a snad ještě v jiných) se snažím, abych podal stručný, ale věrný obraz života v jednotlivých krajích arabských a usnadnil porozumění starým i novým dějinám jak politickým, tak náboženským semitského Orientu. Vědeckými výklady čtenáře nezatěžuji. Rád bych, aby se osvěžil ve zdravém vzduchu pouště, nahlédl do duše pravých beduů a zesílil svůj sklon k odhodlanosti a vytrvalosti.

OBSAH.

Strana

Úvod V

I. *Z táboru Núriho k Eufratu* 1

Stěhujeme se k sopce Dekua 1

Nauáf a ženy 6

Drúzové útočí 8

Lovečtí sokoli 10

Nauáf a raněný Abdelli 13

Jak se stal Šalán knížetem Rualů 15

Boje Rualů se sousedy 18

Život v táboře 20

Před vyjížďkou 25

Sopečným územím 28

Dvakrát přepadeni 31

Slunce a měsíc 37

Územím Kmusů 40

Hledáme bratříčka 46

K náčelníku Metebovi 50

Za mlhy k Eufratu 54

II. *Do tábora Eben Smejrova* 57

Zpět do pouště 57

Patron nájezdníků 59

U matky Blejhánovy 61

Ke studnicím Lmát 66

Po prvé v Hamádu 69

Ršejd eben Smejr 76

III. *Za Núrim do doliny Sirhánské* 81

Nebezpečná jízda 81

Po stopách Núriho 87

U studnic Kerážer 90

Návrat k Núrimu 95

Dolinou Sirhánskou 96

Před novou vyjížďkou 104

IV. *Na cestách smrti* 107

K pískové poušti 107

Mezi Šaráráty 111

Jak Núri bránil své čeledi 121

K oase Tejma 126

Strana

Pouští pískovou 130
Za pískové bouře do Džoufu 134
Nauáf dobývá Džoufu 137
Hledáme Núriho 140

V. *S Núrim na západním a severním pomezí Nefúdu* 144
Chystaný nájezd 144
Aude abu Tájeh 151
Nedostatek vody 154
Nefúdem do oasy al-Kára 162
Do kamenité pouště 170
Nájezdy 173
Jak byl Sadún al-Aškar poražen 181
Vůdce a ochránce 186

VI. *Ve vnitru Puste Arabie* 190
Potulný básník 190
Opovržený kmen Šlubů 203
Jak se stal Núri knížetem 208
Hrozí nám zima a žízeň 212
V okolí hory Láha 217
U hřbetu Enáza 223
Potměšilý vůdce 226
Zajati 232
Vysvobozeni 236

VII. *V táboře a v oase* 241
Kupci velbloudů 241
Sňatek u Rualů 243
Otec a syn 248
Válka se Šammary 250
Núri doma 253
Pobyt v oase 256

VIII. *Dolinou Sirhánskou do Syrie* 261
Rualům hrozí hlad 261
Unavující pochod 265
Slatinou 270
Nájezd odražen 274
Osady v dolině Sirhánské 277
K zámečku Amra 280
Mezi usedlíky 287

IX. *Se kmenem Ueld Ali* 292
Na pomezí pouště 292
Jak nás Sultán přivítal 296
Beduové a politika 298
Sultán a jeho otroci 302

X. *Bez vůdce a bez ochránce* 307
Stará tábořiště 307
Co zkusil Auad . . . . . .
Déšť v poušti . . . . . .

Strana

Velbloudi na jihu 315
Přepadeni 318
Do stanu Núriho 320
XI. *Od Núriho k jihu* 323
Smrt mých přátel 323
Rualové a svatá válka 325
Jak zahynul náčelník Turki 329
Rualové a turecká vláda 333
Aude abu Tájeh a válka 338
Núri o věcech evropských 342
Nový průvodce 345
Hamádem do Džoufu 350
Z dějin Pusté Arabie 353
Liška u beduů 357
Do kotliny Džúba 362
Naposledy v Džoufu 365

SEZNAM VYOBRAZENÍ.

	Strana
1. Jízdní velbloudice	14
2. Území Iját s Dekuy	15
3. U studnic al-Mlosi	64
4. V Hamádu	70
5. Starý hrob	73
6. V údolí Murra	75
7. Náčelník Ršejd	77
8. Území Šáma	89
9. Dešťový rybník Azámán	90
10. Studnice Kerážer	91
11. Zbytek pahorku	*
12. Nauáf s družinou	*
13. U studnic Džemádžem	99
14. Pohoří Misma	101
15. U našeho tábora	102
16. Na pochodu	*
17. Núri odpočívá	*
18. Velbloudi se pasou	103
19. U studnic al-Mejseri	105
20. Napájíme velbloudice	*
21. U studnic Sbájha	*
22. Rovina Luguf	112
23. Skaliska Mezáhír	118
24. V rovině al-Chunfa	119
25. Starý hrob	120
26. S kopce Subíh k západu	128
27. Pískové rameno	131
28. Strom gaza	*
29. Suchá gaza	*
30. Prohlubeň v Nefúdu	*
31. V Nefúdu	*
32. Naše družina	*
33. Pohoří at-Tauíl	135
34. Věž pevného dvorce	136
35. Nádvoří pevného dvorce	136
36. Aude al-Kuéčbi	148
37. V našem táboře	*
38. V našem táboře	*
39. Hora Umm al-Kúr	151
40. Núri určuje tábořiště v pískové dolině	155
41. V pohoří at-Tauíl	156
42. Abu-d-Dhúr	165
43. Khejf Hadžal	167
44. Osada al-Kára	*
45. Cháled eben Sattám	178
46. Na loučce	196
47. Mizel drží ještěrku	197
48. Polední odpočinek	200
49. Osli u studnic v Araru	204
50. U studnic v údolí Tbel	215
51. Cestou kolem hory Láha	217
52. Ve východním Hamádu	230
53. Vysočina Bijáz od jihu	231
54. Nové tábořiště	247
55. Velbloudi se pasou na gaze	*
56. Mežhem v keři gaza	*
57. Hájek gazový	250
58. Arta drží písek	251
59. Před odchodem z al-Kára	262
60. Odpočinek na pochodu	265
61. Keře msa	269
62. Velbloudi se pasou na gorolu	271
63. Keř ačrešový	*
64. Keř eržový	*
65. Velbloudi se pasou na halfě	*
66. Rualové nakládají halfu	*
67. Rualové chystají halfu pro koně	277
68. U dešťové tůně	*
69. Dešťová tůň obrostlá topoly	*
70. Údolí al-Hsájde	*

	Strana
71. Chlapci u tůně	*
72. Tábořiště v Šómeri	282
73. Oba moje stany	283
74. Al-Azrak zvenčí	*
75. Al-Azrak uvnitř	*
76. Od Azraku k jihu	284
77. U rybníků Žijáši	*
78. Od rybníků Žijáši k západu	*
79. Zámeček Amra od severu	*
80. Zámeček Amra od jihozápadu	*
81. Zámeček Amra od jihozápadu	*
82. Strom terebintový	*
83. Hammám as-Sarráh	289
84. Hammám as-Sarráh od severozápadu	*
85. Kopule v Hammám as-Sarráh	*
86. Ve zříceninách al-Hallábát	
87. Ve zříceninách al-Hallábát	*
88. Ve zříceninách al-Hallábát	290
89. Ve dvorci Dáúda an-Nebki	293
90. Sultán cvičí sokola	299
91. Ohniště rodu Eben Tajjár	301
92. Ohniště rodu Eben Smejr	308
93. Sopky Umm Úál a al-Uejla	321
94. Velbloudi pijí v dešťovém rybníku	*
95. Nabíráme vodu v rybníku Hedžm	*
96. Emír Nauáf	324
97. Naše družina	*
98. Naše družina	*
99. Vlnitou rovinou	352
100. Sopečné území od východu	354
101. Má černá jízdní velbloudice	356
102. V jihovýchodním Hamádu	358
103. Při cestě nájezdníků	359
104. Tabulové kopce	361
105. Věž Máred	362
106. Jižní část Džoufu	363
107. Severní část Džoufu	364
108. Prostranství mezi zahradami v Džoufu	*
109. Studny v Džoufu	366
110. Studny v Džoufu	367
111. Zahrada v Džoufu	*
112. Vepřovice v zahradách v Džoufu	*

Označená * na zvláštních přílohách.

I.

Z TÁBORU NÚRIHO K EUFRATU.

Stěhujeme se k sopce Dekua.

»Není překážky, Músо, proč bys nemohl v poušti cestovati před mým obličejem, pod mou ochranou,« pravil mi Núri z rodu Eben Šalán, velký náčelník či emír kmene Ruala, když jsem začátkem července 1908 dlel po prvé návštěvou v jeho stanu.

Spoléhaje, že mi svého obličeje, své ochrany, jistě poskytne, odstěhoval jsem se koncem září téhož roku se svými druhy a zásobami do jeho tábora. Doprovázel mne Evropan, jemuž jsme říkali Túmán, a čtyři domorodci. Túmán měl pečovati o mé vědecké přístroje a pomáhati mi při hvězdářských pozorováních. Z domorodců měl nejdůležitější úkol Náser: střehl mých zásob a velbloudů. Mhammad a Blejhán se mnou jezdívali na kratší vědecké výpravy; Mhammad jako sluha a kuchař, Blejhán jako ochránce před svými soukmenovci. Čtvrtý, Harrán, pomáhal při nakládání a pásl mých sedmnáct velbloudic. Stany jsem měl dva: jeden dlouhý, v němž bydlili moji druhové a v němž byly uschovány naše zásoby, a malý kulatý, jakých užívají poutníci do Mekky; v kulatém jsem pracoval a spával. Oba stany byly v každém táboře zřízeny bokem od stanu Núriho, aby bylo všem patrno, že jsem jeho sousedem a že cestuji před jeho obličejem.

V polovici listopadu mně oznámil Núri, že přeložíme tábor do kraje na jihozápad od Palmyry.

»Poslal jsem, Músо, dva muže do pouště otvírající se před námi, aby vyzvěděli, kde vydatně napršelo. Vrátili se včera bez radostné zprávy. Nikde nespatřili znamének deště a od žádného synka pouště, jak říkáme příslušníkům kmene Sluba, nezaslechli, že by byl anděl Alláhův donutil mračna, aby spustila svůj déšť na naše území. Odtáhneme na jihozápad od Tudmoru (Palmyry), a tam budeme čekati, až

anděl Alláhův své mraky na naše území přižene a je přiměje, aby nám daly, po čem toužíme. Takový je můj záměr, ale než jej provedu, navštívím Ršejda z rodu Eben Smejr, náčelníka kmene Ueld Ali, abych uslyšel jeho úmysl a jeho radu. Ršejd je můj dobrý přítel. Chce táhnouti se mnou a bude-li jeho kmen spojen s mým, snáze se ubráníme nájezdu.«

»Kéž Alláh dopřeje jasné mysli tobě i Ršejdovi, abyste našli radu nejvhodnější pro své kmeny. Pověz mi, Núri, proč jsi tak ozbrojen? Vždyť tě tíží náboje a zbraně, které nosíš v posledních dnech. U tvého opasku visí ostrá dýka a pouzdro s revolverem na osm ran, v opasku samém je 48 nábojů, přes ramena máš skříženy dva opasky se 120 náboji pro Mannlicherovu karabinu, kterou z ruky ani neodkládáš. Nač máš tento náklad zde uprostřed svého vlastního tábora?«

»Bratře Músо, nositi zbraně a náboje je náš zvyk. Vedeme válku s mnohými kmeny, a já, náčelník Rualů a vrchní velitel Ueld Ali a Šarárátů, musím býti připraven k odražení útoku. Mimo to, Músо, musím býti dvojnásob opatrný a pozorný, neboť nevím, kdy a kde mne zastihne mstitel. Když jsi navštívil můj stan ponejprv, napočítal jsi v něm 32 dírek. Ptal jsi se mne, kdo je nadělal. Nechtěje tě postrašiti, zatajil jsem pravdu. Dnes ti ji povím. Tu noc před tvým příchodem se mstitelé přiblížili k mým stanům na dostřel a jejich koule nadělaly ony dírky. Alláh mne chránil. Nezastihla mne ani jediná, poněvadž jsem té noci nespal ve svém stanu. Mstitelé táboří nedaleko s Drúzy a mohou se k mému stanu přiblížiti znova. Kdy mne zastihne jejich koule či dýka, ví sám Alláh. Chtějí mou krev a přece jsem jednal v zájmu svého rodu. ba celého kmene, když jsem vykonal, co jsem vykonal.« — Núri narážel na svého bratra a předchůdce Fahada, jejž jeho otrok na jeho rozkaz zabil, a na svého jiného bratra Mišala, jenž zahynul jeho vlastní rukou. Jak mi Núri sám vypravoval, zabil v bojích přes 120 jiných mužů. Moji známí v Damašku mne před ním varovali, tvrdíce, že žádný panther nedychtí po krvi jako on.

»Nevěř, Músо, jeho obličeji, jeho ochraně,« mi říkali. »Vezme tě s sebou do vnitřní pouště a tam tě zprovodí se světa. Není třeba, aby potřísnil vlastní ruku tvou krví jako ji potřísnil krví svých dvou bratří. Učiní tak některý z jeho otroků. Budeš jistě několikráte přepaden a mezi útočníky může býti někdo. kdo bude plniti rozkaz či vůli Núriho. Na-

padnou vás nájezdníci. Jak snadno může koule zezadu učiniti konec tvému životu a Núri bude naříkati a přisahati, že tě zabili jeho nepřátelé. Nevěř mu a nejezdi s ním do vnitřní pouště!«

A přece jsem mu důvěřoval a s ním jel. Poutaly mne jeho oči, které se za jeho hovoru se mnou dívaly upřímně jako oči dítěte.

Ráno jsme navštívili s Túmánem pobořený římský tábor, ležící nedaleko. Jen stěží jsme v něm pracovali. Silný západní vítr ohýbal měřítko a byl tak studený, že nám prsty úplně zkřehly. Nebylo divu. Vždyť náš maximální teploměr ukazoval v noci šest stupňů Celsia pod nulou.

Před polednem jsme se stěhovali k jihovýchodu. Na opuštěném tábořišti jsme minuli tři slepá štěňata, která smutně kňučela po své matce. Utekla od svých mláďat, doprovázejíc hospodyni, a jim hrozila smrt hladem. Nedaleko se svíjela vyhublá velbloudice. Zlámala si nohu, a její majetník ji ponechal osudu. Chvílemi popocházela, poskakujíc po třech, ale bolest ve zlámané noze ji znova a znova nutila, aby ulehla. K vodě se mohla doklepati, ale k pastvě nikoliv. Nenašel-li ji nějaký sedlák a nesmiloval-li se nad ní, zahynula i ona hladem.

Vítr přinášel spousty prachu a písku. Jemná zrnéčka pronikajíce až na kůži působila svědění a dráždila nervy. Vzduch byl tak chladný, že nám mrzly ruce i nohy. Všechny vyšší hory k severu, západu i jihu se leskly čarovnou krásou čerstvě napadaného sněhu. Rád bych byl šel pěšky, ale emír toho nechtěl dovoliti.

»Stal jsi se, Músо, bratrem mým a Nauáfovým, a tudíž i náčelníkem našeho kmene, a náčelník nesmí měniti svého tábořiště pěšky, nýbrž musí v čele svého kmene jeti.«

Nauáf, prvorozený syn Núriho, jel na lehké jízdní velbloudici či delúlu. Jeho klisna byla opratí přivázána k podpěnce velbloudice a klusala vedle, aby se mohl Nauáf vhoupnouti do jejího sedla, když by se ozval pokřik na poplach. Na kyčlích velbloudice Nauáfovy seděl jeho bratranec Mežhem a přidržoval se zadního sedlového knoflíku. Mežhem, slabounký, asi desítiletý hoch, ztratil svého otce Mhammada před dvěma léty. Tábořil s ním jako soused nějaký Šammari. Jednoho dne ukazoval Mežhemův otec ve svém stanu svůj nový revolver svému sousedu, vybízeje ho, aby zkusil, jak lehce se stiská jeho péro. Šammari uchopil podávaný revolver, stiskl

kohoutek, rána vyšla a zasáhla Mhammada do prsou. Svalil se mrtev. Jeho otroci se hned vrhli na nešťastného souseda, chtějíce ho zabíti, ale Núri a Nauáf, přivoláni poplašným pokřikem, mu zachránili život.

»Vždyť to bylo dopuštění Alláhovo,« pravil mi Núri. »Alláh určil, aby se to stalo a byli bychom se dopustili hanby, kdybychom byli dovolili, aby byl náš soused od otroků zabit.«

Projížděli jsme mezi velbloudy s náklady. Dozíraly na ně ženy a dívky, kráčející pěšky anebo sedící na nákladech neb v ozdobných nosítkách. Nějaká kráska zpívala:

Ach, té zrady mého milého, ó Džúdo!
Usmyslil si podvod, ó sestřičko!
Došly mne zprávy o jeho vytáčkách;
poněvadž mne můj vytoužený podvádí,
přísahala jsem, že se k němu nikdy nevrátím.
I pospěš a pochovej mne, třebas bych ještě byla živa.

V čele kmene jsme našli náčelníka Ršejda eben Smejr. Bylo mu asi 30 let. Zamlouval se mi pro příjemný výraz své plné tváře. Pozdraviv se s ním, tázal jsem se ho po zdraví jeho a celé jeho rodiny. Chtěje se mi zavděčiti, vykládal, že jen mně k vůli odmítl návrh Núriho, abychom se utábořili jihozápadně od Palmyry a přemluvil ho, aby táhl na jih od sopky Dekua a mně tak poskytl příležitost, abych mohl prohlédnouti sopečné území Iját. S úsměvem jsem mu děkoval, ale poznamenal ihned, že kraj jihozápadně od Palmyry spásla do hola stáda kmene Kmusa, kdežto jižní polovice sopečného území Iját že nebyla dotud od velbloudů navštívena a že svědčí o odvaze obou, když se utáboří v území nepřátel a spasou jim nejlepší traviny a dřeviny.

»Při sám Alláh, Músa má pravdu,« podotkl Núri. »On ví, že jsme po léta spásali území jeho starých přátel Beni Sachr. Kolikráte jsme se, ó Ršejde, položili v době žní táborem u Libben, a my a naše zvířata jsme snědli vše, co jsme našli na jejich pozemcích a v jejich dědinách. Beni Sachr skřípěli zuby, ale neodvážili se na nás. Nebáli jsme se jich a nebojíme se nikoho.«

»A přece jsi mi včera, otče Nauáfův, povídal, že se sám bojíš čeledí a kmenů, ukrývajících se v území sopečném a horách Hauránských. Ze strachu před těmito nepřáteli jsi nechtěl dovoliti, abych navštívil oasu ar-Rahba, ležící v jejich území.«

»Čeledi a kmenové sopečného území, Múso, nejsou pořádní nepřátelé, ale potměšilí lupiči. Vylézají ze svých roklí a prchají s lupem, jakmile nás zahlédnou. Nemají odvahy ani síly, aby se nám postavili na odpor. Jsou-li v úzkých, opouštějí kořist, jen aby co nejrychleji zalezli do svých doupat.«

»Nikdy jsi se ještě, Núri, za nimi neodvážil? Nikdy jsi jich ještě v jejich skalách nevyhledal?«

»Dvakrát jsem tak učinil, ale ztratili jsme tolik klisen, nezvyklých na sopečné území, že jsme měli větší škodu, než užitek z kořisti, kterou jsme odehnali.«

»Žádný bdui, Múso,« poznamenal Ršejd, »nepovede války v roklích sopečných. Jen rovná poušť skýtá možnost pořádného boje.«

Ponenáhlu jsme vnikali do území hodně neschůdného. Je pokryto hrubými kusy lávy a pískem a vyčnívají z něho nesčetné, až 10 m vysoké, sto i tři sta metrů dlouhé, černé útesy. Jsou obyčejně kolmo rozpoltěny, takže obě polovice tvoří podlouhlý oblouk. Přechod přes ostré hrany je pro jízdní zvíře velmi nesnadný a nakloněné plochy útesů jsou tak hladké, že po nich velbloudice sklouzají. Má tmavá ománská velbloudice sklouzla a klesla na přední kolena.

»Jen ochranou Alláhovou,« tvrdil Núri, »jsi, Múso, vyskočil ze sedla a nezlámal si vaz.«

Ustrašená velbloudice se chvěla a dlouho nechtěla vstáti. Potom ohmatávala předními nohama každou nakloněnou plochu útesu a nenacházejíc jisté opory, raději se otočila a rychlým krokem útes obešla.

Pozdě odpoledne se Núri rozjel, aby vyhledal vhodné tábořiště. Po chvíli mi kynul levým rukávem své bílé košile a pravou rukou, v níž držel velbloudí hůlečku, ukazoval místo, kde mám přiměti svou velbloudici, aby poklekla. Tam jsem měl postaviti svůj stan. Emír seskočil se svého zvířete a ihned se kupili okolo něho otroci a sluhové a dále různí Arabové, vyhledávající vhodná místa pro své stany.

Složiv tlumok a odsedlav velbloudici, uvázal jsem jí opraf k levé přední noze a dovolil, aby se popásala. Spolehnut na sedlo, očekával jsem příchodu svých druhů s ostatními velbloudy. Byl jsem velice unaven a chvěl se po celém těle zimou. Jakmile byly stany hotovy, kázal jsem připraviti číšku čaje, ale můj žaludek jej odmítl. Zimnice mnou silně lomcovala. Chtěje se zahřáti, zahalil jsem se všemi svými pokrývkami, a přece zimnice neustala. Teprve k půlnoci se mi

poněkud ulevilo, ale dostavil se silný průjem. Mrzlo na sucho. Teploměr ukazoval šest a půl stupně pod nulou.

Chvěje se zimou a únavou, dozíral jsem ráno na nakládání svých zásob. Bohudíky, že studený vítr ustal a slunce přece jen hřálo.

Před polednem jsme vyjeli a již po hodině určil emír nové tábořiště. Byl jsem tak sláb, že jsem nemohl odsedlati ani své velbloudice. Na rozkaz Núriho tak učinil jeho písař Džuád. Nauáf ke mně přisedl a opatroval mne, až dojeli moji druzi a postavili stany. Po celou noc jsem se svíjel bolestí beze spánku. Ráno bolesti poněkud ustaly a mohl jsem požíti trochu ovesné polévky.

Nauáf a ženy.

Odpoledne mne navštívil Nauáf a zůstal u mne dlouho do noci. Dotazoval se mne opět a opět, zda jsem ženat a kolik mám dětí, neboť nemohl pochopiti, jak může zdravý muž zůstati svoboden. On sám měl již čtyři ženy. Tři mu porodily po jednom synu a přece propustil jednu po druhé. Prvá, kterou měl nejraději, byla dcera zavražděného knížete Fahada.

»Utekla ode mne, lpějíc více na své rodině než na mně, svém manželu, a na Sultánovi, svém synku. Druhá, dcera zesnulého knížete Sattáma, se mi zprotivila. Propustil jsem ji a opustila můj stan, ač hořce plakala a prosila, abych ji u sebe ponechal. Třetí, dcera menšího náčelníka, vynikala krásou, a přece jsem ji vyzval, aby se vrátila k své rodině, poněvadž jsem se jí nasytil. Čvrtá, Fhéde, dlí v mém stanu od dvou let a ještě mi nepřinesla dítěte.«

»Nechápu, bratře Nauáfe, jak můžeš jednati tak lehkomyslně a ničiti životní štěstí tvorů Alláhových, svých žen a svých synů.«

Nauáf se zasmál a pravil: »Vždyť je to přece náš zvyk a obyčej. Jak by se mohl syn emírův spokojiti jedinou ženou? Co by tomu řekli bojovníci?«

»Co se děje se synky propuštěných žen?«

»Nějaký čas zůstanou u svých matek. Pak přijdou do mého stanu a tam je bude vychovávati má stará matka, jak již nyní činí s mým prvorozeným synkem Sultánem.«

»Ubohé dítky, ubohé matky, že musí žíti odloučeny. To se mají ženy mého kmene mnohem lépe. U nás nemůže muž

říci beze všeho ženě: ‚Zprotivila jsi se mi', nebo: ‚Již jsem se tě nasytil. Jsi propuštěna; vrať se k své rodině.'«

»Řekl jsi pravdu, Músо. Vaše ženy se mají lépe, ale vašich mužů je mi líto. Přesvědčí-li se váš muž po roce, po dvou letech, že své ženy nemiluje a je přece nucen, aby s ní žil a při ní zůstal po celý život, je jistě nešťasten. Nese těžké jho a takového jha bychom my nepřijali.«

»Vy sami nechcete jha a přece je nakládáte na šíje svých žen. Vy si osobujete svobodu a ženám ji odpíráte. A přece jsou mužové i ženy tvory Alláhovými a dítkami Adamovými. Oba mají rovná práva a stejné povinnosti.«

»To nemluvíš pravdu, Músо. Neměj mi za zlé, že ti odporuji, ale mýlíš se, tvrdíš-li, že Alláh uštědřil ženám tatáž práva a tytéž povinnosti, jako nám, mužům. Hle, bratře Músо, zazní-li poplašný pokřik a nepřítel se ukáže nablízku, kdo se hotoví k obraně: mužové či ženy? Jsou to ženy, které podnikají válečné nájezdy? Jsou to ženy, které přinášejí kořist? My máme ženy, aby nám rodily dítky a udržovaly v pořádku naše stany. Netrápíme jich, ale každá žena musí vždy věděti, že je muž jejím pánem. Tak to chtěl Alláh, tak to zachovávali naši předkové a tak to zachováváme i my. To je náš zvyk, náš obyčej, náš zákon.«

»A přece jsou vaše ženy někdy udatnější, než vy, a když vy, mužové, před nepřítelem utíkáte, jsou to ženy, které vás slovy a posuňky vybízejí, ba nutí, abyste se postavili na odpor. Mnohá z vašich žen dovede zbraní tak dobře vládnouti, jako vy.«

»To jsou jen výjimky. Ženy nám svými slovy a posuňky připomínají naši lásku, slibují nám odměnu a my, nechtějíce, aby nás nepřítel zahanbil, se dáváme jim k vůli znova v boj. Ale ženy nás ještě nikdy neuchránily před nepřítelem.«

»Nemohla by býti žena vaší náčelnicí? Nevážíte si Turkijje, vdovy po emíru Sattámovi, více než mnohého náčelníka? Proč říkáte jejím dětem potomci Turkijje? Proč jim neříkáte potomci Sattámovi?«

»Turkijje vyniká rozumem a klidnou rozvahou. Radíme se s ní, ale nemyslím, že bychom se jí podřídili jako náčelnici.«

»A což Álija, která vedla nejenom Beni Sachr, ale i vaše bojovníky proti vojskům egyptského Ibráhíma báši? Byla to také žena a poslouchali jste ji.«

»To se stalo za dávných dob.«

»Tomu není tak dlouho. Vrstevníci Álije ještě žijí.«

»To dopustil Alláh. Vzal tehdy Arabům rozvážného muže a nahradil ho ženou, ale dnes bychom nedovolili žádné ženě, aby nám velela. Když jsem byl naposledy v Damašku, slyšel jsem, že udělil sultán svým lidem svobodu. Pravili mi tam, že prý budou nyní ženy a otroci rovni svobodným Arabům. Uslyšev to, prohlásil jsem:

Pokud budeme míti jediný náboj, jedinou šavli, jediné kopí, zůstane u nás v poušti žena ženou a otrok otrokem. Zaveďte si u sebe, u usedlíků, co chcete, ale dejte nám v poušti se svou svobodou pokoj.

Je to pěkná svoboda, která panuje, bratře Músо, nyní mezi usedlíky, kde chce býti podřízený voják chytřejší než jeho velitel, jak prý se děje v Damašku a v Halebu. To bych rád viděl podřízeného náčelníka, který by chtěl na válečné výpravě posuzovati mé rozkazy nebo se mi protiviti. My jsme byli vždy svobodni a nechceme od sultána žádné svobody. Ubíráme se cestou, po níž kráčeli naši předkové, a zprotivíme se každému, kdo by nás s ní chtěl sehnati. Dobrovolně ji neopustíme.«

Drúzové útočí.

Noc byla opět velice studená, ale spal jsem pevně a spánek mne posílil. Ráno jsem zůstal ve stanu, abych podle možnosti pracoval. Před polednem se rozlehl pronikavý poplašný pokřik:

»Ó jezdci, já-hla-l-chejl! Ó jezdci!«

Vystoupiv ze stanu, viděl jsem, jak ženy a dívky spěchají za klisnami, sedlají je a předvádějí svým mužům a bratřím. Ti shodili těžké ovčí kožichy, zavěsili si opasky s náboji a ručnice a neuplynuly ani dvě minuty, a již ujížděli ozbrojení bojovníci k jihu, aby odrazili neznámého nepřítele. Mladý muž, jedoucí kolem mého stanu, zpíval:

Ó Pane, Pane milostivý,
ty shodíš hojný déšť v našich končinách,
my pak shodíme večeři ptactvu, jež obletuje
před očima našich velkých velbloudic.

Za ním klusal mladík, kterému se teprv ukazovalo chmýří pod nosem, a jásavě prozpěvoval:

Každý den je svátkem pro děvčata,
dnešní však jest svátkem pro nás,
neboť předhodíme večeři dravcům kroužícím
pro oči té, která po nás touží.

Podobné písničky zaznívaly i s jiných stran. Bojovníci si dodávali odvahy k nastávajícímu zápasu. Kdo se z nich vrátí?

V ležení zůstali všichni klidni a pokojni. Žádná žena nenaříkala, žádný stařec nepokřikoval, neradil. Několik mužů, kteří měli chrániti tábor, vystoupilo s ručnicemi na jižní skalní útes. Dovlekl jsem se tam rovněž, domnívaje se, že snad dalekohledem zahlédnu nepřítele. Viděl jsem, jak se naši bojovníci rozdělili ve dvě čety. Silnější s Núrim v čele uháněla k jihu, menší, kterou vedl Nauáf, spěchala k jihozápadu. Zakrátko zmizely obě za vysokou skalní vlnou a již jsme jich nezahlédli.

Odpoledne k nám dojeli tři jezdci se zprávou, že se ráno ukázala rota Drúzů a chovatelů koz a ovcí jim poplatných a přepadla stáda náčelníka Eben Medžuela. Tři jezdci, střehoucí stád, se udatně bránili a Rašráš, syn mého dobrého známého náčelníka Adúba, a otrok knížete Núriho zastřelili dva nepřátele a ukořistili jejich koně. Ale nepřítel přece jen odehnal jedno stádo, čítající přes sedmdesát velbloudů. Stráže umístěné na vyšších kopcích opětovaly poplašný pokřik přepadených pastýřů, takže jsme v táboře zvěděli za několik minut o útoku. Četa vedená knížetem, dohonila nepřítele vracejícího se s kořistí asi 20 km od našeho tábora. Nepřítel, obávaje se, aby nebyl zaskočen, opustil kořist a prchal k jihozápadu.

Núri, ač pobádal své druhy k největší rychlosti, přece jen nepřítele nedostihl a vrátil se na večer úplně unaven s nepořízenou. Spílal mladým bojovníkům, že nestřehli zrána stád vycházejících na pastvu, sic že by byli nepřítele jinak přivítali a odměnili. Jeho syn Saúd, jenž měl s mladými bojovníky dlíti u pasoucích se velbloudů, se vymlouval, že hlídali stáda přes tři neděle, aniž by byli Drúzové ze svých doupat vylezli.

»Myslil jsem, tatíčku, že nyní, kdy je taková zima, Drúzové neopustí svých teplých domků a příslušníci jiných čeledí že zůstanou ve svých roklích.«

»Mlč, synku, a nezahanbuj mého obličeje! Bdui se nespoléhá ani na zimu, ani na horko. Nikdy nevěří svému nepříteli, ale věří pouze sobě a své zbrani.«

Co se událo s Nauáfem a jeho četou, nikdo nevěděl. Pastýři, vracející se od jihozápadu, vypravovali, že zaslechli výstřely, ale že nemohli v rozervaném území sopečném nic spatřiti.

Lovečtí sokoli.

Nazítří jsme opět měnili tábořiště. Stany byly svinuty, naloženy, a všichni, obyvatelé i velbloudi, jsme táhli zakrátko k jihu jihovýchodu. Núri mě při odjezdu pozdravil, ale zajel hned na levé křídlo, které tvořil náčelník Ršejd se svými Ueld Ali. Vlevo ode mne jelo několik otroků emírových. Každý nesl na levé ruce loveckého sokola, jejž odpoutal, jakmile chrt vyplašil mladého zajíce anebo ptáka habáru.

»Odkud máte sokoly, Frejhu?« ptal jsem se mladšího otroka.

»Kupujeme je, strýčku Múso, od usedlých občanů z aš-Šejch Miskín a ar-Rhejbe.«

»Odkud je mají oni?«

»Buď vybírají mladé nebo chytají staré. Nejlepší lovecký sokol je barvy červenohnědé s mnoha bílými skvrnami na ocase, jako sokol mého souseda Džíhána. I můj tmavohnědý anebo černý, jako je tamhle ten, jsou dobří k lovu.«

»Myslím, Frejhu, že barva nemá vlivu na dobré či špatné vlastnosti sokola.«

»Neměj mi, Múso, za zlé, když ti řeknu, že se mýlíš. Barva je zevnějším znakem u nás, u lidí a rovněž i u sokolů. Sokol je zvláštní pták, lišící se v mnohém od ptáků jiných. Naši otcové nám vykládali, že sokolí mládě zůstane čtyřicet dní v útrobách samice, čtyřicet dní že zůstane ve vejci a teprv po dalších čtyřiceti dnech že se ukáže, co z něho bude. Pokud samička snáší a sedí na vejcích, nestará se o potravu. Samec jí donáší ptáky habáry a zajíce. Vypadne-li mládě z hnízda a nezabije se, je to samec, jenž se o ně stará. Samička si takového mláděte nevšímá, třebas by pištělo několik stop pod hnízdem. Zahyne-li samec, nastává krutá doba pro samici i mláďata. Nemají-li zahynouti hladem, požírají, co jim samice přinese. Ta je ráda, uloví-li myši buď skákavé, nebo obyčejné. Taková osiřelá mláďata nikdy nevyspějí ve

statné sokoly lovecké. Proto usedlíci pátrající po mláďatech dávají dobrý pozor, zda jsou oba rodiče na živu a vyberou mladé, jak mohou sama rozklovávati a požírati přinesenou kořist. Krmí je, až se úplně vyvinou, načež je prodají beduům. Je to práce piplavá, proto usedlíci raději chytají sokoly vyrostlé. Usedlík, lovící sokoly, si vyhlédne ve skalách vhodné místo. Připraví si neviditelnou skrýši a postaví před ni dva nebo tři velké kameny. Mezi ně upevní nevelkou síť, kterou posype hlinou a spojí motouzem se skrýší. Na jiný motouz uváže kousek od sebe krkavce, hrst per a holuba. Krkavce připevní slabou nití na kámen tak, aby seděl mezi skrýší a sítí. Dá mu vody a potravy a schová se s holubem ve skrýši. Jakmile krkavec oznámí křikem, že nad ním krouží sokol, vtáhne jej opatrně k sobě do skrýše a místo krkavce zůstane na kameni hrst per, kdežto holub usedne k síti. Kroužící sokol považuje péra za krkavce a zahlédnuv holuba, vrhne se na něho bleskem. Tu spustí lovec motouzem síť a sokol je chycen. Sešije mu hned oční víčka a vezme jej domů. Ve třech nebo čtyřech dnech si sokol přivykne, lovec uvolní stehy a čeká na kupce. Za dospělého necvičeného sokola dostane 8 až 20 medžídijjí.«

»Což usedlíci sokolů necvičí?«

»Nikoliv. Vycvičiti si musí sokola každý sám. Náčelníci mají obyčejně sluhu nebo černocha, jenž jim sokoly cvičí a s nimi též loví. Chtějí-li sami loviti, musí se sokoly též obírati, sic by si na ně nezvykli a nevrátili se k nim od kořisti. Jak se sokol cvičí, viděl jsi, Múso, několikrát. Sokolník má dřevěný stojan, asi dvě stopy vysoký, dole železným hrotem opatřený, nahoře koží pošitý, na němž sokol bydlí. Na každé noze má sokol přivázánu koženou smyčku, jíž se protáhne dlouhý řetízek, připevněný asi v polovici stojanu. Sokol se může trošku vznésti, ale nemůže odletěti. Na hlavě nosí koženou přilbičku, která se přes oči stahuje a pod zobákem kolem krku uváže, aby jí drápkem neshodil.

Krátce před západem slunce si natáhne sokolník na pravou ruku hrubou koženou rukavici, vytáhne řetízek ze smyček a protáhne jimi dlouhý, tenký provazec. Potom vezme sokola na pravici, volá jeho jméno a mává jím, vybízeje ho, aby odletěl. Sokol se zvedne a krouží ve vzduchu. Sokolník uváže druhý konec provazce ke kolíku do země pevně zaraženému, chopí levicí malý jezdecký tlumok, pravicí kus masa a ukazuje obé sokolu, volaje ho jménem. Nechápe-li,

přišlapává ponenáhlu provazec, až se sokol na maso vrhne. Po několika dnech vycvičí sokola, že se dobrovolně vrátí, jakmile zahlédne maso. Když byl takto připraven, odváže sokolník provazec a pustí ptáka úplně volně a láká jej masem, aby se ze vzduchu vrátil. Po nějaké době si opatří sokolník zajíce, jenž je buď postřelen nebo má nohu zlomenu, a štve na něho sokola a chrta. Uloví-li ho sokol, ponechá mu jej celého.

Když byl sokol několik poraněných zajíců s pomocí chrta ulovil a pozřel, vyjede s ním sokolník na lov. Připevní si ho řetízkem za sedlo, vezme s sebou jízdecký tlumok, zavolá chrta a dá se za tábor. Vyplaší-li chrt zajíce nebo ptáka habáru, odpoutá sokolník ptáka, vezme ho na pravici a ujíždí klusem za psem, při čemž ptáka štve. Sokol se ohlíží, zvedá křídla a zahlédnuv kořist, odletí za ní. Habáru uloví hned. Se zajícem má práce více, neboť mu stále uhýbá a schovává se, jen aby unikl jeho zobáku. Podaří-li se mu konečně zatíti drápy do zad zajícových, ujíždí sokolník co jen může za ním, pokryje jej i kořist svým pláštěm, klepe mu na záda, volaje kiš, kiš, a snaží se ho od úlovku vzdáliti. Z úlovku dostane sokol svůj díl teprv ve stanu, nikdy v poušti.«

»Kolik uloví sokol za den?«

»To ví jen Alláh. Dobře vycvičený sokol uloví za den i deset habár a dvacet zajíců, ovšem, je-li zvěře hojnost.«

»Kolik let žije u vás lovecký sokol?«

»U nás v poušti nevydrží lovecký sokol ani půl roku, nikoliv že by zahynul, ale nevrátí se. Za období deštivého, obzvláště je-li hodně zima, přilétá vycvičený sokol k svému pánu, ale jak se otvírá jaro, stává se každý sokol nepokojným a neposlušným. Nejspolehlivější samec sokolí zmizí, jakmile se setká s divokou samičkou. Ochočené lovecké samice jsou věrnější, ale ani ty neodolají, zakrouží-li kolem nich bujný divoký sokol.«

Frejh se dal do zpěvu loveckých písniček a jeho druhové ho doprovázeli:

Ó, kéž bych měl honicí fenku,
ó, kéž bych měl loveckého sokola
a velbloudka. Vložili bychom na něho sedlo
a zajeli mezi vůdčí četu a stěhující se kmen,
zavolali na fenku a sokol by honil.

Lovecký sokol, ó Kzeji, nechce loviti;
ó toho, jenž se vzpírá a neloví habár!
Škoda té ztráty! Předělal jsem ho z ruky na ruku,
ale chová se jako sokol, beroucí za vděk žabami,
jejž nelze pro lenost k lovu vycvičiti.

Po sokolu přítulném a stále kořist uchvacujícím,
při sám Alláh, není ani stopy, po níž bychom se brali.
Přidružilať se k němu otužilá samice sokolí, jalová,
jíž se po dvě léta a dvě zimy morek rozmnožoval.

Krátce před polednem se Núri vrátil a, předjev nás, kynul bílým rukávem, ukazuje místo, kde si mám postaviti svůj stan. Stoje u své velbloudice, naznačoval jednotlivým příbuzným, kde by se měli utábořiti. Potom se odebral ke své klisně, která včerejší jízdou v neschůdném území ochromla.

Nauáf a raněný Abdelli.

Seděl jsem chvíli u svého zvířete, až jsem zahlédl Nauáfa. Jel na velbloudici. Svou hnědku vedl za uzdu. Šel jsem ho pozdraviti. Spustiv se se sedla, objal a líbal mne. Šaty měl plny krve. Vypravoval mi krátce, že jeho četa dostihla prchajícího nepřítele a vypálila na něho několik ran. Střela nepřítelova zastihla mladého bojovníka z čeledi Abdelle.

»Jel vedle mne. Vydechl silněji a skácel se na krk svého koně. Z prsou mu stříkala krev. Utrhnuv si kus svého rukávu, ucpal a zavázal jsem ránu a zanechav ho pod ochranou dvou rovněž poraněných bojovníků, pronásledoval jsem se svými nepřítele až na dohled první osady. Dále jsme nejeli. Mohli jsme býti obklíčeni a v neschůdném území sopečném všichni pobiti. Vrátiv se k poraněnému Abdellimu, pomohl jsem mu k sobě do sedla. Pravicí jsem ho přidržoval, levicí řídil svou hnědku. Chudák Abdelli mne objímal, líbal a prosil, abych ho položil na zem, že nevydrží bolesti, již mu způsobuje jízda na koni. Ale jak jsem mu mohl vyhověti? Byl by zmrzl, kdyby ho dravci nebyli roztrhali. Když v noci ve tmě naše koně nemohli vpřed, odpočívali jsme, přikrývajíce raněného svými tenkými šaty a sami mrznouce. Ó, bratře Músо, jak mnou třásla zima! Když se ukázaly na východě červánky, jeli jsme dále. Když zasvitlo slunko, uložil jsem Abdelliho na zem a spěchal ke stanům jeho čeledi, odkud pro něho vyjeli mužové s nosítky na velbloudu.«

Ode mne se Nauáf odebral ke stanu svého otce, kde prohlíželi jeho zmořenou klisnu. Při ní usedli Núri, čtyři Arabové a Nauáf, jenž znovu vykládal, co se mu přihodilo. Slyšel jsem zvučný hlas emírův. Káral Nauáfa, že se pustil se svými tak daleko. Zatím co mužové rokovali, napojily ženy obě klisny, jakož i hřebce, jejž otrok emírův ukořistil, teplou, slanou vodou. Klisny zamotaly do koberců, kdežto raněnému hřebci vymyly ránu. Koule pronikla hrudí do pravé přední lopatky.

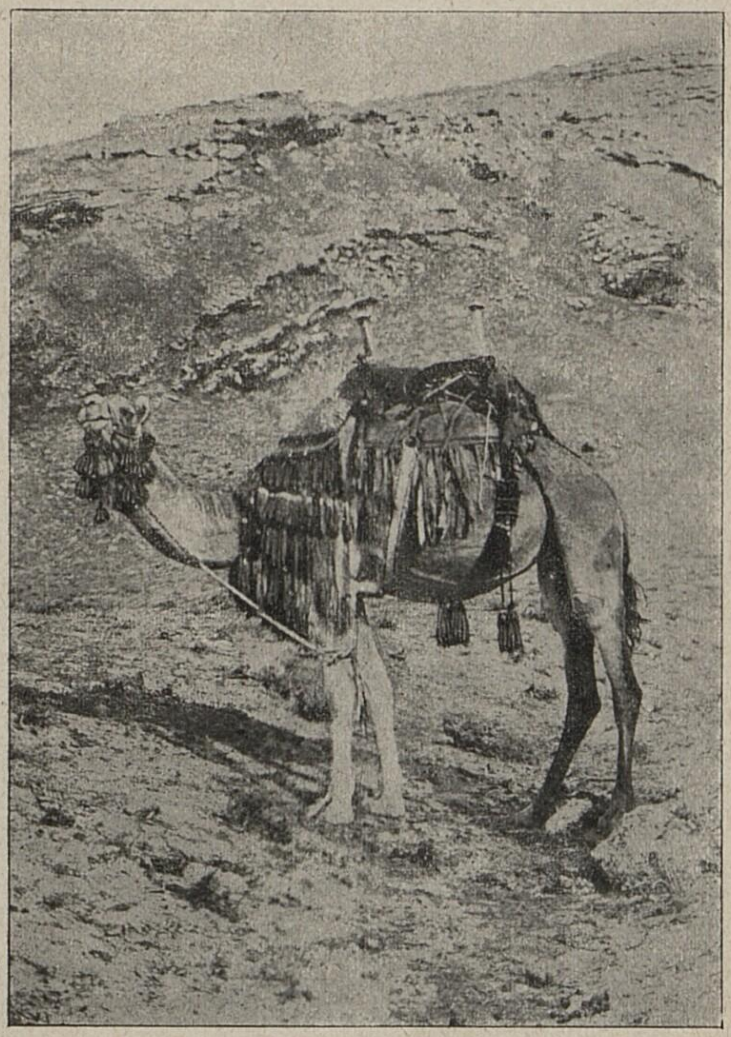

Obraz 1. — Jízdní velbloudice.

Nebylo možno jí vytáhnouti. Hřebec nesl úzké sedlo Drúzů. Bylo zalito krví sestřeleného majetníka.

Na zítří jsem chtěl vystoupiti na sopku Dekua, abych s ní načrtl mapku okolí. Bylo poměrně teplo, poněvadž jemné vrstvy výparů se šířily od východu na západ, zachycujíce paprsky sluneční, jenže vzduch nebyl tak jasný, jako za posledních dnů. Cestou mne přepadla taková slabost, že jsem

myslil, že se sedla spadnu. Držel jsem se křečovitě předního knoflíku a ponechal své velbloudici úplnou svobodu (obr. 1.). Kráčela přes nesčetné ostré hrany a hladké plochy lávových útesů, při čemž se rychlými poskoky nejhorším místům vyhýbala, což mi působilo veliké obtíže. Ve výšce 838 m jsme svěřili své velbloudy dozoru otroka Abdalláha a odebrali se s Túmánem a Blejhánem na vrchol. Vylézali jsme pracně po jižní straně zapadlého jícnu a vystoupili po dobré půl hodině na vrchol, kde jsme se dali do práce.

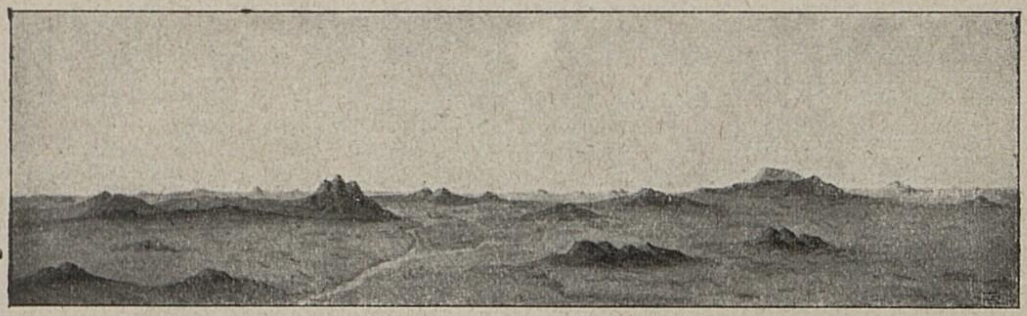

Obraz 2. — Území Iját s Dekuy.

Dekua je nejvyšší sopka území Iját (obr. 2). Dosahuje výšky 1016 m. K východu, severu a jihu od ní se šíří kraj pokrytý spoustami černé lávy, z níž jako by vyrůstaly vysoké, osamocené sopky, skýtající trudný pohled.

Jak se stal Šalán knížetem Rualů.

Vraceje se do tábora, slyšel jsem, že se ukázali opět nepřátelé, tentokráte na východě, ale že nevyčkali ani na dostřel.

K večeru mne navštívil Nauáf. Od jeho černocha Abdalláha jsem se dověděl, že moji domorodí druhové si navykli dožadovati se od Nauáfa rady a pomoci při každém činu, který měli sami vykonati. Nauáf měl za ně mysliti i jednati. Nevěda o tom, vytýkal jsem mu, proč mne již dávno neupozornil na neomalenost mých druhů, ale on se usmál a řekl:

»Bratr je povinen pomáhati bratrovi.«

»Jsem rád, bratře, že mi chceš pomáhati, ale přeji si, abys tak činil, když toho bude nutně třeba. Přijde-li k tobě některý z mých lidí se žádostí o radu nebo o pomoc a ukáže ti tuto velbloudí hůlečku, kterou jsi mi dal darem, bude ti to znamením, že o žádosti vím a že tě rovněž prosím, abys ji

splnil. Písemně ti svou žádost oznamovati nebudu, poněvadž neumíš ani čísti, ani psáti.«

»Ba věru, pravdu díš, Múso. Umím psáti svým kopím a tečky dělám svou koulí, ale pérem třtinovým psáti neznám a napsané čísti nedovedu. Zato můj synek Sultán se naučí i čísti i psáti, jen dá-li mu Alláh života.«

»Již nyní tě, bratře Nauáfe, prosím, abys půjčil mým lidem dva nebo tři velbloudy, kteří by nesli část mých nákladů při změně tábora, kdybych byl na vyjížďce.«

»Můj majetek, Múso, je tvým majetkem, tvůj majetek je mým majetkem. Pošlu ti tři velbloudy, aby se ulehčilo tvým ostatním velbloudicím. Máš jich sedmnáct a ty ti stačí. Víc jich nekupuj, leda by se ti naskytla koupě velice výhodná.«

»Pověz mi, Nauáfe, náleží Ueld Ali k Rualům či nikoliv?«

»Někteří říkají, že ano, jiní to popírají. Obojí mají pravdu, Múso. Ueld Ali jdou s námi, poslouchají nás, náleží tudíž pod pravomoc mého otce, ale k Rualům samým nepatří. My, Rualové, ovládáme nyní skupinu kmenů Aneze, které se říká Zana Muslim. Tvoří ji Ál Džlás a Beni Wahab. Beni Wahab se štěpí na al-Hsene a Ueld Ali.

Ál Džlás se rozdělují na vlastní Rualy a Mihlef. Mihlef se říká čeledím Ešádžee, Suálme a Abdelle. Rualové se dělí na čeledi Dugmán, Muraz, Fredže a Kaážee.

S námi s Rualy táboří Kuáčbe, kteří říkají, že náleží ke skupině Khatán. Štěpí se na Ál Suejt a Džirfe.

Celé skupině Zana Muslim velí dnes můj otec Núri, pocházející z rodu Šalánova, jenž je z čeledi Muraz.

Jindy pocházel velký náčelník Rualů z rodu Kaka. O našem předku Šalánovi vypravují pamětníci, že byl synem hodných rodičů, ale neměl majetku, proto dohlížel na pastýře velbloudů čeledi Muraz. Stáda se pásla v okolí nějaké osady, zapomněl jsem její jméno, v Nedždu, prý na jihovýchod od velké oasy Chajbar. Bojovníci z rodu Kaka uloupili tamním osadníkům stáda ovcí a koz a vehnali své velbloudy do jejich obilí. Usedlíci vyrazili, když bojovníci Kaka za odpoledního horka spali, překvapili je a vehnali velbloudy do ohrazených palmových zahrad. Na výzvu svého velkého náčelníka obklíčili Rualové osadu, ale nemohli ztéci hradeb a osadníci jim hrozili, že zhynou jejich zajatí velbloudi hladem, nepřeruší-li obléhání. Velký náčelník věděl, že hrozí velbloudům smrt hladem, poněvadž pro ně nebylo ani pastvy v zahradách, ani zásob v oase. I poslal k starostovi osady

muže s návrhem ke smíru. Muž se vrátil zakrátko se vzkazem, že starosta nebude vyjednávati leda se svým známým Šalánem a že velbloudů nevydá, leda jemu. Tu si zavolal velký náčelník Šalána a pravil mu:

‚Tvůj přítel, starosta osadníků, prý vydá velbloudy, ale jen tobě. Běž k němu a vyjednávej s ním mým jménem.'

‚Ty jsi vrchní náčelník. Tvůj jest rozkaz, tvá jest rada.'

‚Běž k němu a vyjednávej mým jménem.'

‚Vy nesplníte, co ujednám.'

‚Splníme.'

‚Vrátíte osadníkům zajaté ovce a kozy?'

‚Vrátíme.'

‚Ať to zaručí zástupcové rodů Fredže a Ribšán.'

‚Já, jenž se jmenuji tak a tak, ručím, že Fredže nedovolí, aby byla jediná nitka osadníků přetrhnuta.'

‚Já, jenž se jmenuji tak a tak, ručím, že Ribšáné nedovolí, aby byla jediná nitka osadníků přetrhnuta.'

‚Dobře. Nyní mi dej svůj pečetní prsten.'

‚Nač ho potřebuješ?'

‚Jak bych mohl tvým jménem něco stanoviti bez tvého pečetního prstenu.'

‚Dej, náčelníku, Šalánovi svůj pečetní prsten,' přimlouvali se zástupcové Fredžů a Ribšánů.

‚Zde máš můj prsten, ale vrátíš jej, jakmile bude věc vyřízena.'

Šalán neodpověděl; odešel s prstenem ke starostovi a ujednal s ním mír. Osadníci vrátili zajaté velbloudy, dostali své ovce a kozy a vzdali se náhrady za poškozené obilí. Ale Šalán se nevrátil. Zůstal v osadě a prsten vrchnímu náčelníku neposlal. Bylo patrno, že ho chce svrhnouti. Osadníci a bojovníci čeledí Fredže a Ribšán jej podporovali a po čtyřech letech vyrval hodnost vrchního náčelníka rodu Kaka a sám řídil osudy všech Rualů.«

»Kdy se to stalo, Nauáfe?«

»To ví, Múso, pouze Alláh. Nikdo se nepamatuje, kdy Šalán žil, ale jisto je, že se utkal bojem s rodem Kaka, který jindy nad Rualy vládl. Dověděli jsme se to od svých předků a naši předkové nelhali.«

»Co vypravují vaši předkové o prvotních vašich tábořištích? Pásávali jste svá stáda vždy ve svém území nynějším či jste se do něho někdy nastěhovali odjinud?«

»Ty víš, Múso, že my Rualové náležíme k velké skupině kmenů, kterým se říká Aneze; víš rovněž, že Aneze táboří od Ománu a Perského zálivu až po Haleb a po prameny řeky Chábúr. Žádný z našich předků nám nepověděl, kde jsme my Rualové prvotně tábořili, ale slyšel jsem, že v době, kdy se stal můj předek Šalán velkým náčelníkem, budovali Rualové své tábory v okolí oasy Chajbar. Tam máme až dosud palmy, které jsou naším majetkem, a údolí, v němž naše palmy rostou, se jmenuje Džlás, tedy údolí, které svým jménem dokazuje, že patřilo a patří nám. Odtud prý se jednotlivé kmeny, tvořící skupinu Zana Muslim, posunovaly k severu. Nejdříve se vystěhovali al-Hsene, jejichž náčelník pochází z rodu Eben Melhem. Jemu byl svěřen dozor na Cestu Poutnickou od Damašku až do oasy al-Ela, začež dostával od vlády velké peníze. Ueld Ali a s nimi spříznění Ueld Slejmán táboří dosud z polovice na jihu u Chajbaru, z polovice na severu mezi Damaškem a Chábúrem. Znáš kmen Sbaa, z něhož pochází tvůj kamarád Blejhán? Čeleď tohoto kmene, říká se jí Seráhín a poslouchá náčelníka z rodu Abu Šáma, chodí rok co rok do Chajbaru pro datle, které jim odvádějí sedláci, pěstující tam jejich palmy. My do Chajbaru již pro datle neposíláme a já ani nevím, kdo bere užitek z našich palem v údolí Džlás.«

»Zvěděl jsi, Nauáfe, něco o bojích, jaké vaši předkové vedli s Eben Saúdem, imámem Uahhábovců, či jak si sami říkají Muahhedín, vyznavačů víry v jediného Boha?«

»Máš, Múso, na mysli dnešního imáma Abdarrahmána a jeho syna Abdalazíza z rodu Eben Saúd?«

»Nikoliv. Vždyť vím, že s nimi žijete v míru.«

»Více než v míru. Rod Eben Saúdův je s námi spřízněn, patří k téže skupině Aneze jako my a Abdalazíza, dnešního vládce Nedždu, pojí přátelství s mým otcem i se mnou. Poslové s listy a vzkazy chodí bez přestání od nás k němu a od něho k nám.«

»Pojilo vás přátelství k jeho předkům?«

»Jak se zdá, pojilo. U nás se vypravuje, že rod Eben Bnejje, který je s námi spřízněn, neboť pochází rovněž z čeledi Muraz, odjakživa podporoval Eben Saúda, začež od něho dostal důležitá napajedla v Nefúdu a na severovýchodním

pomezí Nedždu. V téže době se proslavil ad-Dréi eben Džandal jako vrchní vojevůdce či náčelník velbloudího sedla všech Rualů. Eben Bnejje a podle některých i Dréi prý podporovali Muhammada, syna Aliho, v jeho boji proti ctižádostivému Abdalláhovi, synu Rašídovu, který založil později stát, jehož hlavním městem je až dotud osada Hájel. Za válek egyptského vojska proti Eben Saúdovi se vyznamenal náš rod Eben Šalán. Stál mu tehdy v čele Nájef, syn Abdalláhův, jenž svou rozvahou, vytrvalostí a udatností zbavil jak Eben Džandala, tak Eben Bnejje jejich vlivu a stal se jediným vrchním náčelníkem a vojevůdcem nejen Rualů, ale i celé skupiny Zana Muslim. Nájef měl sedm synů. Byli to samí hrdinové; žádný z nich neumřel na lůžku ve svém stanu. Nájefovým nástupcem se stal jeho syn Hamad, který zanechal hrdinného syna Sattáma, o němž jsi již tolik slyšel.

Více než Hamad se proslavil jeho nástupce Fejsal, šestý syn Nájefův. On utvrdil moc našich Rualů na jihu od Damašku v kraji, kterému my říkáme an-Nukra. Jemu se zprotivil Muhammad, syn Dúchiho z rodu Eben Smejr, náčelník Ueld Ali. Žárlil na Fejsala a domníval se, že s pomocí nespokojených náčelníků kmene Ruala se stane vrchním pánem Zana Muslim. Z Rualů se s ním chtěli spojiti Eben Medžel, Eben Džandal a Eben Mdžejd, ale Fejsal je předešel a jejich vůdce, jímž byl Bardžas eben Mašhúr, vlastní rukou zabil. Hned potom se vrhl se svými bojovníky na Muhammada a porazil ho na hlavu u osady Bosra v Hauránu. Alláh mu přál. Vanul mu ustavičně vánek štěstí i stal se zanedlouho jediným pánem od Chajbaru až po Damašek a od Hauránu až po Eufrat. Než neušel mstitelům Bardžasovým. Bardžasův bratr Nahár a synovec Hamdán ho napadli v jeho vlastním stanu a zabili.

Velkým náčelníkem se stal Talál, syn Fejsalův, vojevůdcem pak Hamad eben Bnejje. Talál byl sláb, vojevůdce Hamad silen, rostl a již se zdálo, že Eben Bnejje vytiskne Eben Šalána. Ale zabránil tomu mladý hrdina Sattám, synek Hamada, syna Nájefova. S jeho pomocí se stal po náhlé smrti Találově velkým náčelníkem Hazzá, sedmý a poslední syn Nájefův. Hazzá měl za manželku Taklu, dceru náčelníka Fájeza eben Džandal. S ní zplodil syny Núriho a Fahada, s jinou ženou pak Mhammada. Núri, jak víš, je můj otec a Mhammad zanechal Mežhema, který k tobě tak často chodívá.

Můj děd Hazzá byl hrdina, ale zastínil ho Sattám, syn jeho bratra Hamada. Sattám si vybral za manželku Turkijji z rodu Eben Mhejd. Tento rod vládne kmeni Fedán a byl odedávna velkým nepřítelem Rualů. Sattám podnikl jednou nájezd proti Fedánům, zatlačoval jejich bojovníky až k samým stanům a při té příležitosti uviděl po prvé běloučkou Turkijji, která, majíc prsa rozhalena a vlasy rozpuštěny, nabádala své soukmenovce k největšímu odporu. Sattám přemohl její soukmenovce, zahnal je daleko od stanů, ale nedovolil svým bojovníkům, aby stany plenili nebo je strhovali.

‚Oznam, Turkijje, svému otci a svým bojovníkům, že Sattám eben Šalán ponechává všechny vaše stany tobě darem', zvolal Sattám a z tábora odejel.

Tento šlechetný čin se tak zalíbil Turkijji, že odmítala každého jiného ženicha a přiměla konečně svého otce, že ji dal Sattámovi. Znáš ji osobně a znáš i její syny Cháleda a Mamdúha. Když Hazzá zemřel, oženil se Sattám s jeho vdovou Taklou, jež mu přinesla syna Mišala.

Po Hazzáovi se stal velkým náčelníkem Sattám a vedl celou skupinu Zana Muslim přes 25 let. Velice mu pomáhala jeho manželka Turkijje radou i výstrahou. Vážil si jí velice a nikdy jí nepropustil. Po Sattámovi uznali Zana Muslim za velkého náčelníka Fahada, bratra mého otce, ale nezůstali mu dlouho věrni. Byl ť ziskuchtivým a podezřívavým. Alláh na něho poslal, co poslal, a jeho nástupcem se stal Núri, otec tvého bratra Nauáfa, jenž ti toto, Múso, vypravuje.«

Život v táboře.

Ráno táhla všechna stáda na západ k jezeru Atejbe, v němž končí řeky zavlažující zahrady damašské. Zvířata se měla napojiti a pastýři měli donésti vody na sedm dní. Poněvadž se stáda ubírala územím nepřátelským, byla chráněna četou bojovníků, jimž velel Nauáf. Blejhán doprovázel pastýře Harrána, jednak aby mu pomáhal při napájení, jednak aby s ním střehl našich velbloudic.

My jsme měli asi tři litry vody, kdežto v ostatních stanech nezůstala ani kapka. Kníže poslal třikráte svého sluhu, aby si od nás vyprosil džbáneček vody. Dvakrát jej dostal, ale po třetí odešel s prázdnou, poněvadž jsme jí již ani my neměli. A přece se měli pastýři s vodou vrátiti teprve nazítří večer. Bylo štěstím, že studený vzduch nepůsobil žízně. Nevařili jsme ani čaje, ani kávy, jen jsme si upekli zajíce, kterého

nám před večerem Núri poslal. Jeho sokolník ulovil dva, i rozdělil se se mnou poctivě.

Za mým stanem se cvičili chlapci v metání kaménků z praku. Nasbírali si kulatých křemelek a metali je s velkou jistotou na cíl vzdálený 30 až 40 kroků. Kaménky skoro hvízdaly ve vzduchu a když dopadly na okraj útesu, sloužícího za cíl, odrážely se a letěly ještě několik metrů. Křemelka z praku vymetnutá musí rozraziti i nejsilnější lebku. Maně jsem si vzpomněl na mladého pastýře Davida, jenž se utkal v souboji s nepřátelským bojovníkem Goliášem, maje za zbraň pouze prak. Jsa v metání dokonale vycvičen, byl ve značné výhodě, poněvadž mohl na svého odpůrce vyslati dvě i tři křemelky spíše, než byl sám napaden.

K večeru mne navštívil Trád, synek zemřelého knížete Sattáma z jiné ženy, než z Turkijje. Od něho jsem se dověděl, že poraněný Abdelli odešel, zemřel.

Nikdy před tím jsme neměli večera a noci tak klidné a pokojné. Nebylo slyšeti křiku pastýřů a lákání jednotlivých stád. Velbloudi nebručeli, velblouďata nenaříkala. Veškerá stáda přenocovala u vody a vrátila se teprv následující večer.

Ponenáhlu jsem se zotavoval ze své nemoci, která mne velice zeslabila. Po celý den jsem sbíral zprávy o zvycích a obyčejích Rualů, zaznamenával básně a lidové písničky a shromažďoval rčení, vysvětlující význam jednotlivých slov, užívaných v jejich nářečí.

Od východu slunce až do jeho západu jsem seděl ve svém okrouhlém stanu s nějakým zpravodajem. Emír mne na něho upozornil a Mhammad jej vyhledal a přivedl. Stan byl uzavřen a veškeré otvory ucpány, aby zpravodaj neměl pokušení dívati se, co se v okolí děje. Byla to s ním těžká práce. Mých otázek nechápal nebo nechtěl chápati. Seděl proti mně, maje šátek pokrývající jeho hlavu vytažen pod krkem přes bradu až do půli nosu. Zahalil si ústa i nos, aby se chránil před mou vůní, neboť jen Alláh ví, zda výpary z mého těla a mého majetku, jakož i mé otázky neměly nějakých škodlivých vlastností. Opíraje se levicí o sedlo velbloudí, držel v pravici svou velbloudí hůlečku, kterou kreslil líně na zemi různé tvary. Chvílemi ustal a maje oči sklopeny, působil dojem, jako by spal. Ale náhle na mne pronikavě pohleděl, svraštil obočí a toužebně upřel zrak na uzavřený východ z mého stanu. Jak rád by byl zmizel, ale věda, že si kníže přeje, aby mne poučoval a že za to dostane sladkého čaje, kávy, dobrou

večeři a snad i nějakou peněžitou odměnu, přemáhal se a snášel mou trýzeň. Pouze, když se dal do výkladu toho, co se mu líbilo, jevil trochu života. Jeho slova plynula jako malý potůček, jehož voda místy mizí v písku a kousek dále se opět ukazuje. Mluvil plynně, kresle hůlečkou. Náhle se však uprostřed věty zamlčel a teprv po chvíli pozvolna pokračoval. Dokončiv své vypravování, kreslil hůlečkou dále a pohlížel upřeně na ni, jako by se styděl, že tak dlouho mluvil. Konečně ustal v kreslení a trval bez pohnutí, sbíraje své síly k nové trýzni. Pokud totiž vykládal, zaznamenával jsem každé jeho slovo a když dokončil, dotazoval jsem se na jednotlivá rčení, která měl vysvětlovati a doplňovati. Takové duševní práci nebyl zvyklý. Odpovídal úplně zmateně, přeskakoval s předmětu na předmět, popíral, že by to neb ono znal, ač před chviličkou sám říkal, že to ví. Často se vymlouval: »To u nás není, toho my neznáme,« a po chvilce povídal právě to, o čem říkal, že to u nich není, že toho neznají. Užil-li obzvláště pěkného rčení, které mi měl vyložiti, ujišťoval, že je zapomněl, že zmizelo z jeho ducha, že je nikdy neslyšel.

Zvečera jsem býval velice unaven. Bylo třeba, abych se po celý den přemáhal, abych nedal ani slovíčkem, ba ani pohledem najevo, že se mrzím, že jsem netrpělivý. Nesměl jsem vypustiti z úst jediného hněvivého slůvka a bylo třeba, abych se svým zpravodajem jednal jako se zpovykaným děckem. Chtěl-li jsem dospěti k cíli, musil jsem se k němu snížiti, zmocniti se jeho ducha a přivésti ho, kde jsem ho míti chtěl. Rozcházeje se se zpravodajem, dával jsem najevo velkou spokojenost a děkoval jsem mu za vzácné zprávy, jež jsem od něho dostal. Těšil se z takových lichotek, věřil, že mi byl velice užitečný a dostal novou chuť, aby nazítří opět přišel anebo se aspoň jiným pochlubil a je od práce se mnou neodstrašil.

Ve středu 25. listopadu v noci vniklo do tábora několik zlodějů. Strážcové zahlédli tři. Vypálili na ně asi deset ran, ale nezasáhli nikoho, poněvadž nemohli řádně mířiti a obávali se, aby neporanili někoho ze svých nebo nějaké zvíře. Ráno chybělo devět velbloudů. Kníže dal rozkaz, aby byly stráže zesíleny. Beduové poslechli, třebas se jim ze stanů nechtělo. Teplota klesala pod nulu, a strážcové nesměli býti příliš navlečeni. Aby neusnuli, zpívali a co chvíle na sebe volali tak hlasitě, že mohl málokdo pokojně spáti. Beduové

seděli ve stanech při ohních až dlouho přes půlnoc. Teprv, když se ukázala nad obzorem jitřenka, zalézali do svých lůžek, v nichž zůstali až do poledne. Odpoledne chodili po návštěvách.

V sobotu 28. listopadu ráno byla celá krajina pokryta mrazem. Zvedl se studený západní vítr, který se zesiloval a nám mnoho práce působil. Bylo třeba upevňovati všechny provazy, kolíky hluboko zarážeti a je těžkými kameny opírati.

V noci na neděli nespal v celém táboře snad nikdo. Vítr byl tak silný, že černoši drželi po celou noc stan Núriho. Vysoká ženská nosítka byla z každého stanu vynesena, aby nebyla poškozena těžkou střechou stanovou, svíjející se při jednotlivých nárazech větru. Můj okrouhlý stan se osvědčil dobře, ačkoliv jsem musil několikráte za noc provazy natáhnouti a tyč proti větru nakloniti. Hůře se dařilo našemu dlouhému stanu. Moji druhové jej postavili bokem proti západu. Silný vítr se opřel do boční stěny, provazce povolily a celý stan se zvedal. Mým druhům nezbylo než vytáhnouti kolíky držící provazce podélné stěny, stan spustiti a pod něj zalézti. Tak zůstal po celou neděli, neboť vítr nejenom že trval, ale působil ještě větší obtíže, poněvadž přinášel velké spousty písku. V mém okrouhlém stanu pokrýval písek jednotlivé předměty na 4 až 5 cm vysoko a přece byl stan pevně uzavřen a kde jaký otvor ucpán. Pohybující se písek vydával zvláštní zvuk. Zdálo se mi, jako by nesčetné kovové lístečky o sebe narážely.

Beduové upravili své stany tak, aby podélná stěna byla namířena proti větru. Dlouhé provazy podélné vydržely nárazy pouhého větru, ale nemohly odolati útoku větru zesíleného pískem. Písek se nahromadil u podélné stěny uzavírající stan, svou tíží ji strhoval a kolíky uvolňoval. Tu nezbylo Beduům než pozvednouti dolní část stanových stěn a poskytnouti písku i větru volný průchod. Nikdo nemohl zanítiti ohně a ani se o to nikdo nepokoušel. Beduové i moji druhové zůstali skryti ve svých pokrývkách. Ani velbloudi nechtěli na pastvu. Klečeli s hlavami k východu. Západní vítr je míjel, ale písek tvořil za nimi dlouhé závěje, jimiž byli na polo zasypáni. Když jsme je před polednem pobízeli, aby vstali, nechtěli tak učiniti a když jsme je přece přinutili, poklekli zakrátko znovu. Teprve po dlouhé chvíli se zvedli a ubírali se na pastvu. Harrán je ustavičně lákal zpředu,

kdežto Blejhán je poháněl zezadu. Zdálo se, jako by nečasem ztrácela zvířata chuť k pastvě.

K večeru i vítr ustal a za chvíli zmizel i písek, dalo se však do slabého deště. V noci jsem cítil, jak se nějaká studená tekutina rozlévá na mou hlavu a na má prsa. Pršelo mi do stanu.

V pondělí ráno jsme měli skvostný pohled na okolní hory. Kde jaká vyvýšenina vyčnívající nad obzor byla pokryta bílým sněžným pláštěm a sršela v paprscích vycházejícího slunce miliardami jisker. I naše dřívější tábořiště u Dmejru bylo pokryto sněhem. Jenže slunce dlouho nesvítilo; zmizelo pod mraky a pokrápělo. K poledni padaly značně velké kroupy a pokrývaly půdu až na 3 cm vysoko.

Odpoledne mne Nauáf prosil, abych s ním navštívil jeho bílého otroka Dammána. Náležel k rodu, jehož členové byli od nepamětných dob otroky Eben Šalána. Jiných bílých otroků mezi Rualy nebylo, neboť v posledním století nebylo možno koupiti bílého otroka, kdežto černé dovážejí obchodníci z Mekky a Medíny a prodávají po 60 až 100 medžídijjích.

Otrok Dammán byl přede dvěma léty zasažen koulí do pravého lýtka. Koule pronikla masem z jedné strany na druhou a rána se časem zahojila. Ale po roce noha otekla a velice bolela. Příbuzní Dammánovi ji pálili rozžhaveným železem, což nepomohlo. Konečně mu lýtko rozřezali. Vyteklo mnoho krve, oteklina zmizela a lýtko se znovu zahojilo. Než asi před 20 dny noha opět otekla a ubohý Dammán se nemohl ani hnouti. Poněvadž byla obloha zahalena a nehrozilo mu tudíž nebezpečí od svitu hvězd, ležel v otevřeném stanu oblečen v košili. Obě nosní dírky měl ucpány, aby se chránil před nepříznivým vlivem výparů a vůně návštěvníků. Jeho manželka mne prosila, abych mu pomohl. Přiložil jsem potřebné léky, ukázal jí, jak je má měniti a ona slíbila, že bude věrně plniti všechny mé příkazy.

První prosinec se ukazoval v poušti skoro právě tak, jak se ukazuje u nás. Stany, provazy a dřeviny, všechno bylo pokryto silnou jinovatkou. Na obloze jako by visela vrstva husté mlhy. Písek a jednotlivé stonky křupěly pod nohama. Teploměr ukazoval opět šest a půl stupně zimy a vlhký studený vzduch pronikal šaty i pokrývkami. Stěny stanové byly jen tenké, půda studená a řádného ohně jsme zanítiti nemohli, poněvadž byly velbloudince i palivo vlhké. Z ohně se valil hustý kouř, jímž trpěly naše oči i naše plíce.

Beduové leželi jako ježci zamotáni ve svých kožiších a pláštích. Kolena měli vytažena až pod samu bradu a nehnuli se, ani když na ně někdo volal. Odpovídali pouze ze své skořápky, v níž zůstali, až se vzduch oteplil. Mlha byla tak hustá, že Túmán, jenž se vzdálil asi na třicet kroků od stanů, nemohl nalézti cesty zpět. Když se po půlhodině nevracel, poslal jsem své druhy, aby ho hledali a přivedli.

Všude v okolí napadlo sněhu.

Před vyjížďkou.

Ve středu mraky zmizely a měsíc svítil plným jasem. Poněvadž nebylo nejmenší známky, že by přišel brzo vytoužený déšť, rozhodl jsem se, že podniknu vyjížďku pouští až k Eufratu. Sotva jsem se zmínil o svém úmyslu Mhammadovi, přistoupil ke mně Blejhán se slovy:

»Kéž ti dá Alláh šťastný večer, ó Múso. Jsi sice můj pán, ale dovolíš, abych s tebou promluvil jako s bratrem.«

»Mluv, Blejháne! Rád přijmu tvou radu a tvé poučení.«

»Chceš-li skutečně navštíviti kraj, o němž mluvíš, učiň tak co nejdříve a vezmi mne s sebou. Núri tě úmyslně zdržuje, obávaje se, aby se ti něco nestalo. Nevydáš-li se na cestu hned, nevydáš se na ni nikdy. Jak se dá do trvalého deště, odebere se kníže Núri na jih a odtud budeš míti daleko do kraje, jenž leží nyní před tebou.«

»Tvá rada, Blejháne, je dobrá. Vydám se na cestu hned a promluvím o tom s knížetem. Zda tě s sebou vezmu či nikoliv, uslyšíš snad již zítra.«

V pátek ráno jsem navštívil knížete. Seděl se svými synky Saúdem a Chafádžim, písařem Džuádem a čtyřmi otroky u ohně. Nauáf ještě ležel na jižním okraji ohniště a spal. Všichni se zvedli, když jsem vstoupil a kníže mi vykázal čestné místo po levici. Po krátkém pozdravu jsem mu sdělil, že zamýšlím podniknouti nájezd, gazu. Snažil se mě přemluviti, abych ještě počkal. Poznav však, že jsem odhodlán vydati se na nájezd ihned, projevil svůj souhlas a vyptával se, kterým směrem se chci dáti a kam chci dospěti. Uslyšev, že bych rád navštívil velkého náčelníka Fahada a jeho syna Meteba z rodu Eben Haddál ze kmene Amárát, slíbil mi doporučující listy těmto svým přátelům.

»Ty a oni jste přece nepřátelé.«

»Ano, Múso. Jako náčelníci svých kmenů, jsme nepřátelé, ale jako lidé jsme nejlepší přátelé. Při tvém životě ti pravím, že mám Meteba tak rád jako své syny, neboť je udatný, šlechetný a upřímný muž. Při sám Alláh, že mluvím pravdu.«

»A přece bys ho přepadl a snad i zabil.«

»V čele svých bojovníků nešetřím nikoho.« Potom vybídl písaře Džuáda, aby napsal list Fahadovi a Metebovi.

Rád bych byl odcestoval ještě téhož dne, ale tomu se kníže protivil, poukazuje, že by mi dal rád průvodce, aby bylo patrno, že cestuji před jeho obličejem, pod jeho ochranou. Navrhl mi otroka Ambára, jenž se narodil a vyrostl u kmene Amárát a ode dvou let sloužil u náčelníka Adúba eben Medžuel.

»Ambár by se ti, Múso, dobře hodil. Pojede od nás, bude veřejným znamením, že cestuješ před mým obličejem a maje známé mezi Amáráty, bude tě moci chrániti, když bys byl od nich přepaden spíše, než dospěješ k Fahadovi nebo Metebovi. Pošlu k němu a nepochybuji, že s tebou půjde. Kdyby to byl můj otrok, poručil bych mu, ale nenáleží mně, nýbrž Adúbovi, nemohu mu tudíž poroučeti, musím s ním vyjednávati.«

Posel se vrátil se zprávou, že si Ambár vyjel na lov se sokolem a že mne navštíví, až se vrátí.

Blejhán zajel s velbloudicí pro vodu k nedaleké sopce, kde poslední déšť naplnil několik skalních trhlin. S ostatními druhy jsme připravovali zásoby na cestu. Domníval jsem se, že bude tato vyjížďka trvati 15, snad 20 dní, ale Nauáf vybízel, abych si vzal potravin na 25 až 30 dní, což jsem však neučinil, nechtěje zbytečně obtížiti svých zvířat.

Zvečera k nám přišel Ambár a pošeptal Mhammadovi, že by s námi jel s podmínkou, že dostane 1 medžídijji denně a pojede na mé velbloudici. Ujednal jsem s Nauáfem i s knížetem, že budu platiti otroku mne doprovázejícímu pouze po půl medžídijji denně. Nechtěl jsem přijmouti podmínky Ambárovy, poněvadž bych nikdy nebyl dostal lacinějšího průvodčího. Mimo to se mi nelíbilo, že Ambár opustil kmen, v němž vyrostl a že ho tudíž nebudou Amáráté rádi viděti. Poradiv se s Nauáfem, vzkázal jsem Ambárovi, že bych mu dal půl medžídijje denně a dovolil jeti na velbloudici nesoucí vodu. Byl ochoten spokojiti se půl medžídijjí, ale chtěl jeti na jízdní velbloudici, aby se mu jeho známí nevysmáli.

»Neber si, Múso, Ambára,« pravil mi Nauáf. »Je domýšlivý a bude ti spíše na překážku nežli na prospěch. Naši

Rualové a ostatní kmenové náležející k Zana Muslim vědí, že máš obličej mého otce Núriho. Před příslušníky kmene Sbaa tě může chrániti tvůj průvodce Blejhán. Alláh vám poskytne záštity před Amáráty. Snad vás nikdo z nich nepřepadne a kdyby se tak i stalo, můžeš volati, že se ubíráš k Fahadovi a jeho synu Metebovi a že žádáš, aby tě k nim dopravili, jako bys cestoval před jejich obličejem. Nebudete-li od nich přepadeni, najdete někde u Sbaa nějakého příslušníka Amárátů a vezmete si ho za průvodce. Spoléhej na záštitu Alláhovu a vydej se na svou cestu za dobrého znamení.«

Ambár odešel nespokojen a Blejhán byl rád, že se mnou s Túmánem a Mhammadem pojede, kdežto Náser měl s naším pastýřem stříci stanů, zásob a ostatních velbloudic. Dosavadního pastýře Harrána jsem propustil. Byl líný, vyhýbal se práci a nepečoval příliš o velbloudice. Jsa ženat, spával ve stanu svého otce a stádo zůstávalo bez dozoru. Se svou mzdou byl nespokojen. Dožadoval se každého týdne nového příplatku a nových darů. Moji druhové našli lepšího pastýře. Jmenoval se Mufazzi a náležel ke kmeni Šarárát. Byl to sirotek bez otce, bez matky, ještě svoboden. Neměl nic a toužil, aby si mohl u nás něco vydělati. Přišel ke smlouvě se svým mladším bratrem. Nabídl jsem mu potravu, potřebné šaty a 4 medžídijje měsíčně, bude-li své povinnosti věrně plniti. Mufazzi přijal nabídku s jásotem, poněvadž beduové platí pastýři jen 1 medžídijji měsíčně a hladoví-li oni, má hlad i pastýř.

K večeru pro mne přišel Nauáf, abych ještě navštívil jeho bílého otroka Dammána. Ohledav jeho nohu, viděl jsem, že je naduřenina plna hnisu. Svíjel se bolestí, ale pochvaloval si, jak se mu ulevilo, když jsem mu lancetou ránu otevřel a z ní hnis vytekl. Odevzdav mu potřebné léky pro budoucí dny, vybízel jsem jeho manželku, aby se o něho poctivě starala. Slíbila se slzami v očích, pravíc:

»Jak bych o Dammána nepečovala? Vždyť moje duše je v něm a jeho duše je ve mně.«

Bratr Dammánův nám připravil čerstvou kávu po způsobu, jaký měl Nauáf nejraději. Upražil zrnka, až byla růžové hnědá, za horka je potloukl na drobounký prášek, na rychlo zavařil a smíchal se sedmi druhy koření. Nauáf sám mi nalil prvou číšku a když jsem kávu pochválil, popíjel ji kouře z dýmky a vyzval bratra Dammánova, aby přednášel

jeho oblíbenou báseň. Otrok si položil rebábu, hudební nástroj podobný našim houslím, na kolena, přidržoval ji levou rukou, pravou po ní pojížděl smyčcem a přednášel:

1. *Ó, veselý mladíku, nacpi nám porouchanou dýmku,*
naplň ji tabákem z Gouru a podej ji,

2. *neboť milejší jest mi než hubičky každé plnoboké*
dýmka zaháněj ící za dlouhé noci dřímotu.

3. *A k tomu konvice, do níž se dává kardamon, muškátový ořech*
a dvacet voňavých stonků ve známém množství.

4. *Mimo to tučná ovce, pro niž veliký kotel k ohni přistaven,*
jež bývá zahalena do šatu ozdobeného sousty uvařeného zrní.

5. *Tu se lesknou tukem vousy pod nosem mužů rozvážných,*
vysvoboditelů nářadím obtížených velbloudic, octly-li se ve středu boje.

6. *Moji druhové umějí odrážeti, jejich rána není záludem.*
Kolika již jejich přičiněním spadla hlava.

7. *Neradí se stařen, nezabývají se prodejem másla,*
nejsou to lidé hovořící jedině o ukojení pohlavní vášně.

8. *Ó Pane, ó Ty, jenž dáváš vzrůst bylinám i pro Drúzy,*
proč si bereš stříbro a ponechávás na světě bezcennou měď?

9. *Jak mnohá pomluva, způsobivší bol, jenž je hluboko v prsou jako poklad uchován,*
se rozplyne a přece utkvěla v nitru jako čirá pravda.

Sopečným územím.

V sobotu 5. prosince byla půda zmrzlá na tvrdo a pokrytá tenkou vrstvou jinovatky. Když jsme sedlali své velbloudice a nakládali zavazadla, přišel emír a dával mi různé rady. Násera vybídl, aby všechny měchy, v nichž byly moje zásoby uchovány, zašil a neopovážil se některý za mé nepřítomnosti otevříti.

»Hlavu ti useknu, Násere, najdu-li některý otevřen. Pamatuj si, že já jsem odpovědn za majetek Músův!«

Naloživše i okrouhlý stan, vyjeli jsme směrem východním. Každý z nás jel na velbloudici, Blejhán pak vedl pátou nesoucí vodní sedlo a měchy s vodou. Poněvadž byla nejbližší jistá voda asi 150 km vzdálena, zásobili jsme se jí na tři až čtyři dny. Ubírali jsme se mezi sopkami vyhýbajíce se ostrým, černým hřebenům a útesům vyčnívajícím z půdy. Co chvíli bylo nutno obcházeti elipsovité kotliny, obklopené vysokými valy lávovými. Rozjařili jsme se poněkud, když se nám ukázala liška běžící před námi přes cestu. Blejhán ji pozdravil s jásotem, volal za ní a když jsem ho vybídl, aby nechal lišky a pátral raději po zajících, poněvadž bychom potřebovali čerstvého masa, odvětil:

»Jediná liška je lepší než deset zajíců, neboť nám zajišťuje příznivý výsledek naší výpravy. Alláh nám poslal hned na začátku cesty lišku, což je znamením, že nás nepotká nic zlého a že se vrátíme ve zdraví.« — Tato jistá předpověď nás všechny naplnila radostí, i pobízeli jsme své velbloudice k rychlejšímu kroku, kde to jen bylo možno.

Odpoledne jsme se přiblížili ke stádům čeledí Fredže a Felít, podřízených knížeti Núrimu. Blejhán mi právě ukazoval různé odstíny barev jednotlivých velbloudic a vysvětloval mi jejich jména, když k nám přiběhlo několik pastýřů, kteří nás vybízeli, abychom se hned zastavili. Nedbajíce jich, jeli jsme dále. Ale jejich vůdce popohnal svého velblouda, přiložil mi hlaveň své ručnice na prsa a rozkázal, abychom stanuli. Domníval se, že jsme Akejlové, obchodníci s velbloudy, a chtěl od nás průchodné. Marně jsem ho ubezpečoval, že Akejly nejsme a průchodného platiti nemusíme. Jeho druhové přeřízli oprať, jíž byla naše vodní velbloudice přivázána k sedlu Blejhánovu a odváděli ji jako kořist. Zatím k nám doběhlo ještě několik jiných pastýřů, kteří se vrhli s tasenými dýkami na nás, nutíce nás, abychom přiměli své velbloudice k pokleknutí. Chvála Alláhovi, že mne dva poznali a hned volali na své soduruhy:

»Vždyť je to šejch Músa, jehož stan stojí u stanu Núriho. Je to Músa, kterého jak Núri tak Nauáf denně navštěvují.«

»Lžete, kamarádi,« volal jejich vůdce. »Není to Músa. Jsou to Akejlové. Přísahej ty,« a ukázal na Blejhána, »že není ani jediný z vás Akejli.«

Blejhán přísahati nemohl, poněvadž Mhammad skutečně z Akejlů pocházel. To stačilo pastýřům, aby nás považovali za kořist. Vytahovali nám z tlumoků různé věci, rozřízli měch

s potravinami a mně vzali zásobní velbloudí hůlečku, kterou mi daroval Nauáf. Konečně se podařilo oběma rozvážným pastýřům přesvědčiti své druhy, že konají bezpráví i vrátili nám, co ukradli. Vůdce, jenž mi vzal hůl, prohlásil se smíchem, že ji dá pouze Nauáfovi, pakli ho o ni požádá.

»Požádá tě, chlapíku, Nauáf o hůl. Neboj se, a dá ti odměnou pořádný výprask, poněvadž tupíš a zlehčuješ souseda a bratra svého knížete.«

Tato hrozba se neminula s účinkem.

»Vrať se, ó šejchu Múso,« volal na mne. »Vezmi si svou hůl.« Když jsem se nevracel, přijel za mnou, podával mi ji a prosil, abych mu nevykládal ve zlé, co se stalo.

Večeři jsme si připravili v kotlině obklopené lávou, ale přenocovati jsme tam nemohli, poněvadž nás snadno mohl prozraditi kouř našeho ohně. Vždyť jsme dleli mezi dvěma nepřáteli. Na severu tábořily čeledi Fredže a Felít, na jihu pak se skrývali Aháli al-Džebel, kteří podnikali neustále loupežné nájezdy proti jednotlivým čeledím kmenů Ruala a Sbaa. Aháli al-Džebel jsou pověstní svou ukrutností. Plížíce se obzvláště za noci, přepadají osamělé pocestné, vraždí je a prchají s kořistí. Jak snadno mohli i nás přepadnouti a vyloupiti! Proto napomínal Blejhán k největší opatrnosti. Naše karabiny byly nabity a stále při ruce.

Po večeři jsme se brali směrem severovýchodním. Cesta byla velmi rozčilující. Držíce nabité karabiny na přední části sedla a napínajíce oči i uši, aby nám neušlo ani nejmenší podezřelé znamení, stále jsme očekávali, že se ukáže za útesem nebo za lávovým ramenem, jež obcházíme, nepřítel nebo že k nám odtud přiletí koule.

Noc byla krutě studená a ledový vítr západní pronikal až do kostí. Nemohouce vydržeti v sedle, ukryli jsme se za několika čedičovými balvany pod tmavým útesem, spoutali své velbloudice a ulehli na zmrzlou půdu.

Chvějíce se zimou, sedli jsme ráno na svá zvířata a zamířili k východu jihovýchodu, až jsme našli v nevelké kotlině čerstvé dřeviny a suché traviny. Naše velbloudice se pásly, my pak si ohřáli kávu.

Po hodině jsme minuli poslední sopku větší skupiny. Východně od ní se táhnou černé útesy k jihovýchodu a kraj dostává novou podobu. Láva tvoří nízké, úzké pásy, mezi nimiž se prostírají ploché doliny, do kterých se stéká dešťová voda a plní velké a malé dešťové rybníky. Na větších lávo-

vých balvanech jsme pozorovali vyryté odznaky kmenové a obrazy různých zvířat.

Dvakrát přepadeni.

Domnívaje se, že někde najdeme i nápisy, prohlížel jsem pozorně jednotlivá skaliska. Pojednou jsem zaslechl pronikavý válečný pokřik. Vyřítilo se na nás šest, deset, dvanáct jezdců skrytých v dolince za hromadou lávy. Na obranu nebylo ani pomyšlení. Chopili se opratí našich velbloudic, nutili je k pokleknutí a strhovali nás se sedel. Ranou pažbou ručnice jsem byl omráčen a než jsem se vzpamatoval, byl jsem zbaven všech svých šatů. Taktéž se dálo mým druhům. Vzpínajícího se Blejhána drželi dva, jimž připadl se svou velbloudicí za kořist a nutili ho s tasenými dýkami, aby jim pověděl, kde je ukryto naše zlato. Nedostavše odpovědi, tloukli ho rukovětmi do tváře, až ho zkrvavili. Mně zasadil jeden ze tří bojovníků, kteří se mne chopili, ostří dýky na prsa a zabodávaje mi ji hloub a hloub, nutil mne, abych mu pověděl, kde mám své zlato. Když jsem nevyhověl a se vzpíral, bil mne druhý pěstí do tváře, až mi z úst i z nosu vystřikla krev.

Oloupivše nás o vše, co jsme měli, dělili se o kořist. Oblékli se do našich šatů, naše tlumoky a zavazadla naložili na naše velbloudy a odháněli je k východu nestarajíce se o nás. Chvějíce se zimou, spěchali jsme za nimi.

Byla to snad nejtrudnější chvíle mého života. Poraněn, vyloupen a to hned na počátku svých výzkumů, dříve ještě než jsem se pohřížil do neznámé pouště, která mne po desítiletí vábila... Bosi, nazi, bez potravy, bez vody, bez jízdních zvířat bychom byli sotva dospěli k nejbližšímu táboru Rualů. Nemohl jsem a nechtěl jsem o budoucnosti ani uvažovati.

Blejhán mi šeptal, že naši lupiči náleží ke kmeni Fedán a že dva z nich poznal. Věda, že se Fedáni odváží na koních do těchto končin pouze v doprovodu velkého zástupu jezdců na velbloudech, chtěl jsem jíti za nimi, až by se setkali se svým velitelem a žádati ho, aby mi vrátil, co mi bylo vzato. Jezdci byli pouhým předvojem hlavní čety na koních, za níž musili následovati jezdci na velbloudech. Mhammad, který mě dohonil, mne upozornil, že jeden z lupičů, kteří se zmocnili jeho majetku, pochází ze kmene Ebede a že ho viděl u velkého náčelníka Bardžasa, když jsme u něho dleli návštěvou

Tu se ve mně kmitla prvá hvězdička naděje na úspěch. Ebedi věděl, že jsem uzavřel přátelství s jeho velkým náčelníkem Bardžasem, i bylo jeho povinností, aby mne chránil, sice by byl začernil tvář svého náčelníka a byl by býval ze kmene vyobcován. I volal jsem hned na něho:

»Ó, Ebedi, pomni, že jsem před tvým obličejem, pod tvou ochranou, a ty odpovíš za vše, co se mi stalo a ještě stane, před svým náčelníkem Bardžasem eben Hdejb.«

Ebedi se zastavil, podal mi ruku a prohlásil, že jsme chráněnci jeho náčelníka a že bude třeba, aby se nám vrátilo vše, co nám bylo odňato. Tu se ozval i Blejhán a volal na Ebediho, aby pomněl, že jsou Ebede a Kmusa pokrevenci, on pak že náleží k rodu Mesreb z Kmusů a že nás provází s vědomím a schválením velkého náčelníka Gatuána eben Meršed a že jsme tudíž i pod jeho ochranou... Žádal jménem svého velkého náčelníka, aby nám vrátili odňatý majetek. Ebedi odevzdal Mhammadovi všechno, co mu odňal, ale ostatní bojovníci se chechtali a pravili, že jim nikdo nevyrve kořisti od Alláha poslané.

Asi za čtvrt hodiny Fedánové pronikavě vykřikli; spatřili dvacet pět jezdců, spěchajících k nám cvalem. Na mou výzvu přijel ke mně velitel této nájezdní čety, tázaje se, co od něho chci. Vysvětlil jsem mu, pod čí ochranou jsem a upozornil jsem ho, že odpoví za vše, co se nám stalo, nedopomůže-li nám ihned k našemu majetku. Velitel Hauáš eben Gáfel ze kmene Fedán byl rozumný muž, jenž již o mně slyšel a věděl, že jsem navštívil náčelníky Bardžasa eben Hdejb, jakož i Gatuána eben Meršed a že jsem se setkal s Metebem eben Haddál. Pochopil, že by mu moji přátelé mohli v poušti hodně škoditi, proto zavolal k sobě velitele Ebedů s ním spojených a radil se s ním, co by měl učiniti. Ten prohlásil, že mne a mé průvodce chrániti musí, poněvadž nemůže očerniti ani obličeje svého velkého náčelníka Bardžasa, ani tváře svého pokrevence Blejhána.

Opustiv radící se velitele, vrátil jsem se ke svým druhům, krčícím se u našich velbloudic. Tu mě žádal otec jednoho z mých lupičů, abych mu ukázal, jak se zachází s mou karabinou a s mým revolverem. V té chvíli jsem zaslechl jmenovati jednoho z blízkých bojovníků: Eben Haddál. Obrátiv se k němu, tázal jsem se ho, jak se zove.

»Fanar eben Haddál.«

»Ó, Fanare eben Haddál, prohlédni si dobře tento bílý revolver. Je určen pro Meteba, syna tvého velkého náčelníka. Řekni mu, že mu vzkazuji, aby si ho vyžádal od tohoto lupiče.« Sotva to uslyšel otec lupiče, držící revolver, podával jej hned Fanarovi řka, že nechce, aby něco podkopalo přátelství mezi ním a Metebem eben Haddál.

Velitelé se stále ještě radili. Bylo mi teskno, neboť jsem nevěděl, jak porada dopadne. Tu přistoupil ke mně otec mého lupiče, jenž byl poodešel k velitelům, a podával mi mlčky moji karabinu. I zvolal jsem: »Al-hamdu lilláh, budiž Alláh pochválen!« Karabinu jsem měl a moji loupežníci si svlékali můj šat po šatě, podávali mi je a já jsem se do nich opět oblékal. Vrchní velitel přišel ke mně, otazuje se, co mi všechno bylo odňato, poněvadž mi chce vrátiti, jak pravil, každou věc. Dostav svůj majetek, šel jsem k ubohému Túmánovi, jenž ještě neměl ani třetiny svých věcí, neboť jeho lupičové mu podávali jen to, oč je žádal, což bylo dosti nesnadno, poněvadž neuměl arabsky. Taktéž se dálo Blejhánovi a Mhammadovi. S přispěním vrchního velitele jsme dostali, až na některé maličkosti, všechno. Potom mne prosili oba velitelé za odpuštění a odjeli k západu, chtějíce přepadnouti stáda Fredžů. Jezdců na velbloudech jsem neviděl. Podle údajů Hauášových byli někde na severovýchodě od nás v pobočním údolí Saba Bijár. K nim chtěli hnáti jezdci na koních stáda velbloudů, kdyby se jim podařilo je ukořistiti.

Krátce před polednem jsme odjeli i my, ale nikoliv k východu, nýbrž k severu severovýchodu. Neměli jsme ani kapky vody, neboť jezdci a jejich koně vyprázdnili nejen naše kožené měchy, ale i míšky. Nejbližší jistá voda byla ve studnicích Saba Bijár nebo Sua, ale tam jsme jeti nechtěli, poněvadž jsme se obávali, že by nás záloha Fedánů mohla opět přepadnouti a vyloupiti. I nezbylo nám, než abychom jeli ke studnicím al-Elejjánijje, které byly skoro 75 km vzdáleny a rovněž nebezpečny, poněvadž kolem nich vede cesta, kterou se nájezdní čety velmi rády ubírají. Ale věděli jsme, že se u Saba Bijár setkáme s nepřáteli jistě, kdežto u Elejjánijje jsme se jim mohli snad přece jen vyhnouti. Proto jsme se rozhodli, že pojedeme k Elejjánijje. Děkujíce Alláhovi, že nás vysvobodil z rukou Fedánů, projížděli jsme zvlněnou rovinou, v níž jsme se zastavili, aby se mohly naše velbloudice napásti.

Obědu jsme si připraviti nemohli, nemajíce ani kapky vody. Všichni jsme se báli žízně. Věděl' jsem právě jako moji domorodí druzi ze zkušenosti, že pocestný pociťuje palčivou žízeň obzvláště, kdy nemá vody, kdežto na ni ani nepomyslí, dokud jsou měchy plny. Všichni jsme prosili Alláha, aby nám seslal déšť spíše ještě, než přijedeme k Elejjánijje, neboť Blejhán ujišťoval, že bychom pak jistě našli vodu v dutinách vodorovných skalních ploch. Zdálo se, jako by Alláh chtěl naše prosby vyslyšeti. Obloha se zatáhla hustými mraky a tu a tam bylo viděti dlouhé pruhy dešťové. Ale u nás spadlo jen několik kapek.

Překročivše cestu, vedoucí z Damašku do města Hít na Eufratu, uložili jsme se pozdě večer v nevelké kotlině, uzavřené se všech stran. Sotva jsme si prostřeli své pokrývky, dalo se do drobného deště, pročež jsme postavili kulatý stan, v němž jsme ukryli svá zavazadla. Poprchávalo po celou noc, ale nikde se netvořily kaluže, poněvadž slabounký déšť hned vsákl do vyprahlé země.

Za noci nás trápila taková žízeň, že jsme ssáli vodu s mokré střechy stanové . . .

Před východem slunce ustal drobounký déšť. Nechtějíce nakládati mokrého stanu, zanítili jsme v něm oheň, aby střecha poněkud oschla. Hustá, chladná mlha plnila vzduch a vlhčila vše, co zůstalo uchráněno před deštěm. Nebylo viděti ani na dvacet kroků. Teprv k deváté hodině se mlha trhala a chvílemi zazářilo slunce.

Dostali jsme se na skalnatou půdu a uviděli na velké skalní ploše několik malých dutin, naplněných dešťovou vodou. Seskočivše se svých velbloudic, lehli jsme si na prsa a lokali s chutí vytouženou tekutinu. Blejhán, jenž se ohlížel po okolí, našel na nakloněném skalisku umělou nádržku, plnou dešťové vody. Bylo jí na tři litry, i mohli jsme si z ní uvařiti čaj. Posilnivše se, ubírali jsme se s chutí dále.

Pojednou jsme zahlédli na severovýchodě tmavý bod, jenž se nápadně lišil od svého okolí. Blejhán, jemuž jsem jej ukázal, vyslovil pouze slovo zól, živá bytost. Za chvilinku se objevily dvě nové temné skvrny a za nimi jiné a jiné. Bylo zřejmo, že máme před sebou novou četu jezdců. Poněvadž jsme jeli na ploché výšině, měli jsme za to, že nás oni neznámí jezdci právě tak vidí, jako my je. Nová starost se nás zmocnila. Jsou to přátelé či nepřátelé? Jsou-li to nepřátelé, náleží k Anezům, nebo jsou to příslušníci Aháli al-Džebel, vracející se z lupu,

nebo snad Hadedijjínové, pověstní svou ukrutností. Nás bylo pět, neznámých nejméně čtyřicet. Nemajíce vody, nemohli jsme se nadíti úspěšné obrany. Mhammad vybízel, abychom se skryli, že nás snad neuviděli, ale Blejhán ho odbyl, aby mlčel. Vždyť jsme jeli od západu k východu, oni pak od východu k západu, měli nás tudíž před sebou v plném světle. Četa neznámých jezdců zmizela. Za chvilku vystoupili na novou výšinu, i viděli jsme, že všichni jedou na velbloudech. Opět zmizeli. Chtějí nás obklíčiti či zaskočiti? Byli jsme velmi vzrušeni. Překročivše širokou územní vlnu, zahlédli jsme, že na nás četa čeká v nevelké dolině. Jak jsme se k ní přiblížili, zazněl z ní pronikavý pokřik válečný. Ujížděli cvalem k nám.

»Kdo jsou?« dotazoval jsem se Blejhána. Mlčel. Teprv, když od nás byli na dvacet metrů vzdáleni, odvětil: »Zana Muslim,« pokrevenci Rualů, tedy naši přátelé. Ihned jsem volal, jak hlasitě jsem mohl:

»Ó, veliteli, dávám se pod tvou ochranu, jedu před tvým obličejem! Já jsem Músa, jehož stan sousedí se stanem Núriho!«

Deset, dvacet rukou se chopilo mé velbloudice. Přinutily ji, aby poklekla, strhly mne se sedla a lovily v mém tlumoku. Bránil jsem se křikem i ranami. Konečně přiběhl velitel a tloukl je velbloudí hůlečkou, volaje:

»Nekraďte, vy zloději, nekraďte, vy darebáci!«

Ode mne běžel k mým druhům a vrátil se opět, aby neposlušné ode mne odtrhl. Konečně se mu to podařilo, ale jak to kolem mne vypadalo. Vše, co bylo v mém sedlovém tlumoku, bylo vykradeno nebo pohozeno. I má příruční lékárnička byla otevřena, některé skleničky rozbity, jiné pak i s krabičkami ukradeny. Zloději utíkali ke svým velbloudům, kde si schovávali kořist. Když jsem velitele na to upozornil, volal za nimi:

»Kde pak je ten počestný muž, jenž by si přisvojil něco z majetku těchto lidí? Nevrátí-li, co má, ať za to trpí jeho velbloudi a jeho dítky ráno i večer, ať neuzří již svých příbuzných a ať se mu nedaří dobře na světě.«

Toto proklínání opakoval několikráte a jeden za druhým se k nám vracel, přinášeje, co ukradl. Velitel Sájer eben Burmán z Fredžů mne prosil, abych mu odpustil, co se přihodilo. Vydal se před 32 dny na nájezd proti Skúrům z Amárátů, tábořícím, jak mu bylo řečeno, u studnice Barrít, ležící daleko

v jihovýchodní poušti. Ale Skúrové zatím odtáhli a když je hledal, byl sám se svou četou zpozorován, pronásledován a musil se vrátiti bez kořisti. Nás považovali jeho druhové za loupežníky velbloudů a domnívali se, že jsme své velbloudice ukradli Rualům a nyní se s kořistí vracíme. Proto prý nás přepadli. Uslyšev ode mne, že jeho čeledi hrozí nebezpečí od Fedánů, kteří jejich stáda buď již přepadli nebo jistě přepadnou, chtěl rychle odjeti, proto nutil své lidi, aby si pospíšili s návratem ukradených věcí a volal:

»Přistupte ke mně! Každý z vás bude přísahati, že si nic neponechal.«

To pomohlo. Za chviličku jsem dostal vše, co mi náleželo, a přece musil každý muž před velitelem přísahati. Velitel mu podal hrst suchých travin, přísahající ji vzal do pravé ruky a děl:

»Při životě těchto stonků, a při životě Pána, jejž uctíváme, prohlašuji, že jsem nevzal než to, co jsem vrátil.«

Potom odstoupil a tak přísahal jeden po druhém. Jediný z nich dodal:

»Nevzal jsem, než to, co jsem vrátil, mimo několik hrozinek, které mám v břichu a vrátiti jich nemohu, ale jsem ochoten za ně dáti náhradu.«

Když byli všichni odpřisáhli, pravil mi velitel:

»Potvrď, ó šejchu Múso, že má Sájer eben Burmán bílý obličej. Schází-li ti ještě něco, hledej to u druhého vůdce Arhána eben Bauáš, jenž poroučí pěti svým pokrevencům.

Arhán zmizel. I volal jsem:

»Ó, Arháne, vše, co mi ještě schází, leží před tvým obličejem. Nevrátíš-li mi to, očerním tvou tvář před Núrim a všemi Rualy.«

Na tuto hrozbu přišel ke mně Arhán, stařec s vyraženým levým okem a vyčnívajícími řezáky, a tázal se mne, který že z jeho lidí mně co ukradl.

»Kdo ukradl, nevím, ale chybějí mi ještě mnohé věci. U soudruhů Sájerových nejsou, proto musí býti ukryty u tebe a u tvých lidí. Vždyť ty schováváš mou hůlku velbloudí a snad jsi schoval i jiné věci z mého majetku.« — I vytrhl jsem mu svou hůlečku, již držel levou paží pod pláštěm, a vyzval ho:

»Přísahej mi ty a ať přísahá každý z tvých lidí tak, jak to učinil Sájer.« — Když nechtěl přísahati, rozkázal jsem Mhammadovi, aby prohlížel tlumoky a sedla, jakož i oděv Arhána

a jeho druhů. To pomohlo. Arhán chtěl odjeti, než zdržel jsem ho, pokud jsme nedostali vše, co nám uzmul.

Před polednem jsme zamířili k severovýchodu na široké návrší Serijját, jež zářilo v paprscích poledního slunce a mohlo být s roviny, rozkládající se na jihu a na západě, jakož i se všech severovýchodních a severních průsmyků přehlédnuto. Proto jsme odbočili s cesty nalevo, hledajíce úkryt, pokud to bylo možno, v různých dolinkách. Kraj Serijját je kamenitý, ba mnohá stráň je holá skála. Veliká byla naše radost, kdy jsme po poledni našli na takové skále čtyři trhlinky, naplněné vodou. Bylo jí tolik, že jsme nemusili čerpati z nebezpečných studnic al-Elejjánijje, z nichž napájejí všechny nájezdní čety svá zvířata.

Slunce a měsíc.

Mezitím co moji druhové nalévali vodu do měchů a napájeli velbloudice, lezl jsem opatrně na skalní hřbet k velké hromadě kamení, která tam byla navršena, abych přehlédl celé okolí. Pozorně jsem prohlížel dalekohledem každý zářez, každý ojedinělý balvan a kde jsem nenabyl jistoty, co by asi to neb ono mohlo býti, zkoumal jsem ono místo znova a znova. Vždyť takové pozorování zajišťuje bezpečnost pocestného. Nenašed nic podezřelého, vrátil jsem se ke svým průvodčím a vybídl Túmána, aby si sedl k oné hromadě a načrtával mapku okolí. Nasbíravše pro Mhammada paliva a umístivše velbloudice v neveliké kotlině plné suchých travin a zelených dřevin, odebrali jsme se s Blejhánem rovněž k oné hromadě kamení. Temný šat jsme odhodili, poněvadž se temné body v poušti obzvláště odrážejí, kdežto bílá barva košil a šátků na hlavě není tak nápadná. Opatrně jsme vylezli až na plochý hřbet a utíkali pak ohnuti s rukama vpřed vztyčenýma až k Túmánovi, kde jsme si usedli a kraj znova prohlíželi. Ukončivše svá pozorování, čekali jsme, až se slunce sníží k západu, abychom mohli po návrší jistěji projeti. Ubírali jsme se opatrně mezi hrubým kamením čedičovým a toužili, aby již vyšel měsíc, jenž je v poušti tak oblíben.

»Měsíc řídí náš život,« povídal Blejhán po tichu. »On shromažďuje vodní páry, přitahuje dešťová mračna, vysílá na pastviny blahodárnou rosu, umožňuje vzrůst i delší trvání bylin a vytrvalých rostlin, obzvláště pro velbloudy předúle-

žitých, skýtá cestujícímu bduimu poměrnou jistotu a sesílá naň sílící spánek.

Slunce by nás rádo zničilo. Vysušuje kde jakou vlhkost jak v zemi, tak v bylinách a zvířatech, ba i v člověku, ničí každý život, usnadňuje nepřátelský vpád, skýtajíc daleký rozhled a mstí se i na zničených zvířatech a lidech, proměňujíc jejich mrtvoly ve smrtící jed.

Slunce, Múso, je silná, kostnatá žena, plná vášní a zloby. Sama jsouc již neplodna, žárlí na každý život a chce jej v zárodku překaziti. Pokud známe ženu slunce, je stále stejně stará a stejně zlá. Byla-li někdy mladší a měla-li děti, nevíme, ale myslím, že by byla hned hodnější, kdyby zmládla a rodila.

Měsíc jest veselý mladík, pln bujarosti a síly. Slunce je jeho manželka, ale nežije s ní. Jen v poslední den starého a v prvou noc nového měsíce dlí u ní a musí se jí úplně věnovati, ale nemůže její vášně ukojiti. Ze strachu před ní a zbytečným mařením nejlepších sil hubne měsíc velice. S počátku se zdráhal hověti choutkám své staré a přece nenasytné ženy, ale ta se rozhněvala a došlo mezi nimi ke rvačkám, při nichž jeden druhému vyrazili po jednom oku. Od té doby má jak slunce, tak měsíc na místě druhého oka temnou skvrnu, jizvu. Oba touží po ztraceném oku; měsíc, aby nám prospěl, slunce, aby nám ještě více škodilo. Říkával měsíc:

‚Při sám Alláh, kdybys mi nebyla vyrazila oko, věru mohl bych způsobiti, aby sokolník lovil za jasné noci.'

Slunce: ‚Při sám Alláh, kdybys mi nebyl vyrazil oko, věru upekla bych dvouletou velbloudici v rozpálené stepi.'

Měsíc i slunce mají společného nepřítele. Jest to ženská obluda, podobná rybě. Jmenuje se hout. Od nepaměti pronásleduje oba, ale jen zřídka kdy je přelstí. Podaří-li se jí to, rozevře tlamu a snaží se je spolknouti. Někdy se jí vytrhnou, takže zachytne jen kousek, jindy je pozře celé. Žena slunce je tak vyprahlá, kostnatá, že jí ani hout nemůže stráviti. Vyjde z jeho vnitřností zakrátko neporušena. Zlobíme se, že nás ani hout nemůže vysvoboditi od smrtícího slunce. O měsíc máme strach. Zpozorujeme-li, že se hout zakousl do kyprého mladíka-měsíce, vzbouříme všechna ležení a z každého stanu vybíhají mužové i ženy a spěchají měsíci na pomoc. Ženy tlukou na měděné kotle, mužové mávají kopími, sekají šavlemi, střílejí a všichni křičíme: ‚Ó houte,

pusť měsíc!' Nepomáhá-li to, sedneme muži na koně, ženy na velbloudice a ujíždíme v tu stranu, kde obluda hout ohrožuje měsíc. Dosud se nám vždy podařilo měsíc vysvoboditi, ale máme přece jen strach, aby obluda nevyhrála, proto je v každém táboře ustanoven noční strážce, jenž bdí nejen nad naším majetkem, ale i nad naším dobrodincem měsícem.

V prvé noci nového měsíce, kdy se měsíc neobjeví ani na západě, ani na východě, jsme nespokojeni a po západu slunce následujícího dne pozorujeme bedlivě oblohu západní, zda neuvidíme někde kousíček kruhu vyhublého měsíčku. Spatříme-li nový měsíc, ukazujeme jej druh druhu, pozvedáme k němu ruce a voláme:

‚Ó, nový měsíci, ó pane, ó dobroději, ó mocný nový měsíci! Ó, ty, jenž jsi nás vysvobodil od nájezdníků v tomto měsíci, jenž právě zmizel, vysvobodíš nás i v tomto, jenž se právě objevil!'

Nevíme nikdy jistě, kolik dní je nový měsíc vlastně stár. Hovoříme o tom, vzpíráme se a nezbývá, leč uvěřiti starším, zkušenějším. Ale od pokolení do pokolení ubývá u nás důvěry ke starším. Mladí chtějí býti rozumnější a nedbají ani rady, ani pokynu svých rodičů. Na to si stěžoval starý otec, řka svému synu:

‚Synku můj, vyskytne se pokolení neposlušné, které bude tvrditi o novém měsíci (prvé noci), že jest již dvě noci stár.'

Starý soused dodal: ‚Synku, vyskytne se pokolení převrácené. Pozveš-li je, nebude se moci ani napojiti, ani nasytiti; vyzveš-li je bitevním pokřikem ku pomoci, na pomoc ti nepospíší.'

Nejspokojenějším je bdui od osmé do osmnácté noci, kdy je měsíc při východu slunce ještě na živu. Tyto noci se zovou bílé. Zdaleka nemůžeme býti zpozorováni a zblízka nemůžeme býti záludně přepadeni, poněvadž vidíme dále, než ručnice nese. Od osmé noci můžeme spáti pokojně, od desáté nemusíme shromažďovati velbloudic, ležících kolem stanů porůznu. V těchto nocích může hořeti oheň, na válečných výpravách nepotřebujeme svítilny, určující směr — ký div, že si vyspělý mladík přeje:

‚Chtěl bych, aby noc byla vždy jasně měsíčná, dolina vždy čerstvě zelená a já abych zůstal na živu a ani nemládl, ani nestárl.'

Po osmnácté noci nám nastává trápení. Zloději obcházejí, nepřátelské čety projíždějí územím, nejmenší ohýnek lze vi-

děti zdaleka a nebezpečí hrozí zblízka i zdálky. Proto slyšeti často a často upozornění: ‚Dvacátá noc. Opatruj svůj majetek, chudáčku!' Temno noční nás naplňuje hrůzou, proto voláme: ‚Kéž nás Alláh vysvobodí od zla temnoty a těch, kdo v temnotě jednají.'

Jasná měsíční noc je nám, beduům, desetkrát milejší než jasný sluneční den. Ve dne může býti pocestný zpozorován odevšad, kdežto za měsíční noci vidí na svou cestu a přece ho nezahlédne nepřítel. Hle, Múso, jak měsíc zápasí s mraky, pokrývajícími východní obzor. Teď nad nimi zvítězil. Vyhoupl se vesele a pluje jako pán mezi lepými nebeskými lampičkami — hvězdami.«

Územím Kmusů.

Tichounce jsme táhli k východu, k měsíci. Ani my, lidé, ani naše zvířata jsme nevydali nejmenšího zvuku. Jen tu a tam zachrastil písek nebo zazněl temný pád kaménku, odhozeného kopytem. Na jasném západním obzoru se rýsovaly naše stíny a plynuly jako obrovské obludy po nebi. Od severu s hory Áde zaznával hlas vyjící hyeny. Jinak bylo všechno mrtvo, ticho. Za nedlouho se zvedl silný ledový vítr západní, jenž pronikal naším oděvem, že jsme se za chvilku zimou chvěli.

Cesta se stávala obtížnou. Překročivše několik krátkých žlíbků, sestoupili jsme konečně s příkré stráně a dorazili do údolí Elejjánijje, které se rozšiřuje v kotlinu ohraničenou na severu pahorky a na jihu strmou strání. Byli bychom rádi jeli dále, ale zima — 10° C nás přinutila, že jsme se zastavili. Utábořili jsme se u dvou balvanů na půdě pokryté zmrzlou korou. Balvany byly volny pouze na severní straně, takže nám neskýtaly ochrany před západním větrem, i musili jsme své pokrývky zatížiti kameny, aby nebyly odváty. Blízké studnice, jakož i nedaleká cesta, po níž se ubírávají nájezdní čety, nás nutily k ostražitosti. Nespal jsem za celou noc snad ani půl hodiny a mrzl, jako nikdy dotud.

Po půlnoci jsem zaslechl na cestě asi 300 kroků vzdálené nějaký šramot. Po chvilce znova. Vzbudiv Mhammada, aby střehl ležení, lezl jsem s Blejhánem, karabiny v rukou, směrem, odkud šramot přicházel. Náhle jsme zahlédli 20 m před sebou dva nevysoké stíny. Dva vlci prchali k severovýchodu. Budiž Alláh pochválen, že to nebyli dravci-lidé! Spokojeni

jsme se vrátili k ležení vědouce, že není nablízku jiných lidí, poněvadž by se k nám vlci nebyli odvážili.

K ránu se zahalila celá poušť hustou, vlhkou mlhou a zima se stávala tím nesnesitelnější. Vítr zůstával stejně silný. Mlha před polednem padala jako drobounký déšť. Hledali jsme místo chráněné od západu, kde bychom si mohli rozdělati oheň a se zahřáti. Po delší chvíli jsme zpozorovali vpravo vápencové skalisko s několika dutinami. Zamířivše k němu, zahlédli jsme v jedné dutině cosi černého. Byla to velká divoká svině. Uchopiv karabinu, skočil jsem s velbloudice a blížil se opatrně k ní. Zůstala klidně ležeti. Vedly k ní krvavé stopy; byla tudíž od nějakého lovce, pravděpodobně příslušníka kmene Sluba, postřelena, a v dutině dokonala. Její maso by se nám bylo znamenitě hodilo, ale Blejhán pravil:

»Ještě nikdy jsem, Múso, nejedl maso zvířete, jehož krev nebyla vypuštěna. V krvi dlí duše zvířat a bojíme se, abychom s krví nepožili i duše a aby nám duše neuškodila.«

Nechtějíce ho uraziti, jeli jsme dále, nestarajíce se o zvíře, před nímž se velbloudice plašily.

Odpočali jsme si pod skalním výběžkem, jenž nám skýtal ochrany před studeným větrem, ale nikoliv před deštěm. Velbloudice se pásly a my si v dešti připravovali snídani a oběd.

Kotlina al-Elejjánijje se ponenáhlu šíří a stěna, která ji na jihu ohraničuje, jasněji vyniká. Skládá se ze dvou vodorovných, nestejně vysokých a nestejně pevných vrstev. Horní vrstva je 3 až 4 m vysoká, skoro kolmá, neboť je utvořena z pevných, tmavě hnědých kamenů. Spočívá na vrstvě bílého vápence, 15 až 30 m vysoké, která jako by se opírala nesčetnými, šedě bílými žebry o rovinu. Studnice leží při řečišti nedaleko stěny. Tři jsou nové; byly před nedávnem vykopány od příslušníků kmene Fuáre. Nejvýchodnější jest studna stará a vyzděná, asi deset jiných je zabořeno.

Po poledni zahlédl Blejhán před námi v rovině tmavý bod. Pozorujíce jej opatrně, poznali jsme, že se pohybuje. Byla to žena, sbírající palivo. Pospíšivše k ní, uviděli jsme několik ovcí a zaslechli pozdravné hýkání osla. Tábořili tam někde Slubové, největší ubožáci, skrývající své stany před nenasytnými beduy.

»Běž, Blejháne, vyptej se jí na tábořiště jednotlivých čeledí kmenů Sbaa a Amárát!«

»Neposílej mne, Múso, k oné ženě! Náleží ke kmeni Sluba a styk s nimi na počátku nějaké důležité výpravy přináší vždy neštěstí či jak my říkáme: jejich sůl není příznivá.«

»A přece se u nich zastavujete a vyjídáte všechny jejich zásoby.«

»Ano, činíme tak, ale při návratu. Tehdy nepřinášejí neštěstí, proto jim můžeme sníst, nač přijdeme.«

Vida, že s Blejhánem nepořídím, poslal jsem Mhammada. Zabočil k ní, kdežto my jsme pomalu popojížděli k nedalekému nepatrnému návrší. K jihu se nám ukazovaly tři malé stany; byly ukryty v nevelkém žlíbku. Dva mužové a několik dětí odtud spěchalo k Mhammadovi, ale on popoháněl svou velbloudici a ujížděl k nám se zprávou.

Nějaká čeleď ze Sbaa prý táboří nedaleko k jihovýchodu, kdežto ostatní v údolí al-Mijáh. Nájezdní četa Fedánů, která nás vyloupila, prý se dosud nevrátila. Před týdnem prý postupoval ke studnicím al-Elejjánijje velký zástup Amárátů a Ebedů, chtějící přepadnouti čeledi Rualů, tábořící v dolině Sirhánské. Obě tyto zprávy nás naplnily starostí, poněvadž jsme se mohli setkati buď s četou Fedánů nebo s četou Amárátů.

K poledni se naše velbloudice popásaly na úpatí široké, daleko viditelné vlny, kterou jsme chtěli překročiti teprv, až se slunce sníží. Vylezše s Blejhánem opatrně k nedaleké hromadě kamení, ulehli jsme za ní a prohlíželi širou rovinu, obzvláště směrem jihovýchodním, kde jsme hledali pasoucí se velbloudy čeledi, která tam podle údaje ženy měla tábořiti. Pátrali jsme marně. Buď se pásla stáda na jihu anebo tam netábořili žádní beduové.

Překročivše velmi pozorně zmíněnou vlnu, spěchali jsme k východu. Má velbloudice byla otlačena, proto za dne často naříkala, na večer však ani nehlesla. Spěchala dlouhým krokem. Ani my, lidé, jsme nemluvili, leda, když bylo nutno něco poznamenati, a i to se dělo šeptem. Bdui říká:

»Jedeš-li vnitřní pouští, tož se za dne neustále ohlížej, za noci pak mlč!«

Pozdě večer jsme ulehli u osamělého pahorku.

Zrána jsme putovali úrodnou rovinou. Je pokryta 3 m hluboko červenou prstí a proměnila by se ve znamenité role, kdyby mohla býti pravidelně zavlažována. Ale v této části pouště je pravidelný déšť řídký a rovina byla vyschlá, loňské rostliny popelavě šedé, suché a mezi nimi samá díra.

Bývají tam nesčetné myši. Blejhán nemoha upoutati svou pozornost na žádný předmět, přednášel tichým hlasem báseň:

1. *Ó, blesku, jenž se míháš koncem noci,*
vídal jsem tě, bdě zatím, co ostatní spali,
2. *s vrcholků vysoko čnících, na něž je obtížno vystoupiti,*
za nocí čistě bílých, za nichž se světelné paprsky rychle šíří,
3. *Vstaň, osedlej a sedni na hřbet úplně poslušného velblouda!*
Ať vzdálí prsní kost, aby se o ni netřela holeň přední nohy.
4. *Ať se vzpruží a sáhodlouhým krokem ukrajuje roviny,*
čistokrevný, spěchající na nocleh plání hrubým pískem pokrytou.
5. *Přitáhneš-li mu uzdu, bručí a vzpíná se,*
jako by strašidlo po obou stranách lezlo
6. *k hlavě, jež bvši skloněna, se zvedne;*
při zvednutí uzří, co straší, a dá se na útěk.
7. *Ó, jak se podobá pštrosímu samci, beroucímu se některou roklí dolů,*
po jehož křídlech byl z roviny vystřelen prach.
8. *Dá se na útěk, aby se zachránil. Jeho nohy měří sáhy,*
obě pak křídla množí ještě úděs pominutého s rozumem.
9. *Žene se jako hnaný a ženoucí, když se na útěk rozežene,*
čistokrevný, znající obranný a útočný klus spíše než přijde k rozumu.
10. *Děl jsem, ach! Jaká to zpráva došla k srdci a vzbouřilo se,*
neboť družka duše je napojila jedem zmije.
11. *Ale od toho dne, kdy mi dvakrát pokynula prsty,*
jako když měsíc v úplňku dostoupí své výše.

K poledni jsme zahlédli k severu sedm velbloudů, kráčejících směrem jižním. Chtějíce se vyptati na tábořiště, ohlíželi jsme se bedlivě po průvodčích, ale marně. Nikdo se neukazoval, i domnívali jsme se, že byly velbloudice ukradeny a že je loupežníci opustili a ze strachu před námi se skryli. Když jsme se k nim přiblížili, poznal Blejhán podle vypálených známek, že nenáleží kmeni Sbaa, ale nevěděl, čí asi jsou. Bylo zřejmo, že nájezdníci nebo lupiči ukořistili tyto velbloudice někde daleko na jihu nebo jihozápadě, tedy za územím kmene Sbaa a jeho sousedů, mezi nimiž se Blejhán dobře

vyznal. Když jsme ujeli asi 3 km a ještě nikoho nezahlédli, chtěl se Blejhán vrátiti a velbloudice před sebou hnáti.

»Nemohu, Blejháne, dovoliti, aby sis přisvojil ukradené velbloudice.«

»Nechci si je, Músо, ponechati. Zaženu je k některé známé čeledi a vrátím je majetníku, jakmile se o ně přihlásí. Rád mi za každou vyplatí po jedné zlaté libře nálezného.« — Seskočiv se své velbloudice, utíkal za zvířaty, ale zavolal jsem ho přísně zpět. Vždyť jsme nevěděli, komu zvířata náležejí a zda by nás jejich majetníci, loupežníci, v noci nepřepadli. Mimo to jsem se obával, že bychom se zdrželi, ženouce plachá zvířata. A kdyby nás byla zpozorovala nějaká nájezdní četa, byla by podle těchto sedmi neosedlaných velbloudic jistě soudila, že jsme loupežníky a nás tím spíše obrala. Blejhán se vracel velmi nerad a dlouho a dlouho bručel:

»Ó, Alláh, proč jsi neurčil, abych si vydělal sedm zlatých liber!«

V poledne jsme sjeli k údolí al-Hejl, kde se na nás spustily kroupy. Báli jsme se, že promokneme, ale hlavní černé mračno, valící se od východu, zabočilo k severu, kde se roztříštilo o pohoří uzavírající Tudmor, Palmyru.

»Hle, Músо, jak nám, beduům, anděl Džibrín nepřeje. Nadržuje usedlíkům tudmorským. Viděl jsi, jak zahnal černá mračna k nim, jen aby nevydala svého deště na naše území.«

Noc byla velmi vlhká a studená. Ráno jsme si zahřívali nohy a ruce na ohni, ale záda nám mrzla. Mírné svahy jednotlivých žlíbečků byly pokryty suchými, hnědými travinami, kdežto v dolinách bylo hojně vytrvalého kazkázu. Kde tvoří větší skupiny, lesknou se dvouleté rostliny, jako by byly postříbřeny a oko unaveno jednotvárnou, nažloutle šedivou barvou ploch, pokrytých suchými travinami, rádo na nich spočívá.

Blejhán napomínal k největší opatrnosti a když jsem mu odvětil, že se nám přece nic nemůže státi, poněvadž jsme v jeho rodném území, pravil:

»Nauáf si jezdí pro velbloudy do Iráku (Babylonska) a Džezíre (Mesopotamie), do Šumbulu (Palmyreny) a al-Gauta (severozápadního Nedždu). Žádný kmen nemůže tvrditi, že jenom jeho příslušníci procházejí jeho územím.«

K poledni se údolí šířila ještě více a našli jsme v nich hojnou pastvu pro velbloudice. Náhle zašeptal Blejhán:

»Jezdec za naším pravým tlumokem.«

Jezdec se k nám blížil velice opatrně a zmizel, jakmile poznal, že jsme ho zpozorovali. Kdo to byl? Proč se nám vyhýbá? Ojedinělý jezdec se neodváží na koni tak daleko do vnitřní pouště. Kdo a kde jsou jeho druhové? Tu jsme uviděli k jihu veliké mračno prachu. Blejhán dí: ‚Zól.' Přiměv svou velbloudici, aby poklekla, pozoroval jsem mračno prachu svým dalekohledem. Asi sto velbloudů rozvířovalo prach. Je to stádo velbloudí, nebo jsou to jezdci na velbloudech? Nemoha pro prach hřbetů jednotlivých zvířat dobře prohlédnouti, upíral jsem svůj zrak na krajní, kde bylo prachu nejméně, když mi náhle Blejhán zaklepal na rameno a ukázal k severu, kde se vynořilo několik jezdců na velbloudech a hned opět zmizelo. Přepadnou nás či jsou to přátelé? Blejhán se rozběhl k nedaleké hromadě kamení, aby s návrší pozoroval jejich pohyby, já pak jsem měl stříci velbloudů jižních. Vraceje se dalekohledem od severu k jihu, zahlédl jsem jihozápadně od prašného mračna na plochém návrší několik temných bodů. Byli to pasoucí se velbloudi. Tu bylo jisto, že máme na jihu jen přátele, ale kdo jsou jezdci na severu? Poněvadž nás beztak zpozorovali, kázal jsem zanítiti oheň, abychom si připravili oběd a obrátili na sebe pozornost pastýřů velbloudů. Sotva se zvedly prvé mráčky kouře z našeho ohně, vynořil se na severozápadě od nás jezdec na koni a za ním dlouhá řada velbloudů, nesoucích stany, zásoby a nářadí. Byl to majetek stěhující se čeledi ze Sbaů. »Budiž Alláh pochválen!« volal zdaleka Blejhán oznamuje, že jsou to jeho příbuzní, stěhující se do údolí al-Mijáh.

Zdrževše se do odpoledne, zamířili jsme dále k severovýchodu na výšinu porostlou nejtúlem, jehož se však naše velbloudice ani nedotkly. Požírají jej rády, ale teprv asi v dubnu, až jej zbaví déšť jeho hořkosti. V té době nahrazuje velbloudům rúte, neboť je pro ně tím, čím maso pro člověka a velbloudice napasené nejtúlem vydrží dlouhé a obtížné pochody.

Před večerem jsme zpozorovali v širokém údolí tři stany a několik velbloudů, k nimž Blejhán hned zabočil, kdežto naše velbloudice se pásly na suchých travinách. Po chvíli se vrátil se zprávou, že jeho rod táboří v údolí al-Mijáh a že nájezdníci fedánští vedení od Hauáše eben Gáfel napájeli své koně poslední noci u studnic al-Hejl. Jejich nájezd se zdařil. Ukořistili čeledi Fredže dvě veliká stáda vyrostlých silných

velbloudic. Fredže je sice pronásledovali, než Fedáni změnili několikráte svůj směr a unikli.

Hospodář nejbližšího stanu přišel s Blejhánem ke mně a žádal, abychom u něho přenocovali, což jsem odmítl, domnívaje se, že budeme klidněji a bezpečněji noclehovati o samotě než u těchto opuštěných a přece zdaleka viditelných stanů. Blejhán by byl rád zůstal u svých příbuzných, aby si s nimi pohovořil, ale těšil jsem ho, že čím více pospíšíme, tím spíše že se setká se svou matkou, kterou měl velice rád a kterou hledal v údolí al-Miják.

Zamířivše k východu, ujížděli jsme zvlněnou rovinou. Zvečeřilo se a nebylo viděti ani jediné hvězdičky. Blejhán změnil několikrát směr a konečně prohlásil, že neví, kam bychom měli jeti, abych se zastavil. Nechtěje k tomu svoliti, vzal jsem magnetickou střelku do ruky a vedl své druhy k východu. Blejhán naříkal za mnou, že jedeme jistě chybně a že by bylo nejlépe jak pro nás tak pro naše velbloudice, abychom se zbytečně nemořili a ulehli. Přesvědčil jsem se, jak ze záznamu naší dosavadní cesty, tak z rozhovoru s hospodářem posledního stanu, že se Blejhán často od přímého směru uchyluje. Proto jsem si umínil, že si dám od něho pouze určiti směr, kterým bychom se měli bráti a pak že povedu udaným směrem sám. Noc byla opět velmi studená a když se i západní vítr zesiloval, uložili jsme se přece v údolí al-Auérez.

Hledáme bratříčka.

Ráno ležela vrstva jinovatky na našich pokrývkách a my se chvěli zimou, když jsme sedli na svá zvířata a dali se znovu na cestu. Před polednem jsme spatřili četná stáda velbloudů. Zastavili jsme se, aby se vebloudice trochu napásly. Blejhán zajel k pastýřům přeptati se, kde doopravdy jeho příbuzenstvo táboří, jakož i není-li s nimi některá čeleď Amárátů a Dahámšů. Po návratu vypravoval, že jeho matka táboří v údolí al-Miják a sice u studnic at-Tajjárijje. Čeleď Dželáídů náležející k Dahámšům a spřízněná s Amáráty že má své stany zbudovány mezi jeho pokrevenci. Fahad eben Haddál, velký náčelník Amárátů a Dahámšů, že prý dlí v nějaké své osadě u Kerbely, ale jeho syn Meteb že táboří někde na jižním svahu pohoří al-Bišri. Poněvadž jsem chtěl Meteba navštíviti, bylo nutno, abych si vzal za bratříčka

či průvodce nějakého příslušníka kmenů jemu poddaných. Proto jsem byl rád, dověděv se, že čeleď Dželáídů má své ležení v údolí al-Mijáh.

»Proč se odebrali Dželáídé tak daleko na sever? Vždyť touto dobou se pásávají jejich stáda u studnic al-Barrít.«

»Není tam, Múso, letos pastvy. Na jaře tam nenapršelo, proto všechny čeledi Dahámšů opustily tamní kraj a přidružily se i s Amáráty ke kmenům Sbaa a Fedán.«

»Kde myslíš, Blejháne, že najdeme jistě Dželáídy?«

»To ví, Múso, jen Alláh. Po názoru pastýřů jsou ještě u studnic Uarka, ale chtějí prý táhnouti k at-Tajjárijje, kde stojí stan mé matky. Popřej mi, Múso, radosti, abych svou matičku objal a políbil!«

»Zamíříme tudíž, Blejháne, k at-Tajjárijje a odtud se dáme údolím al-Mijáh k severu k pohoří al-Bišri, kde táboří Meteb.«

Ke studnicím at-Tajjárijje jsme dorazili brzo po poledni. Bylo tam několik stanů rodu Mesárbe, z něhož pocházel Blejhán, mezi nimi i stan manžela jeho sestry, ale matka tam svého stanu již neměla. Odstěhovala prý se přede dvěma dny s jeho bratřími a ostatními příbuznými někam do kotliny al-Kaara. Dželáídové, které jsme hledali, prý měli dotud své ležení nad studnicemi Uarka, proto jsem určil, že napojíme své velbloudice, vezmeme si trochu vody a pojedeme hned na sever ke stanům čeledi Dželáíd. Švagr Blejhánův i náčelník Mesárbů proti tomu promlouvali. Blejhán by byl velmi rád po celou noc zůstal u své sestry, ale nenalézaje v okolí stanů pastvy pro velbloudice a nechtěje mařiti času, trval jsem pevně, že se dáme k severu.

Jeli jsme podél četných zasypaných studnic a překročili několik údolních přehrad chránících úrodnou prst, aby nebyla odplavena. Byly to neklamné známky, že jednou bydlili v tomto údolí lidé, kteří se zabývali když ne orbou, tož aspoň pěstováním ovocného stromoví, snad smokvoní a oliv. Ale dnes tam není ani stromečku.

»Pohleď, Múso, napravo do oné zátočiny. Tam jsme jednou tábořili a napájeli svá stáda ve studnicích at-Tajjárijje. Bylo v nich málo vody. Medbag eben Abdalláh napájel své ovce a kozy ze studnice, k níž přihnal své stádo Belhán eben Mnazzel a zaháněl Medbaga. Ten se rozhněval, napadl Belhána, vrhl se naň se šavlí a uťal mu nos, takže se držel jen na kousku kůže. Potom mu ho přišili vlasy panny.

Medbag opustil své stádo, utekl do stanu mého otce, to jest do stanu Eben Zeri, a volal:

‚Hle, zapřisáhám vás Bohem a vámi, abyste mne chránili před obličejem mého bratrance, aby se na mne nevrhl.'

Vyběhli jsme ze stanu a křičeli: ‚Ať se nikdo nepřiblíží k Medbagovi a jeho přízni. On si vyžádal naši ochranu, jest naším chráněncem.' Potom jsme si sedli na jízdní velbloudy, obklopili stany příbuzenstva Medbagova a pomohli jim je naložiti. Jeli jsme s nimi k Eufratu, překročili řeku a utábořili se v Mesopotamii.

Po nějakém čase napájel zraněný Belhán v Eufratu své stádo a uviděl nablízku příbuzného Medbagova, jenž se svým stádem za poledního horka odpočíval. Belhán chopil svůj těžký klacek, skočil na příbuzného Medbagova a ztloukl ho, že zůstal bez vědomí ležeti. Došla nás o tom zpráva. Zajeli jsme hned k řece a obořili se na Belhána:

‚Víš přece, že stojí pod naší ochranou. Proč rušíš náš obličej? Proč tlučeš svého bratrance?'

Odvětil: ‚Ó bratři, jeho osud se projevil.'

Zamířili jsme k jeho příbuzným, přinutili je, že táhli s námi a vzali jsme jim všechny stany a všechna stáda tak, jako by to byli nepřátelé, náhradou za svůj obličej. Usadili jsme je ve svých stanech a dali jim radu:

‚Přijmete-li jeden druhého, hle, vydáme vám tato vaše stáda; nesmíříte-li se spolu, podržíme vše jako cenu svého obličeje a nedáme vám nic.' — Medbag i Belhán přišli každý se svým ručitelem.

‚Medbage, smíříš se se svým bratrancem?'

‚Smířím.'

‚Obrať se na svého ručitele.'

‚Obracím se na Abtána.'

‚Smíříš se, Abtáne?'

‚Smířím.'

‚Ručíš za smír?'

‚Ručím.'

Ptali jsme se Belhána: ‚Smíříš se s bratrancem?'

‚Smířím.'

‚Kdo jest tvým ručitelem?'

‚Rázi.'

‚Ručíš, Rázi, že zachová Belhán smír?'

‚Ručím.'

‚Odložte oba svou zbraň, obejměte se a polibte se

Odložili zbraň a políbili se. Smířili se, i vydali jsme příbuzenstvu Belhánovu vše, co jsme jim vzali jako cenu svého obličeje.«

Večer jsme našli u studnic Uarka veliký tábor, na jehož severním konci jsme přiměli své velbloudice k pokleknutí. Moji průvodčí chtěli zanítiti oheň, ale neměli paliva. Rostliny, které nasbírali, nebyly suché a vydávaly více kouře než ohně. Z táboru k nám zaznívaly temné zvuky bubínku a tamburiny a pronikavé výkřiky nějakého muže. »Je to jistě nějaký vědoucí,« povídal Blejhán, »který dospěl při hře na buben a tamburiny u vytržení a nyní volá Alláha a jeho tlumočníka.«

»Koho pak nazýváš vědoucím, Blejháne?«

»Vědoucí jsou mužové nebo ženy, jimž Alláh oznamuje svým tlumočníkem věci tajné nebo budoucí. Přidružují se k nim učedníci, kteří hrají na různé nástroje, nejčastěji na bubínky nebo tamburiny tak dlouho, až se zmocní vědoucího vytržení, načež opakuje slova, která mu sdělil mluvčí poslaný od Alláha. My, Sbaa, jakož i Amáráté si jich velice vážíme, ale Rualové je vyhánějí nebo jimi aspoň opovrhují.«

Ráno nasbírali moji druhové trochu polosuchého azobu a vlhkých velbloudinců, při nichž jsme si hřáli kávu. Brzo nás navštívilo několik Arabů a hospodář nejbližšího stanu nám přinesl dřevěnou misku plnou teplého velbloudího mléka.

Dověděv se, že je u Uarky pouze jediný stan čeledi Dželáíd, všichni ostatní pak že táboří kousek k severovýchodu, poslal jsem Blejhána do nejbližšího stanu, aby vyzvěděl, zda by nás některý z jeho mužů nedoprovázel. Smlouvy s ním uzavříti neměl. To bylo věcí Mhammadovou. Po chvíli k nám přišel mladík beroucí se z nedalekého tábora na návštěvu ke svým známým. Beduové u našeho ohně mně pravili, že je to příslušník čeledi Dželáíd a on sám se nabídl, že nás bude doprovázeti, dáme-li mu denně dvě medžídijje. Neodpověděl jsem na jeho nabídku.

»Z lásky k tobě,« povídal mi, »pojedu s vámi za jednu medžídijji denně.«

Byl jsem jist, že s námi půjde rád za půl medžídijje a byl bych ho vzal, kdyby mi nebyl Mhammad pošeptal, že již vůdce najal. Ukazoval mi staršího muže, jehož potměšilý výraz tváře na mne učinil dojem velice nepříjemný. Jeho zuby byly černé, jen oba špičáky se leskly barvou bílou jako

u dravce. Sedl si přede mne, hřál si holá špinavá kolena, pohyboval nohama nad ohněm v pravo i v levo, plival na všechny strany a čistil svou košili od nemilých hostí. Naší kávy si nalil sám bez pobídky — a tohoto muže jménem Zejd najal Mhammad za tři čtvrti medžídijje denně.

K náčelníku Metebovi.

Naplnivše své měchy vodou, opustili jsme studny Uarka a dospěli po poledni na rozsáhlou rovinu pokrytou suchými, řídkými travinami. Z dálky se podobala rovina lánům dozrálého obilí, jenže suché traviny byly pouze 20 cm vysoké a za nimi nikde nevyčnívala známá kostelní věž. Temné mraky zahalovaly oblohu a když spadly před večerem prvé krůpěje, nezbylo, než abychom se zastavili a zřídili stan. Bohužel déšť ustal po dvou hodinách, nenapojiv vyprahlé půdy.

Sotva vystoupila jitřenka, odpoutal jsem velbloudice, aby se mohly pásti a vybídl své druhy, aby zanítili oheň a přichystali kávu. Tato pobídka se jim velice líbila. Vylezli rychle ze svých pokrývek, ohřáli se a dali se vesele na cestu.

Před polednem jsme se ubírali dolinou, v níž tvořila rúte četné skupiny. Suché větévky této rostliny jsou lesklé, šedě bílé, jakoby byly pracovány z jemného niklu. V paprscích slunečních září i spočívá nad plochami, jež pokrývají, stříbrný nádech a možno zdaleka poznati, kde rúte roste.

K západu se ukázaly na obzoru jednotlivé temné pruhy horského pásma Abu Ridžmén, táhnoucího se od Palmyry na severovýchod k pohoří al-Bišri, které se vynořovalo na severu. Jižně od něho tvoří rovina mohutnou vlnu, na níž jsme spatřili velbloudy a stany. Byly ještě daleko, velmi daleko, ačkoliv se zdálo, jako by byly hned před námi. Na plochých půdách klame odhad vzdálenosti. Pocestný se domnívá, že je viditelný předmět vzdálen několik kroků a zatím jede a jede do nekonečna.

Nížina, jíž jsme se ubírali, se leskla zlatem, v něž ji štědře zahalovalo zapadající slunce. Pojednou se v ní před námi objevil jezdec na koni. Zastavil se s ručnicí v ruce a vida, že jsme pokojní cestující, přicválal k nám. Dotknuv se holýma patama slabin své bílé klisny, objížděl nás klusem. Zvěděl jsem od něho, že Meteb eben Haddál táboří na jih od studnice Krejta. Vyptav se na tábořiště jednotlivých kmenů a čeledí,

vzdálil se cvalem oznámiti Metebovi, že ho navštívím. Četní pastýři hnali svá stáda velbloudů v pravo a v levo od nás.

Setmělo se již, když jsme dorazili k prvým stanům a sestoupili před hostinským stanem Metebovým. Měl postaveny dva stany. V jednom o pěti tyčích bydlil se svou rodinou, v druhém o dvou tyčích hostil své návštěvníky. Bokem od tohoto stanu jsme postavili můj kulatý. Meteb seděl v hostinském stanu u ohně uprostřed četné společnosti. Dav mu oznámiti svůj příchod, čekal jsem, až mne pozdraví. Po několika minutách přišel jeho příbuzný mne přivítati a poprositi mne jménem velkého náčelníka, abych vstoupil do jeho stanu. Sotva jsem udělal pět kroků, potkal jsem Meteba, jenž mi vyšel naproti, srdečně mne pozdravil a do stanu provázel. Na jeho povel se zvedli všichni přítomní a zůstali stát, až jsem se posadil.

Meteb seděl v pravo ode mne. Levou rukou jsem se opíral o velbloudí sedlo, k němuž se s druhé strany tulil jiný starší náčelník. Přede mnou byla veliká čtyřhranná díra a v ní plápolal mohutný oheň. Za ohněm v levo ode mne seděl černý otrok a před ním stály čtyři konvice na kávu, jedna obzvláště veliká. Za černochem a kolem ohniště se tísnili beduové, ohřívajíce své holé nohy. Jiný otrok přinesl palivo a hodil je přes hlavy sedících na oheň. Pozdraviv všechny přítomné, byl jsem vítán od jednotlivých náčelníků, kteří se dotazovali, jak se mi daří. Otrok vařící kávu se pojednou zvedl, vytřel špinavou hadrou kávovou číšku, vzal ji do levé ruky, do pravé pak menší kávovou konvici, postavil se přede mne a naléval hodně zvysoka kávu, která stékala jako tenounká nitka do číšky a ji naplnila asi z pětiny. Podav mi ji, čekal přede mnou. Okusiv kávy, zamlaskal jsem, učinil dlouhý hlt, pozoroval přítomné a po třech opatrných hltech jsem podal prázdnou číšku otrokovi, jenž mi ještě dvakráte nalil. Tím bylo uvítání skončeno, načež jsem mohl konati, co jsem chtěl.

Meteb zmizel a já se odebral k svému stanu, kde jsem určil s Túmánem zeměpisnou šířku. Sotva jsem svou práci dokončil, přišel Meteb a zval mne k večeři. Vedle mého místa ležela veliká plochá měděná mísa, pokrytá tenkými chleby, podobnými lívancům, s hromádkou velbloudího masa. Otrok mi nalil několik kapek vody na tři prsty pravé ruky, načež jsem klekl při mise na levé koleno, přisedl na levou patu a jal se se slovy: ve jménu Alláhově — jísti. Trhal jsem malé

kousky chleba, hnětl je s kousíčky masa a strkal do úst. Meteb si přisedl ke mně, hnětl maso a házel je přede mne. Moji druhové jedli se mnou. Jakmile jsem přestal jísti, zvedli se i moji druhové a mísa byla přistrčena jiným. Mně nalil otrok trochu vody na ruce, ba kdosi mi podal i malý kapesník, abych si je mohl otříti, jiní však si otřeli ústa a ruce o stanové provazy a stěny.

Po večeři si sedl Meteb ke mně a šeptem jsme se dali do hovoru o různých věcech. Hovor trval do nekonečna. Když jsem Metebovi sdělil, že míním hned ráno dále táhnouti, odporoval a dožadoval se, abych u něho aspoň zítra zůstal, abychom se ještě lépe poznali a spřátelili. Bylo po půlnoci, když jsem ulehl ve svém stanu.

Mohutná výšina, na níž byl tábor Amárátů zřízen, se skládá z bílého vápence podobného alabastru. Je pokryta hrubým pískem, v němž rostou mohutné, až půldruhého metru vysoké keře rimt. Všechny studnice mají vodu trochu slanou, proto si Amáráté opatřovali vodu ze studnic al-Kebážeb, podél nichž vede silnice z Tudmoru, Palmyry do města Dejr az-Zór při Eufratu.

Amáráté se dělí na Ál Džebel a Dahámše. Ál Džebel mají čeledi: Heblán, Selka a Skúr. Jejich velký náčelník sluje Fahad eben Haddál a pochází z Heblánů.

Dahámše se štěpí na čeledi: Mhallaf, Zebene a Suélmát. Všechny tři jsou podřízeny náčelníku Džezá eben Medžlád z čeledi Zebene.

K snídani nám Meteb poslal pomačkané datle, zalité horkým máslem a několik chlebových lívanců. Po chvíli mne navštívil. Měl asi 25 let. Jeho obličej mi živě připomínal výrazné tváře starých Asyřanů. Zuby vynikaly bělostí, jen uprostřed vrchní řady se jeden černal. Mluvil velmi pomalu, opatrně a poněkud šeplal. Dal jsem mu poniklovaný revolver Gasserův se sto náboji, z čehož měl upřímnou radost. Potom jsem se ho dotazoval na údolí, studnice a zříceniny v okolí oasy Šetáta, kde jeho kmen obvykle tábořívá. Seznav, že dobře určuje směr i vzdálenost, chtěl jsem s ním déle pracovati, proto jsem se rozhodl, že u něho zůstanu až do zítřejšího rána.

Krátce před polednem zazněla vojenská trubka. Když jsme se oba udiveně zvedli a z mého stanu vyhlíželi, spatřili jsme četu asi třiceti jezdců na mezcích, provázející dva úředníky. Blížili se ke stanu Metebovu. Jak jsem se později

dověděl, vyslala turecká vláda tyto vojáky z Dejr az-Zór k Metebovi, aby od jeho kmene vymáhali vše, co vzal Kurdům, obzvláště vojákům Ibráhíma báši.

Koncem 1907 a na jaře 1908 se sultán chystal prodloužiti poutnickou železnici, vedoucí z Damašku do Medíny, z tohoto města do Mekky. Tomu se protivil tamní kmen Harb. Chtěje ho pokořiti, dal sultán pozvati proslulého náčelníka kurdského Ibráhíma bášu, aby se odebral se svými bojovníky do posvátného Hedžázu a obsadil kraj, jímž měla trať vésti. Ibráhím báša uposlechl a přitáhl s několika sty svých bojovníků, které vláda dobře ozbrojila, až do Damašku. Když pak v létě 1908 nastaly v Cařihradě politické rozmíšky, zapomnělo se na stavbu dráhy i na Ibráhíma a on tábořil po několik neděl na lukách západně od Damašku. Vláda mu přestala vypláceti peníze potřebné na výživu jeho vojáků a poručila, aby odtáhl. Nemaje potravy pro své bojovníky a obroku pro jejich koně, plenil Ibráhím při návratu do vlasti osady, ba i města, pročež byla vláda nucena vyslati proti němu řadové vojsko. Ibráhím je porazil a vyzval své soukmenovce ke vzpouře. Jsouc slabá, aby vzpouru udusila, vybídla vláda různé kmeny, tábořící při Eufratu a Tigridu, aby přepadli s její pomocí Kurdy. Poněvadž Kurdové byli odjakživa nepřáteli Arabů, uposlechli beduové velmi rádi výzvy, vrhli se na západní kmeny kurdské, vyplenili jejich osady a odehnali jejich stáda. Poražených Kurdů západních se však ujali jejich soukmenovci Kurdové východní a hrozili, že vyženou tureckou vládu z Mósulu, nenahradí-li jejich příbuzným utrpěné ztráty. Tu vyzbrojila vláda řadové vojsko a poslala je v menších četách do táborů Arabů, chtějíc je donutiti, aby vrátili uloupený majetek Kurdům.

Meteb se horšil na vládu, smál se však, že její úředníci u jeho soukmenovců jistě nic nenajdou. Své nezvané hosty nenazýval jinak nežli psi, a přece je musil hostiti a doprovázeti. Tak se stalo, že jsem ho uviděl teprve k večeru. Rozkázal Mhammadovi, aby napsal pro mne jeho jménem list všem velitelům nájezdních a loupežných čet z Amárátů a Dahámšů, aby se neodvážili mne, jeho přítele, přepadnouti anebo oloupiti. Neuměje sám psáti, opatřil list pečetí. Věděl jsem, že mi list hrubě neprospěje. Vždyť neuměl velitel ani jediné loupežné čety amárátské čísti a kdo ho měl přiměti, aby věřil cizímu předčitateli listu, jenž ho nutí, aby se vzdal vítané kořisti?

S Metebem bydlili jeho dva mladší bratří 18-20letí, kteří před ním jevili velkou úctu. Jen úkradkem přišli ke mně do stanu a zmizeli, jakmile zdaleka Meteba zahlédli.

K večeru mne navštívil jakýsi Šammari a nabízel mi na prodej karabinu velmi podobnou Mannlicherově, jakož i skvostnou dýku práce z vnitřní Arabie. Byla prý jindy majetkem zabitého knížete Abdalazíza eben Rašíd. Byl bych ji velmi rád koupil, ale Šammari za ni požadoval 500 franků a tolik jsem neměl u sebe. Rukověť a pochva dýky byly zdobeny tepaným zlatem a rubíny.

Za mlhy k Eufratu.

Ráno jsme si zanítili svůj vlastní oheň, připravili snídani a nakládali zavazadla. Meteb se přišel rozloučit a doprovázel nás kus cesty. Brali jsme se nejprve k východu, později zahnuli k severovýchodu. Byl to smutný den. Hustá mlha zahalovala veškeru vyhlídku a napájela vlhkostí naše šaty. Náš vůdce Zejd prohlásil již po malé chvíli, že nemůže zachovati směru a vybízel, abychom se vrátili a ve stanu čekali, až mlha klesne. Nezbylo, než abych pomocí magnetické střelky sám vedl. Nebylo to snadné na ploché rovině porostlé souměrně různými bylinami.

K večeru jsme uzřeli před sebou na široké vlně rozsáhlý tábor kmene Fedán a bokem od něho dvě veliká stáda bílých velbloudů, jimž se říká magátír. Fedánové jsou proslulí chovem bílých velbloudů a stáda magátír, náležející náčelníkům Rualů, se doplňují a zveličují skoro jen z majetku fedánského. Nevědouce, zda najdeme dále k východu ještě stany a chtějíce se vyhnouti možnému setkání s loupežnou četou Šammarů nebo šuájů, ovčáků táborících při Eufratu, uložili jsme se na samém okraji tábora. Když jsme ukládali své věci, zpíval Blejhán:

Toto jest okraj tábora Arabů mé přítelkyně.
Ó nazdar, ó Arabové, s nimiž Šíha táboří!
Adrúb, její bratr, přivádí velbloudy, kteří mnoho unesou.
Ó kolik pastýřů naučil poplašnému pokřiku!
Její líčka, toť zášlehy blesků deštivého pruhu
a mračna, které jakoby bylo plno mléka.

Fedáni náležejí ke skupině Aneze a sice k oddělení Zana Bišr. Jejich vrchním náčelníkem je Háčem eben Mhejd.

Noc byla velice vlhká. Ráno jsme sušili své šaty u ohně. Blejhán zašel do blízkého stanu, aby se vyptal na další tábory. Přinesl nám misku plnou velbloudího mléka, ale stěžoval si, že lakotný hospodář je rozředil vodou. Vykládal, že náčelník al-Fkiki z Ebedů táboří někde na jihozápad od města Mijádín. Bylo nám to velmi milé, poněvadž se Fkikimu vyhýbá kdekterý loupežník, obávaje se jeho vytrvalého pronásledování.

Putovali jsme k východu jihovýchodu. Zejd i Blejhán stále zahýbali k jihu. Oba vytýkali, že bloudíme a ke hradu ar-Rhaba a městu Mijádín nedojedeme. Bdui se obyčejně vyzná pouze tam, kde se může říditi útvary daleko viditelnými. V ploché, jednotvárné rovině je velmi špatným vůdcem. Umí výborně určiti směr, ale není s to, aby určený směr zachoval. Udá přesně, že určité místo leží v pravo nebo v levo od jarního východu slunce a přece zahne hned k jihovýchodu nebo k severovýchodu a mění svůj směr ustavičně, takže se o něm může říci, že má pravdu, když tvrdí, že jde nebo jede mezi severem a jihem. Nechápaje důležitosti času nemůže si vysvětliti, proč za ním nechce jeti pocestný, jenž v poušti nevyrostl. On je přece zvyklý sledovati vždy druhého. Mění-li se tábořiště, jde klidně za svými nákladními velbloudy, kteří následují náčelníka. Při válečných výpravách se ubírá, na nic nemysle, za velitelem, kterého vede skoro vždy nějaký příslušník kmene Sluba, jenž se v poušti nejlépe vyzná. Chybí-li bduimu náčelník nebo velitel, najde cestu a zachová ji právě tak nesnadno jako jeho velbloudice, která si počíná jako zoufalá, když jí zmizí z dozoru stádo s vůdčím zvířetem.

Východní obloha byla na obzoru jako žaluziemi zatažena. Jednotlivá jejich žebra ležela vodorovně a zářila žhavou červení. Mezi nimi pronikaly namodralé paprsky světelné. Pojednou se uzavřely žaluzie a vše zmodralo, ba zčernalo. Naše velbloudice pohybovaly stejnoměrně hlavami a krky a my činili totéž. Zejd byl svým starým kožichem a pláštěm až po hlavu zahalen. Zdviženou pravou ruku přečníval rukáv jeho kožichu, z něhož vyčnívala pouze silná velbloudí hůl se širokou, podlouhlou hlavičkou. Hůl se pohybovala úplně souměrně s krkem a hlavou velbloudice. V mlze se zdálo, jakoby seděl na velbloudici pták s velikým hrbem. Velbloudí hůl tvořila krk a hlavu, Zejd pak tělo a jeho hlava hrb ptákův...

Po delší době jsme konečně zahlédli hrad ar-Rhaba, jehož čtyřhranné rožní věže přečnívaly jak rovinu tak obzor. V poledne jsme uzřeli poprvé zářezem údolí Eufratu a východně od něho hluboko pod sebou rovinu mesopotamskou. Údolí i rovina byly zahaleny šedí, vše bylo pusté, umrtvené. I koruny několika palem zvedající se nad městem Mijádín měly šedě žlutý nátěr — znamení zimy, smrti.

Sestup s okraje stepi do údolí k pahorku, na němž se vypíná hrad ar-Rhaba, byl hodně obtížný, poněvadž se půda skládá z měkkého, drobícího se kamení.

Od hradu jsme se dali nábřežím eufratským k městu Mijádín, které nám přívětivě kynulo svými minarety a několika palmami. Projížděli jsme širokými, obdělanými poli protkanými zavodňovacími příkopy. Z hlubších se voda vpouští do příkopků plytkých a z nich teče úzkými otvory na políčka, měřící asi 30 m², uzavřená hliněnými zídkami, na dlaň vysokými, které vodu zadržují, aby neodtekla, nýbrž do půdy vsákla.

Utábořili jsme se na jihovýchodě od města. Nedaleko odpočívala obchodní karavana, vezoucí čerstvé datle z oasy Šetáta do Haleba. Nějaká žena nám nabízela ke koupi palivo, kousíčky dřeva a suché velbloudince. Obojí bylo velice drahé. Naplnili jsme ihned své měchy z nedaleké studnice, z níž napájeli obchodníci své velbloudice a určili s Túmánem zeměpisnou šířku. Mhammad a Blejhán zašli do města nakoupiti datlí.

II.

DO TÁBORA EBEN SMEJROVA.

Zpět do pouště.

Noc byla opět nesmírně vlhká. Nezbylo nám, než sušiti na ohni své šátky na hlavu. Opustivše časně ráno své tábořiště, neviděli jsme pro hustou mlhu ani na 5 m daleko. Chtěli jsme k jihu do kotliny al-Kaara, proto jsme zamířili tímto směrem. Když jsme se však přiblížili ke stráni, uzavírající nábřežní rovinu eufratskou, tvrdili Zejd i Blejhán, že jsme ztratili směr, že musíme zabočiti vlevo, tedy k jihovýchodu, a teprve, až se úplně vyjasní, že se smíme dáti do stepi. Zahlédnuv na nábřeží četné stopy oslů, velbloudů a ovcí, majetku kmene Akejdát, tábořícího v okolí, dal jsem se po nich, nedbaje rozhořčených a varovných pokřiků Zejdových. Širokým zářezem jsme se dostali znova do stepi a brali se přímo k jihu jihozápadu. V pravo, k západu, ale hodně daleko od nás, se černaly stany vybudované kolem studnic al-Džibb.

»Vidíš, Múso, tamhle tu výšinu za stany?« ptal se mne Blejhán. »Za ní je nevelká, ale dosti hluboká kotlina, ve které jsme dostali do pasti nájezdní četu, čítající přes 600 jezdců na velbloudech. Tábořili jsme tehdy u Džibb. Tu k nám někdo přišel se zprávou, že zahlédl nedaleko velikou četu jezdců. Ihned jsme sedli na klisny, zajeli pro jízdní velbloudice, osedlali je a dali se na nich udaným směrem. Po chvíli se nám ukázalo pět jezdců na velbloudech, ale zpozorovavše nás, ztratili se v nějaké dolině. Soudili jsme, že jsou to nepřátelští zvědové, a že velí nájezdníkům pět mužů. Mnozí kamarádi radili k návratu, jiní vybízeli vpřed. Na štěstí nás dohonily pomocné čety z blízkých táborů, pročež jsme se rozhodli, že nepřátele napadneme dříve, než se vrhnou na naše stáda. Jejich strážcové nebyli opatrni. Zima je přinutila zanítiti ohýnky, jejich záře přilákala naše zvědy a ti nás k nim dovedli. Obklíčili jsme je v noci. Chtěli se probíti. Poranili

dva naše vůdce, kdežto my jsme zabili jednoho z velitelů. Měli jsme je obklíčeny, až rosa obešla. Ležíce na prsou a držíce ručnice a kopí, dívali jsme se na ně s vrchu do kotliny. Přesvědčili se, že nevyváznou, i prosili o milost. Dostali jsme všechny jejich jízdní velbloudice, ale ponechali jsme jim zbraně. Byli to Šammarové mesopotamští. Naříkali na zvědy, že zahlédnuvše nás, uprchli a jich nevarovali; jen proto, že mohli býti překvapeni a obklíčeni. Po dva dny u nás pobyli jako hosté. Potom jsme jim půjčili několik velbloudic a jízdmo a pěšky se vrátili domů do Mesopotamie, odkud přišli. My jsme si rozdělili jejich velbloudice. Připadlo na nás po čtyřech, po pěti dobrých zvířatech.«

Cesta byla velmi jednotvárná, proto unavující; vlnitá step nás nepoutala. Naše velbloudice neměly pastvy, poněvadž je předešla velmi četná stáda Fedánů. Teprv odpoledne jsme našli několik ostrůvků, na nichž rostly rúte a šíh. Zastavili jsme se, aby se velbloudice napásly a my si připravili večeři. Majíce hodně vody, vařili jsme šáj, jak moji druhové nazývali vodu poněkud oslazenou a svařenou s troškou čaje. Šáj s chlebem jim chutnal znamenitě. Voda, již jsme vzali z Mijádínu, byla poněkud slaná a hodně hlínou znečištěna. V našich číškách zbyla usazenina skoro na malíček silná.

K večeru skýtala západní obloha nádherný obraz. Plochá, pustá poušť byla temně šedá, nedaleká výšina skoro černá, za ní pak obzor jakoby polit roztaveným železem. Výše pluly pod oblohou mraky utkané z nesčetných sněžných vloček a pod nimi se blížil obzoru leskle bílý sluneční kotouč. Sněžné vločky ponenáhlu růžověly, k východu pak modraly. Fialková barva se rozšiřovala k západu. Poušť černala, obloha šedivěla a my plynuli mezi ní a pouští podobni jezdcům na velbloudech, jak je uměl Doré malovati. Dlouho jsem si již na Dorého nevzpomněl, zde pak v poušti mně opět napadl. Má pravdu, že v nekonečné poušti dává i svým postavám nadlidskou velikost. Vždyť vše, co vyčnívá nad obzor, nabývá obrovských rozměrů. Blížíť se k obloze, nebi, a nad oblohou v nebi trůní Alláh, jenž je větší než vše, co stvořil.

Putovali jsme pustou rovinou. Zřídka kdy zachrastily pod nohama našich velbloudic suché stonky šíhu, tvořícího nevelké ostrůvky. Na takovém ostrůvku jsme si přichystali nocleh. Chvěli jsme se zimou i pod svými pokrývkami a byli jsme rádi, když jsme se dali ráno na nový pochod pěšky údolím as-Suáb. Vine se mezi skalnatými stráněmi, vysokými

15 až 20 m, složenými z vodorovných vrstev. V řečišti jsme našli četné kaluže dešťové vody a při nich zahlédli tábořiště, na nichž přenocovali pastýřové se svými stády, berouce se vždy po pěti dnech k napajedlům.

Nesměli jsme se uložiti na místě, kde jsme večeřeli, poněvadž údolím as-Suáb procházejí rády čety nájezdníků. Po celou noc jsme střehli svých zavazadel a zvířat.

Patron nájezdníků.

Ráno bylo palivo tak vlhké, rosou promočené, že jsme nemohli zanítiti ohně. Na jihozápadě zely zářezy tří žlíbků Herijján. V prostředním je nedaleko Suábu pochován Turki eben Mhejd, velký náčelník Fedánů a bratr Turkijje, vdovy po zemřelém emíru Sattámovi. Všichni loupežníci a nájezdníci uctívají jeho hrob.

»Proč jej uctívají, Blejháne? Vždyť vy přece nestavíte náhrobků světcům jako usedlíci?« ptal jsem se svého druha.

»My, beduové, nemáme světců jako usedlíci. Ti tvrdí, že my do jejich ráje nepřijdeme, a abych pravdu řekl, ani si nepřejeme býti po smrti v ráji, v němž budou bydliti usedlíci. Turkiho uctíváme, poněvadž byl miláčkem Alláhovým, jenž ho chránil při všech jeho počinech. Podnikl nesčetné větší a menší nájezdy a válečné výpravy, a ze všech se vrátil s kořistí, a co je nejdůležitějšího, zdráv.

Jednou se vypravil v roční době vedra proti Šammarům, poslouchajícím Eben Rašída, tábořícím na jihovýchodním pomezí Nefúdu. Nájezdníkům došla voda, i zamýšleli naplniti své měchy a napojiti jízdní velbloudice ze studnic al-Chazra. Než vyslaní zvědové, kteří měli širý kraj prozkoumati a nájezdníkům nejjistější napajedla a pastviny označiti, se vrátili se zprávou, že tábotí v okolí al-Chazra tolik Šammarů, že by jim četa Turkiho neodolala. Turki chtěl al-Chazra obejeti a jižně od ní nějaký menší tábor přepadnouti, ale žízeň trápila jak jezdce, tak jízdní zvířata. Marně vybízel Turki své druhy k trpělivosti, marně jim sliboval, že najdou vodu v nejbližší chvíli; žízeň je trápila tím více, čím častěji se o vodě mluvilo. Že není nablízku žádné studny, věděli všichni. V nejvyšší nouzi prosil Turki:

‚Ó Alláh, můj pane a otče, smiluj se a pošli nám déšť!'

Víš, Músо, co se stalo? Alláh splnil jeho prosbu. Poslal od severozápadu temný mrak, jeho anděl mrak přinutil, aby se

zastavil nad Turkim a vydal všechnu svou vodu. Na Turkiho a jeho družinu se spustil tak hojný déšť, že naplnili z větších a menších kaluží své měchy, napili se, napojili své velbloudice, a jsouce posilněni vírou, že jest Alláh s nimi, přepadli stáda Šammarů a vrátili se s hojnou kořistí ke svým. Od té doby říkali Turkimu Synáček svého Pána, poněvadž Alláh jen na prosbu takového synáčka přivedl dešťové mračno v roční době vedra, kdy nikdy v poušti neprší.

Já sám, t. j. Blejhán, jsem již několikráte Turkiho v hrobě navštívil a o zdar při nájezdu prosil. Před jedenácti lety v době blahobytu, tedy na jaře, tábořil Turki při stoku žlíbků al-Heri s údolím as-Suáb. Tam byl přepaden od Rualů, poražen, zabit a vedle svého stanu pochován. Jeho Fedáni postavili na jeho hrob vysoký kámen, do něhož vryli znaky všech čeledí a rodů. Jedou-li nájezdníci poblíž, zabočí k jeho hrobu, obklopí jej a velitel řekne:

‚Ó ty, jenž jsi chránil naše stáda zvaná Alja! Při zdaru, jejž uštědřuje Alláh a ty, dopřeje-li nám Alláh slávy a vysvobodí nás, dostaneš tučnou velbloudici.' Vracejí-li se s kořistí, přimějí tučnou velbloudici, aby poklekla před jeho náhrobním kamenem, rozříznou jí hrdlo, aby krev na náhrobek stříkala, a dí při tom: ‚Toto jest tvá večeře, ó, ochránče stád Alja.'

Jednou jsem si vyjel s jediným druhem na lup. Nedaleko hrobu Turkiho jsme nechali velbloudice pokleknouti a šli k hrobu. Položivše pravici na vysoký kámen náhrobní, řekli jsme: ‚Ó ochránče Alja! Vrátíme-li se s kořistí, dostaneš tučnou velbloudici.' Nedlouho potom jsme pozorovali na cestě vedoucí z Damašku do Hítu a Bagdádu karavanu. Připlíživše se k ní, uloupili jsme šest velbloudic i obětovali jsme jednu Turkimu. Vnitřnosti jsme snědli hned u hrobu, maso pak a kůži jsme donesli domů. Tábořili jsme v horní části údolí al-Mijáh.

Za nedlouho po tom jel Mzahlak z Ueld Slímán jako velitel s četou nájezdníků kolem hrobu Turkiho. Zastaviv svou velbloudici, děl: ‚Ó ochránče Alja! Vrátíme-li se s pomocí tvou s kořistí, dostaneš tučnou velbloudici.' Ukořistili veliké stádo, zabili na jeho hrobě velbloudici, maso si upekli a snědli a kůži donesli domů.'«

»Fedánové neputují k jeho hrobu?«

»Nikoliv. Táboří-li nablízku, zabijí na jeho hrobě velbloudici, ale teprv, až chtějí táhnouti do území osídleného.

K hostině pozvou nejen Fedány, ale i Sbay a Amáráty, poněvadž byl Turki pokrevně spřízněn se všemi potomky Bišrovými.«

U matky Blejhánovy.

V neděli 20. prosince jsme konečně zahlédli v roztrhaném moři mlžném podlouhlé tabulové pohoří a Blejhán zvolal:

»To je kárt an-Naadža. Již jsme v kotlině al-Kaara.«

Je to hluboká kotlina v ploché planině. Od východu k západu je kotlina přes 25 km dlouhá a od severu k jihu na 20 km široká. Na východě ji uzavírá rozervaná stráň al-Afájef, v níž sídlí duchové.

»Že duchové v al-Afájef skutečně bydlí, je nesčetnými svědky prokázáno,« tvrdil Blejhán. »Zdržují se nejraději v pustých, neschůdných skaliskách a takových je u Afájef hojně. Loni se tudy ubíralo několik pocestných. Pod skalní stěnou se vyhříval veliký ježek, neobyčejně veliký. Jeden z pocestných seskočil, chytl ho a strčil do prázdného tlumoku. Chtěl ho na nejbližším noclehu zabíti a upéci, neboť ježčí maso je velice chutné. Tu najednou pocestní slyší nějakou ženu křičeti:

‚Ó Mansúre! Ó Mansúre, kde jsi?'

Obrátivše se uzřeli stařenu, která za nimi utíkala, stále takto volajíc. Z tlumoku se ozval ježek:

‚Mansúr je sbalen v malém tlumoku.'

Pocestní se poděsili, jezdec sedící na tomto tlumoku ježka vyhodil a hle, proměnil se najednou v muže, utíkal k ženě a zmizel i s ní ve skaliskách u Afájef.

Můj soused Džírán našel u Afájef osamělou ovci. Mysle, že utekla z některého stáda, chtěl ji chytiti a hospodáři odevzdati. Vždyť kdo najde takové ztracené zvíře a je majetníku odvede, má nárok na odměnu. Ale zmýlil se ubožák Džírán. Ovce nenáležela smrtelníkům, nýbrž světským duchům, jejichž stáda se v okolí al-Afájef popásají. Zděsil se Džírán, vida, jak ovce vběhla do strmé skály a zmizela v ní, ačkoliv v ní nebylo ani puklinky. Utíkal, co mu nohy stačily, jen aby se dostal z dosahu obydlí duchů.«

V propadlině al-Kaara a okolí hledám tábořiště, z něhož příslušníci ismaelovské sekty Karmatů r. 906 podnikali nájezdy proti jednotlivým osadám při Eufratu. Vydali se toho roku na lup do Palestiny a Syrie pod velitelem, který se

jmenoval Nasr. Jsouce od vládního vojska pronásledováni, prchli do pouště a utábořili se při napajedlech v al-Kaara. Vojsko muslimské, nemohouc jich pro nedostatek vody následovati, se položilo u ar-Rahba. Karmaté ze svého tábora napadli osadu Hít, zmocnili se předměstí a vyplenili lodice na Eufratu kotvící. Po třech dnech se dali na zpáteční pochod se 3.000 velbloudů, nesoucích kořist, obzvláště pšenici. Potom bylo proti nim z Bagdádu vysláno druhé vojsko, ale ani to se nemohlo přiblížiti, poněvadž zkazili každou pitnou vodu mezi svým tábořištěm v al-Kaara a Eufratem. Teprv, když si vládní vojsko opatřilo od usedlíků velbloudy a velké kožené měchy na vodu, odhodlalo se k útoku. Toho se zalekli příslušníci kmene Kalb, spojení s Karmaty. Zabili u al-Kaara vojevůdce Nasra, poslali jeho hlavu veliteli vojska bagdádského a hledali útočiště u kmenů, tábořících na jihu. Zbytek Karmatů zůstal ještě nějakou dobu v al-Kaara, poněvadž vládní vojsko se přece jen nemohlo odhodlati k dlouhému pochodu vyprahlou pouští.

Blejhán věděl, že jeho matka táboří v propadlině al-Kaara, ale nevěděl, u kterých studnic. Nazdařbůh jsme zabočili k napajedlu al-Mlosi. Zakrátko jsme uzřeli stáda velbloudů, jakož i kouř.

»Budiž Alláh pochválen!« volal Blejhán. »Naši táboří u al-Mlosi. Dopřej, ó Alláh, milosti svému služebníčku a dovol, aby se tam setkal se svou matičkou!« Obrátiv se ke mně, připomínal Blejhán: »U studnic nenajdou naše velbloudice pastvy. Zastavme se, Múso, zde, a dovolme, aby se napásly. Nebezpečí nám nehrozí a pastvy je dosti. Ukáži ti celé okolí a až si namaluješ jeho obrázek, svlékneme šaty, které nám moje sestra vypere.«

Řídíce se radou Blejhánovou, dali jsme se teprv po poledni k táboru. Hospodář prvého stanu volal na Blejhána: »Dej se v pravo, dej se v pravo, k západu, tam bydlí tvoje matička!«

Konečně jsme se zastavili před maličkým, úzkým stanem, vedle něhož jsme chtěli postaviti můj kulatý. Po chvíli vyšla Blejhánova matka, malounká, hubeňoučká stařenka, která si mně na počest obarvila vlasy hennou úplně na žluto. Pozdravivši mne, podala mi ruku a děkovala, že s jejím synáčkem tak dobře jednám. Tento o půldruhé hlavy vyšší synáček ji neustále objímal a líbal. Stařenka si mi se slzami v očích a se smíchem na rtech stěžovala, proč že jsem ho tak dlouho u sebe podržel.

»Teprve před čtyřmi dny jsem dostala, Músо, zprávu, že se má můj synáček dobře a před tím, ó při sám Alláh, přes čtyřicet dní jsem truchlila, nevědouc, co se s ním stalo.«

Můj stan nebyl ještě zřízen a již jsme byli obklopeni davem zvědavých mužů, kteří všichni přišli, aby Blejhána pozdravili a něco se dověděli. Posedali si klidně kolem našeho ohně, vypili nám naši kávu a byli by nám snědli i naši večeři, kdybych nebyl svých druhů vyzval, aby ji přinesli do mého stanu a tam se najedli. Když jsme určovali zeměpisnou šířku, dotazoval se jeden přes druhého Blejhána:

»Kam to chce Músa střílеti? Nač míří? Neví o nějakých pokladech ve skalnaté stráni al-Mlosi? Proč se dívá na nebe? Čeká nějakého mluvčího od Alláha, aby mu pověděl, kde jsou poklady ukryty?«

Blejhán mlčel a tím ještě zesiloval jejich domněnku, že jsme přišli do al-Kaara hledati poklady.

Za noci jsem často a často napomínal hosty, aby byli klidnější a dopřáli nám osvěžujícího spánku, ale marně. Dotazovali se a pokřikovali jeden přes druhého, až je konečně Blejhán po dobrém a po zlém přiměl k odchodu. Potom se odebral do sousedního stanu matčina, kde přenocoval. Odtud zaznívalo co chvíli přidušené srdečné volání: »Ó synáčku můj! Ó děťátko milé!«

»Nediv se, Músо,« vysvětloval mi ráno Blejhán, »že se máme s matičkou tak rádi. Nebyl jsem ještě ani pět pídí vysoký, když můj tatíček padl. Matička vychovala mne i mé sourozence. Matička to byla, která se ujala dětí mého staršího bratra, když byl v boji zabit a jeho manželka žalem umřela. Ona pečovala o jedenáct krků a na svůj vlastní často zapomínala. Nejednou jsem ji přistihl, že si lehla bez večeře a zbylou trošku velbloudího mléka nabízela mé malinké neteři, když se za noci probudila. Měla jen dvě velbloudice, kdežto dnes jich klečí před jejím stanem osm.«

Džíán, mladší bratr Blejhánův, nebyl doma. Odebral se do oasy Šetáta nakoupiti za cizí peníze datlí. Blejhán přinesl z Mijádínu darem různé šaty nejen pro matku, ale i pro děti po svém bratru a dal matce pět zlatých liber ze své mzdy. I svůj ovčí kožich, kterým se tak honosil, nabídl svému nejstaršímu synovci, Nejtúlovi.

»Proč mu, Blejháne, dáváš nový kožich? Vždyť ti tak slušel. Kdejaká běloučká kráska se po tobě dívala.«

»Máš pravdu, Múso. Slušel mi pěkně, ale Nejtúl je chudáček, chvějící se zimou. Mně stačí i nadále můj starý otrhaný kožich a Nejtúl ať si vykračuje v novém.«

Hned po východu slunce jsem se odebral s Túmánem a Zejdem na skalní stráň, uzavírající kotlinu nad studnicemi al-Mlosi (obr. 3.). Skládá se ze dvou vodorovných vrstev propustného pískovce. Horní, dobře 12 m vysoká, je pevná, dolní, asi 20 m vysoká, pak úplně měkká a modře a červeně zbar-

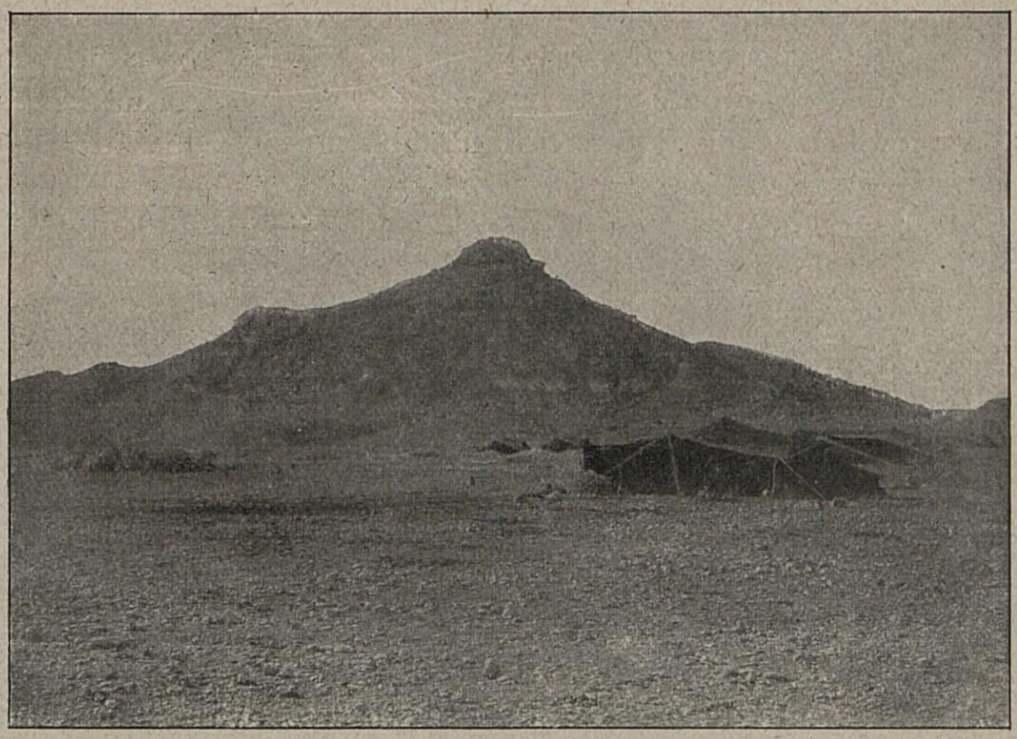

Obraz 3. — U studnic al-Mlosi.

vená. Poněvadž neodporuje dešti a větru jako pevná vrstva horní, odtrhují se od ní veliké balvany a rozpadají se v písek a ssutiny. Tím ztrácí horní vrstva tu a tam oporu, visí jakoby ve vzduchu a velké balvany se lámou a svalují do řečiště. Proto tato skalní stěna, obzvláště v horní části, se podobá rozbořenému hradu. Výstup na ni je velmi obtížný. Vyškrabav se na měkkou spodní vrstvu, našel jsem mezi ní a vrstvou horní prostranné jeskyně. Horní vrstva je na chráněných a přístupnějších místech pokryta nesčetnými znaky různých čeledí beduů, jakož i hrubými obrazci gazel, velbloudů a koní. Domnívaje se, že najdu někde i nápisy, lezl jsem od balvanu k balvanu, ale našel pouze třikrát napsané slovo Ali.

V táboře nezůstal snad ani jediný muž. Kde kdo se škrábal po stráni za mnou. Byli přesvědčeni, že se ubíráme k jeskyni nebo dutině, v níž je ukryt poklad, i chtěli býti přítomni, až jej budu vybírati.

Vystoupivše na skalní stěnu, uzřeli jsme k západu nepřehlednou, tmavou rovinu, na níž sedí pouze jediný, nízký, plochý hřbet. K jihu se černaly zářezy četných žlíbků, spěchajících do al-Kaara, kdežto k severu a východu zela kotlina, podobná hluboké míse, posázená mnohými, tmavě hnědými, pustými plochami.

Sotva jsme byli nahoře, dohonil nás prvý bdui. Sedl si k nám a doptával se, co hledáme. Za ním jich přišlo na třicet. Všichni byli přesvědčeni, že je v al-Kaara skryto mnoho pokladů, střežených duchy, a že my poklady hledáme, věřil kde kdo. Proč pak bychom byli navštívili různé staré zříceniny? Když jsem odešel od Túmána, načrtávajícího mapku a sbíral nerosty a balil je do papíru, prosili mne beduové, abych jim ukázal, které kameny zabaluji a jakým způsobem z nich budeme lisovati zlato... Dokončivše svou práci, vrátili jsme se dolů, provázeni celým zástupem zvědavých, kteří mě všichni prosili, abych jim ukázal, co to mám v papíře zabaleno.

U svého stanu jsem uviděl několik sulkánů, psů a fen, které mi beduové nabízeli ke koupi. Blejhán mi šeptal:

»Músо, nekupuj žádného z těchto chrtů. Jejich majetníci žádají třikrát tolik, co stojí. Můj bratranec má dva chrty a přivede ti jednoho, jejž si můžeš vzíti zdarma, bez peněz.«

Porozuměv dobrému Blejhánovi, nedal jsem mu odpovědi a nekoupil psa. Když pak mne ještě třikrát nebo čtyřikrát upozorňoval, jak výhodným by byl pro nás dobrý honicí pes sluki, kynul jsem mu, aby dovedl psa svého příbuzného, abych viděl, zda se mi hodí. Dovedl ho hned. Sluki nebyl vysoký, ale dlouhý a velmi hubený, asi dvě léta starý. Mhammad, jenž tvrdil, že umí dobře posouditi jakost loveckých chrtů, prohlásil, že je dobrý. I rozhodl jsem se, že přijmu tento dar. Túmán zhotovil hned Kattáfovi, jak se chrt jmenoval, obojek, abychom ho mohli u stanu uvázati. Domníval jsem se, že stačí za psa dar v ceně dvou medžídijjí. Když jsem se však večer na to Blejhána tázal, pravil klidně, že syn jeho strýce očekává ode mne dar nejméně deseti medžídijjí, takovou cenu že pro něho měl pes...

Blejhán se staral o prospěch svých příbuzných. Tak požadoval 1 medžídijji pro svou sestru, ve skutečnosti nejstarší

dceru po svém zemřelém bratru, která nám vyprala dvě košile a dva kapesníky; její bratr Nejtúl, jenž střehl našich velbloudic, chtěl rovněž 1 medžídijji a ještě nějaký dárek, ba Blejhán žebronil i o revolver pro tohoto synka. Kdo mu to mohl vykládati ve zlé? Vždyť byli jeho příbuzní chudobni a neměli skoro nic. Když mi chtěl Blejhán opatřiti velbloudí mléko k snídani, musil přes tři hodiny čerpati vodu pro cizí velbloudice a za to mu hospodář dovolil, aby si ráno dvě podojil. V polovici prosince dojí jen velbloudice, která vrhla mládě až v létě, a i ta má mléka málo, poněvadž není šťavnaté pastvy.

Chtěl jsem navštíviti studnice Lmát v údolí Haurán a odtud se dáti přímo ke kopci at-Tinf. Zejd se sice chlubil, že zná jižně od al-Kaara kdejaký chodníček, ale po dosavadních zkušenostech jsem mu hrubě nevěřil a vyzval Blejhána, aby se dobře vyptal, kudy bychom měli jeti, abychom se vyhnuli zbytečným zacházkám v rozervaném území.

Před odjezdem přišla ke mně matička Blejhánova a položila své ruce na mne, řkouc: »Hle, ó šejchu Músо! Můj synáček Blejhán je mi tak blízký, jako je blízký hrdličce její obojek. Hle, já beru tento obojek se svého krku a kladu jej na tvůj krk.«

Jsou to slova, jimiž ustanovuje umírající svým dětem poručníka. Matička nevědouc, zda neodejde k Alláhovi před návratem svého synáčka, mě žádala, abych se o něho tak staral, jako bych byl jeho poručníkem.

Ke studnicím Lmát.

Opustivše Blejhánův stan, ubírali jsme se s počátku směrem západním a za studnicemi zabočili k jihovýchodu. Brzo se ukázalo, že ani Zejd, ani Blejhán cesty neznají. Směru jsme zachovati nemohli, poněvadž hluboká koryta různých žlíbků zabraňovala cestu našim velbloudicím, i bylo nutno, abychom žlíbky nejdříve objeli a potom teprv rovnou ke Lmát zamířili. Před námi se šířila černá rovina, z níž na jihu vyčnívá pouze kopec an-Nasr. Jezdec, neznající vlastností této roviny, se octne náhle na okraji skalní stěny, spadající na 2 až 5 m kolmo a spočívající na mírném svahu, který uzavírá dosti široký žlíbek. Velbloudice se zarazí, nemohouc po kolmé skále dolů, a jezdci nezbývá než aby obrátil a dlouhou oklikou spěl vpřed. Ze žlíbku se podobají tyto příkré skalní

stěny moderním opevněním a připomínají všechny jejich tvary. Skládají se ze dvou až pěti nestejně vysokých a nestejně pevných skalních vrstev. Měkčí se rozpadávají, zasypávají spodnější, kdežto pevné vrstvy horní strmí ve vzduchu. V poledne jsme našli maličký tábor kmene Sbaa, kde se Blejhán znova vyptal na cestu. Poněvadž byly žlíbky již plošší, mohli jsme lépe dbáti směru.

Před večerem jsme se zastavili za kopcem an-Nasr, abychom popřáli svým velbloudicím pastvy. Den byl krátký, velbloudice byly hladovy a v noci jsme jich na pastvu pustiti nemohli, ba nesměli.

Pro svá jízdní zvířata jsme nikdy nebrali obroku. Musila si sama hledati potravu. Činila to za jízdy rychle sbírajíce a hltajíce různé byliny. Když byla hodně hladova, byla jízda velmi nepříjemná, poněvadž se zvířata co chvíli zastavovala a pásla, načež rychlým, kolébavým krokem vpřed spěchala a po chvilince se opět zastavovala. Tu bylo výhodnější dopřáti velbloudicím pastvy a jeti klidně dále, až se nasytily. Naše vědecké práce nás nutily, abychom vyhledávali pastvu poblíž vyšších míst, odkud bylo možno načrtnouti mapku širokého okolí. Ale tyto pastviny měly býti ukryty, aby nebylo lze našich velbloudic zdaleka vypátrati. Též nám bylo ohlížeti se po palivu, potřebném k přípravě pokrmů. Málokdy jsme našli místo, jehož vlastnosti by byly vyhovovaly všem těmto podmínkám. Jak rádi bychom byli často s některého pahorku načrtli mapku, ale na jeho úpatí nebo nablízku nebylo pastvy, nebylo paliva. Jindy jsme našli výbornou pastvu a hojně paliva, ale v kotlině, ze které nebylo nikam viděti. Vědecký úkol mé cesty a starost o velbloudice byly skoro denně v rozporu a přece bylo třeba, abychom dbali svých velbloudic. Vždyť ony zabezpečovaly postup, ale jen tehdy, když zůstaly silné, když se tudíž dobře napásly.

Ráno jsme křížili četné chodníčky, dosti hluboké, šlapané po sta, ba snad tisíce let od velbloudic, ubírajících se k napajedlu Lmát. Vedou rovinou skoro černou, pokrytou hojnými pazourky.

U Mlosi nám povídali, že náčelník Eben Štéui táboří u Lmát, kdežto beduové, s nimiž jsme se setkali před večerem, tvrdili, že již odtáhl. U studnic Lmát se zásobují vodou a napájejí svá zvířata všichni lupiči a nájezdní čety, přicházející od východu a jihovýchodu. U Mlosi jsme slyšeli, že k nim došla bezpečná zpráva o velké četě Šammarů, podni-

kajících z vnitřní Arabie, z Nedždu, válečnou výpravu na sever. Blejhán se obával, že bychom se mohli s nimi v okolí Lmát setkati a přemlouval mne, abychom se tomuto napajedlu vyhnuli, pakli zdaleka tábor Eben Štéuiho nezahlédneme. Nechtěje vydávati v nebezpečí sebe a své druhy, vyhlížel jsem velmi pilně k napajedlu, jemuž jsme se přiblížili na nějakých 10 km. Ačkoliv jsme prohlíželi celé okolí velice pozorně, nezahlédli jsme ani černých stanů, ani stád, ba ani obláčku kouře.

»Studnice u Lmát jsou opuštěny,« tvrdil Blejhán. »Eben Štéui se již odstěhoval. Jen Alláh ví, která lupičská četa se v jejich okolí skrývá. Nač bychom k nim jeli, když se můžeme zásobiti vodou u Mlosi a vrátiti se k Núrimu po cestě z Damašku do Hítu.«

Všichni moji druhové s tím souhlasili, i zahnuli jsme před samým polednem k severozápadu. Asi po hodině jsme zahlédli za sebou šest jezdců. Chopivše se zbraní, ohlíželi jsme se po neznámých pronásledovatelích. Jeden předehnal ostatní a blížil se k nám cvalem s vlajícími vlasy a rukávy. Ručnici měl upaženu.

»Kdo je to? Co chce?« tázali jsme se druh druha. Dohoniv nás, zastavil neznámý klisnu a zvolal:

»Kdo jste?«

»Ti, jež vidíš. Kdo ty jsi?« odvětil Blejhán.

»Ten, jejž vidíš.«

V tom ho Blejhán poznal. Byl to jeho známý soukmenovec, jenž vysvětlil, proč jsme pronásledováni. Eben Štéui přece jen tábořil u Lmát, ale nikoliv u samých studnic, nýbrž stranou v hluboké kotlině, takže jsme nemohli jeho stanů ba ani kouře spatřiti. Stáda velbloudů se pásla v pobočních žlíbcích. My jsme neuviděli nikoho, ale byli jsme zpozorováni od strážce, ležícího za hromadou kamení na nedalekém pahorku. Když viděl, jak jsme náhle směr změnili, vydal pokřik na poplach a četa jezdců na koních i na velbloudech se hnala za námi. Uslyševše, kdo jsme a proč jsme směr změnili, vrátili se pronásledovatelé. Po chvíli se k nám přihnali dva noví jezdci s kopími. Starší měl useknutý nos. Bodl mě svým kopím do zad, moji velbloudici do krku a žádal urputně, abychom se hned obrátili a jeho náčelníka navštívili.

»Pozdravuj ode mne Eben Štéuiho, a řekni mu, že jsem onen Músa, jehož on navštívil u studnic al-Bárde,« odvětil jsem trýzniteli.

Tu se na mne zahleděl jeho druh a zvolal: »Při tvém životě, kamaráde! Já znám toho pocestného. Já sám jsem doprovázel našeho náčelníka k jeho ohni a pil u něho slaďounký šáj.«

Tato slova uklidnila staršího jezdce i mohli jsme jeti pokojně. Ale ještě jeden jezdec nás dohonil. Přidružil se k Blejhánovi a dlouho a dlouho s ním jel, dotazuje se na vše, co se stalo na západě, na severu a na východě. Vždyť z nás, kteří jsme přišli od západu, navštívili sever a východ, prýštily nejzajímavější zprávy a on chtěl ve stanu náčelníkově obšírně vykládati, co se kde stalo. Odjížděje zpíval:

My jsme záštita proti prvému útoku,
vytrváme, byť byl těžký.
Kolik žen našich nepřátel, nespokojených se svými muži,
si hledá druhého manžela, když jsme prvého zabili.

V poledne se k nám přidružil Slubi na bílém oslu. Chtěl se nás rovněž dotazovati na tábory jednotlivých pouští, jenže jemu, synkovi pouště, nedal odpovědi ani Blejhán, ani Zejd. Daleko za sebou jsme viděli jeho stěhující se rod. Když s nepořízenou odjel, navrhl jsem, že se zastavíme a poobědváme.

»Nezastavuj se, Músо,« napomínal Blejhán. »Jeďme dále. Vždyť by nám hladové děti pouště snědly kdeco.«

Po obědě jsme se ubírali rovinou porostlou různými dřevinami a utábořili se s večerem na jejím konci. Do rozervaného kraje jsme se mohli dáti teprve za denního světla. Noc byla velmi studená. Půda, naše pokrývky, ba i naše vodní měchy zmrzly.

Ráno bylo kdeco pokryto jinovatkou. Třásli jsme se zimou a běželi pěšky za svými velbloudicemi, nutíce je k rychlejšímu kroku, jen abychom se zahřáli. Daleko k východu se nám ukázalo stádo gazel, ale zmizelo tak rychle, jak se objevilo.

Před polednem jsme dospěli k táhlému hřbetu, pod nímž Blejhán hledal stan své matky. Chtěl nám od ní donésti trochu vody. Vrátil se teprve odpoledne s měchy přes půl naplněnými. Více vody prý v maličkém táboře nesehnal.

Po prvé v Hamádu.

Zvečera jsme vystoupili na nepřehlednou rovinu al-Hamád (obr. 4.). Nikde vyvýšeniny, vše ploché, rovné. Dole poušť, nahoře obloha a mezi nimi člověk. Jak malým a přece

jak blízkým se cítí člověk svému Stvořiteli. Nebe je tak blízoučko, že se mu zdá, že ho musí dosáhnouti tam, kde spočívá na poušti, ať jede kterýmkoliv směrem.

Můj pohled lpěl na západní obloze, kde se slunce nořilo do nekonečné roviny jako do moře. Rovina byla zalita zlatým světlem. Každé stéblo svítilo. Nejnižší části obzoru byly modré. Nad nimi visely mraky jakoby z krápníků utvořené, uprostřed červené, na okrajích fialkové. Nad sluncem až skoro do polovice oblohy se vznášely průhledné mráčky, utkané z nesčetných pštrosích per, proti sobě nakloněných. Byly bílé a v horní části probleskovala jimi na několika místech namodralá obloha. Ponenáhlu dostávaly dolní krá-

Obraz 4. — V Hamádu.

níky barvu olivovou, horní bledě žlutavou, později zlatě žlutou. Pod nimi se skvěla západní obloha rozžhaveným zlatem, kdežto na východě byla již obloha šedá, na jihu a na severu zamodralá, poušť rovněž šedá. Jen od západu svítil na ni ještě poslední parsek zapadajícího slunce. Byl to paprsek poslední či první? Vždyť byl přece Štědrý večer! V pravo nad zapadajícím sluncem se objevil úzký pruh nového měsíce. Vedle mne pozvedl k němu Blejhán jak zrak, tak ruce, volaje: »Nový měsíci, ó pane, ó dárce štěstí!«

Zahaleni ve své pláště, nabité karabiny v rukou, seděli jsme na svých velbloudicích, které rychlým krokem spěly k západu. Za nedlouho poklekly; spoutali jsme jim přední nohy a lehli si na ledovou půdu. Nikdy nezapomenu tohoto Štědrého večera.

V noci jsme mrzli a ráno jsme nesměli zanítiti ohně. Vždyť jsme dleli v Hamádu a za soumraku by nás byl náš oheň prozradil. Teprv, když se ukázaly sluneční paprsky, mohli jsme se zastaviti a u ohně ohřáti. Krátce před polednem si

hráli duchové severně od nás. Stáčeli písek do dlouhých, vysoko se vznášejících nálevek, které se se značnou rychlostí sem tam pohybovaly. K jihu na nás líčili titíž duchové pouště daleké jezero, obklopené bujným rostlinstvem. Túmán se dal oklamati a načrtl je i do mapky okolí, a přece tam jezera nebylo. Byl to přelud, saráb. Rostliny a keře na okrajích jezera se zdály býti neobyčejně veliké a pohybovaly se při každém zavátí větru. Z velké dálky se podobaly četě jezdců na velbloudech. Teplota stoupala; bylo skoro horko.

Pozdě večer jsme se utábořili v nížinkách blízko údolí as-Suáb.

»Tak se mi zdá, Múso,« začal Blejhán po tichu, když jsme svázali velbloudice, »že jsme zde rovněž jednou tábořili. Odtud jsme podnikli se Sakrem eben Mesreb nájezd proti Šammarům do Mesopotamie. Přebrodili jsme Eufrat u Mijádínu, přepadli Šammary a vrátili se i s kořistí domů ke svým. Našli jsme je nedaleko odsud. Byl to smutný návrat. Eben Mázi, náčelník čeledi Ísa, překvapil za naší nepřítomnosti naše stáda a odehnal nám všechny bílé velbloudice. Sakr se bil po tváři vlastní rukou a volal bitevním pokřikem:

‚Já jsem jezdec, chránící stáda, kterým říkáme al-Kauda! Při sám Alláh, ať mne Alláh zbaví mého mozku, jestli, ó Eben Mázi, zapomenu na své bílé velbloudice a nevyprostím jich z tvých rukou!'

Poněvadž dešťová voda v blízkých rybnících vyschla, dali jsme se do území usedlíků a utábořili se na pobřeží Eufratu. Tam nás Sakr vyzval: ‚Podnikneme nájezd!' Věděli jsme hned, kam a proti komu. Měli jsme šedesát klisen, šedesát jízdních velbloudic a bylo nás všech 110. Pili a napájeli jsme u studnic al-Džidd a zamířili k sopečnému území na východ od Hauránu. Od Slubů jsme se dověděli, že Eben Mázi tábotí na pomezí sopečném při ar-Rahba. Slídili jsme po jeho stádech ve dne v noci. Konečně je Sakr svým dalekohledem zočil.

Vyzval hned dva jezdce na koních, aby vypátrali, kde jsou stany. Dojedše ke stádům, zastavili se u stáda, které Eben Mázi vzal celé, i s vůdčí velbloudicí, nějakému náčelníku Šarárátů. Přiběhl k nim pastýř jeden, přiběhl druhý; pozdravili jezdce a prohlíželi si je. Nepoznali, že jsou jejich nepřátelé z oddílu Kmusa, poněvadž oba oblékli lehké černé pláště, jaké nosí obyvatelé Hauránu. Pastýři je zvali:

‚Jen slezte, jezdcové! Jaké pak zprávy nesete v sedlech?'

‚Rádi bychom koupili velbloudy. Povězte nám o velbloudech Abtánových.'

V tom zahlédli pastýři na východě četu, již vedl Sakr, a vzkřikli:

‚Pozor, vy jste nepřátelé?' a téže chvíle mávali šátky s hlavy a křičeli na poplach, aby jim přišla pomoc z tábora. Stany bylo viděti. Podobaly se ojedinělým kopečkům. Naši dva kamarádi se vrhli na dvě stáda, kdežto druzí nájezdníci obklíčili stáda ostatní. Obořili jsme se na nepřátelské jezdce, vtrhli do tábora, sebrali stany a již jsme ujížděli s kořistí. Pronásledovali nás, ale Alláh nám dopřál šťastného větru. Odrazili jsme jejich útok a kořist zachránili. Své bílé velbloudice jsme vysvobodili a jiné ukořistili. S jásotem jsme se vrátili ke svým u Eufratu.«

Ráno se nám na jihovýchodě ukázala mohutná vlna, související se dvěma kopci. Rovina, jíž jsme jeli, se snižuje sotva znatelně a tvoří nížinky, měřící někdy 10—20 m², jindy však několik km², do nichž se stéká dešťová voda z okolí. Taková nížinka naplněná vodou sluje chabra. Z ní přetéká voda do druhé sousedící, často i do třetí nebo do čtvrté. Každá je pokryta žlutou hlínou, v níž nic neroste, jen na okrajích, jakož i v nepatrných plochých příkopkách, jimiž se voda do nížinky stéká, se daří různým bylinám.

V poledne jsme dorazili na cestu spojující Damašek s Hítem, po níž jsme spěchali k západu. Touto cestou byla dopravována zvláštním poslem na velbloudu anglická pošta z Damašku do Bagdádu a odtud do Basry a Indie. Podnikatel, jenž si dopravu od anglické vlády pronajal, bydlil obyčejně v Bagdádu a vydržoval šest jízdních poslů. Vždy osmého dne odjel jeden z Bagdádu do Damašku a odtud zpět. Z Damašku do osady Dmejr jel na koni, z Dmejru do Hítu na velbloudu. V Hítu se přeplavil na lodici přes Eufrat a jel až do Bagdádu v zimě na velbloudu, v létě pak na koni, poněvadž by v létě nebezpečné mouchy byly velblouda ubodaly. Cesta z Damašku do Bagdádu trvala pravidelně 11 dní. Na jednu cestu z Damašku do Bagdádu a zpět se počítalo 40 dní a posel za ni dostal od nájemce 3 anglické libry, z čehož se musil sám živiti; ale vydělal si mnohem víc, poněvadž bral ssebou různé potulné obchodníky a kupce velbloudů, kteří jeli na jeho volných zvířatech nebo mu svěřovali různé balíky do Bagdádu, Damašku nebo některého tábora v poušti.

Krátce po poledni jsme zahlédli k západu řídký mráček prachu a po chvilce jsem již oznámil svým druhům:

»Před námi jsou jezdci na velbloudech.«

Nová starost. Kdo je to? Přítel či nepřítel? Jsou četnější než my. Dojde k boji? — Tísnivé úvahy. Blížili jsme se. Vrhnou se na nás cvalem? Neměli se k tomu. Jeli stále zvolna. Spatřili jsme mezi nimi několik pěšáků a dvě zvířata s těžkým nákladem. Je to rota loupežníků, vracejících se s kořistí? Ke kterému kmeni náleží? Náhle popojel jeden z jezdců vpřed, přinutil své zvíře, aby vykonalo několik ozdobných pohybů a vrátil se k ostatním. Blejhán popohnal hned svou velbloudici rovněž vpřed, napodobil jeho pohyby a pravil:

»Vidíš, Músо, dávají nám znamení, že jsou přátelé.«

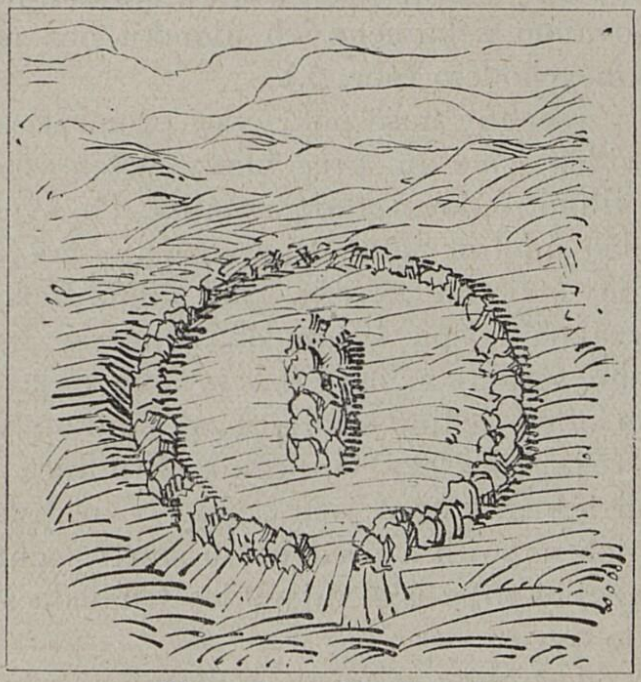

Obraz 5. — Starý hrob.

Byli to Akejlové, kupci velbloudů, vracející se z Egypta přes Damašek do Bagdádu ke svým rodinám. Byli jsme rádi i my, i oni. Ke mně přistoupil muž, který mě z Damašku znal a vykládal, že Núri eben Šalán již netáboří v sopečném území Iját, nýbrž někde jižně od dešťového rybníku Sejkal. Poněvadž jsme měli málo vody, vybídl jsem své druhy, aby se Akejlů vyptali na dešťové rybníky naplněné vodou blízko naší cesty. Tvrdili, že na blízku není ještě žádný rybník vodou naplněn, ale že najdeme v prohlubinách plochých skal v údolí Murra tolik vody, že budeme moci naplniti nejen své

měchy, ale i napojiti své velbloudice. Zejd ujišťoval, že ono místo dobře zná, ale nevěřil jsem mu a pobízel znova a znova Blejhána a Mhammada, aby se důkladně přeptali.

K večeru se západní a severní obloha zatahovala hustými černými mraky. Obávajíce se deště, zřídili jsme stan. Nepršelo, ale stan byl ráno úplně zmrzlý. Musili jsme z něho vynésti zásoby a zanítiti v něm oheň, aby plátěné stěny rozmrzly a se při skládání nepolámaly.

Jeli jsme rovinou pokrytou hrubým štěrkem, v níž rostly jen tu a tam malé skupinky slabounkých dřevin. Naše velbloudice se nemohly nasytiti. Nenašly ani jediné živé zelené rostliny. Všechny byly úplně mrtvé. V minulém roce nepřišel žádný déšť.

Před večerem jsme minuli prastaré pohřebiště. Každý čtyrhranný hrob byl obklopen kulatou zídkou, asi 40 cm vysokou, zbudovanou z kamenných úlomků bez malty a opatřenou úzkým vchodem (obr. 5.).

Ráno byly všechny naše pokrývky promrzlé a jinovatkou obalené. Neviděli jsme ani před hlavy svých velbloudic; tak hustá byla vlhká, ledově studená mlha. Po východu slunce jsme projížděli údolím Saba Bijár a sice nějakých deset km jižně od dvou nízkých kopulí, pod nimiž leží soujmenné studnice. Nezabočili jsme k nim obávajíce se, že bychom se při nich mohli setkati s loupežníky nebo nájezdníky. Jsou to v širokém okolí jediné studnice se sladkou vodou, proto k nim zaměřuje kdekterý loupežník. Studnice Saba Bijár, či jak se jim též říká Sua, jsou známy v arabské literatuře, neboť se u nich napojili a před jistou smrtí zachránili bojovníci doprovázející roku 634 vojevůdce Cháleda syna Ualídova z Iráku do Syrie.

K severu od studnic se zvedá pohraniční pásmo ar-Ruák táhnoucí se od Damašku až k Eufratu. Bylo zahaleno do polovice řídkými mraky a nejvyšší vrcholky zářily bílým sněhem. V levo jsme měli tábořiště opuštěné teprve před nedávnem. Viděli jsme prohloubená ohniště; při nich tři kameny, na něž se stavívá měděný kotlík; hromady paliva; lože zhotovená z kamení a dřevin, jakož i místa, na nichž přenocovaly velbloudice. Před krátkou dobou zde byli lidé, soukmenovci, přátelé a dnes tu není nikoho. A přece jsme toužili po lidech. Měli jsme vody jenom pro dnešek. Ani včera ani dnes jsme si nemohli upéci chleba, neboť nám chyběla nejen voda, ale i mouka. V táboře bychom se byli mohli opět

zásobiti a vyptati na ležení Núriho. Byli bychom si odpočali, ale tábořiště bylo opuštěno, lidé odtáhli daleko a na nás snad někde číhali nepřátelé. Blejhán zanotil báseň:

1. *Oplakávám své příbuzné a přece, ó lidé, nenáležím mezi*
tupené,
neboť myslím, že kdo oplakává své příbuzné, nezaslouží
potupy.
2. *Došel jsem na místo, kde odpočívala stáda a srdci bylo*
jasno,
kde stály stany milých přátel a strýčků.
3. *Toto je ohniště s polozasypaným vykopaným dolíkem a s místem, kde se opíraly kávové konvice, přečasto užívané.*
4. *Zde byly vždycky uvázány jejich klisny*
s bílým kruhem kol zřítelnic a skoro čtyřhrannou hlavou.

Obraz 6. — V údolí Murra.

5. *Odtáhli jako sokol, jehož hlavu popadla touha po*
okružním letu
nad rozsáhlou soutěskou, takže nelze určiti kde lítá.
6. *Nejbližší jejich tábořiště bývají mezi Šetáta a Lamlúm, nejvzdálenější pak tam, kde se líhnou pštrosi.*
7. *Dorazíš-li do jejich území, mým přátelům mezi nepřáteli vykládej: vždyť hle, zprávy jsou pro muže tím, čím*
nejlepší pastva pro velbloudy.

Moji druhové nenašli dešťové vody v údolí Murra (obr. 6). Blejhán se vymlouval, že se v něm nevyzná a vůdce Zejd, který se chlubil, že v něm zná kdejaký kamének, byl prvý při jídle a pití, ale poslední při práci a vedení. Neznal nic

a přece stále tvrdil, že má severní polovici pouště na své dlani. Dosud jsem ještě takového vůdce neměl. Ráno jsem ho nejméně desetkrát budil a přece vstal teprve, až odešly velbloudice na pastvu, nebo až byla zavazadla naložena. Nikdy nesbíral paliva. Sedl si spokojeně k ohni, pátral po svých příživnících a ohříval si své špinavé nohy. Vida, že chceme nakládati zavazadla, dal se hned do modlitby, ačkoliv se jindy nemodlil. Jeho lživost a nenasytnost neměly mezí.

Při západu slunce jsme ztratili v rozsáhlých suchých dešťových rybnících cestu a kráčeli přes nesčetné chodníky, vedoucí všemi možnými směry. Bylať na západě a na jihu napajedla, na severu pak a na východě pastva. Zachovával jsem magnetickou střelkou směr západní, ačkoliv Zejd popichoval mé průvodce, aby za mnou nejeli, nýbrž se dali některým chodníkem, který prý je jistě přivede do Dmejru.

Obloha se zachmuřovala hustými mraky a poprchávalo. Opět jsme byli nuceni postaviti stan. Sotva jsme s ním byli hotovi, déšť ustal, ale silná vlhká mlha se uložila na celou poušť a ledový jihozápadní vítr proměňoval páry v jinovatku, která pokrývala nás, naše zvířata a naše okolí.

Ršejd eben Smejr.

Ráno mlha zhoustla a padala v jemných studených krůpějích, které hned zmrzaly. Po nějaké době se vzduch vyjasnil a na jihu se nám ukázaly černé stany tábora a nedaleko od nich šedá a hnědá stáda velbloudů, napájejících se v dešťovém rybníku. Zamířili jsme k nim a zastavili se na dostřel od rybníku. Blejhán a Zejd měli napojiti naše velbloudice a vyptati se na ležení knížete Núriho. Táboří-li nablízku, neměli nabírati vody; odstěhoval-li se daleko, měli naplniti oba měchy. Sotva odjeli, přidružili se k nám dva jezdci na velbloudech. Sedli si u našeho ohně, dotazujíce se, odkud jsme přišli a jaké zprávy jsme přinesli. Když jsme jim vyhýbavě odpovídali, vyzvídali, zda by u nás nemohli posnídat. Vymlouvajíce se nedostatkem vody, odkázali jsme je do blízkého tábora, kam také odjeli.

Blejhán se vrátil s oběma měchy plnými vody. Byl zablácen od hlavy k patě. Tvrdil, že nenaplnil měchy vodou, nýbrž tekutým blátem. Vždyť bylo v dešťovém rybníku pouze na 20 cm vody a napájelo se v něm několik tisíc velbloudů. Rozšlapávali rozmočené bahno, znečišťovali vodu

svými výkaly až ji proměnili v řídkou zapáchající maltu. Kde kníže Núri tábořil, nemohl se Blejhán dověděti.

»Slyšel jsem, že se dal ke tvrzi Burku a že spěchá do doliny Sirhánské,« vykládal mi. Bylo třeba, abychom i my zamířili k jihu.

Naše cesta od východu k západu byla skončena a náš vůdce Zejd, který nás měl dovésti do Dmejru, se mohl vrátiti domů. Chtěl jsem ho vzíti do nejbližšího tábora, kde mohl čekati na poštovního posla nebo na nějakého jiného pocestného a vrátiti se s ním ke své čeledi. Ale Zejd si nás tak zamiloval, že tvrdil, že nás neopustí. Chtěl sloužiti jako Blejhán a chrániti nás před svými soukmenovci. Přemluvil, ba zastrašil Mhammada i Blejhána a oba se za něho přimlouvali žádajíce, abych ho ponechal ve svých službách a propustil teprv až v oase al-Džouf.

»Jak snadno se můžeme, Músо,« upozorňoval Blejhán, »setkati s nájezdnou četou Dahámšů, nepřátel Rualů a kdo nás od nich osvobodí, nebudeme-li míti Zejda.«

»Pravdu máš, Blejháne. Mohou nás přepadnouti nájezdníci Dahámšů, ale na cestě k dolině Sirhánské se můžeme utkati též s loupežníky nebo nájezdníky Aháli al-Džebel, Šammarů, Šarárátů nebo Zefírů a před těmi nás Zejd neuchrání. Kdyby znal aspoň kraj a jména jednotlivých míst, ale sám jsi se přesvědčil, že neví nic a že touží jedině po jídle, pití a spánku. Zde máš, Mhammade, 14 medžídijjí. Dej je Zejdovi za jeho vedení a poděkuj za všechny služby, které nám prokázal.«

Obraz 7. — Náčelník Ršejd.

Po poledni jsme dojeli ke stanu náčelníka Ršejda eben Smejr (obr. 7). Chtěl jsem se ho vyptati na záměry Núriho a vyžádati si od něho spolehlivého vůdce. Zdaleka mi vyšel vstříc a vítal mne jásavým pozdravem.

»Budiž Alláh pochválen, že tě vidím, šejchu Músо, živého a zdravého! Vždyť nedávno dostal Núri zprávu, že jsi byl

u Eufratu přepaden, vyloupen a zavražděn. Jedni říkali, že to udělali Amáráté, jiní že to byli Akejdáté nebo Dlejmové. Al-hamdu lilláh, že to není pravda!«

Vykládal mi, že se vrátil před dvanácti dny z Damašku a dva dny po jeho příchodu, že se dal Núri, přemluven Nauáfem, na pochod k oase al-Džouf. Núri byl tudíž od nás vzdálen nejméně pět pochodů. Dohoníme ho? Kde se s ním setkáme?

»To ví pouze Alláh, ale buď jist, že tě k němu dovede,« těšil Ršejd.

Jako vhodného vůdce mi Ršejd označil muže z čeledi Fredže, jenž s ním tábořil. Nabízel jsem mu napřed 6, potom 8 medžídijjí, ale Fredži požadoval 18 a měl jsem mu je vyplatiti spíše než se dáme na cestu. Chtěl ještě jiné a jiné výhody, proto jsem Ršejdovi řekl, že ho ssebou nevezmu. I poslal pro druhého, třetího, s nimiž rovněž vyjednával, ale žádný nechtěl opustiti tábor a dáti se do neznáma. Vždyť nevěděl, kdy se bude moci vrátiti od jihu k severu ke svým. Pojednou se ozval poplašný pokřik:

»Ó jezdci! Sedněte na ně!«

Nablízku se ukázali nepřátelé. Po chvilce odjížděli všichni bojovníci na koních směrem jihozápadním, kde nějaký pastýř zahlédl na pahorku neznámého jezdce. Poněvadž se rychle setmělo a koně nemohli v sopečném území vpřed, vrátili se bojovníci s nepořízenou.

Ršejd mi radil, abych přespal tuto noc v jeho stanu a neodjížděl, pokud nepřítel nezmizí. Přijav jeho radu, doptával jsem se na cestu, kterou bychom se měli dáti. Popsal mi ji důkladně a nabídl mi ze svých zásob vše, čeho potřebuji. Děkoval jsem mu tvrdě, že se mineme se zbytkem svých zásob, ale nedal na má slova. Zavolal Mhammada a zapřísahal ho, aby mu pravdivě pověděl, co nám schází. Uslyšev, že nemáme mouky, dal přinésti náš moučný míšek a sám jej naplnil.

»Schází-li ti, ó šejchu Músо, ještě něco, jen řekni; nestyď se! Vše, co je mé, je i tvé.«

»Tvá dobrota, ó Ršejde, mne velmi potěšila a vděčnost k tobě zapustila kořeny v mém srdci. Jak bych se měl styděti vzíti něco od šejcha Ršejda, jehož štědrost je známa jak na západě tak na východě, mezi usedlíky i v širé poušti.«

Společnost ve stanuRšejdově shromážděná mi přitakala. Každý přítomný chopil dvěma prsty svou košili na prsou a třepaje jí, řekl:

»Věřím ti, věřím ti.«

Ršejd eben Smejr byl vrchním náčelníkem kmene Ueld Ali. Prvotně prý se tento kmen jmenoval Beni Uahab a štěpil se v Ál Nebhán a Ál Ali.

Příslušníci Ál Nebhán se nyní zovou Menábhe. Jindy tábořili mezi Tejmou a Chajbarem, ale část se jich přestěhovala na sever, takže některé čeledi táboří jak pod Tejmou, tak na východě od Damašku. Vrchním náčelníkem Menábhů sídlících na severu je Muhammad eben Melhem.

Ál Ali či Ueld Ali se dělí na vlastní Ueld Ali, kterým se také říká Zana Mifredž a na Ál Ajde. Obojí táboří jednak na východě od Damašku, jednak u Tejmy.

Pozdě večer přijeli kRšejdovi čtyři bojovníci z čeledi Ešádžee. Podnikli loupežný nájezd proti Fedánům a vrátili se, když již byly jejich rodiny s Núrim k jihu odtáhly. Spěchajíce za nimi, zastavili se uRšejda, aby se ohlédli po nějaké společnosti, která by se rovněž k jihu ubírala.Ršejd jim hned řekl, že mohou s námi cestovati, poněvadž míříme rovněž k Núrimu a hledáme průvodce nebo vůdce.

Ešádžeové vypravovaliRšejdovi, že byl před třemi dny u studnic al-Elejjánijje zpozorován zástup nějakých čtyř set bojovníků z Fedánů a Amárátů a když uslyšeli, že pastýři zahlédli jižně a jihozápadně od táboraRšejdova čtyři neznámé jezdce, prohlásili, že to byli asi zvědové onoho nájezdního zástupu a že zůstanou po celý zítřejší den v táboru čekajíce, kdy nepřítel útok podnikne.

Ršejd se rozhodl, že svůj tábor přeloží k severu, aby se spojil s jinou čeledí a mohl snáze útoku vzdorovati. I dal časně ráno skládat stany a spěchal se stády určeným směrem.

Uslyšev od něho o Ešádžeích, poslal jsem k nim Mhammada, aby se s nimi domluvil, kdy odjedeme. Myslil jsem, že budou rádi, když je ssebou vezmeme a byl jsem nemálo překvapen, dověděv se, že s námi pojedou jen pod podmínkou, že dám každému čtyři medžidijje a že se Blejhán zaručí, že vysvobodí jejich velbloudy, když bychom byli přepadeni od Fedánů nebo Amárátů. Smál jsem se tomuto požadavku řka, že byli asi Ešádžeové k němu přemluveni od mužů, s nimižRšejd včera vyjednával a že budou rádi, když je ssebou vezmeme, ale Blejhán i Mhammad mne upozorňovali, že nelze

těmto čtyřem loupežníkům věřiti, že bude proto lépe, když je najmeme a několika medžídijjemi si svůj majetek zabezpečíme. Mimo to pravili, že mají čtyři dobré ručnice, takže bychom mohli snáze odolati nevelké četě loupežné. Znaje nebezpečí pochodu na blízku sopečného území hauránského, v němž se skrývá plno lupičů Aháli al-Džebel, zmocnil jsem Mhammada, aby nabídl každému z Ešádžeů tři medžídijje, které však měly býti vyplaceny teprve ve stanu knížete Núriho a s nimi vyjednal, že se budou živiti z vlastních zásob, píti vlastní vodu a že nám budou pomáhati, kdykoliv toho bude třeba. Po západu slunce jsme chtěli vyjeti.

Zejd byl ještě u nás. K večeru přijel do tábora poštovní posel jedoucí z Damašku do Bagdádu. Seděl na velbloudici, druhou pak vedl. Hledal nějakého společníka i byl rád, uslyšev, že s ním Zejd pojede až do al-Kaara. Zejd mohl jeti na náhradní velbloudici, která pak lépe a rychleji kráčela než byla-li vedena na oprati.

III.

ZA NÚRIM DO DOLINY SIRHÁNSKÉ.

Nebezpečná jízda.

Dlouho a dlouho jsem hovořil se Ršejdem. Zajímal se živě o politiku a překvapil mě svou neobyčejnou znalostí evropských a tureckých věcí, ba i dějin Arabie. Chápal dobře účel mých prací v poušti a vybídl mne, abych mnoho napsal o poměru beduů k vládě, aby vysocí úředníci poznali povahu beduů, jejich potřeby, zvyky a obyčeje a účelně dle toho jednali. Rozloučiv se s ním přátelsky, opustil jsem po západu slunce tábor a dal se východním jihovýchodním směrem do temné pouště.

Jízda byla nebezpečná. Krátce před západem slunce vyjeli všichni bojovníci k jihovýchodu, kde byla zpozorována silná nepřátelská četa. Nesetkáme se s ní? Kde mají své jezdce na velbloudech? Čekají-li v záloze u studnice al-Džuejf, kde napojíme své velbloudy a kde si opatříme vodu? Vždyť malta přinesená od severu nebyla k potřebě. Blejhán volal:

»Dožadujeme se tvé ochrany, tvého závoje, ó Pane, sitrak já rabb!«

Jako duchové jsme táhli zvlněnou rovinou. Jeli jsme vedle sebe v jediné řadě. Pouze velbloudice nesoucí měchy s vodou následovala za jízdním zvířetem Blejhánovým, k němuž byla přivázána. Zima byla nesnesitelná. Západní vítr ji přinášel s hor a svahů pokrytých sněhem. Na západě sníh, na severu sníh, na jihu sníh skoro až do roviny. Chvěli jsme se ledovým mrazem. Ani slovíčka jsme nemluvili, tím více však jsme naslouchali a pozorovali. Tu asi o desáté hodině jsme zahlédli v leskle žlutém, suchém, dešťovém rybníku stopy nepřátelských jezdců. Koně a velbloudi tudy táhli k severozápadu, a to před nedávnem, poněvadž stopy, jež Blejhán a naši druhové bedlivě zkoumali, byly úplně čerstvé. Kde dlí nyní ne-

přítel? Náhle jsme zaslechli řehot hřebce, přibližívšího se klisně. Sitrak já rabb! Kdyby byla v té chvíli některá z našich velbloudic zabručela, byli jsme ztraceni. Několik minut největšího rozčilení. Řehot jsme slyšeli od západu, znamení, že byl nepřítel za námi. Proto rychle vpřed, abychom se od něho co nejvíce vzdálili.

Jelo se nám těžko, poněvadž jsme se brali po navlhlé půdě dešťových rybníků, obklopených pruhy neschůdné lávy, jimiž vedlo jen málo uzounkých chodníků a vše bylo rovné, daleko otevřené, daleko viditelné. Kdybychom byli jeli za dne, byl by nás nepřítel jistě zahlédl. Loupežníci Aháli al-Džebel nás mohli každou chvilku přepadnouti, vždyť procházeli územím, jímž jsme se brali, vycházejíce na lup anebo s kořistí se vracejíce. Konečně po půlnoci jsme dospěli do prvých krátkých žlíbků směřujících k propadlině al-Džuejf a utábořili se mezi vysokými keříky šíhu a nejtúlu, v nichž naše klečící velbloudice skoro mizely.

Zanítivše ráno při východu slunce suchý šíh, ohřáli jsme si svou kávu, kterou nám naši noví druhové vypili a dali jsme se na další cestu. Jeli jsme zvlněnou rovinou, snižující se k jihu a k jihovýchodu. Daleko na jihozápadě vyčníval od západu k východu přiříznutý vrchol Sejs a skoro k jihu Guráb al-Hadáli. Mimo tyto kopce je krajina rovná; na západě a jihozápadě černá, na jihu a východě šedá, místy leskle bílá. Blížili jsme se k rozsáhlé kotlině, zvané al-Džuejf, ohrazené leskle bílými vápencovými stěnami, asi 20 až 25 m vysokými. Jsou při ní dvě studnice, u nichž nájezdné čety velmi rády napájejí své velbloudy, poněvadž se mohou v kotlině snadno schovati. Nevěděli jsme, zda nedlí u studnic četa loupežníků nebo nájezdníků a nesedí-li stráž za vysokou hromadou kamení, navršenou na skalní stěně nad nimi. Dva z nových průvodců obrátili své kožichy na ruby, aby je bílá barva ovčí vlny poněkud skrývala, a dali se s nabitými ručnicemi na zvědy. My jsme se ubírali nehlubokým řečištěm, končícím v kotlině. Když byli naši zvědové ulehli na nedalekém návrší, kynuli, abych k nim přišel. Dostav se opatrně k nim, ulehl jsem jako oni a prohlížel dalekohledem celý kraj. Nespatřil jsem nic podezřelého. Potom jsme vylezli na druhé návrší, prohlíželi opět kraj a opakovali totéž ještě dvakrát, až jsme se dostali na sám okraj kotliny. Naši soudruzi měli podle úmluvy sjížděti řečištěm do doliny, nedáme-li jim opačného znamení. My sběhli hlubokým zářezem rychle dolů.

Půda kotliny je pokryta bílou, měkkou hlínou vápencovou, v níž bujně roste tarfa. Studnice jsou asi 10 m hluboké, voda je čistá, průhledná, ale velmi slaná. Moji druhové napojili velbloudice, vypláchli měchy a naplnili je. Mezitím jsem ležel za vysokou hromadou kamení a pozoroval okolí, aby nás nepřítel nepřekvapil. Túmán, sedě za mnou, načrtával zeměpisnou mapku.

V poledne se nám otevřel pěkný rozhled po okolí: na západě široká vápencovým štěrkem pokrytá rovina, dělící sopečné území Iját od dvou sopečných ostrovů. Snižuje se směrem jižním k oase ar-Rahba. Za oasou uzavírají jižní obzor černé spousty Hauránu. Na východě vyniká nad rovinou protáhlý hřbet, kdežto k severu se rozkládá zvlněný kraj s četnými, temnými páskami různých údolí a žlíbků.

Jedouce po výšinách zdaleka viditelných, nutili jsme své velbloudice k spěchu a vyhledávali pokud jen možno nížiny a doliny, abychom se uchránili před přepadením.

»Nevím, Múso, kolikrát jsem se svými krajany v tomto území hledal kořist,« začal Blejhán. »Jednou jsme tábořili se Sakrem nedaleko kopce at-Tinf, který jsme minuli, jedouce z Kaary. Při nás zřídili své tábory náčelníci různých čeledí ze kmenů Fedán a Ebede. Šeptali mezi sebou po několik dní. Když konečně svůj šepot dokončili, oznámili nám:

‚Vizte nájezd! Kdo nemá nákladního velblouda, ať si ho hledá.' Nákladní velbloud, jaký se bere na nájezdy, má býti silný, aby unesl vodu a potravu pro koně i pro jezdce. Majetník koně platí za nákladního velblouda, když si ho najme, obyčejně 10 medžídijjí, nebo dorostlou kozu. Někdy se také dohodnou, že se o kořist rozdělí rovným dílem: polovičku že dostane majetník koně, polovičku majetník velblouda. Vyjadřuje se to rčením: ‚Vezmu si rovný díl z toho, co ukořistíš, a je mně jedno, bude-li to mnoho nebo málo.' Nájezd byl namířen proti dvěma čeledím, o nichž jsme se dověděli, že tábolí v okolí al-Džuejf, kde jsme si před chvílí nabrali vody. Táhnouce třetí den, zahlédli jsme v noci před sebou ohníček, i pravil Sakr:

‚Kdo pak vyzkoumá důkladně Araby tohoto ohníčku?'

Každý říkal: ‚Někdo tam musí jíti. Musíme přece věděti, jsou-li to Arabové, které hledáme, či nikoliv,' ale žádný se nehotovil k činu, čekaje, až každý velitel určí zvědovi zvláštní odměnu za takový nebezpečný počin. Když se tak stalo, vydal se jeden bojovník na cestu. Pěkně se na ni připravil

Oblékl si totiž plášť z gazelích kožek, jaký nosí Slubové a dal se k ohníčku. Přiblíživ se k němu, přiměl svou velbloudici, aby poklekla a šel pomaloučku ke stanům. Popocházel od stanu ke stanu, až konečně pozdravil nějakou ženu slovy:

‚Posilniž tě Alláh, ó děvče!'

‚Vítám tě, vyhladovělý! Kéž tě Alláh zachová!'

Žena se domnívala, že je to Slubi, poněvadž měl takový plášť. Muž jí pravil:

‚Alláh mne tísní. Moji osílkové jsou unaveni i zastavil jsem je se svými příbuznými v protějším výmolu a šel se k vám podívat, kdo že jste. Vrátím se a přivedu své příbuzné k jednomu z těchto náčelníků. Kteří pak jsou to?'

Žena mu to pověděla a muž spokojen děkoval.

‚Ó kéž prodlouží Alláh život tvůj i jejich! Právě tyto hledám. To se mohu hned vrátiti a dovésti své lidi.' Odcházeje ještě se obrátil s otázkou:

‚Budete se zítra stěhovati nebo zůstanete zde?'

‚Přisám Alláh, budeme se stěhovati.'

Vrátiv se k svým druhům, podal jim zvěd zprávy, které dostal. Žena rovněž vykládala svým sousedkám:

‚Právě ke mně přišel nějaký Slubi; dotazoval se mne na tyto Araby a odešel pro své příbuzné.' Sousedky to pověděly svým mužům. Ti pátrali po Slubim. Nemohouce ho najíti a nevidouce jeho příbuzných, řekli:

‚To byl jistě zvěd nějaké nájezdní čety.'

Dostavše strach, prchli někteří se svými stády a stany hned v noci, jiní pak se chystali ke stěhování a obraně.

Sotva jsme za jitřenky zahlédli stěhující se Araby, vrhli jsme se na ně a vzali jim vše. Nejtúl, od něhož jsi koupil chrta Kattáfa, ukořistil bílou velbloudici. Byly na ní naloženy plátěné kalhoty plné tumbáku (tabáku, jaký se kouří z vodní dýmky), mimo to sedlový tlumok naplněný kávou, dřevěný hmoždíř a velký pytlík suchého sýra. Dlouho jsme si na těchto věcech pochutnávali, neboť nám matička připravovala dobrá jídla. Sama byla nejraději tumbáku, který kouřila a svým sousedkám rozdávala. Z nás, účastníků nájezdu, padli dva bratři. Byli jsme pronásledováni, ale podařilo se nám po urputném boji uchrániti celou kořist a já, to jest Blejhán, jsem dostal pět ovcí. Když jsme se vrátili k svému tábořišti, shledali jsme, že je opuštěno. Odstěhovali se k severu ke královské cestě z Palmyry k Eufratu. Tam jsme je našli.«

padeni. Východní slunce nám hodně pomáhalo, ozařujíc každou dolinu, každý žlíbek. Nespatřivše nic ani na západě ani na východě, vrátili jsme se opatrně ke svým a jeli dále.

Putovali jsme pustou, šedě hnědou pouští, na níž jsou jen nevelké plochy porostlé. K jihozápadu je poušť uzavřena černou stěnou sopečnou, při níž se táhne bílé řečiště al-Minkát. Po jeho pravé straně vystupuje mohutné návrší, pod jehož výběžkem stojí hrad Burku. Dle popisu Blejhánova je to nevelká černá čtyrhranná stavba. Zdi jsou ještě na 4 m vysoké. Rád bych byl navštívil tuto nejvýchodnější vojenskou pevnůstku, ležící na staré cestě z doliny Sirhánské do Damašku a Homsu, ale moji druhové se mému záměru protivili tvrdíce, že bychom tam byli jistě přepadeni. Upozorňovali mne, že v květnu nebo v červnu, až se budeme vraceti z vnitřní pouště, potáhne kníže Núri východně od Hauránu a utáboří se u Burku: pak že si budu moci hrádek po vůli prohlédnouti.

»Burku je past na nájezdníky,« poučoval Blejhán. Nemají-li nájezdníci, vracející se s kořistí, vody, hledí se zásobiti v Burku, proto tam spěchají i vyloupení s pomocnými četami a položivše se zálohou, uzavrou past a svá stáda osvobodí. Sám jsem to zkusil několikráte. Jednou jsme tábořili u řeky al-Ási mezi městy Homs a Hama. Sakr nás vyzval k nájezdu. Vydavše se na cestu, dospěli jsme jednoho rána k velké zdi pod napajedlem al-Bárde. Jak se rozednilo, prohlížel Sakr dalekohledem okolí studnic a neshledav žádného nebezpečí, pokynul nám a snídali jsme u vody. Po krátké zastávce jsme se ubírali dále a odpočali si nedaleko studnic Elejjánijje. Odtud jsme jeli až se nám ukázala sopka, kterou vidíš tamto za našimi zády. Odpočavše si spěchali jsme k tamhle tomu návrší na břehu Mkát a odsud do Burku. Tam jsme si hověli celý den a celou noc až do následujícího odpoledne. Napojivše koně i jízdní velbloudy, jeli jsme sopečným územím k jihu a uložili se ke spánku v nějakém žlíbku. Nazítří v poledne jsme našli tůň plnou dešťové vody při samé sopce, která tamhle vystupuje za naším pravým sedlovým tlumokem. Sakr si vyjel s několika málo jezdci na sopku a obzíral krajinu svým dalekohledem. Zočil stáda velbloudů na východním úbočí Hauránu. Vrátiv se, pravil:

‚Potěšte se radostnou zprávou! Kořist je blízko.'

Sotva se ukázala denice, dali jsme se na pochod. Při východu slunce jsme se zastavili. Sakr vystoupil znova na ně-

jaký kopec, aby pozoroval pohyby stád. Jakmile opustila ležení, dal znamení k útoku. Obklíčili jsme stáda a hnali je před sebou bez námahy jako bychom byli jejich pastýři. Náležela čeledi Zeben ze kmene Beni Sachr. Prchali jsme s kořistí celý den a celou noc. Teprv nazítří nás dohnaly pomocné čety čeledi Zeben, které jsme však odrazili, ukořistivše deset klisen. Prchali jsme dále. Tu jsme zahlédli čerstvé stopy koní a velbloudů, směřujících k severu k nádržkám dešťové vody u hradu Burku. Nevědouce, zda to před námi jede přítel či nepřítel, byli bychom se Burku rádi vyhnuli, ale potřebovali jsme vody pro sebe a pro koně. Vyslaní zvědové se vrátili se zprávou, že cizí četa v Burku napájela a odjela. Pochválivše za to Alláha, spěchali jsme k vodě, napili se, napojili své klisny, naplnili měchy, napojili i velbloudice a uložili se k odpočinku. Ale Alláh chtěl jinak. Cizí četa se vrátila a nás překvapila. Byli to Huétáté, naši nepřátelé. Vzali nám všechny ukořistěné velbloudice, vzali nám i naše jízdní velbloudice a několik klisen, ale většinu klisen naši útěkem zachránili.

Té noci jsme bloudili sopečným krajem. Následující noci jsme našli leženíčko Slubů a zůstali u nich, čekajíce na rozprášené druhy na koních. Třetího dne jsme si vypůjčili od Slubů pět velbloudic a několik ušlechtilých oslů a dali se k našemu táboru. Ale kousek za leženíčkem Slubů jsme narazili na novou loupežnou četu. Byli to příslušníci Aháli al-Džebel, kteří se vraceli z výpravy proti obyvatelům Tudmoru. Rozprchli jsme se před nimi na všechny strany, ale plížili se za nimi jako hladoví vlci. Jak se položili k nočnímu odpočinku, přepadli jsme je a odehnali jim 60 velbloudic jízdních a na 200 velbloudic ukořistěných u Palmýry. Pronásledovali nás až na blízko studnic al-Džuejf, ale my prchali a dorazili k osadě al-Žerjitejn. Tam jsme se rozdělili o kořist a každý zamířil ke svým.«

Po stopách Núriho.

Všichni jsme toužili po sladké vodě. Voda načerpaná v al-Džuejf nebyla k pití. Čaj z ní uvařený chutnal slaně a hořce a chléb a burgul, jak se říká pšeničným kroupám, rovněž. Všichni, lidé i zvířata, jsme byli stíženi silným průjmem. Naši společníci chtěli zamířiti k jihovýchodu k dešťové tůni Hefna. Podle výpovědi Slubů, přišedších do tá-

bora Eben Smejrova, byla prý plna dešťové vody, jenže nebylo jisto, zda ji již některá čeleď Rualů nevypila. Nemaje mnoho chuti k zacházce pro nejistou vodu, radil jsem, abychom setrvali při dosavadním směru a spěchali do doliny Sirhánské, kde vodu jistě najdeme. Ale noví společníci přemluvili i mé druhy, takže mi nezbylo, než projeviti souhlas s odbočkou. Dal jsem se rovnou k jihovýchodu směrem, v němž mi byla poloha Hefny ukázána, ale společníci nechtěli za mnou jeti tvrdíce, že jedu úplně k jihu a že je dovedu do neschůdné lávy. Chtěje je přesvědčiti, že se mýlí, žádal jsem, aby oni nás vedli směrem, který sami určili. S patrným vnitřním uspokojením zamířili k jihovýchodu, ale za chvilíčku se již stočili k jihu. Upozorňoval jsem je na to několikráte, ale nevěřili, tvrdíce, že jedou právě uprostřed mezi východem a jihem a dospějí tak rovnou, jak by střelil k Hefně. Teprv, když jsme dorazili místo k Hefně k řečišti al-Minkát a uviděli v pravo černou stěnu lávy, uvěřili, že nevedli k jihovýchodu, nýbrž přímo k jihu a že voda v Hefně zůstala daleko na východě. Byl jsem tomu rád, poněvadž jsme neztratili času a přiblížili se dolině Sirhánské.

Noclehovali jsme sice v hlubokém řečišti, ale ohně jsme zanítiti nesměli, aby jeho zář nepřivolala Aháli al-Džebel z jejich sopečných doupat. Ráno jsme dospěli k návrší, na němž byla zřízena vysoká hromada kamení. Ukryvše velbloudice v dolině, lezli jsme s Blejhánem nahoru a pátrali jak po nepřátelích tak po velbloudech a ohních svých přátel. Nebylo vyloučeno, že Núri táboří někde na jihovýchodě, ale nezahlédli jsme dotud stád ani znamení svědčících o jeho přítomnosti.

Teprv na dalším pochodu jsme spatřili prvé stopy svých vytoužených přátel. Nesčetní velbloudi táhli od severozápadu k jihovýchodu, ale vraceli se zase týmž směrem. Bylo jisto, že se brali od táboru k napajedlům. Kde byl tábor, kde napajedla? Moji druhové ujišťovali, že tábor leží jistě na levo, tedy k jihovýchodu a chtěli tam zabočiti, aby spěchali za stěhujícím se kmenem, já však byl přesvědčen, že byl tábor v pravo od nás, tedy k západu, poněvadž bychom byli již cestou z al-Džuejf zpozorovali stopy stěhujících se stád a jezdců a těchto stop jsme dotud nepřekročili. Z toho jsem soudil, že hlavní proud stěhujících se Rualů zůstal západně od naší dráhy a že kníže Núri poslal pouze část svých stád k napajedlům na jihovýchodě. Když mi moji druhové přece

nechtěli věřiti a nutili mne, abych zabočil k jihovýchodu, upozorňoval jsem je, že nám voda vystačí pouze na dva dny a že je nutně třeba, abychom do té doby načerpali čerstvé ze studnic v dolině Sirhánské. K těmto studnicím že za dva dny jistě dorazíme, že však je nejisto, zda najdeme dešťovou vodu v některém rybníku nebo nějaké tůni na jihovýchodě a zda se ve dvou dnech se svými přáteli setkáme. Těmto důvodům se musili moji druhové volky nevolky poddati. Jaká byla naše radost, když jsme brzo potom našli stopy stěhujících se Rualů! Ubírali se týmž směrem jako my. Poznali jsme úplně jasně, kde táhl kníže obklopen jezdci na koních a jeli jsme jeho stopami.

Kraj, plochá nížina s nesčetnými dešťovými rybníky, je ohraničen na západě černou stěnou sopečnou, kdežto na východě se ponenáhlu zvyšuje a tvoří široké vlny a rovněž široké doliny plné dešťových, nyní suchých rybníků. Ztrativše na skalnatých plochách nevysoké stráně stopy svých přátel,

Obraz 8. — Území Šáma.

mířili jsme úplně k jihu domnívajíce se, že i knížete Núriho nutil nedostatek vody, aby táhl pokud možno nejrychleji do doliny Sirhánské. Pobízejíce své velbloudice k spěšnému pochodu, ubírali jsme se za svými přáteli a uložili se teprv před půlnocí.

Na zítří jsme se dostali do sopečného území a kráčeli uzounkým chodníčkem mezi velkými a malými úlomky lávy s ostrými hranami. Za nedlouho jsme našli opět stopy svých přátel. Núri tudíž neodbočil od jižního směru, leda že tábořil poněkud v levo.

S výšiny lávového ramene jsme viděli před sebou prazvláštní obraz. Západní sopečné území Šáma (obr. 8) se podobalo obrovskému šupinatému draku. Jeho hlava, mohutná sopka al-Žetab, jeho šupiny a páteřní obratle, sopky tlejlat as-Sakkár, trčí bez pohnutí. Jeho nesčetné nohy a ramena, sahající daleko do východní šedé pouště, a jeho drápy, roztroušené sopky souvisící s lávovými výběžky, jsou mrtvy, ale v posledních záchvěvech se zaryly křečovitě hluboko do

roviny. Nyní je drak kliden, ale jindy, jindy sršel z jeho obratlů, hlavy a drápů oheň a jeho ohnivá ramena a žhavé nohy vnikaly hloub a hloub do chvějící se roviny . . .

Mezi leskle černými výběžky lávy se ukazují nažloutlé plochy, podobné obrovským, měděným talířům, zdobeným temnými okraji. Jsou to chabári, dešťové rybníky. Na jejich okrajích spousty lávy náhle ustávají, jakoby byly rukou lidskou odneseny. Když jsou tyto chabári plny vody a obklopeny věncem čerstvých bylin, musí skýtati rozkošný pohled.

Před polednem jsme dorazili k obrovské chabře Azámán (obr. 9). Tu jsem se divil, kde že se dosud toulá náš sluki Kattáf. Obyčejně pobíhal v okolí, hledaje ve křích zajíce, i myslil jsem, že tak činí i dnes. Když jsme však dospěli skoro do polovice dešťového rybníku a nikde ho nespatřili, pravili moji druhové, že snad někde vyplašil gazely a se za nimi

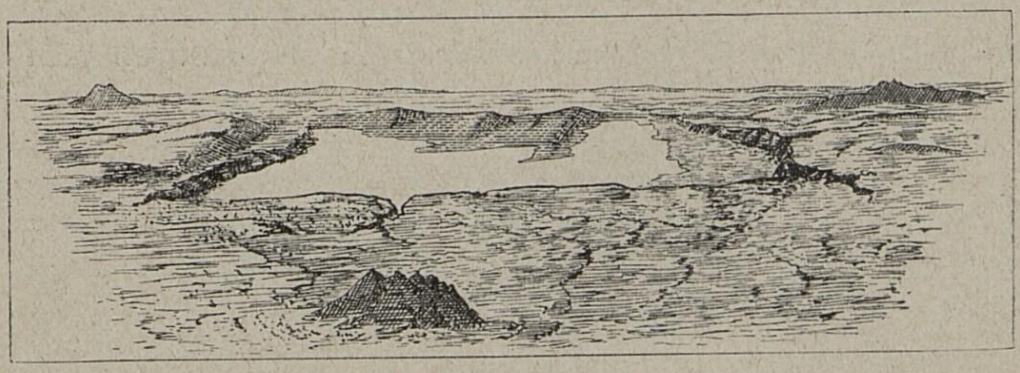

Obraz 9. — Dešťový rybník Azámán.

pustil. Dospěvše na jižní okraj chabry, čekali jsme skoro 3 hodiny, ale sluki se nikde neukazoval. Ztratil asi naše stopy, anebo ho zadávil nějaký dravec. Psi plemene sulkán mají velmi špatný čich. Žádný sluki není s to, aby se bral po stopách jezdce. Následují ho, pokud ho vidí. Jakmile jim však zmizí, zastaví se, ohlížejí se a spatří-li ho, utíkají za ním opět. Několikráte jsem hodil různým sulkánům kousky masa nebo kosti. Dvakrát i třikrát maso nebo kost přeskočili a přece jí neucítili. Nenašli jí, dokud jí neuviděli. Náš Kattáf zalezl v noci do nepromokavého pytle a vylezl z něho až jsme zanítili oheň. Pak si přisedl a ohříval se. Za strážce se chrt sulki naprosto nehodí.

U studnic Kerážer.

Ráno jsme přecházeli četné lávové výběžky směřující od severozápadu k jihovýchodu. Jsouce skoro rovnoběžně seřa-

děny, podobají se velkému táboru beduů nebo ohromným hromadám uhlí navršeným na našich stanicích. Moji průvodčí mi ukazovali černý hrot kopce al-Mhát, zvedajícího se nad studnicemi Kerážer; ale jak daleká byla ještě cesta k němu! Nové a nové výběžky, nová a nová návrší; nahoru dolů; nahoru dolů; zdálo se, že k vodě ani nedojedeme. Konečně krátce před polednem jsme se zastavili u studnic Kerážer (obr. 10). Byly úplně opuštěny, tichy, neporušeny, jen několik havranů nad nimi kroužilo. Studnic je přes dvacet. Všechny leží na severovýchodním okraji hluboké kotliny otevřené k západu. Některé jsou jen 30, jiné 80 cm hluboké. Vodu mají poněkud slanou. Dva palmové keře svědčí, že by se celá kotlina dala proměniti v háj datlových palem. Kerážer je místo známé i bibli.

Obraz 10. — Studnice Kerážer.

Madjanští spolu s různými kmeny ismaelskými podnikali nájezdy do Palestiny, kde sužovali lid israelský. Hospodin mu vzbudil ochránce v Gedeonovi. Poraziv cizí nájezdníky v dolině Jezreelské, pronásledoval je za Jordán a do východní pouště. Madjanští a jejich spojenci prchali dolinou Sirhánskou, jíž vede prastará cesta kočovníků. Zastavili se teprv v Karkoru, u našich studnic Kerážer, aby si odpočali. Stráží nepostavili, domnívajíce se, že jsou v bezpečí, že se Israelští tak daleko nepustí. Ale zmýlili se. Gedeon přikvapil, tábor svých protivníků v Kerážer obklíčil a je bezmála všechny pohubil.

Arabští spisovatelé, zabývající se prvými výboji muslimů v Syrii, znají jak Keráker, v nářečí Kerážer, tak Sua, Saba

Bijár, neboť na obou místech čerpal vodu muslimský vojevůdce Cháled ibn al-Ualíd spěchaje z Iráku, Babylonska, do Syrie, na pomoc svým souvěrcům. Cháled se dal r. 634 z osady al-Híra dopravní cestou přes oasu Dúma, dnešní al-Džouf. Vodu našel bezmála každý den jednak v pramenitých studnicích, jednak v umělých nádržkách. Mnohé z těchto studnic jsou přes 100 m hluboké, podle všech známek prastaré. Umělé nádržky, jakož i přirozené dešťové rybníky jsou velmi hojné a při všech lze pozorovati zbytky starých staveb. Tak mohl Cháled bez velkého nebezpečí doraziti z Híry do osady Dúma, která již tehdy byla v moci muslimů a tam se zásobiti na další cestu. Z oasy Dúma zamířil k severozápadu prastarou cestou dolinou Sirhánskou k jižní bráně syrské u města Bosra.

Beduové znají dvě brány vedoucí z vnitřní Arabie do Syrie: jižní u města Bosra a severní u osady Dmejr. Jižní brána je ohraničena žleby údolí az-Zerka a sopečným územím hauránským, východní pak sopečným územím Iját a horským pásmem Rauák. Cháled mínil prvotně vstoupiti do Syrie branou jižní. Došed ke studnicím Kerážer, zvěděl, že je tato brana uzavřena silným vojskem byzantským. Obávaje se porážky, chtěl se dáti k bráně severní. K bráně jižní je z Arabie přístup vždy pohodlný, neboť dolina Sirhánská má hojně napajedel, kdežto k bráně severní se lze z vnitřní Arabie dostati jen po vydatných deštích zimních, když jsou větší a menší nížiny a prohlubiny plny dešťové vody. Mezi oběma branami strmí pohoří Haurán uzavřené k východu sopečným územím, jehož okraj tvoří jakoby černou, od jihu k severu směřující zeď, která nahání strachu jak beduům tak jejich stádům. Kdo se dá z Keráker do Sua, proplétá se napřed krajem sopečným, načež jede podél černé vrstvy lávy, na níž sedí jednotlivé roztrhané sopky. Teprv šestého dne pozoruje, jak láva zahýbá k severozápadu a musí býti opatrný, aby našel mělké údolí Saba Bijár se studnicemi Sua.

Každé napajedlo v poušti, obzvláště v ploché nebo zvlněné, má své znamení. Jsou to obyčejně hromady kamení, nakupené na výšiny. Bez takových znamení by se v poušti těžko kdo vyznal. Studnice Sua leží na okraji mělkého řečiště. Poněvadž udržují vodu tři až čtyři léta jen po vydatných zimních deštích, nedůvěřují jim hrubě pocestní, málo je navštěvují i bývají pískem polozasypány.

Cháled měl vůdce, který znal obyčejnou dopravní cestu z Híry přes oasu al-Džouf do Syrie, nemohl se však na něho spolehnouti, když zabočil z Kerážer do Sua či Saba Bijár. Hledal nového vůdce a našel ho ve starším muži Ráfe, který byl, jak se zdá, vůdcem z povolání. Takoví se zdržují i dnes v obchodních střediskách na pokraji pouště a jsou najímáni od obchodních karavan, jakož i od kupců velbloudů. Ráfe uměl výborně zachovati směr, měl dobrou místní paměť a věděl, jak si počínají kočovníci putující v poušti, v níž není vody.

Z Keráker do Sua měl Cháled po radě Ráfeově vzíti tolik vody, aby stačila nejen pro lidi, ale i pro koně. Cháled se zásobil měchy na vodu pro lidi, ale nikoliv pro koně. Vždyť koně kočovníků vydrží i 48 hodin bez vody a na obvyklé cestě z Híry přes oasu Dúma až do Keráker našel, když ne každého dne, tož zajisté každého druhého napajedla pro koně. Jinak tomu bylo, když od této cesty odbočil a dal se z Keráker do Sua. Tu bylo nutno, aby si vzal vodu pro koně, jenže mu scházely měchy. U Keráker jich sehnati nemohl, i radil mu Ráfe, aby nahradil měchy staršími silnými velbloudy.

Silný, tučný, k pití nabádaný velbloud může požíti 60 až 70 litrů vody. Překazí-li se mu pastva a přežvykování, uchová tuto vodu několik dní ve svém báchoru. Když je nutně třeba, může býti poražen, voda z báchoru se vytlačí, za několik hodin se ustojí a mohou ji píti jak lidé tak zvířata. Masem takového poraženého velblouda se živí cestující. Čím silnější, tučnější a mohutnější je velbloud, tím více vody vypije a tím déle vydrží bez pastvy. Cháled měl jistě mnoho velbloudů určených na porážku, aby měl maso pro své vojsko. Těchto velbloudů měl podle rady Ráfeovy použíti za živé měchy a naplniti je vodou pro koně. Bylo třeba přiměti tučné velbloudy, aby vypili vody co nejvíce. Ráfe použil způsobu, jaký beduové dotud zachovávají. Chce-li bdui vzbuditi ve své velbloudici touhu po vodě, dovede ji poblíž napajedla, spoutá ji, nalévá vodu do nádoby, z níž se napájí, šplýchá jí a vyzývá velbloudici krátkými písničkami a zvláštním mlaskáním k pití. Velbloudice to vidí a slyší a jsouc spoutána, přece k vodě nemůže. Její uši se chvějí touhou po vodě. Mnohé jízdní velbloudice jsou tak vycvičeny, že poznají z těchto pohybů a zvuků, že se vydají na dalekou cestu vyprahlou pouští, proto pijí hltavěji a mnohem více

než obyčejně. Jsou-li spoutány a slyší známé mlaskání a písničky, bystří uši, pohybují jimi směrem k vodě a dávají svou touhu po ní na jevo prosebným mručením. Voda je blízko, cesta daleká a ony k vodě nemohou. Když jim jezdec odejme pouta, vrhnou se k nádobě a pijí dlouhými, hlubokými hlty. Jezdec jim dolévá, pokud pijí. Potom je od napajedla odvede, aby se popásaly. Asi po hodině je žene znova k vodě, spoutá je, dráždí a vzbuzuje jejich touhu po vodě. Až se chvějí, dá se jim po druhé napíti. Takovým způsobem může pojmouti tučná, silná velbloudice až 70 litrů vody. Je-li voda, kterou vypily, určena pro lidi nebo zvířata, zavazují se velbloudicím tlamy, aby se nepásly a nepřežvykovaly, poněvadž pak nemohou vody v báchoru smísiti s potravinami a déle ji uchovají. Bez potravy vydrží jen silná velbloudice, která má vysoký, tučný hrb, z něhož tyje. Po několika dnech nedostatečné pastvy hrb zmizí a zvíře je zeslabeno, že se s jezdcem nebo nákladem ani zdvihnouti nemůže.

Vracejí-li se beduové z nájezdu s kořistí a mají-li strach, že budou napajedla před nimi obsazena a oni zatlačeni do vyprahlé pouště, a nemají-li dostatek měchů na vodu, vyberou si několik velice silných a tučných velbloudic, nutí je zmíněným způsobem, aby co možná nejvíce vody vypily, zbaví je veškerého nákladu a ženou před sebou jako živé měchy. Takové živé měchy hnal i Cháled před svým vojskem na svém památném pochodu z Kerážer do Sua či Saba Bijár.

Chtěli jsme v Kerážer napojiti své velbloudy, naplniti své měchy a putovati dále, ale kam? Kde byli naši přátelé? Odbočiv od studnic trochu k severu, našel jsem čerstvé stopy mnohých koní a brzo i tábořiště. Naši přátelé zde tudíž leželi a táhli dále, a sice, jak stopy ukazovaly, k západu. Tento úsudek byl potvrzen od muže, jenž se nám objevil na jihozápadě za skalním výběžkem. Nevědouce, není-li to vyzvědač loupežné nebo nájezdní čety, spoutali jsme ihned své velbloudice a chopili se zbraní. Naši společníci spěchali k neznámému, my pak střehli příchodu ke studnicím. Dojde k boji? Budiž Alláh pochválen, k boji nedojde! Neznámý muž byl Ruejli, tedy přítel, a oznamoval, že kníže Núri táboří v území al-Bíz při pravém okraji doliny Sirhánské.

»Al-hamdu lilláh, budiž Alláh pochválen!« volali jsme všichni.

Sledujíce stopy koní, odjeli jsme po poledni od studnic vesele prozpěvujíce:

Ó Alláh, prosím Tebe, ó odpustiteli,
ó Pane schodů na výsost vedoucích,
abys nechal nás ještě se zvednouti
na prvé velbloudici i na poslední.

S vysokého návrší jsme spatřili na západě pasoucí se stáda a veliké ležení. Prostíralo se od severozápadu daleko na jihovýchod, proto jsme zamířili k jeho středu. Pod námi se rozkládala dolina Sirhánská. Je ohraničena vysokými, příkrými svahy na severu černými, na jihu bílými. Mezi nimi se lesknou veliké, skoro scelené plochy bílé soli, z nichž tu a tam vyčnívají šedivé pahorky. Nad celou dolinou se vznášel hustý závoj prachu a písku. Po poledni jsme byli na jejím okraji.

Návrat k Núrimu.

Cesta dolinou byla velice obtížná. Půda se skládá z naplavené vápencové prsti, promísené solí a tvoří místy pravou slatinu. Velbloudice se zabořovaly až po kolena. Dorazivše k prvým stanům, dověděli jsme se, že kníže Núri bydlí až někde na jihovýchodním okraji. Spěchali jsme rychlým krokem. Ponenáhlu jsme potkávali známé pastýře s jejich stády. Se všech stran k nám zaznívaly jásavé pozdravy a zvědavé dotazy, ale my měli před očima pouze a jedině mohutný oheň, o němž jsme věděli, že plápolá ve stanu knížete. Konečně jsem zahlédl střechu svého stanu, překročil několik stanových provazů a seskočil po 31 dnech u svých velbloudic a před svým stanem. Ihned jsem byl obklopen, objímán, líbán a vítán. Kníže děkoval Alláhovi, že mě dovedl živého a zdravého; Nauáf mi tiskl ruku, dotazuje se, proč jsem tak dlouho pobyl v cizině; Saúd, Mežhem, Adúb, Mindíl, Hmár a jak se všichni moji staří a mladí přátelé jmenují, mi podávali ruce. Vždyť dostali bezpečnou zprávu, že jsem padl nedaleko Eufratu v boji s Dlejmy. Hluboce dojat, děkoval jsem všem a odebral se s knížetem do jeho stanu, abych ho tam pozdravil a mu poděkoval, že chránil mé druhy a můj majetek za mé nepřítomnosti.

Všichni hosté přišli ke mně jeden po druhém, dotýkali se mé ruky a vítali šejcha Músu. Kníže sice ustanovil, že se bude zítřejšího dne stěhovati, ale po mém návratu prohlásil, že zůstaneme zítra na témž místě, aby si mohl šejch Músa odpočinouti.

Vrátiv se do svého stanu, určil jsem s Túmánem zeměpisnou šířku. Náser mi vypravoval, že kníže a Nauáf přicházeli dvakrát i třikrát za noc k mému stanu, vybízejíce ho, aby bděl na stráži. Kdykoliv měnili tábořiště, poslali mu dva nákladní velbloudy a určili černocha Hmára, aby mu pomáhal při nakládání a skládání. Ale zvěstoval mi i smutnou zprávu. Naše nejsilnější velbloudice, za niž jsem dal dvacet zlatých liber, zahynula nemocí zvanou tejr. Ochrnuly prý jí nervy, takže se nemohla po dvou dnech postaviti a po dalších čtyřech dnech pošla. Núri prý zavolal všechny lékaře velbloudů, zkoušeli každou pomoc, ale marně. Jedna z našich stelných velbloudic vrhla mládě, které Náser na rozkaz knížete ihned odstranil, poněvadž nebylo možno, aby je kojila a při tom naše zásoby nosila.

Časně ráno ke mně přišel Nauáf. Pohovořiv s ním o nejdůležitějších věcech, žádal jsem ho, aby poslal pro Hmára, jehož jsem se chtěl vyptati na různé zeměpisné údaje. Stařičký Hmár byl nejlepším znalcem místopisu nejen severní Arabie, ale i celé severní polovice Nedždu. Před polednem mne navštívili jiní hosté, kterých jsem nemohl odpraviti.

Odpoledne seděl u mne dlouho Núri, dotazuje se obšírně na mou cestu. Dospěv se svou zprávou až k dolině Sirhánské, prosil jsem ho, aby mi v písku nakreslil všechny studnice, pahorky a údolí, ležící na východ a na západ od této doliny. Vyhověl mi ochotně.

Dolinou Sirhánskou.

Ráno jsme se stěhovali. Litoval jsem, že jsme tak rychle opustili tábořiště v al-Bíz. Stan knížete a můj stály ve stínu mohutných stromů tarfových. Nejbližší okolí bylo pokryto bujným kobercem trávy a tvrdé sítí halfa tvořilo východně a západně od stanů pravé houští, jímž se velbloudi s námahou prodírali. Vody bylo dosti a měla jen slabou slanou příchuť; vyvěrá na četných místech a tvoří krátké potůčky, ale nebylo pastvy pro velbloudy, proto jsme musili vpřed.

Spíše ještě, než byl můj stan složen a naložen, pozval mne kníže k sobě. Vedl mne k ohníčku daleko od svého stanu, při němž otrok vařil v mé konvici sladkou černou kávu. Jeho jízdní velbloudice klečela za ohníčkem a mou velbloudici přiměl, aby poklekla vedle ní. Bokem byl zaražen do písku dřevěný stojan, na němž seděl lovecký sokol s červenou če-

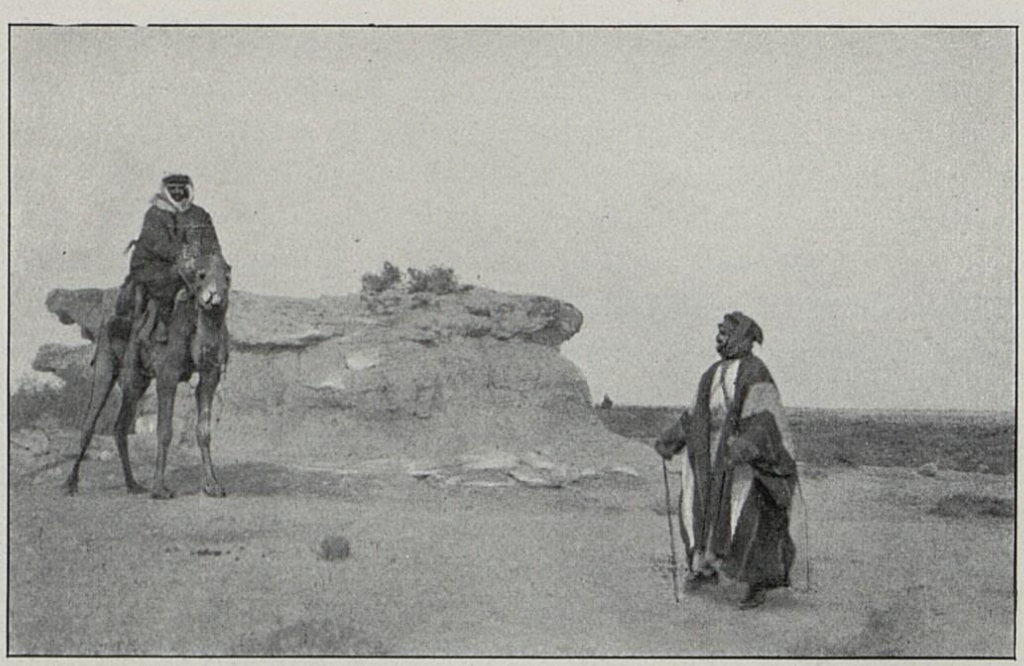

Obraz 11. — Zbytek pahorku.

Obraz 12. — Nauáf s družinou.

pičkou na hlavě. Když otroci naložili veškeré zásoby i stan knížete, přivedl mu písař válečnou klisnu a přivázal ji za opraf k podpěnce velbloudího sedla. Núri vzal stojan se sokolem, posadil sokola na sedlo a strčil stojan do sedlového tlumoku.

Vyhoupli jsme se do sedel a ujížděli rychlým krokem k jihovýchodu. Za nedlouho jsme předehnali všechny nákladní velbloudice a ubírali se, provázeni jsouce z povzdaleka čtyřmi otroky a písařem, v čele stěhujícího se kmene. Kníže beduů jede vedle Čecha dolinou Sirhánskou v čele velkého kmene. Když jsem na to Núriho upozornil, pravil:

»Alláh tomu chtěl. Mne nikdy nenapadlo, že bych se tak spřátelil s mužem, jenž není mé krve. Nezapomeň na mne. Múso, až potáhneš v čele svého kmene...«

Cestou jsme dorazili k poslednímu zbytku vápencového pahorku. Chtěje tohoto svědka pokračující erose fotografovati, žádal jsem knížete, aby se zastavil vedle, což ochotně učinil. (Obr. 11.) Mezi tím nás dohonil Nauáf s družinou (obr. 12.), i zdrželi jsme se chvilku. Sotva jsme se opět octli v sedle, vyběhl zpod keře malý zajíc. Sluki knížete ho pronásledoval. Kníže sdělal sokolu čepičku s hlavy, odepjal řetízek od koženého pouta na jeho noze a pustil ho i s poutem do vzduchu. Sokol zakroužil jedenkrát, zahlédl slukiho i zajíce, vrhl se na zajíce, klovl ho, zvedl se do vzduchu, snesl se znova, klovl po druhé a zajíc zůstal ležeti. Kníže ujížděl na své velbloudici za zajícem, odehnal od něho psa, zvedl ho, prořízl mu krk a mávaje jím ve vzduchu, lákal sokola k sobě. Tento kroužil chvilinku ve vzduchu, slétl pak ke knížeti, sedl na jeho ruku a čekal, až jej kníže připoutá, na jeho hlavu koženou čepičku nasadí a na velblouda postaví. Za chvilku ulovil sokol Nauáfův rovněž zajíce. Dával mi ho, ale odmítl jsem, žádaje, aby ho dal připraviti a mne pak k večeři pozval. Dostal jsem totiž od Tráda, synka Sattámova, ptáka habáru i měl jsem čerstvého masa pro sebe dostatek.

K poledni jsme měli vlevo studnice a dorazili po hodině k pramenům ujún Eduanát, kde mi kníže vykázal místo pro mé stany. Utábořili jsme se na písčité výšině slatiny. Večer pro mne přišel Nauáf, abych s ním navštívil stan knížete, kde jsem měl večeřeti ulovené zajíce. Kníže seděl v dřepu při jídle vedle mne, házeje přede mne kousky masa. Na moji výzvu, aby sám na sebe nezapomínal, poněvadž jako naše vrchní hlava se musí o nás o všechny starati, pravil, že se

stará nejvíce o svého nejlepšího nájezdníka, a tím že je jeho bratr Músa. Nazývalť moje vědecké výpravy nájezdy.

Zítřejšího dne jsme se měli opět stěhovati. Když jsem se však náhodou zmínil, že jsem neslavil ani svátků svého kmene, ani svátku zahijje svých přátel v poušti, prohlásil kníže ihned, že je budeme slaviti společně a že tudíž zítra setrváme na témž tábořišti. Ráno ještě před východem slunce odjel kníže se Saúdem do východního pohoří, aby tam lovil a zároveň se ohlédl po pastvě. Když se odpoledne vrátil, dal oznámiti v táboře, že setrváme na témž místě ještě i následujícího dne, poněvadž je na východě pastva.

Načrtával jsem mapku krajů východně od Hauránu až k Eufratu, jižně pak až k Džoufu a městu an-Nedžef. Zaznamenával jsem na ní všechna jména míst, která jsem na poslední výpravě a ve stanu zvěděl. Túmán ji měl okresliti tak, aby se vzdálenosti a směry shodovaly. Tento náčrtek mi skýtal znamenitou pomůcku při dotazech nejenom ve stanu, ale i na výpravách. V rovné poušti, kde není pohoří, nápadných pahorků aneb hlubokých údolí, nemá badatel často ani pohnutky, aby se dotazoval na místopisná jména, a vůdci obyčejně nenapadne, aby ho upozornil, že tamhle v rovině leží nějaká studnice, dešťový rybník a pod., neb že tato neb ona dolina nebo nížina má zvláštní jméno. Též jsem se mohl s tímto náčrtkem účastniti mnohých rozhovorů o tábořištích a napajedlech různých čeledí, jakož i o směru různých nájezdů. Při tom jsem zvěděl nová jména, jejichž polohu jsem pak mohl snáze stanoviti a na své výpravě zjistiti. Takovým způsobem jsem se hodně osvobodil od dobré či zlé vůle svých vůdců a mohl zkoumati, zda jsou jejich údaje správné. Chtěje hrubý náčrtek ještě téhož dne dokončiti, pracoval jsem dlouho do noci, proto mne Nauáf, jenž přišel na besedu, brzo opustil. Jen po poledni jsem svou práci přerušil, neboť mne navštívil Sájer eben Burmán, jenž velel nájezdní četě Fredžů, kteří nás vyloupili. Vykládaje Nauáfovi tuto nemilou příhodu, tázal jsem se, zda bych neměl Sájerovi něco dáti za to, že přinutil své druhy, že mi rychle vrátili uloupené věci.

»Ach, bratře, Sájer je nutil jen ze strachu před mým otcem. Dáš-li mu co nebo ne, nechci, při sám Alláh, rozhodnouti. Tuto myšlenku ti vnukl Alláh a je hříchem někoho zbaviti nějaké výhody.«

Sájer se mi nabízel za vůdce nebo za průvodčího na mé nejbližší výpravě, ale seznav, že se v místopisu hrubě nevyzná, dal jsem mu plášť aba, s nímž, díky čině, ihned odešel.

V sobotu 9. ledna mne časně ráno probudily bručivé zvuky nespokojených velbloudů nákladních, oznamující, že se budeme znova stěhovati. Nauáf pro mne přijel. Dal jsem se s ním bažinatou dolinou k jihovýchodu. Moji druhové, opravivše mé sedlo, vložili je na velbloudici, na níž posud nikdo neseděl; ale sedlo se na její hrb nehodilo. Nezapadlo a klonilo se do předu, takže se mi zdálo, že se sveze až na krk zvířete. Velbloudice hned ucítila, že nesedím pevně a nejsouc jezdci zvyklá, podnikala vše, aby mne shodila. Nauáf mi nabízel

Obraz 13. — U studnic Džemádžem.

svou pomoc a chtěl se zastaviti, aby jeho otroci, kteří nás z povzdálí provázeli, mé sedlo lépe upevnili. Odmítl jsem jeho nabídku:

»Nesluší se, bratře, abych se hned na začátku cesty zastavil a dal všem najevo, že jsem se nepřesvědčil, jak je má velbloudice osedlána.«

Po chvíli vzlétli na jihu dva ptáci habári a Nauáf se rozejel, aby je jeho sokol ulovil.

Dolina Sirhánská, po jejímž západním okraji jsme jeli, byla od severu k jihu na 8 km široká. Na severu ji ohraničují výběžky sopečného pohoří al-Misma, na jihu asi 20 m vysoká stráň, která k západu stoupajíc tvoří vlnitou vápen-

covou planinu. Nové tábořiště zvolil kníže u studnic Džemádžem (obr. 13).

Nazítří přijeli ke knížeti náčelníci osad Etra a Čáf, aby ho pozdravili a mu odevzdali část poplatku. Několik osadníků hnalo pět velbloudů, na nichž byly naloženy datle. Náleželo knížecímu rodu Eben Šalán ve jmenovaných osadách více než 500 palem. Osadníci je ošetřují. Za práci si ponechávají čtyři pětiny úrody, jednu pětinu odvádějí majetníkům. Z letošní úrody odvedli knížeti na čtyřech velbloudech po 170 kg datlí, kdežto náklad pátého velblouda náležel rodině zemřelého knížete Sattáma. Rodina Sattámova nebo, jak se jí obecně říká, rodina Turkijje, je bohatší než rodina Núriho. Má více velbloudů, koní i otroků. Sattám byl rozumný muž a pečoval o její blaho.

V pondělí odjel Nauáf s četnými bojovníky, aby chránil stáda velbloudů, pasoucí se na jihozápadě. Kníže, jenž mne na chvíli navštívil, přinesl zprávu, že se vrátil posel na velbloudu, odeslaný před týdnem do oasy al-Džouf s četnými dopisy a důležitými vzkazy, ale nechtěl jsem se o ně starati, pokud bych nebyl hotov se svými poznámkami místopisnými.

V úterý odpoledne mi přinesl Mežhem ptáka habáru. Byl to dar Nauáfův, jenž se vrátil i se stády, která nenašla na jihozápadě pastvy. Ubozí Rualové! Po čtyři měsíce čekali na vydatný déšť. Hmár mne ubezpečoval, že tak divného a nepříznivého období dešťového nepamatuje od 30 let. Kde je hojná pastva, schází voda, a kde je voda, není pastvy.

V noci poprchávalo a déšť potrval s delšími přestávkami po celý den. Věda, že ke mně přijde Nauáf, dal jsem se do práce hned časně ráno. Po poledni ke mně poslal Nauáf otroka se svým prvorozeným synkem Sultánem, abych mu obvázal levou ruku, již si při hře vyvrtl. Později přišel sám a jal se mi hned vykládati o oase al-Džouf, o níž tvrdil, že leží hluboko v jeho srdci.

»Proč bych si nemohl s pomocí Alláhovou, Músо, založiti říši, jako měl jindy Eben Rašíd? Zmocním-li se oasy al-Džouf, usadím se tam s vybranou četou a moudrými slovy, zbraní a zlatem si za krátko podrobím celou severní polovičku pouště.«

Byli jsme v nejlepším rozhovoru, když přišel Trád, synek Sattámův. Před ním nechtěl Nauáf mluviti o svém záměru, poněvadž mu úplně nedůvěřoval. Znaje jeho nedůvěru, dal jsem se do psaní, načež Nauáf s Trádem odešli.

Nemohl jsem zmařiti ani chvilky, chtěl-li jsem prozkoumati celé území Rualů, zaznamenati jejich zvyky, obyčeje a popěvky a sebrati co nejvíce bylin. Núri, chápaje aspoň poněkud účel mé cesty, mi dopřával klidu a nedovoloval mladším náčelníkům, aby mne obtěžovali.

Po poledni jsem slyšel nějakou ženu, řkoucí Náserovi:

»Tvého hospodáře, šejcha Músu, není nikde viděti. Buď dlí na nájezdu nebo sedí ve svém stanu a píše. Je to život?«

Ve čtvrtek 14. ledna jsem si pozval otroka Hmára a načrtával podle jeho údajů mapku území západně od oasy al-Džouf. Za mým stanem hvízdala koule za koulí. Synci náčelníků si postavili terč a cvičili se ve střelbě.

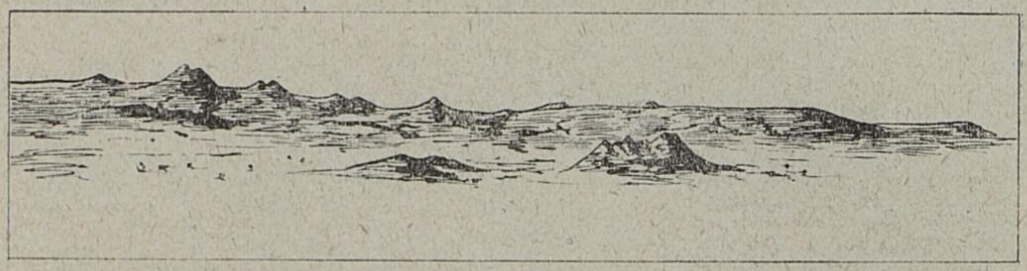

Obraz 14. — Pohoří Misma.

V pátek jsme se stěhovali lávovým kamením, které vniká od východu hluboko do doliny Sirhánské. Je to výběžek sopečného pohoří Misma (obr. 14.), na němž sedí dvě sopky. Jižní se podobá velbloudímu sedlu, severní pak ostrému rohu či zubu.

Na novém tábořišti jsem po úradě s knížetem a Nauáfem propustil svého druha Blejhána. Co jsme se vrátili z poslední výpravy, nechtěl pracovati a týral Mhammada i Násera tak, že oba prosili, abych ho u sebe neměl. Napomínal jsem ho, ale bez výsledku. Stával se i ke mně hrubým i nezbylo, než vyplatiti mu mzdu a vybídnouti ho, aby se odebral ke svým. Přidav mu osm medžídijjí k ujednané mzdě, poděkoval jsem mu za všechny služby a přál mu šťastnou cestu. Opustil mne téhož večera a zůstal ve stanu sirotků po Mhammadovi, bratru Núriho.

V sobotu jsme se opět stěhovali. Jeli jsme slatinou tu a tam porostlou palmovým křovím. Velbloudice nesoucí náklad kráčely ve slatině velice pomalu, takže dorazily na nové tábořiště (obr. 15) teprv v noci. Následujícího dne jsem léčil nemocné a prohlížel a rovnal své zásoby.

V pondělí jsme dospěli k plytkým studnicím al-Harma (obr. 16, 17), kde kníže určil nové tábořiště. Poněvadž bylo teplo a měli jsme zítra táhnouti dále, nezbudovali otroci ani stanu pro knížete. Přenocovali jsme všichni mezi rozloženými zavazadly.

V úterý ráno mne probudil pastýř Mufazzi zprávou, že nám byla ukradena tmavě hnědá jízdní velbloudice. Byla nejstarší, nejtišší a pocházela z Ománu. S ní zmizelo jízdní sedlo, kožený měch na vodu, plátěný věderec, plechová na-

Obraz 15. — U našeho tábora.

běračka a provaz asi 40 m dlouhý. Kdo byl zlodějem, věděli jsme hned, jakmile se rozhlásilo, že zmizel i Blejhán. Znal dobře, kde jsou jednotlivé věci uschovány, byl jako sluha všem znám i mohl nerušeně velbloudici osedlati a si v blízké studnici měch naplniti. Velbloudice ho znala rovněž. Vybral si zvíře nejtišší, aby nás při nakládání svým bručením neprobudilo. Nesedlal ji u našeho ležení, nýbrž u studnice asi 200 kroků vzdálené, kamž odnesl i ostatní věci. Knížeti vzal mouku a sůl. Dal se k severovýchodu. Podle stop jsem soudil, že ujel již před půlnocí. Chtěli ho pronásledovati, k čemuž jsem s knížetem nesvolil. Dospěl dávno přes dolinu Sirhán do rozrytého území sopečného, kde se mohl snadno schovati

Obraz 16. — Na pochodu.

Obraz 17. — Núri odpočívá.

a svou stopu zahladiti. Velbloudice byla pro mne sice ztracena, ale nikoliv navždy, neboť mi ji musil vrátiti velký náčelník Gatuán eben Meršed, jemuž byl Blejhán podřízen a jenž se za něho zaručil. Poněvadž jsme se toho dne nestěhovali, načrtával jsem mapku území severně a jižně od Tejmy.

Ve středu jsme odtáhli krátce před devátou hodinou k jihovýchodu (obr. 18) a utábořili se po poledni. K večeru se

Obraz 18. — Velbloudi se pasou.

blýskalo na jihovýchodě tak silně, že se ubozí Arabové všichni těšili na sladkou vodu dešťovou a dobrá pastviska. Všechny byliny byly pokryty vrstvou soli a velbloudi musili býti již třetího dne napájeni. Mimo to je chůze dolinou Sirhánskou pro člověka i pro zvíře stejně namáhavá. Jestiť dolina pokryta solnou vrstvou 1 až 5 cm silnou a pod ní je často 10 až 20 cm vysoká vrstva vápenného prachu nebo písku. Člověk i zvíře se zabořují při každém kroku a mohou se pohybovati jen velmi pomalu.

Unavivše se zůstali jsme ve čtvrtek na témže tábořišti. Nauáf hořel touhou, aby co nejrychleji dospěl do Džoufu a zmocnil se jak tohoto města, tak i severní polovice někdejší říše Eben Rašídovy. Jeho otec ho zdržoval. Čekalť na listy od Eben Saúda, který prý dlel v kraji al-Kasím.

V posledních dnech jsem často hovořil s knížetem o svém úmyslu zamířiti na nejbližší výpravě do okolí oasy Tejma. Kníže tomu nebyl rád. Přemlouval mne, abych čekal, že on potáhne se svými Araby týmž směrem, poněvadž není jinde podle doslechu pastvin, ale pochopil, že nemohu tak dlouho čekati, sice že bych neprozkoumal území na východě, patřícího kmenům Amárát a Dahámše. I ustanovil, že mne bude na této výpravě provázeti černoch Frejh, který se před dvěma lety z Nedždu k němu přistěhoval. Sloužil Eben Rašídovi a navštívil s jeho rozkazem několikráte Tejmu.

Nazítří jsme znova měnili tábořiště. S počátku jsem jel se skupinou mladých bojovníků; později se ke mně přidružil kníže a vybídl mne, abych s ním poodjel od ostatních. Hovořili jsme o zamýšleném opanování Džoufu, jakož i možných zápletkách s tím spojených. Vybízel jsem ho, aby nabídl mír kmenům Amárát a Dahámše a spojil se se svými pokrevenci Aneze proti svému odvěkému nepříteli Eben Rašídovi.

»Vy, Aneze, ho napadnete od severu a východu, Eben Saúd, váš soukmenovec, ho napadne od jihu a nezbude mu, než buď uznati vaši nadvládu anebo se odstěhovati do Hedžázu. Jsem přesvědčen, že čeledi Šammarů, tábořící při vašem území, se přidají k vám, kdežto ony, které táboří na hranicích Eben Saúdových, budou pomáhati jemu a usedlíci Eben Rašída nezachrání.«

»Rada tvá, bratře, je dobrá. Pokusím se, abych ji splnil. Sám bych se s Amáráty a Dahámši smířil hned, ale moji lidé se na ně hněvají, tvrdíce, že jsou věrolomní a že prchají s kořistí až za Eufrat, jen aby se dostali pod ochranu turecké vlády. S Eben Saúdem mne pojí přátelství. Ode mne chodí listy k němu a od něho ke mně. Fejsal z rodu Eben Rašídova a několik jeho příbuzných našli útulek u Eben Saúda a vybízejí ho k válce proti Eben Subhánovi, který dnes místo nezletilého Eben Rašída vládne. Eben Saúd hledá jen záminku k dalšímu boji proti Eben Rašídovi a dá se do něho i bez záminky, jakmile se zbaví tureckých posádek v přímořském pásmu a otevře si cestu k moři.«

»Jaký je dnes pořádek v oase al-Džouf?«

»Není tam pořádku. Fejsal, který oasu spravoval, byl vyhnán nebo vlastně utekl, boje se, že bude zabit, a Eben Subhán poslal místo něho svého správce. Stoupenci Fejsalovi zů-

stali věrni svému bývalému pánu, odepřeli poslušnost novému správci a žádají mne, abych se jich ujal a Džoufu se zmocnil. Učiním-li tak, vrátím svému rodu a svému kmeni majetek, který nám Eben Rašíd před 60 lety odňal, jenže poteče krev a poteče jí mnoho. Stoupenci Eben Rašídovi drží ve své moci hrad Máred a my nemáme děl, abychom je odtud vypudili. Osady al-Kára a at-Tjér půjdou s námi, ale dobrá polovice obyvatelů Skáky je proti nám. Budou bojovati usedlíci proti usedlíkům a ti jsou ukrutnější nežli my. Věř mi, bratře, bojím se odpovědnosti. Nerad bych, aby Alláh ode mne požadoval krev, která poteče, proto váhám a Nauáfa zdržuji.«

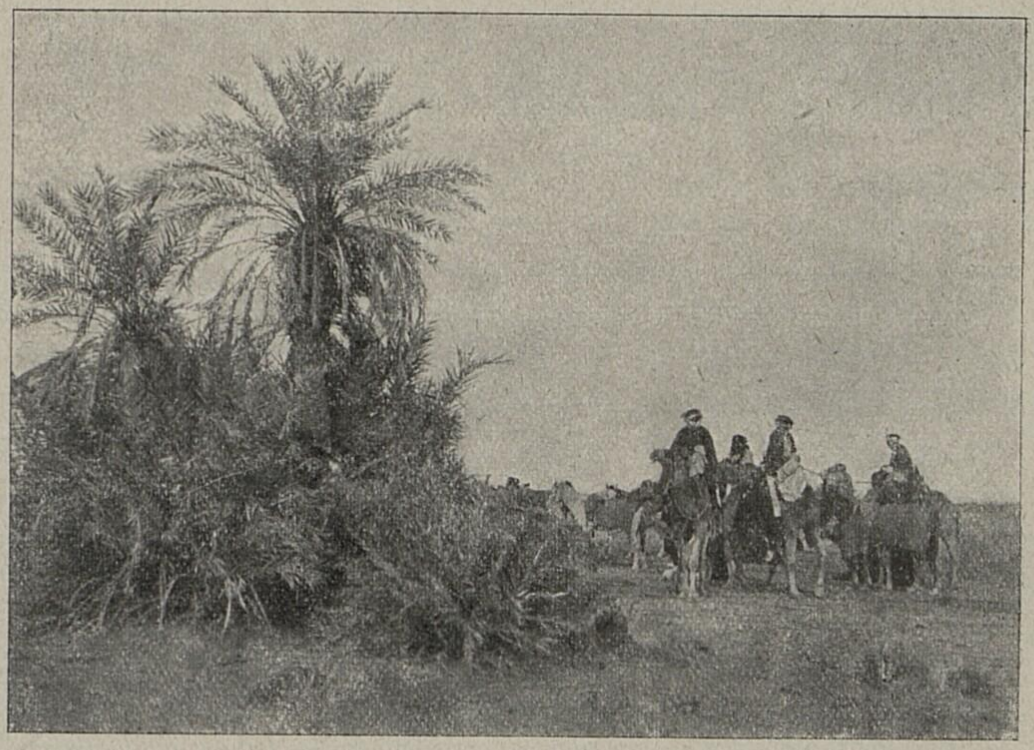

Obraz 19. — U studnic al-Mejseri.

»Chápu, Núri, tvé obavy, ale bojují-li v oase al-Džouf již dnes usedlíci proti usedlíkům, neustanou, pokud je k míru nedonutí silnější. Čekej a pozoruj! Nevypraví-li v nejbližších dnech Eben Rašíd silného vojska do Džoufu a neobnoví-li tam pořádek, učiň to ty. Zachráníš mnoho životů, zachováš mnoho majetku a vrátíš svému kmeni, co mu ode dávna náleželo. Zasáhni plnou silou a Alláh ti pomůže.«

Za řeči jsme dorazili ke studnicím al-Mejseri (obr. 19), u nichž stojí dvě palmy. Kníže napojil velbloudici a svého koně z mého plátěného věderce, jenž se obecně líbil.

Po poledni jsme zřídili stany u studnic Nbádž a chystali zásoby pro nejbližší výpravu. Vzal jsem potravin pro šest osob na 30—35 dní a rozdělil je na 5 velbloudic. Černoch Frejh, který mne měl doprovázeti na důkaz, že cestuji před obličejem Núriho, měl jeti na vlastní velbloudici a vésti právě tak jako Mhammad jinou velbloudici s nákladem na oprati. Ráno jsem se šel rozloučiti s knížetem. Našel jsem ho před stanem. Seděl v dřepu mezi velbloudy a uděloval důležité rady dvěma beduům. Sotva je propustil, vyhoupli se na jízdní velbloudice a zmizeli za chviličku za návrším, ohrazujícím náš tábor na východě. Nesměli mařiti času. Měli rozkaz, aby dorazili zítra před východem slunce do Džoufu a vrátili se pozítří v poledne k Núrimu — a do Džoufu bylo 150 km. Kníže vyslal dva posly, chtěje, aby jeho vzkaz jistě došel, když by se snad jednomu cestou něco stalo.

IV.

NA CESTÁCH SMRTI.

K pískové poušti.

Kníže mne doprovázel k mému stanu a upozorňoval na nebezpečí, jaké hrozí na každém místě okolí Tejmy mně a mým druhům.

»Pojedeš, bratře, cestami smrti, územími, jimiž neprocházejí čety nájezdníků, ale jednotliví lupiči, a ti loupí a vraždí zároveň. Můj obličej ti u nich nepomůže, neboť nikdo nezví, kdo tě zabil, u koho bych měl hledati tvou krev. Potulují se v okolí Tejmy uprchlíci různých kmenů a skoro všichni jsou naši nepřátelé. Buď proto opatrný a hleď, aby ses vrátil se svými druhy živ a zdráv.«

Opustivše tábor, jeli jsme při jižním okraji slatiny Sirhánské k jihovýchodu. Odpoledne jsme se zastavili nedaleko rozervaného písčitého pahorku, pod nímž se zelenalo několik palem malé oasy Nabč aš-Šerži. Stojí tam dvorec, ale nikdo v něm nebývá. Okolí by se dalo proměniti v nádherný ráj, v němž by mohlo aspoň pět tisíc palem přinášeti ovoce, jen kdyby měli sedláci toto ovoce a svůj život zajištěny.

Povečeřevše jeli jsme dlouho do noci a uložili se na východním okraji pískových kopečků, porostlých bujnými, zelenými keři gaza.

Ještě před východem slunce jsem budil své druhy a zanítil oheň, abychom si ohřáli kávu a časně vyjeli. Náš černoch Frejh nerad vstával. Tvrdil, že velbloudice potřebují před východem slunce úplného klidu, že se proto i na nájezdech v té době ještě odpočívá a vyrazí se teprv po východu slunce, kdy rosa odchází. Mimo to poukazoval na nebezpečí, jakému se vydáváme, zanítíme-li oheň ještě za tmy. Můžeme býti zpozorováni a lupiči nás mohou napadnouti. Vždyť územím jímž se ubíráme, vedou cesty krve a chodníky smrti.

Frejh měl pravdu, ale bylo rovněž pravdou, že měl tuze rád teplo a poněvadž krátce před východem slunce bývá chlad nejcitelnější, chtěl zůstati po tuto dobu na svém lůžku nebo aspoň u ohně.

Putovali jsme mezi nízkými, příkrými kopečky, které byly působením deště, větru a písku odděleny od západní výšiny Poněvadž se skládají z vodorovných, nestejně tvrdých vrstev. které tudíž zmíněným vlivům různě vzdorují, vytvořily se z nich roztodivné útvary; pyramidy, jehlany, homole, kopule, rotundy a jiné stavitelské výtvory se ukazovaly v pravo i v levo.

Velbloudice jsme napájeli a své měchy plnili u studnic Šgár (obr. 20). Dlouho jsme se u nich nezdrželi, poněvadž tam nebylo pastvy. Našli jsme ji teprve u studnic Sbájha (obr. 21). Leží v hluboké nížině ve stínu několika palem mezi dvěma pískovcovými pahorky, porostlými keři gaza. Zdaleka se oba pahorky podobají velkým náhrobkům, zdobeným smutečními vrbami nebo břízami. Pozdě večer jsme ulehli v pískových závějích mezi několika velkými keři gaza. Beduové nedovolí velbloudicím, aby se pásly na gaze tam rostoucí. Tvrdí, že by močily krev a vysílením za krátko pošly.

Ráno jsme spěchali k jihu pustou rovinou al-Bsajta. Je pokryta hromadami štěrku barvy kávově hnědé. Neroste na ní ani travinky, jen po vydatných zimních deštích se pokrývá jemnými bylinami semh, jejichž semeno mnohým beduům nahrazuje mouku. Sbírají zralý semh, kladou do kulatých důlků, mlátí těžkými holemi, vějí a sbírají čisté, hnědé seménko.

Překročili jsme četné chodníky, směřující k napajedlu Majkú. Před polednem jsme zahlédli k jihovýchodu na nízkém hřbetu jednoho, po chvíli druhého jezdce. Kdo jsou? Jsou to zvědové nájezdní čety? Jsou nepřátelé či přátelé? Zůstali na hřbetu a jeli po něm k jihu, ačkoliv věděli, že jsou zdaleka viditelni. Tak jednají beduové, když jsou úplně jisti. bezpečni. Oba jezdci náleželi tudíž k silnému zástupu nájezdníků, nebo tábořili nablízku pokojní beduové. Tato domněnka byla podobnější pravdě, poněvadž by se nepřátelští jezdcové, i kdyby předcházeli velmi silný zástup, nebyli na hřbetě tak dlouho zdrželi. Dávali jsme jim svými rukávy znamení, aby k nám přijeli. Dlouho toho nedbali. Konečně sestoupili do roviny a ujížděli k nám cvalem. Když se přiblížili na dostřel, volal na ně Frejh:

»Nejste-li Rualové, nechoďte blíž!«

Než jeden z nich poznal Frejha, zavolal ho jménem a oba k nám přijeli. Byli to Rualové z čeledi Kaážee.

»Táboříme, Frejhu, u Ezáre,« vykládal jeden, »a pronásledovali jsme Šaráriho. Sloužil u nás a včera utekl s mým velbloudem. Jeli jsme po jeho stopách až k tomuto návrší. Tam jsme je ztratili v nesčetných čerstvých stopách velbloudích.«

»Nenapojili byste žíznivého?« ptal se druhý jezdec. »Chce se nám jísti a píti a k svým stanům dorazíme teprv zítra večer.«

»Pro vás máme vodu i jídlo, ale pro vaše koně nemáme ani obroku ani vody,« pravil Frejh. »Nejbližší voda před naší tváří je u studnic al-Mléh. K nim dorazíme teprve pozítří ráno, dopřeje-li nám Alláh své záštity.«

Jezdci byli rádi, že se u nás najedli a kávy napili. Doprovázeli nás po obědě hodnou chvíli, vesele prozpěvujíce:

Můj strýček mi koupil kobylku,
ó, kéž by žil déle než všichni strýčkové!
Dnes napojím krví ostří svého kopí
a budu bíti na střed zdvíhajícího se prachu.

Kdo proti nám válčí, podobá se nemocnému,
na nějž, sotva se uzdraví, opět přikvapí jeho neduh.
Naším obyčejem jest zabíjeti manžela,
a ženě, toužící po srdnatějším muži, podáváme možnost,
aby si vybrala, po čem touží.

Ó vlku, vlku z Nefúdu,
zavolej na vlka z kamenité pouště!
Pohleď na padlé v horních částech údolí,
kolik to starců a jinochů!

Pustá rovina al-Bsajta, jíž jsme jeli, vznikla tisíciletou erosí. Jindy byla pokryta pískovcovými pahorky, ale vítr, déšť a mráz zničily pahorkatinu i zbyla z ní pouze pevnější jádra. Tyto pevné zbytky vzdorují pohyblivému písku, jenž se u nich hromadí, je zasypává, i vznikají pískové kopce. Ale erose pokračuje. Dešťová voda vymílá plytká koryta. Jejich hrany kladou odpor silnému západnímu větru a s ním spojenému písku a ponenáhlu se drobí. Mizejí, jakoby pilovány. Pouze tvrdý pazourek nemůže býti erosí zničen. Pokrývá rovinu, dodávaje jí smutečního rázu, jehož si všimli i arabští

básníci. Podle nich je al-Bsajta pokryta drobnými oblásky různých tvarů, bez vody, bez pastvy, takže v ní nelze bydliti. Když básník al-Mutanabbi prchal touto pouští z Egypta do Iráku, zahlédl v ní jeho otrok divokého býka, antilopu, a domníval se, že je to věž bílé mešity. Jiný uviděl pštrosa a pravil, že je to palma. Mohli se snadno mýliti, byl-li rozpálený vzduch protkán chvějícími se závoji prachu.

Rovinou al-Bsajta jsme dospěli do úvalu al-Džemal a po poledni zahlédli stěhující se beduy. Byli to Rualové z čeledi podřízené Eben Džandalovi. Hledali lepší pastvu na severu. Uložili jsme se při nich na východním pokraji úvalu, neboť jsme chtěli najmouti za průvodce některého ze Šarárátů s nimi tábořících.

K večeru mne navštívil náčelník Sajjáh Eben Džandal. Zval mne na číšku kávy a zrnko soli. Frejh mi šeptal, abych mu blahopřál k narození synka, ale Sajjáh nejevil zvláštní radosti. Na knížete Núriho nevražil, neboť celý jeho rod se přidal k potomkům zabitého knížete Fahada a přisahal Núrimu pomstu. Zajímal se velice o dějiny svého rodu a tázal se, zda je to pravda, že oasa al-Džouf náležela jindy jim, poněvadž se jí dotud říká Dúmat al-Džandalijje.

»Je to pravda, Sajjáhu. Osada al-Džouf, nikoliv celá oasa, se jmenovala Dúmat al-Džandal, nebo jak vy říkáte, al-Džandalijje, z čehož je patrno, že jindy poslouchala rod Eben Džandalův.«

»Poslyšte všichni přítomní a dosvědčte všem, kdož se na to budou ptáti, co knihy mluví,« vybízel Sajjáh beduy, kupící se kolem nás.

Choval se ke mně přátelsky a poručil, aby nám donesli večeři, že pojí se mnou. Dostali jsme datle uvařené s velbloudím masem. Vybíral pro mne nejpěknější kousky masa, hnětl je a strkal mi je přímo do ruky. Vybízel, ba prosil mne, abych zůstal u něho ještě nazítří, že bude »prohlídka novorozeného chlapečka«. Tak se říká obědu, k němuž se zvou ženy z celého příbuzenstva.

Šestinedělka žije jako před porodem. Požívá všeho. Při narození chlapce nebo dítěte vůbec se neobětuje žádné zvíře. Po sedm dní koupají novorozeně v moči velbloudím a natírají solí. Dne desátého, dvacátého neb čtyřicátého nasbírají příbuzné šestinedělky mezi sebou a u známých potravin a připraví v jejím stanu oběd, k němuž se zvou ženy, ale též někteří mužové z celého tábora, aby prohlédli dítě. Po obědě jde

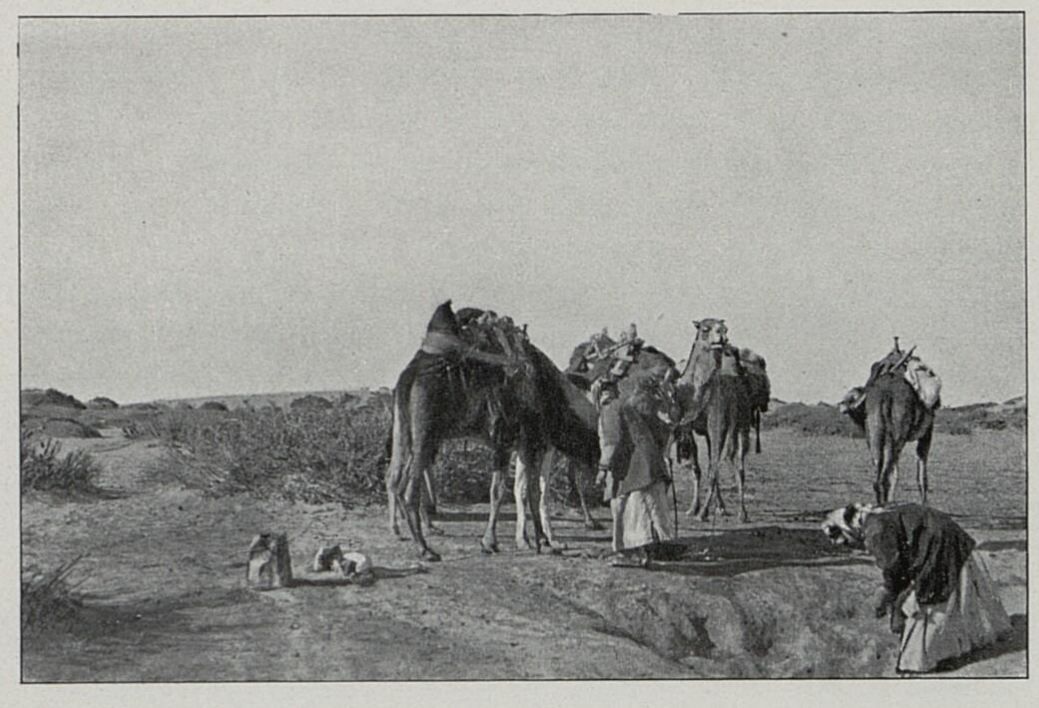

Obraz 20. — Napájíme velbloudice.

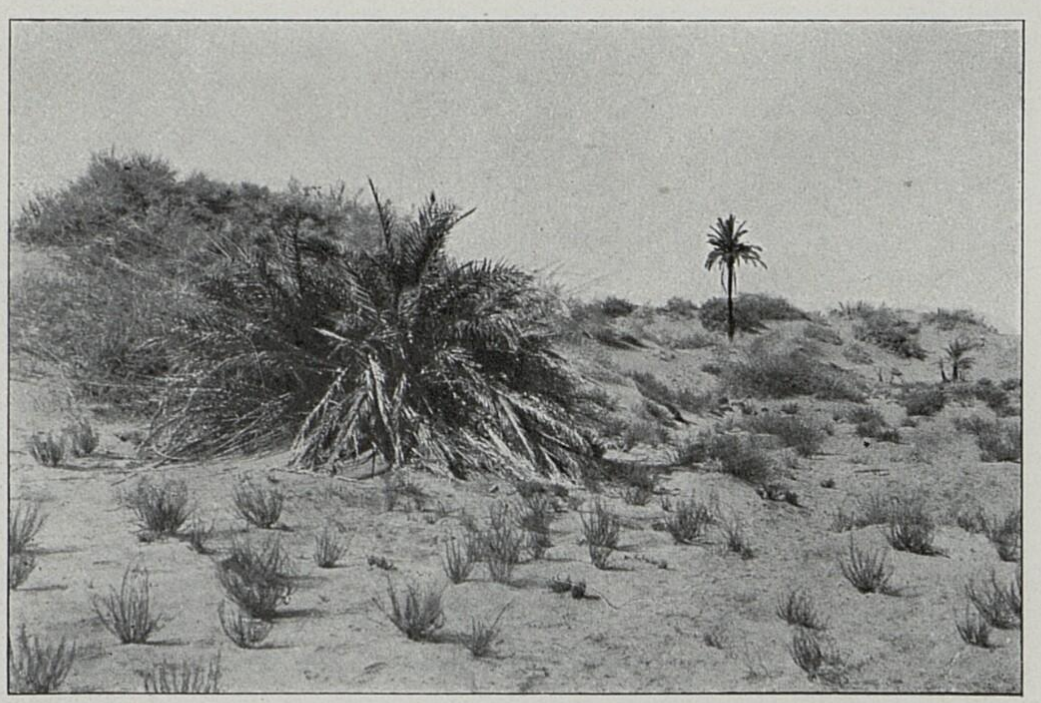

Obraz 21. — U studnic Sbájha.

matka s chlapečkem na návštěvu ke všem příbuzným a sbírá pro chlapce dary. Jsou to obyčejně velblouďata a někdy i hříbě. Vše, co matka nasbírá, zůstane majetkem dítěte.

Vrátivši se do stanu, oznámí matka mužským příbuzným, jaké jméno dítku dá. Je to její právo. Mnohdy zvolí některé jméno bez rozmyslu, jindy se řídí vnitřními nebo zevními náměty. Žena knížete Núriho porodila chlapce právě, když tábořili u zámku al-Chafádži a pojmenovala svého synka Chafádži. Jiná žena slehla za prudkého deště, i dala synkovi jméno Matar, Liják. Žena Kurdiho dala život dvěma děvčátkům; přála si však velice chlapečka. I modlila se k Alláhovi; on splnil její přání a ona dala synáčkovi jméno Radža, to jest Uštědření milosti. Žena Audeho al-Kuéčbi trpěla při porodu veliké bolesti, proto řekla: »Budeš se jmenovati V Bolestech Zrozený, Asír.« Jiná žena se hněvala, že se její muž právě s druhou oženil i pojmenovala svého synka Muríz, Hněvající. Žena otroka Hmára dostala od svého muže krátce před porodem bití, pročež se na něho velice zlobila a dala synkovi na památku jméno Zaal, Zlost. Když později porodila děvče, pravila: »Tvůj otec se jmenuje Osel, Hmár, ty se budeš jmenovati Kráva, Bakara.« Není zvířete ani byliny, po níž by nemohlo býti dítko pojmenováno.

Mezi Šaráráty.

Pozdě večer ke mně přišel mladý Šarári, poslaný od Sajjáha s nabídkou, že mne bude doprovázeti a před svými soukmenovci chrániti za 1 medžídijji denně, pokud půjdeme k jihu, a tři čtvrti medžídijje, až se budeme vraceti k severu. Měl jeti na své velbloudici. Jmenoval se Masúd, syn Uejnedův, a náležel k váženému rodu Sbejhát z čeledi Hlese. Přisednuv ke mně, přísahal, že mne bude chrániti přede všemi Šaráráty.

»Nepřísahej, Masúde, že učiníš více, než učiniti můžeš. Věřím, že mi poskytneš své ochrany před Sbejháty. Domnívám se, že bys nás mohl ochrániti přede všemi Hlese, ale pochybuji velice, že se tvého obličeje zaleknou příslušníci čeledí Flejhán a Azzám, obzvláště nyní, když vypukly nové půtky mezi jednotlivými čeleděmi Rualů a vašimi Šaráráty.«

»Šaráráté žijí v míru s knížetem Núrim a chtějí tento mír zachovati, ale musí se přece brániti, když je někteří Rualové napadají. Sajjáh, s nímž tábořím, se obořil před deseti dny na

tábor Šarárátů a ukořistil jim 132 velbloudic. Sajjáh je blízko, Núri daleko. Příkladu Sajjáhova následují i jiné čeledi Rualů a stíhají nás, jako bychom byli štvanci. Na cestě k jihu nám hrozí velké nebezpečí, ale pokusím se, abych tě ochránil přede všemi Šaráráty a svou přísahu takto splnil. Ty ovšem mi musíš dáti svůj obličej přede všemi Rualy. Alláh nás bude chrániti nejen před Rualy a Šaráráty, ale i před příslušníky ostatních kmenů, toulajících se v kraji krve, do něhož míříš.«

Ráno se k nám přidal ještě jiný Šárári, Mhammad rái-s-Sabbára. Hnal před sebou dvě slaboučké velbloudice. Chtěl do okolí Tejmy a pochvaloval si, že mu nás Alláh poslal. Vždyť se u nás mohl najísti.

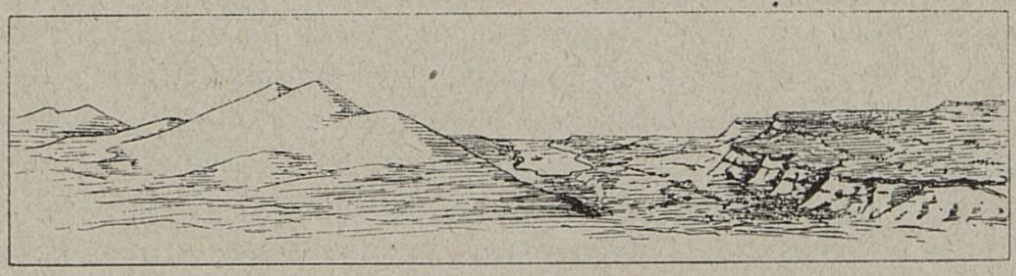

Obraz 22. — Rovina Luguf.

Úvalem jsme dojeli do nízké, pískovcové pahorkatiny. Působením neustávající erose stojí mnohé pahorky úplně osaměle a podobají se polozbořeným hradům. Skládají se z vodorovných vrstev různé tvrdosti. Pevnější vrstvy pískovcové jsou utvořeny z balvanů 3 až 4 m vysokých, kolmo posazených, které nenalézajíce v měkké spodní vrstvě dostatečné opory, se svalují nebo nachylují anebo opírajíce se jen o nepatrné okraje, jakoby ve vzduchu sedí. Tato pahorkatina je ohraničena na jihu černým, tabulovým hřbetem, směřujícím od západu k východu. Krátce před polednem jsme na něj vystoupili, abychom načrtli zeměpisnou mapku.

K jihu zrovna pod hřbetem se prostírá rovina Luguf (obr. 22). Vypadá, jakoby byla dlážděna pískovcovými plotnami, tak je připilována pískem hnaným západními větry. K jihu ji ohraničuje vysoká stěna načervenalého písku al-Arejž.

Na samém úpatí pískovcové stěny jsme zahlédli malé ležení čeledi Fredže z Rualů. Frejh tam zajel vyptati se na další tábor. Sotva zmizel, přiběhl k nám nějaký Fredži, vrhl se na Šaráriho Mhammada, strhl ho s jeho velbloudice, vyhoupl se do sedla a ujížděl s oběma zvířaty ke svému stanu.

Jak jsme se později dozvěděli, přepadli Fredže den před tím Šaráráty u studnic Hdádžán a odvetou uloupili jim tito poslední noci polovici jejich stád. Fredži viděl v Mhammadovi svého nepřítele i přivlastnil si jeho majetek jako kořist. Jakmile Frejh zpozoroval Fredžiho, jedoucího na velbloudici Mhammadově, zahnul k němu cvalem a rozkázal jménem knížete Núriho, aby vydal obě zvířata Mhammadovi, jenž putoval před mým obličejem, pod mou ochranou. Fredži chvilku váhal, ale konečně se podrobil a Mhammad mohl opět vesele jeti na své velbloudici.

Po poledni jsme vystupovali na al-Arejž. Je to rameno pískové pouště Nefúd, rostoucí k západu. Západní větry, drobící západní pískovcové pahorky, přinášejí nové a nové spousty drobounkého písku k Nefúdu, pohřbívajíce úrodné doliny, studnice i oasy. Dohonili nás dva Rualové, jedoucí na jedné velbloudici. Podnikli z okolí Džoufu nájezd proti Dahámšům a hledali nyní své příbuzné, tábořící někde u Tejmy. Nadáli se, že jim poskytneme ochrany a potravy. Nezklamali jsme jejich nadějí, jsouce rádi, že nám přibyly dvě ručnice, že budeme moci tudíž odolati útoku značné čety lupičské.

Naše velbloudice stoupaly velice namáhavě. Zabořovaly se místy až nad kolena, proto jsme jim dopřáli po dvě hodiny odpočinku. Popásaly se pod vysokým kopcem pískovým, s jehož temene jsme prohlíželi okolí. Na jihozápadě se ukazovaly zkomolené kužely kúr Mléh, u nichž leží soujmenné studnice, ze kterých jsme chtěli čerpati vodu. Východně od nich vyčnívají tabulové kopce al-Haudža, podobné moderní pevnosti. Ještě dále k východu směřuje rovný hřbet al-Mout a k jihu za ním ovládají obzor dva rohy al-Hdádžán. K jihovýchodu od nich sedí skalní spousty, připomínající obrovský hrad, zbudovaný v prvotním slohu gotickém. Za těmito prapodivnými útvary k východu se rozkládá skoro nekonečné písková moře Nefúd, nad nímž se vznášejí k severovýchodu temné stěny pohoří at-Tauíl.

Vyčistivše a nabivše své karabiny, dali jsme se s večerem na další pouť. Očekávali jsme, že nás v noci přepadnou Šaráráté, podnikající nájezdy na Rualy, tábořící na severu. Cesta byla velmi obtížná. V temné noci jsme se nemohli vyhnouti zavčas příkrým svahům pískových závějí a pahorků, i musili jsme se často zastavovati a objížděti. Konečně jsme dorazili na úpatí dlouhé pískové závěje na pokraji hluboké nálevkovité prohlubně, před níž se naše velbloudice plašily. Po

chvíli jsme nemohli ani vpřed, ani zpět. Bylo nutno, abychom vystoupili na strmou závěj. Byla to perná, ba nebezpečná práce. Vedl jsem svou velbloudici, která nenalézajíc v příkré pískové stěně patřičné opory, často klouzala a mne ssebou vlekla. Nezbylo než hrabati rukama schodky. Když jsem konečně s velkou námahou velbloudici vyvedl až na ostrou hranu závěje, ujela hrana i se mnou k jihu a zasypala mne. Totéž se událo Frejhovi a Mhammadovi, spěchajícím mně ku pomoci. Vybřednuvše z písku, musili jsme vyhrabávati ve střeše závěje stupně, aby po nich naše velbloudice na druhou stranu přešly. Dostavše všechna zvířata přes závěj, uložili jsme se pod velikým keřem gaza na písek. Nikdo si nepřipravoval lůžka; tak jsme byli unaveni. Ztratil jsem v písku hodinky, peníze, jež jsem měl při sobě, a velbloudí hůl.

Měli jsme jen trošinku vody a nejbližší studna byla daleko. Zvěděvše, že táboří u studnic al-Mléh čeleď Šarárátů, která podniká válečné nájezdy proti všem Rualům, rozhodli jsme se, že si opatříme vodu v al-Mout a zamířili jsme tam.

S vysokého pískového ramene al-Arejž jsme viděli dole hluboko pod sebou černou nekonečnou rovinu, z níž vyčnívají mnohé ojedinělé kopce fantastických tvarů. Pískové rameno samo se skládá z nesčetných závějí, směřujících elipticky od západu k východu. Tu a tam na nich sedí pískové kopce. Závěje ohraničují doliny, které bývají při západním okraji nejhlubší a tvoří tam obrovské nálevkovité prohlubně, sahající až na tvrdou skalní půdu. V uhlazeném písku jsme zahlédli čerstvé stopy šesti pštrosů a na blízkém pískovém kopci 18 orlů. Daleko od nich se krčili za keřem gaza dva havrani. Náš průvodčí Masúd poznamenal:

»Hleď, ó šejchu Múso: Ti na tom pískovém kopci jsou Rualové a ti dva chudáčci, skrývající se pod křem, jsme my. Šarárátě.«

Sestoupivše s pískového ramene, brali jsme se černou rovinou, pokrytou hrubým pískovcovým štěrkem, v němž nebylo viděti ani rostlinky. Po poledni jsme se octli na jižním okraji roviny a měli před sebou hlubokou kotlinu, z níž vyčnívají ony kopce, které jsme zaznamenali s Arejž. S velkou námahou jsme slezli ke studnicím mšáš al-Mout, ale naši Šarárátě nás varovali před jejich vodou. Je prý tak hořká, že člověk nebo zvíře, již se jí napijí, ztratí za krátko průjmem »všechny vnitřnosti«. Mhammad rái-s-Sabbára nám vypravoval o čtyřech skrytých dešťových studnicích se sladkou vo-

dou a vybídl mne i Frejha, abychom s ním jeli a si své měchy dobrou vodou naplnili. Učinili jsme tak, ale ve studnicích nebylo vody, byly mrtvy. Po delší době jsme se zastavili u studnic Hdádžán, kde jsme zůstali pozdě do večera. Ve studnicích bylo velice málo vody. Po třech hodinách jsme sice naplnili své vodní měchy, ale napojili pouze dvě velbloudice. Ostatní vedl Frejh s Masúdem poněkud dále k severu a žádal od Rualů tam čerpajících vody pro velbloudice knížete Núriho, před jehož obličejem jsme putovali.

V území Šarárátů je skoro při každém větším napajedle pohřebiště. Tak bylo i u studnic al-Hdádžán. Na jednom čerstvém hrobě ležel obyčejný domácí pes. Ve stanu smí dlíti pouze při boční stěně ženského oddělení. Do oddělení pro muže nesmí vkročiti, poněvadž je po názoru Rualů nečistý. Proto také nesmí žráti ze žádné nádoby určené pro jídlo nebo vaření. Obyčejně se mu hodí kousek pokrmu na zem nebo se mu nalije kyselého mléka do převrácené puklice, na níž se peče chléb. Domácí psi jsou zvířata nevysoká, s širokou hlavou a hustou, krátkou srstí. Střehou velbloudů a stanů nejen před různými dravci, ale i před zloději, kteří se za noci plíží do ležení, aby uloupili některé zvíře nebo něco ze stanu. Běda hostu, jenž je nucen za noci několikráte opustiti stan! Roztrhají ho, vyjde-li bez hospodáře nebo někoho známého.

Dlíce v ženském oddělení, lnou hlídací psi k hospodyni a dávají jí svou přítulnost na jevo způsobem často až neuvěřitelným. Tak o psu ležícím na čerstvém hrobě tvrdil Mhammad rái-s-Sabbára, že jistě střeže hospodyně, která je v tom hrobě pochována; že ji chrání, aby hyeny hrobu nerozhrabaly a mrtvoly neohlodaly.

»Nediv se, Músо, tomu, co povídám. Je to skutečná pravda. Sám já, totiž Mhammad, ti to mohu potvrditi. Měli jsme v mém stanu dobrého hlídacího psa. Chodil za hospodyní, kamkoliv se hnula. Když jsme tábořili v dolině Sirhánské, povolal Alláh mou hospodyni s tohoto světa na svět onen. Poslechla. Pochovali jsme ji nedaleko táboru a odstěhovali se jinam. Náš pes zmizel. Hledali jsme ho, čekali, ale nenašli jsme ho a on nepřišel. Po třech měsících jsme se vraceli z Hauránu, kde jsme si opatřili trochu obilí, dolinou Sirhánskou k jihu. V Hauránu se ke mně přidružil i můj syn, který tam u nějakého usedlíka půl roku pracoval. Plakal, když uslyšel, že své matičky neuvidí. V dolině Sirhánské mne žádal, abych mu ukázal její hrob. Zavedl jsem ho k němu a víš,

Múso, koho jsem na hrobě našel? Našeho domácího psa. Kolem hrobu byl písek rozdupán, tu a tam ležel chomáček chlupů hyen, které od hrobu odháněl. Žízeň hasil z blízkého pramene a živil se kobylkami a lidskými výkaly v opuštěném táboře. Po tři měsíce vytrval na hrobě, novém stanu své hospodyně.«

»Vrátil se s tebou?«

»Nikoliv. Zůstal u své hospodyně.«

Kraj, jímž jsme se z rána k jihu ubírali, se skládá z měkkého pískovce, který jindy tvořil vysoká pásma, táhnoucí se od západu k jihovýchodu. Následkem erose tato pásma zmizela a hornatý kraj se proměnil v pustou, pazourkem pokrytou, zvlněnou rovinu. Koryta, v nichž se dešťová voda stéká, se prohlubují, propustný písek se vymílá, vítr jej odnáší a koryta se proměňují v hluboké žleby a rokliny ohraničené příkrými stěnami. Tyto rokle mají často několik kilometrů v objemu. Dole jsou úplně ploché, ale těžce přístupné. Rostou neustále, poněvadž se strmé stráně sesouvají. Tu a tam z nich vyčnívají osamělé pískovcové pahorky. Dívá-li se někdo na ně s rokle, zdají se býti vysoké, ačkoliv nad okolní planinu nevynikají. Časem zmizejí i ony. Na východním okraji každé rokle jsou nakupeny vysoké pískové závěje. Čím větší jsou rokliny a čím vyšší a příkřejší jejich jižní stráně, tím vyšší a celistvější jsou závěje.

K jihu jsme zahlédli lehounké obláčky kouře; patrná známka, že tam někde táboří Šaráráté. Podle zpráv Rualů napájejících u Hdádžán, měl to býti tábor náčelníka Eben Krejtána, který byl osobním přítelem Núriho. Frejh chtěl zamířiti přímo do tábora, poněvadž měl vyříditi náčelníkovi určité poselství Núriho, ale byli jsme nuceni zachovati dosavadní směr, poněvadž nás od tábora dělilo úzké rameno pískové, skládající se z vysokých, neschůdných závějí. Překročivše je po vyšlapaném chodníku, octli jsme se na kamenité rovině, honosící se jarní nádherou. Dostala vydatný déšť i pokrývaly ji hojné čerstvé traviny a dřeviny. Naše velbloudice, které včera nenašly potravy, sbíraly dychtivě kde jakou bylinu. Rádi bychom jim byli dopřáli času, aby se napásly, ale nebylo to možné. Šaráráté nás mohli míti za nepřátele a nás přepadnouti. Bylo třeba, abychom se s nimi seznámili.

Spatřivše prvé velbloudy, jeli jsme pomaloučku k nim, ohlížejíce se po nějakém pastýři. Tu třeskla v levo od nás střelná rána, a hned potom zazněl poplašný pokřik Šarárátů. Nová střelná rána, nový pokřik před námi. Jezdci na vel-

bloudech sháněli rozběhlá stáda a prchali s nimi k jihozápadu. Domnívali se, že jsme zvědové nájezdní čety. Nezastavivše se, jeli jsme zvolna, zatím co Masúd a Mhammad volali bez přestání:

»Ó, Šaráráté, vždyť my jsme rovněž Šaráráté!«

Konečně se k nám přiblížil ozbrojený jezdec. Poznav našeho průvodce Mhammada rái-s-Sabbára, zvolal se smíchem:

»Doprovází vás Mhammad rái-s-Sabbára; to přece nejste nepřátelé!«

Za chvilku nás obklopilo na dvacet jezdců, ozbrojených dobrými ručnicemi, kteří se dotazovali na tábory a pastviny a kousek nás doprovázeli.

Šáráráté náleží k opovrženým kmenům Arabie. Rozdělují se na skupiny: al-Hlese, Flejhán a Azzám. Vrchním náčelníkem je Mhammad, syn Sejfúra al-Hlesi. Území Šarárátů je velice neúrodné. Není v něm ani stálé pastvy, ani jisté vody. Proto jsou Šaráráté nuceni vyhledávati pohostinství v územích sousedních, začež odvádějí svým sousedům různé poplatky. Spadne-li v jejich území vydatný déšť, vtrhnou do něho jejich sousedé se svými stády, spasou, co vyrostlo, a Šaráráté se nemohou brániti. Vždyť jsou odkázáni na dobrou vůli svých sousedů v letech, v nichž je jejich vlastní území mrtvé. Tato závislost je příčinou, že okolní kmeny Šaráráty pohrdají. Říkají o nich, že jsou zásobárnou každého silnějšího; že nemají opory ve svém území, proto že se musí dožebrávati pohostinství u jiných.

Naše velbloudice se pásly v sousedství stád Šarárátů a my si připravovali oběd. Náčelník Eben Krejtán mně přijel pozdraviti a zval nás všechny do svého stanu, ale odmítl jsem s díky jeho pozvání, poukázav, že není třeba, abychom chodili k němu, když on přišel k nám a je naším hostem.

Za dalšího pochodu jsem se často a často ohlížel k severu. Můj zrak utkvíval na zkomolených kuželích. Skýtaly obraz, jakých jsem v Orientě málo viděl. Podobají se obrovské moderní pevnosti. Tvoří obdélník směřující od západu k východu a vybíhají na východní i západní straně v zakulacené pavilony. V rozích, jakož i uprostřed jižní strany jakoby byly zbudovány kulaté, vysoké, ploché věže. Jižní hradbu přečnívá tupá věž jako u kostela. Hradby, pavilony i věže se zdají býti opatřeny několika řadami střílen. Jsouť 2 až 3 m vysoké, pevné vrstvy pískovcové skoro žluté, kdežto měkké jsou popelavé. Pevné se skládají z obrovských, kolmo oddě-

lených balvanů, z nichž některé poněkud vyčnívají a zastiňují sousední, které se podobají střílnám. Celá tato obrovská pevnost je obklopena vysokým, bledě žlutým valem, ramenem pískovým.

Východně od nás uzavírala obzor červeně žlutá tajemná poušť Nefúd, na jihovýchodě pak vyčnívaly z kamenité roviny nesčetné vyšší a nižší ojedinělé balvany a rohy, zbytky pískovcových pahorků. Říká se jim Mezáhír (obr. 23), neboť se zdaleka podobají stěhujícím se Arabům. Lze viděti jezdce.

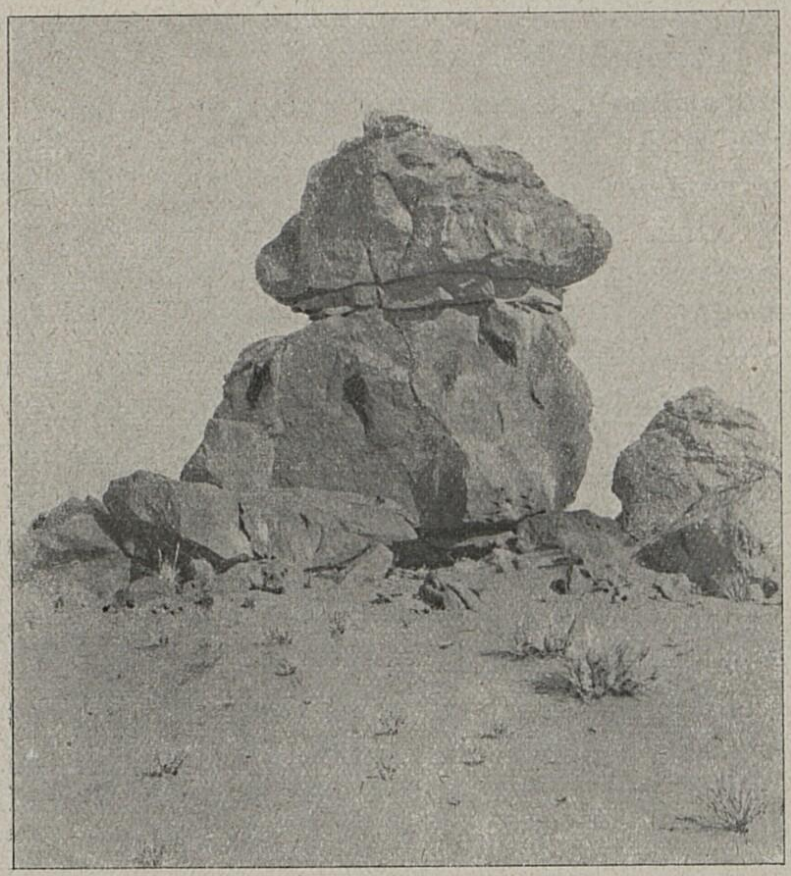

Obraz 23. — Skaliska Mezáhír.

pěšáky, velbloudy s náklady, stáda velkých a malých velbloudů. Pozoruje tyto divné útvary, zaslechl jsem výstřel a v téže chvilce zafičela koule nad mou hlavou. Vpravo od nás jsem zahlédl za velkým pískovcovým balvanem několik jezdců na velbloudech. Přední nabíjel právě svou ručnici, z níž se ještě kouřilo. Přiložil k líci a namířil na mne. Jel jsem v čele svých druhů, mně patřila tedy první a mně patří i tato druhá koule. Viděl jsem blesk, kouř. Zasáhne mne? Bezděky jsem se nachýlil. Al-hamdu lilláh! Nezasáhla mne. Zahvízdla

několik centimetrů nade mnou. Byla tedy dobře mířena. Chopil jsem se ihned své karabiny, ale již se přede mne postavil náš průvodce Masúd, roztáhl svůj plášť aba a volal:

»Ó Šaráráté, nevražděte Šarárátů!«

Útočníci se na něho vrhli a strhli ho s velblouda, poznavše však v něm Šaráriho, omlouvali se, řkouce, že Alláh nechtěl, aby nás jejich koule zasáhla. Teprv, když nebezpečí minulo, mne obešel mráz. Je to prazvláštní pocit, viděti ostře nabitou zbraň na sebe namířenu.

Když útočníci zmizeli, dohonil nás Mhammad rái-s-Sabbára a Rhajje al-Aradž, náčelník menší čeledi Šarárátů, kteří chtěli navštíviti Šaráráty, tábořící na jihu. Tak nás bylo dvanáct a mohli jsme se ubrániti každé rotě loupežnické.

Obraz 24. — V rovině al-Chunfa.

Před večerem jsme se zastavili v rovině al-Chunfa (obr. 24) pod nevelkým pahorkem, na němž je navršena veliká hromada kamení. Vylezli jsme k ní a ležíce pozorovali jsme dalekohledem okolí. Načrtnuv mapku, vrátil jsem se se svým druhem k táboru a po večeři vsedl opět do sedla. Přenocovali jsme mezi pískovcovými balvany.

Před polednem jsme se blížili k studnicím al-Assáfijje. Nevědouce, zda není při nich nebo nablízku loupežná rota, dávali jsme bedlivý pozor a postupovali jenom nížinami. Najednou jsme zahlédli stopy dvou velbloudů. Náčelník Rhajje je sledoval, kdežto jiný mladý bojovník běžel opatrně ke studnám. Stopy vedly do bočního žlíbku. Jedouce po nich s nabitými karabinami, hledali jsme úkryt pod skalními stěnami, abychom se uchránili před možnou ranou. Tu se

vrátil bojovník se zprávou, že zpozoroval u studnic jezdce na velbloudech. Ihned jsme zahnuli do hlubokého žlíbku, přiměli své velbloudice, aby poklekly a chystali se, že obklíčíme jezdce u studnic odpočívající. Plížíce se k nim, zaslechli jsme hlasy a uviděli tři ženy vystupující z nevelké jeskyně. Jezdci u studnic nebyli nepřátelé, nýbrž příslušníci stěhující se čeledi Rualů, kteří se opozdili. Táhli od jihu k severu, že tam najdou lepší pastvu. Oni k severu, my k jihu.

Když jsme krátce po poledni u studnic se sedel slezli, nebylo u nich nikoho. Jsou na 12 m hluboké a plní se jen zvolna dešťovou vodou. Údolí, v němž studnice leží, je 150 m široké, uzavřené vysokými pískovými stěnami. Kolem studnic se

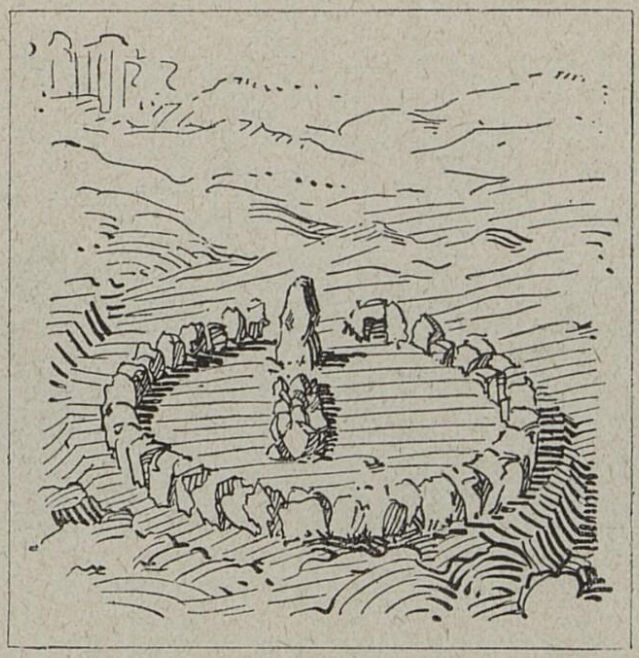

Obraz 25. — Starý hrob.

prostírá rozsáhlý hřbitov (obr. 25). Četné hroby jsou ohrazeny nízkou kulatou zídkou, jíž vede úzký otvor. Před každým hrobem stojí kamenná plotna, asi půl metru vysoká. Moji průvodčí tvrdili, že jsou tyto hroby prastaré, že pocházejí od prvotních obyvatelů těchto krajů; oni že takových zídek nestaví.

Naše velbloudice dostaly u Hdádžán málo vody, i byly velice žíznivy. Mladý Šarári se svlékl, slezl do studny, my mu podali plátěný věderec zavěšený na provazu, on jej naplnil vodou, načež jsme věderec vytáhli a vodu vylili do hluboké mísy, z níž naše žíznivá zvířata pila. Vyčerpav všechnu vodu z jedné studnice, chytil Šarári provaz, opřel se

nohama o kolík, na němž byl věderec zavěšen, vytáhli jsme ho ze studny a on vlezl do druhé.

Za studnicemi al-Assáfijje se od nás oddělili jak Rualové tak Šaráráté a dali se k jihovýchodu, kde podle doslechu jejich příbuzní tábořili. My doprovázeni jsouce pouze Masúdem jsme se ubírali pustou rovinou k jihu.

Při údolí al-Assáfijje, či jak se mu také říká Nejjál, je pochován Zejdán eben Uardi. Byl to daleko široko proslulý vojevůdce, jenž se nevrátil ani jednou z nájezdu bez kořisti. Proto putují všichni loupežníci a nájezdníci k jeho hrobu a prosí ho o pomoc.

»Zejdána miloval Alláh a Zejdán miloval nás,« tvrdil Masúd, »proto nám Šarárátům vždy pomáhá. Odměnou mu občas zabijeme velbloudici. Položíme ji krkem na jeho hrob tak, aby všechna krev do hrobu vsákla. I vysokou kamennou plotnu stojící nad hrobem pomažeme krví. Maso si upečeme nebo uvaříme nedaleko hrobu a sníme.«

»A což když nemáte velblouda na zabití?«

»Zejdán nás zná. Spokojí se kouskem semhového chleba nebo několika zrnky střelného prachu, která na jeho hrob položíme. Nemáme-li ani toho, nalijeme na vyprahlý hrob aspoň kapku vody. Vždyť Zejdán je Šarári a ví, že jsme my Šaráráté chudí, ubozí.«

Jak Núri bránil své čeledi.

»Zdali pak víš, Múso, že tvůj bratr Núri při údolí al-Assáfijje tábořil a nad svými nepřáteli, mezi nimiž byly i četné naše čeledi, velkého vítězství dobyl?« ptal se Masúd.

»Slyšel jsem o tom, ale nevěděl jsem, že se to událo u al-Assáfijje.«

»Byto to, Múso, před sedmi lety. Velký náčelník Sattám eben Šalán byl tehdy pozván, aby navštívil krále Abdulhamída v Cařihradě. Když tam odjel, zmocnila se kmenů západních touha po kořisti. I jali se, ačkoliv přátelé, napadati jednotlivé tábory Rualů. Tak to dělali kmenové Huétát, Šarárát, Beni Sachr a kmenové s nimi spojení. V dolině Sirhánské ukořistili stáda Rualů. Jejich majetníci přišli k Núrimu a žádali ho za pomoc. Núri dal napsati listy náčelníku Abu Tájeh ze kmene Huétát a al-Háuimu ze kmene Šarárát, v nichž oznamoval:

‚Až do dnes jsme my a vy přátelé. Vzájemné útoky nejsou dovoleny, neboť jsme upřímní přátelé a druhové. Proto se nadějeme, že vrátíte stáda uloupená Rualům. Kdyby Rualové na vás útočili a vám vaše stáda vzali, ať přijdou oloupení s listem k nám a my jim ihned vrátíme jejich majetek. Nevěřte, že bychom vás chtěli lstivě přepadnouti. Lesť nepřísluší udatným mužům. A pozdrav!'

Listy byly svěřeny oloupeným Rualům. Přes šedesát noci zůstali tito chudáci u náčelníků Abu Tájeh a Eben Džázi jakož i u stařešin kmenů Šarárát a Beni Sachr. Doprošovali se, aby jim byla uloupená zvířata vrácena, ale nedostali nic a vrátili se ke svým příbuzným úplně sklíčeni. Za nedlouho podnikli zmínění náčelníci nový nájezd proti Rualům. Přepadli tábor kmene Kuáčbe u al-Assáfijje a vzali jim všechny velbloudy. Jeden z náčelníků Kuáčbe pronásledoval útočníky s pomocnou četou, ale byl od nich obklíčen a s 21 druhy zabit. Tu uvázali Rualové tábořící v kraji, jímž jedeme, kus černé látky stanové na krk jízdní velbloudice a poslali ji k Núrimu, jenž tehdy bydlil v Hamádu. Sotva ji uviděl, dal hned naložiti stany a stěhoval se se svými sem. Vybudovav svůj tábor, vzkázal příslušníkům Kuáčbů a Dugmánů:

‚Zůstaňte tam, kde jste! Přišli jsme k vám a zajistíme vám vaše právo po vůli Alláhově.'

Přiblíživ se k nim jedině s bojovníky, našel si za noci skryté tábořiště mezi nimi a nepřáteli a rozkázal Kuáčbům a Dugmánům:

‚Žeňte svá stáda z rána směrem k nepřátelům!' Když nepřátelští strážcové zahlédli stáda, podali zprávu náčelníkům a ti vyzvali hned bojovníky, aby vyjeli proti stádům a jich se zmocnili. Núri pozoroval pohyby nepřátel a když přejeli kolem jeho úkrytu a vrhli se na stáda, napadl je ze zadu a rozdával jim se svými rány smrtelné. K poledni měli nepřátelé již přes 500 mrtvých. Jen malá četa se uchránila útěkem, ale Rualové ji pronásledovali. Jak dospěla ke svým příbuzným, jali se tito hned skládati a nakládati stany, ale Rualové na ně přikvapili a vzali jim mnoho stanů a odehnali mnoho stád. Konečně se snesla noc na všecky. Pronásledovatel se oddělil od pronásledovaného. Rualové se vrátili s bohatou kořistí a s vědomím, že pomstili své padlé bojovníky.

Kmenové Huétát, Šarárát a čeleď Beni Sachr, jejímž náčelníkem byl Rumejh eben Fájez, hnali kvapem svá stáda a své velbloudy se stany do území Beni Sachr. Tam vyklá-

dali o tom, co se stalo a prosili o pomoc. Beni Sachr vyzvali všechny okolní kmeny, aby jim pomohli. Sebrali množství, jehož počet je znám pouze Alláhovi a zřídili si válečný tábor u Libben. Rualové se nastěhovali do jejich území. Abu-d-Dhúr, kmenový odznak Rualů, se kýval na velbloudu před nimi a oni šli za ním. Zřídili svůj vlastní válečný tábor k východu od Libben. Beni Sachr si mnoho zakládali na svém počtu a pokřikovali, že vezmou jak Núriho tak i jeho Rualy.

I stalo se, že Alláh poslal právě v té době velkého náčelníka Sattáma z Cařihradu od krále do tábora u Libben. Rualové ho přivítali s velkou radostí. Projížděli jeden za druhým před ním, slibujíce vytrvalost a pomstu. Obě strany tábořily devět dní před sebou a denně po sobě střílely. Desátého dne se konečně napadly, zaměnily svá místa a nastal pro ně den, na němž mohl zešedivěti i chlapec sotva odkojený. Prach rozvířený od koní se smísil s kouřem prachu střelného a divá bouře zuřila od rána až skoro do půly odpoledne. Alláh dopřál vítězství Rualům. Přemohli toto množství, jehož počtu nikdo neznal, vrhli se na jejich stany a vzali je se vším nářadím a všemi zásobami. Ukořistili i několik stád velbloudů a pronásledovali nepřítele až do západu slunce. Potom se vrátili do svých stanů a jásali, že porazili nepřítele. Po několik dní ještě zůstali u Libben, načež se vystěhovali z území Beni Sachr a odebrali se do svých vlastních krajů.«

Sotva Masúd dokončil, pravil Frejh:

»Dovolíš, Músо, abych přednesl báseň, v níž se opěvá vítězství, o němž ti Masúd vypravoval?«

»Při sám Alláh, že ji velmi rád poslechnu. Mluv Frejhu!«

Frejh začal:

1. *Ušlechtilý sokol slétl se samého vrcholku vysokých hor*
   na loveckou kořist, na niž namířil svých pět prstů:
2. *zaťal drápy do tučných plecí*
   a kloval, až se ukázaly vnitřnosti.
3. *Ó dravče, ó sokole, zdar a štěstí!*
   Ó ty, jenž loviš reky svých nepřátel!
4. *Ulovil jak Huétiho, maje k tomu příčinu, tak Šaráráty*
   a obyvatelům soutěsek zničil touhu po slávě.
5. *Abu Tájeh roztrhal četné smlouvy;*
   co zavinil zradou, došlo této odplaty.
6. *Ó Harbe, což jsi nezahlédl stád velbloudů uloupených*
   Nusejrům?
   Vždyť šedesát nocí seděli, vyjednávajíce o jejich náhradu.

7. *A stáda Deránů opatřená kmenovými znaky,*
ty sám, zapřísahaje se svou bradou, jsi odepřel vrátiti.
8. *Zrada není věru zvykem hrdinů;*
kdo ji činí svým odznakem, má svůj prapor stržen.
9. *I kdyby mu bylo dopřáno vlahých nocí, zahyne,*
zahyne jako travina Nefúdu, když jí vyschne vláha.
10. *My jsme opásáni pevnými provazy*
mocí Toho, jenž přináší déšť s nebe.
11. *Jsme šťastně vedeni od náčelníka, jenž se nesníží*
k hanebnostem
ani nedychtí po cizí ztracené věci, již našel.
12. *To ty nejsi takovým, o zrádce věrolomný,*
kterému napadl záměr, jehož provedení je daleké.
13. *I Eben Džrajjed býval při těchto sezeních,*
on a všichni, kdož pocházejí z as-Safha ať mají své mrtvé
proklety!
14. *Vždyť jsme nedbali ani druhých, ani prvých přečinů,*
nehýbajíce se, ale Htejmové množili své darebáctvo.
15. *Při sám Alláh, nastalo konečně nepřátelství bez veškerého*
zatajování.
Alláh požehnej ozbrojeným šedivým jezdcům na koních.
pod jejichž kopyty se blýská!
16. *Přišli na vás majetníci stád Alja, podnikající útoky*
rychlostí blesku,
jako temný mrak, jehož vichor vše uchvacuje.
17. *Rozvinou-li se na útočících mladých klisnách,*
řekneš, že jsou to dravé sokoli, vrhající se na ptáky kata.
18. *Jezdci na koních i na velbloudech se berou spěšným*
pochodem,
sledujíce Núriho k boji, jehož čestnost je bílá;
19. *miláčka ženy toužící po jiném manželi, vynikající svou*
krásou při zábavách,
hrdinky za dnů, kdy hrozilo nebezpečí, že bude její
majetek uloupen.
20. *Kéž zůstane dlouho živa, ó mladíku (Núri), tvá pravice,*
jež vše rozdá,
a ať nechá nepřátele, jež pobila, těm, kdo je budou
oplakávati!
21. *On jim připravil na rejdišti koní lůžka,*
z nichž zaléhá jejich nářek jako hlas mečících ovcí.
22. *Ach, sladké bylo jejich zmatené pobíhání na pomezí*
sopečného útvaru!

Někteří naříkali, jiní prozpěvovali popěvky.
23. *Vyváženo bylo, co si uloupili na dluh*
a náhrada byla dána dle výnosu měrou vrchovatou
24. *Aš-Šrejfi byl pomstěn více než sty pobitých.*
Podřezávali jim hrdla, až se každý toho nasytil.
25. *Ó vlku, ó ty, jenž v poušti se svými druhy vyješ.*
Alláh ti dal, po čem tvá duše dychtila,
26. *v den, kdy chromá hyena okouší čerstvého masa*
a netouží, hanebnice, po zbytcích své večeře.
27. *Ó ošklivá, zavolej přece všechny hladové dravce,*
pokud každé oko pláče pro to, co je trápí.
28. *Možná, že si pozveš známé na hody a na přednášky*
a přineseš jim z tohoto a jiná z jiného.
29. *V čele jel otec Nauáfův, ochránce unavených,*
hnízdo ušlechtilých sokolů, z nichž se vydaří každý,
jejž vychoval.
30. *Podobá se sokolu lovícímu za rosy, jestli se rozlétl*
svýma křídlama,
lapajícímu habáry a odhazujícímu jejich vnitřnosti.
31. *Náčelníka nepřátel klepl těžkou pěstí,*
až mu přešel zrak a jeho oko osleplo.
32. *Ó, kdo doručí kmeni Chreše, co se o něm povídá?*
Vždyť, co bylo tajno, jest jasno jako den, když již
rosa obešla.
33. *Ó Ali, což k tobě nedošly zprávy ze severu*
o lidu útočícím bez vrácení čestnosti?
34. *Tvé přátelství jest jisté, ale přátelství tvých druhů*
jest k smíchu,
a za to, že nevrátili čestnosti, nedocílí jejich brady zdaru.
35. *Rmejh jako vlk podniká nepřátelské kousky,*
rád prý se modlívá a přece si znečišťuje místo,
na němž se modlí.
36. *Věru, je to hanebný hřích, že Hkejšáté prodali*
omilostněnce
po třech dnech. Ó, kdo se toho dopustil?
37. *Co se týče Abu Džabha, velmože Mtejrátů,*
to jest muž oděný černou látkou stanovou, již si sám
koupil.
38. *Zeptáš-li se na jeho tvář, tož má málo ušlechtilých*
vlastností,
jest studenější než az-Zerka, proslulá chladností své vody.

39. *Budiž zlořečen otec oněch necitelných tváří!*
vždyť jsou jako těhotné děvče, jehož hanba je zřejma.
40. *Zaslouží, aby nosili košili milenek,*
aby si každý koupil látku a z ní si jako žena sám košili ušil.
41. *Při tvém otci! byl to den, jaký potkal Huétáty:*
ze žaludku vymyl mýdlem špínu,
42. *vyhojil bolesti i nemocných kostí*
a byť byl někdo sebe více churav, uzdravil se ze své nemoci.
43. *Bude-li se o tom vypravovat a někdo něco přidá, jiný ubere,*
zeptej se skalnatého okolí kúr al-Džeránijját.
44. *Pomstili jsme se na vás za vše, co se stalo,*
a dnes můžete své brady natříti výkaly.
45. *Zahlédl jsem společnost nadýmající se, jakoby chtěla poroučeti,*
a dnes jsou jako kozli, jež právě vyřezali.
46. *A konečně, co se týče této básně, vy, kdož jedete*
na lehkonohých velbloudicích,
z nichž k žádné nelnul ještě její potomek,
47. *doručte otci Mansúrovu od nás pozdravy*
na listu papíru; ať se potěší, kdo si je přečte.
48. *Jak se máš, Sattáme, náčelníku náš, po tak dlouhé nepřítomnosti?*
Ty jsi záštita před prudkým, studeným větrem.
49. *Tvým chlebem se živí někdo při Houmát*
v onom Nefúdu, v němž je tolik gazy.
50. *Ty jsi jediný pramen zisku, všechny ostatní obchody jsou ubohé;*
kéž nechá Alláh tvou hlavu na živu a Abu Tájeha si vezme!

K oase Tejma.

V noci jsme ulehli mezi nevysokými kopci pískovými. obrostlými keři gaza. Obhlížeje nejbližší okolí, zda bych nenašel ukrytějšího tábořiště, vyplašil jsem pět bílých antilop. pasoucích se v nedaleké nálevkovité prohlubni. V noci nás několikráte probudili hyeny a vlci. Blížili se našim velbloudicím, jež se plašily, zvedaly a tichounce mručely. Dlouho trvalo, než jsme je upokojili. Stříleti jsme po dravcích nechtěli a nemohli, poněvadž bychom se byli prozradili loupežné

rotě, která snad ke studnicím al-Assáfijje mířila. Nebáli jsme se, že by nás hyeny nebo vlci napadli. Jsou to zbabělci, odvažující se pouze na osamělá zvířata a na poraněné lidi.

Za noci i časně z rána jsem hovořil se svými průvodčími o naší cestě. Velmi rád bych byl dorazil až do oasy Tejma a prozkoumal staré pohřebiště al-Medženne. Rualové a Šarárátě mi vykládali, že je tam několik zámků vystavěných ve skalách (tedy několik hrobek vytesaných v pískovcových pahorcích), a domníval jsem se, že tam snad budou i nápisy nabatejské. Ale již kníže Núri a potom všichni Rualové a Šarárátě, stěhující se k severu, vyprávěli, že je v osadě Tejma a v okolí úplný rozvrat. Náležela tato oasa i s okolím k říši Eben Rašídově, ale od pěti měsíců zuřila v této říši občanská válka a Eben Saúd jí odnímal na jihu osadu za osadou, kdežto na severu se chystal kníže Núri obsaditi oasu al-Džouf. V Tejmě dlel Abdarrahmán Eben Rašíd, jenž by si byl nejraději Tejmu i okolí přisvojil, k čemuž mu však chyběla moc. Abdarrahmán se domníval, že Núri napadne nejen al-Džouf, ale i Tejmu. Kdybych byl já, přítel knížete Núriho, do Tejmy přišel, byl by mne považoval za jeho důvěrníka, jenž má pobouřiti její usedlíky proti němu. Jak mě přijme? Vyžene mne hned, nebo mne zajme jako rukojmí? Pokud Rualové tábořili v okolí Tejmy a svá stáda napájeli v Tejmě u studnic Haddádž, mohl jsem se o ně opříti. To jsem také chtěl učiniti. Než Rualové se stěhovali k severu a jenom některé rody tábořily ještě u Tejmy. Zastihneme je tam? Odtáhnou-li Rualové k severu, dostanou se do okolí této oasy čeledi nepřátelské Rualům. Pokud byl Eben Rašíd silný, dbal o pořádek a bezpečnost, i mohly karavany pokojně Tejmu navštěvovati. Nyní však byly všecky cesty obsazeny lupiči z různých kmenů, kteří pocestné netoliko olupovali, nýbrž i vraždili. Proto říkali Rualové a Šarárátě všem cestám vedoucím do Tejmy cesty smrti. Věrohodní mužové mne ubezpečovali, že není týdne, aby nebyl některý pocestný na blízku oasy zavražděn. Mnozí usedlíci z Tejmy oznamovali lupičům, kdy a kterým směrem kdo z Tejmy odjede a dostávali za to část kořisti. Unikneme lupičům? Bude mi možno, abych se odebral k nabatejskému pohřebišti a tam se delší dobu zdržel? Pokud Rualové tábořili jižně od Tejmy, mohl jsem snadno pracovati jak v oase, tak v okolí. Měl jsem četné doporučovací listy na čelné usedlíky a některé členy rodu Eben Rašídova, ba i na knížete Saúda samého. Než kníže Saúd byl

zavražděn a jeho příbuzní pobiti, zahnáni aneb uvěznění. Domníval jsem se, že moje doporučovací listy na usedlíky v Tejmě nepozbyly své platnosti, poněvadž byli odkázáni v mnohém na měšťany z Damašku, kteří mne právě doporučovali. S jejich pomocí a s podporou Rualů, tábořících u Tejmy, jsem se chtěl zhostiti svého úkolu. Jen se neměli i poslední Rualové odstěhovati.

Chtějíce k Rualům doraziti teprv po západu slunce, abychom snáze unikli lupičům, vyjeli jsme hodně pozdě a brali se vyprahlou krajinou, kde nebylo ani rostlinky. Našedše u pískového kopce as-Subíh pastvu (obr. 26), zastavili jsme se, aby se velbloudice nasytily. Túmán vylezl na kopec, aby načrtl zeměpisnou mapku. Po chvíli nás upozornil, že táhnou od jihu Arabové. Ihned jsme se vyplazili s Masúdem na kopec

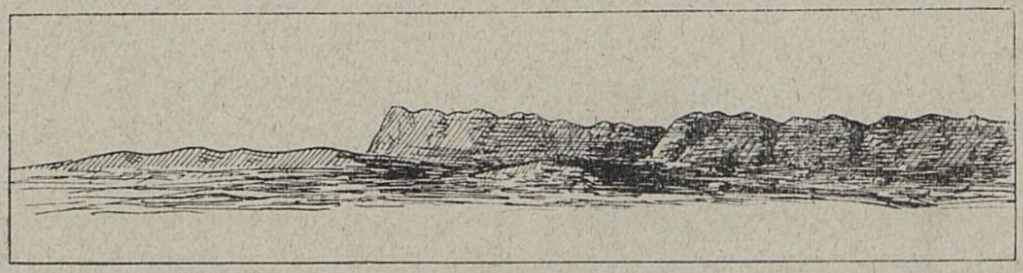

Obraz 26. — S kopce Subíh k západu.

a ležíce na břichu, vystrkovali pouze hlavy nad ostrou střechu pískové závěje a obzírali jižní okolí. Na jihozápadě jsme viděli jezdce na velbloudech, velbloudice se stany a různým nářadím, stáda velbloudů a několik jezdců na koních, podle všeho Rualů. A do Tejmy bylo tak blízko. K jihozápadu se ukazoval černý, rozložitý pahorek Gnejm, před nímž leží pohřebiště al-Medženne, v němž jsem hodlal pracovati. Severně odtud v hluboké nížině pokryté hustými vrstvami tetelícího se vzduchu, ležela osada Tejma. Kdy do ní dorazíme?

Po chvíli k nám dospěli dva jezdci na velbloudech, kteří vykládali, že není v širokém a dalekém okolí Tejmy ani jediného Ruejliho. Náčelník čeledi Nsejr, jenž za nedlouho ke mně přišel, radil, abych nechal veškerá svá zavazadla u něho a jel pouze s černochem Frejhem a vůdcem Masúdem na lehkých velbloudicích do Tejmy. Myslil, že snad pod ochranou Alláhovou a svých zbraní, podporováni jsouce rychlostí svých velbloudic, dostihneme živi pohřebiště al-Medženne a dodal:

»Jako hyeny a vlci slídí nyní kolem Tejmy příslušníci Tuálů, Htejmů, Šammarů a Šarárátů a vy náležíte k Rualům.«

Bez zavazadel, bez vědeckých přístrojů jsem však nemohl úspěšně pracovati ani na pohřebišti, ani v Tejmě; a kde bych byl hledal Mhammada s Túmánem a se zavazadly? Vždyť se Rualové stěhovali, aniž věděli, zda na sever nebo na severovýchod, anebo na východ. A přece jsem se nemohl rozhodnouti, abych od svého úmyslu upustil.

Mlčky jsme se brali původním směrem. Když zmizeli s našeho dohledu poslední stěhující se příslušníci Rualů, pravil mi s povzdechem Frejh:

»Ó šejchu Músо, pojedeme, kam ty pojedeš. Musíš-li nutně do Tejmy, musíme tam i my, byť nás to stálo naše krky. O naše děti se již Alláh postará.«

Uslyšev to, zabočil jsem se svou velbloudicí k severovýchodu. Bylo půl jedné. Ani Tejmu ani al-Medženne jsem původně nezamýšlel prozkoumati. Ležíť za hranicí, již jsem si pro svá badání vymezil.

Spěchali jsme ke studnicím Ubejt, abychom tam naplnili své měchy a dali se pohořím at-Tauíl do Džoufu. O čtvrté hodině jsme byli u studnic Ubejt, v široké dolině. Jsou asi tři metry hluboké a mají čistou, sladkou vodu. Kolem nich rostla halfa a nízké palmoví. Veškerá vyšší místa byla proměněna v pohřebiště. Od studnic jsme táhli přímo k severu. Naše velbloudice kráčely hodně pomalu, poněvadž jim překážela kolmá pískovcová žebra. Utábořili jsme se mezi několika velkými pískovcovými balvany, za nimiž se naše velbloudice úplně skryly.

Noc byla studená, ale suchá, rosa velmi nepatrná. Pahorky, jimiž jsme ráno projížděli, se skládají z porézního pískovce; mají příkré stráně, ploché hřbety, na nichž tu a tam sedí nízké, homolím cukru podobné vrcholky. Jednotlivá pásma pahorků směřují k východu a není mezi nimi ani podélných, ani příčných údolí, pouze kotlinovité nížiny, v nichž se shromažďuje dešťová voda a tvoří rybníky.

Před devátou hodinou jsme vystoupili na rozsáhlou výšinu al-Krajje pokrytou hrubým štěrkem, jehož barva připomíná černou kávu. K východu vystupují na ní růžové závěje pískové. V poledne jsme pozorovali v jemném písku, pokrývajícím tu a tam rovinu, čerstvé stopy velbloudů. Prohlédnuvše je podrobněji, soudili moji druhové Frejh a Masúd, že jsou od velbloudů žijících v Nefúdu. Šlapky těchto zvířat

jsou pískem jakoby ostrým pilníkem na hrubo vybroušeny, takže je viděti v jejich stopách množství malinkých dutinek. Napočetli jsme přes sto velbloudů směřujících od jihovýchodu k severozápadu. Mohli to tudíž býti jedině beduové náčelníka Eben Rachíse ze Šammarů, jenž tábořil v západní části Nefúdu a napájel ve studnicích ležících na rozhraní kamenitého a pískového území. Poněvadž Šammarové válčili s Rualy, domnívali jsme se, že podnikl Eben Rachís nájezd proti některé čeledi Rualů na sever od al-Assáfijje. Nesetkáme se s touto četou?

Slunce zapadalo velmi krásně. Západní obloha se zdála býti pokryta rozervanou lávou, zalitou čerstvou krví. Z lávy vyčnívala ojedinělá kouřící sopka, černý mrak. Do krvavě červeného kraje sopečného zasahovala dvě silně modrá ramena nebeského oceánu. Sopka jakoby rostla. Její stín se prodlužoval, krev ssedala a černala. Černoch Frejh odvrátil svou tvář od západní oblohy a prosil Alláha, aby zamezil prolévání krve, jež západní obloha oznamovala. Přenocovali jsme za pískovcovým žebrem.

Na zítří jsme dospěli na úpatí nízkých pahorků, které se neskládají z vodorovných, nýbrž z nakloněných vrstev, směřujících od severu k jihu. Mnohdy se nám zdálo, že balvany pevnějších vrstev spočívají ve vzduchu. Po nájezdní četě Šammarů nebylo dotud památky. Snad se ještě nevrátila.

Pouští pískovou.

Brali jsme se nekonečnou rovinou k Arejž an-Nefúd, růžovému pískovému rameni, jež Nefúd vystrkuje proti větru k západu, chtěje zničiti, jak Šaráráté praví, všechny jejich studnice. Soudili jsme, že jsou kopce pískové zcela blízko a přece jsme k nim nemohli doraziti. V rovině nebylo údolí ani řečišť, nýbrž pouze nevelké kotliny, v nichž dešťová voda mizí. Tu a tam na ní sedí nízké kužely, kostky a hranoly, zbytky to pahorkatiny.

V jemné vrstvě písku pokrývající rovinu jsme pozorovali četné stopy ještěrek; ostré obrysy nohou byly patrny po obou stranách čáry způsobené ocasem. U mnohých keříků bylo viděti záviny plazících se hadů, kteří se opírají o své obratle obzvláště lezouce vzhůru. Několikráte jsme překročili čerstvé stopy antilop, pštrosů, hyen a vlků. V pravo byl čerstvý hrob jakéhosi Šaráriho, do něhož vnikly hyeny. Z hrobu vyčnívaly obě ohlodané holeně.

Spěchali jsme rovinou k pískovým kopcům, jejichž vzdálenost se nikterak nezmenšovala. Zavíral jsem oči, abych se po několika minutách přesvědčil, že přece postupujeme, ale rovina byla bez konce. Masúd jedoucí vedle mne zpíval fistulí a chybně přes hodinu tutéž kratinkou písničku:

Kéž jest vaše znamení, o gazu, dobré;
kéž značí stáda přenocující daleko od stanů!
Kéž jest vaše omen, o gazu, dobré;
kéž značí stáda blizoučká!

V pravo se nám pojednou ukázal černý ojedinělý pahorek, význačný pro kraj al-Chunfa. Ukazuje pocestným přicházejícím od severu, že již brzo dorazí do pouště kamenité, kdežto poutníkům beroucím se od jihu zvěstuje blízkou poušť pískovou.

Obraz 27. — Pískové rameno.

Konečně jsme dospěli na pokraj pískové pouště (obr. 27). Kdo ji pozoruje od jihu, vidí četné závěje směřující od západu k východu. Některé jsou 600 m, jiné jen 200 m dlouhé, stejně vysoké, oddělené 20—30 m hlubokými dolinami. Na některých závějích sedí homole, na jiných pyramidy a všechny jsou stejně příkré. Hřbet závějí je ostrý jako kalenice. Až do výšky asi 50 m nad rovinu jsou porostlé keři gaza; vyšší část je holá. Skládáť se z pohyblivého písku.

Odpoledne jsme vkročili na rameno Nefúdu, jež od jihu zcela pozvolna z roviny vystupuje. Na jeho jižním svahu rostla hojně gaza, která náleží k nejkrásnějším rostlinám pouště (obr. 28, 29). Často tvoří stromy až 8 m vysoké a 0.2 m tlusté, častěji však keře. Větve jsou dlouhé, pružné, kůra jasně bílá, jehličí čerstvě zelené. Velbloudi velmi rádi požírají jehličí a mladičké výhonky. Dřevo je pevné, ale křehké a je-li suché, tvoří ideální palivo. Nevydáť skoro kouře, hoří bílým plamenem a zanechává dlouho doutnající načervenalé uhlí a jemný bílý popel. Žádné jiné palivo v poušti nevydává takového žáru jako gaza a uhlí doutná přes 10 hodin. Jaká

to radost pro pastýře nebo pocestného třesoucího se zimou, jenž nesmí v noci zanítiti oheň a přece se chce zahřívati! Kde roste gaza jako keř, udržuje svými kořeny písek, takže vznikají malé pískové kopečky.

Velmi smutný dojem působí gaza vyvrácená větrem. Zohýbány, přelámány vyčnívají leskle bílé, suché větve a pně z písku, takže se zdá, jakoby to byly vybílené kosti lidské nebo velbloudí plnící někdejší bojiště. Vyvrácená gaza leží rovněž na bojišti, jenže nebojovali lidé s lidmi, nýbrž útlé rostliny s nepřemožitelným, necitelným větrem a jeho mocným stoupencem, lstivým pískem. Poslouchaje větru, vytvořil písek prvotně mezi kmínky gazy a okolo nich nevelký pahorek a dovolil, aby v něj zapustily své kořeny. Když se však keř gaza cítil jistým a bezpečným, dal se písek větrem odnášeti a ubohá gaza musila zahynouti.

Závěje pískové, k nimž jsme dorazili, byly tak příkré, že jsme na ně nemohli vystoupiti a objížděli jsme je na západě. Při tom jsme překročili čerstvé stopy osmi velkých a tří malých antilop. Přenocovali jsme v ukryté prohlubině (obr. 30).

Ráno byla jízda jak pro nás tak pro naše zvířata velmi namahavá, neboť jsme již putovali vlastním Nefúdem (obr. 31, 32). Nefúd náleží k nejzajímavějším a nejkrásnějším oblastem severní Arabie. Nízké narůžovělé závěje a pahorky porostlé gazou a jinými bylinami mu dodávají vzhledu velké zahrady nebo terasovitého pohřebiště osázeného smutečními vrbami a břízami. Holé hroty a hřebeny kopců a závějí upomínají na ledovce ve vysokých horách a doliny uložené mezi závějemi jsou podobny horským lučinám. Ale voda schází a půda této tak krásné krajiny se skládá z podvodného písku. Ani voda není tak nebezpečná jako lesklý, narůžovělý písek. Tvoří krásné jakoby pročesané roviny. Oko se dá oklamat a jezdec myslí, že může rychle spěti vpřed, i pohání své zvíře k větší rychlosti. Místy je písek pevný, takže na něm velbloudice nezanechává ani stop. Náhle se však zabořuje až po kolena a jezdec musí rychle obrátit plašící se zvíře, nechce-li i s ním zahynouti. Často kráčí velbloudice dlouhým krokem po rovné ploše pískové. Jezdec zahlédne nevysokou vzdutinu půdy, velbloudice na ni stoupne a octne se na okraji srázné pískové stěny. Jediný krok a zvíře i s jezdcem leží v prohlubni s roztříštěnými údy. Náš vůdce pravil:

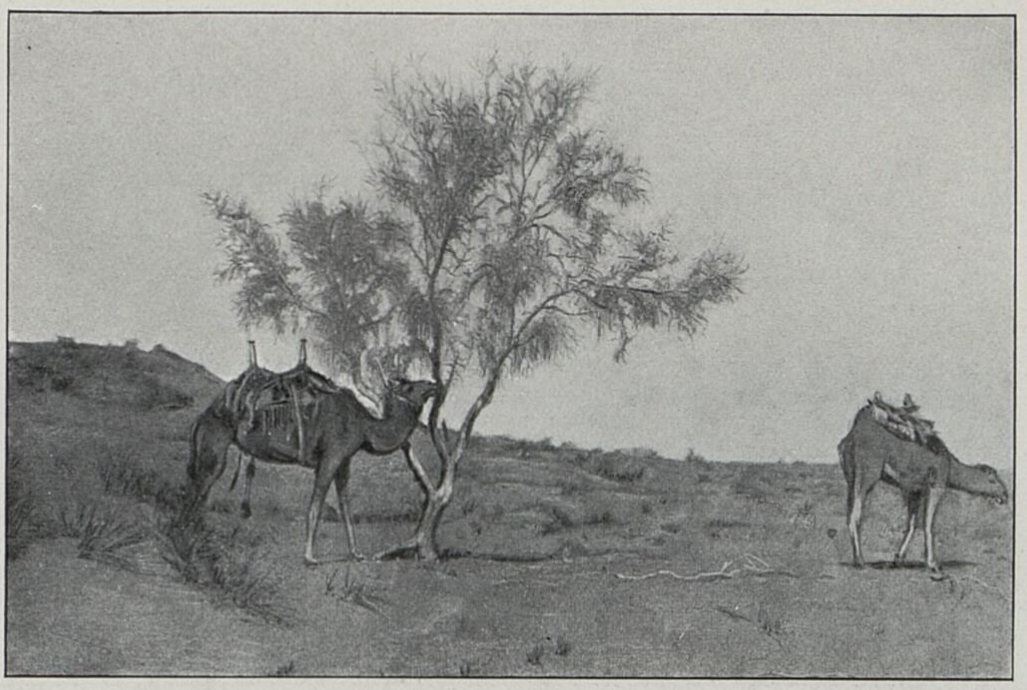

Obraz 28. — Strom gaza.

Obraz 29. — Suchá gaza.

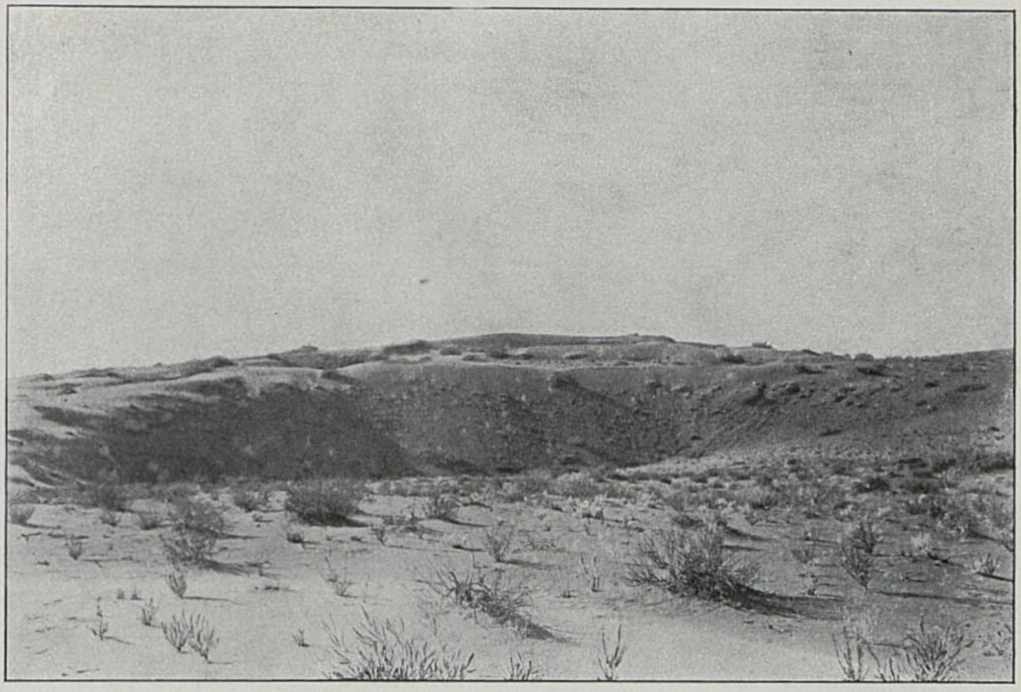

Obraz 30. — Prohlubeň v Nefúdu.

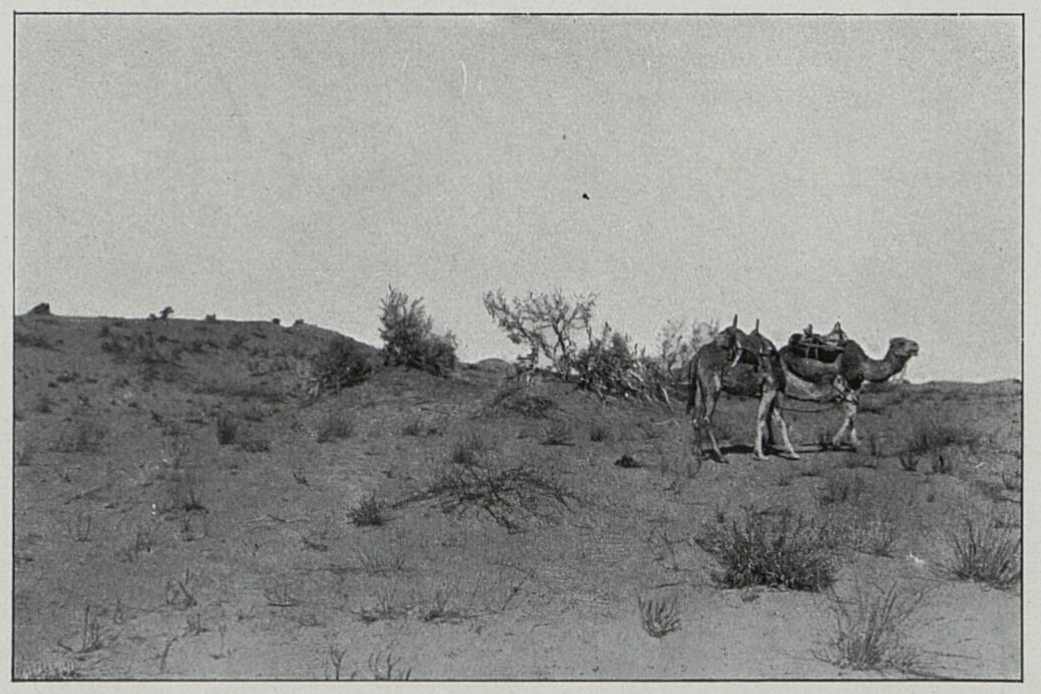

Obraz 31. — V Nefúdu.

»V Nefúdu jsou všude cesty a v Nefúdu není cest. Kdo Nefúdu nezná, nesmí se do něho odvážiti a kdo v Nefúdu cestu ztratí, ztratí i život.«

Každý stěhující se kmen a každá nájezdní četa si vezme vůdce, jenž je v Nefúdu doma, obyčejně lovce pštrosů nebo antilop. Jen kdo zná dokonale průchody mezi jednotlivými prohlubněmi a dolinami, může volně Nefúdem projížděti. Tyto průchody jsou obyčejně blízko prohlubní. Prohlubně mají podobu nálevky a jasně lze rozeznati tři ba i čtyři pískové rohy, které se směrem dolů k sobě blíží. Dno takové prohlubně je rovné, bez písku. Je to prvotní, kamenitá neb skalnatá rovina, vyhlodaná erosí. Dvě, někdy tři stráně prohlubně jsou příkré, skoro kolmé. Třetí nebo čtvrtá obyčejně k východu obrácená, vystupuje pozvolna k dolině ohraničené závějemi. Přechody bývají tam, kde se stýká prohlubeň s eliptickou dolinou. Prohlubně zejí obyčejně v západní části dolin směřujících od západu k východu. Západně nad takovou prohlubní jsou závěje nejvyšší a sobě nejbližší.

V písku jsme pozorovali mimo četné stopy antilop a pštrosů i otisky nohou dravce zarbúl. Je prý tak velký jako prostřední pes, jemuž se i svou hlavou podobá; srst má temně šedou a zapáchá. Přepadá prý osamělé velbloudy, ba i spící pocestné a živí se masem.

Zpod keře arta jsem vyplašil ptáka velikého asi jako slípka, barvy nažloutlé. Odlétl mávaje těžce křídly několik set metrů daleko a skryl se opět v křoví. Sluje tandara a má prý dobré maso. Zastřelil jsem dva spící zajíce. Jejich srst byla žlutě červená, úplně podobná barvě písku, kdežto v sopečném území jsem zastřelil několik zajíců se srstí tmavě hnědou nebo černou. I menší ptáčci, které jsem zahlédl v Nefúdu měli barvu písku. Umm sálem, tak velký jako náš vrabec, zpívá tichounce, krátce, ale příjemně.

Před polednem se naše velbloudice pásly. Po poledni jsme musili překonati několik nebezpečných sestupů. Vyhrabovali jsme v písku nakloněné stupně, po nichž jsme své velbloudice opatrně dolů vedli. Chybný krok, sklouznutí a zvíře se valilo s příkré stráně dolů. Velbloudice se chvěly, roztahovaly nohy, opíraly se předními a zkoumaly půdu spíše než vykročily.

Mnohdy se mi zdálo jako bychom se ubírali vinicemi, obzvláště tam, kde roste arta ve větších skupinách. Mívá kmínky často až 8 cm silné, 20 až 30 cm vysoké, nesoucí korunu o 4 m v průměru. Holé větve se velmi podobají větvím

révovým a pokrývají pískový kopeček, jako se větve révoví opírají o hromádky kamení v mnohých krajích severní Syrie. Kořeny jsou tenké jako provazce a na 20 m dlouhé. Úzkých podlouhlých lístků či jehličí arty užívají ženy jako třísla při vydělávání koží.

Utábořili jsme se na východní straně prohlubně. Byli jsme tam dobře schováni a poněvadž byly velbloudice unaveny a cesta obtížná, nechtěl jsem za noci dále jeti. Načrtli jsme mapku okolí, stanovili zeměpisnou šířku, načež jsem vyměňoval fotografické plotny, což trvalo hodně dlouho.

Jsouce v prohlubni bezpečni, zanítili jsme ráno vesele oheň, ohřáli kávu a nastoupili další pochod. Závěje této části Nefúdu jsou nakloněny od severozápadu k jihovýchodu. S výše takové závěje pozorován podobá se Nefúd, jímž jsme se brali, ploché vysočině, již jen tu a tam převyšují osamocené načervenalé holé kopečky pískové. Ale tato vysočina není plochá, nýbrž prorvána nesčetnými dolinami a prohlubněmi, jimiž nelze projíti. Před několika dny se tudy stěhovala velká čeleď Rualů. Sta, ba tisíce velbloudů kráčelo pískem a my jsme mohli jejich stopy najíti pouze v dolinách. Na planině byly všechny stopy naplněny pískem, urovnány a písková vrstva byla opět plna eliptických pruhů tažených kolmo na směr posledního větru. Jen velbloudince udávaly směr, jímž se stěhující čeleď brala.

Za pískové bouře do Džoufu.

Daleko před sebou ba pod sebou jsme měli pohoří at-Tauíl, které se nám zdálo býti nižší než Nefúd. Nefúd se k němu pozvolna sklání a tvoří kotlinu uzavřenou na severu kamenitým úpatím pohoří. Odpoledne jsme ji překročili a dostali se do pohoří.

Setkali jsme se s pastýři Rualů. Vypravovali, že Fejsal eben Rašíd, jenž dlel jako náměstek svého bratra knížete Saúda v Džoufu, dal po zavraždění svého bratra zasypati studnici Sfán, aby odňal svým nepřátelům možnost, aby se v Tauílu skrývali a odtud jeho lidi přepadali. Tato studnice mívá vodu i když všechny ostatní vyschnou. Zamýšleli jsme, že v ní své velbloudice napojíme a své měchy naplníme. Ježto byla zasypána, bylo nám jeti do Džoufu.

Spěchali jsme východním směrem k průsmyku al-Mustanda a sestoupili hlubokým zářezem do východní roviny. Zamí-

Obraz 32. – Naše družina.

řivše odtud k severu, přenocovali jsme v nevelké nížině na severním okraji černého pustého kraje aš-Šaira.

Ráno jsme se dali směrem severovýchodním. V paprscích vycházejícího slunce zářilo k jihovýchodu pohoří at-Tauíl (obr. 33), které jsme mohli přehlédnouti v celé délce od jihovýchodu až k severu. Asi uprostřed mezi mrtvými studnicemi al-Žén a Sfán jsme našli různé dřeviny, na nichž se naše velbloudice pásly. Před polednem jsme vjeli do rokle Gírán al-Banát uzavřené vysokými příkrými stěnami. V roklině sedí nesčetné pyramidy a homolky, zbytky pískovcových pahorků. Skládají se z vodorovných, modrých a popelavých vrstev a skýtají vábný pohled.

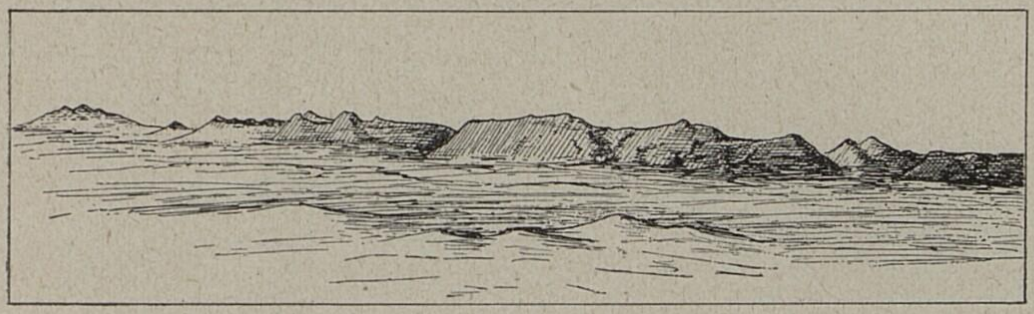

Obraz 33. — Pohoří at-Tauíl.

Po chvíli jsme zaslechli zvláštní dunění, jakoby tisíce jezdců za námi ujíždělo. Hned potom jsme ucítili silné zavanutí větru a byli jsme zahaleni mračnem písku. Nastala písková bouře, jakých jsem v poušti málo zažil. Vítr stenal a řval a hnal spousty pískové nesčetnými proudy k severovýchodu. Na pískové rovině, po níž jsme se brali, se tvořily 2 až 5 m vysoké pískové vlny, které všechny k severovýchodu mířily a hned se zvedaly, hned klesaly podle toho, jak se měnila ve chvilkách síla větru. Kde narazily na nějakou překážku, plnily volnou prostoru a spěly po vyhlazené ploše dále. Štěstí, že nás tato bouře nezastihla v Nefúdu. Jistě bychom byli zahynuli. A štěstí, že bouře zuřila od jihozápadu a nás hnala vpřed.

Po poledni jsme potkali stáda velbloudů kmene Ruala vracejících se od napajedel v Džoufu. Ve chvilinkách, kdy vítr poněkud ustal, jsme se od křičících pastýřů dověděli, že Nauáf dorazil přede dvěma dny do Džoufu a prohlásil se jménem svého otce za pána oasy a okolí. Tato zpráva mi byla velmi milá, poněvadž jsem byl jist, že u něho najdu pohostinství i ochranu. Ubozí pastýři a jejich velbloudi směřu-

jící k jihu nemohli s místa. Zvířata bručela a naříkala a při každém silnějším zavanutí se obracela po větru. Když jsme mluvili s pastýři a ti se na chvilku zastavili, roztahovaly velbloudice zadní nohy, přední pak posunovaly vpřed, aby nabyly opory před větrem.

My spěchali k severovýchodu rychlým krokem. Zvířata sama, ačkoliv byla unavena a žízniva, chtěla vpřed a kde zmírnila a zkrátila krok, poháněli jsme je k spěchu. Způsobovalť nám písek velké tělesné i duševní bolesti. Uši, dutina

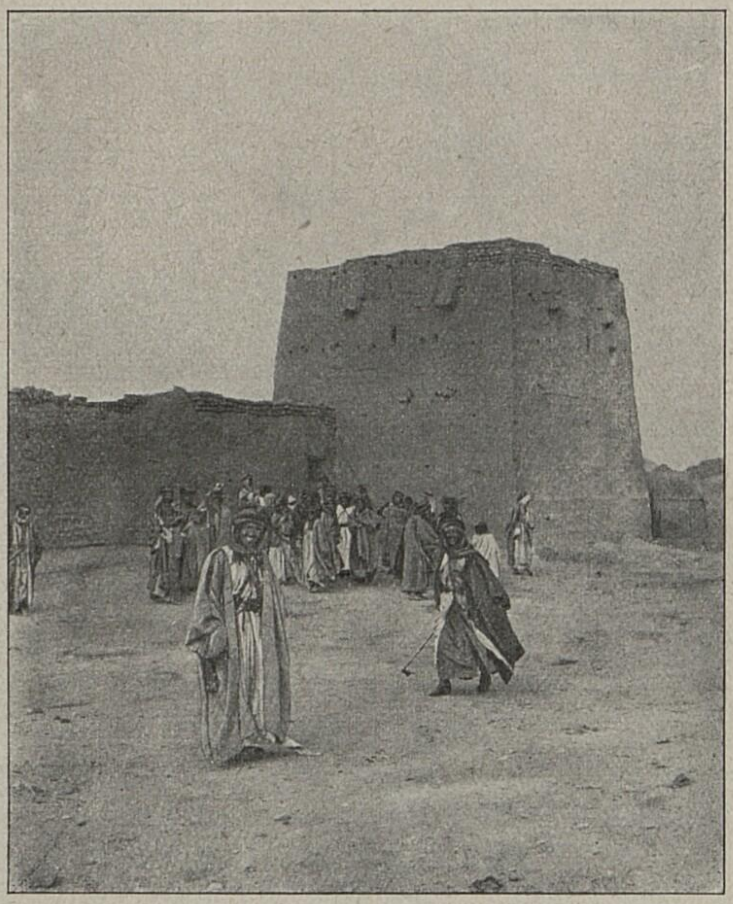

Obraz 34. — Věž pevného dvorce.

ústní, dírky nosní, obzvláště však oči byly plny jemňoučkých zrneček pískových, které citlivé části těchto ústrojí dráždily, což velice bolelo. Ale jemný písek pronikal naším oděvem až na kůži, jezdil po ní jako jemný pilník a dráždil nervy. A Džouf zůstával stále ještě daleko.

Konečně k večeru jsme zahlédlí před sebou hlubokou kotlinu a v ní tmavě zelené vrcholky palem. Osada Dúmat al-Džandalijje ležela hluboko pod námi. Zářezem ve skalní stěně jsme sestoupili a jeli podél vysokých vepřovicových zdí,

ohrazujících palmové zahrady. Naše velbloudice se plašily před každou zdí a každou palmou a rozběhly se nám, když jsme měli minouti mrtvého velblouda ležícího na cestě. Konečně se k nám přiblížil bojovník s ručnicí. Byla to stráž. Ptal se nás, kam jedeme. Uslyšev, že hledáme Nauáfa, vedl nás k vysoké čtyrhranné věži a pravil, že tam bydlí Nauáf. Přiměvše své velbloudice, aby poklekly před branou, byli jsme hned obklopeni známými černochy a bojovníky Rualů, kteří mě srdečně vítali.

Obraz 35. — Nádvoří pevného dvorce.

Nauáf dobývá Džoufu.

Pevný dvorec (obr. 34, 35), v němž Nauáf bydlil, má podobu čtverce a je ohrazen vysokou zdí zesílenou v jihovýchodním rohu nízkou, v severozápadním pak vysokou čtyrhrannou věží. Východně od této věže vede jediná brána dovnitř. Vejde se na velký dvůr, na jehož východní a západní straně jsou k hradební zdi přistavěny menší pokojiky. V jihozápadním rohu možno po kamenných schodech vystoupiti na plochou střechu západních pokojíků, kdežto na východní střechu se možno dostati pouze po kmeni palmovém. Obě

střechy přečnívá hradební zeď zbudovaná v horní části z vepřovic. V severozápadním rohu dvoru se otevírají široké dveře do velké čtyřhranné věže tvořící dvě patra a zesílené mohutným pilířem uprostřed. V přízemí je jediná temná místnost. V jejím jihozápadním rohu byl o zeď opřen palmový kmen, po němž bylo možno vyšplhati se do prvého poschodí. Podobný kmen spojuje toto poschodí s druhým. Z jediné prostory prvého poschodí vedou úzká dvířka na západní střechu. Obě věže mají střílny, nemají však oken právě tak jako místnost v přízemí.

Nauáf mne vyšel uvítati a vedl mne do přízemní místnosti, kde za pilířem plápolal mohutný oheň. Sedli jsme si k němu tak, aby nás nebylo viděti ze dveří. Přijel do Džoufu s 35 bojovníky, většinou mladšími černochy, kteří nedali svých nabitých ručnic ani z rukou.

Večer přišlo k Nauáfovi asi 50 ozbrojených mužů z Džoufu se svými náčelníky. Náčelníci si posedali k ohni naproti nám. Jejich průvod zůstal ve dvoře. V levo mezi námi a vchodem stálo patnáct černochů s nabitými ručnicemi. Nauáf nedůvěřoval náčelníkům a nechtěl se dáti překvapiti, proto si se mnou sedl tak, že jsme měli mezi sebou a dveřmi pilíř a nebylo možno na nás ze dvora aneb z malé jihovýchodní věže střeliti. Náčelníky vedl Zeben eben Kaajjed. Bylo mu asi 40 let; rysy jeho obličeje mi připomínaly živě podoby starých Babyloňanů. Byl nyní vrchním náčelníkem Džoufu a vyzval knížete Núriho, aby se ujal vlády v této osadě a jejím okolí.

Oasa al-Džouf ležící na jižní hranici severní Arabie musí udržovati dobré styky s kmenem vládnoucím v tomto kraji. Jinak by každá nájezdní četa a lupičská rota znepokojovala její obyvatele. Pokud byla říše Eben Rašídova silná a Rualové s ním spřáteleni, mohla se v Džoufu udržeti jeho posádka. Když však vypukla mezi členy rodu Eben Rašídova občanská válka, vyzval jak Fejsal eben Rašíd, poslední náměstek v Džoufu, tak i Eben Saúd, pán Rijádu, knížete Núriho, aby se této oasy zmocnil. Ztrativše pána, jali se obyvatelé Džoufu a ostatních osad mezi sebou válčiti. Eben Kaajjed, náčelník největšího okrsku v Džoufu, se prohlásil hned po útěku náměstka Fejsala pro Eben Šalána a vyháněl a olupoval své osobní nepřátele. Ti se utekli do obou nejpevnějších okrsků zvaných Máred a al-Chadne. V al-Chadne zůstalo ještě asi 40 mužů posádky Eben Rašídovy a jejich velitel Eben Naáme by se byl rád zmocnil Džoufu pro sebe. On

i náčelníci jmenovaných okrsků, jakož i četní uprchlíci se postavili na odpor Nauáfovi, jenž se přidal k Eben Kaajjedovi.

Eben Kaajjed věděl, že jsou oba nepřátelské okrsky nedobytné, proto radil, aby Nauáf zničil veškeren majetek svých protivníků v Máredu a al-Chadne. Jejich zvířata měl zahnati, jejich domy pobořiti, palmy vysekati, studnice zaházeti a nepřátele přinutiti hladem, aby se vzdali. Prosil jsem Nauáfa, aby této rady nedbal, poněvadž by takovým způsobem blahobyt Džoufu na desítiletí zničil a vybízel ho, aby nevyjednával s Eben Naáme, nýbrž s náčelníky Máredu a al-Chadne. Musili přece poznati, že nemohouce spoléhati na pomoc Eben Rašídovu, nebudou s to, aby odolali Rualům. Nauáf slíbil, že se bude říditi mojí radou.

Před půlnocí jsem se odebral do jedné z komůrek při západní straně dvoru, kde jsem měl spáti, ale komůrka byla plna lidí a drobného hmyzu, takže jsem nemohl usnouti a byl rád, když se denice ukázala nad východní zdí.

Po východu slunce jsem vyšel před bránu a rozhlížel se s hromady zřícenin po okolí. Za nedlouho přišli k Nauáfovi různí obyvatelé Džoufu s prosbou, abych navštívil jejich nemocné a raněné. Prošel jsem několik okrsků přátel a poddaných Nauáfových. Dva byly skoro úplně rozbořeny, domy opuštěny, palmy popáleny, zahradní zdi podkopány. Potkával jsem lidi valící před sebou mladé palmy. Vykopali je v zahradách svých poražených spoluobčanů a chtěli je zasaditi ve svých.

Raněným se dařilo velmi bídně. Rány byly plné nečistoty a hnisu, jednotlivé údy oteklé a všichni trpěli horečkou. Slyšel jsem, že již přes tři sta bojovníků zahynulo, a střílelo se stále. Usedlíci mi vypravovali, že je v okrsku Máred zazděn kámen s jakýmsi divným nápisem. Rád bych jej byl viděl, když jsem však ze zahrad vystoupil na volné prostranství rozkládající se mezi Máredem a skalní stěnou ohraničující kotlinu, byl jsem pozdraven dvěma koulemi.

Vrátiv se k Nauáfovi, dověděl jsem se od něho, že poslal svého důvěrníka k náčelníku Máredu. Důvěrník přišel po chvíli se zprávou, že obyvatelé Máredu žádají, aby k nim přišel Nauáf nebo Abdalláh eben Talál s černochem Ámerem, že je pohostí a se s nimi dohodnou... Nauáf a Abdalláh se báli o svou bezpečnost i odebral se Ámer sám do Máredu. Navečer zvěstoval Nauáfovi, že ho obyvatelé Máredu uznají za svého pána, vrátí-li jim a uprchlíkům u nich dlícím veš-

keren majetek, který si Eben Kaajjed přisvojil. Tomu se však Eben Kaajjed protivil. Podobné odpovědi dostal Nauáf i od svých odpůrců v ostatních osadách oasy.

Eben Kaajjed vybízel Nauáfa, aby této noci přepadl zahrady obou okrsků, podkopal zdi a ničil palmy. Několik nerozvážných mladíků se skutečně odebralo k zahradám, odkud se brzo ozývaly střelné rány, bitevní pokřiky a nářky.

Určiv zeměpisnou šířku, kázal jsem Mhammadovi, aby mi zanesl moji pokrývku na západní střechu, čemuž se Nauáf velmi protivil, upozorňuje, že by mne mohla snadno zastihnouti některá koule. Ale byl jsem tak unaven, že jsem toužil po odpočinku a nedbal nebezpečí. Sotva jsem ulehl, zvolaly okolní stráže na poplach. Bojovníci Nauáfovi obsadili hned obě věže, jakož i střechu, neboť Eben Naáme podnikl výpad směrem k našemu dvorci. Byv odražen, opakoval pokus za noci ještě dvakrát. Neustále ke mně zaznívaly rány výstřelů, kolem mne běhali bojovníci a několik koulí plesklo o kamennou zeď velké věže. Spáti jsem nemohl a na klidnou práci nebylo lze pomýšleti, proto jsem se rozhodl, že se vrátím zítřejšího dne ke knížeti Núrimu. Nauáf mne chtěl míti u sebe a radil mi, abych navštívil osady al-Kára, at-Tjér a Skáka, než věda, že tam panuje týž zmatek jako v Džoufu, odložil jsem návštěvu na pozdější dobu a chtěl jsem odcestovati. Nutily mne k tomu i velbloudice, pro něž nebylo ani v Džoufu ani nablízku pastvy a pásti je osamoceny 15 až 20 km daleko bylo nebezpečno.

Po východu slunce mě různí obyvatelé Džoufu prosili, abych navštívil raněné z poslední noci. Poněvadž však byla moje zavazadla již naložena a studnice Majkú, u nichž knížě Núri tábořil, dobré dva dny cesty vzdáleny, odkázal jsem je na Nauáfa, jemuž jsem zanechal potřebné léky a obvazy a odjel.

Hledáme Núriho.

Černoch Frejh zůstal v Džoufu a nás doprovázel odvážný lupič jménem Mindíl al-Kati. Nebylo nebezpečné výpravy, jíž by se nebyl zúčastnil. Na vlastní odpovědnost podnikal loupežné nájezdy do cizích území a dlel často s dvěma nebo třemi druhy po měsíce v cizině, olupuje pocestné a zpeněžuje kořist. Ale majetku si nezahospodařil, poněvadž byl právě tak štědrý jako odvážný. Nauáf ho poslal k svému otci Nú-

rimu, aby mu podal zprávu o východních územích, v nichž se skoro pět neděl zdržoval a z nichž se teprv přede dvěma dny vrátil. Mimo jinou kořist přivedl i tři velbloudice, ukradené oddílu Kmusa ze kmene Sbaa. Přepadlť tři loupežníky, příslušníky tohoto oddílu, vzal jim jízdní zvířata a dovezl je na nich až do Džoufu. Oloupení loupežníci si stěžovali u Nauáfa, že byli bezprávně napadeni, poněvadž jsou přece přáteli Rualů, ale Nauáf prohlásil, že si ponechá jejich velbloudice potud, pokud mi jejich soukmenovec Blejhán nevrátí velbloudici, na níž ode mne odjel.

Vystoupivše z kotliny al-Džouf na západní vysočinu, brali jsme se západním směrem podél nesčetných, jakoby zasypaných studnic. Půda se totiž skládá z pískovce, jehož vrstvy jsou do sebe stočeny a tvoří kulaté, nálevkovité dutiny, mající asi 5 m v průměru. Střed takové dutiny bývá jen z polovice naplněn pískem, takže se zdálo, jakoby tvořil otvor zasypané studně.

Po poledni jsme se přiblížili ke studnicím Majkú. Nebylo snadno dospěti až k nim, poněvadž jsou obklopeny nesčetnými závějemi a pískovými kopečky, které bylo nutno obcházeti.

»V okolí Majkú najdeme, Múso, jistě nejen Núriho, ale i četné jiné náčelníky,« pravil Mindíl. »Je to poslední napajedlo s jistou vodou na jižním konci doliny Sirhánské, proto u něho beduové pobývají, pokud jen mohou, posílajíce raději stáda pod ochranou bojovníků na pastvu do vzdálených krajů. Jednotlivé studnice jsou až 60 loktů hluboké. Je těžko vytahovati z nich plný věderec holýma rukama, proto si upevňujeme v kamenité půdě při samém ústí studnice čerpadlo. Skládá se ze dvou dřev asi pět loktů dlouhých, které se v ostrém úhlu spojí a do půdy zapustí (viz čerpadlo na obr. 35). Druhé konce nakloněné nad studnicí jsou provrtány. Do nich se vsune slabý váleček, po němž sjíždí provaz. Na jednom jeho konci je přivázán kožený věderec, kdežto druhý konec táhne jedna nebo dvě osoby. Třetí osoba stojí u čerpadla, dbajíc, aby provaz s válečku nesjel. Kývá jím, aby se věderec pohroužil a vodou naplnil. Cítí-li, že se tak stalo, poručí táhnoucím osobám, aby s napjatým provazcem popocházeli, až by se věderec nad studnicí ukázal. Potom volá, aby se zastavili, chopí se věderce, vyleje vodu a velí táhnoucím, aby se vrátili a věderec spustili. Táhne-li provaz žena, podkasá si šat až po kolena a přehodí široké rukávy na

záda, kde si je sváže, aby jí nepřekážely. Táhnou-li dva, drží se krátké tyče, přivázané na konci provazu. Velice rádi pomáhají mladíci čerpati vodu a táhnouti provaz svým milenkám, neboť se jim skýtá vhodná příležitost, aby s nimi pohovořili, na ně se zblízka podívali a snad se jich i dotýkali. Pěkně to vyjádřil můj krajan Zejdán v básni:

1. *Kéž déšť napojí napajedla u Majkú,*
kéž napojí krajní studnici až tam, odkud se vrací provaz
s vědercem,
2. *kde je stanoviště pro malá i velká ležení*
a kde si každý přichystá čerpadlo s potřebným nářadím.
3. *Uviděl jsem výbojnici se šatem vykasaným nad lýtkem*
a s rukávy svázanými na zádech, ježto chtěla napínati
provaz s vědercem.
4. *Při sám Alláh! Ó kdyby byl provaz dvakrát, ba čtyřikrát*
delší,
neuposlechl bych vylévače, byť i volal: vrať provaz!
5. *Ohmatal jsem svou levou rukou její rameno až po loket,*
odtáhnuv svou ruku za den aspoň devadesátkrát.
6. *Přál bych si, abys tajemství lásky tak chránil, jako*
Dždúa,
šlechetný muž, jenž spatřiv v noci něco neslušného,
o tom nevykládal.
7. *Dždúa chrání darebáka, dostal-li strach kdekterý pecivál,*
a ovládá šavli, jejímž ostřím rozpolťuje hlavy.
8. *Rci, kdyby se mi bylo dařilo včera jako dnes,*
byl by mne trápil hlad?
vždyť vidím sebe sama, že mi vrací tuk
9. *ta, která mne líznutím svých řezáků napojila.*
Ó milenečko, ach, jak chutná dovolený polibek z lásky.
10. *Při sám Alláh, že nedovolím, aby byl v táboře násilník*
a znásilněný,
při sám Alláh, že nedovolím, aby některý kmen vystoupil
proti jinému!

Spatřivše blízko studnic veliký tábor, zaradovali jsme se, neboť jsme myslili, že je to tábor knížete Núriho a že si v něm odpočineme i my, i naše zvířata. Rychlým krokem se ubíraly naše velbloudice k ležení, ale prvý pastýř, jejž jsme potkali, nám oznámil:

»Núri se dnes odstěhoval ke studnicím Mléh.«

Táhl tudíž tam, odkud jsme přišli, a já očekával, že potáhne na východ do okolí Skáky, jak mne Nauáf ubezpečoval.

Napojivše svá zvířata a naplnivše své měchy ze studnice přes 20 m hluboké, dali jsme se k jihu za knížetem. Asi hodinu jsme se brali zvolna písčitým krajem, potom vkročivše do pusté a černé roviny al-Bsajta, jsme nutili velbloudice k větší rychlosti. Překážel jim v tom ledový vítr jihozápadní, který nám vanul do tváří a způsoboval značné obtíže. Rád bych se byl zastavil, ale nikde nebylo ani keříčku, tedy ani pastvy pro velbloudice, ani paliva pro nás. Teprv k půlnoci jsme objevili několik suchých keřů rimt, z nichž jsme chtěli zanítiti ráno oheň, pročež jsme se u nich utábořili.

V noci jsem slyšel štěkot psů a mručení velbloudů — tábor knížete Núriho byl tudíž nedaleko. Brzo ráno jsme sestoupili u stanu knížete. Se všech stran mne vítali a Núri pravil:

»Al-hamdu lilláh, chvála Alláhovi, že tě přivedl, bratře, živého a zdravého! Ty podnikáš nájezdy, jakých by ani Mindíl nepodnikl...«

Podav mu krátkou zprávu o své cestě, jakož i o pastvinách, jimiž jsme jeli, tázal jsem se, proč táhne do kraje tak nehostinného a nebezpečného a proč se nedá na východ.

»Na východě pršelo rovněž teprv před nedávnem i musím tudíž počkati, až se tamní pastviny zlepší; kraje jižní nebudou tak nehostinné, poněvadž dva Šaráráté tvrdili, že najdu jak severně, tak i jižně od studnic al-Haudža a Mléh vydatnou pastvu, proto se utábořím u al-Mléh.«

Když jsem mu opakoval, že jsem severně od těchto studnic nenašel žádné pastvy, čerstvé traviny že požíraly naše velbloudice teprv jižně od nich, mínil Núri:

»Tedy se utábořím u al-Haudža a odtud pošleme svá stáda k Eben Krejtánovi, jehož bratr mne doprovází.«

Náser mi oznámil, že byl pastýř Mufazzi postřelen od nějakého Ruejliho, ale že mu koule zranila pouze lýtko.

V.

S NÚRIM NA ZÁPADNÍM A SEVERNÍM POMEZÍ NEFÚDU.

Chystaný nájezd.

Když byly všechny stany naloženy, usedl jsem znova na velbloudici a jel s knížetem v čele stěhujícího se kmene. Divil jsem se, jak mladistvě vypadal. Mělť okraje očních víček, vous i vlasy načerněny kohlem a byl oděn do nových šatů. Později jsem se dověděl, že propustil svou ženu. matku Saúdovu a Chafádžiho, a hned potom, přede dvěma dny, se oženil s její sestrou o 16 let mladší. O svatbě nevěděli než jeho nejbližší příbuzní a otroci. Nepořádal ani slavnosti ani bostiny. Propuštěné manželce a jejímu synu Saúdovi daroval stan, v němž až dosud býval černoch Hmár se svou rodinou. Kázal, aby se stan postavil nablízku jeho a chodil k ní i k svému synu jako k jiným.

Núri mi vypravoval, že mu donesl posel od Eben Saúda písemnou výzvu, aby obsadil Džouf a oznamoval mu, že ho žádají všichni náčelníci Šammarů mimo dva o mír a slibují mu poplatky. Utábořili jsme se v úvalu al-Džemal.

Nazítří jsme se stěhovali opět. Hovořil jsem s knížetem u ohníčku. Na svá zvířata jsme vsedli, až již bylo tábořiště úplně prázdné. Pouze kus vlevo od nás jsem viděl dva muže pracovati. Jejich bratr byl delší dobu nemocen. Když ho ráno nakládali na velbloudici, skonal. Položivše jeho mrtvolu na zem, kopali pro něho ihned hrob. Jejich stádo i velbloudi se stanem a ostatními zásobami byly již pryč. U mrtvoly klečely pouze dvě velbloudice, nesoucí ženská nosítka, a ke kolíkům byly za oprati přivázány dvě klisny. Dvě ženy seděly u mrtvého; jeho matka a žena. Obě tiše plakaly. Když byl hrob asi půl metru hluboký, vložili muži mrtvolu do něho a zahrabali ji pískem, jejž posypali střelným prachem. Domní-

vají se Rualové, že zápach střelného prachu chrání mrtvolu, zastrašujíc hyeny, takže hrob nerozhrabou a mrtvoly neohlodají. Dokončivše tuto smutnou práci, vhoupli se mužové do sedel, ženy do nosítek a ujížděli rychle za stěhujícím se kmenem, aniž se byli po mrtvém ohlédli. Mimo ně se nikdo pohřbu nezúčastnil, nikdo zesnulého k hrobu nedoprovázel. A přece to byl udatný bojovník a štědrý hostitel... Ale pravému bduimu se hnusí mrtvý, byť to byl i jeho otec.

»Co pak má kmen z mrtvého? Že musíme všichni zemříti, víme; proč bychom si měli pohledem na mrtvolu ztrpčovati radost ze života,« prohodil kníže.

Nové ležení bylo zbudováno v pískovém rameni Arejž.

Ráno jsme znova putovali. Velbloudice s nákladem kráčely jen zvolna a musili jsme často závěje a prohlubně obcházeti. Nový tábor jsme zřídili ještě v písku. Teprv následujícího dne jsme dorazili do kotliny u studnic al-Haudža. Je jich tam několik set, neboť kdekoliv se kope, všude se přijde na vodu. Není to voda pramenitá, nýbrž dešťová, která se udržuje pod štěrkem, stéká pozvolna do studnic a naplňuje je asi na půl metru. Některé studnice jsou 2 m, jiné až 15 m hluboké. V těchto bývá nejvíce vody. Mělké se zasypávají, i musí se každý rok znovu čistiti. Kníže vyslal již odpoledne dva otroky, aby pro něho obsadili tři nejlepší studny. Totéž učinil i Adúb eben Medžuel. Jeho otec před lety vyčistil nejhlubší zasypanou studnici a od té doby patřila tato jeho rodině. I jiní rodové spěchali ke studnicím, aby tu neb onu obsadili a při ní pak svůj stan postavili.

Sotva určil Núri místo pro svůj stan, přijeli k němu otroci, které vyslal, aby i okolní studnice pro jeho kmen obsadili. Čeleď Hlese ze Šarárátů vypravila k němu posly s nabídkou, že bude stříci jeho stád na svých pastvinách. Bratr náčelníka Eben Krejtána jel vždy za knížetem a neodvážil se přisednouti k ohni, u něhož se ohříval kníže nebo v jeho přítomnosti promluviti. A přece byl Solejmán eben Krejtán nejbohatší a nejpyšnější bojovník svého kmene... Ale Núri byl orel, on pak pouze havran.

Od 12. do 15. února jsem svého stanu skoro ani neopustil. Psalť jsem zprávu o své poslední vědecké výpravě. Kníže mne denně navštěvoval. Oznámil, že podnikne velký nájezd na jih a že bych ho měl doprovázeti. Byl jsem tomu rád, domnívaje se, že se přece jen dostanu na pohřebiště al-Medženne.

Naše velbloudice byly odehnány na vzdálenou pastvu. Doprovázel je Eben Krejtán a vrátil se s nimi teprve v pondělí k večeru, aby je napojil. Ke knížeti přijelo asi třicet bojovníků, chtějících se s ním vypraviti na zamýšlený nájezd, ale Núri se k němu neměl. Pohněvaní bojovníci tvrdili:

»Inu, nemůže se odloučiti od své mladé ženy.« kdežto Núri mi pravil, že dosud nedošla jeho výzva k účasti na nájezdu ke všem čeledím.

V sobotu a v neděli přijeli náčelníci různých čeledí Šarárátů, aby pozdravili knížete a nabídli mu své služby. Jednal s nimi dosti pánovitě a nevšiml si jich celého půldne. Seděli v jeho stanu, kdežto on se bavil v mém velkém stanu se svým předním otrokem Hmárem a písařem Džuádem. Do mého malého stanu nechtěl jíti, boje se zlého zápachu tohoto stanu. Když jsem totiž obvazoval ránu svému pastýři, převrhla se lahvice s jodoformem a vyteklo z ní trochu na koberec. Odtud onen zlý zápach, jehož se nejen Núri, ale i ostatní beduové tak obávali. Kníže se mne ptal zcela vážně, zda se tímto zápachem neotevrou rány jeho starších bojovníků. Ničeho se neobávají poranění a nemocní beduové tak, jako zlého zápachu. Proto vytahují svůj šátek nad bradu, ba až nad nos, zacpávají si nosní dírky a přidržují je i prsty, přiblíží-li se jim osoba, jejíhož zápachu dosud neznají. Vzal jsem s sebou za dárky pro ženy několik krabic voňavých mýdel. Byly uloženy v jediném měchu a jejich zápach byl tak pronikavý, že se beduové na pochodu vyhýbali velbloudici, nesoucí tento měch, aby si neuškodili. A přece kde kdo toužil po kousku tohoto mýdla a Nauáf mne prosil, abych mu poslal několik do Džoufu, aby mohl jimi podělit ženy a dcery tamních usedlíků.

Núri mi oznámil, že se vydáme ve čtvrtek 18. února na nájezd, neřekl mi však, proti kterému kmeni. Povídalo se, že přepadneme Htejmy, ale nikdo nevěděl nic určitého. Bylo jisto, že potáhneme kolem osady Tejmy, proto mne znova vybídl, abych ho doprovázel.

»Proti nám jsi podnikl nájezd s Ál Fájez ze kmene Beni Sachr, tu myslím, že mne doprovodíš proti mým nepřátelům.«

Domnívaje se, že budu moci pracovati v Tejmě, prohlásil jsem hned, že pojedu ssebou. Zprávy o věcech v Tejmě si odporovaly. Solejmán eben Krejtán vypravoval, že tam zuří občanská válka, kdežto poslední neděli přijel do našeho tábora od jihu Šarári, zvěstující, že byl Abdarrahmán, náměstek

eben Rašídův, z Tejmy vypuzen a že tam vládne Eben Rummán. Ten byl osobně spřátelen s Núrim, i mohl jsem se nadíti, že mne přátelsky přijme.

Chtěje si načrtnouti zeměpisnou mapku krajů, jimiž jsme měli na nájezdu táhnouti, pozval jsem k sobě staršího Kuéčbiho, který po několik let tábořil s Ueld Slejmán a Ueld Ali a tamní místopis dobře znal.

Pokuřoval zapáchající tabák z divné, krátké dýmky. Jeho krátká dýmka se mu uprostřed, kde se stékala močka, rozlomila. Odlomenou špičku nahradil kouskem kosti zaječí, zastrčil ji do úlomu hlavičky a obšil kouskem kůže, aby se nehýbala a kouř tudy neucházel. Kost držel v ústech a do zbylého kousku kameninové dýmky cpal tabák.

Ve středu k večeru přijelo ke knížeti dvanáct bojovníků Ueld Slejmán, aby urovnali různé spory, vypuklé mezi jejich kmenem a Rualy. Obávaliť se, že by je mohl kníže přepadnouti. Pozdě večer ke mně přišel Džuád, písař knížete, a žádal mne jeho jménem, abych uložil veškeré ručnice a revolvery, kterých nevezmu na nájezd, v jeho stanu, v němž zbudou po odjezdu pouze dvě ručnice, poněvadž Nauáf vzal četné zbraně ssebou a ostatních že bude třeba na zamýšleném nájezdu. Oznámil jsem mu, že mi zbývá pouze jediná ručnice a jediný revolver, které uložím ve stanu Núriho, ale že si je hned vezmu, jakmile bych jich potřeboval. Kníže souhlasil s touto podmínkou, i odevzal jsem mu obé. Núri toužil po mých zbraních a byl by je rád po něčem všechny dostal.

Nazítří jsme byli všichni připraveni k odjezdu na válečnou výpravu a očekávali jsme pouze povelu knížete, kdy bychom sedli na velbloudice. Kníže se neukazoval. Vyjednával ustavičně s Ueld Slejmán. Teprv k desáté hodině vyšel ze svého stanu a rozkázal: »Jízdní velbloudice na pastvu!« Na moji otázku po příčině odpověděl:

»Zamýšlel jsem přepadnouti Htejmy a při návratu i Ueld Slejmán; s tímto kmenem jsem se smířil, nemám tudíž příčiny, abych jim jejich stáda ukořistil. O Htejmech a Arabech Sirhán abu Šáma nemohu nic přesného zvěděti. Jedni vykládají, že táboří obojí jižně od al-Ela, jiní je hledají v okolí Chajbaru, a opět jiní říkají, že dlí v horní části údolí Rma. Proto jsem požádal Ueld Slejmán, aby se přesně vyptali na jejich ležení a podali mi do 8 dnů zprávu. Pak se rozhodnu, zda se proti nim vypravím, či nikoliv!«

Jeden z bojovníků Ueld Slejmán přišel ke mně do stanu s vybídkou, abych ho doprovázel, že mne bezpečně dovede do Medíny, Chajbaru a Hájelu. Na mou otázku:

»Jsi spřátelen se všemi čeleděmi Šarárátů, Htejmů a Šammarů?« pravil:

»Znám skoro všechny. S některými žiji v míru, s jinými válčím.«

»To by ses bál vésti mne pastvinami čeledí, s nimiž válčíš,« dal jsem mu za odpověď a odebral se ke knížeti, abych se s ním poradil.

Núri pravil, že by přece bylo lépe, kdybych počkal ještě osm dní a doprovázel ho na nájezdu, než abych opustil své lidi, svá zavazadla a vydal se do neznáma s mužem, jenž není s to, aby mne dovedl tam, kam slibuje. I rozhodl jsem se, že ještě počkám.

Obraz 36. — Aude al-Kuéčbi.

Velice jsem toužil, abych mohl odjeti hned na východ, prozkoumati též východní část pouště a zakončiti svou mapu i v tomto směru. A přece bylo třeba i tu čekati. Území od pohoří Tauíl na západě až ke studnicím as-Sammít na východě dostalo vydatný skorý déšť a v posledních dvou týdnech prý tam podle doslechu rovněž dvakráte pršelo. Proto se tam chtěl stěhovati kníže Núri se svou čeledí, jakmile by stáda spásla kraj al-Chunfa. Až bychom tábořili na východě, mohl jsem snáze vykonati nájezd k severu do východní polovice pouště a nehrozilo mi takové nebezpečí, jako kdybych se tam byl odebral samoten s vůdcem. Jeda z Chunfy k východu, byl bych se ubíral neustále při hranicích různých čeledí Šammarů, přiblížil se pastvinám kmene Zefír a tito všichni byli nepřáteli Rualů a tudíž i mými. Mimo to bylo naprosto nemožno, abych našel v Chunfě průvodce, jenž by mne byl chránil přede všemi čeleděmi Šammarů.

Po oba následující dny jsem sbíral zprávy o krajích východně a severovýchodně od Džoufu, načrtával si zeměpisné

mapky, opravoval je podle údajů různých zpravodajů a doplňoval, kdykoliv se mi naskytla příležitost.

V sobotu 19. února přivedlo šest bojovníků všechny jízdní velbloudy družiny Nauáfovy. Nauáf prosil, aby se Núri utábořil buď v oase al-Džouf nebo nablízku a mu tak svou přítomností dodal více vážnosti. Zdálo se mi, jakoby Núri svému synu hrubě nedůvěřoval a na něho žárlil. Nauáfovi se kupily v Džoufu den ode dne větší obtíže. Aude al-Kuéčbi (obr. 36), můj starý známý a zpravodaj, jenž právě z Džoufu přijel, mi vykládal, že se mnoho stoupenců Nauáfových přidalo k jeho odpůrcům; nemohlť snésti pánovitosti a lakotnosti Eben Kaajjedovy. Odpůrci prý podnikali každou noc útoky na Nauáfa, takže tento nesměl svého pevného domu ani opustiti a trpěl nedostatkem potravin. Nauáf mne prosil, abych vylíčil jeho otci, jak se má zle a ho přiměl, aby se ihned dal na pochod k Džoufu. Ale Núri odkládal. Mně se vymlouval, že čeká na odpověď Ueld Slejmán a též na návrat posla od Eben Saúda, ale černoch vařící jemu kávu tvrdil:

»Nestará se leda o svou mladou ženu a o svůj kožich, na němž tak rád odpočívá.«

V neděli přijel Mindíl al-Kati z Džoufu a přinesl knížeti písemnou i ústní prosbu Nauáfovu, aby mu poslal potraviny a peníze. Núri si dal v mém stanu dopis přečísti, slyšel ústní zprávu, ale nepodnikl nic.

V pondělí odpoledne k nám dorazili čtyři posli náčelníka Ál Auádži z Ueld Slejmán oznamujíce, že osvobodili velbloudy nějaké čeledi Rualů. Byla přepadena od Šammarů, jež vedl Eben Rmál a ztratila skoro veškerá stáda. Vítězní Šammarové navštívili za návratu tábor náčelníka Ál Auádži, s nímž žili v přátelství. Jakmile tento zahlédl na velbloudech vpálené odznaky čeledi Rualů, s nimiž právě uzavřel nový mír, žádal Eben Rmála, aby mu vydal veškerá ukořistěná stáda, poněvadž by ho mohli Rualové viniti, že porušil mírovou smlouvu, poskytnuv pohostinství jejich nepřátelům, Šammarům. Eben Rmál odmítl; došlo k boji, v němž byl Eben Rmál poražen a na útěk zahnán. Ueld Slejmán vrátili yvproštěná zvířata Rualům, ale Eben Rmál jim vyhlásil válku.

V pondělí přišel ke mně Trád eben Sattám a stěžoval si na Abdalláha eben Talál. Abdalláh si vzal za ženu dceru Núriho, která si naříkala, že s ní špatně nakládá, načež od něho utekla. Dlela ve stanu svého otce a nechtěla se k Abdalláhovi vrátiti. I hledal si jiné děvče. Zamiloval se do vlastní sestry

Trádovy a přišel v neděli k němu požádat ho o její ruku, neboť Trád zastupoval u své sestry zemřelého otce. Než děvče ho nechtělo; proto ho Trád odmítl, ale Abdalláh prohlásil, že ji pro sebe vyhradil, hned jak se narodila, a že nedovolí, aby se provdala za koho jiného; že má na ni největší právo.

Od několika dní bydlila ve stanu Núriho i jeho druhá dcera. Byla sedmnáctiletá, štíhlá, ale měla bolavé oči. Jako děvče se provdala za Fáresa, syna knížete Fahada. Po smrti Fahadově uprchla svému muži do stanu otcova. Když jsme tábořili u Dmejru, oženil se s ní Mišref eben Kurdi, ale před pěti dny mu utekla a nechtěla se vrátiti, ačkoliv ji otec nutil, a Mišref, jenž ji měl upřímně rád, za to prosil.

V úterý večer k nám přišel Eben Dugmi, jenž tábořil východně od dešťové studnice aš-Šubeče, se vzkazem od Ueld Slejmán, že Arabové Abu Šáma odtáhli k západu do sopečného území a Htejmové že napájejí svá stáda ve studnicích údolí al-Džlás v Chajbaru. Podrobnější a bezpečnější zprávu že přinese v několika dnech některý Sulejmáni.

Ve středu v poledne přišel posel od Nauáfa a vypravoval, že je jisto, že byl Hmúd eben Subhán, ministr knížete Eben Rašída, v Hájelu otráven. On to byl, jenž zachránil chlapce Saúda, syna Abdalazízova, a prchl s ním i s jeho matkou, svou sestrou, do Medíny. Odtud se vrátil v létě 1908, zabil knížete Saúda eben Rašída a prohlásil svého svěřence Saúda za knížete. Jemu se podařilo zachrániti poslední zbytky někdejší říše Eben Rašídovy a od něho očekávali spásu všichni usedlíci. Byl prý otráven na popud svého ctižádostivého bratra Zámela již před dvěma měsíci. Smrt jeho byla tajena a on prohlašován za těžce nemocna. Když zvěděli konečně všichni, že je mrtev, přidávali se jednotlivě k Eben Saúdovi, nepříteli Eben Rašídovu. Náčelníci z Máredu a al-Chadne v Džoufu prý znova vyjednávali s Nauáfem a i ze Skáky prý dostal utěšenější zprávy. Chtěje své odpůrce k povolnosti přiměti, prosil Nauáf knížete znova, aby konečně táhl k Džoufu a utábořil se aspoň na několik dní v okolí města. Vychvaloval pastvu jižně a jihovýchodně od oasy. Severovýchodní pomezí pouště Nefúd, zvané Labba, prý bylo hojně zavlaženo a slibovalo vydatnou pastvu.

Ve středu odpoledne jsem zašel k východnímu sedlu tabulového kopce Umm al-Kúr (obr. 37, 38, 39), kde mi chtěli lovci rualští ukázati velikou jeskyni. Nenašel jsem jí, ale přinesl

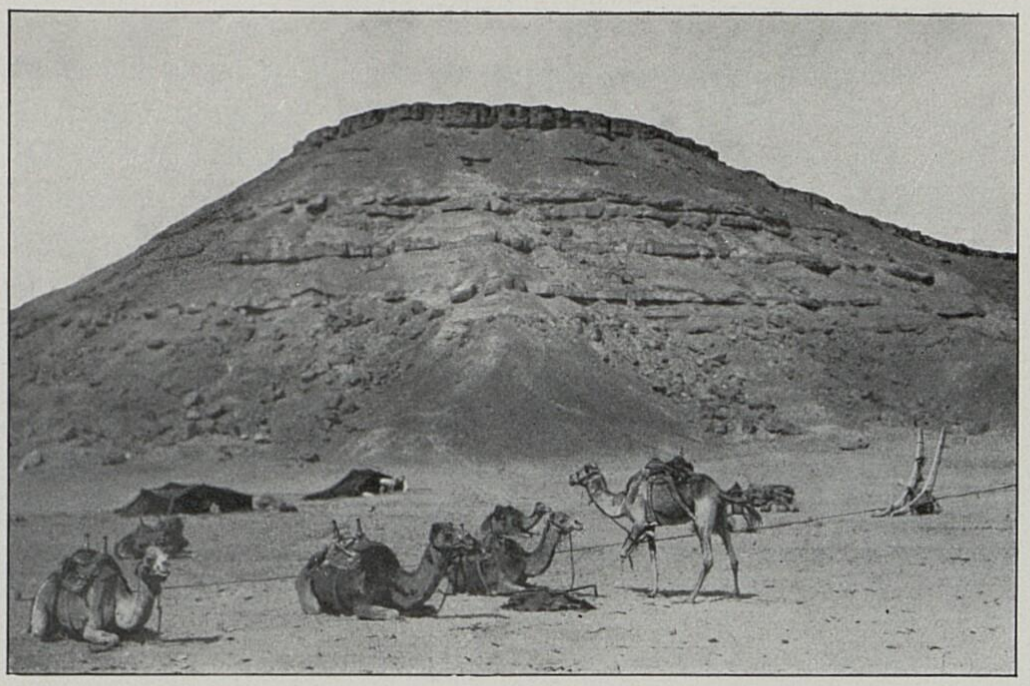

Obraz 37. — V našem táboře.

Obraz 38. — V našem táboře.

jsem několik kvetoucích bylin a různé nerosty. Ve svahu hory je v měkčích vrstvách plno jeskyní. Šaráráté do nich schovávají své zásoby, jichž právě nepotřebují. Rualové, mužové i ženy, dospělí i děti, pátrali denně po ukrytém majetku Šarárátů a brali, co našli. Na několika kamenech jsem zpozoroval prosté obrazce velbloudů, gazel, kozorožců, ba i lva tam kdosi znázornil. Hledal jsem dlouho nápisy, nenašel však nic. Jeden z mých společníků prý zahlédl stádo dvanácti kozorožců, i vypravilo se s večerem 30 mužů na lov, než vrátili se ve čtvrtek odpoledne zmořeni bez kořisti.

Za nocí vanul pravidelně silný západní vítr, jenž se několikráte stočil od severovýchodu a četné stany poškodil. Stany knížete, Hmára abu Auád a několika jiných byly strženy, ale obyvatelé stržených stanů spali klidně pod střechou stanovou. Jen když vichr navál na střechu mnoho písku, takže je tísnila, a nemohli již dýchati, vylézaly ženy zpod střechy, střepaly písek a zmizely opět pod stanovou látkou.

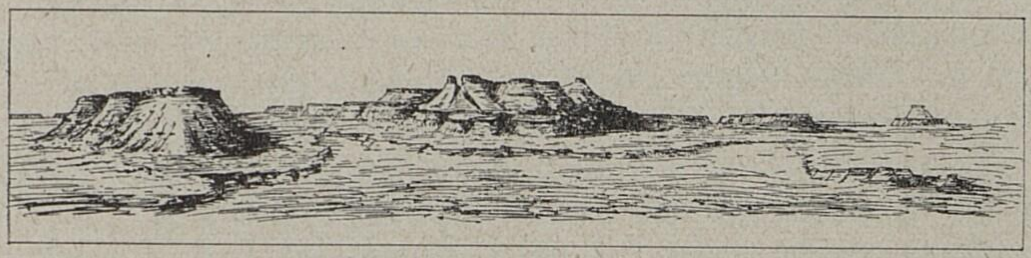

Obraz 39. — Hora Umm al-Kúr.

Aude abu Tájeh.

V pátek ráno mi kníže oznámil, že nepodnikne nájezdu a že v neděli potáhneme do okolí Džoufu. Odpoledne téhož dne sestoupilo před jeho stanem šest jezdců na velbloudech. Byl to Aude abu Tájeh, vrchní náčelník kmene Huétát, se svou družinou. K večeru dal pro něho kníže poraziti tučnou velbloudici. Zakázal sice veřejně a výslovně, aby se nikdo neopovážil vzíti si z ní masa, a přece zmizelo více než půl velbloudice dříve, než byla úplně stažena. Maso si rozebrali otroci a kováři.

Ráno přišel ke mně písař knížete s prosbou, abych prohlédl poraněnou ruku jeho hosta Audeho. Odebral jsem se do stanu knížete, kde mi Aude ukázal svou zavázanou pravou ruku. Přepadl Htejmy a uloupil jim několik stád velbloudů. Ale u pohoří Misma se utkal s nájezdnou četou Šammarů,

jejíž vůdce mu v boji roztříštil pravý loket. To se stalo před 52 dny. Rána se sice zevně zatáhla, ale ruka zůstala oteklá a nechtěla se pohybovati. Na pěti místech bylo viděti hluboké jízvy, jak si ji pálil ohněm, což však nic nepomohlo. Naříkal si, že ho ruka bolí, obzvláště v noci. Pozval jsem ho do svého stanu, přiložil vhodný lék, ruku obvázal a radil mu, jak by ji měl opatrovati. Potom jsem s ním hovořil o svém úmyslu navštíviti oasu Tejma a pohřebiště al-Medženne. Kníže mi při tom pomáhal. Dotazoval jsem se, co se v Tejmě děje, jakož i na Araby, tábořící v jejím okolí. Poněvadž si Aude přál, abych u něho delší dobu zůstal a mu ruku ošetřoval, vyzval mne, abych ho provázel, a to nejprve do jeho tábora a odtud s jeho lidmi do Tejmy, kam bych mohl doraziti podle jeho údajů ve dvou nocích. Kníže souhlasil s výzvou, i rozhodl jsem se, že použiji příležitosti a jal jsem se chystati potřebné přístroje a zásoby, abychom mohli již zítřejšího dne odjeti.

Kníže se mne dotazoval, jak mi chutnalo velbloudí maso, které mi poslal. Děkoval jsem mu za kost, prose za odpuštění, že za maso děkovati nemohu, poněvadž jsem masa nedostal ani půl rotolu. Kníže tvrdil, že mi poslal hned, jak byla stažena přední polovice velbloudice, celou levou přední nohu a nemohl pochopiti ani on, ani já, jak s ní mohlo zmizeti maso cestou od jeho stanu do mého pouze 34 kroky dlouhou.

K večeru jsem opět hovořil s Audem a zvěděl, že Abdarrahmán, náměstek Eben Rašídův, vnikl s četou otroků znova do Tejmy a vypudil Eben Rummána. Tato zpráva nepotěšila ani mne, ani Núriho, neboť jsme nevěděli, jak se ke mně Abdarrahmán zachová. Aude myslil, že se neodváží mne zahnati, ale připouštěl, že by mne mohl podržeti v Tejmě jako rukojmí. Byl prozatím sice v Tejmě neomezeným pánem, ale věděl, že odtud bude za nedlouho vypuzen a pro tento případ se mohl zabezpečiti. Kdyby byl býval Núri se silným davem nájezdníků přitáhl k Tejmě aneb se nablízku utábořil, byl bych se mohl s větší jistotou nadíti, že budu moci klidně pracovati. Když však Núri a Rualové odtáhnou k severu, nebude Abdarrahmán dbáti leda svého chvilkového prospěchu? Tyto úvahy přiměly Núriho, že mne srážel s cesty do Tejmy, řka:

»Snad ti, Músо, Alláh pošle vhodnější příležitost, až se Nauáf oasy zmocní a tam svého náměstka ustanoví.«

Nezbylo mi leda uznati radu Núriho a odmítnouti cestu s Audem. Aude sám mne chrániti nemohl a Eben Rašíd rov-

něž ne, poněvadž se Abdarrahmán vzepřel nynějšímu výkonnému ministru Zámelu eben Subhán a chtěl si Tejmu přisvojiti. Aude vypravoval, že náčelník Ál Fežír ze kmene Ueld Ali se chce přidati k Rualům a táhnouti s nimi do Labby a Hamádu, poněvadž není jihozápadně od Tejmy žádné pastvy. I kníže o tom dostal zprávu od Ueld Ali. Zdálo se nám proto, že bude možno, abych ukončiv své práce ve východní části pouště, počátkem léta odtáhl s Ál Fežír na jihozápad, navštívil Tejmu a jeho území a vrátil se snad z al-Ela do Damašku. Do té doby že Alláh rozhodne, kdo bude a zůstane v Tejmě pánem.

Núri prohlásil, že pobudeme ještě několik dní na témže tábořišti, poněvadž prý nemůže opustiti svého vzácného hosta a spojence Audeho abu Tájeh, jenž k němu přišel na návštěvu. Aude požadoval, aby mu Rualové vrátili několik velbloudic, které odňali jeho manželce a jejím průvodcům. Měl za ženu dceru Eben Rmála, náčelníka Šammarů, která navštívila svého otce. Když se vracela, doprovázelo ji několik příbuzných ke studnicím al-Assáfijje. Tam se potkali s nájezdní četou Rualů, kteří vedli válku se Šammary. I vrhli se na průvod ženy Audeovy, oloupili Šammary o vše a vzali i dvěma otrokům nejlepší jízdní velbloudice.

V pondělí 1. března zazněly v táboře jásavé pokřiky žen. Vrátil se Dlejjel eben Medžuel, který byl od delší doby prohlašován za mrtvého. Podnikl před 32 dny s 38 průvodčími nájezd proti Šammarům al-Aslam, tábořícím na jihovýchodním okraji Labby. Překvapili menší čeleď Šammarů a ukořistili čtyři stáda, v nichž bylo mnoho velbloudat. Mláďata nemohla tak rychle spěchati, jako staré velbloudice, proto byli nájezdníci nuceni ubírati se pomalu. První a druhou noc bděli všichni na stráži se zbraní v rukou, neboť se obávali útoku pronásledujících je Šammarů. Třetí noci, kdy myslili, že již jsou v bezpečí, je však Šammarové dohonili, obklíčili i nezbylo jim, než aby se vzdali bez obrany. Jen několika se podařilo uprchnouti na jízdních velbloudicích; ostatní byli všichni zajati, mezi nimi i vůdce Dlejjel. Ráno jim Šammarové svlékli veškeré šaty a odjeli s kořistí, nestarajíce se, co se s nimi stane. Několik jich zahynulo žízní, ostatní pak bloudili různými směry. Dlejjela potkali dva Slubové a přivezli ho do osady al-Kára, kde se ubytoval v domě náčelníka Záhera eben Selím, s nímž se znal od několika let. Přede dvěma lety se zamiloval do Zeby, sestry Záherovy, ale její otec nechtěl dovoliti,

aby se za něho provdala. Dospěv se Sluby do Káry zvěděl, že otec Zebin před krátkou dobou umřel, i prosil bratra své milé o její ruku. Záher svolil a Dlejjel se s děvčetem ihned oženil. Po sedmi dnech se vydal do Džoufu a odtud s kupcem velbloudů do svého stanu k nám. Jeho matka, vdova, která neměla mimo něho dětí, jásala radostí nad jeho příchodem, a bratr jeho zabitého otce porazil hned velbloudici, kterou slíbil Alláhovi, vrátí-li Dlejjela živého a zdravého.

V úterý jsem jel s Daudžánem, synem Hmárovým, na koni knížete do jižních skal, abych hledal kvetoucí byliny. Nebylo to snadno, poněvadž jsme se příliš vzdáliti nemohli a na 5 až 10 km jižně od studnic bylo vše úplně spaseno. Jen v nepřístupných roklích se byliny uchovaly, takže jsem se vrátil s kořistí dosti hojnou.

Dešťové studnice al-Haudža mají málo vody, která je v mnohých slaná a hořká a jedině ve dvou nasládlá. Poněvadž kníže již v sobotu oznámil, že se budeme stěhovati, přicházeli ustavičně velbloudi k vodě, aby byli napojeni. Beduové přinášeli své měchy, aby je naplnili, neboť jsme se měli teprv po šesti až devíti dnech dostati k vodě. Když se náš pastýř Mufazzi s velbloudicemi v úterý večer vrátil, byla voda jen v jediné studnici a ta byla obklopena velbloudy knížete. Pouze na jeho výslovný rozkaz připustili jeho pastýři má zvířata k vodě. Než se napojila, byli skoro všichni beduové se stany i zavazadly pryč.

Nedostatek vody.

Kníže seděl u mne, až byl můj majetek naložen, načež jsme odjeli k severovýchodu. Již zdaleka jsme pozorovali, že se nákladní velbloudi kupí a poděšeně pobíhají. Plašili se a po chvíli jsme zvěděli příčinu. Na příkrém chodníku vedoucím z kotliny na planinu byl jeden z velbloudů svým vlastním nákladem stržen a zlomil si levou zadní nohu. Otroci složili jeho náklad, ale nemohli ho s úzkého chodníčku odstraniti. Na levo se vypínala příkrá stráň, na pravo pak zela rokle na 30 m hluboká. Nahoru ho vytáhnouti nemohli, dolů po chodníku by to bylo šlo těžko; a bylo jim přece líto těžce raněného zvířete, které bolestí žalostivě naříkalo. Nezbylo leda, aby je dorazili, na chodníku stáhli, rozsekali a jednotlivé části jeho nákladu a masa vynesli a na planině teprv na jiné zvíře naložili. Nemohouce přiměti ostatní vel-

bloudy, aby vystupovali vedle těžce raněného lkajícího druha, hledali otroci jiný chodník a vyváděli velbloudy po jednom nahoru. My jsme je předjeli a utábořili se na jižním okraji pískového ramene Arejž.

Ve čtvrtek jsme se dali na cestu pískovou pouští. Kníže určil tábořiště v rozsáhlé dolině (obr. 40). V pátek jsme postavili stany již v pohoří at-Tauíl.

V sobotu se k nám na pochodu přidružilo několik mužů z čeledi Dugmán.

Obraz 40. — Núri určuje tábořiště v pískové dolině.

»Kéž Alláh prodlouží Tvůj život, ó Núri!« začal nejstarší. »Byli jsme předevčírem přepadeni od Šammarů. V našem malém táboře dleli pouze čtyři mužové. My všichni ostatní jsme si vyjeli na lup. Alláh dovolil a Šammarové si snadno přisvojili naše stáda.«

»Vzali vám i stany?« ptal se Núri.

»Nikoliv. Když se vrhli na stany, postavily se na odpor všechny ženy. Ozbrojivše se tyčemi stanovými, bránily svůj majetek a zabily několik útočníků. Naši čtyři kamarádi jim dobře pomáhali. Podívej se na tamhle ten větší keř! V něm seděl jeden. Tam v tom natáhlém druhý a druzí dva za tam těmi skalisky. Ze svého úkrytu stříleli na útočníky. Tady

v pravo od nás ještě vidíš krev Šammariho, kterého ženy utloukly.«

»Stáda jste ztratili?«

»Ano. Odehnali je jako kořist.«

Nedaleko naší cesty se bělala ohlodaná lidská hlava. Náležela zabitému Šammarimu. Nebyl pohřben. Stal se kořistí dravých ptáků.

Východní polovice pohoří at-Tauíl ubývá a bude časem kořistí Nefúdu. Pískovcové skály se drobí (obr. 41), mění se v písek, vítr jej odnáší, kdežto pískem přineseným od západu zakrývá jejich západní, východní i severní stranu pomalu sice, ale důsledně. Z jemného písku tvoří závěje, kopce a doliny.

V poledne jsme s knížetem pozorovali svými dalekohledy okolí, pátrajíce po pasoucích se velbloudech nebo po ležení. Beduové i příbuzní knížete neměli vody a Núri by byl rád aspoň pro svůj stan dal z ležení vody donésti. Zahlédl jsem svým dalekohledem na severozápadním plochém hřbetu velbloudy s náklady a ženskými nosítky.

»Hle, Núri, tamo v levo od severu se stěhuje některá čeleď Rualů.«

Kníže se díval v tutéž stranu svým dalekohledem, nespatřiv však nic, nechtěl věřiti a žádal, abych mu půjčil svůj triedr. Chtěje ukázati svým otrokům, že se obejde bez mé pomoci při úpravě čoček, zřídil si je tak špatně, že nic neviděl.

»Divím se ti, Múso, že takového dalekohledu užíváš. Pouhým okem vidím více než ty svým dalekohledem. To můj je mnohem lepší.«

Znaje ho, neodporoval jsem mu. Věděl jsem, že se za krátko přesvědčí a svůj výrok před otroky odvolá. Jako každý bdui opovrhoval i on věcí, jejíhož užitku hned nepochopil, anebo s níž si nevěděl rady. Tak vyměnil Mannlicherovu karabinu, kterou ode mne dostal darem, za starou ručnici vojenskou a druhou si dal upraviti pouze na jednu ránu. Když však stříleje z mé karabiny do terče, zasáhl vždy cíl, zvolal s jásotem:

»Při sám Alláh, lepší ručnice než tuto matku šesti ran jsem dotud neměl. Sedni, Ámere, na klisnu a jeď hned k Adúbovi, ať mi vrátí mou vyměněnou karabinu. Jen kdyby byl zvuk té karabiny, Múso, trochu silnější. Je příliš slabý a

přece se u nás povídá, že čím silněji výstřel zahučí, tím mocnější a nebezpečnější je i rána.«

Núri byl zvyklý na špatný černý střelný prach, kdežto v nábojích, které jsem přinesl, bylo použito šedého bezdýmného prachu.

Odpoledne jsme zpozorovali k severovýchodu a východu husté mraky, jakož i pruhy táhnoucí se od nich k zemi. Pokrývaly celý kraj, ba zdálo se, že se ho až dotýkají. Domníval jsem se, že se před námi rozpoutala bouře a vydatný déšť že

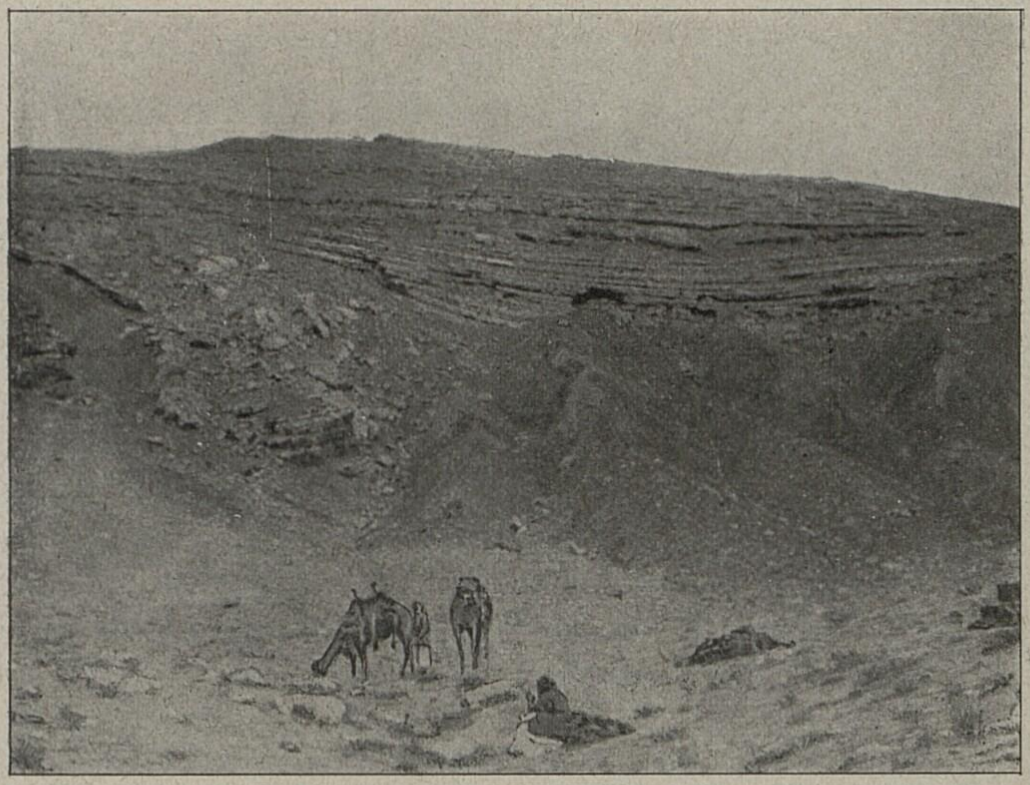

Obraz 41. — V pohoří at-Tauíl.

svlažuje kraj, do něhož se ubíráme. Byla to bouře, ale písková. Ani kapka deště nespadla.

Klisny a děti našich kamarádů trpěly žízní. Několik mužů se vydalo k severu ke skalní trhlině, která bývá naplněna dešťovou vodou. Vrátili se zmořeni se zprávou, že v ní nenašli ani kapky.

Rualové umějí snášeti hlad i žízeň, ale žízně se bojí více než hladu, proto dávají na vodu veliký pozor, obzvláště jsou-li na pochodu.

»Na loupežných výpravách,« povídal Mindíl, »dbá velitel, aby každý dostal stejné množství vody. Při západu slunce

vybere oblázek, vloží jej do dřevěného hrnku a nalije vody až se zahrouzí. Toť podíl každého muže.«

»A co, dojde-li i tato voda? Jak se ubráníte žízni?«

»V největší bídě, Músо, zabijeme velbloudici, vyřežeme jí báchor, vložíme jej do pláště, vymačkáme z něho tekutinu do koženého měchu a necháme ji vychladnouti a se ustáti. Je-li řídká, pijeme ji, je-li příliš hustá, aspoň nozdrami ji vtahujeme do krku. Já, to jest Mindíl, jsem pil osmkrát takovou vodu a není Ruejliho, jenž by jí nebyl aspoň jednou okusil.«

»Jak si pomáhají pěšáci, nemající velblouda k zabití?«

»Ah, těm je hůře. Kéž se Alláh nad takovými chudáčky slituje! Přihodilo se to před nedávnem čtyřem bojovníkům z rodu Eben Bnejje. Byli při nájezdu odraženi, ztratili velbloudice a zbraně a prosili Alláha, aby jim pomohl zachrániti holý život. Jeden měl pod košilí uvázán malý míšek, v němž bylo nějakých patnáct přehršlí vody. Utíkali pouští domů. Živili se různými bylinami a vždy po západu slunce se napili trošku vody, kterou chránili před sluncem i větrem pod košilí. Třetího dne jim zbyly ještě asi tři přehršle. Všichni měli žízeň a přece vybízeli druh druha, aby se napil; ale nikdo nechtěl píti věda, že voda pro všecky nestačí. Konečně se uradili, že ji vylijí. Učinili tak. Lízali rosu a šli dva dni bez vody. Bylo milostí od Alláha, že se jim to přihodilo na konci dešťového období, když ještě slunce příliš nepražilo. Po dvou dnech nemohli s místa. Vůlí Alláhovou je uviděli Slubové. Přinesli tekutého másla, kapali jim je do úst a až je mohli polknouti, dali jim i vody a zachránili jim život. Na podzim a v zimě vydrží člověk i tři dny bez vody, ale v horké roční době pouze jeden den a jednu noc, nanejvýš dvě noci a jeden den. Druhého dne mu vyschne hrdlo a umře.«

Před večerem odjeli otroci knížete do Džoufu pro vodu. Náš Mhammad je doprovázel. K našemu stanu přicházela žena za ženou a všechny prosily Násera o vodu, ale odcházely s prázdnou. Ani my jsme již vody neměli.

Ráno jsme sestoupili s pohoří at-Tauíl a utábořili se před polednem mezi nesčetnými maličkými pískovými kopečky. Zajeli jsme si s knížetem na nedaleký vyšší kopeček, abychom odtud pozorovali okolí. Cestou se mne Núri tázal, koho že jsem poslal pro vodu.

Uslyšev, že Mhammada, pravil:

»Toho jsi bratře, posílati neměl. Je to pes, jemuž nedůvěřuji.«

Mhammad se choval poslední dobou velmi nezpůsobně, ba pánovitě, začež jsem ho několikráte pokáral. Zdálo se, jakoby již neměl chuti uznávati mne za svého pána a jednal v mém stanu a s mým majetkem, jak se mu zlíbilo. Toho jsem mu strpěti nesměl, obzvláště když jsem měl oprávněné podezření, že si můj majetek přisvojuje aneb jiným rozdává. Předevčírem mi přinesl nádobu, abych ji naplnil cukrem pro černocha Hmára. Odmítl jsem jeho žádost s poznámkou, že se divím, proč mi nosí podobná přání, když přece ví, jak rádi všichni pijeme sladký čaj a že máme cukru málo a nikde v okolí ho nedostaneme koupiti. Na to mi odpověděl:

»Tož naplním nádobu svým vlastním cukrem, jejž jsem si donesl z Damašku; v poslední době si beztak sladím kávu svým vlastním cukrem.«

»Přišel jsi ke mně v Damašku skoro nahý; košile jsi neměl a přece jsi přinesl tolik cukru, že ti vystačil nejen na sedm měsíců, ale že můžeš ještě dnes takovou nádobu naplniti? Požehnán budiž, kdo tomu věří! To bys mohl zítra přijíti a říci, že máš svou kávu, rýži a jiné potraviny; že jsi si všechno přinesl z Damašku. Toho nestrpím. Moje velbloudice nosí jen moje věci a pro tebe a tvé druhy pouze vaše šaty a vaše kuřivo.«

Moje slova ho urazila velice, takže prohlásil:

»Nebudu píti ani tvé kávy, ani tvého čaje.« Odešel a nevrátil se až v noci.

V sobotu ráno mne pozdravili všichni moji lidé, jak je to zvykem, a jak jsem si toho přál, slovy: »Kéž dá Alláh, aby ti bylo jitro k prospěchu!«, načež se odpovídá: »Kéž Alláh i tobě dá, aby ti bylo jitro k prospěchu!« Mhammad mne nepozdravil a nedbaje mne, poroučel Náserovi a Mufazzimu, co by měli dělati. Když jsem mu krátce před odjezdem řekl:

»Proč jsi mne dotud nepozdravil?« odvětil:

»Zapomněl jsem,« a odešel.

Cestou si naříkal Túmánovi, že takového trápení nesnese a že se od nás v Džoufu odloučí. Když jsme se v neděli stěhovali, stěžoval jsem si knížeti na počínání Mhammadovo, i řekl mi:

»Již před delší dobou mne napadlo, že jedná s tvým majetkem úplně libovolně a rozhodl jsem se, že mu důrazně domluvím.«

Než jel do Džoufu, svěřil jsem mu 120 tolarů tereziánských, nebo jak jim beduové říkají abu šúše, aby tam pro mne koupil velbloudici, již jsme obhlédli za své poslední návštěvy, sůl a bude-li možno, i datle. Uslyšev to, poznamenal kníže:

»Toho jsi činiti neměl. Vždyť ti může snadno utéci s penězi anebo s velbloudy. Již včera jsem s ním mluvil a ho důtklivě napomínal, aby plnil své povinnosti. Než Mhammad je domýšlivý člověk suchého srdce, jenž nezná vděčnosti ani k Alláhovi ani k člověku. Prohlásil v mém stanu před náčelníky:

‚Nehledal jsem Músy a nehledám ho ani dnes.' Obořil jsem se na něho:

‚Tak mluvíš přede mnou? Alláh ti poslal tento výdělek. Nikdy se ti dotud tak dobře nedařilo a teď, když jsi se již poněkud napásl, se opovážíš takto mluviti? Co nevíš, ty pse, že se šejch Músa stal jedním z nás, že náleží do mé rodiny, že je to můj bratr a že každého ohnu, kdo by se před ním postavil? Ty mu budeš tak sloužiti jak toho od tebe za peníze, které ti platí, může požadovati nebo tě k tomu donutím. Kdyby ti denně po kousku masa řezal z tvého těla, nesmíš ani muknouti.'

»Tak jsem s ním mluvil, bratře,« vykládal mi kníže. »Ale ten chlap je proto tak drzý, že má mnoho peněz. Co o tom, Músо, nevíš?«

»Vím, že má dvě až tři zlaté libry.«

»Ó nikoliv. Mimo tyto peníze má ještě peníze jiné a sice zlato; nejméně dvacet zlatých penízů si uložil u muže, kterého znám.«

Tato slova mi pojednou objasnila mnoho, co mi bylo dosud temným. Mhammada pro mne najal al-hádždž Dáúd as-Sálem za následujících podmínek:

»Dostane měsíčně čtyři libry, bude se živiti v Damašku ze své mzdy a šaty si koupí rovněž ze svých peněz. Budeš-li s ním, Músо, po celou cestu spokojen, nahradíš mu, až se vrátíš do Damašku, co vydal za své šaty. Nemá vzíti ssebou do pouště peněz a v poušti nesmí míti žádného soukromého majetku. Najdeš-li u něho nebo u jiné osoby jeho soukromé peníze, můžeš ho vyhnati jako psa, aniž bys mu dal mzdy.« Jen pod těmito podmínkami jsem ho k sobě vzal, neboť jinak by mne byl mohl při každé koupi v poušti šiditi a peníze pro sebe střádati.

Když jsme z Damašku přijeli do tábora knížete Núriho v al-Gúta, přisahal mi před Nauáfem, že nemá leda třináct piastrů a v Dmejru přísahal opět, že nemá žádných peněz. A kníže mi nyní řekl, že si uložil u muže jemu známého dvacet liber a že nosí čtyři až pět liber v kapse. Odkud má tyto peníze? Zlato, které jsem ssebou vzal do pouště, jsem měl ukryto mezi fotografickými plotnami, léky a jedy, takže o něm nevěděl žádný z mých domorodých průvodčí. Pro různá menší vydání jsem si brával určitou částku, když jsem měnil fotografické plotny. Tyto peníze jsem nosil ukryty ve svém tlumoku, na kterém jsem spával a který býval v mém kulatém stanu. Do tohoto stanu nevkročil mimo knížete, Nauáfa, Túmána a Mhammada nikdo a přece jsem pozoroval, že se mi peníze z tlumoku ztrácejí. Nezastihnuv nikoho, nemohl jsem také nikoho podezřívati. Teprv nyní jsem poznal, kdo mne okrádá.

Vypověděv vše knížeti, prosil jsem ho, aby mi byl nápomocen při mém jednání s Mhammadem. Když se Mhammad v úterý z Džoufu vrátil, ptal jsem se ho před svědky, má-li soukromé peníze, i řekl, že nemá ani pary, poněvadž vše, co dotud dostal ze své mzdy, buď svým poslal anebo si za to šaty koupil. Zavolav knížete, tázal jsem se Mhammada znova před ním, má-li soukromé peníze. Odvětil drze:

»Nejsem povinen vykládati druhému o svém soukromém majetku. V Dmejru jsem si vypůjčil patnáct liber a vzal je ssebou do pouště a v Mijádínu jsem si vypůjčil deset liber, abych nebyl odkázán pouze na tvou libovůli.«

Na rozkaz knížete prohlédl Náser zavazadlo Mhammadovo a našel tam mnoho věcí, které se nám ztratily. Potom prohlásil kníže, že zlato u známého muže pro Mhammada uschované tak dlouho u sebe ponechá, pokud nedokáže, kdy a jak si je vydělal a vybídl Mhammada, aby té chvíle můj stan opustil a se nikdy nablízku neukázal. — Tak jsem ztratil posledního sluhu, jejž mi moji známí v Damašku doporučili. Pánové v Damašku neznají pouště a neznají svých vlastních lidí, neboť tito se zcela jinak chovají, když dlí několik dní v Damašku a zcela jinak, když v poušti velbloudy kupují anebo jich střehou. Mhammad směl zůstati v některém stanu na pokraji tábora potud, pokud se mu nenaskytne příležitost k návratu do vlasti.

V úterý 9. března jsme táhli severním směrem pískovými kopci, které byly pokryty keři a stromky gazy. Nikde v Nefúdu jsem neviděl tak silných pňů gazy jako v této končině. Mnohé měly přes půl metru v objemu. Přiblíživše se až k zasypané studnici Sfán, zahnuli jsme k severovýchodu a před polednem označil kníže nové tábořiště. Beduové měli hlad a žízeň. V mnohých stanech se poslední dva dny nepeklo a nevařilo, poněvadž scházela voda. Živili se pouze mlékem velbloudím a toho bylo málo. U knížete nestačilo ani pro dvě hříbátka. Klisny nebyly již dva dny napájeny. Všichni jsme čekali toužebně na příchod mužů vyslaných do Džoufu pro vodu.

Ve středu ráno hnali pastýři stáda velbloudů, kteří od poslední středy nepili, do Džoufu. Každý vzal hrst pšenice nebo mouky, aby ji dal odměnou usedlíkům džoufským čerpajícím vodu pro velbloudy. Náš pastýř Mufazzi si naložil čtyři měchy na vodu, které měl naplniti.

Ve středu večer mne kníže žádal, abych připravil pro »děvče«, totiž pro jeho mladou ženu, nějaký lék. Má prý horečku, chce pořád píti a odmítá každý lék. Připravil jsem jí chutný nápoj, který jí černoch Hmár zanesl. Kníže mi přednášel četné písničky a básně, jež jsme s Džuádem zaznamenávali. Velmi mne zajímalo, jak obhajoval kníže původnost jednotlivých slov a nechtěl připustiti, že by mohlo býti znění Džuádovo lepší. Ten uměl totiž mnohé básně a písně také, ale rozcházel se s knížetem jak ve slovosledu tak i v různých rčeních.

»A byť se toto slovo tam lépe hodilo, tož tam přece nenáleží. Tak, jak to pravím, jsem se tomu naučil a nechci, aby se co měnilo,« říkal kníže.

Ve čtvrtek večer jsem navštívil churavou manželku knížete. Ležela ve stanu své matky zakryta i s hlavou dvěma kožichy. Nechtěla mi ani ruky podati, abych mohl zkoumati její tepnu, ani jazyku ukázati. Naříkala si, že má žízeň a bolesti v jednotlivých kloubech. Na mou otázku, zda vypila lék, jejž jsem jí včera poslal, sdělila mi její matka, že tak učinily její sestry. Okusivše léku a poznavše, že dobře chutná, vypily prý jej spíše než jej mohla podati nemocné. Připravil jsem jí nový nápoj a přiměl matku, aby jí jej podala v mé přítomnosti.

K večeru se vrátili velbloudi od napajedla a Mufazzi přinesl vodu; ale jakou vodu! Byla žlutá a zapáchala hnilobou. A měli jsme ji píti. Mufazzi se vymlouval, že kníže pije tutéž vodu, poněvadž prý jeho sluhové naplnili vodní měchy z téže nádržky.

Kníže trval, aby Nauáf opustil Džouf a se k němu vrátil. Podle jeho rozkazu měl býti Nauáf již včera u nás, ale nechtěl tak učiniti, nýbrž požadoval od knížete peněz, nábojů a mouky. Kníže byl proto velmi roztrpčen a posílal do Džoufu posla za poslem. V pátek přišel opět posel od Nauáfa s listem, jejž jsem četl, poněvadž mne v něm žádal, abych mu dal nějaké hodinky. Nauáf prosil knížete úpěnlivě, aby ho ponechal v Džoufu, zásobil ho potravou a náboji a poslal k němu jeho matku a jeho synka Sultána. Přimlouval jsem se u knížete, aby splnil tuto prosbu svého hodného syna, ale dlouho to trvalo, než mi kníže slíbil, že o tom bude uvažovati a že snad vykoná, čeho si Nauáf přeje.

V sobotu ráno mne probudil řev velbloudů rozhořčených, že místo, aby šli volně na pastvu, mají býti opět sužováni nákladem. Měli jsme se znova stěhovati. Hledali jsme pastvu a žádné bohaté pastvy jsme dotud v pěti měsících nenašli. Pohybovali jsme se směrem skoro východním vyššími a nižšími závějemi pískovými, porostlými silnými starými stromy gazy. Provázely nás četné vlašťovky. Obletovaly naše velbloudice a chytaly mouchy. Poslední vlašťovky jsem viděl v polovici listopadu 1908. První jsem zpozoroval 27. února 1909 u al-Haudža; byly úplně šedivé, kdežto ony, které nás nyní provázely, byly zcela podobné našim vlašťovkám. Přenocovali jsme v široké dolině.

V neděli před odjezdem jsem byl svědkem nářku dvou velbloudic o totéž mládě. Černoch Dále zabil velbloudě, které bylo připouštěno k vemenu dvou velbloudic, aby se mohly obě dojiti. Byl to velbloudek slabých kostí, proto určil kníže, že bude odstraněn. Ukrutný Dále nezahnal velbloudic, nýbrž zabil jejich miláčka před jejich zraky. Stály u mláděte svíjejícího se v posledních tazích a lkaly nad bezprávím, jakého se ukrutný člověk dopustil. Skutečná matka kousala druhou, odháněla ji, vracela se k svému potomku, olizovala jeho nožky, zvedala ho za hřbet a naříkala dojemně, když se mládě svalilo. Ale i druhá nevlastní matka mláděte se blížila a naříkala zároveň s ní. Otrok i kníže odháněli velbloudice, než ty spěchaly vždy nejkratším směrem k velbloudku. Ko-

nečně mu Dále stáhl kousek kůže se hřbetu, zahrabal jej do písku, otíral kůži oběma velbloudicím o nos a hlavu a obě šly za ním, neboť je táhla vůně jejich miláčka.

Cestou mi Mindíl ukazoval v nížině al-Lájdža tábořiště a v něm místo, kde stál jeho stan, k němuž dovedl sousedova synka, vyprostiv ho ze zajetí.

»Tábořil se mnou, Múso, nějaký Šammari jako soused. Měl synka asi šestnáctiletého. Jednou jsem se vydal na lup do území Huétátů a vzal synka ssebou. Když jsme dorazili ke stádům Huétátů, poslal jsem synka na zvědy. Nebyl dosti opatrný; pastýři ho chytili a dovedli do tábora. Tam bylo několik Šarárátů, kteří ho poznali a Huétáté se dověděli, že jeho otec tábotí s Rualy, s nimiž tehdy válčili. Vyslýchali synka, jak se dostal k jejich táboru, než on mlčel. I spoutali mu nohy řetězem určeným ke spoutání koní, svázali ruce a uložili ho ve stanu otroka náčelníkova.

Nedočkav se návratu synkova, poznal jsem, že ho potkalo neštěstí. Schovav obě velbloudice, připlížil jsem se k pastýřům a zahlédl, jak právě vedli synka k táboru. Tábor byl ve skalnatém území, takže jsem se mohl schovati ve skalní rozsedlině a pozorovati stan náčelníkův. Druhého dne jsem viděl, jak dva otroci vlekou synka s řetězi na nohou do stanu ležícího pod samou strání, v níž jsem se ukrýval. Před stanem stála mladá hnědka s pouty na nohou. K poledni přišla mladá otrokyně, odemkla pouta a chtěla klisnu zavésti k napajedlu. Odešla od ní na chvilku do stanu pro mísu a čerpací věderec. V tom jsem seskočil se stráně, vzal synka do náruče, vyhoupl se na osedlanou klisnu, utrhl uzdu, za niž ještě byla uvázána, a zmizel mezi skalisky. Ženy ve stanu vzkřikly na poplach, ale někteří mužové spali, jiní byli u napajedla, i trvalo to chvíli, než mne mohli pronásledovati. Pustiv se směrem k pastvinám, na nichž byla stáda střežena jezdci, zmařil jsem stopy své klisny a dospěv na pruh pokrytý hrubým štěrkem, dal jsem se po něm jiným směrem k úkrytu svých velbloudic, kde jsem měl ručnici svou i synkovu. Tam jsem se zastavil. Přeraziv pouta synkova, vylezl jsem s ním na blízké skalisko, kde jsme se skryli za hromadou kamení a čekali na pronásledovatele. Ale neukázal se ani jediný. Nenašli našich stop, takže jsem se večer vydal domů a přivedl si sem na toto tábořiště jako kořist mladou klisnu.«

Čím dále jsme se brali k východu, tím méně pastvy jsme nalézali. Písek, jenž tento kraj pokrývá, je popelavě šedý a

v tom prý se vlhkost dlouho neudrží a nic v něm nechce růsti. I keříky gaza, které jsme zahlédli, byly zakrslé a zpola suché.

V pondělí jsme táhli k severovýchodu do osady Kára. Ubírali jsme se nepřehlednou rovinou, pokrytou hrubým štěrkem. Daleko na západ i na východ se vzdouvaly vlny velbloudích stád a četných zvířat nesoucích stany, zásoby a nosítka. Upro-

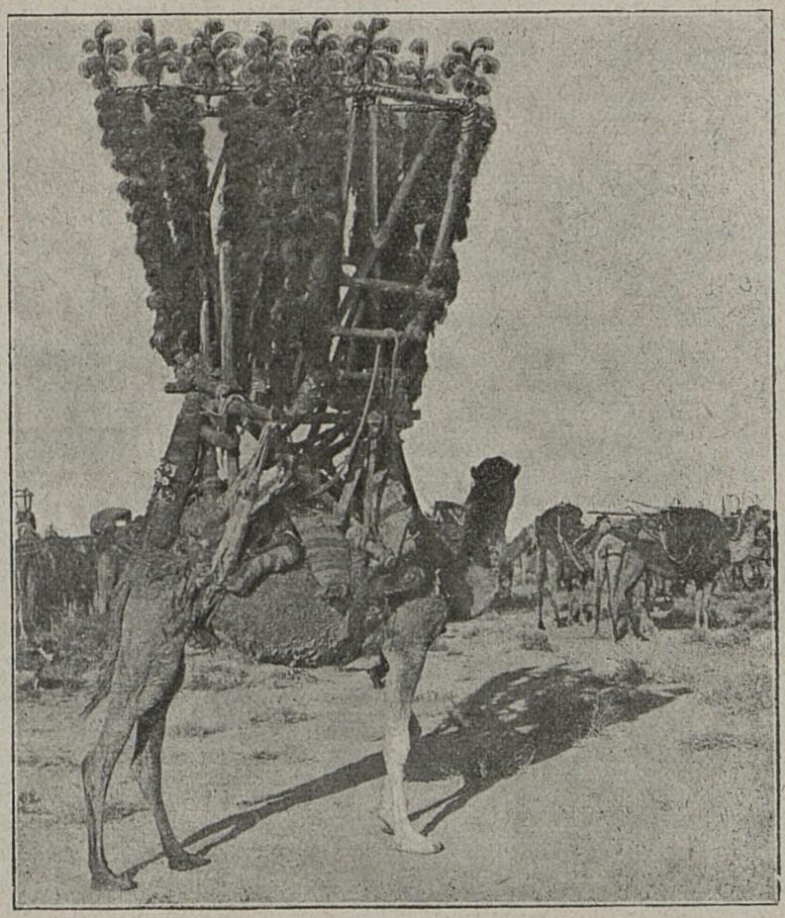

Obraz 42. — Abu-d-Dhúr.

střed v čele širokého, ale nikoliv hlubokého davu se kolébala na načervenalém velbloudu nosítka Abu-d-Dhúr, nebo al-Markab, tvořící posvátné palladium celého kmene.

Rualové nemají vlastního praporu. Nájezdy podnikají bez všelikého odznaku, ale do skutečné války jak útočné tak obranné, když se ocitá celý kmen v nebezpečí, berou nosítka Abu-d-Dhúr (obraz 42.). Jsou čtyřhranná, z pevných svázaných tyčí zhotovená. Veškeré tyče jsou ovinuty pštrosím peřím. K horním tyčím je přivázáno dvanáct krátkých kolíků s kyticemi ze zahnutých pštrosích per. Poznamenal jsem, že se

asi užívalo Abu-d-Dhúr prvotně jako nosítek určených pro nejhezčí děvče vedoucí kmen v rozhodný boj, ale kníže i ostatní Rualové tvrdili, že je má domněnka mylná, že není pamětníka, že by byla někdy dívka v Abu-d-Dhúr seděla.

»Abu-d-Dhúr, Otec Věků, se říká našemu odznaku,« vysvětloval kníže, »poněvadž je dědí pokolení od pokolení, věk od věku a poněvadž bude trvati navždy. Je to viditelný znak moci knížete, proto zůstávají tato nosítka neustále v mém stanu, a to v oddělení pro ženy, a já i moji otroci jich střežeme ve dne v noci přede všemi, obzvláště však před mými nejbližšími příbuznými. Vypukne-li v rodu Eben Šalána vzpoura proti knížeti, snaží se, aby mu vyrvali Abu-d-Dhúr. Kdo má tento odznak celého kmene, musí býti uznán za knížete. Kdyby nepřítel válčící s Rualy ukořistil Abu-d-Dhúr, pozbyl by tento odznak veškeré vážnosti a my Rualové bychom ho již míti nesměli, ba ani míti nechtěli.«

Zvláště silný a klidný velbloud nosívá při stěhování nosítka Abu-d-Dhúr. Kráčívá obyčejně uprostřed velbloudů nákladních, tvoře takto středisko všech stěhujících se rodin. Přepadne-li silný nepřítel Rualy při stěhování, shlukne se nejsilnější četa kol Abu-d-Dhúr, aby jej chránila. Hrozí-li nebezpečí, že nepřítel zatlačí bojovníky zdržující jeho útok a dostane se mezi nákladní velbloudy, chopí se velitel vybrané čety chránící Abu-d-Dhúr uzdy velblouda nesoucího toto palladium a vede ho v čele čety proti nepříteli. Vždy je provázen dívkami na velbloudech, které pobízejí bojovníky k vytrvalosti. Ženy spěchají za nimi hrozíce, že utlukou každého, kdo by Abu-d-Dhúr opustil a se dal na útěk. Dotud se žádnému nepříteli nepodařilo Rualy přemoci a jim Abu-d-Dhúr vyrvati. Je pravda, že je kníže velice opatrný. Čím nebezpečnější je kraj, jímž se stěhuje neb v němž táboří, tím bližší a hustější jsou tábory jednotlivých čeledí.

»Na nájezdy Abu-d-Dhúr neberete?«

»Nikoliv. Toho nikdy neděláme,« vysvětloval Mindíl. »Jen když podnikneme válku, při níž se stěhujeme se všemi stany a stády do území nepřátelského, vezmeme Abu-d-Dhúr ssebou. Tu kráčí velbloud jej nesoucí v čele celého kmene obklopen bojovníky. Pozorujeme bedlivě jeho pohyby, neboť Alláh dává velice rád znamení Abu-d-Dhúrem, podle něhož můžeme poznati výsledek boje. Někdy za úplného bezvětří se pštrosí péra na Abu-d-Dhúru chvějí. Jindy se kloní na pravo nebo na levo, ale náhle se narovná sám od sebe, zůstane chvíli

rovně státi, pak se několikrát po sobě zakývá. Vše toto se děje z moci Alláhovy, jenž z Abu-d-Dhúru, v němž se na chvilku usadí, nám přináší pomoc. Pohyb per a náhlé narovnání se Abu-d-Dhúru jsou známky, že se ho Alláh svou mocí dotkl. Po svém vítězství zabíjíme před Abu-d-Dhúrem velblouda k poctě Alláhově. Totéž činíme každého roku aspoň jednou, třebas jsme s Abu-d-Dhúrem do žádného boje nevytáhli.«

Abu-d-Dhúr vyčníval na široké rovině vysoko nad obzor. Před námi a za námi se kupili jezdci na velbloudech a za nimi se houpala pestře zdobená nosítka ženská, podobná obrov-

Obraz 43. — Khejf Hadžal.

ským motýlům. Mláďata velbloudí pobekávala, velbloudice lkaly, velbloudi bručeli, dítky plakaly, ženy pokřikovaly jedna na druhou a na velbloudy nesoucí jejich majetek; pastýři lákali krátkým popěvkem, jehož poslední slabiku do nekonečna protahovali, sobě svěřená zvířata, aby je následovala; jezdci ujížděli na koni nebo na velbloudu s jedné strany na druhou a nad celým davem spočíval v četných vodorovných vrstvách horký, skoro neprůhledný vzduch.

Dospěli jsme na okraj kotliny al-Džúba prostírající se od Džoufu až k osadě Skáka. Na severu je ohraničena příkrou stěnou pahorkatiny, na jihu pak ji spojuje mírná, vysoko

pískem pokrytá stráň s rovným pomezím Nefúdu. Tam, kde jsme do kotliny sestoupili, je asi 4 km široká a prostoupena podlouhlými, od západu k východu směřujícími kopci pískovými. Severně od nich leží na úpatí pahorkatiny opuštěná osada al-Muejsen, kde prý bydlí pozemský duch. Aude al-Kuéčbi jel jednou se svým přítelem z Káry do Džoufu.

»Za al-Muejsen jsme potkali příbuzného ubírajícího se opačným směrem,« vykládal Aude. »Sestoupivše se svých zvířat jedli jsme datle. Tu k nám přistoupil jakýsi neznámý bdui a žádal, abychom mu dali rovněž datlí. Podali jsme mu hrst, ale to mu nestačilo. I řekl:

‚Buď mi dáte tolik, abych se nasytil anebo na vás zavolám Muejsena.'

‚Zavolej si ho, povídám mu.'

‚Ó Muejsene, vyžaduji tvé ochrany,' a tu zaduněl ze skal hromový hlas:

‚Tu jsem. Před kým tě mám chrániti?'

S největší rychlostí jsme se vyhoupli oba dva na velbloudy a ujížděli cvalem k Džoufu.«

»Tuto, kudy nyní táhneme,« pokračoval Aude, »prchal rod Dugmánů před svými vlastními pokrevenci. Tábořili u skalisk Okde, která se ukazují před námi. Pohádali se, chopili se zbraní, tekla krev a jedno příbuzenstvo bylo nuceno prchnouti před druhým k Šammarům do Nefúdu. Bylo pronásledováno hluboko do pískové pouště. Útok pronásledovatelů byl odražen, ale náčelník pronásledovaných padl. Jmenoval se Hedžlán. Neměl synů, kteří by ho pomstili a jeho příbuzní na pomstu zapomínali. Starala se o ni jediná jeho dcera Mózi. Kdy a kde jen mohla, vybízela své příbuzenstvo k pomstě a k odvetnému boji proti příbuzným, kteří se usadili v oase al-Kára, do níž míříme. Slibovali, ba přisahali Mózi, že podniknou odvetný nájezd, ale stále odkládali. Konečně děvče ujistili, že odjedou jistě s nejbližším novým měsícem. Nový měsíc přišel a mstitelé zůstali doma. I složila Mózi báseň:

1. *Nastal nový měsíc, dovršeny jsou zprávy*
   a jasně se nám jeví všecko povídání.
2. *Pryč s vámi! Bídně jste jednali, ó synové!*
   Jak se vymluvíte, že jste dotud nepotěšili mne, dychtivé
   čekající?
3. *Vidím nad vámi kroužiti dravce*
   toužícího míti vás k večeři velké, tučné.

Obraz 44. — Osada al-Kára.

4. *Sekejte přece ostřím, pokud se neztupí,*
spíše než z vás nadělají obětí za mrtvé.

5. *Naříkají k vůli vám bělounké, pestře tetované,*
vždyť vy jste jejich závoj, nesmějí přece zůstati nahé.

6. *Ah, běda vám, pakli zavrhnete mou radu!*
Při sám Alláh, jistě budete všichni obětováni za mrtvé!

7. *Domluvte se a staňte se muži rozvážnými,*
vždyť nepřítele nutno uhoditi jako hada.

8. *Ah, jak se bojím, že se řekne: zhynuli pobiti,*
kdežto jejich děti naložili jako zajatce na záda
ukořistěných zvířat.

V poledne jsme dospěli do kotliny u skal Okde. Její půda se skládá z pískovce, který tvoří k severu nesčetné útesy. Zastavili jsme se na chvíli u Khejf Hadžal, zbytku pískovcového pahorku, podobného obrovskému hřibu (obr. 43). Na jeho stopce a klobouku jsem zpozoroval několik nápisů nabatejských, které jsem opsal. Byly vyryty před 1800 lety od potulných obchodníků na stěnu pískem ohlodanou a jsou dotud dobře čitelny. Po kolik desítitisíciletí piloval písek skálu, než z ní vytvořil dnešní hřib?

Kníže nutil k odjezdu. Panovalo dusné nesnesitelné horko a všechny nás trápila žízeň. Konečně jsme zahlédli za rohem severního pohoří palmy osady al-Kára, u níž jsme zřídili nový tábor (obr. 44). Palmové zahrady se táhnou od jihu k severu. Jsou zavlažovány ze studnic 4 až 6 m hlubokých. Na západním a východním okraji zahrad sedí po jednom tabulovém kopečku, jakým se říká kára. Na obou byly jindy zbudovány pevné domy, ale nezbyly z nich ani základní zdi. Veškeré stavivo je odneseno a upotřebeno při budování nynějších příbytků. Jsou všechny opatřeny věžemi až na dvě poschodí. Zevně při zahradních zdech jsou políčka osetá pšenicí a ječmenem. Obilí bylo ještě nízké a přece se již metalo. Pokud jsme u Káry tábořili, seděla při každém políčku žena a odháněla velbloudy hrnoucí se na její úrodu.

Sotva jsem sestoupil s velbloudice, přišel ke mně mladší bdui a ukazoval mi ohbí pravé ruky, kam ho uštkl had. Trhal zelený šíh a áder pro svou churavou velbloudici a zavadil o hada, který ho uštkl. Rozřezav mu poněkud ránu, kázal jsem, aby vyssál krev, načež jsem mu ránu natřel čpavkem a dal mu později ze svých zavazadel pořádnou skleničku

určené k záloze. Ty měly zůstati v úkrytu s vodou a potravinami po celou noc a celý následující den. Tak ustanovil Sakr, dodav:

‚Nepřijedeme-li k vám do zítřejšího západu slunce, odeberte se ke studnicím al-Barrít.'

Několik jezdců odjelo s unavenými velbloudicemi nesoucími vodu a potraviny do zálohy v údolí al-Helál, kdežto ostatní se hotovili k útoku. Přepadli stáda blížící se k napajedlům Suér skoro den cesty od tábora, obklíčili je úplně a každý, jak jezdec na koni tak na velbloudu, před sebou hnal, co ukořistil. Džíán ještě se čtyřmi nerozvážnými mladíky jako byl sám se drželi pohromadě. Sebrali stádo čítající přes padesát zvířat. Plni radosti je hnali před sebou, nestarajíce se ani o směr ani o ostatní druhy. Utíkali celou noc, utíkali po celé dopoledne, ale zálohy v údolí al-Helál nenašli. V poledne již neznal jeden druhého; taková žízeň je trápila. Tu je zahlédl starší účastník nájezdu na velbloudici. Uviděv, že hynou žízní, pravil:

‚Zachráním vás i vaše klisny, ale jen slíbíte-li mi od každé klisny hříbě a dvě velbloudice.'

Slíbili mu to. I dal se jim napíti trochy vody zbývající v jeho míšku a vybídl je, aby ho následovali. Jeli až do večera, jeli po celou noc a ráno uviděli stopy svých druhů směřujících k al-Barrít. Klisny nemohly dále. Trápila je žízeň. Tu si druhové Džíánovi sedli na nejlepší velbloudice a opustivše jak kořist tak své vlastní klisny, uháněli za vůdcem, jen aby zachránili život. Džíán pravil:

‚Při sám Alláh, že neopustím své klisny leda až umru.'

Vzal uzdy opuštěných klisen do pravice a jel pomalu po stopách svých druhů. Minulo denní parno, zapadlo slunce a on byl pořád ještě v sedle. V noci se řídil směrem dosavadního pochodu. Vida se osamocena, dostal strach. Žízeň ho trápila, v uších mu dunělo. Odpočav si chvíli, jel dále. Pustil uzdy klisen, otočil si kolem pravice hřívu své kobylky, položil jí hlavu na krk a jel, jako by spal. Jak rosa obešla, svezl se se sedla, prostřel si plášť na dřevinu a lehl si pod něj. Myslil, že umře. Ale jeho klisna mu lízala tvář a to ho trochu osvěžilo. Vstal, sedl si na ni — a jel dále. Klisna ho nesla a vedla k nejbližší vodě a dospěla ke studnicím al-Barrít, kde se zastavila. Studnice byly úplně opuštěny. Spadnuv se sedla, doplížil se ke studnici. Viděl v ní vodu, ale mnoho metrů hluboko — a on neměl ani provazu, ani věderce na čerpání. Chtěl se vrhnouti

do studny, ale Alláh toho nedovolil. Usnuv nebo omdlev, zůstal ležeti vedle studny.

Mezitím tábořil Sakr s kořistí u studnic al-Mačmen, kam spěli i jezdcové na unavených velbloudicích z údolí al-Helál, poněvadž jim dali strážcové od Sakra vyslaní znamení, aby se vyhnuli al-Barrít. Druhové Džíánovi sledující stopy jezdců na unavených velbloudicích rovněž minuli al-Barrít a setkali se s ostatními v al-Mačmen. Sotva Sakr uslyšel, že Džíán chybí, najal hned Sluby tábořící u Mačmen a poslal je s vodou hledati Džíána. Našedše jeho stopy, jeli po nich a uviděli pohřešovaného. Otevřeli mu ústa a kapali mu rozpuštěné máslo až skoro do krku. Po chvíli polykal a nabyl vědomí. Trvalo to skoro dva dny než se mohl udržeti v sedle. Vrátivše se s ním a s klisnami k al-Mačmen, nenašli tam nikoho. Nájezdníci odtáhli s kořistí domů k Tudmoru.

Sháněl jsem se hned po Džíánovi, po jeho klisně a kopí a zvěděl od Ašuána, co se bylo stalo. Matička trpce naříkala. Myslili jsme, že se s ním již neshledáme. Po několika dnech jsme se stěhovali. Naše velbloudice šly v přední řadě. Tu přijede ke mně muž, jenž zkoumal okolí, a zvolá:

‚Potěš se, Blejháne, radostnou zprávou! Tvůj bratříček je úplně zdráv.'

Brzo jsem zahlédl Sluby s bratrem a klisnami. Dostali odměnou pět velbloudic.«

Po poledni jsme zakládali nový tábor. Mnou lomcovala horečka; zůstal jsem ležeti pod keřem gaza. Když přišli moji druhové s nákladem vypil jsem velkou číšku cukrové vody, čímž jsem žízeň aspoň poněkud uhasil.

Následujícího dne jsme hledali nové tábořiště. Ubírali jsme se po úpatí dlouhé pískové závěje at-Tagtág. Pojednou se k nám přihnal bojovník Sádda s holými vlajícími vlasy na klisně pěnící se potem.

»Kéž ti dopřeje Alláh den ve zdaru, ó Núri,« začal. »Tamhle za tou strání jsem zahlédl sedmnáct cizích jezdců na velbloudech.«

Sotva pronesl tato slova, skočilo hned osm bojovníků z průvodu knížete na své koně, aby neznámé pronásledovali a jsou-li nepřátelé, zajali.

»Než je dohoníte, dohodněte se, jak se podělíte o kořist!« vybízel Núri.

»Přijměte i mne mezi podílníky! Ukáži vám stopy,« prosil Sádda.

»Dbejte klisen, ať mi nepřítel žádné nezastřelí,« volal kníže za odjíždějícími. O kořist a o klisny měl starost, ale o svého syna Saúda a o několik blízkých příbuzných, kteří neznámé pronásledovali, se nestaral.

Ve čtvrtek a v pátek 18. a 19. března jsem nic nejedl a nepil ani kávy ani mléka. Nejevil jsem naprosto žádného zájmu o své práce, takže jsem se obával vážné nemoci. A přece jsem nechtěl zůstati na lůžku. Vlekl jsem se veden jsa Túmánem a Audem k jižnímu výběžku stráně Amgár, abych načrtl zeměpisnou mapku. Závěj je skoro sto metrů vysoká a opírá se o podlouhlý pískovcový pahorek. K jihu se před námi rozkládala nekonečná pustá skalnatá vysočina se širokými, hlubokými zářezy směřujícími k severovýchodu k údolí Ab-al-Kúr. Jen s velkou námahou jsem pracoval a musil jsem několikráte ulehnouti, abych nastřádal nových sil. Když jsem se vrátil, byl jsem tak propocen, že jsem se musil převléci. Zůstal jsem ležeti, chvěje se zimou.

K večeru se k nám blížila vytoužená bouře. Temné mraky vystupovaly na západní a severní obloze. Blýskalo se; hrom duněl pouští, ale nepršelo. Tu nás pojednou zakryl hustý závoj pískový, jenž s divým dupotem spěchal k východu. Potom spadly prvé krůpěje, větší než koruna.

»Vítej nám, vítej nám!« volali ze všech stanů po dešti. První liják netrval dlouho. V noci se opakoval ještě třikrát, ale vždy jen na chvilku. Hlavní déšť se soustředil na severovýchodě. Tam stála obloha neustále v plamenech.

Nazítří pršelo s přestávkami po celý den. Děti pobíhaly, jakmile déšť ustal, kalužemi, brodily se, stříkaly na sebe a jásaly radostí, když se některé svalilo a hodně zamazalo. Ženy nabíraly z kaluží vody do měchů. Pro knížete čerpali otroci vodu tam, kde leželi velbloudi. Byla plná velbloudinců a přece mohli několik kroků dále načerpati vody čisté. Ale kde by byli nesli otroci v blátě měchy o několik kroků dále!

Celou sobotu jsem ležel, nemoha se ani zvednouti. Můj žaludek nemohl snésti ani čistého čaje; jedině odvar sušených meruněk se ve mně udržel. Kníže přicházel co chvíle se dotazovati, jak se mi daří. V sobotu ráno jsme se měli stěhovati, ale kníže se bál, že bych v sedle nevydržel a snad zemřel. Proto rozkázal beduům, kteří ráno rozbírali stany, aby je znovu zřídili, že zůstaneme na místě. Se všech stran chodili beduové dotazovati se Násera, zda ještě dýchám.

V neděli přede dnem jsem usnul po prvé po šesti bezesných nocích, ale již o čtvrté hodině mne vzbudil řev nespokojených velbloudů, na něž nakládali otroci knížete jeho zásoby. V okolí nebylo žádné pastvy a poněvadž kníže uslyšel, že jsem v noci usnul, odhodlal se, že potáhneme dále. Když jsem vyšel ze svého stanu, točil se se mnou celý svět, takže jsem musil rychle usednouti, abych se nesvalil.

Vzduch byl jasný, jako umytý, ptáčci zpívali, ale krev mi tepala ve spáncích, dunělo mi v uších a trápila mne neuhasitelná žízeň a bodavá bolest ve střevech.

Núri chtěl táhnouti směrem severovýchodním do Amgár, opíraje se o zprávu Ruejliho, jenž tvrdil, že tam našel četné dřeviny, které se znamenitě hodí za pastvu. Příbuzní knížete pochybovali o správnosti údajů Ruejliho, poukazujíce, že nikdo jiný, ani Ruejli ani Slubi, nenašel v oněch krajích pastvy, za to však že všichni vyslaní zvědové přinesli zprávu o vodě a pastvinách v Labbě a proto vyzývali knížete, aby táhl tam, kam ještě včera večer táhnouti chtěl. Než kníže trval na svém a chtěl do Amgár. Tu ho opustili náčelníci se svými čeleděmi, ba i jeho nejbližší příbuzní a zamířili k jihovýchodu do Labby. S knížetem táhli pouze jeho otroci, jeho syn Saúd a já. Za nedlouho nás dohonil mladý zeť knížete, Mišref eben Kurdi, vytkl mu krátkými, ale jadrnými slovy, že se vrhá svou zarputilostí do nebezpečí a vybídl ho, aby táhl s ostatními. Kníže skutečně zabočil k jihovýchodu a stěhovali jsme se tam, kam se braly ostatní čeledi, do Labby. Již v poledne zvolil kníže tábořiště.

Po celou dobu jízdy jsem se nepustil předního sedlového knoflíku. Držel jsem se ho oběma rukama, zatím co Saúd řídil moji velbloudici. Sotva poklekla, svezl jsem se se sedla a zůstal ležeti. Když byl můj malý stan zřízen, dovedli mne do něho. Ulehl jsem, ale nemohl usnouti.

Následujícího dne jsme zase putovali krajem kamenitým. Nikde jsem neviděl čerstvých travin. Prvý vydatný déšť zavlažil tento kraj teprv předevčírem a neprospěje již ani dřevinám, ani travinám. Traviny zvadnou v paprscích horkého slunce a dřeviny by mohly zakvésti, kdyby ještě přišel hojný, vytrvalý déšť koncem dubna.

Kníže Núri, jenž mne doprovázel, se snažil upoutati moji pozornost na okolí a zbaviti mne aspoň na chvíli tísnivé ná-

lady. Ukazoval mi směr dešťového rybníku al-Adžrúmijját a vypravoval o útoku, který tam podnikl Muhammad eben Rašíd na tábor čeledi Kaážee.

»Událo se, Músо, během let, že se stal velkým náčelníkem v Nedždu Muhammad eben Rašíd. Říkalo se mu také al-Emír. Alláh mu dopřál mnoho šťastných dnů, takže se zdálo, jako by ho ve všem zdar sledoval. Válkami a loupeží přivedl četné kmeny arabské k poslušnosti a neměl v celé poušti sobě rovna. Náčelníci různých kmenů mu přiváděli klisny, po nichž kde kdo toužil, a jízdní velbloudy, kteří neměli ani chybičky, a prosili ho za ochranu a mír. Jenom Rualové mu odporovali. I podnikl proti nim nájezd a překvapil u al-Adžrúmijját tábor čeledi Kaážee a vyplenil jej úplně. Mužové, ženy a dítky bloudili kolem tábořiště.

Tehdy byl velkým náčelníkem Rualů můj otec Hazzá. Tábořil čtyři pochody dále. Zvěděv o neštěstí, jaké Alláh seslal na Kaážee, sezval bojovníky Rualů a pronásledoval nájezdní četu Eben Rašídovu. Když jsme dorazili k tábořišti vypleněného rodu, zpozorovali jsme několik neděl stará velbloudata, jak hledají své matky a žalostí a hladem naříkají. Ale jejich matky byly uloupeny a jim hrozila smrt hladem. Tento žalostný pohled nás tak dojal, že jsme projížděli jeden za druhým před velbloudaty a vybízeli se k odvaze slovy:

‚Ó velbloudku, poslyš radostnou zprávu o své matce!'

Několik bojovníků bylo tak dojato, že sesedli se svých zvířat a dali se do hořkého pláče. Skřípějíce zuby, hledali jsme stopy čety Eben Rašídovy, sledovali je, urychlili svůj pochod a dohonili je u napajedla al-Hzúl. Sotva jsme je zahlédli, napadli jsme je. Můj otec na nás volal:

‚Tento den je váš den. Buď budete pobiti anebo osvobodíte svá zvířata. Nikoho neživte! Kdo z vás by se dal dnes na útěk, je synek otrokyně!'

Zvolavše jediným hlasem: ‚Jezdec chránící stáda Alja náleží ke kmeni Ruala', vnikli jsme mezi nepřátele. Alláh nám dopřál vítězství. Z nájezdné čety Eben Rašídovy padlo skoro sto mužů a ostatní prchli. Mezi padlými bylo čtyřicet párů vlastních bratří. Vysvobodili jsme všechna zvířata uloupená čeledi Kaážee, ukořistili četné koně a jízdní velbloudice a získali velikou slávu tím, že jsme vyprostili své velbloudice a porazili nepřítele.

Když se Muhammad eben Rašíd vrátil ke svým a shledal, jaké ztráty jsme mu způsobili, nabídl mému otci přátelství slovy:

‚Při sám Alláh, ó Eben Šaláne, pokud budu na živu, zůstanu tvým druhem, přítelem tvého přítele, nepřítelem tvého nepřítele.'

Tak zůstali Eben Rašíd a jeho kmenové našimi druhy, jako by byli pokrevně spřízněni. Chtěl-li podniknouti Eben Rašíd nebezpečný nájezd, dožadoval se pomoci Eben Šalána a ten táhl s ním nebo vyslal své Rualy s některým jiným velitelem. Vše, co ukořistil Eben Šalán, zůstalo jemu a jeho družině. Eben Rašíd se s ním nedělil a on také ne.«

Předjíždějíce čeledi, které vytáhly již před námi, míjeli jsme četné ženy. Některé seděly v nosítkách jako v klecích a prohledávaly s velikou pozorností své šaty. Jiné dřepěly na měších, naplněných vodou, předly a laškovaly s muži, kteří se vedle nich ubírali. Tři, čtyři zpívaly příjemnými hlasy:

Ó, jak lepá jsou tvá ramena, ó Síto,
tetováním na modro zbarvená!
Jak lepý jest hlomozný útok tvých příbuzných!
Jejich šavle jsou jako hennou zbarveny.
Jak lepě se pozdvihuje tvůj velbloud
ozdobený různými koupenými okrasami!
Ó, Síto, dcerko s obojí strany hrdinných předků!
Jeden předek tábořival na místech nejnebezpečnějších,
druhý pak kopím srážíval jezdce.

Síta se jmenovala manželka Núriho. Velebily ji, aby se jemu zalichotily.

S knížetem jeli dva Slubové, odění v dlouhé pláště, podobné košilím, zhotovené z kůží gazelích. Byli to obstaravatelé našich tábořišť. Jezdili před námi, hledajíce v okolí pastvu a vodu, a vedli nás tam, kde našli nejlepší pastviny. Oni udávali Núrimu i místo, kam by se mohl budoucně stěhovati a utržili si od něho nemálo výtek, když nebyl s tábořištěm, které vyhledali, spokojen.

Po poledni seskočil kníže s velbloudice, vyhoupl se na klisnu a ujížděl provázen otrokem k severovýchodu, aby napojil své zvíře v táboře Slubů, skrytém v nížině. Když se dlouho nevracel, určil jsem sám nové tábořiště. Některé stany byly již zřízeny, když přijel. Vytýkal mi, proč jsme se tak časně utábořili. Byl by rád táhl dále, ale beduové, ba jeho

vlastní lidé se mu vzepřeli, nechtějíce znova nakládati. Sám jsem toužil po odpočinku.

»Nevypravoval ti tvůj druh Blejhán o nájezdu, který podnikl do tohoto kraje?« ptal se mne Aude al-Kuéčbi, s nímž jsem mnoho pracoval.

»Odkud znáš nájezd, o němž se zmiňuješ?«

»Jak bych ho neznal! Vždyť jsem pomáhal bojovníkům Abdelle, kteří Blejhána s jeho druhy odrazili.«

Blejhán mi vypravoval:

»Jednou jsme se vypravili na lup. Vedl nás Čáseb, syn Omejmův. Bylo nás dvacet na deseti velbloudicích. Opustivše své ležení u pahorku Tinf, pili jsme z různých studnic, mezi nimi i sladkou vodu ze Suéru bokem osady Skáka. Zajevše si do této osady, dověděli jsme se, že Rualové táboří na pomezí Nefúdu. Cestou jsme přepadli usedlíky, sbírající trávu na seno pro svá zvířata. Vrátili jsme jim vše, jakmile se ukázalo, že bydlí v Džoufu. Brzo potom jsme našli stopy čeledi Abdelle. Plížili jsme se po nich, skrývajíce se v hlubokém žlíbku, v němž jsme se i utábořili a zanítili si oheň. Mohli jsme tak učiniti, poněvadž nebylo jeho záře viděti. Ale nebyli jsme sami, kdo se plížili po stopách Abdelle. Pronásledovali ji i dravci-nájezdníci z čeledi Skúr, které vedl Chalaf abu Hatlén. Jeho zvědové nás vypátrali. Přivedl svou četu až na okraj našeho žlíbku, obklopil nás, prohlédl si nás a najednou zvolal:

‚Odkud jste vy, tuto shromáždění?'

Právě jsme se chystali k večeři. Odskočivše od ohně, lehli jsme si na břicho, obávajíce se, že budou stříleti — a lezli jsme ze žlíbku ven.

‚Jsme potomci Obejdovi — a vy, odkud vy jste? Zapřísaháme vás Tím, jenž sílí toho, kdo pravdu mluví, a zbabělostí trestá toho, jenž lže!'

‚Není třeba, aby nás trestal zbabělostí. My jsme Skúrové. Po řeči jsme poznali, že jste skutečně potomci Obejdovi, a kteří z jeho potomků?'

‚Z lidu Eben Mesreba.'

I přivedli k nám své velbloudice a sedli si s námi k večeři. Bylo jich všech dvanáct.

Ráno jsme vyjeli společně proti Abdelle, jejichž stáda jsme brzy zahlédli jižně od Ambat. Skryli jsme se. Jak se setmělo, spoutali jsme své velbloudice u Ambat a plížili se k táboru. O půlnoci jsme dospěli ke stanům. Netvořily řad, nýbrž stály ve světle na rovině, jiné pak byly skryty v tem-

notě ve žlíbku, takže jsme se nemohli dostati mezi ně, aniž by nás nebyl některý strážce spatřil. Po radě Chalafově měli čtyři jezdci na velbloudicích útočiti, aby tak pozornost na sebe obrátili. Stalo se; jenže se Abdelle nedali obelstíti. Jen několik mužů se postavilo na odpor útočníkům, kdežto druzí se seskupili v menších hloučcích na různých místech a potírali nás, že nám nezbyl leda rychlý útěk ke spoutaným velbloudicím. I tam nás pronásledovali Abdelle, a jeden z nich nám zastřelil dvě dobrá zvířata. Prchali jsme, majíce Nefúd po levici, za svým vůdcem Chalafem, ale Abdelle nám byli v patách a posílali nám své pecky (koule). Chtějíce se zachrániti, spoutali jsme nejlepšímu velbloudu, jejž jsme měli, levou přední nohu a zůstavili ho i se sedlem a pentlemi pronásledovatelům. Takový velbloud dává najevo, že pronásledovaný již nechce škoditi pronásledovateli. Ale Abdelle neustali. Ó Alláh, co nám to dalo práce, abychom zachránili svůj život! Za námi se jen blýskalo a pecky na nás dopadaly jako při krupobití. Dolehl na nás největší strach a chtěli jsme se rozprchnouti, když tu před východem slunce nás dohoní Eben Saíd s četou nájezdníků, vrhne se na Abdelle a vysvobodí nás z jejich rukou. Bez úspěchu jsme se vrátili ke svým tábořícím v údolí al-Mijáh.«

Ve středu se k nám za pochodu přidružil Cháled, syn Sattamův (obr. 45.), jenž se ráno vrátil do tábora. Podnikl nájezd proti Šammarům z našeho tábora u al-Haudža. Přepadl se svou četou ležení nějaké čeledi. V táboře nebylo skoro žádných mužů, poněvadž všichni odjeli na válečnou výpravu. I ukořistil Cháled se svými přes pět set velbloudů a naložil i stany.

»Pátého dne,« vypravoval Cháled, »nás dohonili vyplenění, zesílení četnými bojovníky Eben Rmála. Se mnou bylo 25 jezdců na velbloudech a 18 na koních. Nepřátel bylo přes tři sta. Obsadili okolní studnice a tísnili nás tak, že jsme byli nuceni se vzdáti. Vyplenění požadovali náhradou všechny naše koně a jízdní velbloudice, ale Eben Rmálovi se podařilo je přemluviti, aby se spokojili s ukořistěným majetkem, i mohli jsme se vrátiti.«

Omlouval svůj nezdařený nájezd a vysvětloval, proč se nemohl brániti a nepřátelům uniknouti, ale přerušil jsem ho slovy:

»Budiž Alláh pochválen, že jste se všichni vrátili zdrávi! Vše ostatní řídil Alláh.«

Kníže nebyl s mými slovy spokojen a vytýkal Cháledovi, že byl neprozřetelným.

»Běda bduimu, jenž se spoléhá na Alláha! Alláh by neměl ani chvilky klidu, kdyby měl napravovati vše, co neopatrný člověk spáchá. My sami řídíme své osudy a Alláh nám k tomu dopřává i rozumu i času. Ty jsi neměl bráti i stanů a byl bys mohl s kořistí rychleji ujížděti. A když jsi chtěl naložiti

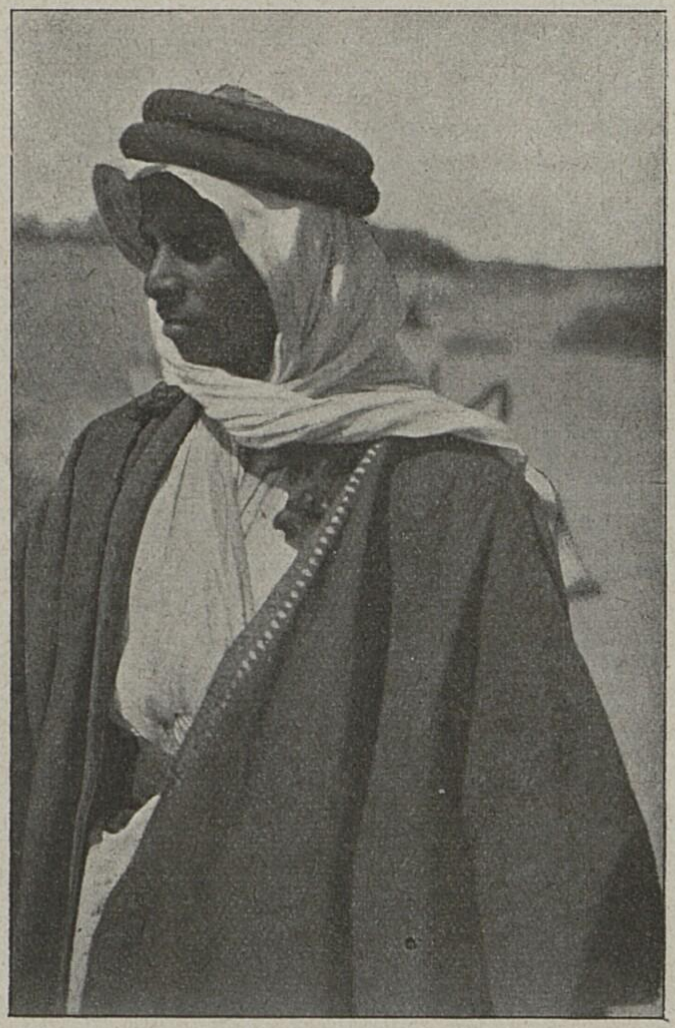

Obraz 45. — Cháled eben Sattám.

i stany a zásoby, pak jsi měl při návratu měniti směr a oklamati své pronásledovatele.«

Trád, nevlastní bratr Cháledův, odjel do Džoufu k Nauáfovi proti vůli Núriho, jenž se čím dále tím více horšil na svého syna. Před odjezdem mne Trád žádal, abych přemluvil Núriho, aby podporoval svého syna, sice že bídně v Džoufu zahyne. Když jsem se o to pokusil, řekl mi kníže:

»Nauáf táhl do Džoufu proti mé vůli. Af si nyní dělá, co chce!«

Na mou poznámku: »Aby mohl dělati, co by chtěl, pošli mu peníze,« se kníže usmál a neodpověděl.

Ve čtvrtek mně bylo mnohem lépe i mohl jsem po celý den doplňovati své místopisné záznamy.

Slubové přinesli knížeti čerstvé máslo a mladého, vykleštěného kozlíka. Poslal mi kousek másla i masa, na němž jsem si hodně pochutnal. Vždyť jsem od mnoha měsíců neměl čerstvého másla a mladého masa v ústech. Odměnou jsem mu dal celý velbloudí náklad pšeničných krup, neboť jsem poznal, že mu již zásoby docházejí. Byl mému daru velmi rád a pravil:

»Můj stan je tvůj stan; vezmi si, co chceš!«

Nazítří jsem pracoval po celý den se Slubim Faradžem, doplňuje svou zeměpisnou mapku severovýchodně od Nefúdu. Určiv přesně strany světové, kreslil mi v mém stanu v písku pahorkatiny, údolí a studnice; z písku vytvořoval jednotlivá pásma pahorků a tabulové kopce; prohluboval v písku údolí a naznačoval okrouhlými důlečky jednotlivé studnice. Na vzdálenost při tom nedbal, ale vzájemné směry stanovil přesně. Ukončiv mapku, dotazoval jsem se na vzdálenost jednotlivých míst, a tu mi vysvětloval, zda je možno, aby beduové stěhující se s místa A dorazili ještě téhož dne do místa B. Při tom jsme rozeznávali, zda se stěhují v zimě, kdy urazí nejvýše 20 km, či v létě, asi 25 km, nebo stěhují-li se v létě od východu slunce až do západu slunce (35 km). Menší vzdálenosti se určují stěhováním se od rána do poledne nebo od rána až rosa odejde, asi do 9 hodin. Denní pochod je vzdálenost, jaká se ujede pravidelně na velbloudu (asi 60 km).

Při určování vzdálenosti jednotlivých napajedel si možno pomoci dotazy, zda z tábořiště A k napajedlu B se ženou velbloudi ráno, napojí se a vrátí se k večeru zpět, aniž by se zastavili (20 km); nebo velbloudi z tábořiště A dospějí k napajedlu teprv odpoledne, přenocují tam a vrátí se až následujícího dne (30 km); či velbloudi opustivše tábořiště A přenocují před napajedlem, dorazí k němu teprv druhého dne, nocují za ním a teprv třetího dne se vrátí do tábora A (45 km). Přesnějšího určení vzdálenosti nebo času bdui nezná.

Kníže mne dvakrát navštívil a vždy vyzýval Slubiho, aby mi přesně odpověděl na každou otázku. Zkoumal různé jeho údaje a skoro všechny schválil jako správné. Když jsem ve-

čer Faradže propustil, byla moje mapka plna nových jmen místopisných a můj stan pln žlutých vší, které mi Faradž rovněž uštědřil.

Jak byl Sadún al-Aškar poražen.

V sobotu bylo stěhování. Vyjeli jsme všichni dobře ozbrojeni, poněvadž jsme očekávali, že nás Šammarové přepadnou. Dva otroci jedoucí bokem zpívali:

Ó dcerko, tvůj miláček jest vzadu, není ho viděti;
trhá z něho maso orel a vlk.
Koně si shromáždili Šalánovci
a zajatí jízdní velbloudi se berou jeden za druhým
jako kobylky.
Od al-Kejsúma až po Fejhán leží padlí,
leží přes sebe jako dřeva tvořící kříž koženého
věderce.
Ó, dcerko, jež si barvíš tváře,
nad vytouženým roztrhneš zarmoucena šat na prsou.

»Znáš, bratře, tuto písničku? Víš, o čem jedná?« ptal se mne Núri, s nímž jsem jel v čele stěhujícího se kmene.

»O bojích mezi napajedly Kejsúma a Fejhán. Tam jsi, pokud se pamatuji, porazil al-Aškara.«

»Máš pravdu, i nemáš pravdu. Máš pravdu: písnička jedná skutečně o oněch bojích, ale není pravda, že bych ho byl porazil já, to jest Núri. Alláh držel naši ruku. On nám dopřál vítězství. Budiž mu za to chvála!«

»Jak to bylo, ó, velký náčelníku?«

»Poslouchej:

Sadún al-Aškar, muž z vládnoucího rodu kmene Muntifež, byl znám svým násilím a svou nepoddajností. Poslouchalo ho mnoho bojovníků, neboť mu náležel velký kraj s usedlíky v Iráku. Dal si udělati prapor, jejž brával na své nájezdy a upevňoval na tábořištích přemožených a vypleněných beduů. Dvě až tři hodiny zůstával u svého praporu na takovém tábořišti, aby ukázal, že se nebojí odvety.

Jednou přepadl u hromady kamení, kterou máme bokem, tábor naší čeledi, v němž bylo asi devadesát stanů. Vzal je a vrátil se beze ztráty jako vítěz k svému příbuzenstvu. Napřesrok jsem mu nabídl přátelství, které jsme skutečně uzavřeli. Beduové se domnívali, že jsou v bezpečí. Ale zmíněný šejch Sadún al-Aškar měl málo věrnosti, za to však mnoho

zrady. Nedbal ani smlouvy, ani přátelství. Jeho syn Támer nás přepadl přede dnem, ač jsme myslili, že je naším přítelem. Než jsme se probrali ze spánku, plenili již Muntifežové několik stanů na okraji našeho tábora a odháněli velbloudy. Ale osvobodil jsem se svými otroky a muži ukořistěné velbloudy. Těšili jsme se z této obrany a myslili, že jsme úplně bezpečni, obzvláště když k nám přitáhli někteří kmenové Zana Muslim a utábořili se poblíž.

Tu jsme se dověděli od obchodníků s velbloudy, že Eben Midžlád, náčelník Dahámšů, popouzí Sadúna proti nám. Abych ho zkrotil, sebral jsem své Rualy a podnikl proti němu a jeho kmeni Dahámše nájezd. Ale zatím se stalo něco, čeho jsme netušili. Když se totiž vrátil Támer s hrstkou svých druhů a vykládal o své porážce, rozhněval se Sadún al-Aškar a chystal proti nám velkou výpravu válečnou. Poslal ke všem kmenům, kteří mu ve válkách pomáhali, jakož i ke kmeni Zefír, a vytáhl proti nám. Cestou oznámil rychlým poslem Eben Midžládovi:

‚Podnikám nájezd proti Rualům. Přichystejte se, abyste se k nám přidali, neboť musíme pomstíti padlé bojovníky Támerovy. Je-li u vás někdo ze Zana Muslim, chopte ho a spoutejte, aby nedostal Eben Šalán výstrahy!'

Řízením Alláhovým byl tehdy jakýsi Ruejli u Eben Midžláda. Ten ho dal hned spoutati do želez. Druhého dne jsem přepadl tábor Eben Midžláda, ukořistil 35 stanů a několik stád velbloudů. V nastalém zmatku se podařilo Ruejlimu uniknouti ze stanu i se železnými pouty. Doplazil se k nám i zbavili jsme ho ihned pout. Chtěl mluviti se mnou. Když ho ke mně dovedli, řekl:

‚Ó Núri, vzdej se touhy po kořisti, vrať se z nájezdu a přichystej své příbuzné a svůj kmen k obraně, aby se z nás nechechtal al-Aškar, nebo hle, já jsem poslouchal, co mluvil Eben Midžlád s poslem, a za to mne dal spoutati do želez. Ale dnes za vašeho útoku se moji strážcové starali sami o sebe a já jsem utekl.'

Moji bojovníci byli té chvíle velice zaměstnáni. Někteří potírali obránce, jiní uchraňovali kořist. Ale zvolal jsem na ně velkým hlasem a vrátil se s nimi hned k svým příbuzným. Tak odvrátil Alláh od Eben Midžláda porážku mnohem větší, neboť kdyby ke mně nebyl přišel onen Ruejli s takovou zprávou, byl bych vzal všechny stany a všechna stáda Eben Midžládova a pobil mnoho jeho mužů.

Sotva jsem odtáhl, přijel cvalem k Eben Midžládovi posel s výzvou:

‚Při sám Alláh, vsedni, Eben Midžláde, se svými bojovníky na koně a velbloudy, neboť Sadún se blíží se svým praporem k Rualům.'

Eben Midžlád uposlechl a dal se se svými hned s poslem. Když vypravoval Sadúnovi o mém posledním útoku, pravil Sadún:

‚Potěš se tím, co ti povídám! Dostanete dlouhohřívé klisny, které vám Rualové vzali, a jinou ještě kořist, kterou my Rualům vezmeme. Jen se modlete, aby se nedali na útěk, jakmile nás spatří. Položil jsem přísahu na svoji šíji, že musím dohoniti Núriho, i kdybych ho měl pronásledovati až do nížiny hauránské. Do hromady popelu při ohništi, na němž vaříva svou kávu, zatknu kopí se svým praporem, neboť zlořečený Núri si mnoho o sobě myslí a vychloubá se množstvím svých lidí.'

Sadún vedl přes tři tisíce bojovníků, velkou většinou jezdců na velbloudech. Jeho syn Támer ho doprovázel, ale nesměl se ukázati nablízku, neboť Sadún mu nemohl zapomenouti, jak byl poražen. Bojovníci chtěli Sadúna usmířiti, proto zpívali písničku:

S námi jsou velbloudice, po nichž mnohý touží,
vybrané mezi nejušlechtilejšími jízdními velbloudy.
Na nich sedí mladíci plni hrdé odvahy,
kteří se dotazují na stan Núriho;
následují Sadúna, otce Támerova,
miláčka té, jež ponadhazuje rukávy košile.
Přijde k nám malá četa bojovníků Šalánů
a naše velbloudice se zastaví, jakmile uslyší hrom mauserovek.

Sadún a jeho družina si vzali na tuto výpravu lovecké sokoly a jakmile zahlédli zajíce nebo ptáka habáru, štvali hned sokola, aby se vrhl na kořist a ji přinesl. Sadún štval rovněž svého sokola na zajíce. Sokol kloval svým zobákem zajíce, jenž se chtěl před ním schovat. I pravil Sadún:

‚Vizte, druhové, tohoto zajíce. Zalezl do křoví jako Támer, můj syn, před sokolem, jímž je Núri.'

I zastyděl se Támer pro tato slova a pravil:

‚Ó Alláh, přiveď nás k těmto lidem, které hledáme, a nedej, abychom je minuli nebo aby se před námi ukryli. Ať se

na ně můj otec podívá vlastním okem, aby je buď přemohl anebo mne ještě s větším vojskem proti nim poslal!'

Když jsem se vrátil ke svým, viděl jsem, že moji lidé tvoří tu a tam maličké tábory. I nařídil jsem jim, aby se ihned stěhovali. Mezi tím se k nám připojili Eben Smejr a Eben Medžel se svými beduy, a utábořili jsme se v údolích Suejf a al-Helál. Hodně tam naprželo, proto tam byl blahobyt. Ani slovíčkem jsem se nezmínil o útoku, který nám hrozí, nechtěje svých lidí zbytečně postrašiti. První noc jsme spali na novém tábořišti. S jitřenkou jsme slyšeli a viděli hlouček beduů za hloučkem, jak prchají se svými stany a se svými stády. Dověděli jsme se od nich, že neznámý nepřítel přepadl stany na jižním pomezí tábořiště. Hned potom se k nám přiblížila četa, která se jala pleniti nejen prchající beduy, ale i stany na okraji našeho tábora. Beduové byli rozespalí a nevědouce, co se děje, hledali spásu nikoliv v obraně, nýbrž v útěku. Ručnice hřměly a rány padaly na všech stranách. Zmatek rostl. Tu jsem vyskočil já, to jest Núri, Eben Smejr a Eben Medžel se svými otroky a bojovníky před východem slunce na koně a vrhli se tam, odkud zazníval hrom ručnic a boje. Když jsme se přiblížili, uzřeli jsme prapor a kolem něho nepřehledný dav. Zdálo se, jako bychom měli zahynouti. Nepřátelé nás zatlačovali čím dále tím snáze, zmocňovali se tábora za táborem a svalovali stany. Ženy hájily svého majetku. Mnohé byly zabity, ale ani jediná nechtěla utéci; všechny nadávaly svým ustupujícím mužům a bratřím. Když tito viděli, že se i ženy utkaly bojem s nepřítelem, pravili:

‚Raději se dáme dnes zabíti, než aby naše ženy snášely příkoří od nepřátel.'

A nastal boj, proti němuž byl boj dosavadní leda hračkou. Poledne již minulo a ještě se bojovalo. Vítězství se neklonilo ani k nám, ani k nim, neboť jsme vzdorovali jedni druhým. Po poledni jsme se srazili všichni a vrhli se v půli odpoledne jednotným útokem na nepřítele. Tu nám dopřál Alláh vítězství. Sadún se namáhal, aby své utíkající bojovníky zastavil, ale marně. Prolomili jsme řadu nepřátel a kdo neprchl, toho jsme zabili. Konečně nezbylo Sadúnovi, jenž svou velbloudí hůlkou své prchající bojovníky tloukl, leda aby se dal i sám na útěk. Mimo něho, jeho syna Támera a Eben Midžláda se s ním zachránilo sotva třicet jezdců na velbloudech a dvacet na koních. Všichni ostatní byli pobiti; ani jediný nebyl zajat. Ukořistili jsme všechny jízdní velbloudy, zbraně,

bílé vojenské stany a vše, co nepřátelé na své výpravě uloupili. Sadún se vrátil úplně pokořen. Nechtěl nic slyšeti, nic mluviti; počínal si jakoby opilý. Poznal, že je to trest. Byl mým přítelem a stal se zrádcem a porážka, která ho stihla, byla trestem za jeho zradu.

Znáš, Aude, báseň o porážce al-Aškarově? Přednes ji Músovi.«

Aude přednášel:

1. *Přišel k nám dav Muntifežů v době, kdy se volává*
   k modlitbě,
   s prapory, za nimiž šli příslušníci každého kmene.
2. *Přišli k nám ráno i vsedli na koně mladíci Šalánovi,*
   chránící Abu-d-Dhúr před každým, kdo po něm touží.
3. *Ráno se rozléhal rachot našich ručnic jako*
   hromobití
   a jejich koule se podobaly kroupám padajícím s nebe.
4. *Rozpoutal se boj — nemyslím, že by se byl kdy podobný*
   rozpoutal —.
   Núri vynikal nade všechny, kdož se postavili k obraně;
5. *držel svého oře z krátka jako za terč střelcům*
   v den, kdy uprchlíci opustili zbaběle své ženy.
6. *Vyproste, ženy, dlouhý věk průvodčímu stěhujících se*
   čeledí!
   Ó, té záštity běloučkých! Nedopustí, aby se odkrylo, co
   mají schováno.
7. *Núri se na nepřítele vrhl jako rozzuřený lev,*
   jako vlk žíznící po krvi napadl lovce kráčející v čele.
8. *Kolik nedostižných klisen nemohlo již s místa a ztratilo*
   veškeru cenu
   a kolik junáků zhynulo v onom utkání!
9. *Vlk z al-Chšejbi vyje s vlkem z Fejhánu*
   a chromá hyena krmí své potomky.
10. *Ó Núri, jenž povaluješ svého odpůrce v bojích,*
    ke snídani jsi měl dva boje a s al-Aškarem jsi v nich
    pokračoval.
11. *Ah, Nauáf, ochránce jezdců zůstávajících pozadu,*
    ochrana klisen s dlouhými žíněmi, jejichž krok se zkrátil,
12. *přináší kořist a rozdává dar milence s vlnícími se rukávy,*
    usměvavé milence, jejíž útroby zahřívá;
13. *jest to dcera náčelníků, jejichž jméno je známo v krajích,*
    jejichž velké mísy nepozbudou nikdy rosy tuku.

14. *Núri jest náčelník, syn náčelníka, a ničitel jezdců;*
ó kolik vdov zanechal tvůj zástup za sebou!
15. *Před vašimi obličeji přivede štěstí vše k plnému zdaru*
s pomocí andělů a s pomocí Toho, jenž vystavěl své nebe.
16. *Ó náčelníku, sledují tě bojovníci i stěhující se čeledi*
a mladíci napájejí nepřátele tím, po čem dychtili.
17. *Ó náčelníku, ó dárče velbloudic s dlouhými uzdami,*
ty daruješ i nebojící se klisny, mající dlouhý krok.
18. *Ah, nutně se bude přednášeti tato báseň v každém sezení,*
ah, nutně se nás budou doptávati, co se za ni dostalo.
19. *I řeknu, přišla mi z pravice Eben Šalána*
ryzí velbloudice s vypouklým hřbetem, vytrvalá v chodu.
20. *(Přišla velbloudice k tomu), jenž dlí daleko od svého*
tábora; popadnou-li ho tesknice, aby
tak rychle spěchal domů jako uhání pštros zpozorovavší
toho, jenž po něm střelil.
21. *I kdybych spal, spánek, ó náčelníku, oka neuklidní,*
neboť, ó náčelníku, každé oko pláče nad svým vlastním
trápením.

Vůdce a ochránce.

V pondělí ke mně přišel kníže a oznámil, že dosavadním směrem již nepotáhneme, poněvadž by přece jen rád zůstal nablízku svého syna Nauáfa v okolí Džoufu. Řekl jsem mu hned, že se vydám na novou výpravu na severovýchod. Odporoval a snažil se, aby mne přiměl, abych se vzdal tohoto záměru. Upozorňoval mne na nebezpečí, která mi hrozí, ale odpověděl jsem, že je to vůle Alláhova, abych se na tuto výpravu vydal a této vůli že se protiviti nesmím.

Hledali jsme nějakého Dahmašiho, jenž by mne chránil před svými soukmenovci, nepřáteli Rualů. U náčelníka Adúba eben Medžuel, mého dávného přítele, tábořilo několik rodin ze kmene Dahámše, které opustily pro krevní mstu svou vlast a u nich dlel návštěvou Dahmaši, vrátivší se s kupci velbloudů z Nedždu. Kníže vyzval Hmára, aby pro něho zajel. Hmár neposlechl knížete, nýbrž najal za 1 abu šúše, tereziánský tolar, Slubiho a poslal ho do vzdáleného tábora Adúbova. Slubi se vrátil již za hodinu s jakýmsi Amárim, jenž se vychloubal, že na jeho poplašný pokřik vyjedou všichni Amáráté a Dahámši na pomoc. Kníže ho neznal

a Amári nemohl udati v táboře nikoho, jenž by se za něho zaručil. Proto jsem ho nechtěl vzíti za průvodčího a Hmár vypeskoval Slubiho, že jeho rozkazu nesplnil. Vrátil peníze, načež byl jiný Slubi k Adúbovi poslán.

Po jeho odjezdu ke mně přivedl Hmár abu Auád Slubiho jménem Mizel abu Matar, jemuž Amáráté a Rualové říkali Achu Zaéla, Bratr Zaélin. Nabízel se mi za průvodce. Poněvadž jsem již však ujednal se Slubim Sanadem, že se mnou pojede jako průvodce na mou nejbližší cestu, odmítl jsem jeho nabídku. Mizel neodešel, ale zůstal dřepěti v mém stanu. Byv vybídnut od Hmára a Džuáda, aby vyšel, skrčil se za můj stan a žebral neustále, abych ho přece vzal. Tato vtíravost, jakož i potměšilý výraz jeho tváře se mi tuze nelíbily.

K večeru mne žádal Džuád jménem mého propuštěného sluhy Mhammada, abych se s ním před odjezdem nějak vyrovnal. Poradiv se s knížetem, jenž mne vybízel, abych Mhammada udal u turecké vlády, ustanovili jsme, že mu ponecháme zlato, které mi ukradl, ale nevyplatíme mu tří liber, kterých si ze své služby ještě nevybral. Místo trestu získal svou krádeží 17 liber. Byl spokojen a potvrdil mi, že dostal vše, co mu náleželo. Vyhradil jsem si, že ho udám tureckým úřadům, kdyby proti mně popouzel. Mělf jednu manželku s rodinou v Bagdádě, druhou v Dejru na Eufratu, sám se často zdržoval v Damašku a jiných městech, takže ho mohla vláda snadno zavříti.

Po odchodu Mhammadově jsem chystal zásoby na zamýšlený výjezd. Vyjímaje potraviny z měchu, zaslechl jsem ostrý sykot hada a té chvíle vyběhla zpod měchu zmije. Poněvadž jsem byl bos, uskočil jsem zděšen stranou. Zmije chtěla uprchnouti ze stanu, byla však od Násera zabita. Byla 28 cm dlouhá, na prst tlustá a měla na široké hlavě nad očima dva výrůstky. Byla to třetí zmije, která se mi na této cestě přiblížila.

K večeru ke mně přišel kníže a opět a opět mne žádal, abych byl přece jen opatrný a dbal své bezpečnosti.

»Kdybych byl, bratře, věděl, že budeš podnikati takové nájezdy, nebyl bych ti dal svého obličeje a nebyl bych ti dovolil, abys svůj stan postavil vedle mého. Neznám jedinkého člověka mezi námi, který by byl tak odvážný jako ty. A při sám Alláh mluvím pravdu. Pravíš mi, že tě Alláh vybídl, abys takové nájezdy podnikal. Dobře! Co Alláh určil, to se musí státi, ale co řeknu tvým přátelům v Damašku, když

jim tebe nepřivedu. A přece jsem jim slíbil, že tě budu chrániti. Než jak tě mám chrániti, když mne opouštíš a vydáváš se do území, do nichž se já sám odvážím jenom v průvodu aspoň tisíce bojovníků?

Tam, kam nyní chceš jeti, na tebe čeká Šammari, Muntefiži, Zefíri a mimo ně různí lupiči ze kmenů Dahámše, Amárát, Fedán, Sbaa, Šarárát a Dlejm. Mohou tě v noci zavražditi, aniž by dbali tvého Dahmašiho. A přece nechceš poslechnouti. Mluvím k tobě, snažím se, abych tě zdržel, poněvadž znám ona nebezpečí lépe než ty, ale nedbáš mých slov. Což pak ti není líto tvých příbuzných? Tvého rodu? Není tam, kde tvoji příbuzní táboří, nikoho, jenž by tě miloval, jenž by tě nechtěl ztratiti? Vím, co mi chceš odpověděti: že i já podnikám nájezdy. Je tomu tak, ale mne provázejí sta a sta bojovníků. A kdo tebe provází? Tvůj Túmán, který nezná ani země ani lidí, ani jejich řeči a mimo to dva cizí, tobě neznámí mužové, kteří tě mohou každou chvilku zraditi nebo zavražditi. Neboť kdo ví, co jim ďábel našeptá... A znáš nebezpečí, jimiž ti hrozí sama krajina. Letos neposlal Alláh vydatného deště do území al-Udiján a al-Hamád. Na mnoho dní pochodu nenajdeš vody... Dobře! Ty si vezmeš vodu ssebou, ale když velbloudice nesoucí tvé naplněné měchy klopýtne nebo o ostrou skálu zavadí a voda vyteče, co si počneš? Mohl bys snad velbloudice zabíti a vodu, kterou ve svém břichu nesou, vyčistiti a pak píti, ale co z tebe bude, když nebudeš míti zvířete, jež by tě neslo?«

A tak mluvil dlouho a dlouho. Dobrý Núri se mi stal přítelem a měl mne opravdu rád. Mimo to bylo v celé poušti známo, že se pohybuji před jeho obličejem, pod jeho ochranou, proto se obával, aby neutrpěl újmy na své vážnosti, kdybych v poušti zahynul.

V pondělí 29. března mne vzbudilo bručení mých vlastních velbloudic. Náser mi oznámil, že je opět stěhování. Po chvíli ke mně přišel kníže bos, bez pláště a přinesl mi misku plnou velbloudího mléka. Od něho jsem zvěděl, že se Slubi vrátil s hledaným Dahmašim po půlnoci a že bych se tudíž mohl ihned vydati na cestu. Zamířil jsem s knížetem do stanu otroka Hmára, kde jsem měl ujednati smlouvu s Dahmašim a vůdcem Sanadem.

Dahmaši jménem Táreš eben Melfi z čeledi Mhejne se mně hrubě nelíbil. Pokulhával, na levé oko byl slepý a vyčnívaly mu horní špičáky, vlastnosti, které po úsudku beduů

nejsou dobrým znamením. Ale byl Mhejni, člen předního rodu Dahámšů a jiného výběru jsem neměl. Nabídl jsem mu denně půl medžídijje, tedy jednou tolik než mu platil jeho dosavadní pán, Akejli. Odmítl. Chtěl, abych mu dal určité peníze za celou cestu. Nabídl jsem mu deset medžídijjí, kníže pak přidal pět a slíbil mu ještě zvláštní odměnu po návratu. Tu projevil Táreš radostně svůj souhlas a prohlásil, že se mnou pojede nikoliv pro peníze, nýbrž aby si získal a zabezpečil přízeň knížete a že mne bude chrániti přede všemi Amáráty a Dahámši.

Sanad, kterého jsem chtěl jako vůdce vzíti, zmizel ze stanu, zatím co jsem vyjednával s Tárešem a vzkázal mi, že mne vésti nemůže. Totéž mi řekl jeho bratr, ba i Faradž. Bylo to divné jednání Slubů. Předevčírem a včera obléhali můj stan žebrajíce jeden přes druhého, abych je ssebou na cestu vzal a teď, když jsem měl odjeti, nechtěl se mnou jíti nikdo. Tu mne upozornil Hmár na Achu Zaéla. I on seděl ve stanu Hmárově a odmítl rovněž. Bylo zřejmo, že mne Slubové chtějí přinutiti, abych jim vyplatil vysokou mzdu. Neměl jsem chuti vyjednávati s Achu Zaéla, ale stany byly již rozebrány, část mého majetku naložena, Arabové táhli k jihu a kníže mne nutil, abych se rozhodl. I pokynul jsem mu, aby se domluvil místo mne s Mizelem. Nabídl mu půl medžídijje a Slubi, jenž za čtvrt medžídijje celý týden sloužil a pracoval, žádal 1 medžídijji denně a mimo to jedenáct medžídijji závdavkem. Nechtěl jsem s tím souhlasiti, ale kníže mne upozorňoval, že se Slubové domluvili a že nenajdu jediného, jenž by mne laciněji vedl. I dal jsem Mizelovi pět medžídijjí závdavkem a ujistil ho, že dostane jednu medžídijji za každý den, pokud bude znáti kraj a mne skutečně povede. Kníže mu důrazně domlouval, aby mi svědomitě sloužil, každého mého pokynu dbal a mých velbloudic střehl.

VI

VE VNITRU PUSTÉ ARABIE.

Potulný básník.

Všichni beduové odtáhli k jihu, jen moji lidé, velbloudice a zavazadla, byli ještě na starém tábořišti. Kníže se svou stráží, patnácti otroky, nám pomáhali zbylá zavazadla rychle naložiti. Dobře to mínili, ale vše popletli. Co bylo určeno pro výpravu, bylo postrkáno do jednotlivých měchů a naloženo na velbloudy, kteří měli zůstati s knížetem, takže jsem měl velikou práci, než jsem jednotlivé věci našel a je naložil na zvířata, která jsem chtěl vzíti s sebou. Na můj dotaz, jakých vodních měchů budeme potřebovati, radil mi Slubi, abych vzal dva nejmenší, poněvadž prý zná všechny skryté studnice a dovede mne každého dne k vodě.

»Co pak jsou i v Hamádu studny?«

»Při sám Alláh, jsou, ale jsou známy jedině Slubům. Já je dobře znám, dovedu tě k nim a občerstvíš se z nich ty i tvoje velbloudice.«

Konečně jsem se domníval, že jsme všechno potřebné již naložili, i sedl jsem na svou velbloudici a popojel ke knížeti, abych mu poděkoval za vše a ho poprosil, aby střehl mého stanu a mého majetku. Kníže mi podal pravici, vyhoupl se do sedla a odjížděl se svou družinou k jihu, kdežto já jsem zabočil k severu.

Vzal jsem jen, čeho bylo nutně třeba. Malý kulatý stan a pokrývky jsem nechal u Násera. Oděni jsme byli zcela lehce. Kníže pravil:

»Vždyť je již horko; zimy a trvalého deště se báti nemusíš. Nač bys přitěžoval svým velbloudicím?«

Ze čtyř velbloudic nesla moje a Túmánova jízdní sedlo, třetí vodní sedlo a čtvrtá sedlo nákladní. Na třetí jel Táreš, na čtvrté Mizel. Oba měli plno řeči a ubezpečovali mne, že se

nemusíme báti nikoho, poněvadž prý znají všechny beduy široko daleko. Táreš sliboval:

»Budu tě, šejchu Músо, chrániti nejen před Dahámši a Amáráty, ale i před Šammary a podám ti určité zprávy o všech čeledích a tábořištích těchto kmenů.«

Mizel volal: »Při sám Alláh, ó věkožízný Músо, znám celou poušť od Nedždu až do Haleba tak dobře jako svou dlaň. Děkuj, ó věkožízný, Alláhovi, že jsi vzal mne a nikoliv Sanada. Není mezi Sluby druhého, jenž by předčil znalostí místopisu mne, to jest Mizela.«

Odvětil jsem mu: »Znám muže, kteří plodí slova a muže, kteří plodí skutky, a přál bych si, abyste vy oba náleželi k těmto, nikoliv k oněm.«

Jeli jsme krajem, jenž se skládá z nížin a výšin. Nížiny jsou pokryty hrubým bílým pískem a posety četnými většími a menšími plochami obrostlými. Příkré, 20 až 100 m vysoké stráně obkličují tyto nížiny. Vystoupí-li pocestný některým zářezem na příkrou stráň, octne se na rozsáhlé, kamenité výšině.

O nedaleké nížině vykládal Táreš, že v ní přede dvěma lety přepadlo 28 jeho soukmenovců jedoucích na velbloudicích tábor Kuáčbů a ukořistili četné velbloudy, ale bojovníci Kuáčbů obsadili čtyři zářezy, vedoucí z nížiny, takže byli všichni Dahámši zajati.

Po chvíli se k nám přidružil Amári, jejž mi dovedl Slubi, a kterého jsem odmítl. Cestoval ke studnicím al-Barrít, kde tábořila jeho čeleď. Obával se velice Šammarů, proto vylézal na každou vyšší hromadu, pátral po okolí a vybízel nás neustále, abychom se brali nížinami a na vysočinu nevystupovali, leda když je toho nutně třeba. Mizel se posmíval jeho bázni a tvrdil, že není jediného Šammariho, jenž by přišel do kraje, jímž se béřeme. Souhlasil jsem s Amárim, proto jsme vyhledávali cestu skrytými nížinami. Ani Slubi, ani Dahmaši se nestrachovali, že by mohli něčeho pozbýti, kdybychom byli přepadeni. Jelif oba na mých velbloudicích a byli oděni ve své nejhorší šaty, ale Amári seděl na svém vlastním zvířeti.

O mém vůdci Mizelu achu Zaéla mi vykládali již v táboře, že je to potulný básník a cestou se chlubil, že není většího náčelníka mezi beduy, jehož by nebyl navštívil a na něhož by nebyl složil báseň. Vysokým hlasem odříkával báseň za básní. Způsob jeho přednesu mne živě upomínal na naše

žalmy. Zazpíval pouze první a poslední slabiky. Poslední protahoval a zdobil různými trylky, kdežto ostatní rychle odříkával, zdůrazňuje pouze nejdůležitější jména. Verše, které se mu zvláště líbily, opakoval pětkrát nebo desetkrát. Jeho výslovnost byla správná, srozumitelná, ale odlišná od výslovnosti Rualů. Když mne stálým odříkáváním již unavil, řekl jsem mu, aby již přestal, že jsem podobné básně kolikrát slyšel. Tím jsem ho urazil; rozkvašeně tvrdil, že se mu nevyrovná žádný ze žijících básníků, a ze zesnulých že uznává za většího a lepšího jedině Aduániho, a to proto, poněvadž skládal dlouhé básně. Mínil náčelníka Nimra eben Aduán. Když nezpíval nebo nepřednášel, vykládal různé historky.

Krátce po poledni jsme dospěli ke kopcům pískovým, asi 15 m vysokým, stojícím v dlouhé řadě. Tvoří hranici mezi dvěma čeleděmi Slubů. Slubové tvrdí, že jim jednotlivé části pouště náležejí jako majetek a vědí přesně, čí jsou která údolí a které svahy. Kdo chce oženiti syna a uchází se pro něho o děvče, neplatí za ně věno, nýbrž daruje jeho otci nebo bratru díl svého majetku. Od té doby smí pouze otec nebo bratr děvčete v této darované krajince loviti nebo svá stáda pásti a zahání každého cizího lovce nebo pastýře.

V kopcích, jimiž jsme jeli, jakož i v okolí je čistá krystalová sůl. Když jsme tábořili ve Fádž as-Slubi, odešel jakýsi Slubi odpoledne ze stanu Turkijje a vrátil se spíše, než slunce zapadlo, s míškem na obrok, naplněným krystalovou solí.

Turkijje, vdova po knížeti Sattámovi, má již tři ženaté syny, kteří mají vlastní děti, a přece je ona nejvlivnější ženou mezi Rualy. Pro co se rozhodne, to se musí státi. Skoro nikdy není slyšeti jména jejího nejstaršího syna Cháleda, nýbrž vždy jen jméno její. Hosté dlí nikoliv u Cháleda, synka Sattámova, jemuž přece stan náleží, nýbrž u jeho matky Turkijje. Ba často jsem slyšel nazývati Cháleda synkem Turkijje. Mizel achu Zaéla složil i na ni báseň, v níž velebil její štědrost. Núri, Hmár a jiní mi vykládali, že Turkijje dostávala od svého manžela Sattáma měsíčně sto medžídijjí a že požaduje tolikéž od svého syna, a přece že jí měsíčně ani tyto peníze nestačí. Poněvadž pak Cháled nemá příjmů, jaké měl jeho otec, prosil matku, aby přece spořila.« Co žiji, neučila jsem se spořiti a nenaučím se tomu,« odvětila Turkijje, opustila nápadně stan Cháledův a usedla ve stanu svého otroka. Cháled a ostatní synové, ba i kníže a náčelníci musili přijíti a Tur-

kijji dlouho a dlouho prositi, než se do stanu Cháledova vrátila. Cháledovi nezbylo, než aby se jí zaručil, že jí bude i nadále vypláceti sto medžídijjí měsíčně. Odkud ty peníze vezme, o to se jeho matka nestarala. Není dne, aby neměla Turkijje hostí. V oddělení určeném pro ženy dává pokrmy denně aspoň patnácti ženám. Jídla připravuje pravidelně ze zásob svých synů. Často zve i muže a po večeři přijde do jejich oddělení, sedne si na přední místo a řídí rozhovor. Nikdo, ani kníže, se neodváží jí odporovati.

Mizel a Táreš vychvalovali náčelníky Rualů. Táreš pravil, že Núri rozdává lepší pláště než Džezá eben Midžlád, velký náčelník kmene Dahámše. Obzvláště velebil náčelníka Adúba, jenž byl u Dahámšů velmi oblíben. Ačkoliv vedli válku s Rualy, přece k nim Adúb zajížděl a velbloudi, mající vpálen jeho znak, byli vráceni, pakli se náhodou dostali mezi ukořistěná stáda.

Odpoledne jsme dospěli ke studnici zpola naplněné vodou posledního deště. Chtěli jsme velbloudice napojiti a doplniti své měchy, proto jsme hledali plátěný věderec, ale marně. Poněvadž jsme vody nutně potřebovali, vzal jsem malý měch z nepromokavého plátna, v němž jsem měl zaobaleny fotografické plotny. Byl ve dvou místech rozedrán. Vložil jsem na každý otvor kulatý kamének, podvázal a věderec byl hotov. Moji domorodí průvodčí přihlíželi k mé práci a tvrdili, že je marná, poněvadž voda z plátěného míšku vyteče. Uvázav míšek na provaz 12 m dlouhý, vložil jsem do něho plechovou misku, a vybídl Mizela, aby se po provazu spustil. Táreš a Amári drželi provaz, Mizel sestoupil do studnice, naléval miskou vodu do míšku a když byl zpola naplněn, vytáhli ho druhové a vylili vodu na nepromokavou pokrývku, kterou jsme prostřeli na prohlubinu v písku. Velbloudice pily hltavě. Naplnivše své měchy, vzali jsme do míšku vodu určenou k večeři. Ani kapka nevytekla; míšek byl skutečně nepromokavý, čemuž se moji domorodí průvodci velmi divili, tvrdíce, že ani kožený měch nebývá vždy tak hutný.

K večeru jsme se zastavili ve skryté dolině, kde bylo trochu rostlin, na nichž se naše velbloudice mohly pásti. Amári na ně dohlížel, Táreš vykopával suché keříky, Túmán načrtával mapku okolí, upravoval hodiny a tlakoměr, já pak připravoval s Mizelem večeři. Šťastnou náhodou našel Túmán náš plátěný věderec mezi vědeckými přístroji. Kterýsi ochotný otrok jej tam zastrčil. Byli jsme tomu velmi rádi, neboť jsme

potřebovali míšku, v němž jsme nesli vodu, ke hnětení těsta. Neměli jsme totiž nádoby, na které bychom byli mohli zadělati na chléb. Přichystal jsem větší plochou mísu, ale naši pomocníci při nakládání ji zastrčili do zavazadel, která zůstala v táboře. Mizel prohlásil, že nemůžeme péci chléb, poněvadž nemáme, na čem bychom zadělali. I vyhloubil jsem nevelkou jamku v půdě, položil na ni míšek, na něj pět přehršlí mouky se solí, postavil vedle misku s vodou a vybídl Mizela, aby zadělal na chléb. Aniž by si byl své špinavé ruce umyl, dal se do práce. Vylil vodu na mouku a hnětl těsto. Zatím jsem vybral tři asi na píď vysoké, stejné kameny, přistavil je ve způsobu trojúhelníku k ohni, nalil do kotlíku vody, postavil na kameny a přikládal na oheň. Mizelovi se hnětení těsta brzo znechutilo i pozval Táreše, aby v jeho práci pokračoval, že on půjde hlídati velbloudice. Táreš přiklekl a se slovy »ve jménu Alláhově« se dal svýma nečistýma rukama do hnětení. Mizelovi se nelíbilo ani u velbloudic, proto si přičapl k ohni, žádaje, abych mu dovolil přikládati.

Když voda vřela, vsypali jsme do ní čtyři přehršle pšeničných krup, které se při mírném ohni vařily. Částí uhlí se zanítil poblíž jiný, větší oheň, na nějž se naložilo hodně paliva. Když shořelo, rozhrabal Mizel doutnající popel, Táreš přinesl těsto, nadhazoval je na levé ruce, přiklepával pak pravou aby se rozšířilo a ztenčilo, takže konečně tvořilo koláč mající asi 30 cm v průměru a 3 cm vysoký. Obratně jej vhodil na popel a přihrnul naň hůlečkou ostatní popel. Po čtvrt hodině jej obrátil a po dalších deseti minutách jej vytáhl z popelu, oklepal hůlečkou a vhodil přede mne. Chléb byl upečen. Túmán nalil z nevelkého koženého míšku trochu másla na pšeničné kroupy a mohli jsme večeřeti. Domorodí průvodčí se chápali chutě jídla; hnětli z krup velké knedlíky, strkali je do úst a docpávali volné místo čerstvým chlebem. Po několika minutách zmizely jak kroupy, tak chléb. Potom si olizovali prsty a třeli si ruce pískem. Mizel si chtěl dodatečně i ruce umýti, což jsem mu však nedovolil.

Povečeřevše jeli jsme dále. Po chvíli jsme měli vpravo v řečišti rozsáhlou tůň, která, byvši naplněna vodou, tvořila gadír at-Trejfáui. Je-li plna vody, mohou se v ní stáda napájeti déle než dva měsíce.

Ulehli jsme, ale ohně jsme zanítiti nesměli. Velbloudice jsme pustili na pastvu, poněvadž bylo kolem nás hojně čerstvých travin. Táreš a Mizel jich měli střící. Amári si lehl, aniž

se staral o své zvíře. Když jsem ho k tomu vybídl, pravil, že se nikam nezatoulá a že se k němu samo vrátí. Táreš se zamotal do svého pláště a chrápal již po malé chvíli. Po delší dobu jsem obcházel naše ležení. Jakmile Mizel zpozoroval, že jsem konečně ulehl, přihnal hned velbloudice k nám, přiměl je k pokleknutí a spoutal jim levé přední nohy. Po půlnoci mne probudilo tiché, úzkostné volání Amáriho. Nenašed své velbloudice, prosil mé druhy, aby mu ji pomohli hledati. Chtěl si sednouti na mé zvíře, aby své spíše našel, což jsem však odepřel, obávaje se, aby mi s mým zvířetem neujel. Nedůvěřoval jsem mu a vybídl Túmána, aby si své zbraně přivázal na tělo, což jsem rovněž učinil, aby nám jich Amári neukradl. Amári donutil Mizela, aby mu pomohl hledati a asi po dvou hodinách se vrátil se ztracenou velbloudicí.

Sotva se rozednívalo, probudil mne Táreš. Postavil se mi k hlavě, kašlal, zíval a odzpěvoval svou ranní modlitbu. Vybídl jsem jej i Mizela, aby pustili velbloudice na pastvu, ale Táreš se věnoval své modlitbě, Mizel pak odešel za nutnou potřebou a dlouho se nevracel. I nezbylo mi, než abych sám velbloudice odpoutal. Túmán zanítil oheň, já nalil vody do kávové konvice a semlel upraženou kávu. Když se již z konvice kouřilo a kávová vůně se šířila, ukončil Táreš svou modlitbu a Mizel svou potřebu. Oba chtěli snídat. Při nakládání si počínali tak nejapně, že přenechali veškerou práci Túmánovi a mně.

Dali jsme se na pochod krajem kamenitým, na němž jen tu a tam rostou různé dřeviny. Okolí bylo stále stejné: rozsáhlé nížiny s velkými pustými a malými porostlými plochami obklíčené příkrými pískovcovými stěnami, jimiž vede jen málo zářezů na vysočinu. Vysočinu pokrývá hrubý štěrk, mezi nímž rostou byliny pouze sem tam. Údolí skoro ani není. Dešťová voda stéká do nížin plochými, plytkými korýtky a vytvořuje četné dešťové rybníky. Na vysočinách sedí ojedinělé zkomolené kužele nebo kopule, na kterých bývají navršeny hromady kamení. Po hojném časném a pozdním dešti, kdy jsou všechny dešťové rybníky plny vody, jak tomu bylo před čtyřmi lety, hemží se nížiny velbloudy a za každou hromadou kamení leží stráž. Tábořívají v al-Hedžera, jak se kraj jmenuje, četné čeledi kmenů Amárát, Dahámše, Ruala, Šarárát, Zefír a ani Muntifež nebývají hrubě vzdáleni. Ký div, že jsou nájezdy velmi četné. Od roku Aškarova, to jest od porážky, již utrpěl Sadún al-Aškar, kníže kmene Munti-

feż, a podle kteréž porážky se čítá, tedy od roku 1905, v al-Hedžera vydatně nepršelo, proto tam ani beduové nepřišli. Mizel mi vykládal, jak al-Aškar Rualy přepadl a chtěje se mi zalichotiti, nenazýval mne jinak než aš-šejch Múse a když tohoto názvu neužíval, oslovoval mne rčením: »Ó ty věkožízný, ó ty, jemuž má Alláh dopřáti dlouhého života!«

Po poledni se ulekla má velbloudice a uskočila. Běželať před ní veliká ještěrka. Amári se spustil se svého zvířete, pronásledoval ještěrku, vhodil na ni svůj plášť, uchopil ji za šupinatý ocas a přinesl ji k nám. Byla 77 cm dlouhá, na břichu 20 cm široká, pod břichem žlutavě bílá, na hřbetě šedá. Páteř a ocas měla šupinaté. Táreš ji strčil do míšku, na němž jsme připravovali těsto. Měla býti upečena a snědena.

Obraz 46. — Na loučce.

Pojednou jsme zahlédli dvě gazely. Mizel, jenž se chlubil, že mu žádná gazela neujde, se chopil hned své dlouhé ručnice a spěchal za nimi. Po dobré půlhodině se vrátil z hluboka dýchaje a kašlaje, ale bez gazel.

Zatím co se naše velbloudice pásly na kvetoucím mharútu, vykopali jsme tři kořeny této rostliny. Byly jako ruka tlusté, 40 až 60 cm dlouhé s černou korou. Dva kořeny Mizel odhodil tvrdě, že jsou to samečci a že chutnají hořce. Třetí kořen, samičku, jsme vzali ssebou.

Jihozápadně od kopce al-Chonsor jsme našli loučku 60 m dlouhou a 20 m širokou, porostlou travinami a čerstvým rúte (obr. 46). Tam jsme si chtěli připraviti večeři. Táreš pekl

chléb. Amári přikládal na oheň pod kotlíkem, v němž se měly vařiti naše pšeničné kroupy, Túmán natahoval hodiny a určoval přesně čas k měření zeměpisné šířky, já pak sbíral byliny. Mizel pekl ještěrku (obr. 47) a kořen mharútu. Ještěrce prořízl krk a zanítil velký oheň. Když se poněkud rozhořel, odhrnul uhlí, vykopal při něm hrůbek asi 90 cm dlouhý a 30 cm široký, shrábl do něho uhlí a popel, položil na ně ještěrku, zasypal ji hlínou a rozdělal shora znovu oheň. Kořen přistrčil k ohni, obrátil jej dvakrát, třikrát pak ještěrku a když byl chléb upečen a kroupy uvařeny, byl i on hotov a předložil mi jak kořen tak ještěrku. Kořen jsme rozlomili na několik kousků. Pod černou korou bylo bělounké maso. Chutnalo poněkud trpce a tak suše jako suchá mouka. Ještěrku rozkrájel Mizel a nabídl mi nejlepší kousek z ocasu. On sám si pochutnával na střevech. Maso, jež jsem jedl, jakoby bylo složeno z velkého množství tenkých, kolmých pevných kůžek. Chutnalo nasládle asi jako maso raka. S počátku se mi protivil pohled na ještěrku, když však později tato představa zmizela, jedl jsem maso s chutí. Moji domorodí druhové snědli naši večeři a chléb a zatím co jsem určoval zeměpisnou šířku pochutnávali si na ještěrce.

Obr. 47.
Mizel drží ještěrku.

Před odjezdem jsem pravil v táboře, že se dáme ke studnicím as-Sammít na pravém břehu údolí al-Cherr a zamířili jsme k nim skutečně. Jednal jsem tak, abych oklamal Sluby a jiné cizince v našem táboře, neboť jsem se obával, že by mohli některé lupičské rotě nebo četě nájezdníků sděliti směr a cíl mé cesty, ale k Sammítu jsem nechtěl. Tábořili prý tam Šammarové a Dahámše a severně od nich příslušníci kmenů pasoucích stáda koz a ovcí při Eufratu. Nevěděl jsem, jak by mne tyto čeledi uvítaly. Mimo to mi hrozilo poblíž jejich stanů každou chvíli přepadení četou nepřátelskou. Kdybych byl odtud zamířil k západu, jistě by se byli za mnou dali loupežníci, kteří mě mohli v území, kde nikdo netábořil, zabíti i s mými průvodci. Než nechtěl jsem přijíti ani

poblíž tureckých úřadů. Kdybych se byl vydal od Sammítu k Barrítu a dále do oasy Šetáta, byl bych se přiblížil osadám, v nichž Turci úřadovali. Byli by mne velmi vlídně přivítali, ale nedovolili, abych se vrátil do pouště, poněvadž by byli bývali odpovědni za moji jistotu. Proto jsem si umínil, že se budu bráti středem území al-Udiján a místa svrchu zmíněná, že necháme v pravo. Mohl jsem k nim snáze dospěti někdy později z Iráku a mým nynějším úkolem bylo prozkoumati vnitřní poušť.

Uslyšev od Mizela, že bychom mohli za půldruhého dne doraziti k Sammítu, tázal jsem se ho po nejbližší vodě k severu. Odvětil, že jistě najdeme vodu v údolí Arar, i prohlásil jsem, že se dáme k těmto studnicím. Při bližším určování směru, jakým bychom se měli bráti, mne Mizel vybídl:

»Vlož, ó věkožízný, polární hvězdu před obočí pravého oka své velbloudice a jeď ve jménu Alláhově tímto směrem!« (to jest k severoseverozápadu).

Amári se mně tázal, zda se dám z údolí Arar ke studním Barrít, načež jsem odvětil, to že ví pouze Alláh.

»A já, co si mám počíti?«

»Nevyzval jsem tě, abys se mnou jel. Nalej dvě misky plné vody do svého malého míšku, vezmi si chleba a pod ochranou Alláhovou dojdeš tam, kam dojíti máš. Prokázal jsem ti pouze dobro.«

»Při sám Alláh,« přidal Táreš, »Músa nelže.«

»Prokaž nám i ty dobro a nezmiňuj se o nás ani před přítelem ani před nepřítelem.«

Amári slíbil, že se podle toho zachová a odjel za jasné měsíční noci k severovýchodu. Po půlhodině jsme dorazili do široké mělké doliny údolí Ab-al-Kúr. Bylo prázdné, ale před několika lety v době blahobytu se hemžilo, jak Blejhán vykládal, stády a beduy.

»Hledali jsme v něm, Músо, kořist, kterou Alláh pro nás určil. Bylo nás dvanáct mužů na šesti velbloudech a velel nám Čáseb, syn Omejmův. Chtěli jsme se proplaziti k Rualům, kteří tábořili někde mezi Ab-al-Kúr a Nefúdem. Dojeli jsme volně do oasy al-Džouf, načež jsme se dali nějakým údolím k jihozápadu. Tam jsme zahlédli lidi se čtyřmi jízdními velbloudicemi. Spíše než nás zpozorovali, přiměli jsme své velbloudice, aby poklekly, a čekali na ně. Jeli rychle údolím, v němž jsme se skryli. Když se přiblížili na dostřel, skočili jsme na ně a shodili je se sedel. Ale ukázalo, se, že to nejsou

naši nepřátelé, proto jsme jim nemohli nic vzíti. Neměli, co jísti. Dostavše od nás trochu datlí zabočili k východu. My za nimi. Na východním pomezí Nefúdu jsme našli Araby. Ulehli jsme naproti a poslali k nim zvěda. Vrátil se se zprávou, že tam táboří nějaký rod ze kmene Dahámše, jehož náčelníkem je Eben Midžlád. Poněvadž jsme s nimi žili v přátelství, vrátili jsme se k severu a stěží se vyhnuli nájezdní četě ze kmene Šarárát. Hnali před sebou stádečka ovcí a koz, jakož i velbloudů, která vzali rodům kmene Amárát stěhujícím se do okolí Ab-al-Kúr. Zahrávali jsme si s těmito přátelíčky a vzali jim několik stádeček. Kozu a ovci jsme si upekli a ostatní skryli ve žlíbku u osady Skáka pod dozorem čtyř jezdců na velbloudech. Dali jsme se bokem a potkali Rualy, kteří se v malých skupinách stěhovali rovněž směrem k Ab-al-Kúr. V poušti byl blahobyt, všude hojně vody. Za takové pohody netouží bratr po bratru. Tu jsme zahlédli vpravo velké stádo velbloudů. Přiblížili jsme se k němu a táhli rovnoběžně s ním. Pravil jsem:

‚Přisám Alláh. Toto stádo skoupil jistě nějaký Akejli.' Jak nás jeho průvodcové spatřili, vzkřikli hned o pomoc. My polykali úzkost, jaká se nás zmocnila a prchali a prchali dlouho. Když jsme dorazili k vrchovišti údolí Ab-al-Kúr a nikoho nezahlédli, již jsme myslili, že budeme zachráněni. Najednou nás vzali synové al-Gušúm, kteří nás dohonili na svých rychlých kobylách a vybízeli nás, abychom se vzdali, slovy:

‚Ó jezdci na velbloudech, zde je Eben Gášem!'

Odpověděli jsme jim: ‚Věru, že jsme Amáráté.'

Potom řekli: ‚Živ vás Alláh! Jak je to pravda, pojedete k nám s úplnou ctí.'

I odpověděli jsme: ‚Ó Eben Gášem, vy tábořite daleko odtud a my nechceme ani zpět, ani odbočiti od svého směru.'

Tu zvolali: ‚Vy jste nepřátelé. Vy nejste Amáráté.'

I stříleli na nás. Měli dvě, my pak tři ručnice. Já, to jest Blejhán, jsem dorážel svým kopím na nepřítele, jenž měl rovněž jen kopí. Chtěl mi zasaditi ránu, ale chybil, já pak jsem ho srazil s kobyly a ji ukořistil. I jeden z mých druhů shodil nepřítele se sedla a vzal si jeho klisnu. S počátku nám pronásledovatelé vzali dvě jízdní velbloudice, ale Alláh nám dopřál vítězství, takže jsme tyto dvě velbloudice vysvobodili a nepřátelé odjeli k svým příbuzným. My jsme se okli-

kami dostali k svým druhům, projeli celý Hamád a vrátili se až za měsíc do svého tábora.«

Ve středu 31. března ráno se opakovalo totéž co včera. Táreš si ustlal asi 30 m ode mne, ale jak se šeřilo, přišel ke mně, přisedl si k mé hlavě a dal se do modlení. Když skončil, žádal jsem ho, aby se budoucně modlil u svého lůžka a smyl tak hříchy, které snad za noci na tom místě spáchal. Nechtěl pochopiti, proč by se neměl modliti u mé hlavy. Ale kdyby se byl jen modlil! Při modlitbě odkašlával, čistil si nos, prohlížel své šaty a házel po mně své cizopasníky.

V noci jsem se málo vyspal. Lehl jsem si totiž na hnízdo velkých mravenců. Bylo v dutině zemní a mravenci do něho chodili jen několika malinkými otvory, kterých jsem nezpozoroval. K půlnoci jsem se probudil, neboť mne nesčetní přepadli. Musil jsem se stěhovati. To se stalo brzo, ale déle trvalo než jsem odstranil mravence, kteří zalezli jak do mých šatů tak i do mých pokrývek. Kousali mne, že celé tělo hořelo jako bych se válel v kopřivách. Přes dvě hodiny jsem klečel a vybíral za jasné noci měsíční mravence.

Před námi prchala šedá, pod břichem bílá liška. Moji druhové ji pozdravili s radostí, poněvadž je pro pocestného dobrým znamením. Projížděli jsme četnými loučkami porostlými travinami, které svědčily, že je zavlažil časný déšť, jenž půdu napojil. Naše velbloudice sbíraly traviny jakoby v malých otýpkách a hltaly je, aniž by je kousaly. Táreš tvrdil, že bude-li taková pohoda i na další cestě, ztloustnou a vrátí se širší než delší (obr. 48).

Vál studený vítr severní. Byli jsme jen lehce oděni, prsa jsme měli otevřena a vítr vnikal až do kostí. Marně jsem se zahaloval svým pláštěm. Vzalť jsem ssebou jen lehký letní plášť, jenž mne nechránil před chladem severního větru. Pouze slunce nám mohlo pomoci, ale obloha byla zatažena šedými mraky, jimiž pronikaly na obzoru jen jako stín vodorovné paprsky.

Po poledni se vzduch rozehříval, ba dusněl. Vítr ustal a vodorovné, záclonám podobné vrstvy vzduchové spočívaly skoro nehybně nad šedou pouští a způsobovaly mi pocit jakoby mne něco tísnilo, takže jsem mohl sotva dechu popadati. Kolem nás bylo vše popelavé, šedé, v dálce poněkud načervenalé, ale přece šedé. Nad jednotlivými plochými výšinami visely jakési nesmírně dlouhé pruhy teninké látky, nížiny pak jakoby tvořily jezero, z něhož pouze jednotlivé vyšší

hřbety vyčnívaly. Tu a tam se protrhla tenounká vzdušná látka a trhlinou jsem zahlédl nesčetné menší a větší černé obludy, které se zvedaly a teprv vysoko nad zemí šířily. Kývaly se, skláněly se, pluly na vlnách jezera a plynuly volně do vzduchu. Mnohdy se nám zdálo, že vidíme před sebou jezdce na velbloudech. Moji druhové mne nutili, abych se podíval dalekohledem a přece to byly vždy pouze nízké, sotva 60 cm vysoké keříky, s nimiž si saráb, přelud, právě tak zahrával jako s námi. Toužili jsme po něčem živém, po čerstvé zeleni jara, ale marně jsem pátral po jarních květech. Vysočina byla naprosto pustá, mrtvá.

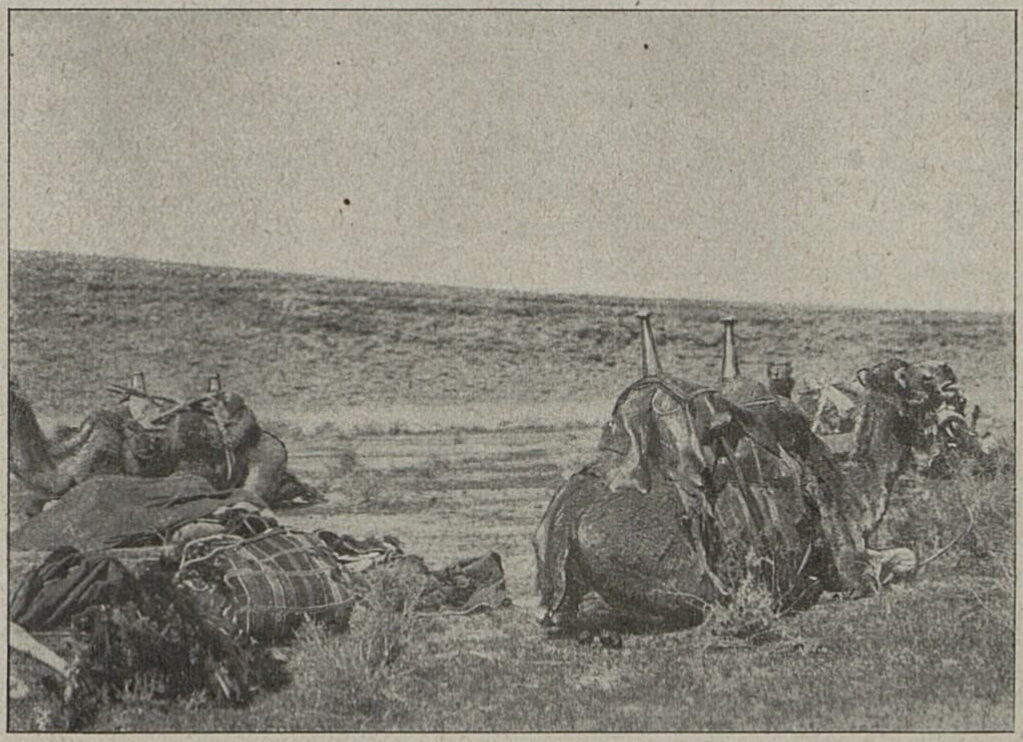

Obraz 48. — Polední odpočinek.

Poslouchal jsem Táreše, jenž sípavým hlasem po tichu přednášel báseň:

1. *Ó otče Rašídův, postěžuji si tobě se srdcem zraněným,*
   ó ty poslední útěcho mého nářku a srdce plného vášnivé
   touhy!
2. *Slitování! Ani posel ke mně nepřišel, ani pocestní*
   od minulého měsíce šauála a teď je al-ksajjer skoro
   u konce.
3. *Ó dívko s prsy jakoby to byly plody battúše*
   nebo vejce vrkajících holoubků či něco ještě pěknějšího!

4. *Oči pokrývající lícní kost víčky*
jsou černé, mají prohnuté řasy, které vrhají stín.
5. *Její líce jsou hebounké jako babí léto, k němuž se nesmí přiblížiti nikdo hrubším dotekem*
a jež lehký vánek větru ponadnáší, není-li zatíženo rosou.
6. *Její prsy bys přirovnal k vejcím, jejichž půlky leží na pískové závěji,*
kdežto její vlasy na spáncích se chvějí jako černá pštrosí péra.
7. *Břicho, to není ani jemné sukno, ani roztřepená bavlna,*
ba ani kašmírská vlna není tak hebká, ani hladká vlna,
z níž se tkají modlitební koberce.
8. *Ó dcerko toho, jenž zadržuje útok, dostoupí-li zděšení nejvyššího stupně,*
a nestane se zbabělým, přitisknou-li se k šijím koní sem tam pobíhající prchající.

Mizel se několikráte pokusil, aby Táreše umlčel, ale ten se nedal přerušiti, obzvláště když zpozoroval, že ho poslouchám a že si tudíž přeji, aby báseň dokončil.

Večeřeli jsme v nížině, která skýtala našim velbloudicím bohatou pastvu.

»Nedaleko odtud, Múso, jsme slavili svátek zahijje,« vypravoval Mizel. »Přišli k nám dva beduové kráčející pěšky. Po dva dny prý nepili vody. Kapali jsme jim do úst napřed máslo, pak vodu a když se zotavili, že mohli mluviti, vykládali, že náleží ke Kmusům ze Sbaa. Podnikli nájezd proti Šammarům, byli však odraženi, poraženi, zajati a konečně propuštěni na svobodu, ale bez vody, bez potravin. Naložili jsme je na osly a dopravili do osady al-Kára, odkud se vrátili ke svým. Ah, co jsme to měli na ten svátek masa! Našli jsme v poušti čtyři zatoulavší se jízdní velbloudy. Dva jsme ve svátek zabili a snědli, dva pak si ponechali, abychom na nich mohli objížděti široké okolí a pátrati po vodě a pastvě.«

Uložili jsme se každý k jedné straně světové, velbloudice doprostřed. Vždyť jsme noclehovali nablízku napajedla v údolí Arar i bylo třeba, abychom byli opatrni.

Ráno se k nám opět přidružily vlaštovky. Obletovaly naše velbloudice a připomínaly mně a Túmánovi vlaštovky naší vlasti. Vyplašili jsme i několik ptáků podobných našim křepelkám, jenže menších. V hlubokých žlíbcích rostou

jasně zelené keře luejze, jichž se používá při vydělávání koží jako třísla.

Opovržený kmen Slubů.

V zátočině údolí Arar jsme zahlédli dva stany Slubů. Seskočiv se sedla, pátral jsem dalekohledem, zda neklečí někde u stanů jízdní velbloudi, což by bylo bývalo důkazem, že jsou tam beduové. Budiž Alláh pochválen! Zahlédl jsem pouze tři obyčejné osly a 8 ušlechtilých. Ani u studnic dále k východu nebylo viděti leda černé a bílé osly a několik Slubek. Když jsme do údolí Arar sestoupili, běžela nám naproti dvě děvčata, schovala se však v řečišti, když jsme se přiblížili. Mizel je vybízel, aby k nám přišla, ale zůstala ve svém úkrytu. Od studnic zaháněly ženy své osly, neboť se obávaly, že jsme beduové, jejich páni a vyssavatelé. Na severním svahu bylo viděti několik stád koz a dva osly nesoucí vodní měchy, které před sebou hnala žena.

Dospěvše ke studnicím, našli jsme u nich pouze dvě mladé ženy, jednoho muže, jednoho chlapce a dvanáct oslů (obr. 49), které chtěl muž právě napájeti. To mu překazil Mizel, poněvadž by byl vyčerpal všecku vodu ze studnic a pro nás by nebylo zbylo nic. Muž se proto na nás velmi rozhněval. Měl nás za kupce velbloudů, proklínal mě a mé druhy a přál nám, aby nás přepadli lupiči a vzali nám vše. Toto jeho přání se mohlo snadno splniti, poněvadž jsme byli na nejkratší cestě vedoucí z Bagdádu přes Šetátu do Džoufu a odtud do Damašku nebo do Egypta.

Chlapec, prý synek bratra Mizelova, zůstal u nás. Obě ženy nás prosily o tabák. Když jim Túmán trošku dal, líbaly mu ruce a krk.

Složili jsme svá zavazadla a napájeli zvířata. Chlapec lezl z jedné studny do druhé a naléval miskou vodu, která se tam byla stekla, do plátěného věderce, jejž jsme pak vytahovali. Studnice leží v řečišti na levém břehu. Jsou 4 až 8 m hluboké, široké, zabořují se a plní nánosem po každém větším dešti. Je v nich pouze voda dešťová, udržující se pod vrstvou písku a štěrku, pokrývající spodní skálu. V Araru a jeho okolí pořádně napršelo před čtyřmi lety. V prvém a druhém roce byly studnice stále vodou zpola naplněny a voda nemohla býti vyčerpána, ale ve třetím se stékala slaběji a ve čtvrtém pomaloučku. Po 48 hodinách prý možno nabrati

z jedné studnice pět, nanejvýš deset litrů vody. A i tato zmizí, nepřijde-li vydatný déšť. Vyčerpavše přes dvacet studnic, naplnili jsme zpola své měchy, kdežto velbloudice si mohly ve vodě pouze pysky omočiti. Prohlédli jsme přes sto studnic, v nichž nebylo ani kapky vody. Bylyť od Slubů úplně vyprázdněny. Při krajích řečiště a po jeho obou březích roste hojně luejzijje. Bylo již odkvetlé a dlouhé, ohebné, bezlisté zelené výhonky byly pokryty plody asi jako mandle velikými.

Mizel nás ještě včera slavnostně ujišťoval, že najdeme v řečišti Araru vody hojnost, poněvadž prý podle zpráv, které ho došly v posledních týdnech, tekla Ararem voda, takže se řečiště docela naplnilo a suché údolí proměnilo v divou bystřinu. Ale jak tyto zprávy, tak ujišťování Mizelovo byly vybásněny. Rád bych byl zamířil rovnou k širokému hřbetu Enáza, ale nemajíce potřebné vody a nenapojivše svých velbloudů, musili jsme se dáti k nejbližším studnicím v údolí Tbel. Najdeme tam vodu? Chlapec povídal, že tam před čtrnácti dny pršelo. S takovou zprávou se vrátil zkoumatel napajedel, vyslaný od Slubů. Je to pravda? Alláh ví! Mezi tím, co moji druhové hledali vodu, střehl jsem velbloudic a pozoroval stále údolí k východu i k západu. Pojednou vzkřikla jedna žena: »Obrysy lidské na východě!« Ukázaly se tam temné postavy zahalené horkým vzduchem, jako by závojem. Tu nás upokojil chlapec, že jsou to ženy Slubů, napájející osly u vzdálenějších studnic.

Opustili jsme Arar a jeli k oběma stanům Slubů. Doraziv̌še do zátočiny, ve které ještě ráno stály, nenašli jsme jich. Odstěhovali se. Rychlým krokem jsme ujížděli za chlapcem, jenž nám udal směr a dohonili dvě stáda koz s několika ženami, spěchajícími ke studnici v Araru. Mizel od nich koupil rotol másla (asi 2½ kg) za 1 medžídijji a malého vykleštěného kozla za 2 medžídijje; ženy nás obklopily a žebraly. Chtěly, abychom kozla ihned zabili, uvařili a je pozvali. Prosily, abychom jim dali aspoň hlavu a veškeré vnitřnosti. Mizel prořízl kozlovi hrtan a uvázal ho na svou velbloudici.

Mizel omlouval své krajany tvrdě, že mají hlad a že proto spěchají ke studnicím al-Barrít, aby si vyžádali potravin od Amárátů.

»Sluba nám říkají pouze beduové. My si říkáme dítky Salíbiho nebo dítky Gánemovy. Je nás mnoho a mnoho če-

ledí a táboříme po celé poušti od moře Perského až do Haleba a Damašku. Jsme chudáčci. Nikdo nás nechrání; proto platíme za ochranu beduům určitý peníz. V každém větším kmeni máme jednoho nebo více bratříčků, ochránců, kteří jsou povinni vrátiti nám vše, co nám jejich soukmenovci vzali. Všechny dítky Salíbiho mají tutéž značku, která je vpálena do skráně velblouda. Doslechne-li náš ochránce, že je v jeho kmeni nějaký velbloud s tímto naším znakem, vezme ho k sobě a vzkáže nám, abychom si ho odvedli. Osly si poznačuje každý majetník, jak chce. Ovce a kozy znaků nemají, poněvadž je majetník vždy při nich. Příslušníci jed-

Obraz 49. — Osli u studnic v Araru.

noho příbuzenstva až včetně do pátého kolena táboří obyčejně pospolu. Jejich stáda odpočívají za noci na témže místě a každé příbuzenstvo platí bratříčkovi za ochranu jednu medžídijji ročně. Jenom že mívá jediné příbuzenstvo až sedmnáct takových ochránců, proto odvádí sedmnáct medžídijjí ročně beduům za ochranu. A kdyby to bylo vše! Beduové vracející se s nájezdu se vrhnou na naše stany jako sokoli na zajíce a snědí vše, co máme. Musíme jim zabíti nebo si zabijí sami velbloudy, kozy, ovce. Pak se nediv, Múso, že se dítky Salíbiho ukrývají a prchají, jakmile beduy zahlédnou.«

»Odkud vlastně pocházíte, vy dítky Gánemovy?«

»To ví jen Alláh. Naši předkové nám vykládali, že jsme prvotně bydlili v kraji al-Hasa při Perském zálivu, ale kdo ví, je-li to pravda.«

Po poledni jsme překročili cestu, po níž chodívají nájezdné čety z Iráku ke studnicím Suér a osadám oasy al-Džouf. Za krátko jsme sestoupili do údolí Ahámer. Je přes 400 m široké, hodně hluboké. Velbloudice se v něm pásly a my si chystali večeři. Mizel stáhl kozla a rozřezal maso na malé kusy, které dal vařiti; potom připravoval ještě náš obvyklý pokrm, pšeničné kroupy. Vnitřnosti pekl v popeli a snědl je s velkou chutí, aniž by byl střeva vyčistil. Táreš pekl chléb. Divili jsme se s Túmánem, kolik tito naši dva průvodčí snědli a přece se vychloubali, že navštěvují pouze náčelníky, i mohli se tudíž občas do syta najísti. Náš kotlík plný večeře, ejš, skládající se z pšeničných krup, který stačil na mých jiných cestách často pro 6 až 8 osob, vyprázdnili při večeři sami dva a přece ještě každý zajedl aspoň půl kg chleba. Ráno snědl každý přes 1 kg chleba a po třech až čtyřech hodinách opět tolik chleba s meruňkovou marmeládou anebo s naším sladkým nápojem, jemuž říkali šáj. Často bylo třeba, abychom i v poledne vařili ejš, aby neměli hladu a pak vylili čaj na kroupy a chutnalo jim i to. Domníval jsem se, že se po několika dnech zasytí, ale jedli stále stejně, jenom že později si již vybírali. Opálené kůrky chleba odhazovali a požadovali od Túmána více cukru do čaje a více másla na ejš. Též ho vybízeli, aby míchal kroupy se šaarijje, moučným pokrmem v Iráku oblíbeným, našim teninkým nudlím podobným, anebo aspoň s rýží.

Vůně masa přilákala několik orlů a sokolů. Sokolové se nedali odehnati a vrhli se několikráte na kousky masa, které jsme poblíž na skále sušili, takže jsme je musili zahánět kamením. Odlétali však jen na 50 m a čekali, zda přece něco pro ně zbude.

Když jsem se v poledne tázal Mizela, jakým směrem se budeme bráti k vodě v údolí Tbel, pravil mi:

»Vložíme polárku svým velbloudicím na pravou dírku nosní,« měli jsme tudíž jeti směrem severozápadním, ale večer jsem pozoroval, že zahýbá hned vpravo, hned vlevo od severu. Na moji vybídku, aby přece jel udaným směrem, odvětil:

»Toto je náš domácí kraj a tu nepotřebuji polárky.«

Ráno byla severní obloha zahalena řídkými oblaky, s nichž visely dlouhé stěny, dotýkající se skoro obzoru.

Pochod skalnatou rovinou byl značně obtížný. Nikde jsme neviděli na vysočinách rostlin, jen v širokých údolích rostou dřeviny, ale žádné traviny.

Přidružilo se k nám několik ptáčků tak velkých, jako naši stehlíci. Mizel jim říkal suése. Mají žlutavé břicho, temně zelenou hlavičku, hřbet jasně zelený, konce křídel žluté a černě pruhované. Byli to první pestří ptáci, které jsem v severní Arabii zahlédl.

Mizel achu Zaéla skládal na mne báseň. Byl' potulným básníkem, živil se svým uměním i domníval se, že bych mu mohl báseň, která by se mi líbila, rovněž dobře zaplatiti. Bylo zajímavo pozorovati, jak si při tom počínal. Po několik minut se rozmýšlel, načež přednášel dvě slohy nejméně dvacetkrát až třicetkrát. Při tom zaměňoval některé výrazy novými, lepšími. Potom vybídl Táreše, aby dával pozor a si tyto slohy pamatoval. Když se jim Táreš naučil, odmlčel se Mizel a přemýšlel znova. Po chvíli zazpíval prvé dvě slohy o připojil k nim třetí a čtvrtou. Když byl všechny čtyři nesčíslněkráte svým vysokým hlasem Tárešovi předzpíval, vybídl mne, abych si je napsal. Tak si počínal dlouhou dobu. Když mne ve své básni líčil, jak sedím na hedžínu (jízdním velbloudu), upozornil jsem ho, že přece jedu na delúlu, poněvadž Rualové neříkají hedžín, nýbrž delúl, básník odvětil:

»Je to sice pravda, ale nemohu přece užíti tak obyčejného slova, jako je delúl, ve své básni. Tu je třeba upotřebiti slova krásnějšího, neznámějšího . . .«

Křížili jsme četné chodníky, vyšlapané od velbloudů. Chodila tudy asi před měsícem stáda náčelníka Abu Bakr z čeledi Skúr k napajedlu. Vypivše vodu, odtáhli k severovýchodu na pobřeží Eufratu.

Jeli jsme vlevo od opuštěného tábořiště Slubů. Pro všechna ohniště byly vykopány trojramenné jamky, neboť Slubové jako Akejlové staví kameny, na nichž spočívá kotlík na vaření, po jednom do těchto ramen. Kolem stanů byly vykopány mělké příkopy, aby jimi odtékala dešťová voda.

Západní obloha se pokrývala pozvolna temnými mraky. Mizel tvrdil, že na západě prší, a sice vydatně. Večer za jízdy mi vykládal, co se v poslední době stalo v rodu Eben Šalán.

Když kníže Sattám před šesti léty ve žlíbku al-Mchattam zemřel a byl tam pohřben, soudili všichni Rualové, že se hodí za jeho nástupce nejlépe Fahad eben Hazzá, bratr Núriho. U Šalánů je hodnost knížecí právě jako u ostatních beduů dědičná a přechází na nejschopnějšího člena téhož rodu. Koho uznají beduové za nejschopnějšího, ten je knížetem. Proti tomuto obyčeji se provinil Mišal, nejstarší syn knížete Sattáma. Jeho matka byla zároveň matkou Fahadovou a Núriho, neboť po smrti Hazzáově se oženil Sattám s jeho vdovou a ona mu porodila Mišala. Když Sattám zemřel, měl Mišal svůj vlastní stan, dvě ženy a několik dětí. Ihned odnesl do svého stanu prastarý odznak Abu-d-Dhúr, Otec Věků, kolem něhož se kupí všichni Rualové, a prohlásil, že bude spravovati Rualy jako nástupce svého otce. Fahad a Núri, kteří byli starší než on, mu vytýkali, že takovým porušováním prastarého zvyku škodí celému rodu Šalán, ale Mišal nechtěl uznati Fahada za knížete a zjednal si hojně přívrženců. Tu se rozhodli Fahad a Núri, že ho odstraní násilím. Když se jedenkráte stěhoval soutěskou, obsadil Núri s částí své družiny východ, s částí pak vstup, a vyzval ho, aby vydal Abu-d-Dhúr. Místo odpovědi vyslal Mišal na něho ránu ze svého revolveru a poranil Mhammada, nevlastního bratra Núriho, na čele. Mhammad se svalil s koně a Núri se domníval, že je mrtev. Rozhorlen zamířil na Mišala a prostřelil mu srdce. Jeho družina se vzdala. Núri odvedl velbloudа s palladiem Abu-d-Dhúr do stanu svého staršího bratra Fahada a tak se stal Fahad knížetem všech Rualů.

Ale Fahad neuměl spravovati Rualů. Ve všech větších bojích byl Núri velitelem, a jen on projednával nejdůležitější věci s vládou. Fahad se staral pouze o hmotný prospěch své rodiny a jeho nejstaršího syna Fáresa se bál kde kdo. Kde zahlédl on nebo jeho otec krásnou klisnu, ušlechtilou velbloudici, dobrou zbraň, tu přišel a vzal si vyhlédnutou věc po dobrém nebo po zlém, a to, jak říkal, pro svého otce. Daně, kterých vláda požadovala, vymáhal Fahad trojnásobně. Ponechal si klidně dvě třetiny a odevzdal pouze jednu třetinu vládě. Podle dávného obyčeje by se byl měl rozděliti o ponechané peníze s ostatními členy vládnoucího rodu, ba i s náčelníky, ale Fahad se tím neřídil, a uschoval všechno pro

sebe. Taktéž jednal s podporami na výživu, které vláda jednotlivým čeledím ročně vykázala.

Rualové se horšili, ale Fahad toho nedbal, spoléhaje na pomoc vlády a Abdarrahmána báše, vrchního správce výprav poutnických. Vláda s ním byla velmi spokojena, poněvadž odváděl přesně daně a byla ráda, že není ve svém kmeni oblíben, neboť byl tím závislejší na ní. Na veškeré výtky a obžaloby prohlašovala, že nedovolí, aby byl sesazen, a že ho pomstí, kdyby byl odstraněn. Náčelníci Rualů chtěli ukázati, že nebudou jeho rozkazů poslouchati. Tábořili jižně a východně od Damašku, když dostal rozkaz, aby vybíral daně. Téhož dne, kdy mu byl tento rozkaz odevzdán, opustili všichni svá tábořiště a odebrali se do vnitřní pouště, takže Fahad zůstal u Damašku pouze se svými otroky. Toho roku vláda daní nedostala.

Následujícího léta pozvala vláda náčelníky k vyjednávání. Náčelníci žádali, aby byla moc Fahadova omezena. S vládou ať vyjednává a daně vybírá jen Núri, ten že bude náčelníkem při jednání s vládou, kdežto Fahada že uznají pouze za vojenského velitele, jenž by vypovídal válku a uzavíral mír. Věděli, že se dotud Fahad jako vojenský velitel neosvědčil, že se bojům vyhýbal a že přenechá i ve vnitřní poušti veškeré řízení Núrimu. Fahad se vzpíral, ale konečně mu nezbylo, než aby projevil svůj souhlas. Núri vybíral daně a dělil se o přebytek s ostatními náčelníky. Jeho vážnost tím vzrostla. Tu nechtěl Fahad uznati Núriho za svého zástupce u vlády a podpichoval proti němu, kde mohl. Fáres, jeho syn, se veřejně Núrimu vysmíval. Trád al-Aráfa, který se vydával za syna Fahadova, kdežto ve skutečnosti byl jeho otcem Chalaf eben Iden, přivlekl jednu dceru Núriho násilně do svého stanu, aby se s ní po vůli Fahadově oženil. Děvče však Tráda přelstilo a uteklo do pouště, kde je našel jeho bratr Nauáf. Ten byl velmi roztrpčen nad příkořím, které potkalo jeho sestru, a vybízel Núriho, aby nestrpěl takové hanby. Núri se odebral se třemi náčelníky k Fahadovi, aby s ním v dobrotě tuto věc projednal. Po dlouhém vyjednávání se dohodli, že Trád dcery Núriho za manželku nedostane a že Núri bude i nadále vybírati daně a vyjednávati s vládou.

Na důkaz míru tábořili od té doby Fahad i Núri pospolu. Ale mír netrval dlouho. Když dleli v Syrii a Núri vybíral daně, vyjel i Fáres, syn Fahadův, se svými otroky a nutil jednotlivé čeledi, aby daně odváděly jemu. Náčelníci se

všichni přidružili k Núrimu a hrozili Fáresovi vzpourou, neustane-li ve svém jednání. Fáres se dohodl s Trádem al-Aráfa a přemluvil svého otce Fahada, že projevil souhlas, aby se zbavil Núriho vraždou. Šammari, který ve stanu Fahadově vaříval kávu, zaslechl tuto úmluvu. Tvářil se sice, jako by spal a chvilkami i chrápal, ale poslouchal přece, o čem si šeptají a oznámil to hned časně ráno Núrimu. Núri tomu nechtěl věřiti. I pravil mu Šammari:

»Poslyš, ó Núri! Přijde-li k tobě dnes Fahad a požádá tě, aby se tvá dcera provdala za Tráda a řekne-li ti, že klisnu, kterou jsi dostal od Eben Medžela darem, si vezme jeho syn Fáres, pak věz, že ti hrozí smrt.«

Núri čekal v nejistotě celý den. Stan Fahadův byl zřízen naproti jeho a nikdo odtud k němu nevycházel. Pralo se tam. Teprv s večerem vyšel Fahad ze svého stanu, pocházel chvilku před ním, načež zamířil ke stanu Núriho. Byl nahý, bez košile, zahalen pouze svým pláštěm. U Núriho sedělo několik vážených hostí, s nimiž Fahad povečeřel. Po večeři mu donesli košili, která již uschla; oblékl se do ní a bavil se s hosty. Pojednou řekl Núrimu:

»Trád si přijde za chvilku pro tvoji dceru. Poruč jí, aby s ním šla, a tuto hnědku,« při tom ukázal na klisnu, již daroval Núrimu Eben Medžel, »ať odvede otrok Ámer mému synu Fáresovi.«

Núri se zarazil. Část toho, co mu Šammari ráno oznámil, se stala skutkem. I odvětil:

»Děvče je sestra Nauáfova, a ty víš, že on nechce dovoliti, aby se provdala za Tráda. Mluv s ním!«

»Kde pak je?«

»Sedí ve stanu otroka Ámera.«

Fahad se zvedl a šel provázen svým otrokem do stanu Ámerova, vzdáleného asi 200 kroků. Tam si sedl k ohni naproti Nauáfovi. Po několika minutách vkročil do stanu i Núri s pěti otroky a pravil:

»Nauáfe, tvůj strýček žádá tvou sestru a tvou klisnu. Co si s ním mám počíti?«

»Toto,« odvětil Nauáf a vrazil pažbu své karabiny knížeti Fahadovi do prsou, že se převalil. V téže chvíli přiskočili k němu otroci Núriho a rozsekali ho svými šavlemi. Otrok Fahadův na ně vypálil ránu a byl od Núriho zastřelen. Potom se dal Núri s Nauáfem ke stanu Fahadovu pro palladium

Abu-d-Dhúr. Tam již zaslechli střelné rány a jeden z otroků pravil:

»Tyto rány patří jistě našemu strýčkovi.«

Mínil tím knížete Fahada, neboť otroci říkají svému hospodáři strýček. Vyhlíželi do tmy a po chvilce zahlédli bílé šaty, košile Núriho a jeho průvodců. Fáres a Trád na ně vypálili několik ran, na něž Núri se svými odpovídal. Vidouce, že se neubrání, vyšvihli se Fáres a Trád na klisny a ujeli. Z druhů Núriho byl jeden zastřelen, ve stanu Fahadově pak leželi dva hosté mrtvi. Jeden z nich byl potulný obchodník, druhý pak nějaký usedlík.

Núri rozkázal ihned odnésti Abu-d-Dhúr do svého stanu a přisvojil si všech šest stád velbloudů Fahadových. Fáres se dal pod ochranu náčelníka Eben Smejra a požadoval, aby mu Núri vrátil veškeren majetek jeho otce. Núri mu vydal pouze sto velbloudů. Od té doby táboří Fáres se svými přívrženci u nepřátel Rualů v Hauránu a podniká odtud nájezdy do území, v němž táboří Núri, aby pomstil svého otce.

Krátce před mým příchodem do nížiny Sirhánské napadl Fáres dvakrát po sobě tábor Núriho. Proto byl stan knížete, pokud jsme tábořili u al-Bíz a jihovýchodně odtud, obklopen třemi řetězy stráží, vzdálených od stanu na 100, 300 a 500 m. Núri sám dozíral na tyto stráže, aby neusnuly, a neulehl nikdy ve svém stanu, nýbrž vždy ve stanu některého otroka nebo i v mém.

Fáres touží po míru, ale klade podmínky, jichž Núri splniti nemůže. Požaduje pro sebe výjimečné postavení mezi náčelníky a trojnásobný podíl na všech penězích, vrácení všech velbloudů a k tomu ještě dceru Núriho pro Tráda. Když jsem jedenkrát hovořil s Núrim o těchto požadavcích, pravil:

»Dnes není včera. Včera bych byl jemu a jeho otci vše povolil, ale dnes toho učiniti nemohu.«

A přece, jak často sedával Núri zamyšlen v mém stanu! Neviděl, neslyšel. Často přišel třikrát neb i šestkrát za noc k mému stanu, k mým velbloudicím, stál dlouho a dlouho jako zkamenělý a pohlížel upřeně k zemi. Jaké to táhly myšlenky jeho hlavou? Co se ukazovalo duševnímu oku? Co ho připravovalo o spánek? Viděl své dva bratry, jak zůstali zaliti krví před ním ležeti? Krev, obzvláště krev bratra, se nedá smýti, říkají beduové.

V sobotu 3. dubna ráno jsme dorazili do údolí al-Obejjez. Je přes 300 m široké, příkrými, vysokými stěnami uzavřené. Sbíhá se s údolím Tbel. Vystoupivše na výšinu po levé straně údolí, ucítili jsme ledový vítr severní, jímž jsme se po chvíli zimou chvěli. Okolí vypadá velmi smutně: ploché vlny, na nichž sedí jen nízké, ojedinělé zkomolené kužely nebo tabulové kopečky a všude spousty šedého pískovce bez jakéhokoliv rostlinstva. Mizel tvrdil, že tam v posledních třech letech nepršelo. Vše bylo suché. V krátkých příčních údolích stály skupiny nikdu, z jehož šedě zelených trnitých listů tu a tam vynikaly šedě žluté, jakoby uschlé květy. Zdálo se, že byl celý kraj proklet nebo začarován. Mrtvá, k smrti unavující poušť...

Rozsáhlá rovina na severovýchodě jako by mizela v horkém vzduchu, naplněném nesčetnými závoji. Palčivý, těžký vzduch na nás ležel a mně skoro bolest působil. Naše velbloudice byly unaveny, často klopýtaly, i bylo třeba, abychom jeli velmi opatrně. Za mnou zpíval a přednášel Mizel svou báseň vysokým hlasem. Skládal nové slohy na mne a sliboval, že jich bude míti má báseň nejméně čtyřicet.

Odpoledne jsme se blížili k širokému, hlubokému údolí Tbel, proslavenému četnými dešťovými studnicemi. Vzniká na východě v opěvaných výšinách Láha a končí severovýchodně od osady Šetáta. Našli jsme v něm plytké studnice plné vody. Budiž Alláh pochválen! Svých velbloudic jsme nemohli udržeti. Vrhly se k mělkým studničkám v řečišti, poklekly, a pily a pily. Mizel mne ujišťoval, že tam najdeme jistě Sluby, ale nebylo po nich nikde památky. Chtěl jsem, že si vezmeme vodu odtud na další cestu. Mizel však řekl, ba přísahal, že na nás čeká v Čaačedi tolik vody, že bychom zbytečně unavovali svou velbloudici, kdybychom tam odtud vodu vlekli. Tam že najdeme jistě i četné jeho soukmenovce a můžeme si najmouti jednoho z nich s velbloudkem a čtyřmi míšečky na vodu, aby nás doprovázel k Enáza. Tázal jsem se ho nejméně desetkrát, zda je úplně jist, že najdeme v Čaačedi dostatek vody a vždy dosvědčoval a se zapřísahal, že je tomu tak, ba konečně mi vytýkal, proč mu nechci věřiti. Proto jsme naplnili své měchy jenom zpola a zabočili k západu.

Táreš mi ukazoval u nevelké tůně lůžko utvořené z kamení a suchých dřevin.

»Hleď, Múso, tady ležel můj kamarád Dabán. Byl pokousán od vzteklého psa v blízkém táboře. Jeho příbuzní ho dovedli sem, dali mu soli, mouky a sušených datlí asi na čtyřicet dní a pohrozili mu smrtí, kdyby tůň opustil a k nim se přiblížil, než uplyne plných čtyřicet dní. Kolem čtyřicátého dne objeví se vzteklina a oni se báli, aby někoho nepokousal nebo nepoškrábal. Odstěhovali se na východ a pokousaný Dabán tady zůstal sám a sám. Jeho nejlepší přítel Hmúd byl na nájezdu. Uslyšev po návratu o zlu, jaké zastihlo jeho milého přítele Dabána, zajel k němu, třebas ho příbuzní varovali, že se může rovněž nakaziti, poněvadž již uplynulo 38 dní. Seděl po dva dny nedaleko Dabána a poslouchal báseň, v níž nešťastný přítel líčil svou trýzeň:

1. *Ó mého nářku, nářku to cizího derviše,*
   odděleného od davu poutníků, jenž byl na tábořišti
   zanechán!
2. *Ó Hmúde, ujmi se mne, neboť jsem upadl do osidel*
   a žádná z mých příbuzných neporodila poctivce, jenž by
   na mne myslil!
3. *Jsem pokousán od vzteklého psa, byť se řeklo, že mi nic*
   neschází,
   ten čtyřicátý den se blíží z těch mně stanovených.
4. *Mohl bych choditi před Araby jako by mi nic nebylo,*
   mohl bych choditi, třebas bylo mé nitro nepokojno.
5. *Co to má znamenati, odvážný, že se mne moji příbuzní*
   štítí?
   Odhánějí mne jako psa, ah, to nejsou moji příbuzní.
6. *Blíží se ke konci stanovená lhůta, ó hrdino, a ukazují se*
   příznaky;
   za den, za dva se již nebudu těšiti ze života.«

Naše velbloudice byly velmi hladovy. Sotva se ráno jen poněkud šeřilo, odpoutali jsme je a pustili na pastvu. Táreš jich měl stříci. Dal se za nimi, lehl si však asi 300 m od nás a usnul. Domníval jsem se, že hlídá velbloudice. Když se rozednilo a nespatřil jsem nikde ani Táreše ani zvířat, utíkal jsem za nimi. Našel jsem je daleko od nás a žena je zpět, objevil jsem i jejich strážce. Spal. A přece bylo místo, na němž jsme noclehovali, velice nebezpečné, poněvadž tudy vede cesta z al-Kaara k jihu.

Na pochodu jsme pozorovali ve žluté hlíně četné stopy koňských kopyt. Jak Mizel tvrdil, jel tudy můj přítel Meteb

eben Haddál s velkou četou nájezdní. Chtěl přepadnouti Šammary u Hzúl, byl však brzo zpozorován a nezbylo mu, než aby se vrátil s nepořízenou.

Táreš si stěžoval, že měl sen, jehož významu nerozumí. Měl před sebou mísu plnou teninkých nudlí, zvaných šaarijje. Dychtil po nich a přece se jich nesměl dotknouti.

»To ti, Táreši, Alláh poslal svým mluvčím znamení, že ztratíš děvče, které máš rád,« vysvětloval Mizel. »Podobný sen měl i nějaký velitel z Rualů. Snil na nájezdu, že má před sebou plnou mísu uvařené rýže. Uhnětl si pořádné sousto, dal je do úst, ale musil je ihned vyplivnouti, poněvadž bylo náhle neobyčejně horké. Vykládal sen svým druhům, kteří pravili:

‚Zdar! Zdar! Vezmeme si kořist, ale bude nám opět vzata.' A skutečně se tak stalo. Přepadli stáda nějakého oddílu ze kmene Beni Sachr, ukořistili čtyři a půl stáda a jeli s nimi vesele domů, když tu potkali silnější nájezdní četu Huétátů, spojenců Beni Sachr, byli od ní v hlubokém žlíbku obklíčeni a ztratili nejen veškeru kořist, ale dobrou polovici svých vlastních jízdních velbloudic.«

Vlevo jsme měli nízkou, zakulacenou zídku, asi 40 m dlouhou, opatřenou uprostřed vyšší hromadou kamení. Za zídkou k severu byl pruh 2 m široký vyčistěn od veškerého kamení. Tu prý se modlil a odpočíval kníže Abdalláh eben Saúd, vrchní velitel Uahhábovců, když válčil s beduy a je pronásledoval na východ od Palmyry.

Vystoupiv na levý skalnatý svah, prohlížel jsem dalekohledem okolí studnic Čaačedi. Nezpozorovav nic podezřelého, vrátil jsem se ke svým druhům. Nenašli jsme stop Slubů ani čerstvých rostlin, znamení, že nebude vody ve studnicích. Mizel vlezl do patnácti, které byly 4 až 7 m hluboké, a nenačerpal ani 10 litrů špinavé vody. Oklamal mě úmyslně? Potřebovali jsme vody ne pro šest dní, jak tvrdil on, nýbrž pro deset, jak jsem sám vypočetl, i nezbylo, než abychom se vrátili do údolí Tbel a tam své zásoby doplnili. Mizel mě ujišťoval, že najdeme jistě v horní části údolí Sluby, ale bylo patrno, že ani sám nevěří tomu, co tvrdí. Žádal jsem, abychom se vrátili touž cestou, než Mizel sliboval, že nás tam dovede cestou nejkratší.

Opustivše studnice, zabočili jsme k jihu. Mizel stále ubezpečoval, že nás vede kratší cestou a že nejdéle za půl hodiny dospějeme k vodě. Obloha byla pokryta tmavými mraky,

v nichž se občas na severu míhaly jasné blesky. Noc byla úplně temná. Mizel se o cestu nestaral. Musil jsem hledati přechody přes řečiště, jehož břehy byly někdy hodně strmé, on pak dával zezadu pouze rady a pokyny, a to obzvláště tehdy, kdy jich nebylo třeba. Jeho půlhodina dávno minula a ještě jsme nebyli u vody.

Jedouce k východu, byli jsme úplně vydáni chladnému větru, přicházejícímu z téže strany. Chvěl jsem se zimou. Cesta byla velmi špatná, koryto vymleto, plno zatáček oddělených kamenitými výběžky, naše velbloudice unaveny a hladovy a nikde nebylo pastvy. Domníval jsem se, že najdeme nějaké rostliny v okolí Tbel, kde přece pršelo, ale toto

Obraz 50. — U studnic v údolí Tbel.

údolí zůstávalo podle udání Mizelova na půl hodiny od nás daleko.

Nemoha konečně zimou vydržeti v sedle, zahnul jsem před půlnocí do postranní zatáčky, v níž jsme přenocovali. Silný vítr východní mi odnesl pokrývku, takže jsem se probudil ledovou zimou. Byl' jsem oděn pouze v dlouhou plátěnou košili a rovněž takový kaftan. Našed pokrývku, zatížil jsem ji kameny, ale vítr pronikal i pod ni a jakkoliv jsem se stočil a i hlavu zakryl, abych se svým vlastním dechem zahřál, chvěl jsem se přece zimou a nemohl spáti. Bolesti ve střevech mne trápily za bezesné noci ještě více, než za dne na velbloudu.

Táreš se zvedl a odešel několik kroků k severu za svou potřebou; když se vracel, osvítil ho náhle měsíc proniknuvší trhlinou mraků. Tím se poplašily naše velbloudice, vyskočily a prchaly po třech nohách k východu. Trvalo to dosti dlouho, než jsme je všechny pochytali, upokojili a přiměli, aby poklekly, načež jsme jim svázali obě nohy.

Ráno jsme konečně dorazili k vytouženým studnicím (obr. 50). Složivše zavazadla, plnili jsme své měchy a připravovali nějakou nádobu na vodu. Z našich měchů nám stačila voda na tři, nanejvýš na čtyři dny a potřebovali jsme přece vody na deset dní, neboť k Enáza a z Enáza do osady Skáka nebylo vody. Kde a jak uchovati vodu na této dlouhé cestě? Vzal jsem ssebou větší nepromokavou pokrývku, kterou jsem prostírával na vlhkou zem ve svém stanu a uchraňoval v ní své fotografické plotny a přístroje. Na vědeckých výpravách jsem jí pokrýval naše zavazadla, abych je chránil před mrazem a vlhkostí. Zahnuvše a podvázavše ji, utvořili jsme z ní dva velké tlumoky, které jsme naplnili vodou, zavázali a naložili na sedlo určené k nošení vody. Na každé straně jsme zdvíhali dva a dalo to hodně práce, než jsme je na klečící velbloudici dostali. Nevyteče z nich voda? Nerozedrou se o sedlo? Kdyby se byla pokrývka roztrhla nebo svazy povolily, byli bychom jistě zahynuli. I míšek, v němž jsme již jedenkráte nesli vodu, a na němž jsme hnětli těsto na chléb, jsme naplnili, abychom tak získali ještě jeden den.

Nenašedše u studnic pastvy, jeli jsme nějakou dobu k západu, načež jsme se zastavili a připravovali si snídani. Kázal jsem uvařiti ejš na den a upéci chleba na dva. Potom jsem prohlásil, že se bez mého dovolení nikdo nesmí vody dotknouti. Jak tlumoky z pokrývky, tak vodní měchy byly vždy opatrně uloženy vedle mého sedla na půdu, kterou jsem byl důkladně prohlédl, není-li na ní trn nebo ostrý kámen. Sám jsem vodu nabíral a dělil jak ku přípravě potravy, tak k pití. V noci jsem ležel u samé vody a poněvadž moji domorodí druhové věděli, že se při nejmenším šustotu probouzím, neodvážili se ani vody dotknouti. Teprv před půlnocí jsme se uložili ve větší nížině, pokryté suchým chá-fúrem. Velbloudice požíraly toto seno s velkou chutí. Spoutali jsme je a připravili každé velkou hromadu nasbíraného cháfúru. Prohlédnuv důkladně měchy s vodou i pokrývku, uložil jsem se teprv po půlnoci.

Ráno jsme jeli směrem skoro západním územím Udiján. Svahy všech údolí se zdají býti jako by přiříznuty v úhlu 125°. Skládají se z vodorovných, stejně pevných vrstev pískovcových a tvoří okraje rozsáhlé vysočiny, na níž bylo velmi málo života (obr. 51). Mizel vykládal, jak zcela jinak vypadalo toto území před rokem. Pršelo hojně, všude tekly malé potůčky, pastvy bylo dostatek a Rualové tábořili nedaleko. Ukazoval mi tábořiště jednotlivých čeledí, ba i místa jednotlivých stanů a vykládal:

Obraz 51. — Cestou kolem hory Láha.

»Skúrové tu přepadli čeleď Zejd z Rualů, byli však odraženi, obklíčeni a ztratili jednu třetinu svých koní a skoro polovinu jízdních velbloudů. Vidíš, Múso, tamhle ty velbloudí a koňské kostry? To jsou důkazy mých slov.«

»Rualové jsou hrdinové,« pokračoval Mizel. »Nikdo jim neodolá. Oni sedí na prvém místě mezi všemi kmeny od Perského zálivu až po Haleb. Před deseti lety byli Fedáni rovněž mocni, ale nyní jsou všichni Aneze ba i Šammarové jakoby odvislí od Rualů. Volky nevolky musí dbáti rozkazů a rady Núriho. Kéž Alláh prodlouží jeho život!«

Když jsme dojeli k místu, na němž před rokem stál stan knížete, vzpomněl si Mizel, jak si bokem od stanu pekl lanýže a ukazoval zbytky uhlí a popelu.

»Lanýžů bylo v okolí jak již dávno nepamatuji. Jednou odpoledne jsem jich nasbíral plný plášť a nabídl je večer Núrimu. Dal přítomným po jednom a všichni si je pekli na ohni. Núri si donesl trochu másla, rozdrobil do něho upečené lanýže a pochutnával si na nich. Mimo lanýže rostly tu pod pískem houby taktak. Nepožívají se, ale jsou lékem proti zachlazení. Kdo trpí rheumatismem, cpe si sušené taktak do dýmky a kouří je. Nejenom my, synové Adamovi, ale i zvířata znají lanýže. Gazelky je vyhrabávají z písku a pochutnávají si na nich. Tuhle v levo, Múso, klečel můj velbloudek, na němž jsem odjel do území Muntifež. Velbloudka mi dal Núri — zastřiž ho, ó Alláh, svým závojem! Po patnácti nocích jsem na něm dojel do dvorce Abu Gár, v němž tehdy byl Sadún al-Aškar. Potřeboval jsem jeho pomoci. Slubové zdržující se v jeho území zabili mého příbuzného Záela a já jel pro krvinu. Ó, kdy se vrátí Rualové na toto tábořiště?«

Táreš zanotil báseň:

1. *Oko mé má dosti spánku, ukázalo se ráno;*
   oko mé má dosti spánku i probudilo mne.
2. *Šel jsem do ležení naší družiny a šel jsem na místo, kde přenocovala stáda,*
   i našel jsem, kde se opíraly jejich kopice na kávu a ty mně mnohé připomněly.
3. *Ó tábořiště, neoplakávej věci, která minula a zmizela!*
   Po roce, ó tábořiště, doufej a očekávej je!
4. *Opustila mne, ó tábořiště, (má družka) jako měsíc v úplňku, když pobledl jeho jas,*
   a když táhla dále, ó tábořiště, neptala se mne o radu.

Silný vítr západní nám přinášel zimu. Vzduch byl opět jakoby nesčetnými závoji naplněn. Po poledni jsme jeli kolem umělých dešťových rybníků. Jsou 50 m dlouhé, 20 m široké, se tří stran ohrazené vysokým náspem, upraveným z vykopané země. Jindy do nich stékala dešťová voda, dnes jsou však značně zaneseny. Nynější beduové se nestarají o užitečné, pracně zřízené rybníky svých předků.

»Všechny takové umělé rybníky vykopali, Múso, Beni Taámer,« ubezpečovali mne Táreš i Mizel.

»Kdo byli Beni Taámer?«

»To ví jen Alláh. Naši předkové nám povídali, že v tomto území tábořili. Kam se odstěhovali, nevíme.«

Skalní svahy se ponenáhlu snižovaly. Údolí, jímž jsme se brali, se rozšiřovalo a stávalo se mělčím. V půli odpoledne zmizely všechny svahy a ubírali jsme se krajem mírně zvlněným. Dospěli jsme na rozhraní al-Udiján a al-Hamád. K jihozápadu se nám ukazovala dlouhá tabulová hora Láha, nebo též Iláha, s nízkou kopulí na severním konci. V údolíčku Madžna, vinoucím se od ní k východu, tábořil jednou můj druh Blejhán, jenž mi vypravoval:

»Věděli jsme, že Sakr chystá nový nájezd. Dlouho jsme čekali na výzvu. Konečně vzkázal:

‚Kdo nás chce provázeti, dostav se k nám zítra v poledne!'

Ráno v den určený k odjezdu si Sakr vyjel na vrchol Láhy, odkud měl daleký rozhled. Obzíraje kraj dalekohledem, uzřel na západě četu nájezdníků. Vyslal ihned dva zvědy a dal se s celou svou četou bokem od cizinců. K večeru mu přinesli zvědové zprávu, že je to nájezd Sirhánů, s nimiž jsme žili tenkrát v nepřátelství. Rozděliv svou četu, velel, aby jedna část napadla nepřítele z předu, druhá pak, k níž se sám přidružil, ze zadu. Útok se zdařil. Sirhánové pozbyli všech jízdních velbloudic a polovice koní. Sakr sám ukořistil pěknou klisnu, již poslal domů. Mnozí kamarádi prohlásili, že se dalšího nájezdu neúčastní, poněvadž jim Alláh již kořist poslal.

S námi ostatními jel Sakr k pomezí sopečného kraje. V nějakém údolíčku jsme našli čerstvé stopy opuštěného tábora. Za krátko zahlédl Sakr dalekohledem několik stěhujících se rodů Ueld Ali a Rualů. Předjeli jsme je a uložili se, když se setmělo, k odpočinku. Ráno jsme vyčkali, až pastýři vyženou stáda na pastvu a až beduové naloží stany na velbloudy. Jak se tak stalo a nákladní velbloudi se dali na pochod, dal Sakr znamení k útoku. On sám napadl stádo jedno, kdežto my jeho druhové jsme obklopili všechna zbylá. Pastýř prvého stáda měl ručnici. Spatřiv Sakra, namířil a Alláh chtěl, že jeho koule nechybila, ale že zasáhla hlaveň ručnice Sakrovy, ji roztříštila, ho zranila na levé ruce a smetla se sedla. Chvála Alláhovi, že nechtěl, aby se pastýř na Sakra v tomto postavení obořil, ale že mu vnukl, aby se svým stádem utekl. Sakr se v pádu zachytil pravicí za hřívu své klisny a dostal se po chvilce do sedla, ale byl beze zbraně

a nepřátelská jízda ho jižjiž obkličovala. I vzkřikli jsme k Alláhovi:

‚Ó Alláh, pomoz Sakrovi; dostaneš starou velbloudici!'

Alláh pomohl. Sakr se dostal k nám, vzal si od jednoho z nás kopí a pobízel nás:

‚Budeme-li zbabělci, kdo bude bojovati? Jsme přece jezdci, chránící stáda al-Kauda! Na posměch budeme, dostaneme-li strach.'

Svým kopím zasáhl jezdce na hnědce, ale utekla mu. Ukořistil sám čtrnáct velbloudic, my po čtyřech, po pěti a vrátili jsme se šťastně domů.«

Již přede dnem jsme byli v sedlech. Vlevo jsme měli několik pahorků zvaných Dembúh.

»Na nich číhávají naši lovci na pštrosy koncem jara,« upozorňoval Mizel.

»Přijdou pštrosi tak vysoko k severu?«

»Ó ještě výše! Když odtáhnou beduové na pomezí pouště, opouštějí pštrosi Nefúd a jižní roviny a spěchají do Hamádu a západní části Udiján. Najdeš je až v okolí studnic al-Elejjánijje, ba až v kraji na jihovýchodě od Damašku.«

»Máš pravdu, bratře Zaélin. Když jsme tábořili s Núrim jižně od Adra, zastřelil tam jeho pastýř dva pštrosy. Jak dlouho zůstanou pštrosi tak daleko na severu?«

»Až spadne prvý déšť. Tu na ně číhávají naši chudáčci Slubové. Skrývají se za vysokými hromadami kamení, jaké vidíš navršeny na pahorcích Dembúh a zahlédnuvše pštrosy, snaží se, aby se k nim přiblížili proti větru.«

Kopule sedící na tabulové hoře Láha se leskla v paprscích vycházejícího slunce, jako by byla pokryta zlatými plotnami.

»My jí říkáme, Múso, al-Mašraf. Náš pán a prorok Muhammad přišel až k pohoří Iláha, vystoupil na Mašraf a modlil se,« vykládal Mizel.

Řiďounké mračno zaclonilo kopuli. Když poodešlo a ona znova vynikla, zvedl k ní Mizel ruce a pozdravil ji:

»Kéž ti dopřeje Alláh života!«

Mizel si neustále dobíral Táreše, jehož nenazýval jinak než miláček krásek. Denně se ho několikráte doptával, proč se dotud neoženil. Sám se chlubil, že je mu teprv něco přes třicet let a přece že již byl šestnáctkrát ženat; jedenáctkrát si vzal za manželku pannu, pětkrát provdanou. Vypočítával nám tyto své ženy jménem a pořadím. Některá u něho zů-

stala pět až osm nocí, načež odešla, aniž ji propustil. Pravil:

»U nás není hanbou, když žena opustí muže a ožení se s druhým.«

Delší dobu ponechal u sebe jenom ženu, která mu porodila dva chlapce a jedno děvče, načež ji propustil, dav jí dvanáct koz, a oženil se s jinou, která mu přinesla dvě děvčata a jednoho chlapce.

O tomto synku vykládal pravé divy a bylo viděti, že ho má upřímně rád. A přece se přiznal, že propustí i tuto ženu a vezme si mladší. Naříkal si, že v posledních nešťastných letech ztratil všechny kozy, takže jeho rodina nemá, čeho by se najedla, ba ani mléka, jehož by se napila. Ptal jsem se ho, jak je to možné, když se přece stále chlubí, kolik darů dostal od různých náčelníků za básně a když mu Sadún al-Aškar, jak sám tvrdil, daroval před rokem za báseň klisnu, jiný pak náčelník jízdní velbloudici.

»Všechny tyto dary, ó věkožízný, jsem prodal, abych mohl zaplatiti své dluhy. Co mi zbylo, jsem již spotřeboval. Před osmi lety mi svěřil jeden z náčelníků Amárátů dvanáct koz a dvanáct ovcí, abych je pásl. Po třech letech se rozmnožilo toto stádo tak, že čítalo 132 kusů, které jsem náčelníkovi odvedl. Sám jsem dostal 26 zvířat za svou práci, ale všecka tato zvířata mi uloupil Aude abu Tájeh, náčelník kmene Huétát, když se vracel z nezdařeného nájezdu. Kéž Alláh proklne jeho i toho, kdo jej zplodil! Vždyť se dopouští největšího bezpráví před Alláhem, kdo nám, Slubům, něco vezme, neboť od jednoho obzoru nebeského k druhému si nesmí nikdo přisvojiti náš majetek, ale ani my nesmíme beduům nic ukrásti. Ale nejsou všichni lidé stejní a neplní rozkazů Alláhových.«

Ze všech náčelníků, s nimiž se ve svém životě setkal, si chválil Mizel nejvíce Dželdána abu Kutne eben Mhejd. Byl prý velmi štědrý a obezřelý. Ze živých byl od něho vychválen nejvíce Fahad eben Haddál, velký náčelník Amárátů, otec mého přítele Meteba. Fahad má tři pohostiné místnosti: jednu v městě Kerbela, druhou v osadě Rezáza a třetí u svého stanu. Každý den krmí své hosty masem a daruje jim různé věci před odjezdem. Mezi náčelníky Aneze prý se mu po názoru Mizelově žádný nevyrovná.

Z Rualů je proslulý svou štědrostí Šláš ab-al-Hejjál z rodu Zejd. Když ho vláda jedenkráte uvěznila v Mzéríbu, rozkázal

svému rodu, aby se utábořil nablízku a posílal denně velbloudici jeho strážcům. Dvacet velbloudic dal poraziti za dvacet dní, načež byl propuštěn. Jednou, když nebylo v jeho táboře vody, přišla jakási Šarárka s vodním míškem k jeho otci a prosila o trochu vody. Ten ji poslal k svému synu Šlášovi. Šláš jí dal naplniti míšek máslem a rozkázal svému otroku, když se vrátil s vodou, aby jí hned zanesl plný měch vody. Zahynul smrtí násilnou. Zamiloval se do ženy nějakého člena rodu Maabhel, vplížil se za ní do stanu, byl při skutku přistižen a od jejího muže zastřelen.

S večerem jsme se uložili v rozsáhlé rovině, v níž bylo viděti četné prostrané díry. Mizel tvrdil, že je vyhrabalo zvíře gorejri slídící po skákavých myších.

Ráno jsme se ubírali jednotvárným krajem, v němž vzniká údolí Gdáf směřující k severovýchodu. K severozápadu se před námi chvěl narůžovělý, jakoby průhledný pás označující mohutný hřbet Enáza. K jihozápadu jsme viděli obrovské, tmavě modré jezero s jasnou, skoro průhlednou vodou, na březích bujné křoviny, v jezeře pak zamodralé ostrůvky a v pozadí jakoby vysoké pohoří. Obrysy pohoří, pobřežních rovin i ostrůvků se odrážely ostře ve vodě, ale tento celý skvostný obraz byl jako zahalen závojem a chvílemi se měnil a rozplýval. Vždyť to byl vzdušný přelud, který naše nervy pouze dráždil a vzbuzoval v nás truchlivou touhu po bujných zelených rovinách vlasti. Ve skutečnosti jsme dleli v obrovské ploché rovině al-Hamád skloněné k východu.

Tmavošedé neb hnědé, hrubým štěrkem pokryté plochy Hamádu jsou bez rostlinky. Mezi nimi se bělají nížiny, na nichž není ani kamenů ani rostlinky, poněvadž v nich stéká dešťová voda. Jen tu a tam se ukazují malé, úzké, prstí pokryté plochy tvořící loučky. Tyto loučky směřují od severu k jihu. Bývají i přes 300 m dlouhé, ale zřídka kdy přes 20 m široké. Prší-li, teče voda svahem k východu, rozpouští písek a kamení, bere ssebou částečky prsti a nese je do nejbližší, sotva znatelné nížiny. Tu se usazují vrstvičky prsti při východním okraji, kdežto voda teče směrem nížiny nebo vsákne do země. Po staletích se pokryje východní okraj takové nížinky dlouhou, úzkou vrstvou prsti, v níž se zakoření různé byliny a ji tak upevňují. Tato vrstva se ponenáhlu zvyšuje a rozšiřuje, i vzniká loučka v pusté poušti. Při ní se udržuje voda dešťová nejdéle a v ní se také nejlépe daří různým travinám a dřevinám. Čím více roste taková loučka

do šířky, tím méně vody dospěje k jejímu východnímu okraji. Tam ponenáhlu rostliny usychají, umírají a proměňují se v prach. Prsť nejsouc držena kořeny, je větrem odnášena, vodou pak odplavována. Takovým způsobem vzrůstá loučka od západu, ale mizí od východu. Tento postup je možno pozorovati na nesčetných loučkách. Mimo ně není ve východní části Hamádu údolí.

Večer nemohla má velbloudice jíti. Dýchala těžce a zastavovala se co chvíli, takže jsem se obával, že se svalí a už nevstane.

U hřbetu Enáza.

V noci nám bylo velmi zima. Měchy s vodou byly zmrzlé a my neměli ssebou ani zimního prádla ani dobrých pokrývek. O svou velbloudici jsem měl strach. Nemohla se pozvednouti a kolísala dlouho, než se postavila pevně na nohy. Dospěvše časně ráno na úpatí hřbetu Enáza, musili jsme se zastaviti, neboť klesla a nechtěla vstáti. Táreš ji pálil rozžhaveným železem nad ocasem a mezi předníma nohama. Tvrdil, že trpí zácpou a pálení že je nejlepší lék. Když se trochu oteplilo, napojili jsme ji asi desíti litry vody a to pomohlo. Po několika minutách se pásla.

Vystoupivše s Túmánem na hřbet Enáza, usadili jsme se za vysokou hromadou kamení navršenou na nejvyšším místě, kde jsme načrtli mapku celého okolí.

Enáza se táhne od jihu k severu a přečnívá okolí jen asi o 20 až 35 m. K severu vystupuje široká pahorkatina an-Nezájem, k východu se zvedají dvě okrouhlé kopule an-Nhejdejn. Dále k severu, západu a východu se prostírá nekonečná, zvlněná rovina. Na jihovýchodě zakrývá obzor ostře přiříznutý hřbet Láha, na jihozápadě pak se ukazovala mezi nízkými mraky jako báječná obluda černá sopka Umm Uál, tvořící severovýchodní hranici sopečného území. Na východním svahu hřbetu Enáza vzniká z plytkých korýtek údolí Haurán a míří k severovýchodu k Eufratu.

Ukončivše pozorování, nastoupili jsme zpáteční pochod směrem jižním. Náš na rychlo zhotovený vodní tlumok se dobře osvědčil. Nevytekla z něho ani kapka. Voda zůstala úplně čistá, bez zápachu a nevypařovala se tak rychle jako z obou kožených měchů. Pokrývka nejen že vzdorovala tření sedla, ale zdála se býti ještě pevnější a tvrdší.

Mizel, pln radosti, že se vracíme ke stanu Núriho, se dal do zpěvu písniček, které prý sám složil. Táreš se od něho nakazil a zpíval rovněž. Věděl, že míříme k táboru a tam že dostane svou mzdu a snad ještě odměnu. Proto zpíval, ale Mizelovi se to nelíbilo. Chtěl', abychom poslouchali jen ho, neboť on byl básník, kdežto Táreš mohl zpívati leda cizí písničky nebo odříkávati cizí básně. I jal se dobírati si Táreše:

»Není zpěváka, ó Táreši, nad tebe a není mezi všemi Dahámši takového krasavce jako jsi ty. Každá kráska bude na tebe hrda. Tvůj hlas připomíná vrzot kol čerpadel u Eufratu a ve tvém lepém obličeji se může vzhlížeti každá bezzubá stařena.«

Před večerem nás stihla sněhová vánice s deštěm. Chvála Alláhovi, že trvala jen krátkou chvíli! V noci klesla teplota pod 0 a my mrzli.

Zkřehlýma rukama jsme postavili časně ráno theodolit a určili zeměpisnou šířku. Můj malý míšek s vodou zmrzl úplně, takže jsme jej rozehřívali u ohně, aby se nepolámal.

Po poledni se obloha zahalila; silný vítr hnal mračna a tu a tam bylo viděti pruhy deště. Vlhkost působila, že byl chlad tím nesnesitelnější. Na žádné výpravě jsem dotud netrpěl zimou jako na této. A přece mne kníže před odjezdem těšil:

»Zimy se neboj!«

A tato zima a ledový vítr trvaly celý den a celou noc. Naše velbloudice se chvěly jako my a zřejmě hubly. Ale voda a teplejší kraj byly daleko na jihu, mnoho dní cesty odtud a jen Alláh věděl, zda ji naše zvířata vydrží.

Táreš zpíval:

1. *Proč tlučeš naše nákladní velbloudy, když se blíží*
   k napajedlu?
   Napoj je přece vodou z nádržky, lákaje jednotlivé slovy
   dauh, můj běloučký!
2. *Snad bys mohl tlouci mnohého oděnce*
   sedě v sedle a (prchaje) netlačit lopatek, na nichž spočívá
   uzda.
3. *Ó běda, jak lituji polibků, když jsem rozpouštěla své*
   vlasy,
   když se miláček napájel z mých řezáků.

»Od koho pak je, Táreši, píseň, kterou zpíváš,« ptal jsem se.

»Nějaká děvčice ji složila. Měla z celého srdce ráda mladíka. Věděla, že si ji její příbuzný vyhradil a že nedovolí, aby se za miláčka provdala, proto byla ochotna s ním prchnouti k cizímu kmeni. Nebála se smrti, která jí hrozila od mstivého příbuzného. Pro miláčka chtěla obětovati vše. Krátce přede dnem smluveného útěku trpěli beduové žízní. Nebylo vody k pití, tím méně k napájení. Tu se pochlubil mladík svému děvčeti, že našel pod vymletým břehem potoka malou tůň plnou dešťové vody a že tam naplní vodní měchy svého stanu a napojí své velbloudy. Děvčice dávala pozor a jak viděla, že s velbloudy odjíždí, chopila se dvou prázdných měchů, uvázala je na vodní sedlo a hnala své stádo za milencem. Dohonila ho až u vody. Plnil právě své měchy a odháněl dlouhým kopím své velbloudy. Spatřiv velbloudy milenčiny, odtáhl plné měchy od vody, skočil do tůně, naléval svým velbloudům vody do důlku pokrytého koží a svým dlouhým kopím bodal velbloudy děvčete, jak se tlačili k napajedlu. Marně prosila, aby jí aspoň jeden měch naplnil. Staral se jen o sebe a o své stádo. Tu zapěla dívka písničku, kterou jsi právě ode mne slyšel.«

Za mlhavých dnů a temných nocí se Mizel nevyznal, i nezbylo leda, abych sám vedl, což jsem také již od Čaačedi konal. Unavovalo mě to velmi, poněvadž bylo třeba, abych neustále dával pozor, před sebe se díval a vyhledával nějakou patrnou věc ležící v našem směru, což nebylo v této ploché, jednotvárné rovině snadné.

Minuli jsme devět umělých dešťových rybníků. Jsou ohraničeny valy přes 5 m vysokými a tudíž před větrem poměrně chráněny, takže se v nich může voda uchovati po několik měsíců, ba až do léta. Nyní byly všechny naplněny nánosem, ale daly by se snadno vylepšiti. Kníže mne žádal, abych pátral v Hamádu po studnicích. Tyto umělé nádržky by mu mohly nahraditi studnice, kdyby je dal vyčistiti. Ale Núri je bdui a nechápe významu takových prací.

Připravivše si před západem slunce večeři, jeli jsme dlouho do noci. Ve vlasti zaznívaly zvony, všechno jásalo zmrtvýchvstalému Spasiteli a my osamoceni, ba opuštěni. Opuštěni? Alláh byl s námi a pod jeho ochranou jsme cestovali. Hallelújáh!

V noci na velikonoční neděli 11. dubna jsme mrzli a nemohli jsme se zahřáti. Ohně jsme rozdělati nesměli, aby nás

nepřátelé nebo lupiči nezahlédli a pokrývek, které by byly mohly nahraditi oheň, jsme neměli.

Potměšilý vůdce.

Zahnuli jsme k jihovýchodu, nebo, jak Mizel pravil, zamířili jsme k jižnímu nosu z leva. Beduové a Slubové se domnívají, že stojí na každé straně světové někde daleko za obzorem vysoká hora. Polovice této hory spočívá na pevnině, druhá polovice pak v moři. K moři spadá příkře, kdežto k pevnině vysílá ostrý výběžek, jemuž říkají nos. Na těchto čtyřech světových horách leží obloha nebeská. Duchové, ba i Alláh dlí v době dešťů nejraději nablízku jižní hory, které říkají šerk, poněvadž prý je ve vnitřní poušti, v létě pak se stěhuje Alláh s duchy k hoře severní.

Před polednem jsme zahlédli po prvé na jihozápadě mohutného velikána Amúd; napřed jeden jeho vrcholek, pak druhý, třetí, a konečně jsme uviděli celou vyhaslou sopku.

Mizel chtěl ustavičně zabočovati k východu, ale odpíral jsem tomu, odvolávaje se na polohu Skáky, kterou jsme přesně stanovili; tvrdil jsem, že musíme zachovávati směr poněkud vlevo od jihu, abychom do Skáky jistě bez zacházek dorazili.

»Co je nám po směru? Kdo chce někam doraziti, musí dbáti význačných vrcholků, neboť každé území má své směry, jimiž se chodí.«

Mizel jel za mnou nerad a podpichoval i Táreše, aby se nevydával do jistého nebezpečí.

Štěrk pokrývající roviny se stával hrubším a hrubším a byl promíšen lávou a čedičem, důkaz to, že sopečné území vniká hluboko do Hamádu. Ale nezmocnilo se ho. Za to však si svůj kraj náležitě opevnilo. Viděli jsme vpravo řady černých lávových velikánů, kteří byli umístěni skoro ve stejných vzdálenostech a podobali se pobočním věžím nějaké pevnosti. Jednotlivé sopky spojuje vysoká zeď zbudovaná z černé lávy, opatřená příkrými srázy, příkopy a černými, širokými valy. Tento sopečný útvar byl zahalen horkým vzduchem a zdálo se, jako by plaval v moři.

Sopka Amúd tvoří jihovýchodní roh sopečného území, jehož jedno rameno sahá ještě daleko k východu do Hamádu. Je to však jen výtok lávy, jediný černý pazour, jejž drak lávový zabořil na věčné časy do žluté hlíny.

V pondělí ráno byla celá západní obloha zavěšena temně šedými mraky, které spočívaly až na sopce Shamijje. K východu tvořil široký plochý hřbet mohutný, tmavý pruh. Později hnal silný západní vítr před sebou spousty prachu a písku, které zamezily veškeren rozhled. Drobné ptactvo se tisklo plno strachu k zemi. Nebylo možno jednotlivé ptáčky rozeznati od okolí. Kde je štěrk černě nebo hnědě zbarven, jsou ptáci temní, skoro černí, kdežto ve žlutém Hamádu jsou žlutavě šedí. I zajíci mají v Hamádu srst světle hnědou, skoro nažloutlou, kdežto v sopečném území temně hnědou.

Nad námi kroužilo několik orlů a jediný sokol. Zvláštní myšlenky. Nečekají na nás? Nenasytí se masem naším nebo našich zvířat? Táreš zpíval:

Ó, kdo se bojíte smrti, vězte,
že smrti nepředchází hlasatel.
Strach nemůže vyprostiti ptáků habár z drápů sokola,
ani prodloužiti život tak krátký.

Před polednem jsme dorazili k lávovému rameni, nataženému od Amúdu k jihovýchodu. Cesta lávou byla pro naše zvířata velmi obtížná a snažil jsem se jeti po uzounkých velbloudích chodnících potud, pokud vedly naším směrem. Mizel a Táreš se nestarali o chodníky a hnali svá zatížená zvířata neschůdnou lávou; ustavičně jsem je musil napomínati. Když opět a opět odbočovali s chodníku a viděl jsem, že to činí úmyslně, hrozil jsem, že přinutím toho, jenž by neuposlechl, aby slezl a šel pěšky.

»Toho neuděláš,« odpověděl mi drsně Táreš.

»A kdo mi zabrání?« odvětil jsem, obrátiv se k němu s nabitým revolverem v pravici. To pomohlo.

Moji domorodí průvodci mi působili již od Enázy mnoho starostí. Smluvili se a konali vše, o čem věděli, že mne to hněvá, nebo že mi to působí obtíže. Podle úryvků jejich rozhovoru, jež jsem zaslechl, jsem soudil, že míní ujeti, střehli jsme jich proto s Túmánem ve dne v noci, aby nám neutekli se zásobami a s velbloudy. Nechtěli nám v ničem pomoci, kradli z našich zásob, co se hodilo k snědku, uschovávali si ve svých sedlech částky našeho oděvu a trýznili naše zvířata, jak jen mohli.

Vlastním původcem neposlušnosti byl Slubi Mizel, jenž se na mne hněval, že jsem mu nedovolil, aby jednal, jak by se mu zachtělo, a že jsem mu dokázal, že Hamádu nezná.

Byl doma v území Udiján, v němž se skoro neustále zdržoval, ale v Hamádu se jen pletl. Poněvadž jsem západní i severní část Hamádu prozkoumal a si podle údajů různých spolehlivých mužů načrtl mapku i východního okraje tohoto území, mohl jsem dozírati, zda se mýlí a mu dokázati hned, kdykoliv udal něco chybného. Často a často mi říkal:

»Proč se mne ptáš, když to znáš?«

»Před knížetem jsi mi tvrdil, že znáš Hamád jako dlaň své ruky, totéž jsi mi řekl v Udiján, a za tyto své znalosti jsi požadoval 1 medžídijji denně. Měl bych věřiti tvým výmyslům a nesměl bych se tě ani doptávati? Co tomu řekne kníže? Co řeknou beduové, až uslyší, jak se choval Achu Zaéla na této cestě?«

Poprchávalo, proto jsme se zastavili, abychom chránili svá zavazadla. Orlové a sokoli stále nad námi kroužili. Sokola jsem zastřelil. Mizel mne vybízel, abych ho odhodil, protože prý má křivý zobák a ptáků s takovým zobákem že nemá nikdo jísti.

»A ještěrku smíš jísti?«

Vzal jsem zastřeleného sokola a za poledního odpočinku jsme jej s Túmánem v popelu upekli a snědli. Táreš byl by si též rád pochutnal na kousku, ale Mizel nedovolil. Poněvadž déšť ustal a naše velbloudice potřebovaly pastvy, jeli jsme dále. Překročili jsme lávové rameno, v němž je několik nížin, ba i menších dešťových rybníčků.

Dalo se znova do deště. Napřed pršelo drobounce, ale ponenáhlu se déšť zesiloval, až konečně lilo jako z konve. Mizel chtěl, abychom se utábořili, ale nebylo možno, abych k tomu svolil, poněvadž jsme dleli v nížině, jíž tekla voda, která by byla promočila naše zavazadla, kdežto pokud byla naložena, byla přece úplně uchráněna spodní vody. Teprv, když jsme dospěli na nevelké návrší, jsem přiměl své zvíře, aby pokleklo. Sotva jsem seskočil se sedla, zdvihla se velbloudice, utíkala k nejbližší kaluži a pila dlouhým tahem. Mizel a Táreš, kteří úmyslně zůstali daleko za námi, složili hned veškerá zavazadla a chtěli přenocovati. Než za chvíli déšť ustal a slunce se ukázalo, proto jsem poručil, jakmile se velbloudice napojily, aby opět naložili a jeli jsme dále.

Před odjezdem jsem s Túmánem sbíral v kalužinkách vodu, abychom doplnili své zásoby. Mizel se nám vysmíval, tvrdě, že najdeme v dešťových rybnících vody dosti a zítra časně ráno že jistě dorazíme do Skáky. Podle jeho dřívějších

údajů jsme měli býti již v pondělí před polednem v této osadě, nyní tvrdil, že to bude v úterý ráno a vybízel Táreše, aby s ním ujel, že je Skáka zcela blízko.

Našedše mnoho mharútu a rúte, zastavili jsme se, aby se velbloudice napásly. Túmán a já jsme chystali pro sebe večeři. Mizel a Táreš nechtěli pracovati. Mizel si vystavěl z uschlých dřevin, obzvláště rúte, vysoký plot, za nějž si chtěl ulehnouti, aby byl chráněn před větrem a snad i před deštěm. Když viděl, že jíme, ptal se na svou večeři.

»Tu máš mouku, burgul, máslo a čaj. Chceš-li večeři, upec si chléb, uvař ejš a pak dostaneš i čaje a másla, ale rychle, poněvadž pojedeme zvečera dále.«

Teprve když viděl, že mu nedáme nic ze své večeře, dal se do práce, při čemž mu Táreš pomáhal, kdežto já jsem dohlížel na velbloudice. Když uvařil pšeničné kroupy, nalil mu Túmán na ně hojně másla. Mizel se chopil jako obyčejně lžíce, aby rozmíchal máslo s kroupami, a tu jsem zpozoroval, co jsem ostatně zahlédl již před desíti dny, že rovná kroupy pouze shora, máslo pak že nechává po jedné straně, načež si je naloží s kroupami na svůj talíř. Když tak opět učinil, ptal se, na který talíř že má dáti Tárešovi. Pravil jsem, aby ještě chvilku počkal, až přiměje Táreš velbloudice k poklesknutí. Přišedšímu Tárešovi jsem podal talíř, na nějž naložil Mizel večeři pro sebe. Ten pochopil, proč tak jednám, a nechtěl se krup ani dotknouti. Táreš si pochvaloval, jak mu burgul chutná, a tvrdil:

»Při sám Alláh, kamarádi, takového ejše jsem nejedl, co jsem živ!«

Uslyšev příčinu, proč je jeho večeře právě dnes tak dobrá, rozhněval se na Mizela, vrhl se na něho a křičel, že mu rozpáře břicho, poněvadž ho po tolik dní nechal bez omastku. Tak jsem spojence rozdvojil a Táreše získal.

Táreš nám ochotně pomáhal při nakládání nejen večer, ale i nazítří ráno. O Mizela se nestaral. Putujíce k východu, překročili jsme čerstvé stopy jedenácti oslů. Byli to Slubové, táhnoucí k severozápadu. Mizel velebil osly, jaké pěstují jeho soukmenovci. Mají ušlechtilá a obyčejná zvířata. Ušlechtilí osli jsou vysoká zvířata hnědé barvy, rychlejší a vytrvalejší v kroku než nejlepší klisna. Obyčejní osli jsou temně zbarveni. V létě vydrží osel i dva dny bez vody. Slubové je prodávají do Bagdádu a Damašku, ale dlouho ve městech nepobudou, neboť jim schází obvyklá jejich potrava a čistý

vzduch pouště. Slyšel jsem, že ještě před sto lety se zdržovali divocí osli na blízku doliny Sirhánské. Tam měli hojně vody a v sopečném území dobrou pastvu a ještě lepší úkryty. Poslední divoký osel byl prý zastřelen u studnic al-Gamr jihovýchodně od jezera al-Azrak. Starý černoch Hmár vykládal, že slýchával od svého děda, jak podnikal lovy na divoké osly při dolině Sirhánské. Co byly zavedeny střelné zbraně u beduů, hynuli osli. Dotud žijí divoce v al-Džezíre, mezi středním Eufratem a Tigridem, a odtud si odvádějí Slubové osly, jichž používají k chovu.

Půda, po níž jsme se brali, se skládá z načervenalé hlíny, promíšené temnými pazourky. Dešťová voda odnáší prsť

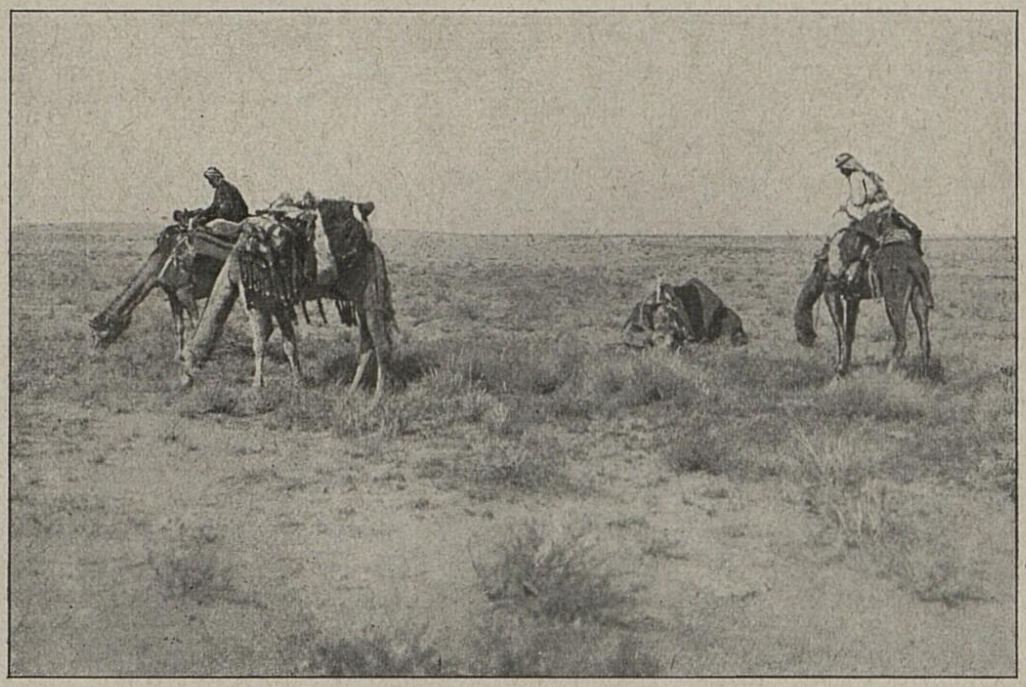

Obraz 52. — Ve východním Hamádu.

k loučkám, kdežto pazourky zůstávají ležeti, pokrývají roviny a dodávají jim smutného rázu.

K východu zakrýval obzor dlouhý, plochý hřbet (obr. 52), tvořící rozhraní mezi Hamádem a Udiján.

Našedše mnoho mharútu, zastavili jsme se, aby se velbloudice napásly. Listy této byliny jsou rumělkově zelené a pokryty jakoby bílým závojem. Květy tvoří žluté chomáče, kořen je dlouhý, černý a jako ruka tlustý. Čerstvé rostliny vydávají zvláštní zápach, který uniká i z velbloudů, když se jich hodně napasou. S počátku požírají velbloudi mharút velmi rádi, ale za chvíli se shánějí po rúte nebo po šíhu. Be-

duové odhánějí dojné velbloudice od mharútu, poněvadž má i mléko nepříjemný zápach.

Noc byla jasná a teplá. Rád bych byl jel ještě dále, ale naše zvířata byla velmi unavena, i uložili jsme se na počátku údolí aš-Šuéhet.

I ráno jsme se ubírali týmž jednotvárným krajem: ploché vlny, široká, s počátku plytká, ale ponenáhlu k jihu hlubší údolí, hrubý štěrk, úzké, dlouhé, porostlé pruhy louček. Sledovali jsme pravou stranu údolí Šuéhet. Na jeho levé straně se zvedá přes sto metrů vysoko hodně příkré úbočí Zellúm. Půda se skládá z bílé hlíny promíšené velkými, bílými kameny, proto se říká území Bijáz, Bělina.

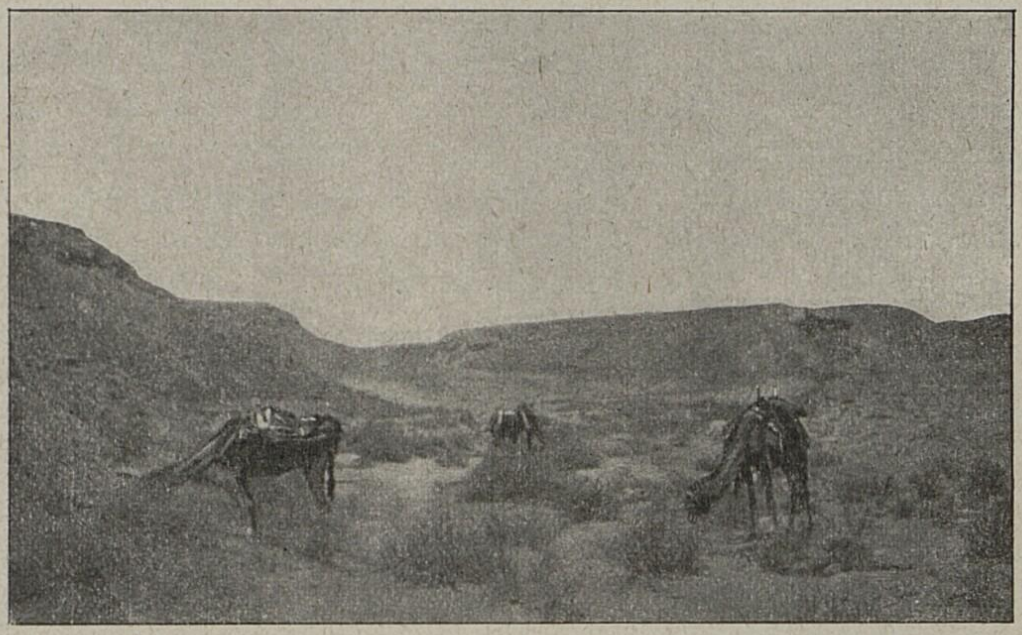

Obraz 53. — Vysočina Bijáz od jihu.

V poledne jsme uviděli daleko před sebou tabulové hory al-Žijál. Planina al-Hamád náhle ustává a její okraj spadá skoro kolmo přes 50 m hluboko do kotliny, v níž sedí velké množství větších a menších kopců všech možných tvarů. Nízké a vysoké pyramidy, kopule, tarbúše a kužely může oko pozorovati. Nejvíce mne poutala obrovská kopule, podobná mohutné rotundě. Západně od ní se táhne vodorovně přiříznutý pahorek, na němž sedí zkomolený kužel. Žádný z těchto kopců a pahorků nepřečnívá sousedící vysočiny. K jihovýchodu od zkomoleného kuželu se táhne řada pahorků, zvaných al-Mežáber, v nichž prý je staré pohřebiště. Podle popisu usedlíků v osadě Skáka mohlo by to býti pohřebiště

nabatejské. Hrobky prý tvoří skupiny spojené chodbami, takže je možno pod zemí a ve skalách se daleko ubírati. I několik zbytků starých staveb prý je tam ještě znatelno. Nebylo mi dopřáno, abych toto pohřebiště navštívil. Cestou do Skáky jsem o něm nevěděl a ze Skáky nebylo ani pomyšlení, abych se k němu odebral.

V poledne jsme dospěli na okraj vysočiny Bijáz (obr. 53). V levo od nás sotva pět set metrů vzdáleny stály dvě gazely a prohlížely si nás zvědavě. Věděly snad, že jim nehrozí nebezpečí, poněvadž mezi námi a jimi zela hluboká rokle. Musili jsme své velbloudice vésti a utíkali jsme s nimi skokem, takže jsme byli po dvanácti minutách již v kotlině. Pahorky v ní sedící se skládají ze dvou vrstev. Jedna je namodralá, druhá ohnivě červená. Půda kolem pahorků je pokryta narůžovělým nebo bílým pískem, v němž stojí šedě zelené keře kordi a jasně zelené solleján. Slunce vysílalo své žhavé paprsky jak na kopce, tak na byliny a dodávalo jim zbarvení, nad nímž by každý malíř zajásal. Nemohl jsem však těchto přírodních krás dlouho obdivovati, poněvadž bylo třeba, abych hledal v krajině poseté nesčetnými útesy schůdnější místa pro své velbloudice.

Blížila se bouře. Noc byla úplně temná, nebylo možno, abychom jeli vpřed. Vody jsme již neměli ani kapky. Poslední jsme vypili ráno.

Zajati.

Trápeni žízní opustili jsme ve čtvrtek 15. dubna přede dnem své tábořiště a ubírali se vyschlými dešťovými rybníky, obklopenými černými útesy pískovcovými. Mizel jel cestou necestou a tloukl svou velbloudici, když únavou nemohla přes útesy vpřed. Má napomínání nic nepomáhala: smál se mi.

»Slez a běž pěšky!«

»Dej mi mou mzdu a slezu.« Zastaviv své zvíře, chtěl jsem mu hned vyplatiti mzdu. »Nikoliv nyní, ó šejchu: počkej, až slunce vyjde,« napomínal Táreš.

Jakmile se slunce ukázalo, dostal Mizel mzdu. Nechtěl ji vzíti, řka:

»Kníže mne najal ze svého stanu až do svého stanu.« Konečně vzal peníze, sedl si však opět na mou velbloudici a jeli jsme dále. Pojednou se nám ukázaly palmy oasy Skáka.

Srdce naše zajásalo. Nezbloudili jsme. Před námi pod palmami na nás čekala voda, potrava a odpočinek, ba jistota. Ale radost naše netrvala dlouho. Po chvilce zazněl výstřel, pak druhý. Zahlédl jsem několik mužů běžících proti nám z osady. Co se to děje? Vždyť byli obyvatelé Skáky přece přáteli Rualů. Kníže mne vybídl, abychom při návratu navštívili Skáku a tam se tázali, kde táboří. Před muži utíkalo pět mladíků. Když se k nám přiblížili asi na 30 m, nasadili ručnice, namířili a šli pozvolna k nám. Táreš je pozdravil, ale odpovědi nedostal. Jejich vůdce, muž asi 25letý, příjemného výrazu, jemuž však hrál rys ukrutnosti kolem rtů, se ptal hrubě, kdo jsme. Když mu Mizel a Táreš odpověděli, prohlásil drsně:

»Ty jsi Slubi; Slubové jsou naši nepřátelé a bduiho neznám a nevěřím, že mluvíte pravdu. Chcete-li zachrániti své krky, vzdejte se a následujte mne. Neuposlechnete-li, postřílíme vás.«

Zatím nás obklíčili všichni ostatní a vedli nás ve svém středu do osady. Před domem náčelníka Radžy, jak slul mladý velitel, jsme se musili zastaviti a přiměti svá zvířata, aby poklekla. Chtěl jsem jeti hned k vodě, ale strhli mne se sedla. Náčelník rozkázal, aby odnesli všechna naše zavazadla do jeho domu. Když jsem se tomu protivil a ho prosil, aby se přece se mnou napřed domluvil, usmál se na mne přívětivě, zasadil mi ránu do prsou, chopil se mé karabiny, dva z jeho lidí mne chytili ze zadu a jakási stará žena (později jsem se dověděl, že to byla jeho matka) se mi posmívala a do tváře plivala. Musil jsem se dívati, jak odnášejí má zavazadla, odsedlávají velbloudice a je ženou úzkou branou do dlouhé chodby. Potom mne dotáhli do čtyřhranného dvora a odtud mne strčili do velké jizby, která byla za chvilku naplněna muži. Tlačili se na mne, zahrnovali mne otázkami, ale neodpověděl jsem nikomu. Tu vkročil Mizel do místnosti.

»Kdo pak jste?« ptal se ho jeden z přítomných.

»Kdo jsme?« opakoval Mizel otázku. »Slyšte, mužové ze Skáky, slyšte moji odpověď!« a jal se přednášeti báseň, v níž vykládal, jak přišel ke knížeti Núrimu, jak ho vybídl kníže, aby mne doprovázel a kterými cestami jsme dorazili do Skáky.

»To je všechno lež. Je básník a básník lže vždycky,« dostal za odpověď.

Po dlouhé chvíli přišel Radža, náčelník, a vybídl mne a Túmána, abychom šli s ním. Vedl nás do světničky v prvém poschodí domu vystavěného z vepřovic, kde se mne jal vyptávati. Jsa roztrpčen takovým jednáním, hrozil jsem mu pomstou knížete Núriho a jeho syna Nauáfa, pánů Skáky. Odvětil:

»Moji lidé tě mohli zastřeliti. Děkuj Alláhovi, že se tak nestalo a že jsi se dostal do mých rukou. Kdyby tě byli uviděli Kreše, obyvatelé severní části Skáky, kteří vedou s Rualy válku, byli by tě jistě zabili.«

Smál jsem se mu zarputile, řka, že se nebojím ani čeledi Kreše, ani jeho lidí, poněvadž mám mocné mstitele za sebou. Tato má jistota ho poněkud zarazila. Ptal se mne klidně, zda jsem skutečně onen šejch Músa, který táhne s Núrim.

»Proč se mne ptáš, ó Radžo? Vždyť dobře víš, kdo jsem. Před tvým domem stálo osm nebo deset mužů, z nichž mne někteří viděli v Džoulánu, jiní v al-Gúta, v dolině Sirhánské, v Džoufu a konečně v al-Kára. Vím, že mne poznali a že ti řekli, že putuji již osm měsíců pod ochranou Núriho a vím, že jsi jim rozkázal, aby mlčeli.«

»Já?«

»Ano, ty, ó Radžo.«

»Inu, já jsem jim nevěřil.«

»Ani mně neuvěříš, poněvadž mi věřiti nechceš.«

»Ano, musím se přesvědčiti. Pošlu Núrimu list, aby potvrdil svou pečetí, že jsi šejch Músa.«

»List opatřený pečetí knížete Núriho ti mohu hned ukázati.«

»Nikoliv, nikoliv, on musí psáti mně.« Zavolal svého písaře a diktoval mu list knížeti Núrimu, který měl Mizel dodati. Radža pravil, že Núri napájí své velbloudy v osadě al-Kára a že k němu může Mizel ještě téhož dne doraziti. Ten se zdráhal, ale Radža mu vzal mzdu, kterou jsem mu vyplatil, a prohlásil, že nedostane těchto peněz, pokud nepřinese odpovědi Núriho.

Dole pod námi se hádali mužové, kteří nás zajali, jak že se rozdělí o kořist. Každý chtěl svůj podíl odnésti nebo odvésti ihned do svého domu. Radža naslouchal. Po chvíli mi pravil a jeho oči se leskly jako oči pardálovy:

»Slyšíš je? Mám tě jim vydati? Otevři mi přece dveře, abych tak neučinil. Co mi dáš? Dej mi svůj revolver!«

»Dám ti jej, dovolíš-li, abych hned naložil a dále táhl. Uvidíš ode mně jen dobro.«

»Revolver náleží tudíž mně. Co mi dáš ještě? Šaty, peníze chci míti, zlato chci míti.«

»Vezmi si vše. Zde máš mé šaty,« a jal jsem se svlékati. »A mé zlato si najdi!«

Hledal v mých šatech; potom jsem ho musil doprovázeti do temné komory, kde byla naše zavazadla složena. Prohledával kus po kusu, ale nenašel, co by se mu líbilo.

»Kolik zlata mi pošleš od Núriho?«

»O tom se poradím s knížetem. Budeš-li se mnou jednati čestně, nedám se tvým jednáním jistě zahanbiti. Mohu tedy své velbloudice osedlati a hned zavazadla naložiti?«

»Ano, při sám Alláh, můžeš.« I zavolal jsem na Táreše a Túmána, aby sedlali a nakládali.

Jak to zaslechli čtyři mužové, kteří nás s Radžou zajali, vyběhli z jizby na dvůr, vzkřikli na poplach a obsadili se svými příbuznými dvůr, chodbu a předsíň domu Radžova. Pravil jsem Radžovi:

»Ty, ó náčelníku, jsi mi dal své slovo — a máš přece v osadě Skáka první slovo. Ukaž, že máš i moc toto slovo uskutečniti.«

Tu chopil Radža ručnici Martini a vyběhl ven. Divoký skřek zazněl z jeho úst. Množství podobných skřeků mu odpovědělo. Dýky a šavle se zaleskly, ručnice byly přiloženy k líci... Radža se vrátil ke mně.

»Múso, počkej! Tekla by krev.«

»A krev ta by obtížila tebe, ó Radžo!«

Příbuzný Radžův jménem Marrán se mne chopil a zašeptal mi do ucha:

»Chtějí s tebou mluviti. Utec!« Táhl mne ssebou. Túmán utíkal za mnou. Vyskočili jsme z postranního dvorka do nějaké zahrady, proběhli jí a ještě dvěma nebo třemi jinými a dorazili k domu Marránovu. Otevřel bránu, zavřel ji hned za námi a postavil k ní svého dorostlého syna ozbrojeného ručnicí Martini s rozkazem, aby nikoho nevpouštěl. Zůstali jsme u něho několik hodin. Konečně k nám přišel Radža, provázen svým bratrem a dvěma černochy, a pravil, že se již můžeme vrátiti. Vykládal, že prý Mizel na nás upozornil Kreše, takže obsadili cestu vedoucí do osady at-Tuér. Núri že prý podle nejnovějších zpráv odtáhl dnes ráno ke studnicím

Sfán a proto že poslal list rychlým poslem Nauáfovi do Džoufu.

V domě Radžově nás obklopil dav lidí divoce křičících a se ohánějících. Nějaký dlouhý chlap mne chytil, táhl do kouta a křičel na mne, abych mu ukázal své zlato. Mizel prý povídal, že mám míšek plný zlata.

»Či jsi to dal již všechno Radžovi? Ano, ten se již nasytil, ale my máme ještě hlad.«

Sotva jsem se mu vytrhl, již mne drželi tři, čtyři jiní. Tu mne vzali dva otroci Radžovi mezi sebe a vyvedli mne opět do zahrady, odkud jsme utekli do domu jakéhosi Akejliho, jenž byl chráněncem knížete Núriho. Tam jsme zůstali až do západu slunce. Když jsme se vraceli, křičel za mnou nějaký mladý muž:

»Zlořečení cizinci! Hej, sem, pobijeme je a vytáhneme střeva z jejich břich.«

Otočiv se pravil jsem mu: »Proč tak mluvíš, synku? Uškodil jsem ti?«

»Kéž tě Alláh prokleje!« zněla odpověď.

Nazítří mi pravil Mizel, že poslal mým jménem Nauáfovi zprávu a poslovi že slíbil tři medžídijje.

»Proč jsi se mne nezeptal? Co jsi učinil bez mého svolení, po tom mi nic není.«

Mé velbloudice byly hladovy. Prvého dne jsem pro ně koupil za půldruhé medžídijje asi 12 kg slámy, v pátek a v sobotu po dvou medžídijjích suchého šíhu a rúte.

V pátek přišel Radža s novými požadavky. Mizel prý vykládal, že jsem dal jemu, Radžovi, deset zlatých liber a jeho čtyři druhové chtěli rovněž po deseti librách ...

Vysvobození.

Odpoledne mi zasvitla radostná hvězda. Dověděl jsem se, že Hmár, vrchní černoch Núriho, přišel do osady Skáka. Našel jsem ho v domě onoho Akejliho. Rozhněval se velmi uslyšev, jak se se mnou jednalo, a vzal mne ihned pod svou ochranu, t. j. nabídl mi své služby. Usedlíci ze Skáky věděli, jak je mocným u Núriho, proto mu vykázali prvé místo a obsluhovali ho, jako by byl velkým náčelníkem. Divili se tudíž nemálo, vidouce, že mocný otrok Hmár opustil svůj koberec, vyšel ze světnice a odebral se až do půli dvora, aby mne pozdravil. Upravil mi sám sedadlo, nalil mi kávy a ob-

sluhoval mne. Od té chvíle jsem byl pánem. Velmi rád bych byl ještě v pátek odjel ze Skáky, ale musil jsem čekati na Hmára, jenž se chtěl oženiti s bílou dcerou jednoho kováře a ji pak vzíti do tábora.

V pátek a v sobotu ke mně chodili četní lidé s bolavýma očima a prosili mě o lék. Mezi nimi byl i mladík, který chtěl cizincům vytahovati střeva z břich. Pravil jsem mu:

»Hle, synku! Včera jsi mne chtěl rozpárati a dnes přicházíš ke mně a žádáš ode mne, prokletého cizince, lék pro svou nemocnou matku. Co si s tebou mám počíti?«

Dal jsem mu lék, navštívil jeho matku a poradil, jak by ji měl ošetřovati....

Jak již svrchu řečeno, bydlí v severní části osady Skáka čeleď Kreše, v jižní pak Maážle. Všech obyvatelů může býti na 3.000. Pěstují datlové palmy, zeleninu a trochu ječmene; živí se hlavně datlemi. Palmy se musí pravidelně zalévati, což dá obyvatelům hodně práce, poněvadž jsou studny 25 až 30 m hluboké. Více než třetina obyvatelů táhne každého roku s Rualy do Syrie. Tam pracují u sedláků a koupivše si za vydělané peníze šaty a pšenici nebo ječmen, vracejí se koncem léta s Rualy opět do své osady. Dobré styky s Rualy jsou tudíž základní podmínkou jejich bytí. Když nastal rozklad říše Eben Rašídovy, vypukla v osadě Skáka válka občanská. Kreše, chtějíce si přivlastniti některé zahrady, přepadli Maážle, byli však odraženi a ztratili prý jediné noci 97 mužů. Od října 1908 se ve Skáce bojovalo a padlo na obou stranách přes 200 mužů. Ve dne i v noci jsme slyšeli střelné rány.

V pátek se vplížil nějaký mladík do okresu Kreše, číhaje na muže, který zastřelil jeho otce. Když muž konečně ze svého domu vystoupil, namířil na něho a roztříštil mu lebku. V sobotu přišel ke mně s prosbou, abych prohlédl jeho ručnici, že se mu zdá, jako by od včerejška uzávěrka dobře nepřiléhala.

Když Nauáf vtáhl do Džoufu, prohlásili se Maážle pro něho. I podnikali Rualové proti Krešům četné nájezdy, ukořistili jejich stáda a zabili přes 40 mužů. Proto pravil Radža, abych děkoval Alláhovi, že jsem nepadl do rukou Krešů. Že by se mi u nich bylo zle dařilo, bylo jisto. Vždyť nebylo pána, jehož by se ve svých pevných domech báli; byli dobře ozbrojeni a mohli po léta odporovati ve svých zahradách, obehnaných vysokými zdmi, útokům beduů. Nauáf dlel již přes

dva měsíce v Džoufu, byl podporován četnými Rualy a přece nemohl přinutiti obyvatele Máredu a al-Chadne k poslušnosti. A když s námi Maážle, přátelé Rualů, tak jednali, jak by si počínali teprv jejich nepřátelé? Stejně, ba možná ještě hůře by se nám bylo dařilo v Tejmě...

Radža a stařešinové se hrubě nespoléhali na ochranu Núriho.

»Za krátko odtáhne se svými Rualy do území usedlíků a nás tu ponechá našemu osudu. Musíme si tudíž pomoci sami,« pravil Radža.

V sobotu odpoledne se vrátil posel od Nauáfa s listem pro Radžu a druhým pro mne. Jak mi psal, vytýkal Radžovi, že nás zajal a oloupil a vyzýval ho, aby mi vrátil vše, co mi bylo vzato a mne doprovodil tam, kam chci jíti. Ujišťoval mne svým přátelstvím a prosil, abych odpustil Radžovi, že se na mně provinil, že tak neučinil úmyslně, nýbrž nevědomky.

V neděli ráno jsme opustili Skáku. Má velbloudice se nemohla zvednouti, když jsem si na ni sedl. Musil jsem slézti a vyhoupnouti se do sedla po jejím krku. Doprovázelo nás 34 ozbrojených bojovníků, aby nás chránili před možným útokem Krešů. Ještě jsme nevyjeli ani ze zahrad a má velbloudice poklekávala. I nezbylo, než abych šel pěšky. Každý z nás držel nabitou ručnici. Radža a Hmár mne vybízeli, abych si dobře prohlížel jižní závěje pískové, zda tam někde nejsou skryti Kreše. Nezahlédl jsem nic. Dorazili jsme do osady at-Tuér. Je v ní asi padesát domů se třemi sty obyvatelů, kteří jsou všichni bezectní kováři. Naši ozbrojení průvodčí zůstali v osadě a čekali, až dospějeme do Káry, ale provázelo nás i dále osmnáct mužů a šest žen, většinou příbuzných mladé manželky černocha Hmára. Seděla na mé velbloudici. Mizel, jejž jsem propustil, šel za námi pěšky.

Naplnivše své měchy v osadě al-Kára, dali jsme se směrem jihozápadním a dorazili k pískovým závějím, kde jsme potkali jezdce na velbloudech, vyslané od Eben Mašhúra pro vodu. Od nich jsme se dověděli, že Núri táboří nedaleko.

Výstup na jižní vysočinu namáhal velmi mou unavenou velbloudici. Vždy asi po padesáti krocích se zastavila a těžce vydechovala. Když jsme se přiblížili k táboru knížete, pokynul Hmár své mladé manželce, aby sestoupila, že pro ni pošle nějakou ženu.

V táboře se o nás obecně hovořilo. Přinesl v poledne nějaký muž z Tuéru zprávu o tom, co se nám událo v osadě

Skáka a kníže se chtěl vypraviti s jezdci nám na pomoc, pakli se do večera nevrátíme. Když jsem vstoupil do stanu, zvedl se nejen kníže, nýbrž i všichni náčelníci a všichni přítomní hosté. Núri mi spěchal vstříc, chopil mne za ruku, tiskl ji, druhou pak si podávali náčelníci jeden po druhém, ba i různí Rualové. Potom pravil kníže mužům, přišedším ze Skáky:

»Nevíte, vy mužové ze Skáky, že Músa náleží mezi velké náčelníky? Jestli jste ho připravili o jediný vlas, dám vás všecky spoutati do želez. Mluv, šejchu Múso! Ztratilo se ti něco? Otroci, vezměte mužům ze Skáky jejich ručnice a nevraťte jim jich, pokud nevydají Músovi vše, co mu vzali!«

Vykládal jsem obšírně o událostech ve Skáce, stručně pak o své celé cestě a kníže mne často a často přerušoval projevy nespokojenosti s jednáním Slubiho Mizela. Mizel poslouchal moji zprávu, nemohl však nic popříti, poněvadž jak Táreš, tak i mužové ze Skáky potvrzovali, co jsem vypravoval.

Za mé nepřítomnosti odrazil kníže útok Šammarů. Tábořil u Mogejra, když před půlnocí zazněl výkřik na poplach. Asi sedmdesát Šammarů přepadlo oddíl čeledi Kuáčbe a odehnalo její stáda. Kníže je pronásledoval se svými otroky, dohonil je a stáda vysvobodil. Při tom ukořistil 34 jízdních velbloudů a 28 ručnic. Ze Šammarů padli čtyři mužové, dva pak byli poraněni. Z Rualů byl Sádda, bratr černocha Abdalláha, jenž mne provázel do Resáfy, na prsou postřelen; dvě klisny knížete však byly zabity a dvě jiné raněny, což ho velmi mrzelo.

Nedlouho potom přišel k Núrimu posel knížete Saúda eben Rašíd s listy, v nichž žádal o mír. Jak otroci tak většina Rualů si přáli války a chtěli se spojiti s Eben Saúdem proti Eben Rašídovi. Takto mínili pomoci Nauáfovi. Vědouce však, že se kníže hněvá na svého syna Nauáfa a že by byl snad ochoten obnoviti mír s Eben Rašídem, zlobili se na ubohého posla, jenž přinesl nabídku k míru a dary pro Núriho, ztloukli ho za nepřítomnosti knížete, tupili ho a hrozili mu, že živ z jejich rukou nevyvázne. Núri káral toto počínání a potrestal dva z otroků. Po dvou dnech propustil posla s různými listy.

Za krátko přišel do tábora otrok Zámela eben Subhán, ministra Eben Rašídova, doprovázen třemi muži, kteří byli všichni oděni v hedvábné šaty. Kníže je přivítal velmi přátelsky, dal pro ně za jejich osmidenního pobytu poraziti dva skopce a obnovil mír s Eben Rašídem, avšak pouze pro svou osobu a pod různými podmínkami. Otrok Eben Sub-

hánův se potom odebral se svými průvodci do Džoufu a vyjednával s Nauáfem. Ten však nechtěl uznati míru uzavřeného od svého otce, napadl nejbližší noci přívržence Eben Rašídovy, rozbořil jim dva domy a dal vysekati ve dvou zahradách palmy. Kníže mi pravil:

»On (Nauáf) a náčelníci jsou svobodni. Ať si dělají co chtějí.«

Večer ke mně přišel Marrán, u něhož jsem se v osadě Skáka schoval a žádal ode mne dary pro sebe. Poručil jsem Náserovi, aby mu dal můj obnošený hedvábný zebún a mou košili. Po chvíli se Marrán vrátil, aby mi za dar poděkoval, ale činil tak hodně smutně. Když jsem mu lichotil, jak mu bude slušeti můj hedvábný zebún, usmál se hořce, řka:

»Každý dar přichází od Alláha, ale při tomto daru byl Alláh skoupý.«

Podiviv se jeho slovům požádal jsem ho, aby mi ukázal darovaný zebún. Tu jsem viděl, že ho Náser oklamal. Místo mého hedvábného zebúnu a mé košile dal mu ze svých šatů, co již nositi nemohl a teprve na mou ostrou výzvu splnil původní rozkaz.

Táreš dostal ujednanou mzdu 15 medžídijjí a pět medžídijjí ještě darem. Tak tomu chtěl kníže. Táreš byl velmi spokojen a prohlásil, že u mne zůstane a že mi bude sloužiti, ale kníže odpověděl mým jménem:

»Své peníze jsi dostal. Opusť hned můj tábor a odejdi ke svým ochráncům!«

»Ti táboří daleko, až u aš-Šižíž.«

»Zítra ráno ať tě v táboře nevidím.«

VII.

V TÁBOŘE A V OASE.

Kupci velbloudů.

V pondělí 19. dubna ráno jsem pozoroval několik jezdců na velbloudech, kteří sestoupili před stanem knížete. Byli to Akejlové, kupci velbloudů, kteří se chtěli přidružiti k Rualům a s nimi táhnouti do Damašku. Jejich stáda nakoupených velbloudů byla u čeledí, které se již směrem severozápadním stěhovaly. Přišli ke knížeti, aby ho pozdravili a o ochranu poprosili.

Rualové zabývající se skoro výlučně chovem velbloudů mohou si pouze za velbloudy opatřiti obilí, šaty, zbraně, sedla a ostatní, čeho k živobytí nutně potřebují. Velbloudy prodávají buď ve vnitřní poušti nebo v osídleném území, a to skoro vždy týmž velkoobchodníkům, kteří bydlí ve větších městech na pomezí Arabie, jakož i v Egyptě a Indii. Přední místo mezi nimi zaujímá rodina Eben Bassám, pocházející z osady Bassám v Kasímu. Její členové mají velké obchody v Basře, Bombayi, Tájefu, Káhiře a Damašku. Z Arabie vyvádějí a vyvážejí velbloudy, zprostředkují dovoz kávy, koření, rýže nejen po lodích a po železnicích, ale i nákladními velbloudy a dodávají beduům zbraně. Není větší osady ve vnitřní Arabii, kde by neměl Eben Bassám svého zástupce.

Skoro jen koupí a prodejem velbloudů se zabývá rodina Ál Sálem. Pochází z Derijje a sídlí v Bagdádu a Damašku. Její členové pomáhají knížatům Uahhábovců z rodu Eben Saúd penězi a mají v Nedždu mnoho přátel.

Třetí rodina, věnující se obchodu s velbloudy a šatstvem, je Ál Ísa, sídlící v Damašku a obchodující hlavně s Aneze a Huétáty.

Velkoobchodníci nenavštěvují skoro nikdy střední Arabie. Mají své podnikatele, kteří za jejich peníze obchody prová-

dějí. Všichni podnikatelé pocházejí z Kasímu a slují Akejlové bez ohledu, zda náleží ke kmeni Akejl nebo nikoli. Podnikatel Akejli dostane od velkoobchodníka peníze na koupi velbloudů od určitého kmene. Koupené velbloudy žene do Egypta nebo Basry a Kuejtu, kde je prodá. O čistý výnos se dělí s velkoobchodníkem tak, že mu dá buď dvě třetiny nebo polovinu výtěžku. Umluví-li se, že dostane velkoobchodník dvě třetiny výnosu, jest také povinen hraditi celou možnou ztrátu, kdežto v druhém případě hradí ztrátu z polovice. Poptávka po velbloudech nebývá totiž vždy stejná. Mnohdy stoupnou ceny v Egyptě i Basře, beduové se o tom dovědí, požadují rovněž mnoho, podnikatel nakoupí draho a než přižene svá stáda na trh, ceny klesnou i prodává se ztrátou.

Podnikatel Akejli si najme pomocníky, obyčejně své krajany z Kasímu, zásobí se lehkými, bílými stany, kávou, rýží a mnohdy i zbraněmi na prodej a výměnu a jede s doporučujícími listy ke knížeti či náčelníku kmene, od něhož chce kupovati. Odevzdá mu listy a dary od velkoobchodníka a postaví své stany buď v jeho táboru nebo s jeho svolením v táboře některé jiné čeledi. Náčelník táboru, v němž má podnikatel své stany, jest jeho hostitelem; chrání ho totiž jako svého hosta, třebas se u něho nestravuje. Beduové přivádějí své velbloudy k jeho bílým stanům a prodávají je obyčejně za hotové. Jen dovezl-li podnikatel z Kuejtu nebo Ažéru na prodej zbraně nebo střelivo, vyměňují za ně svá zvířata. Z každého koupeného velblouda dostane kníže či náčelník půl medžídijje nebo celou. Koupenému velbloudu se vpálí znamení Akejlů a pase se ve stádu jako ostatní zvířata. Za pastýře se najímají mladíci ze kmene, u něhož Akejli kupuje. Mnozí pastýři provázejí stáda podnikatelova až do Egypta a vrátivše se, vykládají o divných věcech, jež cestou viděli a slyšeli.

Kupuje-li Akejli velbloudy ve střední poušti, zůstává s nakoupenými stády mnoho neděl, ba měsíců u téhož kmene, čekaje, až kmen potáhne do území osídleného, což bývá koncem června. Kupuje-li u kmenů, které z vnitřní pouště nevycházejí, žene nakoupená stáda od kmene ke kmeni, až dospěje k čeledi kmene, jenž se v červenci a v srpnu v území osídleném zásobuje na pobyt v poušti. Doraziv s ním na pomezí pouště, táhne k nejbližšímu velkému městu, kde se konají trhy na velbloudy. Může-li svá stáda výhodně prodati, učiní tak a vrátí se ke kmeni, s nímž přitáhl, nakupo-

vati nových velbloudů; zdá-li se mu však, že by v Egyptě více vytěžil, přikoupí na tržišti od jiných podnikatelů a žene do Egypta.

Stáda Akejliho mohou býti právě tak ukořistěna, jako stáda ostatních příslušníků kmene, s nímž právě táhne, mívají proto Akejlové v každé větší čeledi svého »bratra«, jemuž platí ročně čtyři až pět liber ve zlatě, dobrého jízdního velblouda a dva nebo tři dobré pláště. Bratr jest povinen dovésti jim každého ukořistěného velblouda, uloupeného jim od některého příslušníka jeho čeledi.

Sňatek u Rualů.

K večeru ke mně přišel kníže a vykládal, co se všechno stalo za mé nepřítomnosti. Zvěděl jsem, že Mamdúh, syn Sattámův, se oženil. Ptal jsem se knížete, kdy se ožení jeho syn Saúd nebo zda zůstane svoboden.

»Svoboden, Múso? Svobodným nezůstane a zůstati nesmí. Každý zdravý Ruejli je povinen se oženiti. Tuto povinnost mu ukládá jeho příslušnost k příbuzenstvu. Čím je příbuzenstvo četnější, tím je silnější a vlivnější. Kdo by nehájil dobra a práv svého příbuzenstva, byl by z něho vyobcován a kdo by úmyslně nechtěl rozmnožiti jeho obhájce, byl by rovněž vypuzen. Bez příbuzenstva by byl bdui nejbídnějším tvorem.

Nechápu a pochopiti nemohu, jak by mohl zůstati mladík svoboden. Palma touží, aby byla oplozena; pták se přidává k ptáku, zvíře k zvířeti a synové Adamovi činí totéž. Nebylo mi ještě dvanáct let a již jsem měl rád děvče stejně staré. Vědělo se o tom, ale ani můj tatíček, ani můj strýček nic nenamítali. Říká se u nás: Láska pochází od Alláha. Alláh ji poslal do mého srdce, žádný syn Adamův neměl práva ji vypuzovati. Chodíval jsem na besedu do stanu milovaného děvčete, hovořívál s ním, pomáhal mu při pracích, a tatíček a strýček se zamyšleně usmívali, když viděli, jak k svému děvčeti spěchám nebo se od něho vracím. Vzpomínali si na svou prvou lásku.

Když jsem začal jezditi na nájezdy a válečné výpravy, mohl jsem se ke své dívce přidružiti, kde a kdy jsem chtěl. Pomáhal jsem jí napájeti velbloudy, čerpati vodu, nakládati a stavěti stan, ba někdy jsem jí donesl i vody a paliva, provázíval jsem ji na pochodu a skoro denně jsem k ní chodíval na besedu zvečera. Obyčejně jsme se scházívali ve stanu,

v němž nebyl nikdo aneb kam chodívalo jen málo lidí. Nějaká Šarárka, jejíž muž sloužil za pastýře, mi ráda propůjčovala svůj maličký stan ke schůzce s mou běloučkou. Ve studené roční době jsme tam sedávali až do východu jitřenky. V teplé době, obzvláště když jsme tábořili v Nefúdu, jsme si sedli na pískovou závěj do stínu vysokého keře gaza a povídali si o všem a o ničem. Kolikráte mi má přítelkyně vyznávala:

‚Ty jsi spánek mého oka, ty jsi má touha, ty jsi můj pokrm a nápoj, ty jsi mé náboženství.'

Já pak, blázínek, jsem opakoval, co jsem slýchával od bláznů mně rovných:

‚Chci se postiti a modliti, ale jenom k poctě těch s rozpuštěnými vlasy; k poctě tváře Alláhovy se modliti nebudu.' Nebo: ‚Nebudu se modliti, pokud se mi nedostane té, která zahřívá svými širokými rukávy; potom se pomodlím.'

Mezi mnou a mou běloučkou ležela má ostrá šavle vytasena. Na začátku každé schůzky, obzvláště, když jsme byli o samotě, jsem přísahal:

‚Mezi mnou a tebou, má miloučká, stojí Alláh. Ať mne potrestá touto šavlí, kdybych tvé důvěry zneužil, zbavil tě toho, co máš nejdražšího.'«

»Bylo ti tvým příbuzenstvem dovoleno, zamilovati se do kohokoliv?«

»Nikdo z příbuzenstva nemá práva, ba ani moci říditi lásku, ale každý z příbuzenstva má právo určiti, koho si jeho druh nesmí vzíti za manželku. Ve výběru běloučké je Ruejli skoro neomezen, ale ve výběru ženy je hodně omezen. Nesmí se oženiti s propuštěnou ženou svého otce, ba ani s její dcerou, byť byla zplozena s jiným mužem. Nesmí si vzíti za manželku ženu nebo vdovu svého syna, matku své ženy. Nemá si bráti za manželku dceru svého bratra nebo své sestry nebo svou soukojenku. Žádný člen rodu Eben Šalán si nevezme za manželku dceru ze kmenů Huétát nebo Beni Atijje a neprovdá své dcery za nikoho z nich. Ani Huétáté ani Beni Atijje nejsou rodem rovni příslušníkům Eben Šalán, poněvadž platili ještě za mého děda daň za ochranu, chua, opovrženému kmeni Šarárátů a tábořívali s nimi jako chráněnci.

Žádný Ruejli se nesmí oženiti s příslušnicí kmenů Sluba, al-Házem, al-Fhejdžát, Šarárát a Ázem. Všichni tito kmenové slují Htejm. Mají své náčelníky, své společenské zřízení, žijí ve stanech a pěstují velbloudy jako my a přece ne-

jsou ctěni. Za důvod se udává, že prý platí všichni daň za ochranu, chua, že nejsou sami s to, aby se chránili, aby si úplné samostatnosti vydobyli. Poněvadž si musí ochranu mocnějších kmenů za daň kupovati, nesmějí se pokrevně s těmito kmeny přáteliti. Jsou chuán, platí chua a jejich synové ji budou platiti rovněž. Jejich obličej, čest, je právě tak bílý jako náš, ale nemají vážnosti jako my. Bydlí s beduy nikoliv jako cizinci, nýbrž jako sousedé. Slouží-li jim, slouží jako svobodní, což není hanbou, poněvadž i členové velkých kmenů beduů se pronajímají za sluhy nebo vojáky mocným náčelníkům.

Ruejli si nesmí vzíti za ženu dceru kovářů a jiných řemeslníků, kteří s námi táboří a v našich osadách bydlí. Říká se o nich, že nemají uznaného rodokmene; že se neví, od koho vlastně pocházejí, poněvadž se žení a vdávají za přistěhovalce z různých měst, osad a kmenů bez rozdílu, jsou-li svéprávní, svobodní nebo závislí, otroci.

Sňatky s otroky, vlastně s černochy, jsou rovněž zakázány. Kdo by si vzal otrokyni černošku za ženu, byl by od svého příbuzenstva zabit. Nikdo nesmí znečistiti krev příbuzenstva.

Ale též mezi našimi svobodnými kmeny jsou rozdíly. Všechny kmeny náležející k Aneze se považují za šlechtu, opovrhují ostatními kmeny a neradi s nimi uzavírají sňatek manželský. Dítky v takovém manželství zplozené slyší často úsměšné poznámky: ‚Z tebe nic nebude; vždyť jsi jen z polovice Ruejli. Krev s krví se nesmísí. Inu, vrhneš se po příbuzenstvu své matky.'

Nejlepší budou děti rodičů pocházející ze starých rodů Aneze. Ale ani tu není ženich při výběru úplně volný. Každé děvče přísluší po prastarém zvyku nejbližšímu mladému příbuznému, s nímž je sňatek možný. Obyčejně je to syn otcova bratrance; nemá-li synů, nebo neměl-li otec bratranců, náleží děvče nejbližšímu příbuznému, pocházejícímu od pradědova bratra. Nejbližší příbuzný si někdy děvče pro sebe výslovně vyhradí, ale i když toho neučiní, nesmí se děvče bez jeho souhlasu provdati. Říká se:

‚Svázati a rozvázati ji může jen její nejbližší příbuzný.'

Jen chce-li se její otec znovu oženiti a ji dáti výměnou za svou novou ženu, nemůže nejbližší příbuzný nic namítati. Nechce-li se takové děvče za něho provdati, smí je i zabíti a není povinen náhradou.

Ví-li nejbližší příbuzný, že jest děvče zamilováno a o něm že nechce ani slyšeti, zakáže mu svatbu a děvče stárne. Zemře-li děvčeti, jež si příbuzný vyhradil, otec, a děvče miluje jiného, zajde hned po otcově smrti k příbuznému a prosí:

‚Tatíček odešel; chci, abys ustoupil od mé šíje; chci, abys mne propustil náhradou za mého tatíčka, jenž odešel.'

Příbuzný se má nad ní smilovati a jí ponechati svobodnou volbu manžela, ale nutiti ho nemůže nikdo. Nemůže-li se vyhrazené děvče vdáti za mladíka, jejž miluje, nezbývá jim, než aby utekli k některému vzdálenému kmeni a dali se pod ochranu mocného náčelníka. Mohou se vzíti a žíti jako muž a žena, ale hrozí jim vždy pomsta nejbližšího příbuzného. Únos se stíhá jako zabití i třeba ukojiti touhu po pomstě.

Adžádž al-Mséhi měl rád Rualku a chtěl si ji vzíti za ženu. Její nejbližší příbuzný k tomu nechtěl svoliti. Po třech letech beznadějné lásky utekl Adžádž s milovanou dívkou ke kmenům tábořícím v okolí Hauránu. Sotva se ráno roznesla zpráva, že milenci utekli, sedl si hned nejbližší příbuzný se svým příbuzenstvem na velbloudy a pronásledovali je. Adžádž dojel šťastně. Postavili mu stan a oženil se s dívkou. Příbuzní Adžádžovi nabízeli příbuznému děvčete výkupné, ale on odmítal. Po dvou měsících opustil svůj stan, hledal Adžádža a když ho nalezl, zabil časně ráno jeho mladou ženu. Vrátiv se domů, požadoval jménem příbuzenstva od příbuzných Adžážových krevní cenu za sedm zabitých mužů, neboť zabitá unesená žena se cení jako sedm mužů. Nemělť jí její milenec unésti — a když ji unesl, měl ji lépe chrániti; vždyť věděl, co jí hrozí.

Zabije-li příbuzný dívčin i únosce, platí za něho jen polovici krevní ceny. Vždyť únosce sám svou smrt zavinil.

Díbán, bílý otrok rodiny Midžuelovy, se zamiloval do Rualky, která ho měla rovněž ráda. Oba věděli, že nikdy svoji nebudou. Otrok, třebas bílý, se nemůže oženiti ani s nejchudší Rualkou. I umluvili se, že utekou do krajin osídlených a ubytují se v některé dědině. Byli pronásledováni a unesená dívka byla od svého vlastního bratra zabita.

Svobodný Ruejli z čeledi Abdelle unesl bílou otrokyni. Hledali ho, ale marně. Zmizel úplně. Kdyby se vrátil, byl by od svého příbuzenstva zabit.

Tak je to u nás, Múso, s láskou a se sňatkem. Ptal jsi se mne, kdy se můj synek Saúd ožení. To záleží, Múso, na Allá-

hovi. Miluje sestru své matky, která je zároveň sestrou mé nynější ženy a ona má ráda jeho a přece se s ní oženiti nemůže, pokud k tomu nesvolí Abdalláh eben Talál.«

»Co je děvčeti po Abdalláhovi?«

»Mnoho. Není s dívkou tak blízce spřízněn jako Saúd, ale vyhradil ji pro sebe. Několik dní po jejím narození řekl její matce Turkijji před svědky, že si vyhrazuje toto děvče pro sebe. Od toho času náleží jemu a nikdo se s ní nesmí oženiti bez jeho souhlasu. Mohli bychom ho sice přinutiti, aby ji propustil, ale nechceme si ho pohněvati.«

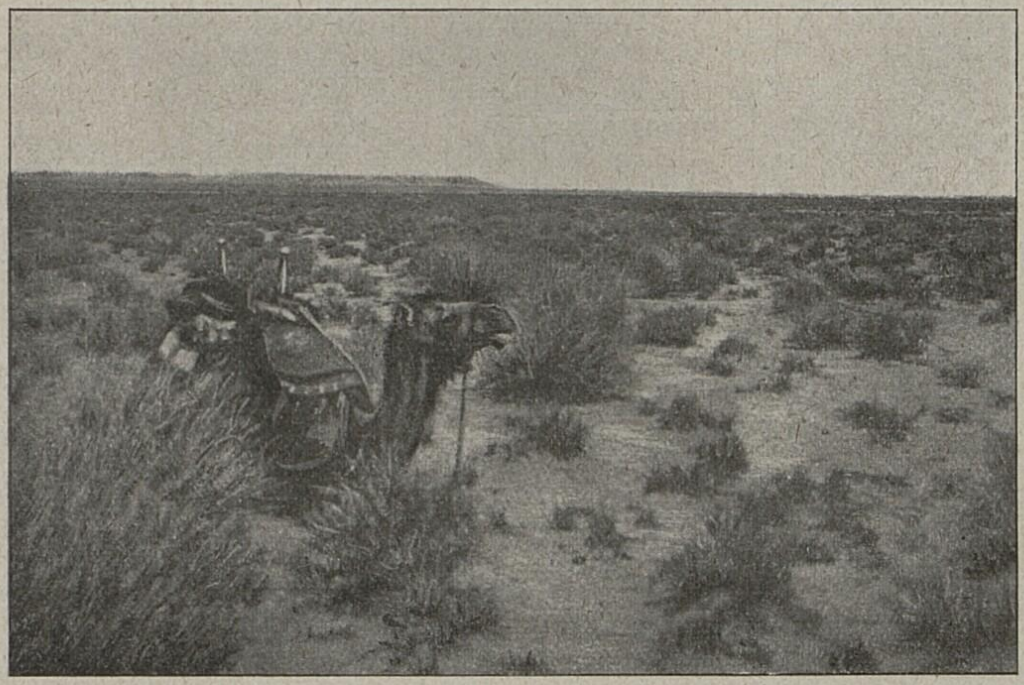

Obraz 54. — Nové tábořiště.

»A co tomu říkají bratři dívčiny?«

»Pravili, že nedovolí, aby se jejich sestra provdala za Abdalláha. Chtějí ji dáti Saúdovi, jenž je přece synem jejich starší nevlastní sestry.«

Když v úterý večer kníže u mne seděl, přišel nějaký bdui a pravil:

»Raduj se, ó Núri, z radostné zprávy. Čtyři sta jezdců na velbloudech přichází s 65 velbloudy obtíženými náklady od Eben Saúda na pomoc Nauáfovi. Dnes táboří u al-Mogejra.«

»Viděl jsi je?«

»Nikoliv. Slyšel jsem to od usedlíků z Káry.«

»Ztrať se odtud!«

Ve středu dostal kníže dopis od Nauáfa, v němž ho prosil o pomoc. Trád eben Sattám, jenž list přinesl, vykládal, že si Nauáf již skoro zoufá, poněvadž mu otec neposílá ani zbraní, ani peněz, ani potravin a ani jeho matce nechce dovoliti, aby se k němu odebrala s jeho synkem Sultánem. Prosil mne jménem Nauáfovým, abych Núriho přemluvil, aby se vzdal odporu.

Ve čtvrtek jsme se stěhovali k jihozápadu, ale jen něco přes dvě hodiny (obr. 54). Sotva dorazily moje velbloudice s nákladem, zřídil jsem hned svůj okrouhlý stan a psal svou místopisnou zprávu. Tím jsem se zabýval i v pátek od východu až do západu slunce.

K večeru jsem zaslechl několik výstřelů a hlasitý jednotvárný zpěv. Vystoupiv na chvilku ze stanu, uviděl jsem dlouhou řadu ozbrojených mužů ze Skáky, blížících se za tance ke stanu knížete. Před nimi tančil starší muž šermující tasenou šavlí nad hlavou. Mužové pokročili vždy dvakrát vpřed, potom se vyhoupli na pravé nebo levé noze, nakloňujíce trup týmž směrem. Za nimi kráčelo asi čtyřicet velbloudů se zavazadly. Náleželi obchodníkům zbraní z Kasimu a přinášeli ručnice a náboje, které nakoupili v přístavu Kuejt. Před stanem se mužové zastavili a utvořili polokruh. Uprostřed zanítil muž, jenž před nimi tančil, oheň, postavil se mezi něj a své druhy a jal se tančiti znova. Jeho druhové se dotýkali skoro rameny. Drželi své zbraně v rukou a tančili jako dříve, pokud se neunavili.

Večer ke mně přišel písař Džuád a přinesl mi dopis od Eben Saúda, druhý pak od Fejsala, bratra zavražděného knížete Saúda eben Rašíd, jenž utekl do Rijádu. Oba listy přivezl posel, kterého vyslal Núri v polovici února od Majkú k Eben Saúdovi.

V sobotu jsme se opět stěhovali směrem západoseverozápadním. Po poledni jsme sestoupili na novém tábořišti. Odpoledne jsem dlouho hovořil s knížetem. Prosilf mne četní náčelníci, mezi nimi i nejmocnější po Núrim Fahad eben Mašhúr, abych ho přemluvil, aby přece prohlásil veřejně, že je přítelem Eben Saúda a že půjde do Džoufu a bude Nauáfa ze všech sil podporovati. Váhal jsem dlouho, nechtěje se míchati mezi otce a syna. Pozoruje však, že se obecně proti Núrimu reptá a slyše často poznámky, že by měl Nauáf

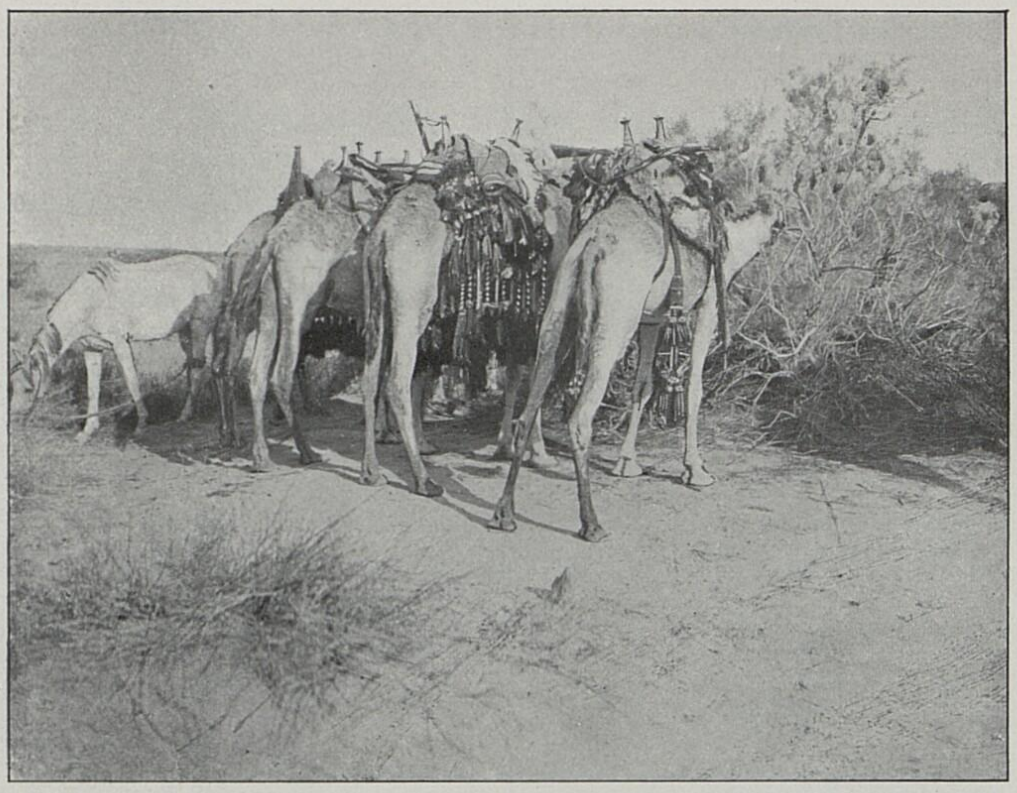

Obraz 55. — Velbloudi se pasou na gaze.

Obraz 56. — Mežhem v keři gaza.

shoditi jho otcovo, bál jsem se, aby nedošlo k válce a hovořil proto s Núrim tak přímo jako ještě nikdy. Rozhovor trval přes dvě hodiny. Konečně se kníže zvedl a odešel mlčky. Co učiní?

V neděli ráno jsem viděl, že se blíží četní jezdcové na koních a velbloudech ke stanu knížete. Po chvíli vystoupil Núri ze svého stanu, vyhoupl se na svou jízdní velbloudici a zastavil se na vteřinu u mne, řka pouze: »Do Džoufu.« Odpověděl jsem: »Budiž Alláh pochválen!« Provázelo ho přes dvě stě jezdců. Vzal ssebou peníze a naložil na dvě velbloudice ručnic a nábojů pro Nauáfa. Má přímluva tedy účinkovala. Večer se vrátil.

V pondělí jsme se zase stěhovali. Ráno skočil kníže na svou velbloudici a v téže chvilince se dal i velbloud nesoucí odznak jeho moci, ozdobená nosítka Abu-d-Dhúr, rovněž na pochod. Kníže mi pravil:

»Nauáf tě, ó šejchu Múso, pozdravuje. Stane se, dá-li Alláh, co jsi mi pravil. Vím, že nemám upřímnějšího rádce nad tebe.«

V sobotu byl vyslán Slubi Sanad, aby hledal v okolí pohoří Tauíl vodu a tábořiště. Vrátil se teprve v pondělí. Vypravoval, že tam našel dobrou pastvu, obzvláště čerstvé dřeviny. Travin že není nikde, leda že by ještě nyní vydatně napršelo, pak že by snad vyrostly traviny, jakým se říká šetíl.

»Nájezdních čet jsi nezahlédl?«

»Nikoliv. Pouze stopy asi čtyřiceti jezdců jsem zpozoroval.«

Západní obloha byla zahalena černými mraky, z nichž se blýskalo. Utrhané kusy mračen zanášel západní vítr nad nás a pětkrát jsme byli zkropeni. Vytáhnuvše své pláště nad hlavy, putovali jsme dále. Po chvíli se dal kníže cvalem vpřed, hledaje nové tábořiště. Vrátiv se dal pokyn, abychom zahnuli k jihojihovýchodu, kde jsme se utábořili v pískové dolině.

V úterý se skládaly stany již před východem slunce a kmen se dal na pochod směrem jihovýchodním. Dorazili jsme k několika pískovým závějím porostlým zelenými keři gaza a kníže určil, že tam zůstaneme (obr. 55, 56, 57). Seskočiv se své jízdní velbloudice, ukázal mi místo, kde bych měl postaviti svůj stan. Za hodinu se zvedala mezi zelenými keři a červenými závějemi sta a sta větších a menších černých stanů.

Obloha byla úplně jasná, modrá, jakoby umytá. Černý příkrý východní okraj pohoří Tauíl byl zalit zlatou září.

Od Nauáfa přišel posel se zprávou, že v noci s neděle na pondělí podnikli bojovníci Eben Rašídovi výpad, ale že byli odraženi a přinuceni k útěku. Tu že se chtěl jejich velitel ukrýti v davu, ale že byl zastřelen, při čemž však padly i dvě ženy a čtyři že byly poraněny. Pět bojovníků Eben Rašídových bylo chyceno a hned zabito. V pondělí a v úterý nás opouštěly menší čety jezdců na velbloudech, aby znepokojovaly Šammary. Kníže Núri počal tímto způsobem válku se Šammary podřízenými Eben Rašídovi.

Obraz 57. — Hájek gazový.

Válka se Šammary.

Ve středu 28. dubna jsem se zabýval poznámkami lidopisnými. K večeru jsem zaslechl jásavé pokřiky oznamující vítězství. Vracela se nájezdní četa Dugmánů se 150 ovcemi a kozami, které ukořistila čeledi Kreše. Nauáf poslal Rašráše, syna Adúbova, pro ručnice a náboje. Vrátil se večer se 40 velbloudicemi, nesoucími 11.000 ostrých nábojů a 40 ručnic. Kníže je koupil od obchodníků z Kasímu. Otroku Eben Subhánovu, který dlel dosud v pevném okrsku al-Chadne, psal Núri, aby k němu přišel a se s ním domluvil o způsobu, jakým by mu vydal jak al-Chadne tak Máred, poněvadž prý chce míti celou kotlinu al-Džouf se všemi osadami buď po dobrém nebo po zlém. Nedostaví-li se vyslanec k němu, že to bude známkou nepřátelství a války.

Núri byl jako vyměněn. Denně vysílal malé čety nájezdní proti Šammarům a silnější čety proti odpůrcům Nauáfovým v osadách Džoufu. Rualové s ním byli velmi spokojeni a těšili se, že zničí moc Eben Rašídovu, od něhož v minulých desítiletích zakoušeli mnoho ústrků.

Ve čtvrtek i v pátek jsme se stěhovali směrem severovýchodním. V pátek ráno nás na pochodu dohonili dva Slubové, kteří vypravovali knížeti, že našli čerstvé stopy dvaceti až dvaadvaceti jezdců na velbloudech. Stopy že vedou od severozápadu k jihovýchodu. Kníže pravil, že to bude jistě vyslanec Eben Rašídův se svým průvodem a že je nezbytno, aby se zmocnil jak jeho tak obzvláště listů, které nese. V malé chvíli si opatřili 82 jezdci vodu a nutné potraviny a ujížděli rychle udaným směrem. My jsme táhli po-

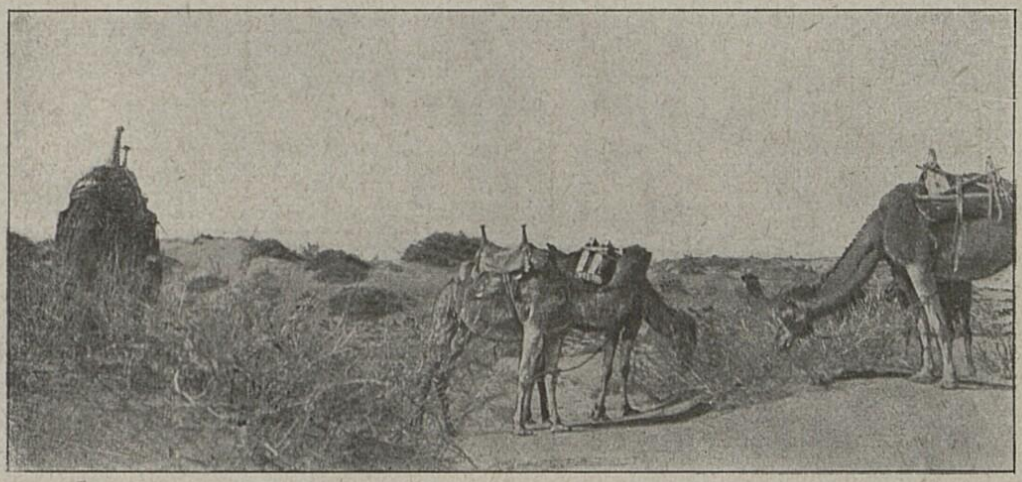

Obraz 58. — Arta drží písek.

zvolna až do poledne, kdy ustanovil kníže nové tábořiště (obr. 58).

V sobotu 1. května jsem doplňoval své záznamy o zvycích a obyčejích. Můj zpravodaj, černoch Hmár, jenž se, jak již řečeno, před krátkou dobou znova oženil, byl velmi ospalý a chtěl si v mém stanu lehnouti a se vyspati. Byl ť zvyklý, jako všichni beduové, spáti v horké roční době od 7 do 10 hodin. Říkají tomu zaha. Tu je celý tábor jako po vymření. Mužové odejdou do místností určených pro ženy, které zavěsí vchod, aby do nich nebylo viděti. Mužové i ženy spí. Jen menší chlapci a děvčata skotačí.

Hmár mne trápil od několika dní prosbou o lék, jenž by mu vrátil jeho zeslabenou mužnou sílu. Byl pevně přesvědčen, že mám mezi svými četnými léky některý, jenž by

mu mohl nahraditi jeho mládí. Byloť mu již přes sedmdesát let a ženu měl mladou. Nechtěl věřiti, že bych mu pomoci nemohl a tvrdil neustále, že mu nechci dáti léku. Proto zašel ke knížeti a prosil ho, aby se u mne přimluvil. S knížetem přišel do mého stanu a pravil:

»Nedáš-li mi, ó šejchu Múso, toho léku, vrátím se k své mladé ženě s počerněným obličejem. Vždyť jsem jí slíbil, že tento tak nutný lék jistě od tebe přinesu, a ty, kéž ti Alláh prodlouží tvůj život, bys chtěl můj obličej začerniti? Má čest byla dosud bílá. Máš-li mne rád, nečerni mne na má stará léta!« —

V neděli se naše tábořiště znova měnilo. Cestou k severovýchodu se k nám přidružili Adúb, Mamdúh, Trád a ještě jiní, kteří pronásledovali vyslance Eben Subhánova a jeho Šammary a v noci se vrátili. Adúb vykládal:

»Dohonili jsme Šammary v noci s pátku na sobotu daleko východně od studnic aš-Šižíž. Šammarové se napřed ptali: ‚Kdo jste, vy jezdci na velbloudech?' Poznavše nás, vystřelili a dali se na útěk. Pronásledovali jsme je a snažili se je obklíčiti. Vidouce, že neuniknou, seskočili někteří Šammarové se sedel a schovali se mezi keři gaza, jiní pak vydali zbraně. Čtyři byli zastřeleni, jeden těžce poraněn. Jediný z nich, jménem Rajján, jenž měl výtečnou jízdní velbloudici, by byl mohl utéci. Chtěl jsem ji dostati. Proto jsem na něho volal, aby se mi vzdal, že mu daruji život a jiné zvíře. Rajján se domníval, že bych ho mohl snad přece dohoniti nebo sestřeliti, poněvadž jsem měl rovněž znamenité zvíře, i uposlechl mé výzvy, vzdal se a dostal za svého ušlechtilého běhouna starou velbloudici. Mimo Rajjánovi jsme neponechali žádnému Šammarimu velbloudice. Vzali jsme jim jak zvířata, tak zbraně, ba i potraviny a vodu. Šammarové, bojící se žízně uprostřed pískového Nefúdu, nás prosili, abychom je hned zastřelili. To jsme neučinili, řkouce: ‚Začernili bychom svou tvář, kdybychom zabili bezbranné lidi.'

Jak jsem se později dověděl, nevrátil se ani jediný Šammari ke své čeledi. Kníže, s nímž jsem o tom hovořil, odvětil ledabyle:

»Písková poušť Nefúd vyžaduje své oběti, tož jí je musíme dáti.«

Jeli jsme plochou rovinou, hrubým štěrkem pokrytou, na níž byly všecky rostliny již spaseny. S ní jsme sestoupili do kotliny al-Džúba a dorazili znova do osady al-Kára, kde

jsme se utábořili na témž místě jako předešle při jihovýchodním kraji dědiny. Usedlíci spěchali, aby sežali poslední pšenici. Nedůvěřovaliť velbloudům svých přátel, Rualů. Vzduch byl naplněn prachem a pískem, vedro nesnesitelné. Velbloudi s nákladem došli teprv odpoledne.

V pondělí jsem pozval k sobě Slubiho Sanada, abych s ním pojednal o zvycích a obyčejích jeho soukmenovců. Namáhal jsem se dvě hodiny, ale marně. Odporoval si neustále, dožadoval se jídla a tabáku, probíral klidně svou košili a házel, co našel, kolem sebe. I poslal jsem pro jiného Slubiho, Faradže. S počátku rozumně vykládal, ale Sanad, jenž kroužil kolem mého stanu, na něho volal:

»Proč pak ho poučuješ? Jemu zaplatí každé slovo zlatem a co ty dostaneš?«

Potom Faradž umlkl a nezbylo mi, než abych tuto práci přerušil. Stěžuje si na to knížeti, dostal jsem za odpověď:

»Což nevíš, Músо, že jsou Slubové největší darebáci pouště? Zlořečeni buďtež jejich předkové, že zanechali takové psy!«

Odpoledne jsem pokračoval ve svých zápiscích o písních a básních Rualů, čímž jsem se zabýval i v následujících dnech od východu až do západu slunce. Písař Džuád ke mně dováděl nové a nové zpravodaje, a kníže je vybízel, aby byli pozorni a rozumni. Tato práce unavovala velmi nervy. Teplota ve stanu, tedy ve stínu, se udržovala od východu slunce až do západu přes 40° C a západní vítr, který osvěžoval, k nám nemohl doraziti, poněvadž leží osada al-Kára v kotlině a k tomu ještě za výběžkem směřujícím od severu k jihu a uzavírajícím úplně průchod, jímž by byl mohl vítr proniknouti. K večeru se dostavila pravidelně bouře písková, která mnohé stany strhla a oči i veškeré průduchy pískem plnila.

Núri doma.

Stan knížete byl pln bojovníků. Mužové ze Skáky přicházeli a odcházeli a požadovali od něho ručnice a náboje. Denně hostil průměrně padesát lidí a sám byl skoro stále hladov. Jako hostitel nesměl jísti zároveň s hosty a v oddělení určeném pro ženy se o něho nikdo nestaral. Jeho mladá žena dlela nejraději u svých příbuzných a ostatní služky a otrokyně pečovaly leda o své děti a o své muže. Kníže s nimi nebyl spřízněn, byl jim cizí. A přece měl ve

svém stanu spřízněné ženy. Bydlily ť u něho dvě jeho dcery, které utekly svým mužům, ale byly to, jak kníže říkal, psice, nehodící se k ničemu. Obyčejně seděly ve stanu, pily kávu, kouřily ze svých dlouhých dýmek a naslouchaly povídání přečetných návštěvnic. I když se stan skládal a znovu postavoval, odpočívaly ve stínu svých nosítek a čekaly, až jim otroci nosítka na velbloudy připevní. Potom do nich vložily měkké pokrývky, sedly na ně pohodlně a prohlížely si muže a ženy jedoucí kolem. Čistoty hrubě nedbaly. Jen jednou jsem viděl, jak si Sálha, dcera knížete, jejíž matka byla Šammarka, prala svůj bílý šátek na hlavu. Její mladší sestra, jakož i mladá žena Núriho seděly vedle ní, bavily se s ní, drbaly se každou chvíli v hlavě a nenapadlo jich, že by si mohly své špinavé šátky anebo i své vlasy vyprati a své hlavy vymýti. Písař Džuád, jejž jsem na to upozornil, pravil:

»Sálha nebyla vychována ve stanu knížete, nýbrž u příbuzných své matky, kterou kníže propustil. Tam nebylo tolik otrokyní jako ve stanu knížete nebo ve stanu Turkijje, odkud pochází jeho mladá žena. Ženy jsou zvyklé měniti své šaty, až jim otrokyně přinese nové.«

Zdálo se mi, že i kníže Núri mění a čistí své šaty, jen když ho někdo k tomu přinutí. Často jsem slyšel, jak ho písař vybízel, ba mu domlouval, aby si přece oblékl nové šaty. Ve svém stanu tak učiniti nemohl, poněvadž byl stále pln lidí. V noci musil vložiti své svlečené šaty pod hlavu, neboť zahlédl-li některý otrok nebo sluha nějaký šat knížete, hned si jej vzal. »Kapsa knížete je hluboká a široká. Kníže nebude choditi nahý,« říkají otroci a sluhové. Stýkaje se se mnou, slyšel a viděl, že požaduji všude čistotu, proto se častěji umýval a převlékal, ale vždy v mém velkém stanu. Jeho stan byl pln žen a přece mu dalo mnoho práce, aby si našel pradlenu. Často, velmi často žádal, aby mu můj sluha Náser vypral košili, což jsem však důsledně odmítal s poznámkou, že se k tomu hodí každá žena lépe než muž.

»Nevěř tomu, ó Músо! Při sám Alláh, svěřím-li svou košili některé ze svých otrokyní, vrátí mi ji špinavější, než jsem ji ji dal.«

Tu hledával písař nějakou ženu z některé osady a ta prala pro knížete Núriho eben Šalána, o němž se říkalo, že je králem severní Arabie. Ubohý král!

Nájezdné čety Rualů skličovaly hodně šammary Eben Rmála a Eben Rachíse a vracely se s hojnou kořistí. Zámel eben Subhán, ministr mladistvého Saúda eben Rašíd, poslal posádce do Máredu a al-Chadne v Džoufu náboje a potraviny. Eben Rachís a Eben Rmál měli zásoby doprovázeti. Jakýsi Slubi to prozradil Nauáfovi a ten to oznámil knížeti. Ihned vypravil kníže velkou četu jezdců na velbloudech s rozkazem, aby obsadila okolí studnic aš-Šižíž, jakož i průsmyk al-Mustanda v pohoří at-Tauíl. Ve čtvrtek večer se vrátila tato četa s kořistí. Skryvše se v písku, umístili na nejvyšších kopcích pískových stráže a čekali, až zahlédnou velbloudy, nesoucí zásoby do Džoufu. Nečekali dlouho. Již ve středu před polednem zpozorovali karavanu. Obklíčivše ji, zůstali v klidu, až všichni nepřátelé ulehli. Při východu slunce, kdy beduové nejtvrději spí, se na ně vrhli a velbloudy s náklady zajali. Co se stalo s muži, doprovázejícími velbloudy, jsem se nedověděl; Rualové se o tom nezmínili. Poněvadž však ani jeden nepřišel do Džoufu nebo do Káry, bylo jisto, že byli všichni pobiti. Zda zbraněmi Rualů či žízní a hladem, vědí Alláh a Rualové.

Ve středu přinesl nějaký Slubi knížeti zprávu, že prý osm velbloudů, nesoucích zbraně a látky na šaty, dorazilo z Mašhadu, t. j. Kerbely, do tábora Slubů v Buejtát. Jak velbloudi, tak i náklad náleželi několika obchodníkům, pocházejícím z Mašhadu a usedlým v osadě Skáka mezi Kreši, nepřáteli Rualů. Tito Mašáhde se měli zle. Jako obchodníci chtěli prodávati nejenom čeledím Krešů a Šammarů, ale i Maážlů a Rualů a toužili tudíž po míru. Poněvadž však bydlili s Kreši a prodávali jim zbraně a náboje, znepřátelili si Maážle a Rualy. Poslali mnoho listů a darů knížeti, prosili ho o mír a omlouvali své jednání:

»Neprodáme-li zbraní čeledi Kreše, jak se k nám zachovají? Poboří naše domy, uloupí nám náš majetek a ušetří-li našich krků, ví pouze Alláh.« Ale kníže jim odpověděl:

»Vy dodáváte zbraně a náboje našim nepřátelům, jste proto vinni jejich odporem a nechci s vámi vyjednávati.«

Když byla tudíž oznámena karavana Mašáhdů, osedlalo hned patnáct mladých mužů své klisny a jeli jí naproti. Ale vrátili se s nepořízenou. Slubové nadržovali jak Rualům, tak Šammarům a jakmile zahlédli jízdní četu, ukryli velbloudy Mašáhdů v nevelké nížině, a poněvadž půda byla kamenitá, nenašli Rualové stop a musili se vrátiti, neboť nevzali pro

své koně vody. Ale postavili stráže u studnic Suér a Mogejra a střehli i nejbližšího okolí Skáky. V této osadě, jakož i v Džoufu se bojovalo denně. Obě strany se snažily, aby pobořily co možná nejvíce zahradních zdí a posekaly hojně palem.

V pondělí 10. května ráno mne probudil řev velbloudů, na něž otroci nakládali před stanem knížete zásoby. Stěhovali jsme se tudíž znova a přece ještě večer mi řekl kníže, že zůstaneme aspoň sedm dní v al-Kára, i těšil jsem se, že budu moci nerušeně pokračovati ve svých vědeckých pracích.

Pobyt v oase.

Krátce před východem slunce mne kníže navštívil; tázal se, zda potáhnu s ním a dodal:

»Ponechám ženy, stany a zásoby v osadě a odeberu se pouze se stády a klisnami na východ a po pěti nebo šesti dnech se vrátím. Slubové mi totiž v noci oznámili, že našli dobrou pastvu, proto bych tam chtěl zůstati až do konce tohoto měsíce.«

Uslyšev, že vyhledá skoro tatáž tábořiště, která jsme již navštívili, řekl jsem hned, že bych raději zůstal v al-Kára a pracoval. Tu mi radil, abych přenesl své stany do zahrady náčelníka Záhera, tam že budou více chráněny než na dosavadním tábořišti. Jeho písař chtěl zůstati se mnou i přestěhovali jsme se do zahrady k domu Záherovu, kde jsme postavili oba své stany pod palmami. Kníže vzkázal Záherovi, aby nedovolil, aby kdo vkročil do mého stanu, a aby nás střehl ve dne v noci. Když byla moje zavazadla ve stanu umístěna, šel jsem ke knížeti, abych se s ním rozloučil a mu doporučil své velbloudice.

»Není toho, bratře Múso, třeba. Tvůj majetek leží hlouběji v mém nitru, než můj a při sám Alláh, že mluvím pravdu.«

Svému pastýři Mufazzimu jsem uložil, aby zůstal s mými velbloudicemi vždy mezi stády knížete a nikde jinde nepřenocoval, nežli tam, kde přenocuje kníže a jeho družina. Potom odtáhl kníže s většinou mužů, kdežto ženy a děti zůstaly v osadě.

Podporován jsa písařem Džuádem, pokračoval jsem ve svých lidopisných poznámkách a neopouštěl svého stanu, leda při západu slunce.

Noci jsem měl hodně nepokojné. Třicet kroků od mého stanu postavil svůj stan nějaký Šammari, jehož dcerka byla těžce nemocna. Ubohé děvče stenalo, kašlalo a naříkalo od rána do večera a od večera do rána, až ji konečně v neděli ráno smrt vysvobodila. Zabalili ji do její vlastní košile a pohřbili ještě, než se rozšeřilo.

Vždy po půlnoci přišli do zahrady čtyři nádeníci se třemi velbloudy, kteří pohybovali čerpadlem nad studnou. Čerpali vodu ze studny asi čtyřicet kroků od mého stanu vzdálené a zalévali palmy. Při tom zpívali, pobízejíce tak své velbloudy k vytrvalosti a rychlosti. Neposlouchala-li zvířata, poháněli je křikem a ranami. Velkou péči věnovali palmám, na nichž se ukazovaly květy. Listy v nejbližším okolí květů odhrnovali a zbavovali bodláků. Na samičí květy sklepávali pel s květů samčích, ba strkali větévky se samčími květy doprostřed květů samičích, načež je svazovali do kytice. Poněvadž se jednotlivé květy samičí jen pozvolna otvíraly, prohlíželi korunu každé palmy vždy po dvou nebo třech dnech. Každý strom musil býti vždy po pěti dnech zavlažen. Vodu čerpali do velké nádržky a když byla plna, odtékala plytkými příkopkami k jednotlivým stromům. Kolem každého stromu byla půda mísovitě vyhloubena, a to v průměru půldruhého až dvou metrů, a tato vyhloubenina naplněna vodou.

V úterý jsme se dověděli, že náčelník Zeben al-Kuéčbi přemohl u studnic Suér četu Šammarů. Šammarové hledali Rualy v dolině Sirhánské a ukořistili za osadou Čáf velbloudy, na nichž Sirhánští vezli sůl. S kořistí se vraceli sopečným územím přes Amúd a začátek údolí aš-Šuéhet. Dospěvše k Suéru, myslili, že jim již nehrozí nebezpečí, poněvadž se domnívali, že některé jejich čeledi táboří v al-Buejtát. Ale neměli se všichni vrátiti k těmto svým příbuzným. Jakýsi Kuéčbi, hledající trávu pro svou klisnu, je zpozoroval právě když odpočívali za poledního horka, přivedl na ně své soukmenovce, kteří jim vzali nejen veškeru kořist, ale i všechny jejich velbloudy. I velbloudi nesoucí zboží Mašáhdů do Skáky připadli Rualům. Slíbili nějakému Slubimu jednu velbloudici, načež tento své vlastní soukmenovce zradil a Rualům ukázal cestu, po níž by se mohli kořisti zmocniti.

Ve čtvrtek přitáhlo k osadě al-Kára několik rodin z čeledi Nsejr. Tábořily se Šammary v kraji al-Hzúl a odtáhly odtud, jak vypukla válka mezi Šammary a Rualy. Jejich náčelník

se mne dotazoval na tábořiště knížete Núriho a vykládal, že bojovníci Eben Saúdovi se přiblížili k městu Hájel, v němž sídlí Eben Rašíd. Jeho ministr Zámel eben Subhán prý se uložil se svými bojovníky při pevnůstce Truba. Eben Saúd vyslal proti němu malou četu s rozkazem, aby ho přepadla a hned se dala na útěk. To se stalo. Eben Subhán ji pronásledoval a zatím se vrhl Eben Saúd se svými bojovníky na jeho tábor, napadl ho od zadu a ukořistil nejen veškeré bílé stany otroků Eben Rašídových, nýbrž i jejich koně a velbloudy. Jen 30 jezdcům na koních prý se podařilo uprchnouti do Hájelu. Vojsko Eben Saúdovo prý se zdržuje v okolí Baka (nebo jak se této osadě raději říká Tajjebt Ism) a ohrožuje odtud všechny cesty vedoucí do Hájelu.

V neděli k nám přišel Slubi z Džoufu se zprávou, že Dugmáni zahnali nájezdní četu Šammarů a ukořistili 58 jízdních velbloudů. Nauáf že prý buduje severozápadně od Máredu pevnou věž, aby z ní mohl střílet na své nepřátele.

V pondělí 11. května ráno jsem zaslechl před svým stanem bručení jízdní velbloudice, nucené, aby poklekla. Vyhlédnuv ze stanu, spatřil jsem knížete, jenž ke mně spěchal a mne upřímně pozdravoval. Pot se s něho jen řinul. Jeho čeleď se stěhovala do Káry, on pak chvátal na svém ušlechtilém zvířeti, aby mne co možná nejdříve, jak pravil, uviděl. A věřil jsem rád, že ke mně spěchal, nikoliv k vůli mně, jak udával, ale poněvadž věděl, že se bude moci u mne dosyta najísti a si odpočinouti. V posledních osmi dnech se stěhoval den jak den, nepřenocoval ani jednou ve stanu a stěžoval si, že nenašel nikde vydatné pastvy a dosti vody. Dvakrát musili na klisnách v noci objížděti, poněvadž se ukázali nepřátelští jezdci. Když jsem se ho ptal, jak se daří mým velbloudicím, odpověděl, že mi byla ukradena dvě nejlepší jízdní zvířata. Můj pastýř Mufazzi prý nepřenocoval u jeho zvířat, nýbrž u svých příbuzných na okraji tábora, a toho použili dva Šammarové, sloužící u Rualů, a opatřili si dobrá zvířata k útěku. Svým hospodářům ukradli potraviny, měchy na vodu a zbraně, mně pak velbloudy. Kníže řekl, že žádal od hospodářů náhradu za má zvířata a že mně dopomůže k mému právu, sice jinak že by zůstal jeho obličej černý.

»K tomu jsi, kníže, povinen. Podle vašich obyčejů je hospodář nebo hostitel odpověden za činy svého hosta nebo sluhy. To je všem známo a ode všech uznáno. Kdybys nepřinutil hospodářů oněch zlodějů k náhradě, bylo by zřejmo, že se ne-

staráš o majetek svého přítele a souseda. A toho přece kníže Núri eben Šalán nepřipustí.«

»Při sám Alláh, toho nepřipustím! Vím, že jsi koupil obě ukradená zvířata za 158 medžídijjí, ale letos jsou velbloudi hubení a nedosáhnou ceny, jakou měli loni. Odhadl jsem tvá zvířata na sto medžídijjí. Souhlasíš-li, dají ti oba hospodáři tuto částku.«

Odpověděv, že souhlasím, žádal jsem knížete, aby vyřízení této věci urychlil.

V noci mi přinesl písař Džuád od knížete zprávu, že zůstaneme v osadě až do soboty. Byl jsem tomu rád, neboť jsem myslil, že do toho dne dokončím svou hlavní práci lidopisnou. Kníže ke mně chodil denně, vida však, že jsem zaměstnán, mlčel nebo mi pomáhal a posílal pryč každého, kdo mě chtěl navštíviti.

Mnozí náčelníci, obzvláště mladší, by byli ode mne rádi dostali různé věci, ale neodvážili se, aby něčeho požadovali. Byloť obecně známo, že je kníže mým upřímným přítelem a nedovolil jsem žádnému náčelníkovi, aby se ke mně přiblížil. Choval jsem se ke všem přívětivě a úslužně, ale zůstal jsem chladným, když se mnou některý chtěl jednat jako s mužem sobě rovným. Tu jsem neslyšel, co mi povídal, nebo jsem mu krátce odmítavě odpověděl a dal se s ním hned do řeči, jako by se nebylo nic přihodilo. Nikdy jsem se nedal od mladších náčelníků pozvati k večeři a žádného jsem také nenavštívil. Do stanu knížete jsem vkročil jen zřídka a zůstal tam krátkou dobu. Můj okrouhlý stan byl pro knížete vždy otevřen, ale pro ostatní náčelníky vždy zavřen. Směli se posaditi jen v mém velkém stanu a odtud jsem k sobě zval toho neb onoho. Nikdy jsem mladších náčelníků nepozdravil napřed. Jakmile však tak učinili, opětoval jsem pozdrav a dotazoval se jich přátelsky na to neb na ono. Když mne nepozdravili, jel jsem vedle nich, aniž jsem je viděl nebo slyšel. Moje nájezdy, jak říkali mým vědeckým vyjížďkám, byly známy všem a o mé osobní statečnosti nepochyboval nikdo. Když jedenkrát náčelník Mamdúh eben Sattám, jenž byl již ve svých mladých letech proslaven svou odvahou, si mne chtěl dobírati otázkou, zda nemám strach, když tak sám cizí pouští projíždím, pravil jsem mu před ostatními náčelníky:

»Co je strach, ó Mamdúhu? Co je neznámá poušť? Projížděl jsem neznámou pouští již tehdy, kdy tebe jí vozili v tlumoku.«

Mamdúh se zapálil a zmizel. Do tlumoků připevněných na sedle strkají totiž při pochodech otroci malé synky svých hospodářů, kteří ještě neumějí na velbloudu jezditi. Tímto způsobem jsem dosáhl, že mne všichni ctili a žádný z mladých náčelníků se neodvážil proti mně popuzovati. Jen abych uhájil tohoto svého pevného postavení až do konce, jsem žádal náhradu za ukradená zvířata. Mělo se ukázati, zda kníže své přátelství ke mně osvědčí skutkem či nikoliv.

Ve čtvrtek odpoledne jsem ukončil hlavní část svých zápisků a tím i důležitou úlohu svého vědeckého badání. K večeru jsem navštívil se Záherem dům, v němž mělo býti zítra obřezáno sedm chlapců. Děvčata před ním tančila. Vraceje se do svého stanu, prohlédl jsem si skalisko al-Mešrefe, na němž byla jindy zbudována nevelká pevnůstka. Na skále uměle přitesané jsem zahlédl krátký nabatejský nápis, jejž jsem chtěl zítřejšího dne otisknouti a opsati, poněvadž jsem ho za soumraku již dobře neviděl.

V pátek jsem byl velmi unaven. V posledních dnech jsem pil příliš mnoho černé kávy, abych tak násilně udržel za velkého vedra svého ducha v činnosti a teď se dostavila ochablost. Nemohl jsem se svého lůžka ani povstati. V hlavě mi krev bušila, okolí se se mnou točilo. Náser mě dovedl z malého stanu do velkého, kde jsem na chvilku usedl. K poledni se rozzuřila prudká písková bouře, která strhla oba naše stany, takže jsme se musili ukrýti za stěnou zahradní. Teprv po západu slunce bouře ustala i nebylo možno, abych se odebral ke skále al-Mešrefe. Večer mi donesl Džuád sedmnáct zlatých tureckých liber jako náhradu za ukradená zvířata a spolu zprávu, že zítra nastoupíme pochod do území osídlených. Kníže dostál tudíž svému slovu. Tento jeho čin, jakož i radost, že konečně opustíme vnitřní poušť, vzpružila opět mého ducha.

VIII.

DOLINOU SIRHÁNSKOU DO SYRIE.

Rualům hrozí hlad.

V sobotu 22. května nám daly naše velbloudice mnoho práce, než jsme na ně naložili své zásoby. Plašily se před palmami a kdykoliv vítr silněji zavanul a listy zašustily, zvedly se, třebas měly obě přední nohy spoutány a shazovaly náklad (obr. 59). Nezbylo nám, než vynášeti náš majetek ze zahrady a nakládati jej na volném prostranství. Nikdo nám nepomáhal, poněvadž se všude opakovalo totéž, co u nás. Zatím co moji druhové nosili zavazadla, hlídal jsem velbloudice. Tu pro mne přišel sluha knížete s prosbou, abych jej ihned navštívil. Našel jsem ho jihovýchodně od osady. Byl obklopen různými bojovníky a dělil mezi ně náboje. Prosil mne o léky pro dva osadníky ze Skáky. Jeden měl prostřelenu levou ruku, druhému pak se otevřela stará bodná rána na pravém stehně. Než jsem jejich rány vyčistil a náležitě obvázal, byla již celá čeleď na pochodu a kníže nutil, abych si pospíšil, abychom ještě zavčas své dohonili. Tak jsem se opět k onomu nabatejskému nápisu nedostal.

Opustivše Káru, jeli jsme kotlinou al-Džúba k jihozápadu. Sotva jsme minuli jižní roh stěny, uzavírající tuto část kotliny, v níž leží al-Kára, ovanul nás chladný vítr západní, po němž jsme tak dlouho toužili. S našeho večerního tábořiště hnal kníže, sedě na své velbloudici, před sebou asi dvacet mužů, jež bil svou zakřivenou hůlkou. Byli to mladíci ze Skáky, kteří s námi chtěli táhnouti do Syrie, k čemuž kníže nechtěl přivoliti, obávaje se, že by tak byli oslabeni jeho přívrženci.

V neděli jsme dorazili ke dvorci al-Muejsen. Jižně od něho bylo viděti několik zabořených domků a polozasypaných studnic. V okolí leží mnoho balvanů různých tvarů, které připomínají stáda odpočívajících krav. Džinnové, pozemští duchové, prý tam jindy chovali stádo krav, které se páslo na

travinách, rostoucích na skalnaté půdě jakož i na rimtu a gaze, kořenících v písku. Alláh jim však zakázal chovati krávy a proměnil jim je v balvany.

Zahnuli jsme poněkud k severozápadu, abychom obešli osadu Džouf. Náčelník Adúb nutil sice Núriho, aby se položil táborem v Džoufu, ale kníže se bál, aby za bojů nezahynuly některé ženy, proto jsme osadu objížděli kamenitým krajem. Jeho krátké žlíbky jsou úzké, hluboké, jejich stráně příkré, proto neschůdné. Nikde nebylo zeleného keříčku, jen holé, pusté skály. Po poledni jsme vstoupili do rozsáhlé nížiny, plné suchého zamránu. Kníže se v ní utábořil.

Tam nás dohonil Rašráš, syn Adúbův, jenž přijel od Nauáfa a mně přinesl listy a pozdravy. Dověděl jsem se od něho, že se Nauáf před několika dny oženil s děvčetem z Džoufu. Byla to jeho šestá žena. Čtyři propustil a páté hrozilo totéž. Poslední zprávy o vítězném postupu Eben Saúdově upevnily opět zeslabené postavení Nauáfovo a poněvadž věděl, že jedná v souhlasu se svým otcem, byl pln naděje na konečné vítězství.

V pondělí jsme seděli již před východem slunce v sedle a obcházeli směrem jihozápadním pahorkatinu, v níž jsme nenašli pastvy. Beduové měli hlad. Následkem nedostatečné výživy nedávaly velbloudice mléka, proto ztratila většina Rualů i poslední pokrm. Hovořil jsem o tom s knížetem.

»Hlad známe dobře, Músо! Známe jej od své mladosti a bojíme se ho. Vždyť víme, že hladový těžko odolá sytému. Říká se u nás: ‚Útok nasyceného na hladového je velmi prudký.' Ale hladu nikdo nevidí, proto si nikdo nemůže tropiti posměchu z hladového tak snadno, jako z nahého nebo nedostatečně oděného. Kdo přijde k věrnému druhovi polonahý, zarmoutí ho, neboť byl buď oloupen nebo nedbá veřejné slušnosti. Proto lze slyšeti: ‚Přijď k svému druhovi hladov, ale nechoď k němu nahý!'

Víme, že v nebi dlí Alláh, jenž se o nás stará a nás potravou opatřuje, kdežto nepřítel člověk, jenž nám všeho závidí, že přebývá na zemi, po níž chodíme. Otec často připomíná synkovi: ‚Kdo tě vším opatřuje, sídlí na nebesích, kdo ti závidí, bydlí na zemi.' Jest, Músо, zbytečno přespříliš se starati o to, po čem kdo touží. Alláh volá při každé příležitosti k člověku:

‚Ó, sluho můj, ty bys rád a já bych rád, a přece ti nezbývá, leč konati to, co já bych rád!' Proto se člověk těší příslovím:

‚Já bych rád, ale Alláh provede přece, co On by rád.'

Hlad nutí člověka ke krádeži. Vzíti nepříteli nebo cizinci vše, co má, není hříchem, ale ukrásti něco sousedovi nebo soukmenovci, jest hřích a Alláh nežehná tomu, co zakázal.

Víš, Músо, že jíme pravidelně jenom dvakrát denně. Hlavním a nejvydatnějším naším jídlem je večeře. Krátce před polednem bývá oběd, při němž se buď pije pouze mléko nebo se jí zbytek večeře nebo kousek včerejšího chleba. Jen pro vzácné hosty upečeme čerstvý chléb a připravíme nějaké

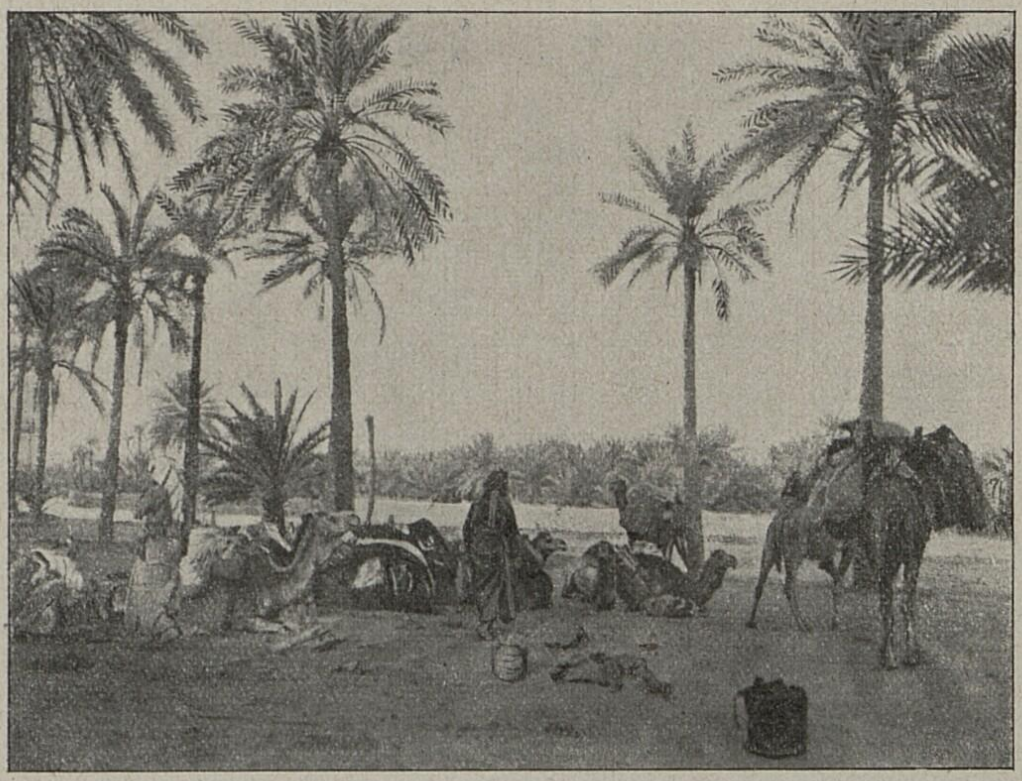

Obraz 59. — Před odchodem z al-Kára.

jídlo. Máme-li kousek suchého chleba a můžeme-li jej zapíti vodou, pochvalujeme si, jak dobře jsme se naobědvali.

Snídaně neznáme. Abychom uvolnili sliny, pozřeme zrnko soli, kousíček chleba, nebo hltneme mléka. Při dlouhých pochodech musíme vydržeti s touto snídaní až do večeře, poněvadž se neobědvá. Víme, že se najíme až po západu slunce a jsme Alláhovi vděčni, když nám poskytne možnost, abychom se aspoň jednou za týden pořádně po chuti nasytili. Vždyť často nemáme k večeři ani hrnek studeného mléka.

Chléb je lahůdkou a chlebová placka bývá vzácným darem, jaký uštědřuje dívka milovanému mladíku, a spolu důkazem její obětavé lásky. Nějaká dcera náčelníkova se měla

ráda s chudobným Ruejlim. Vytýkali jí tuto lásku, ale ona zůstávala svému vyvolenému věrna. Jednou tábořili uprostřed vydatné pastvy, ale daleko od vody, takže občas trpěli žízní. Poněvadž byla voda daleko a kraj nebezpečný, jezdili pro vodu jen mladí bojovníci a s nimi i milenec dcery náčelníkovy. Děvčice se nenapila po dva dny vody, schraňujíc svůj podíl, aby mohla připraviti hladovému miláčkovi nějakou pochoutku na přivítanou. Jak vzdálené stráže třetího dne máváním šátky na dlouhých kopích oznámily, že již shlédly vracející se mladíky s naplněnými měchy vodními, zadělala dcera rychle na malý koláč, přidala k mouce hodně másla a upekla křehký chléb. S teplým sedla na velbloudici a jela naproti mladíkům opatřivším vodu. Ženy jezdívají naproti s malým vodním míškem, mají-li doma žíznivé dítky nebo chtějí-li uchystati hladovým pokrm. Velbloudi nesoucí plné měchy jdou velice zvolna, kdežto žena na jízdní velbloudici naplní u prvého mladíka svůj míšek a rychle se vrátí. Sotva se dcera setkala s prvým mladíkem, obstaravším vodu, byla vybídnuta, aby si nalila vody, kolik chce. Odmítla řkouc:

‚Náš mladík s vodou jede vzadu.' To se opakovalo několikráte. Konečně zahlédla svého milence. Hnal před sebou dva velbloudy, z nichž každý nesl dva velké vodní měchy z velbloudí kůže, obsahující po 150 litrech vody — a na třetím, méně obtěžkaném seděl sám.

‚Dej mi vody,' prosilo děvče.

‚Tolik mladíků jsi potkala. Což ti žádný nenabídl vody? Když jsi se u nich nenapila, nenapiješ se ani u mne.'

Tu vytáhla dívka čerstvý, vonící chléb. Hladový milenec pohlédl na něj dychtivě, ale ona jej hodila psovi, jenž se tu namanul, řkouc:

‚Já nebudu od tebe píti, ty nebudeš ode mne již jísti.'

Mladík seskočil s velblouda, nalil jí vody, ale ona odmítla. Přišel za ní večer, ale zahnala ho a zapěla:

1. *Mnohý mladík pláče, nedostane-li večeře*
a směje se, naplní-li se žaludek z potravin, vzatých na cestu.
2. *Koho však z klidu nevyruší velbloudice, oddalující místo večeře,*
onen se ukazuje býti klenotem mezi mladíky.

3. *Ó běda, jak lituji, že voněl k mému prsu*
ve chvilce nerozvahy, kdy jsem mu dovolila vše, čeho si přál.«

Krátce po poledni přiměl kníže svou velbloudici, aby poklekla a tím bylo určeno naše tábořiště. Leželo mezi pískovými závějemi, od nichž k nám nesl silný západní vítr spousty písku.

Příštího dne se odebralo mnoho náčelníků do Džoufu, odkud si četní beduové přinesli i vodu. K večeru zazněl poplašný pokřik, neboť pastýři zahlédli nepřátelskou četu. Bojovníci vyjeli s knížetem v čele k jihu, nenašedše však nepřítele, vrátili se k půlnoci zemdleni.

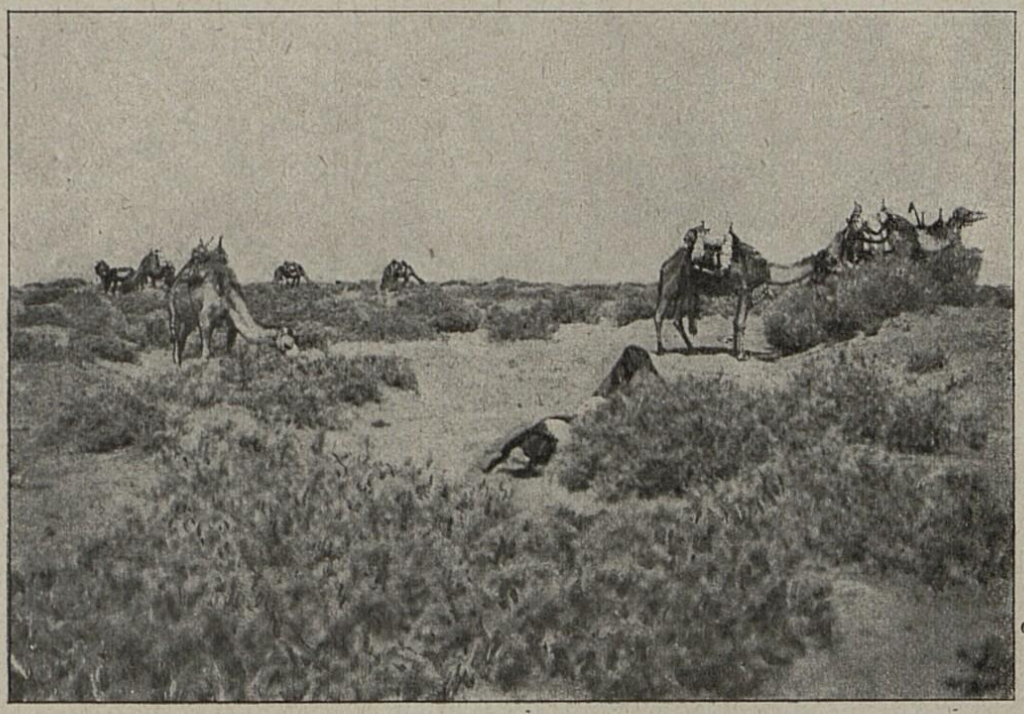

Obraz 60. — Odpočinek na pochodu.

Unavující pochod.

Ve středu ráno zazněl opět pokřik na poplach. Kníže, jenž chtěl právě u mne píti kávu, nedopil, co měl v číšce, nýbrž ji postavil na zemi, vyskočil na svou klisnu a cválal k východu, zpívaje:

‚Ó kořistitelé, vsedněte na jejich hřbety!'
volal volající ke zdaru.
Sveze se smetený se sedla po jejich hrdlech,
což mi bude nápojem sladkým po slaném.

Po půl hodině se vrátil. Zahlédl sice nepřítele prchajícího k jihu, ale byl velmi daleko, takže nebylo možno ho dohoniti.

Dali jsme se k severozápadu. Velbloud nesoucí stan knížete shodil své břemeno a otrokyně nebyly s to, aby je naložily. Naříkaly a nadávaly na muže, že jim nechtějí pomoci.

Kníže se zastavil v pískovém rameni a zanítil ohníček pod keřem gaza, na němž jsme si hřáli nevypitou kávu. Náčelník Adúb ulovil zajíce, hodil ho do ohně a když se upekl, dělil nás masem.

Jízda nebyla namáhavá, ale hrozně jednotvárná. Slunce pražilo; vítr nám hnal písek do očí; v pravo jsme viděli vždy stejně bílou skalní stěnu kraje al-Bijáz; v levo jednotvárné, hnědé nebo načervenalé vlny a před sebou nekonečnou, šedým leskem jako by přikrytou rovinu (obr. 60). Byl jsem rád, když kníže příjemným hlasem zanotil báseň:

1. *Ó, kdo mi dopomůže k prášku z duběnek a vitriolu,*
   abych jím psal na stránku papíru, na němž ještě nic není načmáráno;
2. *kdo mi dopomůže k veršům potřebným,*
   které by jako lehké vánky uzdravily mé vnitřní bouře?
3. *Kolik nocí odpočíval můj velbloud na otvoru hadí díry*
   a přece jsem za spánku myslil na tu s běloučkými, pohyblivými předními zuby.
4. *Před úpalem se ukrývá za léta při Fertáž ve výběžcích*
   Salma, kde jsou rozsedliny s čistou vodou.
5. *Pojídá pšeničný chléb upečený na rozpálené železné puklici*
   a popíjí mléčko mladých, běloučkých velbloudic.
6. *Usměje-li se, odhalí něco jako sníh,*
   něco bělounkého jako rozpůlené perličky.
7. *Její kyčle, toť dvě pískové závěje, skropené slaboučkým deštěm,*
   a spočívají na dvou lýtkách, upomínajících na válečky, po nichž běží provazec čerpadla.
8. *Spouští na kříže pramen černých vlasů za pramenem*
   a spouští na kříže pěkné pletence svých vlasů.
9. *Obloučky nad jejími kotníky hlučí jako procesí poutníků*
   a hlučí její obloučky nad lepými tenounkými kotníky.
10. *I přišla k nám, vykračujíc si obezřele jako gazela vedoucí stádo,*
    k níž se obracejí výrazné černé oči.

11. *Ona jest jako běloučká gazela vydávající vůni ambry a vedoucí gazely kráčející po dvou.*
12. *Jest to libě vonící bylina rostoucí u rybníka, dokud jest voda jasná,*
a rozkládající bujné větévky, které se stále zachvívají.
13. *Má pět malíčků, jichž se mimo mne nikdo nedotkl,*
a oči černé jako noc, které zabijí zamilovaného.
14. *Její jméno se sklání s obličejem větví*
k severu a nelze nalézti, kdo by je vysvětlil.
15. *Ó Alláhu, ó těšiteli, ó pane útěchy,*
ó Ty, jenž jsi bohat, kdežto tvorové vždy něčeho potřebují,
16. *Ty potěšíš toho, jehož právo je bílé jako ze slonové kosti, a jenž přece se trápím, poněvadž mne tísní, kdo mi cestu určují.*

Velbloudice byly hladovy, odbíhaly od křovinky ke křovince, hledajíce, co by spásly. Teprve k večeru byly zbaveny jezdců a nákladů u pískových kopečků, porostlých zelenými keři gaza. Stany zůstaly ležeti sbaleny, poněvadž jsme chtěli časně ráno nastoupiti další pouť. Již po půlnoci mne probudil řev velbloudů, na něž nakládali otroci knížete jeho zásoby a brzo potom jsme se brali vpřed. Západní vítr byl vlhký a chladný, proto hodně nepříjemný. Mladí velbloudci ztratili v temnotě své matky, i naříkali a stenali, matky pak vydávaly zvláštní hrdelné zvuky, připomínající vzdálené dunění hromu. Mnohá velbloudice, nemohouc se dočkati svého mláděte, se vracela klusem, shodila náklad a musila býti chytána a násilím k pokleknutí donucena. Při tom řvala, bručela, bila hlavou a počínala si jako splašená.

Dorazili jsme ke studnicím Šgár, kde měla býti naše žízniva zvířata napojena. Bohužel, jen jediná studnice byla živá, zachovaná, všechny ostatní byly zasypány. Jednotlivé rodiny se seskupovaly kolem studnic, které kopali a čistili. Kníže dal rovněž kopati studnu. Otroci se vzpírali, nechtěli pracovati, ale kníže je hnal svou holí a pozval mne, abych napojil své velbloudice z jeho studny. Přes čtyři hodiny jsme se namáhali, než jsme napojili šestnáct velbloudic. Byloť ve studni málo vody a napájely se u ní čtyři skupiny, takže teprv každý pátý věderec mohl býti vylit pro mé velbloudice. Na dně studny, asi čtyři metry hluboké, stáli dva mužové, nabírali vodu plochými miskami a nalévali do ko-

ženého věderce. Mužové vytahující naplněný věderec a vylévající z něho vodu velbloudicím, zpívali krátké písničky:

Ó, zdrželo mne od večeře
držení konce provazu čerpadla.
Nemám ani trochu mléka, ani večeře.

Tvé stádečko se ještě nenapilo,
ó průvodčí žen, hledajících palivo!
Muž bezdětné prý zemřel,
před tím měsícem, jenž minul;
kéž by ho Alláh poslal do temnoty!

Dvé jablek granátových na stonku
nebo vajíčka holubice — její prsa.
Snil jsem ve spánku o ozdobených modrým tetováním;
ó kéž by trval můj sen vždycky!

Okolí studnic je hojně porostlé keři msa (obr. 61), které byly pokryty ještě zelenými anebo již červenými jahůdkami chutnajícími poněkud slaně. Velcí i malí je sbírali a jedli.

K večeru dal kníže před mým stanem uvázati asi jednoročního skopce. Měl dlouhou hebkou černou vlnu a bílou hlavu. Dostal jej darem od obchodníka ovcemi, jenž jich koupil v Nedždu asi sto a hnal je s námi do Damašku. Ptal jsem se knížete, proč nezabije skopce ve svém stanu.

»U tebe, bratře, se aspoň dvakrát do syta najím, ve svém stanu však bych možná ani masa neokusil.«

V sobotu 29. května jsme opustili tábořiště u studnic Šgár a spěchali k severozápadu. Večer jsem se dověděl od písaře Džuáda, že nemá Saúd, mladší syn knížete, bydlící se svou matkou ve vlastním stanu, od čtyř dnů ani ječmene ani mouky. Prohlédnuv své zásoby, ponechal jsem si potravin na 18 až 20 dní a poslal ostatní mouku a burgul Saúdovi a jeho matce. Když o tom kníže zvěděl, pravil mi:

»Beduové mohou a musí zvykati hladu, ale ty, bratře, a tvoji lidé, vy musíte míti dostatek potravy.«

V neděli dopoledne nás dohonil náčelník rodu Kuáčbe, jenž táhl ze Skáky k sopce Amúd a oznámil knížeti, že dlí nablízku nájezdní četa 350 mužů, která přepadla ležení čeledi Kaážee. Kníže poslal své otroky, aby přiměli opozděnce ke spěchu a opatrnosti, poněvadž mohli býti snadno odříznuti a oloupeni.

Po poledni jsme sestoupili u studnic Nbádž, kde jsme již jednou tábořili. Zastaviv se před stanem náčelníka Fahada, zavedl jsem svou velbloudici k vodě, kdežto kníže vstoupil hned do stanu. Napojiv zvíře přivedl jsem je rovněž před stan, kdež pokleklo. Kníže mne pozdravil slovy:

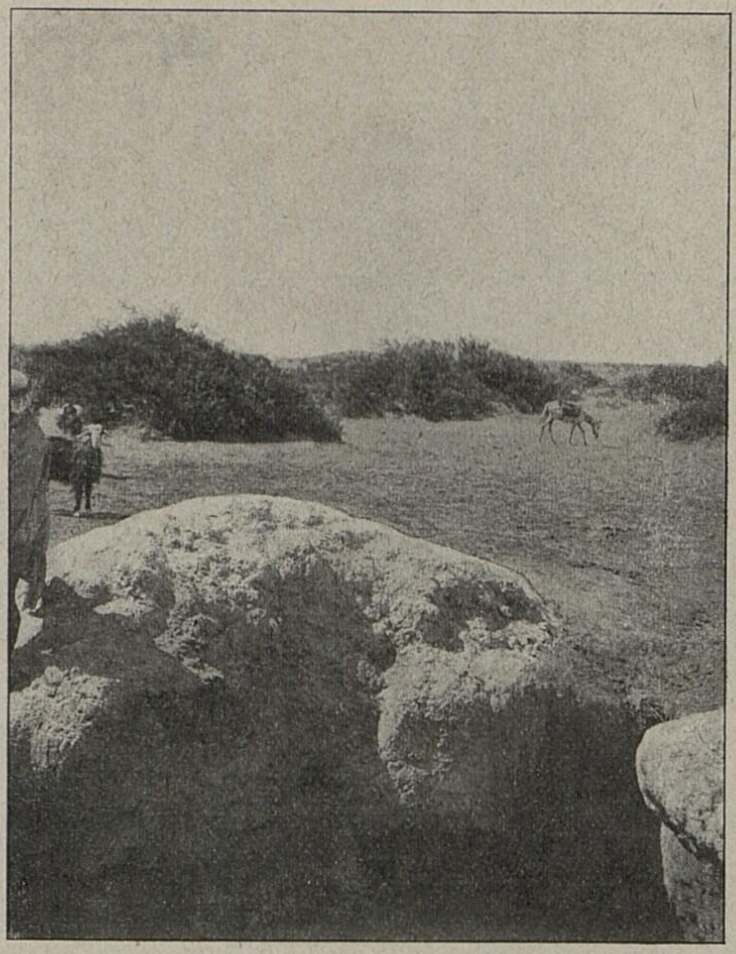

Obraz 61. — Keře msa.

»Ať žije tento jezdec na velbloudu!«

Odvětil jsem: »Kéž zachová Alláh na životě tvé děti!«

Všichni přítomní vstali, kníže nejdřív, pouze mladému náčelníku Cháledu, synu zemřelého knížete Sattáma, to bylo za těžko, takže se pozvedl jen na polo. Fahad mi vymezil místo proti knížeti, kníže mne však vyzval, abych si sedl vedle něho. Ale tam seděl náčelník Cháled, opíraje se s knížetem o totéž sedlo. Poslechl jsem knížete a Cháledovi nezbylo, než aby uhnul. Pozdraviv všechny přítomné, ptal jsem se přívětivě Cháleda, kdy přijel.

Fahad mne hostil čajem a datlemi. Pozval jsem pouze knížete, aby se mnou jedl. Když se ukázaly moje nákladní velbloudice se zavazadly, opustil jsem stan, abych pomáhal při skládání.

Slatinou.

V pondělí ráno nevěděl nikdo, zda zůstaneme tábořiti či se budeme stěhovati. Kníže spal a nikdo se neodvážil, aby ho vzbudil. Konečně se probudil a rozkázal, abychom se připravili k odchodu. Zamířili jsme k severozápadu slatinou Naudán pokrytou solnou korou, která se na mnohých místech leskla jako hladký led. Takovým jsme se vyhýbali, poněvadž by tam byly naše velbloudice sklouzly.

Před polednem jsme obcházeli velkou, jasně bílou rovinu. Na západě a na severu jsme pozorovali různé vzdušné přeludy. Zdálo se nám jakoby tam sousedila slatina Naudán se stříbrným jezerem ověnčeným bujným rostlinstvem. Obzvláště severozápadní břeh, o nějž se slunce opíralo, byl jako zarostlý hustým křovím, které se odráželo v jezeru.

Jedouce s knížetem v čele, zpívali jsme různé písničky. Knížeti se nejvíce líbila:

Ó ta, jež jezdívá na poslušném velbloudu,
nedává znamení hůlečkou.
Ó kdo se pamatuje na mou milovanou přítelkyni,
ó kdo ji hledal, ó kdo ji nalezl?
Hle, ona dlí daleko za ležením se stádečkem velbloudů.
Spěchal jsem klusem k oné pastvině,
ale nenašel jsem leč pustinu
a vytí vlka mne přimělo k útěku.

Odpoledne mne kníže požádal, abych vedl kmen, načež odjel, aby hledal vhodné tábořiště. Salaf, ozbrojený průvod stěhujícího se kmene, jel nyní za mnou. Po návratu seskočil Núri se své velbloudice. Nové tábořiště bylo určeno (obr. 62, 63, 64). Horko bylo nesnesitelné. Kníže si upravil pod keřem ve stínu útulek a zval mne, abych si k němu přisedl. Musil jsem tam donésti svůj tlumok a své sedlo, abych je uchránil před tisíci a tisíci velbloudů, kteří nás předcházeli. Když jsem ponadzvedl svůj tlumok, vyskočil zpod něho had asi 60 cm dlouhý, na prst tlustý, šedý, temně skvrnitý. Písař, jenž mi chtěl odnésti sedlo, ho zabil.

V úterý jsme se opět hnuli. Napřed se dal na pochod velbloud nesoucí Abu-d-Dhúr, potom se vyšvihl kníže do sedla a my učinili ihned totéž. Velbloud s Abu-d-Dhúr provázen otroky a otrokyněmi zůstal v čele nákladních velbloudů, kdežto my jsme jeli s knížetem napřed. Jakmile jsme ztratili Abu-d-Dhúr s dohledu, zastavili jsme se a čekali, až nás dohoní.

Ve slatinné nížině, jíž jsme táhli, musily velbloudice s nákladem kráčeti velmi pomalu a opatrně, aby nesklouzly.

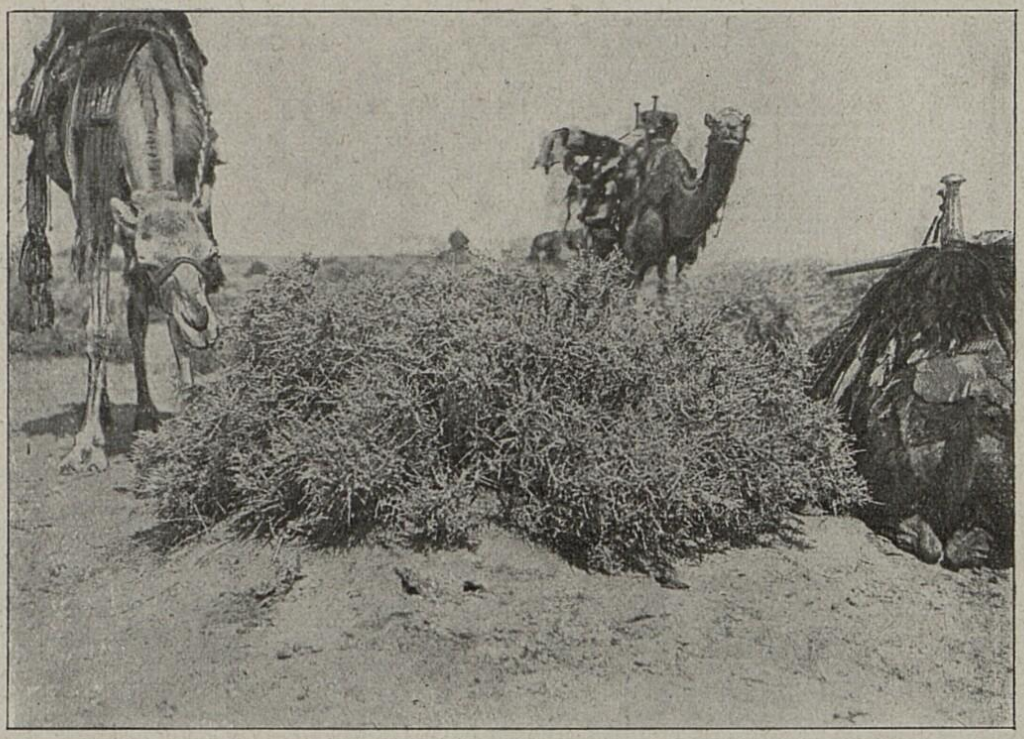

Obraz 62. Velbloudi se pasou na gorolu.

Ještě větší obezřelosti bylo třeba na okraji slatiny Hazauza, jejíž rameno jsme ve středu překročili. Hazauza je tekutá, solí naplněná bažina. Skoro uprostřed z ní vyčnívá černý kopec. Beduové vykládají, že je v něm jeskyně plná zlata, ale že není možno, aby k ní kdo dospěl. Bažiny nelze přeplaviti ani přebroditi a kdo by do ní vjel na svém velbloudu, zmizel by po několika krocích i se svým zvířetem. Hazauza se otevře a pohltí bránící se velbloudici i s jezdcem volajícím o pomoc. A jeho průvodčí, kteří snad několik kroků od něho stojí na pevném břehu, vidí jeho smrtelný zápas, nemohou mu však pomoci...

Zdálo se mi, jakoby temný, smuteční závoj spočíval nad touto děsnou slatinou.

Za slatinou k severu se modralo pohoří al-Misma, jehož sedlový vrchol obzor převyšuje. Na novém tábořišti k nám přijel posel náčelníka osady Čáf se zprávou, že někteří Rualové již skoro měsíc táboří jihozápadně od Hauránu. Eben Smejr prý podstoupil boj s Čerkesy a ztratil 35 mužů. Rualové že zastřelili dva turecké vojáky. O Drúzích vykládal, že potírají opět vládu a obsadili město Bosra. Tyto zprávy přiměly knížete, aby spěchal a pomohl svým a Eben Smejrovi.

»Slyšel jsem, Músо, že byli Čerkesové popuzeni od Tráda, jemuž se říká al-Árefa a který se vydává za syna mého bratra Fahada. Mně přisahal pomstu. Hněvá se na svého bývalého přítele Ršejda eben Smejr, že se se mnou smířil a mým rozkazům a radám se úplně podrobuje.«

»Proč se mu říká al-Árefa?«

»O tom je, Músо, dlouhé povídání. Zavolej na Násera, ať nám podá číšku kávy a povím ti, co bys rád věděl.

Můj bratr Fahad propustil svou ženu, již za krátko uvedl do svého stanu jiný náčelník a sice Chalaf ál Iden. Po roce mu porodila chlapečka, jemuž dala jméno Trád. Vyrostl ve stanu svého otce Chalafa. Když se chtěl oženiti, pohádal se s otcem a přestěhoval se do cizího stanu. Jeho starý otrok mu namlouval, že prý není synem Chalafovým, nýbrž synem Fahadovým, jenž se byl zatím stal knížetem Rualů. Trád, jemuž se líbil kníže Fahad víc než malý náčelník Chalaf, jel hned ke knížeti a představil se mu jako jeho vlastní syn. Fahad se dlouho nerozmýšlel a poněvadž se hněval s Chalafem, uznal Tráda za svého a žádal mne, abych mu dal svou dceru za manželku. Ptal jsem se jí, chce-li se státi ženou Trádovou, ale ona přisahala, že jí nikdy nebude. Když to Fahad uslyšel, pohrozil mi:

‚Buď dovedeš svou dceru do svatebního stanu nebo ji tam dovedu já, ale bez tebe.'

I velel jsem otrokyním, aby přichystaly malý kulatý stan a zavedly tam po západu slunce mou dceru. Domluvila se zatím se svým bratrem Nauáfem, aby ji v noci očekával při jízdních velbloudicích a ji před Trádem zachránil. Když k ní Trád vešel do stanu, dala se s ním do řeči. Litovala, že ho tak málo zná, a pravila, že by ji více těšilo, kdyby si ji vzal z lásky než z přinucení. — Když ji Trád ubezpečoval, že si ji nebere z přinucení či rozkazu Fahadova, ale že po ní již dávno toužil, žádala ho, aby jí podal důkazy. Trád se dal do po-

Obraz 63. — Keř ačrešový.

Obraz 64. — Keř eržový.

drobného výkladu, kde a kdy ji viděl, na ni se doptával, po kom jí vzkazoval a pod. Čas ubíhal a měsíc zapadl. Tu se dívka vzchopila a prosila, aby jí Trád dovolil na chvilku opustiti stan za přirozenou potřebou. Trád pokynul, ona odešla a již se nevrátila. Hlídači u jízdních velbloudů řekla, že jde na stranu a zašla kousek dále do malého žlíbku, kde čekal Nauáf s osedlanou velbloudicí. Vyhoupl se do sedla, ona za něho a ujížděli k Eben Džandalovi. Trád čekal. Když se dívka dlouho nevracela, poznal, že ho přelstila, i styděl se pobouřiti ležení. Ráno říkal, že odjela s jeho souhlasem.

Téhož dne přijel k Fahadovi náčelník Chalaf ál Iden i se svou ženou, matkou Trádovou. Oba přísahali, že je Trád synem Chalafovým. Trád se dovolával otroka a vybízel Fahada, aby chránil svého syna a nevěřil křivé přísaze. Konečně Fahad prohlásil, že se má Chalaf podrobiti soudu v al-Ela. I jel Chalaf se třemi svědky do této oasy. Navštívil tam soudce, přednesl svou věc a žádal za rozsudek. Soudce vzal dlohou železnou lžičku, jíž se mísí při páleni káva, strčil ji do ohně a když žárem zčervenala, vybídl svědky, aby prohlédli Chalafův jazyk. Sotva se tak stalo, zvedl soudce žhavou lžičku rychlým pohybem až k ústům Chalafovým. Chalaf lízl žhavé železo, vypláchl si ústa vodou a ukázal jazyk opět svědkům. Naznali, že jazyk není spálen, že tudíž Chalaf přísahal právě. Soudce dostal od Chalafa padesát medžídijjí. Trád byl uznán za jeho syna a má dcera zůstala svobodna, poněvadž syn Chalafův nebyl jejím bratrancem a neměl na ni tudíž práva. Od té doby se říká Trádovi al-Árefa, či Trád, o němž rozhodl soudce, neboť soudce se zove u nás árefa.«

Ve středu jsme táhli slatinou Naudán a dospěli k okraji ramene, které Hazauza vysílá k jihovýchodu. Přes toto rameno, jež jsme měli přejíti, vede jen několik úzkých chodníčků. Naše velbloudice na ně nechtěly vstoupiti a musili jsme je vlídným přimlouváním k tomu přiměti. Kráčely jedna za druhou pomalu, opatrně, tvoříce dlouhé řady. V pravo a v levo od chodníků byly bílé solné kry a pod nimi měkké bahno. Zdálo se mi, jako bychom kráčeli zamrzlým jezerem. Tu a tam byly i chodníčky pokryty solnou korou, která pod nohama tála a mizela. Často byl chodník prorván měkkým bahnem. Tu bylo třeba ještě větší opatrnosti. Mnohá zvířata sklouzla a nemohla povstati. Několik nákladních velbloudů si zlomilo při pádu nohu a zůstali ležeti

v bahně vedle chodníků. Mužové a ženy odnášeli zavazadla na pevnější místa, kde je nakládali na jiné bránící se velbloudy. Rameno Hazauza je pokryto na jihozápadním okraji tvrdou solnou korou, tvořící nesčetné kry, které se proti sobě vzpírají. Hrany těchto ker jsou ostré a tvrdé, takže měli velbloudi těžký úkol, aby přes ně přešli.

Dostav se na pevnou půdu, vyhlížel jsem toužebně své obtížené velbloudice. Klesla některá? Konečně jsem je zahlédl a počítal. Byly všechny, žádná nezmizela.

Nájezd odražen.

Hned po poledni jsme zřizovali nové ležení. Nedlouho potom, když přišli velbloudi nesoucí stan a majetek knížete, jsem zpozoroval, jak kníže bije velbloudí hůlkou svou mladou ženu. Ležela na zemi a zachycovala rukama rány, ale ani nehlesla. Nezaslechl jsem ani nářku, ani vzdechu a dostala pořádné bití mladá manželka knížete! Po chvíli přišel kníže ke mně a tázal se mne, zda mužové mého kmene své ženy také bijí... Stěžoval si na svou mladou ženu, že se zhola o nic nestará, všechno přenechává otrokům a otrokyním a ti že loupí zásoby tak důkladně, že mu již nic nezbylo. Chtěl-li se napíti trochu ssedlého mléka, musil si je vyprositi z cizího stanu a přece měl přes dvě stě dojných velbloudic. Než jsme odjeli z Káry, dovezli mu ze Skáky dva náklady datlí (asi 350 kg) a když jsme se utábořili u studnic Šgár, tedy po šesti dnech, neměl ani jediné datle a přece sám ani jediné neokusil...

Seděli jsme v důvěrném rozhovoru, když tu zazněl pokřik na poplach. Kníže vyskočil, spěchal ke svému stanu, přehodil si křížem přes prsa dva opasky se 120 náboji Mannlicherovými, chopil karabinu, vyšvihl se bos jen v košili oblečen do lehkého sedla své bílé klisny a cválal k západu zpívaje:

Ó kdo se bojíte smrti, vězte,
že ten, na koho přijde anděl smrti, umře.
Smrt však nemůže vyprostiti ukořistěných velbloudic,
ale může si vzíti ty, kdo stále dřepí u děvčat.

Za ním ujížděli po jednom jiní jezdci. Neměli plášťů ani šátků na hlavách a ve vzduchu vlály jejich dlouhé pletence. Čtyři mladíci jedoucí kolem mého stanu popěvovali:

Pro oči té, jež poroztáhne stěnu stanovou a pozoruje,
žízníc a toužíc po našem pohledu.

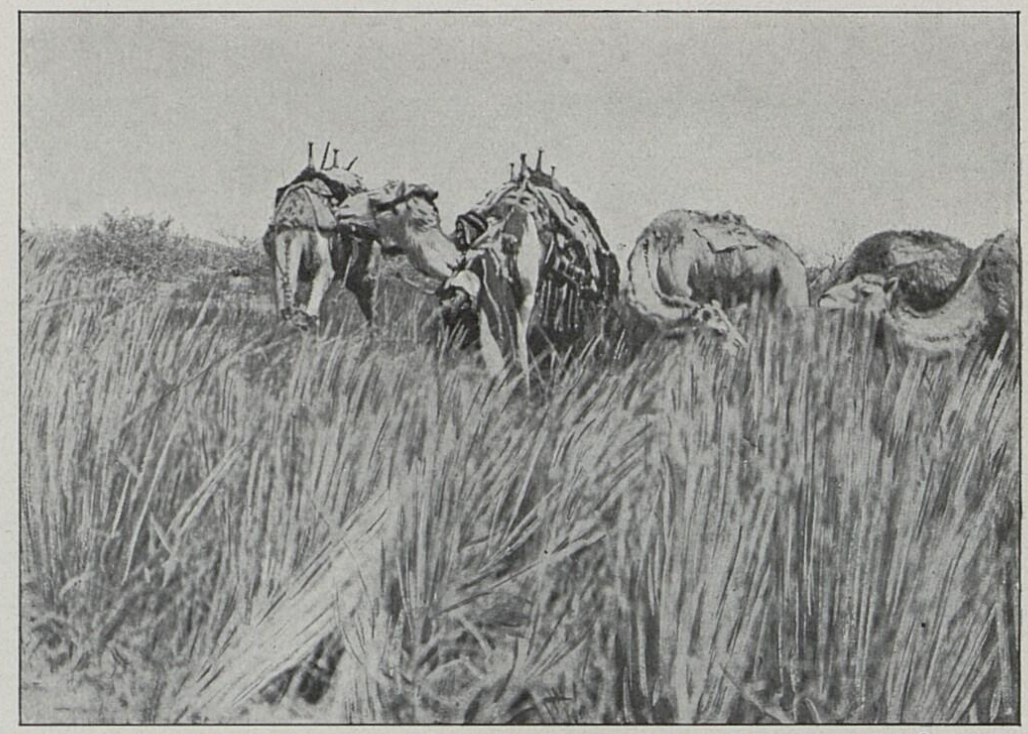

Obraz 65. — Velbloudi se pasou na halfě.

Obraz 66. — Rualové nakládají halfu.

Zvykem naším jest vysvobozovati ukořistěná stáda a přiváděti klisny, jejichž jezdce jsme smetli, toť naše zaměstnání.

Asi po dvaceti minutách jsme zaslechli střelné rány napřed jednotlivé, potom hromadné. Zazněl nový pokřik na poplach a se všech stran se ozývala píseň:

Vylezte na homoli, s níž se dává poplašné znamení
a skřekem přivolejte dravce tohoto území!
Jest to území mého kmene
a nechci jiného.

I klisny kojící mláďata musily býti osedlány, a když ty nestačily, sháněly se jízdní velbloudice, důkaz, že je nepřítel značně silný. Chtějíce uchrániti tábor před náhlým přepadem, obsadili jsme podlouhlý tabulový kopec a prohlíželi pozorně okolí severovýchodně od studnice al-Kdejjer, ale nezahlédli jsme nic a nezaslechli také žádných ran. K půlnoci se naši bojovníci vrátili. Pouze 36 klisen stačilo knížeti a se 36 bojovníky přepadl nepřítele, jenž měl 65 ručnic. Všichni nepřátelé jeli na velbloudech. Zahlédnuvše knížete s jeho četou, sesedli s velbloudů, přiměli je, aby poklekli v chráněné nížině, obsadili sami návrší daleko před nimi a očekávali útok skryti za nízkými keříky. Kníže nechtěl vydati svých koní a bojovníků velkému nebezpečí, proto kázal, aby rovněž sestoupili, koně uvázali a na nepřítele stříleli. Kníže sám mířil na nížinu, v níž nepřítel ukryl své velbloudy.

»Neviděl jsem jich, ale pamatoval jsem si směr a upravil svou karabinu tak, jak ty jsi mi kázal, a zkoušel, zda nese tak daleko jak jsi pravil. Třikrát jsem vystřelil nevěda, zda koule cíl zasáhla. Při čtvrtém výstřelu jsem uslyšel výkřik. I zachovávaje týž směr, vystřelil jsem ještě třikrát, čtyřikrát a hle, zahlédl jsem velbloudice nepřátel, jak poděšeně pobíhají po třech nohách. Mířil jsem tudíž dobře a koule doletěla až k velbloudicím. Toho se nepřátelé nenadáli. Uslyševše pokřik strážců ponechaných u svých zvířat a uviděvše, že se velbloudice plaší, seskočili s návrší a ubíhali za nimi; vsedli do sedel a prchali. Pronásledovali jsme je, ale naše klisny se zabořovaly do bažin a nepřítel nám zmizel. Když nás dohonili jezdci na velbloudech, nedovolil jsem, aby jeli dále. Bylať noc, byli by musili objížděti rameno Hazauzy a kde měli hledati nepřítele, když jeho stopy zmizely mezi nesčetnými stopami našich velbloudů? Dvě velbloudice našli mrtvy

a mnoho pruhů krvavých svědčilo, že jak bojovníci, tak i zvířata byli poraněni. Nepřítel okusil výkalu a jistě nás nebude znepokojovati.«

Ve čtvrtek jsme se dostali do lávového výběžku, kde byl pochod pro naše velbloudice velmi obtížný. Nové tábořiště bylo vyhlédnuto u studnic Šžejž ad-Díb. Jsou dva metry hluboké, sotva 60 cm široké, vykopány ve skalnaté půdě, ale mají dosti vody, která stále přitéká. Poněvadž jsou v dolině Sirhánské všechny byliny slané a solí pokryté, musili jsme napájeti své velbloudy vždy druhého dne.

Po půlnoci nastalo částečné zatmění měsíce. Dvě třetiny měsíce byly jako zakryty načervenalým závojem, pouze pravý, západní okraj zůstal jasný. Beduové, mužové i ženy, měli strach o měsíc. Domnívali se, že obrovská obluda hout jej chce pozříti. Pokřikovali, tloukli na měděné kotlíky, někteří stříleli, jen aby obludu zaplašili a měsíc osvobodili. Kníže přišel ke mně a dotazoval se mne, co že to znamená ...

Ráno jsme se brali širokým výběžkem sopečného území. Půda byla pokryta zlomky lávy, mezi nimiž naše velbloudice velmi opatrně kráčely. Tu a tam bylo viděti větší a menší kotliny obklopené vysokými náspy lávy.

Ke knížeti přijeli dva hádající se mužové. Jeden byl Ruejli, druhý Šarári. Před několika dny si vyměnili své jízdní velbloudice. Ruejli dal Šarárimu svou velbloudici a přidal košili a dva šátky na hlavu a dostal za to velbloudici, na které dosud jezdil Šarári. Ve středu si vsedl Ruejli na tuto velbloudici a pronásledoval na ní nepřítele. Ve čtvrtek ráno nemohla povstati a když se jí to konečně podařilo, chromala hodně na pravou přední nohu. Proto Ruejli obvinil Šaráriho, že mu zatajil, že jeho velbloudice po rychlejší jízdě chrome a chtěl mu ji vrátiti. Bylo zajímavo poslouchati, jak oba přednášeli své stížnosti knížeti a jak se jejich nářečí odlišovala. Kníže mlčky naslouchal. Když dokončili, pravil Šarárimu:

»Přivedeš mi svědky, že tvá velbloudice nikdy před tím nechromala« a Ruejlimu:

»Přivedeš mi svědky, že velbloudice neochromla následkem neopatrné jízdy lávou a bažinou.«

Po chvíli přivedl Šarári své svědky, Ruejli však nemohl svědků nalézti. Kníže pravil:

»Jak bys je rozsoudil ty, ó šejchu Múso?«

»Nesoudil bych jich; vždyť jsou již rozsouzeni.«

»Při sám Alláh, máš pravdu,« řekl kníže, skočil do sedla své klečící velbloudice a odjel nepromluviv ani slova ke sporným stranám.

Po poledni jsme se utábořili na slatině Eduanát (obr. 65, 66, 67). Nechtěli jsme zřizovati stanů, ale najednou se zatáhla obloha černými mraky, blýskalo se, hřmělo a spustil se liják, který trval sice jen několik minut, ale promočil vše. Bažinatá půda změkla ještě víc, takže se mnozí velbloudi s nákladem

Obraz 67. — Rualové chystají halfu pro koně.

svalili. Mezi nimi byla i velbloudice Turkijjina. Byla prý to nejlepší velbloudice jejího stáda a Núri pravil, že má cenu dvanácti jiných.

Osady v dolině Sirhánské.

Večer mi kníže oznámil, že vypraví černocha Hmára do Hauránu, aby mu přinesl bezpečné zprávy o politických událostech v Damašku a okolí. Dověděl se od nějakého muže z osady Etra, že prý vláda vyhnala všechny Rualy z Džou-

lánu a že Rualové táboří severně od pobořeného hradu al-Azrak. Před Bejrútem že prý kotví 23 válečných lodí anglických a z Cařihradu že táhne 41 pluků do Syrie. V Damašku prý bylo pro vzpouru uvězněno 91 hodnostářů a mnozí že uprchli k Drúzům, kteří je před vládou chránili. Do osady Etra byly tyto zprávy doneseny od lidí, kteří tam přijeli pro sůl. Následkem toho chtěl kníže jeti jen pomalu a čekati na Hmára. Tomu již minula sedmdesátka, ale byl velmi rozvážný a opatrný a kníže se na něho mohl ve všem spolehnouti. Kdy se vrátí, nebylo jisto. Vždyť jsme nevěděli, zda se mu podaří proniknouti až k železniční stanici Derát. Rualové vedli válku s Aháli al-Džebel a Sirhány a tito kmenové tábořili blízko cesty do Derát, mohli tudíž Hmára snadno zajmouti. Na stanici měl svěřiti svou velbloudici tamnímu důvěrníku knížete, jeti po železnici do Damašku, vrátiti se odtud a na velbloudici spěchati k nám. Mohli jsme ho čekati za devět nebo deset dní.

V pondělí 7. června jsme se blížili k obydleným oasám. Dolina Sirhánská vniká hluboko do východní pahorkatiny. Dešťová voda stéká do takových zátočin. Se tří stran jsou chráněny vysokými stěnami před nájezdy beduů i hodí se za trvalá bydliště. Od jihu k severu bylo viděti palmové háje a dvorce osmi oas, mezi nimiž jsou nejpřednější Etra a Čáf. Všem pospolu se říká Keraját al-Meleh, Solné osady, neboť leží uprostřed velikých slatin; jejich obyvatelé sbírají sůl a jí obchodují.

Před polednem jsme měli před sebou vesničku Goti. Jsou to dva pevné dvorce obklopené zahradami palmovými. Za ní se ukazovaly palmy osady Čáf ležící na úpatí ojedinělého, skoro kulatého kopce, na němž jsou zbytky starých staveb. Zástupcové osadníků Čáfu nás za nedlouho dohonili. Kníže je k sobě povolal, ale ani se po nich neohlédl. Na jejich pozdrav odpověděl jen zkrátka; mlčel a jel.

»Ó ty, jemuž má Alláh prodloužiti život,« oslovovali ho zástupcové a pozdravovali ho jeden po druhém.

Kníže pronesl:

»Tvou ochranu si vyprošuji, ó Alláh,« a mlčel.

Po poledni jsme dospěli k novému dvorci Akejla, kde jsme se utábořili mezi keři msa u několika 2 m hlubokých studnic se slanou, nahořklou vodou. Ani tam nedbal Núri poslů z Čáfu. Svléknuv si šaty skočil do jedné studnice, umýval se a vybízel mne, abych učinil totéž. K večeru přivezli obyvatelé

z Etry a Čáfu na několika velbloudech poplatky náčelníkům Šalánů. Kníže dostal pouze náklad mouky a náklad ječmene. Etra náleží Abdalláhovi, jehož otec, kníže Talál, si ji přisvojil. Většina zahrad v Čáfu je majetkem synů Sattámových.

V úterý jsme zůstali na svém tábořišti, poněvadž chtěl kníže urovnati mnohé spory mezi usedlíky a Arabové si chtěli opatřiti sůl. Kdo měl peníze, mohl si koupiti pšenici a ječmen.

V osadě Čáf je přes šedesát domů, které tvoří tři okresy. Kníže tam ustanovil za náměstka Auáda, synka Hmárova, se třemi jinými černochy. Má mu odváděti ročně 500 medžídijjí daně. Obyvatelé všech osad z okolí Čáfu vedou obchod se solí, která se na četných místech, zvláště u osady Etra, vypařuje. Ročně prodají pět až šest tisíc velbloudích nákladů do Syrie. Jeden náklad soli stojí jednu medžídijji. Z toho dostane polovičku náměstek. Mimo to vybírá clo nebo lépe poplatek za ochranu jak ze zvířat tak z nákladů. Kupec nesoucí peníze platí 8 medžídijjí, veze-li náklad látek na šaty, 6 medžídijjí, z tabáku nebo másla 3 medžídijje. Ztratí-li se mu něco v území Čáfu, k němuž náleží celá dolina Sirhánská, žádá náhradu od náměstka. Byl-li přepaden a oloupen od příslušníků Zana Muslim nebo Šarárátů, pošle náměstek k čeledi škůdcově a požaduje jménem knížete buď uloupené věci nebo dvojnásobnou náhradu. Byl-li škůdce z Beni Sachr nebo Huétátů a jiných, snaží se náměstek polapiti některého příslušníka těchto kmenů, spoutá jej okovy a vzkáže jeho příbuzenstvu, že ho propustí, až vrátí nebo nahradí uloupené věci.

Většina obyvatelů Čáfu a ostatních dědinek pochází z Džoufu, kde mají své příbuzné. Proto nařídil kníže, že nesmí žádný u sebe přechovávati jeho odpůrce z Džoufu, sice že by ztratil když ne svůj život, tak jistě svůj majetek. Pšenice a ječmene bylo v Čáfu velmi málo a beduové platili za 1 malou míru (asi 18 litrů) pšenice 2 medžídijje a za míru ječmene 30 piastrů.

Po celý den jsem doplňoval svou zprávu místopisnou. Džuád mi přinesl dva útržky z nějakých arabských novin. Byly to prvé noviny, které jsem po desíti měsících četl. Z nich jsme se dověděli, že mají Osmáné v Cařihradě nového vládce. K večeru se mnou hovořil kníže o politických věcech, o něž se velmi zajímal. Turecká vláda si usmyslila, že přinutí beduy, aby vydali všechny zbraně. Tak prý zemský správce z Bagdádu vyzval všechny náčelníky kmenů Amárát a Da-

hámše, aby odvedli do měsíce všechny ručnice a revolvery, načež prý odpověděli:

»Núri eben Šalán je králem severní Arabie. Vydá-li on zbraně, vydáme je rovněž. Nevydá-li jich, nemůžeme ani my zbraní odvésti, neboť by s námi jednal jako s ženami.«

Zemský správce prý poslal tuto odpověď do Cařihradu. Kníže nedůvěřoval turecké vládě, s níž od té doby, co se stal knížetem, nikdy osobně nevyjednával a obával se, že by ho mohla vláda obelstíti a vojskem obklíčiti. Odcházeje pravil:

»Jak se od tebe, bratře, odloučím? Všichni jsme tobě zvykli. Mám tě, a při sám Alláh, že mluvím pravdu, upřímně rád a chceš nás opustiti.«

K zámečku Amra.

Ve čtvrtek jsme se utábořili u tůní plných dešťové vody (obr. 68, 69). Sotva jsme se k nim přiblížili, skočil Núri se své velbloudice, odhodil šaty, vrhl se do vody a jeho průvodčí učinili totéž. Vykoupav se přisedl ke mně a tázal se:

»Pověděl ti Blejhán, jak u těchto tůní přepadl se svými druhy tvé staré přátele z Beni Sachr?«

»Pověděl a zaznamenal jsem si jeho vypravování:

Vyjelo nás přes čtyři sta na koních a na velbloudech. Měli jsme několik velitelů. U hradu Burku jsme zabočili k jihu mezi krajem černým a bílým a dorazili do nížiny Rašrášijje v dolině Sirhánské, kde jsme povečeřeli. Časně ráno jsme sedli na svá zvířata a dali se k údolí al-Hsájde (obr. 70). Jak se den nachyloval, vyjeli na zvědy dva naši kamarádi. Vrátili se v noci se čtyřmi stelnými velbloudicemi. Jak jsme se později dověděli, utekly z ukořistěných stád, která před sebou hnali nájezdníci ze kmene Amárát. Vůdcové nájezdu chtěli, aby byly tyto velbloudice zabity pro bojovníky, ale zvědové prohlásili:

‚Ať vás Alláh vezme! Kdo přinese mnoho nebo málo, přinese to pro sebe a nikoliv pro vás.' Velbloudice zůstaly jejich majetkem a z rána je hnali s námi. Jeden z velitelů pravil:

‚Vizte tyto čtyři stelné velbloudice! Nemyslíte, že je budou jejich majetníci hledati? Vyšlete několik málo jezdců, aby se po nich poohlédli.'

I vyjeli dva na vysoký kopec a zahlédli jezdce na popelavém velbloudu s měchem vody, jak sleduje stopy velbloudic. Rozjeli se k němu, shodili ho se sedla a přidružili jeho

Obraz 68. — U dešťové tůně.

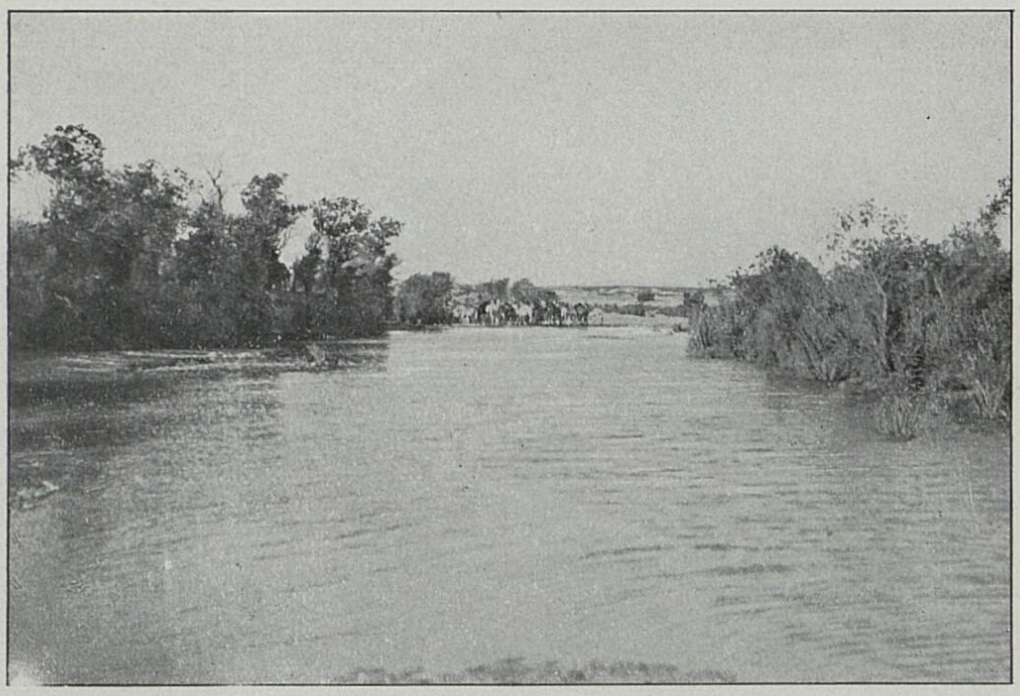

Obraz 69. — Dešťová tůň obrostlá topoly.

Obraz 70. — Údolí al-Hsájde.

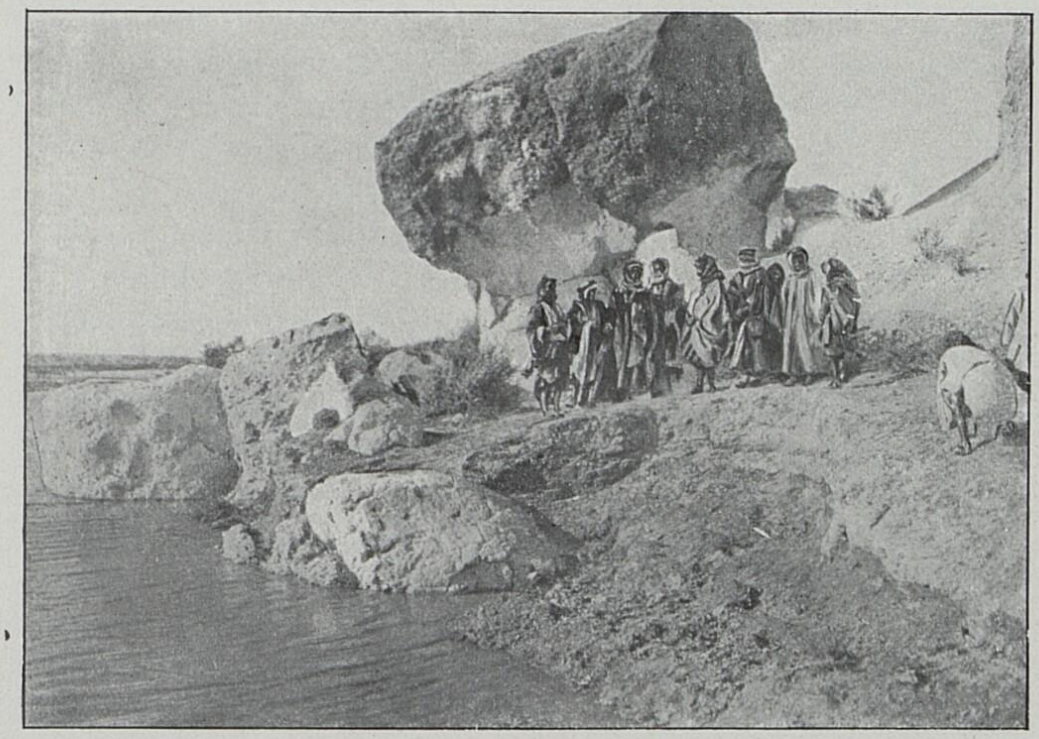

Obraz 71. — Chlapci u tůně.

velbloudici k oněm čtyřem. Táhli jsme dále pátrajíce po Arabech, ale teprv nazítří před polednem jsme zahlédli první skupiny stěhujícího se kmene z Ahl aš-Šemál. Někteří právě stavěli své stany, jiní byli ještě na pochodu, takže jsme se zmocnili velice snadno jak stanů tak potravin a nářadí. Ale dohonila nás jejich ochranná četa. Bylo to asi třicet jezdců na koních. Vedl je bojovník na hnědce, jenž volal:

‚Jezdec na koni důvěřující v Milosrdného se chvěje touhou po vás; poznáte ho, vy zrádci bezectní. Kde jsou vaši velitelé?'

I odpověděl mu jeden z nás:

‚Cože, ty ledacos? My jsme přece synové Obejdovi a bereme vás, vypověděvše vám válku.'

Postavili jsme se jim na odpor a doráželi jak na jezdce na koních tak i na jezdce na velbloudech, kteří nás rovněž dohonili. Velitel Džedú zasadil zmíněnému bojovníku sedícímu na hnědce z boku takovou ránu kopím, že ho vyhodil ze sedla. Hnědka prchala. Džedú ji pronásledoval, ale jižjiž by se jí byli zmocnili nepřátelé, když se tu ukázal Eben Uájel a sám ji ukořistil. Džedú se jí domáhal pro sebe. Přišlo to před soudce práva a ten rozhodl později, že si ji může vzíti Džedú, ale že za ni musí Eben Uájel dostati od něho prvou kobylku, kterou přinese a mimo to velbloudici. Zabili jsme mnoho bojovníků nepřátelských a ukořistili nejen koně zabitých, nýbrž i pasoucí se stáda, a vraceli se touže cestou ke svým příbuzným. U nějakého dešťového rybníku jsme se rozdělili o kořist a každý se dal se svým dílem ke svým.«

Zanedlouho byly u každé tůně skupiny mužů a dětí (obr. 71), kteří se po dlouhé době zase jednou umývali. K večeru se ubíraly k vodě ženy a dívky.

V pátek ráno jsme jeli s knížetem v poslední řadě. Byla oznámena nepřátelská četa někde na jihu a kníže chtěl zabrániti, aby nebyla jeho čeleď náhle přepadena a opozděnci oloupeni. Na tábořišti dohoříval tu a tam ohýnek. U každého ohniště bylo viděti tři černé kameny, ale stany a jejich obyvatelé již byli pryč. Jen jednotliví psi bloudili od ohniště k ohništi, zastavovali se a vyli. Ztratili hospodyni a nemohli jí nalézti. Několik chrtů sulkánů běželo delší dobu za námi. Potom se zastavili, vyli a žalostivě poštěkávali. Divil jsem se, že nemohou najíti stop svých pánů. Čich arabských psů vůbec a chrtů zvláště je velice slabě vyvinut. Přidruží se k cizím lidem a zůstanou u nich, pokud jich neodeženou, aniž se vrátí k svým vlastním hospodářům.

Před polednem jsem si zajel s Audem ke zříceninám Hadíta. Kníže mne vybízel, abych spěchal, že se mohu snadno setkati s nepřátelskou četou. Zvlněným, pazourky pokrytým krajem jsme dorazili k rozsáhlým zříceninám. Je to veliká, zídkou obklopená zahrada s několika menšími budovami a vodovodem, jímž přitékala voda z pramenitého rybníku od Azraku. Okolí zřícenin by se dalo dobře obdělati. Horko bylo nesnesitelné. Vody jsme ssebou nevzali a Aude se bál duchů. Ustavičně prosil, abych sedl na svou velbloudici a ujížděl ke svým.

»Nevěříš, Músо, v duchy a přece jsou a jistě nás zde poslouchají. Nějaký můj známý jel tudy v noci. Najednou uslyšel jásavé zvuky žen, jakož i volání:

‚Vítáme tě, vítáme tě!'

Obraz 72. — Tábořiště v Šómeri.

Za chviličku ho obklopila sličná děvčata a vybízela, aby s nimi tančil. Vyslovil jméno Alláhovo a děvčata se ztratila.

Není tomu dávno, co sem přitáhl pozdě večer malý oddíl stěhujících se Rualů. Poněvadž bylo v okolí hojně pastvy, postavili své stany a lehli si. Dlouhým pochodem zmořeni, spali až do východu slunce. Jaké však bylo jejich zděšení, když probudivše se uzřeli, že mají stany večer postavené strženy, svinuty a připraveny k naložení na velbloudice. Vyskočili, naložili a ujížděli z tohoto místa duchů.«

Večer jsem měl starost o Túmána. Odešel při západu slunce ze stanu a nevrátil se ani za dvě hodiny. Tu jsem vybídl Násera, Audeho a písaře Džuáda, aby ho volali jménem v táboře i po okolí. Báli jsme se, aby se mu něco nestalo. Po poledni našli totiž pastýři stopy několika loupežníků. Kníže

myslil, že jsou to Hedžája, proto dal jak táboru tak i stád přísně stříci. Kdyby byl některý strážce v temnotě Túmána zahlédl, na něho zavolal a od něho, jenž arabsky hrubě neuměl, odpovědi nedostal, mohl ho snadno bodnouti nebo postřeliti. Proto vyslal kníže několik mužů, aby Túmána hledali i po okolí. Konečně jsme ho našli asi 200 kroků od našeho stanu. Ležel ve žlíbku a spal. Když ho dovedli do stanu, chvěl se zimou. Byla to zimnice, která ho již po několik dní trápila.

V neděli jsme vstoupili do širokého údolí al-Gadaf, v němž leží pobořený zámek Túbt al-Gadaf, nebo jak říkají Beni Sachr at-Túba, při němž sídlíval princ al-Ualíd, syn chalífy Jazída, když byl opustil se svou družinou dvůr chalífy Hišáma (vládl od 724 do 743) v městě Resáfě. Vycházející

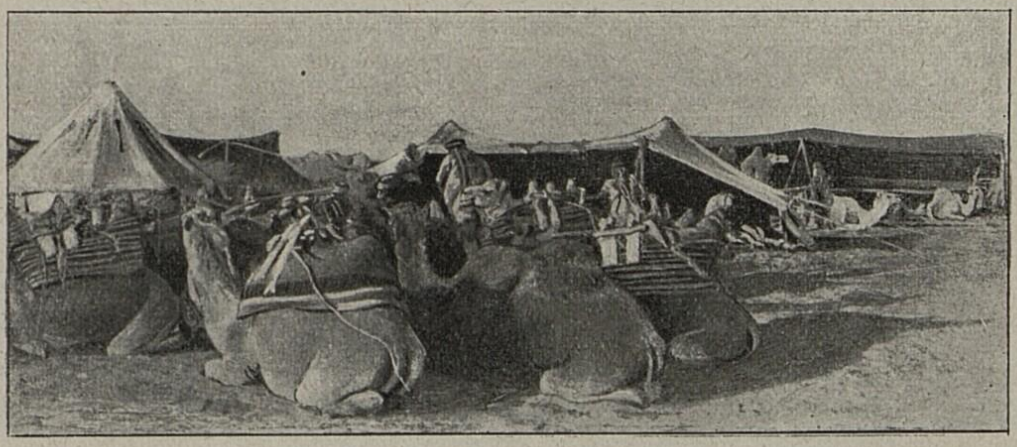

Obraz 73. — Oba moje stany.

slunce zlatilo žluté svahy vzdálených pahorků as-Safra na severu. Před námi se ukázala na severozápadě zřícenina al-Chaurána, podobná báječnému zámku. Se všech stran a rohů sršely žhavé jiskry a zahalovaly celou stavbu růžovým světlem, takže se od modré oblohy odrážela. Náhle zmizelo toto vidění. Mlhavý mráček zakryl zámek, neboť duch, jenž v něm sídlí, nechce, aby ho viděly oči synů Adamových.

Na východním pomezí návrší as-Safra se otvírala široká dolina al-Butum a i v ní jsme zahlédli divnou stavbu. Je to proslavený zámeček Amra, v němž sídlí strašidlo Góla. Zahalen řídkými výpary, ukazoval se nám pouze tehdy, když vánek větru záclony poněkud rozehnal. Ale smutný byl pohled, jaký skýtal tento zámeček z dálky. Leží hluboko v nížině uzavřené se všech stran vyššími, šedými pustými svahy,

takže se zdálo, jakoby byl k hroudě přilepen. Od oblohy jej dělily mlžné výpary, které nepropouštěly slunce, jako by o něm nebe ani věděti nechtělo. Proto v něm asi beduové umístili strašidlo Gólu.

K severovýchodu vystupoval rozervaný kraj rozdělený hlubokým žlebem Rádžel na dvě nestejné části. Rádžel se vine sopečnou pouští Radžla a končí v dolině Sirhánské, které říkali klasikové Syrmaion a beduové batn as-Sirr. Na novém tábořišti (obr. 72, 73) přijeli ke knížeti čtyři náčelníci a podávali mu zprávu o svých bojích s tureckými vojáky v Hauránu.

Kníže vyslal několik jezdců na velbloudech, aby hledali pastvu a vodu. K večeru se vraceli jeden po druhém. Jeden oznamoval, že jsou všechny tůně v řečišti al-Hart plny vody, pastva že však není valná, ale přece ještě lepší než v okolí Azraku. I rozhodl se kníže, že potáhneme do údolí al-Hart a al-Azrak že zůstane v pravo. Uslyšev to, chtěl jsem ihned zajeti k Azraku a poslal jsem Násera pro svou jízdní velbloudici, ale nenašel jí. Odjel jsem teprve po půlnoci, doprovázen Audem al-Kuéčbi.

Pobořená tvrz al-Azrak (obr. 74, 75, 76) leží na jižním výběžku sopečného území při velké slatině. Byli jsme u ní po východu slunce. Nevědouce, zda v ní nejsou ukryti lupiči, měli jsme nabité karabiny v rukou a ujížděli cvalem. Žádná koule nás nepozdravila a nikde jsme nespatřili čerstvých stop i mohly naše velbloudice pokojně pokleknouti a se pod ochranou Audeovou pásti. Ten pozoroval bedlivě i sever i jih. Od severu mohli přitrhnouti lupiči Aháli al-Džebel, od jihu pak nájezdní čety i vybízel mne ustavičně po tichu i nahlas, abych svou práci rychle skončil a odjel. Vida nezbytí, vyhověl jsem po nějaké době. Dali jsme se k rybníkům Žijáši, u nichž jsme před polednem sestoupili (obr. 77, 78). Západní je ohraničen zdí 1 m silnou, východní je zarostlý rákosím a těžko přístupný. Veliká hejna ptactva přelétala s rybníku na rybník a hrubě se nás ani nebála. Pěti ranami jsem zastřelil 22 ptáků a po návratu do stanu jsme si na nich všichni pochutnali.

Krátce po poledni jsme se vydali na cestu zpáteční. Horko bylo nesmírné. Zdálo se mi, jako by půda hořela a rozpalovala vzduch. Nebylo možno ani dechu popadati. Vzduch byl tak horký, že působil palčivý pocit v ústech a krku. Nesnesitelné bylo toto vedro, když jsme vkročili na nevelký sopečný

Obraz 74. — Al-Azrak zvenčí.

Obraz 75. — Al-Azrak uvnitř.

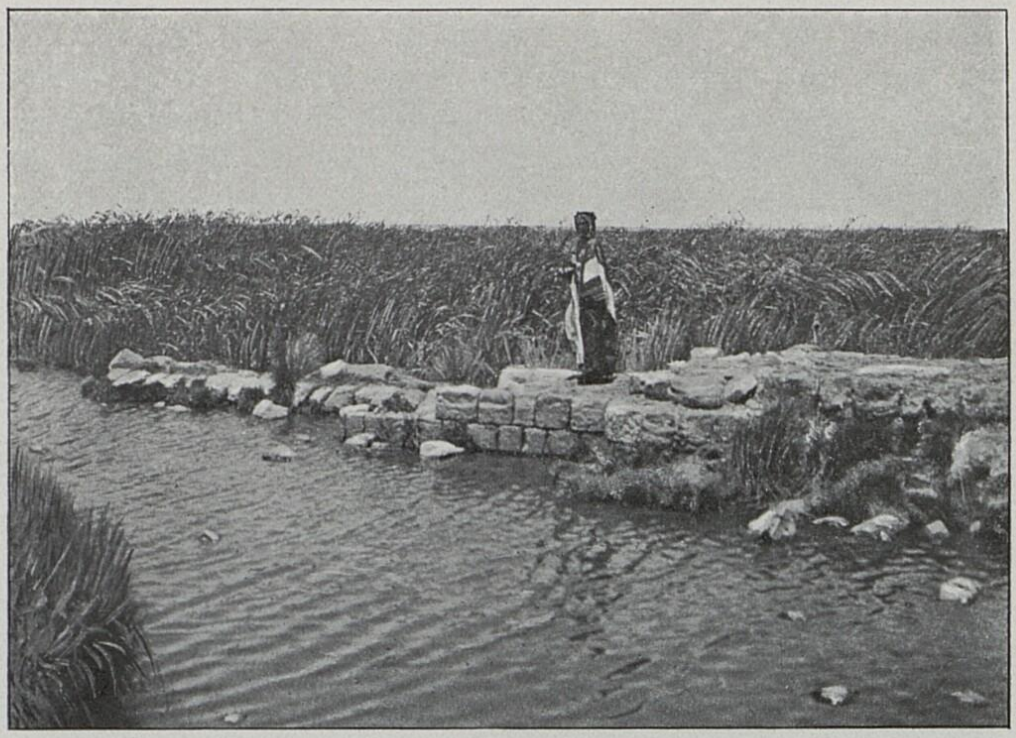

Obraz 77. — U rybníků Žijáši.

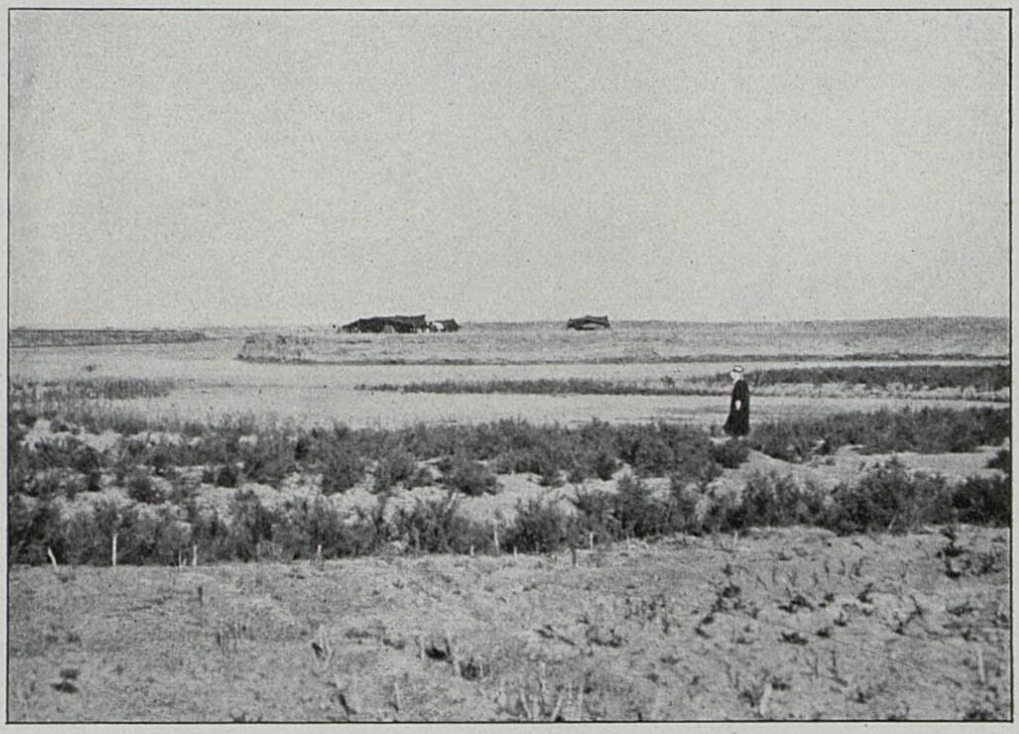

Obraz 78. — Od rybníků Žijáši k západu.

ostrůvek. Velbloudice mohly v lávě kráčeti jen pomalu a opatrně a vzduch nad ní spočívající byl skoro žhavý.

Chtěje s vrcholku lávového kopce určiti směr jak Azraku tak zámečku Amra, byl jsem nucen slézti a pěšky se na něj odebrati. Byl vzdálen sotva 150 m od místa, kde jsem velbloudici opustil; okolí přečníval sotva o 10 m a přece to trvalo přes čtvrt hodiny, než jsem na něj vystoupil. Byloť se mi ubírati po velkých úlomcích lávy, jejíž hrany byly ostré,

Obraz 76. — Od Azraku k jihu.

plochy pak úplně hladké, takže neskýtaly žádné opory. Jednotlivé balvany se opíraly o sebe a mezi nimi zely otvory až 2 m hluboké. Nesa na zádech přístroj, v rukou pak stojan, sklouzal jsem co chvíli do těchto otvorů a rozedřel si jak ruce tak nohy.

Před večerem poklekla má velbloudice před zámečkem Amra a po osmi letech jsem vstoupil opět do těchto známých místností. Rád bych byl opsal hlavní nápis obávaje se, že se budeme zítra opět stěhovati, ale Aude nechtěl čekati. Nevěděliť jsme, kde Núri táboří, věděli jsme však, že za ním není Rualů a že bychom mohli býti snadno přepadeni.

Nazítří jsme se nestěhovali. Kníže čekal na návrat Hmárův, proto jsem se mohl odebrati do zámečku Amra (obr. 79, 80). Doprovázeli mne churavý Túmán a Náser. Nejbližší okolí

Amry se velice změnilo. Před čtyřmi lety tam vydatně namoklo i utábořili se Sirháni u samého zámečku na pravém i levém břehu údolí a vysekali a spálili veškeré keře. Poněvadž pak v předposledních dvou letech velmi málo pršelo a v posledním skoro nic, tož nevyrazily ani traviny a dřeviny byly buď spaseny nebo vykopány a spáleny. Proto se podobalo nejbližší okolí vyprahlé pouště. I mladší terebintové stromy zmizely a zůstaly jen nejstarší stojící jižně od zámečku při samém řečišti nad umělou tůní (obr. 81, 82). Tato tůň byla asi před čtrnácti dny naplněna vodou. Sta, snad tisíce velbloudů se v ní napájelo a vykálelo. Výkaly ležely po okrajích, ba i ve vodě na mnoho cm vysoko. Voda byla barvy tmavohnědé a zapáchala lužovinou. A Náser naplnil touto vodou náš plátěný věderec, uvařil nám z ní kávu a pili jsme nejen ji, nýbrž později, když bylo velké horko, i vodu samu. Po tři dny jsem cítil zápach lužoviny ze svých rukou.

Obrazy v Amře velice utrpěly. Za návštěvy r. 1901 jsme musili odstraniti patinu, obrazy čistiti, omývati a natírati různými kyselinami. Tím barvy vystoupily jasněji, ale jejich částečky odpadávaly a obrazy mizely. Protějšek obrazu, jejž jsme ze stěny vyňali, se ztratil. Chtějíce jej rovněž ssebou vzíti, polepili jsme jej plátnem, rozřezali a oklepávali. Když jsme však nemohli vrstvy omítky od kamenného zdiva odděliti a naši průvodci nutili k odjezdu, nedokončili jsme této práce a ponechali plátno na obraze. Nezvyklý pohled na plochu zalepenou plátnem podrážděl pastýře beduů; odrýpávali svými kopími a dýkami plátno a zničili tak celý obraz. Rád bych byl ještě prohlédl arabské i řecké nápisy pod obrazy jednotlivých panovníků, ale nejdůležitější částky se vydrobily a vypadly. I hlavní nápis značně utrpěl hojným umýváním. Přece jsem jej však chtěl fotografovati, což nebylo snadné. Oblouk s nápisem je přes 3 m nad zemí ve výklenku, v němž není okna a poněvadž je místnost sama sebou velmi temná, nebylo možno nápis fotografovati theodolitem se země. I vystavěli jsme z kamenů podstavec asi 2 m vysoký, na nějž jsem umístil přístroj a nápis po částech fotografoval. Poněvadž je písmo malé a fotografoval jsem ze vzdálenosti 1.5 m, musil jsem přístrojem pohybovati a vždy přesně zamířiti, což bylo na pohyblivém kamení velice obtížné. Bohužel, že byla tato namáhavá, ba i dosti nebezpečná práce marná, neboť, jak jsem se po návratu do vlasti přesvědčil, se nezdařila ani jediná z dvanácti fotografií.

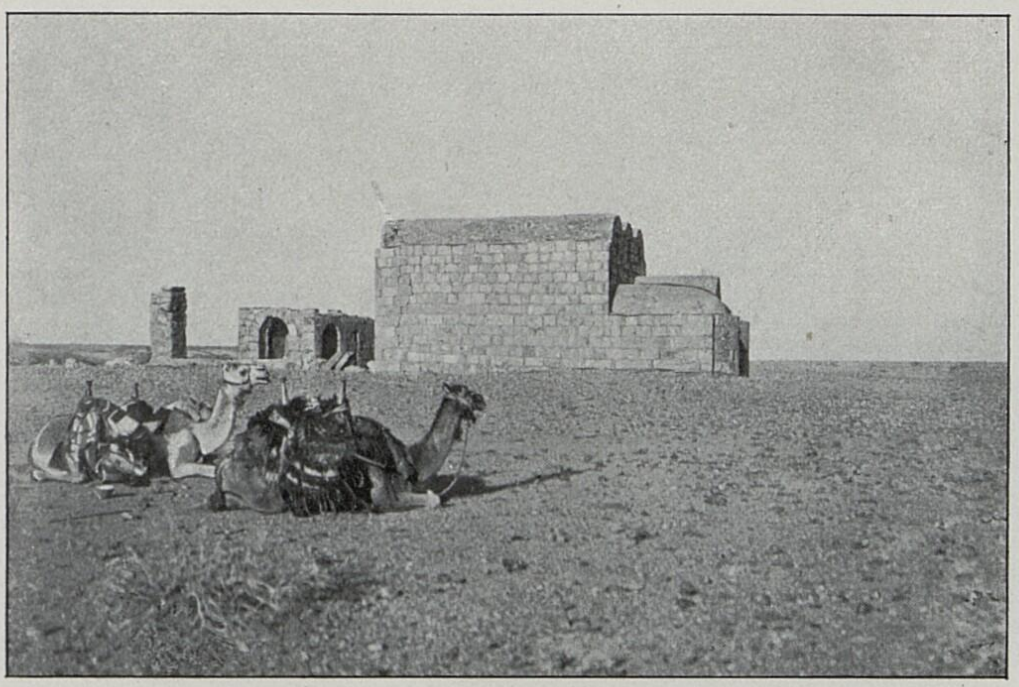

Obraz 79. — Zámeček Amra od severu.

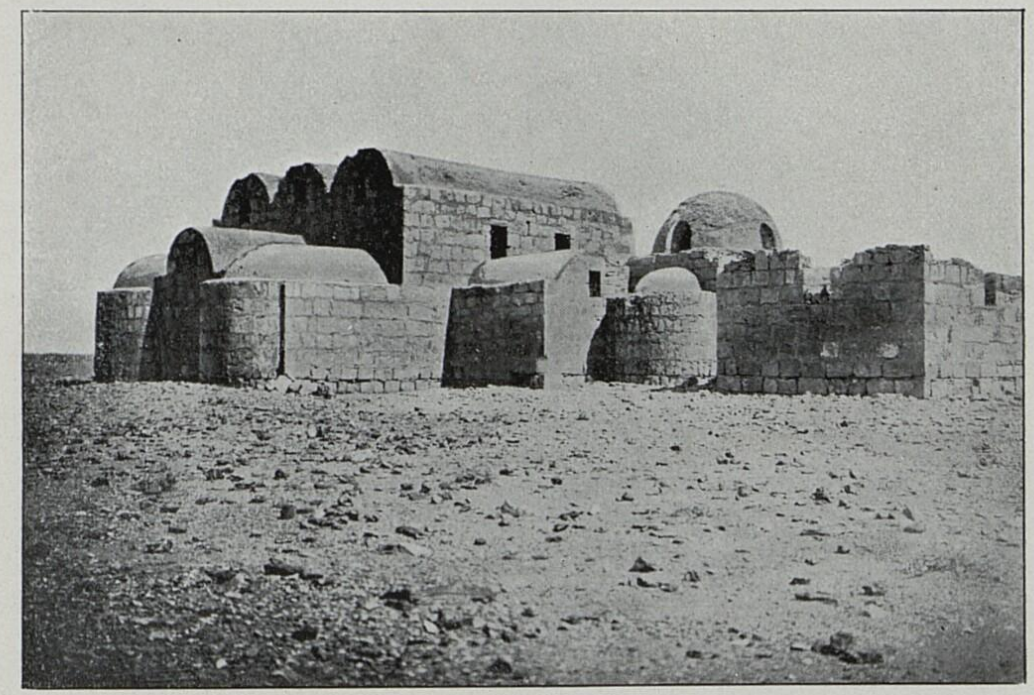

Obraz 80. — Zámeček Amra od jihozápadu.

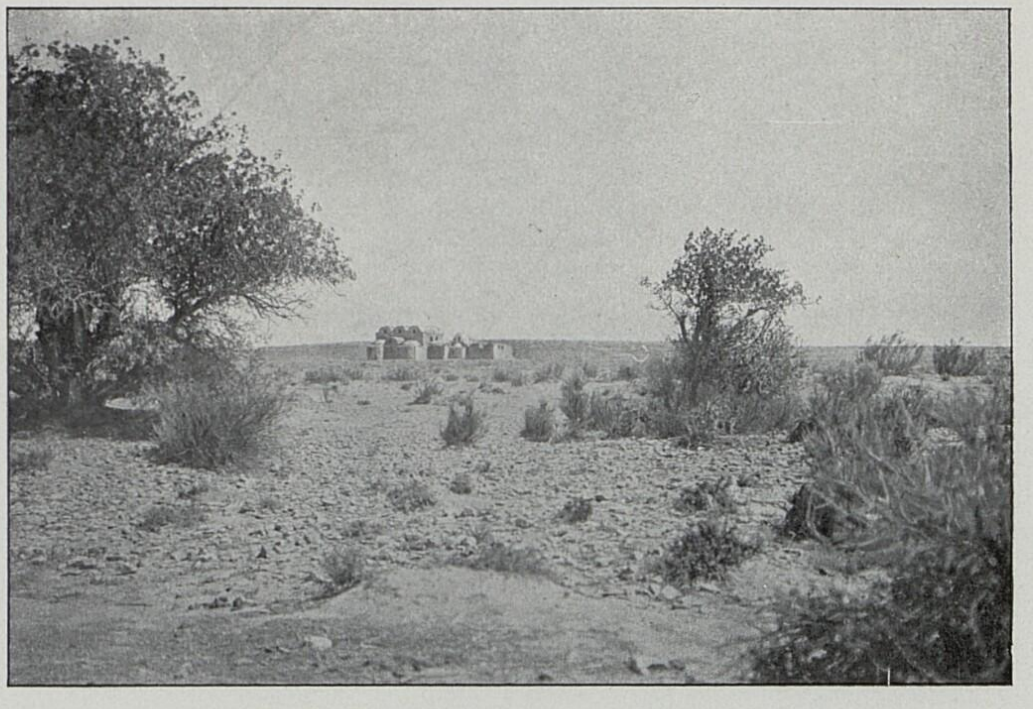

Obraz 81. — Zámeček Amra od jihozápadu.

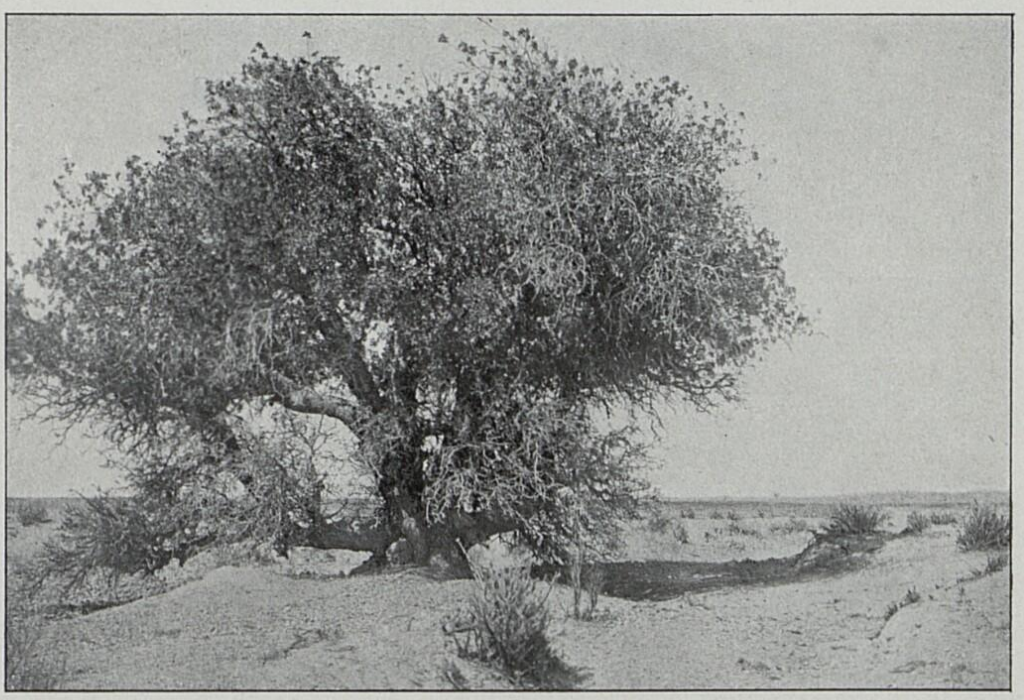

Obraz 82. — Strom terebintový.

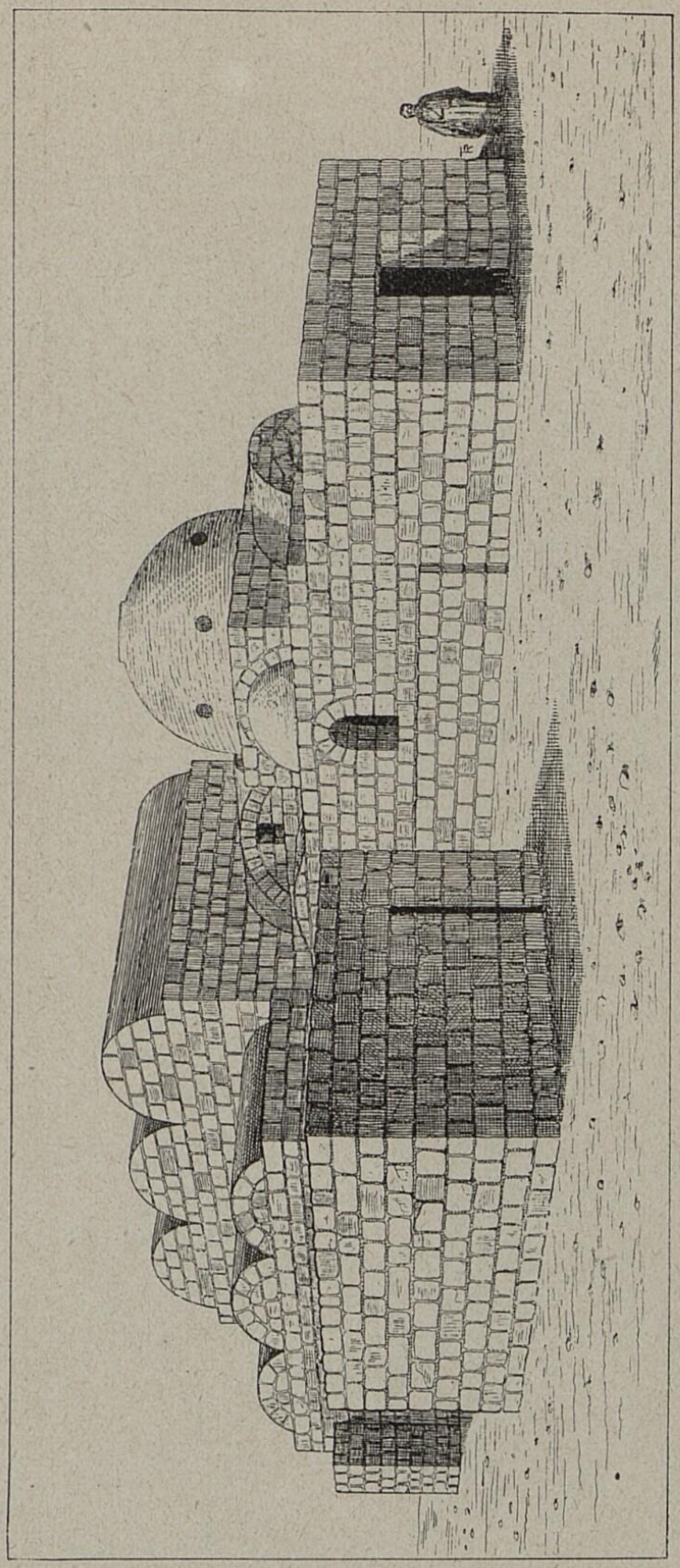

Obraz 83. — Hammám as-Sarráh.

Túmán si naříkal na slabost, která se ho zmocňuje. Bolestí neměl, horečka ustala, ale tvrdil, že nemá žádné síly, žádné vůle, že by chtěl jen ležeti a spáti. Odpoledne za námi přijel otrok s prosbou knížete, abych ho ihned navštívil, poněvadž se vrátil Hmár a rád by se se mnou o důležitých věcech poradil.

Drúzové a různí nespokojenci z Damašku, kteří k nim uprchli, vybízeli Núriho, aby se s nimi spojil a vojenské posádky přepadl ... Radil jsem knížeti, aby se neukvapil a dbal pouze prospěchu svých kmenů. Zemský správce z Damašku mu poslal list velice přátelský, v němž ho zval, aby vtáhl se svými kmeny do Syrie a udržoval pořádek v území, v němž se utáboří.

Mezi usedlíky.

Ve středu jsme se stěhovali údolím al-Hart. Jel jsem jako obyčejně vedle knížete. Po hodině se k nám přidružil bdui asi padesátiletý a pozdravil knížete.

»Jak se máš?« ptal se kníže.

»Chvála Alláhovi, dobře!«

»Kde tábořite?«

»U tell al-Adan.«

»Nebyli jste přepadeni?«

»Osm velbloudic mi bylo uloupeno.«

»Nepronásledovali jste lupičů?«

»Ano, můj syn je pronásledoval.«

»Dohonil je?«

»Ano.«

»Kdo to byli?«

»Kdybych věděl; snad Hedžájové.«

»Což jich tvůj syn nepoznal?«

»Nevím.«

»Neřekl ti to?«

»Nikoliv.«

»Neptal jsi se ho?«

»Nikoliv. Vždyť jsem s ním nemohl mluviti.«

»Jak to? Či se nevrátil?«

»Nikoliv.«

»Nehledal jsi ho?«

»Ano. Jel jsem za ním.«

»Našel jsi ho?«

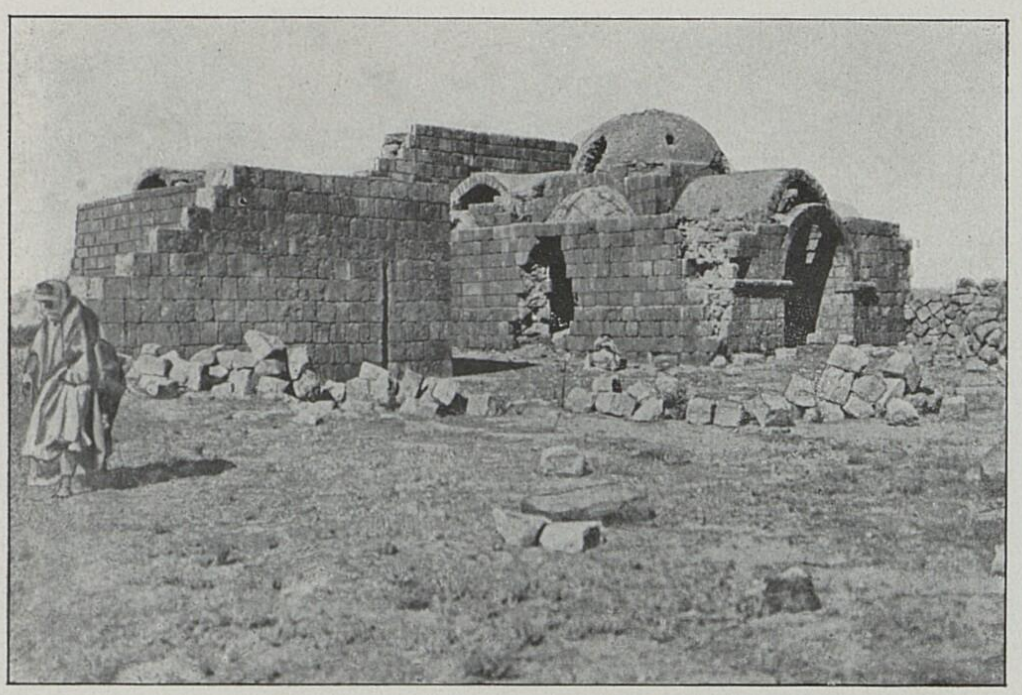

Obraz 84. — Hammám as Sarráh od severozápadu.

Obraz 85. — Kopule v Hammám as-Sarráh.

Obraz 86. — Ve zříceninách al-Hallábát.

Obraz 87. — Ve zříceninách al-Hallábát.

»Ano, našel.«

»Mluvil jsi s ním?«

»Nikoliv.«

»Proč?«

»Nemohl jsem.«

»Proč?«

»Jeho tělo jsem našel u dešťového rybníku a jeho hlava ležela na dostřel od těla. Supi a hyeny ho již navštívili. Pochoval jsem svého syna a vrátil jsem se.«

»Kdy jsi se vrátil?«

»Včera.«

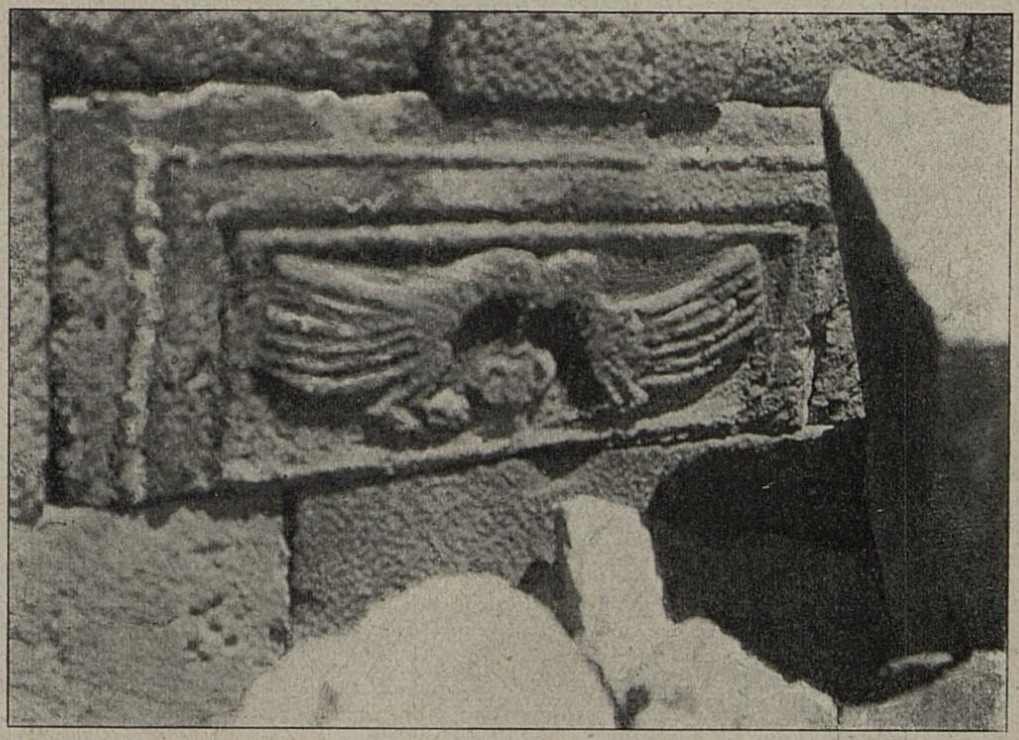

Obraz 88. — Ve zříceninách al-Hallábát.

»Jaká pak je tu pastva?«

»Špatná. V Rukubán pastvy není. Dej svůj stan zříditi zde.«

»Kam ty míříš?«

»Hledám vrahy svého syna.«

Nazítří jsme se zastavili u zřícenin Hammám as-Sarráh (obr. 83, 84, 85). Je to nevysoká kamenná stavba s několika místnostmi, které se jindy užívalo za lázeň. Na zachovalých stěnách lze všude viděti zbytky maleb i je patrno, že byly všechny místnosti vymalovány právě jako v Amře, které se ostatně zříceniny i půdorysem podobají.

Z Hammám as-Sarráh jsem zajel s Audem na západ ke zřícenině římského tábora al-Hallábát (obr. 86, 87, 88) a odtud spěchal za Núrim. Cestou se mne Aude dotazoval, zda je možno vštípiti lásku do srdce, které se jí protiví. Zdálo se mi, jako by i obstarožný Aude podléhal novému jaru lásky a cítil, že není jeho náklonnost opětována.

»Víš, Múso, my si myslíme, že mnohé ženy ze kmene Sluba mohou prospívati i škoditi, že mohou tudíž lásku vzbuditi, ale ji i utlumiti, ba někteří z našich říkají, že mohou posíliti, ale i zničiti schopnost plození; napomáhati, ale i škoditi vzrůstu dětí; prodloužiti, ale i zkrátiti dny života a pod.«

»Což pak se stýkají se zlými duchy?«

»To nikdo neví jistě, ale soudí se, že ano. Takovým ženám říkáme čarodějnice, jenže nikdo nemůže přesně označiti tu neb onu jako takovou. Kdyby se jistě dokázalo, že je některá Slubijka čarodějnicí, při sám Alláh, že bychom ji zabili.«

»Odkud víte, že mohou prospívati nebo škoditi?«

»Inu, jsou takové příběhy, a z těch usuzujeme. Před nějakými čtyřmi lety se zamiloval náčelník Daudžán do mladé, velice sličné dívky. Byl již ženat a jeho mladá, zdravá manželka mu přinesla dva chlapečky. Žárlivostí puzena, odebrala se k čarodějnici, stěžovati si na svého muže, jenž si chce vzíti druhou ženu, a prosila ji, aby to překazila, ale jejímu muži neublížila. Čarodějnice ji vybídla, aby jí přinesla špetku vlny z ovce zabité v den nového sňatku jejího muže a aby tuto vlnu namočila v krvi téže ovce. Tábořili jsme tehdy východně od Damašku a tam si mohl Daudžán koupiti ovci a ji připraviti k večeři. Žena slíbila, že jí vlnu namočenou v krvi přinese. Když po poledni ovci před stanem náčelníkovým zabíjeli, vytrhla jeho manželka jakoby maně špetku vlny, omočila ji v krvi a dala Slubijce. Tato mačkala vlnu v obou rukou, šeptala divná slova a odevzdala ji manželce s příkazem, aby ji pečlivě opatrovala a každého večera se čtvrtku na pátek pevně tiskla a tak si počínala, pokud její muž nové ženy nepropustí.

Potěšená manželka obdarovala Slubijku, jež s několika rodinami své čeledi na kraji našeho ležení tábořila, a vrátila se do svého stanu. Bokem stanu se zřizoval malý, se všech stran zahalený stan, do něhož měl náčelník svou novou ženu uvésti. S večerem ji přivedli a náčelník ji hned následoval. Po půlnoci se vrátil do velkého stanu. Následujících osm dní byl náčelník zasmušen a jeho nová žena se ani neukazovala.

Po čtrnácti dnech jí nabil a do měsíce ji propustil, poněvadž se mu veřejně vysmívala, že je neschopen. Vrátila se ke svým rodičům jako panna. Čarodějnice spoutala pohlavní schopnost muže ve chvíli, kdy se blížil druhé ženě, ale posílila ji, když se vracel k ženě prvé. To je jeden z takových příběhů. Daudžán sám mi jej potvrdil. Byli bychom Slubijku zabili, ale ona uprchla hned nazítří po svatbě.«

Černé hory Hauránu se nám ukazovaly na východě a daleko na severu jako by nám kýval na pozdrav sněhem ověnčený vrchol Tauíl al-Feldž, jak říkají Rualové Hermonu.

V pátek jsme se přiblížili železniční trati. Kníže an Núri eben Šalán vkročil do území usedlíků. Tábor jsme vybudovali na polích osady Nasíb. Zanedlouho k nám přišli stařešinové z různých osad, aby Núriho pozdravili a ho k obědu a k večeři pozvali. Odpoledne bylo viděti četné velbloudy, mezky a osly, nesoucí pšenici, ječmen a mouku knížeti a ostatním náčelníkům. Byly to dávky, jimiž si osadníci vykupují ochranu a záštitu před beduy a jejich velbloudy. Dlouho do noci seděl Núri v mém stanu a hovořil se mnou o nastávajícím loučení. Vždyť jsme se stali upřímnými přáteli a on nejednou prohlásil veřejně, že jsem mu dražší než jeho prvorozený syn Nauáf.

V sobotu 19. června jsem opustil se všemi svými velbloudicemi a sluhy tábor knížete a táhl do Damašku, kam jsem dorazil v pondělí 21. června odpoledne.

IX.

SE KMENEM UELD ALI.

Na pomezí pouště.

V polovici listopadu 1914 mne navštívil Núri v Damašku. Stěžoval si, že ho turecká vláda nutí, aby zůstal se svými otroky v táboru nedaleko Dmejru a prosil mne, abych mu vymohl, aby mu vláda dovolila odtáhnouti za jeho kmenem do pouště. Slíbil jsem ochotně, že se o to přičiním, a žádal jsem, aby mi poskytl svůj obličej, svou ochranu, po dobu mého nového pobytu v poušti.

»Víš, Músо, že tě mám rád jako svého bratra. Ty mi dáváš svůj obličej před vládou, já ti jej dávám před beduy, a Alláh jej uštědří nám oběma přede všemi syny Adamovými. Kdy přijedeš do mého tábora?«

»Je-li to vůle Alláhova, zřídím svůj stan vedle tvého do čtrnácti dnů.«

»Nevím, bratře, budu-li moci tak dlouho čekati, jakmile vláda uvolní pouto, jímž mne u Dmejru drží. Čeledi mně podřízené a kmenové poslouchající mé rady mne potřebují v poušti a moji otroci hoří touhou, aby odešli z bláta u Dmejru do čisté kamenité nebo pískové pouště. Učiním vše, abych se tebe dočkal. Odtáhnu-li spíše, ty mne snadno dohoníš.«

Zaručiv se za Núriho, dostal jsem pro něho svolení, aby se odebral do vnitřní pouště. Jásal a objímal mne, když jsem mu to oznámil. Odjel hned z Damašku, obávaje se, aby snad vláda nezměnila svého názoru. Svůj tábor přeložil z Dmejru na den cesty k jihovýchodu, odkud mi poslal zprávu, že na mne počká, jen abych urychlil svůj odjezd. Ale různé práce, jakož i prudký déšť trvající několik dní, mne zdržely, takže jsem se mohl dáti na cestu teprv 3. prosince.

Doprovázel mne Evropan, kterému jsme říkali Chalaf, a tři domorodci: můj starý osvědčený Náser se svým při-

hlouplým bratrem Mansúrem a nějaký Hsejnáui. Jeli jsme na velbloudech a velbloudi nesli naše zásoby a dva stany, jeden podlouhlý, druhý kulatý. Veškerá zavazadla jsem dal dopraviti ke svatyňce aš-šejch Ruslán jižně od brány Túma. Tam jsme je naložili a odjeli po silnici vedoucí do Homsu. Velbloudice se plašily před každým vozem, tlačily se k zahradním zídkám a klouzaly na rozmoklé půdě, proto ubývalo cesty jen pomalu. V zahradách česali olivy, vlastně stloukali je nemilosrdně tyčemi, srážejíce nesčetné menší a větší větvičky.

Po poledni jsme minuli odbočku silnice směřující k severu k městu Dúma, v němž sídlí kájmakám, politický správce.

Obraz 89. — Ve dvorci Dáúda an-Nebki

Domy sedí malebně ve velkých zahradách na samém úpatí pásma Kalamún.

Hlavní silnice, po níž jsme se ubírali, byla nově upravena a opatřena kameny označujícími vzdálenost jednotlivých kilometrů. Opustili jsme ji po 2. hodině a táhli k východu hlinitou dolinou k dědince Adra. Tam jsme se ubytovali ve dvorci Dáúda an-Nebki (obr. 89), jenž nakoupil v okolí Adra hojně močálovitých luk, odvodnil je a upravil k pěstování bavlny. Obdělávají mu je dobrým evropským nářadím nájemníci za polovici čistého výtěžku. Jižně ode dvora vysázel kus půdy ovocnými stromky, jež dobře prospívají. Několik

občanů z Adra se řídí jeho příkladem a i jejich role přinášejí hojný užitek. Močály mizejí a úrodná pole pronikají dále a dále k jihu i k východu. Ve vsi i v okolí lze všude uzříti staré základní zdi, otesané balvany, zlomky sloupů i hlavic, důkaz to, že byla kdysi Adra mnohem větší a výstavnější. Nynější vesnice má asi 120 chat, v jejichž zdech jsou četné zlomky sloupů a hlavic. Obyvatelé rozkopávají staré stavby a prodávají stavební kámen do Damašku a okolí.

Na severu se vypíná holé skalní pásmo Kalamún, k východu se ukazuje na jižním výběžku pohoří osada Dmejr, jejíž bílá tvrz, starý to pohanský chrám, všechny chaty přečnívá. Jižně od Dmejru se otvírá brána do pouště, ohraničená k severu hnědým pohořím, k jihu pak černými sopkami území Iját. Tato úzká brána spojuje úrodné nivy damašské s pustinami arabskými a tvoří nejpohodlnější průchod pro stěhující se beduy, jejichž velbloudi se vyhýbají jak strmým skalám severního pohoří, tak ostrým hranám lávy, navršené do značné výše v území Iját. Jednotlivé vyhaslé sopky lze přesně rozeznati až k ostrému, jakoby přiříznutému kráteru Dekua.

Ráno jsme se ubírali polní cestou k východu. Vpravo i vlevo byly kaluže vody, obloha zahalena šedými, nízkými mraky, vzduch naplněn hustými výpary, takže nebylo vyhlídky. Vyplašili jsme devět divokých sviní.

Čím blíže k Dmejru, tím pečlivěji je dolina obdělána. Na vyšších rolích se oralo. Před polednem jsme se uložili u rozbořených kasáren. Dal je postaviti koncem sedmdesátých let minulého století zemský správce Midhat paša. Chtěl, aby jízdní strážci bezpečnosti dleli za osadami, netrápili obyvatelů, dbali své služby a nedopouštěli, aby beduové tábořili u osad. Ale po jeho odvolání byly pevnůstky opuštěny a četníci se stěhovali znova do osad. Dnes má v kasárnách rod Nuér z čeledi Giját svá stáda koz a ovcí. Jihovýchodně odtud je starý rybník, do něhož ústí vodovod, přicházející od severu. Odtékající voda zavlažuje rozsáhlé zahrady, založené na rozkaz Midhata paši, v nichž však zůstalo jen několik smokvoní.

Náčelník Kásem eben Nuér, jeho bratr Gazbán, jakož i pět jiných jeho příbuzných jsou od roku 1912 strážci bezpečnosti. Od roku 1898 bojovali s vládou. V letech 1910 a 1911 stál rod Nuér v čele povstalců, kteří podnikali z neschůdných roklí sopečného území stálé nájezdy do niv damašských, obírali

karavany, přepadali menší čety vojenské, odháněli stáda dobytka a smáli se vládě, že jich nemůže do sopečného území pronásledovati. Chtějíc povstalce překonati, dala se vláda do vyjednávání a podplácení. Kásem eben Nuér dostal různé dary a byl jmenován velitelem pohraniční stráže s 250 piastry ve zlatě měsíčně. Od roku 1912 chrání Kásem, bývalý náčelník lupičů, východní pomezí niv damašských, ale spokojen není. Zlobí ho, že četníci v Dmejru dostávají mnohem víc a vydírají usedlíky, kdežto jemu v tom překážejí.

Kásem nebyl doma. Dlel od několika dní v Damašku. Jeho bratr Gazbán mně vypravoval, že kníže Núri již před deseti dny odtáhl od Dmejru směrem jihovýchodním k sopce Sejs. Mimo to jsem se dověděl, že východně od Dmejru táboří náčelníci Sultán z rodu Âl Tajjár a Saúd z rodu Eben Melhem, kteří nejsou sice knížeti Núrimu podřízeni, ale jsou s ním spojeni a táhnou za ním. Věda, že Núri spěchá k Džoufu, byl bych se nejraději ubíral rychlými pochody rovnou za ním. Ale mezi ním a námi nebylo táborů Anezů, mých přátel, zato však se tím směrem potulovaly četné roty loupeživých čeledí, bojujících nejen s Rualy, ale i se všemi Anezy. Mne, přítele Anezů, mohl před nimi chrániti pouze jejich pokrevenec, ale nenašel jsem ani jediného, jenž by byl měl vážnosti u všech čeledí Ahâli al-Džebel.

K večeru ke mně přijel závodčí četnický s politickým úředníkem a několika sousedy z Dmejru a nabízel mi pět jízdních četníků, kteří by mne dovedli k hlavnímu oddělení Gijátů, tábořících v údolí aš-Šám; odtud že bych se mohl pod jejich ochranou bráti za knížetem Núrim. Této nabídky jsem nechtěl přijmouti, věda, že by mě četníci u Gijátů opustili, a ti se na mne vrhli jako na kořist od Alláha poslanou. Doprovodem četníků a pobytem v aš-Šám by na mne byly upozorněny všechny čety lupičů, takže bych byl mohl jen zázrakem vyváznouti z pomezí sopečného. Závodčí vymlouval mé námitky, dovolával se svědectví politického úředníka a sousedů dmejrských, že Gijáté splní každé moje přání a ubezpečoval mne, že četníci neopustí tábora Gijátů, pokud se náčelník nevrátí s mým listem, oznamujícím, že jsem šťastně k Núrimu dorazil. Chtěje zkusiti, zda závodčí svou nabídku uskuteční, svolil jsem konečně, že pojedu s četníky k Gijátům a dal jsem mu peníze na obrok pro koně a potraviny pro muže. Nějaký příslušník Gijátů nás měl provázeti a obrok s potravinami na svém velbloudu vézti. Závodčí odjel,

aby vše zařídil, ale po hodině se vrátil se zprávou, že mu četníci vypověděli poslušnost a že nechce žádný jeti k Gijátům. Vybízel, abych počkal, že zajede do Dúmy a do Damašku, přinese si nové rozkazy a četníky pod trestem přinutí k poslušnosti. Znaje tuto hru pohraničních stráží, prohlásil jsem závodčímu, že mu za ochranu děkuji a že se budu chrániti sám. O půlnoci přijel četník s novou nabídkou, nebo jak on zvěstoval, s rozkazem. Než nechtěl jsem tohoto rozkazu ani vyslechnouti a vybídl četníka, aby se hned vrátil, že bude pršeti.

Po půlnoci se dalo do deště a pršelo až skoro do poledne. Uváživ vše, rozhodl jsem se, že pojedu na východ k Aneze z Ueld Ali, tábořícím s náčelníky Sultánem a Saúdem a od nich dále za knížetem Núrim. Provázeti mě měl Gazbán eben Nuér se dvěma soukmenovci. S nimi nás bylo osm dobře ozbrojených mužů, takže jsme mohli vzdorovati rotě i dvaceti lupičů, jejichž zbraně i náboje bývají špatné.

K večeru se dalo znova do deště. Před půlnocí se obloha vyjasnila a my se těšili, že konečně odjedeme. Nedůvěřoval jsem závodčímu z Dmejru a obával se, aby politický správce z Dúmy sám nepřijel a mne svými návrhy netrápil.

Jak nás Sultán přivítal.

Ráno jsme spěchali k východu rovinou pokrytou kalužemi dešťové vody. Půda byla místy rozmoklá, proto jsme zprvu velbloudice vedli. Husté šedé výpary pokrývaly severní pohoří až do polovice. Po chvíli se zvedl jihovýchodní vítr, rozehnal výpary a slunce se ukázalo. Nejeli jsme cestou, nýbrž po úpatí pohoří, odkud jsme mohli rovinu na jihu lépe přehlédnouti.

Krátce před polednem jsme zpozorovali na východě rozsáhlé ležení beduů. Gazbán tvrdil, že je to tábor náčelníka Sultána ál Tajjár. Obávajíce se, že k němu před západem slunce nedorazíme, vyslali jsme jednoho ze svých druhů do tábora, aby uvědomil Sultána o našem příchodu. Odjel cvalem na své klisně, kdežto my postupovali s obtíženými velbloudicemi, jak rychle jsme jen mohli. Když se již slunce sklánělo k západu, zahlédli jsme před sebou na skalnaté výšince tři a kousek od nich dva jezdce, blížící se k nám cvalem. Za chvilku se vynořovaly hloučky jezdců na různých výšinách východních. Nevědouce, jsou-li to přátelé či nepřátelé, chopili jsme se zbraní a čekali na prvý výstřel.

Jezdci mávali sice zbraněmi, ale mlčeli. Tři první jezdci se přiblížili na 1 km, aniž by vystřelili nebo nás jako přátele s jásotem pozdravili. Vidouce se se všech stran obklíčeni, nemohli jsme počíti boj. Tři první jezdci dojeli až k nám, přední z nich, snědý, asi dvacetiletý mladík seskočil s hnědé klisny, napřáhl ke mně ruku a zvolal:

»Vítej nám, ó bratře Músо!«

Poznal jsem náčelníka Sultána eben Tajjár, svého mladého přítele, jehož jsem od roku 1908 neviděl... Byla to radost, že jsme se tak neočekávaně setkali! Ponenáhlu dojížděli k nám ostatní jezdcové, divíce se, že vyjeli proti nepříteli a setkali se s přítelem. Mnohému se to nelíbilo a nějaký bojovník s dlouhým kopím pořádně zaklel, vida, že se nebude děliti o věci naložené na mých velbloudech. Sultán mi vysvětlil, proč mě jeho bojovníci tak divně vítají.

»Zvěděv, Músо, o tvém příchodu, obával jsem se, abyste neupadli mezi lupiče, objíždějící při západu slunce tábor a hledající za kořist buď zaběhlé velbloudice nebo osamělé stádo ovcí. Chtěl jsem vám vyjeti vstříc, ale měl jsem doma pouze dva otroky; všichni ostatní mužové chránili vracející se stáda. Nerozmýšleje se dlouho, vsedl jsem s oběma otroky na koně, vystřelil třikrát ze svého revolveru, zavolal na poplach: ‚Ó jezdci!', zamával ručnicí směrem severozápadním a ujížděl týmž směrem z ležení. Můj poplašný pokřik opakoval, kde, kdo jej zaslechl, ukazoval k severozápadu a brzo spěchaly hloučky jezdců za mnou, odraziti nepřítele.«

Ponenáhlu se k nám přidružilo na padesát jezdců, kteří se smáli, dověděvše se, jak rychle je Sultán svolal. Pozdravovali mě všichni a provázeli k ležení.

Své stany jsem dal zříditi u stanu Sultánova. K večeři mi dal připraviti tučného skopce. Seděl jsem v jeho stanu skoro do půlnoci. Ubezpečoval mě, že potáhne rychle k jihu, abych se mohl co nejdříve připojiti ke knížeti Núrimu. Totéž že učiní i jeho děd s matčiny strany, Saúd eben Melhem, jenž před týdnem dostal od generála Zekiho paši rozkaz, aby spěchal co nejrychleji ke knížeti Núrimu. S Ueld Ali tábořily také četné čeledi kmene Fuáre. Všichni utíkali se svými stády z okolí Damašku a Homsu, aby se uchránili před hrabivostí turecké vlády. Války evropské nedbali. Vykládali o bojích turecké vlády s Angličany na pomezí egyptském, u Kuejtu a Basry, o nichž se v Homsu dověděli, jako o zápasech dvou cizích kmenů, po nichž jim vlastně nic není. Mnozí si přáli,

aby turecká vláda byla poražena, jiní však se obávali, že by pak Angličané obsadili území obdělaná tak silnými stráženi, že by nebylo možno něco usedlíkům uloupiti.

Nazítří mne přišel pozdraviti vrchní náčelník Saúd eben Melhem se svými syny Fendim, Turkim a Muhammadem. Ukazoval mi rozkaz Zekiho paši, aby se hned připojil ke knížeti Núrimu a ubezpečoval mě, že obětuje sebe sama, své dítky i svůj kmen, jen aby splnil každé přání turecké vlády a sultána v Cařihradě, jemuž Alláh dopřeje jistého vítězství. Uslyšev, že jsem přinesl nové rozkazy, vyzval přítomné, aby uctivě poslechli slova vysoké vlády, jež můj sluha Mansúr měl přečísti. Veliký stan Sultánův byl náčelníky přeplněn a před ním i za ním se kupili zvědavci, chtějící slyšeti, čeho si vláda přeje a co se v území obdělaném po jejich odchodu přihodilo. Když byl Mansúr hotov, volali někteří: »Kéž Alláh dopřeje vítězství vládě a sultánovi!«, ale většina mlčela. Po několika minutách se hovořilo o všem možném, ale o vládě nebo o válce se nikdo nezmínil.

Po poledni přinesli dva otroci velikou měděnou mísu, naplněnou pšeničnými kroupami, posypanými rýží, na níž se zvedala hromádka skopového masa. Saúd a jeho synové jedli se mnou. Sotva jsme se dali do jídla, zazněl poplašný pokřik. Mladší mužové odhodili pláště, chopili se zbraní, sedli na připravené klisny a ujížděli k severu, odkud poplašný pokřik zazněl, zpívajíce:

Křičí na poplach a koně se plaší
a jak jsme vyjeli, nevidíme nic.
Naším zvykem jest odraziti ozbrojence
k vůli tobě, ó gazelko, jež se tak pěkně smáváš.

Za malou chvíli se vrátili. Nepřítele nebylo. Dva pastýři se bili a jeden z nich vydal pokřik na poplach. Jiní pastýři zaslechli tento pokřik a nevědouce, kdo je jeho původcem, opakovali jej, až se dostal do tábora.

Beduové a politika.

Po obědě jsem pozval Sultána a Saúda s jeho syny do stanu, abych si s nimi pohovořil o událostech politických a válečných. Saúdu eben Melhem bylo asi 65 let. Nevysoký, přitloustlý, s velikým zahnutým spodním pyskem a malýma neklidnýma očkama připomínal více spokojeného usedlíka než těkavého syna pouště. Byl majetníkem domu v Homsu a dvou

dědin. Jeho žena pocházela z Džerúdu, uměla dobře vařiti a bydlila nejraději v Homsu, kde se Saúdovi nejvíce líbilo, poněvadž si tam mohl opatřiti různé lahůdky. Do vnitřní pouště od svých mladých let nevkročil. Za období deštivého dlel v kamenném domě v Homsu, nebo v chatách v některé ze svých dědinek, kdežto v období suchém si hověl na čerstvém vzduchu ve svém stanu v jejich okolí. Po vypuknutí války se vydal do vnitřní pouště nikoliv, aby vládě sloužil, nýbrž aby svůj majetek před hrabivými úředníky uchránil.

»Víš, Múso,« pravil, »že mám v Homsu dům a východně od Homsu dvě dědiny. Těch do vnitřní pouště vzíti nemohu, proto se musím chovati velice opatrně. V území obdělaném i zde v poušti jest plno uší, které donesou vládě vše, co zaslechnou. Naši vládu znáš. Bere nám vše, nedává nám nic. Nechci-li, aby mi sebrala, co mám mezi usedlíky, musím někdy jinak mluviti, než myslím. Je to politika. Trápí mě pakostnice. Jezditi nemohu a přece jsem opustil svůj dům a dal se do vnitřní pouště. Uložili nám válečnou daň a pronajali ji různým výběrčím. Kdo jí zaplatí, bude zničen, a kdo jí nezaplatí a zůstane v území obdělaném, bude rovněž zničen. Berou mým sedlákům nákladní velbloudy, mezky, stáda koz a ovcí; vyprázdnili mé obilní sýpky. Abych něco uchránil, poslal jsem své velbloudy, kozy a ovce již minulý měsíc do pouště a sám jsem čekal, až se domluvím se Zekim pašou, aby mi nevzali mého domu. Dal mi rozkaz, abych se spojil s Núrim. Rád bych za ním táhl, ale pakostnice mě trápí.«

Obraz 90. — Sultán cvičí sokola.

Když jsem se ho dotazoval, zůstane-li při vládě či bude-li z pouště pleniti osady, vymlouval se na Núriho, ten že rozhodne. Mne prosil, abych dopsal kmenům Fedán a Sbaa, aby uzavřeli mír s Ueld Ali, a dodal:

»Pokud mě budou tísniti moji pokrevenci, nemohu se starati o cizince.«

Ráno jsme se stěhovali k jihovýchodu. Jel jsem se Sultánem vlnitým krajem. Sultán (obr. 90) byl nevysoký, ra-

menatý, měl široké, naduřelé pysky, černé, upřímné oči a byl tak snědý, že jsem se nemohl ubrániti domněnce, že v jeho žilách koluje krev některého mladého černocha. Jeho otec Sattám, syn Sálehův, toužil dlouho marně po dětech. Konečně se oženil s Haznou, dcerkou Saúda eben Melhem, která mu porodila vytoužené dítky, Muhammada a Sultána. Muhammada poslala vláda do školy zřízené v Cařihradě od sultána Abdulhamída II. pro synky náčelníků. Vrátil se odtud roku 1901, když byl jeho otec Sattám od Drúzů zabit, ale zemřel krátce po návratu. Z vládnoucího rodu Ál Tajjár nezůstal leda Sultán, jemuž bylo tehdy šest let. Jeho matka se provdala za Muhammada, syna Dúchiho z rodu Eben Smejr, a o malého Sultána pečoval starý otrok Chalaf, jenž s ním po tři léta tábořil u Adry. Když mu bylo dvanácte let, oženil ho Chalaf s Kutnou a po dvou letech s Rafou, která byla starší než Sultán a porodila mu dvě dcerky. Kutnu propustil, ale Rafu měl velice rád a nepodnikl nic, aniž by se s ní poradil. Litoval pouze, že mu dosud nepřinesla synka. Jeho otec Sattám byl nejbohatším náčelníkem. Náleželo mu několik dědin u Homsu a nesčetná stáda koz a ovcí. Ale po jeho smrti podplatili různí měšťané z Homsu úředníky, dali si připsati jeho dědiny, stáda velbloudů a ovcí prořídla a Sultánovi zbylo velice málo. Od vlády dostává ročně 280 liber za ochranu poutníků, ale odvádí za svou čeleď ročně 320 zlatých liber daně, takže ještě doplácí. Jeho rodina je ctěna a vážena v celé poušti jako nejpřednější a nejštědřejší ze všech rodů čeledi Ájed. Ohniště v mužském oddělení jeho stanu je velké, kulaté a bývá po mnoha letech na starých tábořištích patrno (obr. 91).

Jak příslušníci čeledi Ájed, poslouchající Eben Tajjára, tak Hesene Eben Saúdovi, se zabývají nyní po většině chovem koz a ovcí. Celé okolí bylo široko daleko pokryto stády těchto zvířat. Přidružiliť se k náčelníkům táhnoucím do vnitřní pouště četní usedlíci z okolí Homsu a Hamy se svými stády, kdežto jiní je svěřili svým postýřům. Ti zle pečovali o svá stáda. K večeru nabízeli ve stanech na prodej skopce, druhého dne večer pak projížděli táborem, oznamujíce, že se jim zvířata ztratila a prosíce, aby je upozornil, kdo by ztracené někde zahlédl. Každý pastýř byl přidělen některému náčelníku, jenž měl stáda chrániti před lupiči. Za to si mohl vybrati z desíti mláďat po jednom, a sice buď skopce nebo ovci. Pastýř dostává buď peníze nebo užitek z určitého počtu

ovcí mezi prvým a třetím rokem. Na penězích mívá podle velikosti stáda 500 až 1200 piastrů ročně. Béře-li užitek, určí se mu jednoroční ovce, jež pro sebe po dvě léta dojí a stříhá, načež připadnou majiteli. Jejich mláďata nenáležejí pastýři, nýbrž majetníku, ale, ztratí-li se některá ovce, musí ji majetník pastýři nahraditi.

Nazítří jsme se nestěhovali, poněvadž mě chtěl Saúd eben Melhem pohostiti. Dopoledne jsem si zajel na nedaleký kopeček, abych dokonale zaznamenal jednotlivé krátery sopečného území Iját.

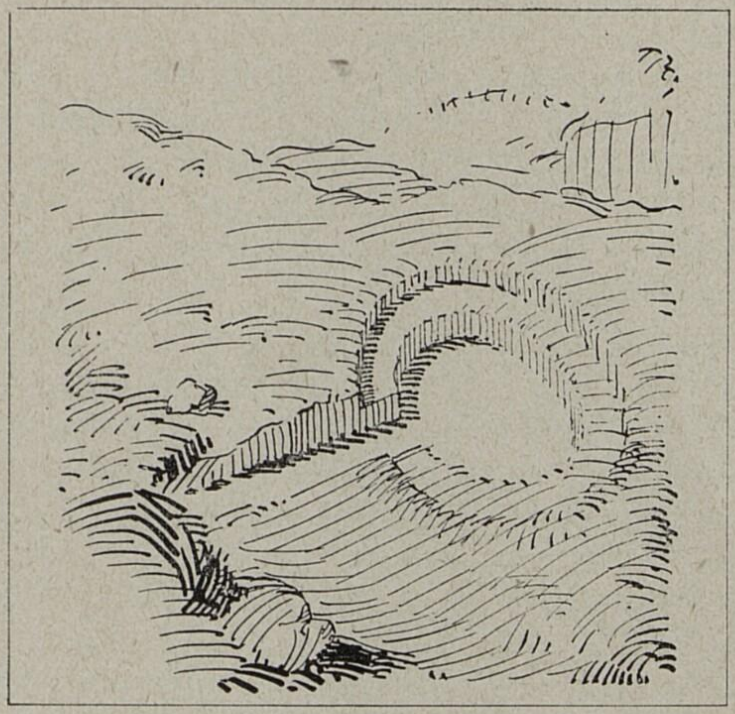

Obraz 91. — Ohniště rodu Eben Tajjár.

V poledne mne přišla pozdraviti Mišchas, dcerka zavražděného knížete Fahada z rodu Šalán. Byla to první manželka emíra Nauáfa, jemuž porodila synka Sultána a jenž ji stále miloval a po ní toužil. Po zavraždění svého otce Fahada utekla od Nauáfa a provdala se za Fendiho, syna Saúdova. Prosila mne, abych pozdravoval jejího synka Sultána i Nauáfa. Ráda by se k nim byla vrátila, ale nemohla snésti přítomnosti Núriho, na jehož rukou viděla krev svého otce.

Odpoledne pro mne přišel Sultán a provázel mne do stanu Saúdova. Bylo tam na sto osob. Tvořili obdélník a všichni povstali, když jsem do stanu vkročil. Mně bylo vykázáno čestné místo při stěně, oddělující prostor pro muže od prostoru pro ženy. Muhammad, synek Saúdův, mi vyšel vstříc, doprovodil

mne na čestné místo a usedl při západní stěně stanové. Po obvyklých pozdravech mi nalil otrok několik kapek vody na prsty pravé ruky a šest černochů přineslo obrovskou měděnou mísu s hromádkou pšeničných krup a skopového masa. Postavili ji doprostřed obdélníka. Muhammad vyzval mne a ještě pět jiných mužů, abychom jedli. Vpravo ode mne dřepěl Sultán, vlevo pak Turki, syn Saúdův, a oba vybírali nejtučnější kousky masa a kladli je přede mne. Za každým z nás stál černoch s měděnou nádobkou plnou vody. Nejedli jsme ani čtyři minuty a již jsme se zvedli a odešli na svá místa. Muhammad pozval nové stolovníky; bylo jich deset. Po nich hodovalo patnáct osob, pak osmnáct a konečně dvacet. Teprv až poslední skončili, přisedl Muhammad k míse, zavolal tři malé dítky a obíral kosti. Maso zmizelo úplně, ale pšeničných krup zbylo dosti. Na jeho povel odnesli černoši mísu s kostmi a pšeničnými kroupami ženám bez ohledu na ty, kdož se k jídlu nedostali. Starý náčelník Saúd obíral v koutku hlavu skopce.

Po hostině se rozpoutala volná zábava, ale o válce se nikdo nezmínil. Hovořilo se o pastvinách, o potřebě vydatného deště, o nemocech koz a ovcí, o krádežích a loupežích, o hrozícím nájezdu Fedánů. Na vládu nebo Angličany si nikdo nevzpomněl. Jen Saúd, jejž trápila pakostnice, si přál, aby se válka mezi vládou a Angličany brzo skončila, aby se mohl vrátiti do svého domu v Homsu.

Sultán a jeho otroci.

Ve čtvrtek 10. prosince jsme se stěhovali do doliny Dnába.

Nazítří mne navštívilo slabounké, asi dvanáctileté děvče jménem Fazza, dcerka Hubejliho ze Sirhánů, tábořícího se Saúdem. Děvče přišlo s matkou a tetou. Bylo hodně zachlazeno a mělo silnou horečku. Sotva odešlo, dotazoval se mne Sultán, jak se děvčeti daří, a vypravoval, že se s ním před desíti dny oženil. Radil jsem mu, aby nechal děvče ještě aspoň pět let u jeho příbuzných a spokojil se s manželkou Rafou, která byla úplně vyvinuta a mohla mu tudíž poroditi mnohem silnějšího synka než slaboučká Fazza. O Rafě mluvil jako o ženě, »která jest pod mou nohou«.

O výchovu svých dcerušek se Sultán hrubě nestaral. Pečují o ně otroci a učí je nejhrubším nadávkám. Slyšel jsem,

jak otrok předříkával jedné sprosté nadávky otci a matce. Dceruška je opakovala a otec i přítomní otroci se chechtali.

Mravnost čeledí Ájed a Hesene se nezdá býti příliš veliká. U Rualů jsem nikdy nezaslechl narážek a žertů svědčících o bezuzdné chlipnosti a o důvěrném styku nejen mladých mužů s otrokyněmi, nýbrž i mladých otroků s urozenými dcerkami. Odtud asi černošský ráz mnohých urozených synků.

Jak u Saúda, tak ještě více u Sultána si otroci osobují velikou moc a činí, co chtějí, nestarajíce se o své pány nebo, jak jim říkají, strýčky. Do mého stanu se neodvážili, ale od mých druhů skoro ani neodcházeli, požadujíce toho neb onoho pro sebe a pro své strýčky. Sultán sám dychtil po všem, co zahlédl. Mně neříkal o nic, styděl se, ale ponoukal Hsejnáuiho, aby pro něho to neb ono vymohl. Hsejnáui mu vše sliboval, mě vybízel, abych mu nic nedával, a jemu si pak stěžoval, že jsem lakomec, jenž nikomu ničeho nedopřeje. Den ode dne mi působil větší obtíže, podpichuje a podněcuje otroky proti mně a naříkaje si na moji neuznalost.

Hsejnáui prý pocházel z posvátného města šíitů Kerbely nebo, jak se v Arabii říká, Mešhed al-Hsejn, odkud se nazýval al-Hsejnáui. Po několik let sloužil jako námezdný voják emíru Muhammadu eben Rašíd; v Nedždu zůstal až do podzimu 1912, kdy Nauáf poslal jeho bratra Habíba jako svého náměstka do Čáfu v dolině Sirhánské. Habíb ho vzal k sobě a posílal jej s různými listy od Nauáfa po Syrii. Tak přinesl koncem listopadu 1914 list Nauáfův zemskému správci do Damašku a přišel k Safadimu, zástupci Nauáfovu, prositi o peníze na různé potřeby pro svou ženu. U Safadiho se s ním setkal Džuád, písař Núriho, jenž jeho minulost dobře znal, a varoval Safadiho, aby mu nic nedával. Hsejnáui naříkal na svou bídu, přišel ke mně prosit o pomoc a nabízel se mi za sluhu. Poněvadž jsem sluhy potřeboval a Hsejnáui ujišťoval, že zná vnitřní Arabii jako svou dlaň, slíbil jsem mu, že ho s sebou vezmu až ke knížeti Núrimu, kde se další rozhodne. Zaručí-li se za něho kníže nebo některý náčelník, že ho najmu za sluhu, jinak že zůstane doma. Můj průvodčí Náser mne ubezpečil, že bude dávati bedlivě pozor, aby nám Hsejnáui nic neukradl. Koupil jsem mu na šaty a různé dárky pro jeho ženu. V Damašku a v Dmejru byl velmi úslužný, ale jak jsme dorazili k čeledi Ájed, rostl a hlásal, že je mým průvodčím a ochráncem a jen z lásky ke mně že opustil Čáf

a svůj tamní palác a nesmírné bohatství, které by si tam mohl za krátko nahromaditi. Vykládal, že na něho čeká přes 500 velbloudů u Bosry, jež měl doprovázeti do Čáfu jako ochránce před Zana Muslim a Šaráráty, začež by dostal čtvrt medžídijje z každého velblouda. A z lásky ke mně opustil tento skvělý výdělek. Anglickou cestovatelku Miss Bell prý doprovázel z Azraku po šest dní a dostal od ní šest zlatých anglických liber a pistoli na deset ran. Velmi rád napodoboval řeč Angličanky, ač jsem mu to několikráte zakázal. Litoval jsem, že jsem ho vzal ssebou a byl bych se ho rád zbavil, ale nebylo možno, poněvadž ho nikdo u sebe ponechati nechtěl.

V sobotu jsme hledali nové tábořiště a zřídili je již před polednem. Otroci si obecně vykládali, že Saúd úmyslně táhne tak pomalu, jen aby se s Núrim nesetkal. Saúd však veřejně projevoval lítost, že ho pakostnice trápí a zdržuje, že nemůže splniti přání vysoké vlády tak rychle, jak by si přál. Činil to, aby se mohl hájiti proti udavačům a donašečům, jichž bylo hojně mezi usedlíky, kteří s ním tábořili.

V neděli jsme táhli krajem skloněným k údolí Hejl. Mladá žena sedící v lepých nosítkách zpívala příjemným hlasem:

Ó dravý ptáku, jenž stále kroužíš,
pozdrav, doletíš-li k Tarhúmě!
Tvůj miláček otřásl nepřítelem,
najdeš o něm zprávy, jimž se podiviš.
Prchli však jeho druzi: ó kéž je pokryjí výčitky
tak hojné, že by rovinu s úbočím vyrovnaly!

K jihozápadu jsme viděli dešťový rybník Časba, Kořist. Ueld Ali jej tak pojmenovali, poněvadž zachránil život bojovníkům vracejícím se pod veliteli Sattámem eben Tajjár a Muhammadem eben Dúchi z daleké a vítězné výpravy. Neměli vody, kraj byl vyprahlý a mnohá klisna nemohla již s místa. Zabili několik velbloudic, občerstvili se poněkud ustálou vodou, ale bylo jí málo, poněvadž měly i velbloudice žízeň. Tu spatřili v levo od sebe rybník, plný dešťové vody: to byla kořist od Alláha seslaná, která zachránila i jejich kořist.

Před polednem jsme měli před sebou dvě nížiny, v nichž bylo hojně vykopaných rybníků ohraničených valy žluté hlíny. Sultán, jenž ze strachu před loupeživými Aháli al-Džebel dosud vždy táboříval nablízku Saúda, chtěl jeti dále a poslal jezdce na velbloudu hledati dobré tábořiště uprostřed

vydatných pastvin. Jezdec se vrátil se zprávou, že nenašel nikde pastvy, poněvadž v onom kraji asi před desíti dny tábořili četní beduové, jejichž stáda celé okolí spásla. Sotva zaslechli otroci Sultánovi tuto zprávu, seskočili se svých velbloudů, zastavili jeho zvíře a odepínali sedlo, v němž jejich pán ještě seděl. Vymlouvali se, že se žene bouře a slunce že již zapadlo. Dešťové mračno bylo však uzounké, z něhož spadlo jen několik krůpějí a slunce stálo ještě vysoko, poněvadž poledne právě minulo. Ale otroci nechtěli dále a Sultán se položil táborem v kraji, kde nebylo skoro žádné pastvy.

Čím hlouběji jsme zacházeli do pouště, tím více se obávali Saúd i Sultán útoků kmene Fedán a Sbaa. Již v roce 1909 jsem přemluvil knížete Núriho, že nabídl kmeni Fedán a s ním spojenému oddílu Ebede mír. S vrchními náčelníky Ebede a Fedán jsem rovněž vyjednával, takže byl mír uzavřen mezi Zana Muslim a Zana Bišr. Ale když turecká vláda v srpnu 1910 zrádně knížete Núriho zajala a Rualové turecké posádky přepadali a pohraniční osady plenili, poštvala vláda znova proti nim Fedány i Ebede. Vytýkal jsem zemskému správci toto jednání 1912, kdy se mi podařilo vyprostiti knížete Núriho z vězení a žádal ho, aby mír obnovil, ale Rualové byli rozhořčeni na zradu kmene Fedán a hubili jeho příslušníky, kde mohli. Marně vyzývala vláda náčelníky válčících kmenů k míru. Fedáné, jimž se dostalo od úředníků i zbraní, dychtili po pomstě a nešetřili ani života dítek. V listopadu 1914 mne prosil jak Zeki paša, tak zemský správce damašský, abych přiměl Fedány k míru, nebo aspoň k příměří osmiměsíčnímu. Myslili, že bude válka za osm měsíců skončena. Psal jsem tehdy svému příteli Bardžasu eben Hdejb, náčelníku Ebede, aby naklonil Fedány k míru, ale odpovědi jsem nedostal. Proto jsem opětoval svou výzvu z tábora Sultánova a slíbil, že učiním totéž i z tábora Núriho.

Mezi příslušníky oddílu Kmusa řádila občanská válka. Můj dobrý známý, vrchní náčelník Gatuán eben Meršed, žil od let v míru s okolními kmeny Aneze, ale jeho bratr Bišír, jenž se byl v roce 1910 oženil s nějakou Evropankou, se mu zprotivil a plenil jak tábory beduů, tak dědiny usedlíků. S Bišírem a jeho stoupenci, kteří neměli mezi Kmusy vážnosti, nebylo možno vyjednávati; ty bylo nutno násilím zkrotiti. Jednal jsem proto se Saúdem a Sultánem, aby podnikli proti nim nájezd ve spolku s Núrim. O tuto výpravu se zajímali všichni mnohem víc než o válku mezi vládou a Anglií. Ve

vládě viděli pouze smečku trýznitelů, kteří beduům ničím nepřispívali, je však kde mohli vyssávali. Což divu, že jim přáli nejhoršího. O islámu mnoho nevěděli a islám netvořil pojítka mezi nimi a vládou. Kdyby jim byla turecká vláda zabezpečila, že se vrátí z boje s hojnou kořistí, byli by se vypravili proti Angličanům, ale kdyby jim tito byli slíbili, že budou moci pleniti osady podrobené turecké vládě, tož by se byli hned přidali k nim. Pouze touha po kořisti nadchne obyvatele pouště k velkým činům. O lásce k vlasti nebo k náboženství nemají ponětí. Od turecké vlády, která je hned na počátku války odírala, neočekávali možnosti ke kořistění. Toužili po obecném míru ve vnitřní poušti, aby se mohli vrhnouti na osady zbavené ochrany bez ohledu, zda tyto osady poslouchají turecké vlády nebo Angličanů. Proto mne prosili, abych umožnil mír mezi nimi, Sbaa a Fedány.

V pondělí 14. prosince jsme zůstali na svém tábořišti. Sultán sice ubezpečoval, že potáhneme dále, ale Saúda trápila pakostnice, proto ustanovil, že se utáboří u nás a nebude se stěhovati, pokud bolesti neustanou.

Před půlnocí se vrátili dva zvědové, kteří zkoumali kraj jižně od nás, se zprávou, že nenašli na denní pochod k jihu žádné pastvy; teprve v kraji al-Hrejtát jihovýchodně od nás že je trochu pastvy, ale i ten kraj že byl již navštíven od četných stád. Dovedli k nám pobodanou velbloudici s odznakem Ueld Ali. Utekla asi nepřátelským nájezdníkům. Jakýsi sokolník, jenž si zajel na lov k sopce al-Guráb, zvěstoval, že zahlédl nepřátelskou četu. Saúd poslal ještě v noci asi čtyřicet jezdců udaným směrem.

X.

BEZ VŮDCE A BEZ OCHRÁNCE.

Stará tábořiště.

Ráno jsme se po kratičkém pochodu položili na hranici území, v němž prý nebylo pastvy. O bojovnících vyslaných k al-Guráb nebylo zprávy, proto jsme na ně čekali. O Núrim jsme nevěděli nic. Nepřišel k nám žádný pocestný, jenž by nám byl přinesl nějaké novější zprávy. Chtěl jsem Núriho sám hledati, ale Sultán odporoval a vybízel mě k trpělivosti.

»Ukvapené jednání, Múso, vnuká člověku ďas, kdežto klidné rozhodnutí je darem Nejvýš Milosrdného.«

Uznával jsem sám, že nemohu opustiti táboru, pokud bude nepřátelská četa nablízku. Dáti se neznámou pouští bez vůdce a bez ochránce jest nebezpečno, ale ještě nebezpečnější je učiniti tak, když jsou nepřátelé nedaleko. Čekati a čekati, cvičiti se v trpělivosti, jest stálým požadavkem ve vnitřní poušti. Pozdě v noci se vrátili jezdci se zprávou, že nenašli ani nepřátelské čety ani jejích stop.

Nazítří jsme putovali až skoro do poledne. Jelo s námi mnoho žen usedlíků na oslech. Otroci se jim vysmívali, že vypadají jako dcerky Slubů tábořících na východním pomezí Hauránu.

Dojeli jsme k velké hromadě hlíny a popelu, při níž bylo vykopáno ohniště zvláštního tvaru. Sultán hned poznal, že je to ohniště, které dal zříditi Ršejd eben Smejr (obr. 92), vrchní náčelník Ueld Ali, jenž zde před lety tábořil.

V nížinkách jsme zahlédli bujné, ale mladičké traviny a mezi nimi několik hříbků s bílými stopkami a hlavičkami. Chutnaly sladce a mnozí je pojídali syrové.

Odpoledne jsme ukončili své přípravy k odjezdu. Mělo se k nám přidati několik mužů, aby se spíše dostali ke svým příbuzným, kteří odtáhli do vnitřní pouště hned v září a říjnu.

Ve čtvrtek 17. prosince jsme naložili stany a zásoby a odjeli z tábora Sultánova, jenž nás s otrokem přes hodinu provázel. Po chvíli nás dohonilo osm mužů, z nichž jeden jménem Suélef eben Mechlef jel na klisně, ostatní pak na velbloudech, a táhli s námi.

Vlevo na kopečku jsme spatřili čtyři velké orly, kteří si nás zvědavě prohlíželi. Sultán zajásal, že je to dobré znamení. Rozloučil se se mnou se slzami v očích a ubezpečoval mě, že mi zůstane do smrti věrným přítelem.

V poledne jsme se ubírali starým tábořištěm, jež moji průvodcové bedlivě zkoumali. Stopy a výkaly zvěstují, zda to bylo ležení beduů či chovatelů koz a ovcí, jakož i bylo-li ležení opuštěno před nedávnem nebo před měsíci, ba lety. Velikost míst, na nichž velbloudi za noci odpočívají, jakož i stopy koní povídají, kde tábořil náčelník. Velikost a tvar ohniště hlásají jeho jméno. Jakmile návštěvníci takového opuštěného tábořiště vyzkoumali jméno náčelníkovo, vědí, kdo s ním tábořil a hledají stany jednotlivých rodin. Znajíce přibližně počet velbloudů jednotlivých hospodářů, prohlížejí si místa pro velbloudy, ohlížejí se po kamenech, na něž stavějí ženy kotel a jež každá zvláštním způsobem v půdě upevňuje, měří velikost oddělení určeného pro muže, pozorují hloubku ohniště, v němž se vaří káva a určují majetníky. Pak se vynořují vzpomínky na obyvatele stanů, na dostaveníčka, na přepady a pod. Trvá to dlouho a dlouho, než se vyčerpá látka poskytnutá takovým opuštěným ležením.

Naše cesta vedla nízkými výšinami a plytkými nížinami do kraje ar-Rijáši. Po poledni mi ukazoval průvodčí asi 6 km k jihozápadu skvrnu v šedé poušti. Bylo to rozlámané skalisko Charbe. Někteří vykládali, že jsou tam zdi nějakých starých budov, jiní pak tvrdili, že tam není zdí, že je to měkká skála, z níž si beduové hotoví své krátké dýmky. Uložili jsme se při tůni dešťové vody v řečišti širokého žlíbku.

Ráno jsme šli dlouho pěšky, poněvadž se tvořila bílá jinovatka a vlhká zima pronikala až do kostí. Kraj, jímž jsme se ubírali, byl porostlý četnými bujnými dřevinami. Byl svlažen začátkem léta, jakož i dešti zimními, proto byl krajem blahobytu, v němž najdou velbloudi na dřevinách pastvu po celý nejbližší rok.

Berouce se směrem jihovýchodním, spatřili jsme tábořiště nedávno opuštěné a na něm místo velikého stanu s četnými

stopami koňskými. Pojednou zvedl jeden z průvodčí u místa velkého stanu kousek pštrosího péra, jakými Rualové zdobí svůj národní odznak Abu-d-Dhúr. Soudili jsme s velkou jistotou, že na tomto místě tábořil kníže Núri, v jehož stanu se Abu-d-Dhúr uchovává. Ale kterým směrem táhl? Celý kraj byl pln různých stop a poslední deště učinily i nejmladší stopy nejasnými. Nejvíce stop — a sice obzvláště stád koz a ovcí — směřovalo k severovýchodu, kdežto stopy velbloudů směřovaly k jihu. Poněvadž s knížetem Núrim netáhli žádní chovatelé koz a ovcí, rozhodli jsme se, že ho budeme hledati jižně.

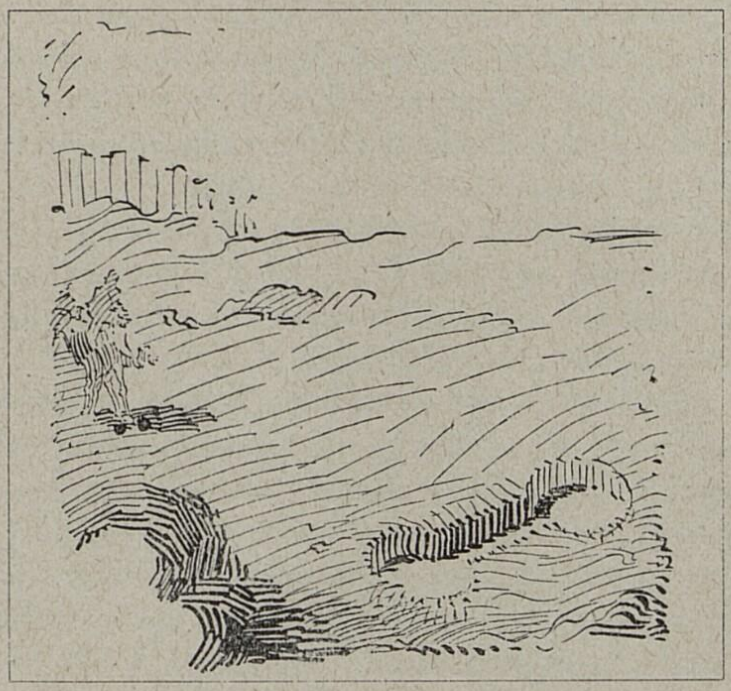

Obraz 92. — Ohniště rodu Eben Smejr.

Krátce po poledni jsme zahlédli stopy četných, cvalem ujíždějících koní a brzo jsme viděli před sebou místo, na němž se před několika dny bojovalo. Půda byla rozryta koňskými kopyty a dvě ohlodané kostry koňské ležely opodál. Jak jsme se později dověděli, přepadla tam četa bojovníků čeledí Kmusa a Ebede, jíž velel Bišír eben Meršed, malé oddělení Hesene, ukořistila několik stád velbloudů a zmocnila se i pěti stanů malého tábora Ahl Isa. Pomocná jízdní četa Hesene byla od jezdců Bišírových odražena a nájezdníci ujeli. Stáda koz a ovcí nechali na pokoji. Obávaliť se, že by je dohonily pomocné čety z jiných táborů, kdyby hnali pomalu kozy a ovce.

Mladý Ruejli, jménem Auad, který nás doprovázel, mi ukazoval opodál tábořiště, na němž hrozila smrt mým známým synkům zemřelého knížete Sattáma po smrti Turkiho.

»Po smrti Turkiho se stal, Múso, velkým náčelníkem Fedánů Háčem eben Mhejd. Jednou shromáždil bojovníky kmenů Fedán, Ebede, Hadedijjín a Muáli, podnikl s nimi válečnou výpravu proti Zana Muslim a utábořil se poblíž. Eben Smejr a ohrožené čeledi poslali o pomoc k Eben Šalánovi. Ten sbíral své beduy a vypravoval četu za četou na pomoc svým příbuzným Zana Muslim. Tyto pomocné čety spěchaly s největší rychlostí ke stanům Ueld Ali a viděli nablízku tábory nepřátelské. Četa, v níž byli synové Sattámovi se svými otroky a muži, dospěla řízením Alláhovým k táboru kmene Fedán. Vkročivše do něho, myslili, že jsou v táboře některého rodu Zana Muslim. Nevěděli, že jsou to stany jejich nepřátel Fedánů a byli nemálo překvapeni vidouce, jak se se všech stran na ně hrnou jezdci na koních. Tu poznali, že jsou to Fedáni a rozloučili se s životem, neboť věděli, že mezi nimi a Fedány nespadne bojovník s koně, aby nebyl hned zabit. Spíše, než se mohli chopiti zbraní, byli obklíčeni a se všech stran se na ně volalo, aby se vzdali. Byli dovedeni ke stanu velkého náčelníka a myslili, že tam budou jeden po druhém zabiti z pomsty za Turkiho. Ale Háčem je poznal, rozpomněl se na jejich matku, svou sestru Turkijji, pozdravil je a dal přivésti vyrostlou velbloudici, kterou zabil jim na počest. Všem svým mužům pohrozil trestem, kdyby se třeba jen slovem opovážili je uraziti. Když synci Sattámovi viděli, jak jedná bratr jejich matky, byli velice dojati a radovali se, že zůstanou na životě. Jak se o tom dověděl Eben Šalán, dal rozkaz, aby se jeho pomocné čety ihned vrátily, zvolav:

»Běda tomu, kdo by dost málo ublížil některému příslušníku kmene Fedán!«

To velice pochvaloval Háčem i vyzval rovněž své druhy a spojence, aby se vrátili domů. Než odtáhli, vybídl synky Sattámovy a jejich družinu, aby si sedli na své koně, dal jim všechny zbraně a doprovodil je kus cesty, aby se bezpečně dostali k svému příbuzenstvu.«

Mužové, kteří se k nám přidružili, nás chtěli přede dnem opustiti a hledati svá příbuzenstva na východě. Poněvadž neměli potravin, zásobili jsme je na dva dny moukou, aby si z ní upekli podpopelný chléb.

Časně ráno jsme odjeli jižním směrem. Doprovázel nás jedině Auad, mladík asi dvacetiletý, z čeledi Fredže, kterého jsem najal za pastýře.

Co zkusil Auad.

Krajina, jíž jsme se ubírali, se skládá z červené prsti, smíšené s nesčetnými zlomky pazourků. Působením deště a větru mizí prsť, pazourky zůstávají a tvoří vrstvu na dlaň silnou, která pokrývá půdu, chrání ji před rychlejším rozpadáním, ale spolu zamezuje vzrůst travin, ba i dřevin. Vlnité výšiny a úbočí jsou holé, jen v nížinkách, kam dešťová voda prsť splavuje, rostou různé dřeviny.

Šel jsem skoro pořád pěšky s Auadem, který ve svém mladém věku prošel bezmála dvě třetiny Arabie a vykládal mi, co zkusil.

»Tatíček mi umřel ochrnutím srdce. Matičce zbyla jediná velbloudice, která měla živiti mimo mne ještě čtyři děvčata a dva chlapce. Od příbuzenstva nebylo lze mnoho očekávati, poněvadž je rovněž chudobné. Měla to má matička těžkou práci. Chtěje jí pomoci, dal jsem se do služby k Akejlům. Pásl jsem velbloudy, které v poušti skupovali. Dostal jsem se s nimi až na pomezí Ománu, prošel celé území Eben Saúda a Eben Rašída a byl jsem dvakrát v Egyptě. Vrátiv se před čtyřmi měsíci z Egypta, pásl jsem po nějaký čas pět set velbloudic, které odvedl Núri vládě jako daň. Potom jsem zašel do tábora Fáresa eben Šalán u zřícenin Basíri. S ním a s Eben Džandalem jsem podnikl nájezd proti kmeni Fedán v pohoří Bišri. Východně od osady Suchne jsme se setkali s nějakou čeledí spřátelenou jak s námi, tak s Fedány, proto povinnou, aby Fedány varovala. Obávajíce se, abychom nebyli od připravených Fedánů obklíčeni, obrátili jsme se k západu. Našli jsme tábor čeledi Hadedijjín spřátelené s Rualy. Fáres dal rozkaz, abychom jim neublížili, ale bojovníci Eben Džandalovi tvrdili, že nějaký Hadídi uloupil velbloudici jejich pokrevenci, proto se vrhli na jejich stáda a několik jich odehnali jako kořist.

Nechtěje se vrátiti s holýma rukama domů, opustil jsem se dvěma druhy Fáresa a dali jsme se na lup. Vyslídili jsme tábor jiné čeledi Hadedijjín, která s námi nežila ani ve válce, ani v míru. Těšili jsme se, že jim něco vezmeme, ale ani tentokráte mi Alláh neurčil kořisti. Právě jako my, číhali

u tábora na kořist loupežníci ze kmene Akejdát. Bylo jich pět. Společně jsme si zanítili oheň. Při rozhovoru poznali Akejdáté, že pocházíme ze kmene Ruala, s nímž měli válku. Chopili se ručnic, vyskočili proti nám a my tak tak že jsme se ukryli za temna v sousedních skalách. Bránili jsme se, ačkoliv jsme měli pouze staré revolvery. Na neštěstí pásl nedaleko nějaký pastýř kozy. Vylezl na vysokou skálu vyčnívající před naším úkrytem a střílel na nás z boku. Mému kamarádovi prostřelil holenní kost. Prosil jsem ho se svým druhým kamarádem za milost a ochranu před Akejdáty. Odevzdali jsme mu své revolvery a pláště a on nás chránil před útočícími Akejdáty. Ti utekli, jakmile zavolal poplašným pokřikem své soukmenovce na pomoc. Byl to Hadídi z tábora, v němž jsem chtěl se svými kamarády loupiti. Prostřelenou nohu svého kamaráda jsme přivázali ke dvěma stanovým tyčím, naložili ho na velblouda a dovezli do Tudmoru, kde jsme ho svěřili spřátelené rodině. Já, totiž Auad, jsem se vrátil beze zbraně a bez šatu k Fáresovi. Oblékl mě do tohoto kožichu. Po několika dnech jsem se dal za výdělkem do Damašku. Cestou jsem se zastavil v táboře náčelníka Saúda eben Melhem. Tam jsem se dověděl o válce, o stálých odvodech a nuceném najímání k práci. Boje se o svou svobodu, umínil jsem si, že se vrátím domů k matičce. Alláh mi poslal, Múso, tebe, a ty zajisté nedáš trpěti hlad sirotkovi, spěchajícímu k matce-vdově.«

Auad byl klidný, rozvážný mladík, s nímž jsem se mohl raditi. Co věděl, pověděl, ale nemluvil, nepřilhával, když se nevyznal, jako Hsejnáui. Vůdcem nebyl, kraje neznal, ale pečoval o mé velbloudy a podrobil se bez odmluvy. Hsejnáui naříkal od rána do večera, že zabloudíme a zahyneme. Toužil po svém zámku v Čáfu a proklínal den, v němž se z milosrdenství rozhodl, že mne bude provázeti a chrániti. Často se mi ruka chvěla, ale bylo třeba trpělivosti.

Déšť v poušti.

Odpoledne jsme se utábořili při nevysokém kopečku v hlubokém řečišti. Východně a západně se leskly tůně dešťové vody, pastvy bylo dostatek, suchých dřevin hojnost, náš oheň mizel pod srázným, vysokým břehem, naše zavazadla byla skryta mezi několika balvany v řečišti, lůžka jsme si

přichystali v měkkém písku řečiště — bylo to ležení, jakých najde cestovatel v poušti málo. Ale běda nám, kdyby se byl snesl hojný déšť někde na východě. Řečiště by se bylo naplnilo dravou vodou, jež by byla odnášela vše, co by se nebylo rychlým útěkem zachránilo. Prohlíželi jsme bedlivě oblohu. Byla z části zatažena mraky, ale nikoliv na východě, nýbrž na jihovýchodě. Po půlnoci spadlo několik krůpějí, ale noc minula klidně.

K ránu se zvedl silný vítr jihovýchodní, hlasatel to jistého deště. Ponenáhlu se rozšířily mraky i na oblohu východní a na jihovýchodě se křížil blesk s bleskem. Poprchávalo a přece jsme vyrazili. Viděti nebylo ani na 5 m daleko, ale na jihovýchodě se mračna trhala i doufali jsme, že se déšť přežene.

Šel jsem s Auadem pěšky před našimi velbloudy směrem jižním. Déšť na chvilku ustal, ale brzo se spustil vydatný liják, obloha se zatáhla úplně a nemohli jsme s místa. Vlevo od nás i před námi se leskla dešťová voda, tvoříc rybník Debádeb, vpravo vystupovala dosti příkrá stráň a velbloudice klouzaly v rozmočené půdě. Za lijáku jsme postavili stan a uchránili pod ním zavazadla, než úplně promokla. Až po kolena jsme byli promočeni. Rozdělali jsme s velkou námahou oheň a sušili si šaty a obuv.

Pršelo po celý den. Náš stan bylo možno od východu s Enáza aspoň na 50 km viděti, proto jsme nesměli míti večer ani oheň, ani světlo. Nezpozorovala nás nějaká nájezdní četa, blížící se od východu? Nájezdníci rádi vyhledávají dešťový rybník Debádeb a v jeho okolí teklo již velmi mnoho krve.

»Znáš, Múso, černocha Garráfa, který sloužil velkému náčelníku Sattámovi? Kéž se Alláh nad ním slituje!«

»Znám, Auade.«

»Všiml jsi si jeho posekaných prstů a nesčetných jizev na jeho rukou, nohou, ba celém těle?«

»Všiml. Proč se ptáš?«

»Dostal je od Fedánů v tomto kraji, když vytáhli pomstíti smrt svého velkého náčelníka Turkiho. Bylo to dvě léta po jeho smrti. Vypravili se na velký nájezd proti nám, Rualům. Alláh je přivedl k táboru rodu Šalán, zbudovanému pro nedostatek pastvy úplně o samotě. Široko daleko nebylo beduů, kteří by mohli přijíti rodu Eben Šalán na pomoc. Nájezdná četa kmene Fedán měla 1200 jezdců na koních, kdežto bo-

jovníci rodu Šalán neměli ani 200 koní. Jejich stáda byla přepadena a uloupena. I vsedli mužové rodu Šalán se svými otroky na koně a spěchali za Fedány. Ale hle, těchto bylo mnoho a hledali úkryt za stády vellboudů, majetku Šalánů. Odtud sestřelovali jednoho bojovníka po druhém, jak se ke stádům blížili. Tak se mstili za svého velkého náčelníka Turkiho a jásali, kolik že zhubili mužů z rodu Šalán. Konečně se bojovníci Eben Šalán seskupili a pochopili, že nemají síly, aby nepřátele odrazili, a že jim hrozí záhuba, pakli neuniknou. Někteří volali:

‚Vraťme se a hajme jedině táboru a sebe samých. Vždyť tito mužové ukořistili naše stáda, skrývají se mezi nimi, a jen zástup, který by byl tak četný, jako oni, by mohl stáda osvoboditi.'

Jiní vybízeli: ‚Vrhněme se na ně, ať se stane, co Alláh určil; buď nás tito mužové postřílejí a vezmou si nejen naše stáda, ale i naše koně, nebo my vysvobodíme svá stáda.'

Této výzvy uposlechli všichni. Vzkřikli hlasem jediným: ‚Jezdec chránící stáda zvaná Alija je Ruejli a já jsem bratr Alije,' načež se vrhli na nepřátele. Zasypali je kulemi v odměnu za uloupená zvířata, zabili z nich mnohého, ostatní zahnali a svá stáda osvobodili. Když se oddělil pronásledovatel od pronásledovaného, vraceli se Šaláni s osvobozenými stády a hledali své zmizelé druhy. Dospěvše na vlastní bojiště, uviděli, že mezi padlými leží též Garráf, otrok Sattámův. Garráf vynikal nade všechny otroky svou štědrostí a udatností a Rualové si ho vážili, jako by byl sám náčelníkem. Byl mezi prvními, kteří přispěli na pomoc ohroženým stádům. Koule zasáhla jeho koně, ten klopýtl, svalil se a pohřbil pod sebou svého jezdce. Fedáni znali Garráfa i bodali po něm, an ležel pod koněm a nemohl se brániti, kopími, sekali do něho šavlemi, až se již nehýbal; myslili, že je mrtev. Ale Rualové v něm našli ještě duši, naložili ho na velblouda a dovezli ho do jeho stanu. Skoro všechny prsty na nohou a na rukou mu byly usekány a nebylo místečka na jeho těle, kde by nebyl bodnut nebo seknut. Po tři léta se hojil. Konečně mu Bůh pomohl, takže může opět jezditi.«

Nazítří jsme zůstali na témž místě, poněvadž déšť neustával. Teprv k poledni se vítr obrátil od západu a rozháněl mraky, ale pršelo v přestávkách až do večera. Konečně se obloha vyjasnila.

Ráno se ukázalo slunce a my jsme vyjeli k jihu. Objížděli jsme dešťový rybník Debádeb od západu k východu dobře 4 km široký a přes 15 km dlouhý. Překročivše širokou skalnatou výšinu, zastavili jsme se v poledne v kraji Dmejtát tvořícím vlnitou, pazourkem pokrytou rovinu. V dolinách se daří šarán, rúte a šíh.

»Velbloudice se velice rády pasou na šaránu, rúte a šíhu, ale pro jejich projímavý účinek nemohou po nich ztloustnouti, proto tady nikdy nepobudeme,« poučoval mě Auad. »Za období deštivého mají naše stáda nejlepší pastviny v okolí doliny al-Chór a pohoří Láha. Zeptáš-li se některého Ruejliho: ‚Kde pak jste letos v zimě pásli?' dostaneš pravidelně za odpověď: ‚Naše zimní pastvina byla al-Chór.' Na jaře paseme nejraději v okolí Džoufu a na severním pomezí Nefúdu. Na začátku léta najdeš naše stáda při sopce Amúd, v létě jižně od Damašku. Na podzim čekají naše čeledi na déšť v okolí doliny Sirhánské. Neprší-li v Hamádu a Udiján, táhnou do okolí Tejmy nebo na východní pomezí pískové pouště Nefúd, kde pršívá pravidelněji.«

Po poledni jsme zahlédli stopy dvou jezdců na velbloudech a chrta.

»To byli jistě sokolníci,« tvrdil Auad. »Je nutno, abychom se ohlíželi vpravo i vlevo a pátrali po táboru.«

Nezahlédli jsme nikoho a noclehovali opět úplně o samotě. Jižně od našeho ležení jsem zpozoroval vysokou hromadu kamení. Zamířil jsem k ní. Báli jsme se, aby nějaká nepřátelská četa neuzřela našich stop a nás v noci nepřepadla. Proto jsem chtěl s onoho kopce okolí dalekohledem důkladně obzírati. Kraj byl k severu aspoň na 15 km otevřen, ale nic nebudilo mé zvláštní pozornosti, ačkoliv slunce klonící se k západu ozařovalo paprsky skoro vodorovnými celou rovinu, takže kdekterý keřík jasně vynikal. Po chvíli jsem se zahleděl k západu a k jihu na sopky vyčnívající ojediněle jižně od hradu Burku. Pohnuv dalekohledem poněkud nalevo, uviděl jsem náhle na vysokém, sluncem ozářeném návrší řadu velbloudů. Někteří se pásli, jiní se pohybovali. Napadlo mě, nejsou-li to velbloudice odpočívající čety nájezdníků. Ale když jsem si jednotlivá zvířata důkladněji prohlížel, nenašel jsem na žádném sedla, zpozoroval však četná mláďata, důkaz, že je to stádo, které, popásajíc se, vrací se

k večeru domů. Neurčiv přesně směru, v němž jsem velbloudice spatřil, spěchal jsem k našemu ležení zavolati Auada. Hlídal daleko naše zvířata. Hsejnáui pro něho hned utíkal, ale než přišel a na kopec vylezl, zakryl černý mrak slunce, takže neviděl nic. Po celou noc jsme byli na stráži, ale nikdo se k nám nepřiblížil.

Ve středu 23. prosince jsme opustili své tábořiště a kráčeli pěšky směrem jihozápadním, poněvadž se Auad domníval, že beduové, jejichž velbloudice jsem viděl, tam někde táboří. Obloha byla zahalena hustými mraky, od nichž se kusy oddělovaly a k zemi klesaly. Auad očekával hustou mlhu — a skutečně padala na nás mlha tak hustá, že jsme neviděli ani na 10 m před sebe. Řídíce se magnetickou střelkou, pozorovali jsme bedlivě půdu, aby nám stopy velbloudů nebo koní neušly. Za nedlouho jsme vystoupili na návrší a moji druhové myslili, že to je návrší, na němž byly ony velbloudice. Nesouhlasil jsem s nimi, poněvadž jsem odhadoval vzdálenost nejméně na 30 km. Po delší dobu jsme se brali týmž směrem, nespatřivše ani nejmenší stopy beduů. Ponenáhlu se mlha trhala, slunce se ukázalo a ozářilo k západu velikou rovinu. Hledali jsme dychtivě obláčky kouře, ale marně. Auad mínil, že beduové snad táboří na západním úpatí pahorků, s nichž jsme sešli, proto jsme zamířili k severozápadu; než nikde nebylo stád.

Před polednem jsme zahlédli na severozápadě dva jezdce na velbloudech a jednoho pěšáka. Poněvadž jsme dotud žádných stop stád velbloudích neodkryli, tvrdili moji průvodčí, že jsem včera uviděl četu nájezdníků a tito tři mužové že jsou zvědové. Marně jsem namítal, že nemělo ani jediné zvíře sedla, že jsem viděl i mláďata a že byly ony velbloudice ode mne nejméně 30 km vzdáleny; nemohl jsem přesvědčiti svých druhů, zastrašených stálými nářky Hsejnáuiho. Ukryvše své velbloudice v nehlubokém žlíbku, plížili jsme se dopředu a ulehli ve směru, jímž se brali oni neznámí. Když se k nám přiblížili asi na sto kroků, zavolal Auad:

»Pojeďte k nám, náležíte-li k Zana Muslim. Prchejte, jste-li nepřátelé!«

Hsejnáui vyskočil a napodoboval pohyby jezdců na koních, pojíždějících před vůdcem a slibujících mu věrnost. Činívají tak i v poušti jezdcové na velbloudech nebo na koních, chtějí-li četě, s níž se setkali, zdaleka ukázati, že nemají nepřátelských úmyslů. Ale neznámí jezdcové nevěřili ani slo-

vům Auadovým, ani pohybům Hsejnáuiho. Obrátili své velbloudice, pěšák se vyhoupl za jednoho z jezdců a ujížděli cvalem k severovýchodu. Hsejnáui běžel za nimi, volal, mával podolkem svého pláště, vše marno. Zmizeli zakrátko mezi pahorky. Tento divý útěk, jakož i naplněné tlumoky, jež měli v sedlech, zřejmě dokazovaly, že to byli pokojní pocestni. Těšili jsme se, že zavolají proti nám na pomoc beduy, táboří-li někde nablízku. Čekali jsme, ale nikde se neukazoval žádný jezdec.

Zabočivše k jihovýchodu, dospěli jsme do široké roviny a brali se směrem jižním, až jsme se uložili za nízkým návrším při velikém umělém dešťovém rybníku.

V rovinách Hamádu není ani jediného pramene a skoro žádných studnic s pramenitou vodou. Beduové čerpají vodu z přirozených kotlin nebo nížin, v nichž dešťová voda stéká a tvoří větší či menší rybníky. Kde takových přirozených rybníků není, nacházíme četné umělé nádržky. Mnohdy měří tisíce čtverečních metrů a jsou až 3 m hluboké. Vyházená hlína je navršena do valů, v nichž jsou ponechány veliké mezery, jimiž dešťová voda do rybníků stéká. Náčelníci, kteří tyto obrovské práce řídili, osvědčili veliký důvtip, neboť si opatřili pro svá stáda nutnou vodu v krajích, v nichž by jinak nebyli mohli pásti, a ušetřili pastviny při vodě ležící pro doby, až dešťová voda v umělých rybnících vyschla. A kolika tisíc pracovitých rukou bylo třeba, než byly tyto nádržky vykopány! Zdá se mi, že těchto prací nekonali beduové, chovatelé velbloudů, nýbrž chovatelé koz a ovcí. Byli to snad obyvatelé osad jižně od Damašku ležících, kteří hnali svá stáda na zimu do východní pouště, aby uchránili své pozemky. V poušti mohli pásti od prvých dešťů v listopadu až do května, když se ovšem zásobili vodou potřebnou k napájení svých stád. Proto budovali umělé rybníky dešťové. Až poslední voda vyschla, vraceli se koncem května nebo počátkem června do osad, kde zatím nastaly žně a stáda se mohla pásti na strniskách. Téhož způsobu by mohla, ba měla použíti i nyní silná vláda, pečující o vzrůst blahobytu usedlíků.

Bděli jsme po celou noc, nejsouce jisti, zda nás někdo nepřepadne. Oni neznámí jezdci spěchali k beduům a ti se mohli vypraviti za námi. Myslili jsme, že táboří v okolí přátelé, ale za noci je nebezpečen i přítel, neznající přítele. Noc byla chladná, mlhavá a na našich pokrývkách se leskl silný mráz.

Ráno jsme vystoupili na návrší, s něhož jsem kus před námi poznal sedlovitý hřbet, který jsem předevčírem zahlédl v paprscích zapadajícího slunce. Zvolal jsem hned na své druhy, že po onom hřbetu šly velbloudice s pastvy, a že na něm jistě najdeme čerstvé stopy. Rozhlíželi jsme se na všechny strany, ale nespatřili nikoho. Teprv na úpatí sedlového hřbetu byly stopy. Zastavivše se čekali jsme na Auada, jenž se měl se hřbetu rozhlédnouti po stádech. Vzal s sebou můj dalekohled. Ujednali jsme s ním, že pojedeme k jihu, zmizí-li směrem jižním za hřbetem, který se táhl od jihozápadu k severovýchodu; půjde-li však po hřbetu k východu, že se dáme za ním k jihovýchodu. Viděli jsme, že zamířil k východu, proto jsme zabočili týmž směrem vlnitým úbočím, stoupajícím k jihu; bylo pokryto hrubým štěrkem, skládajícím se z pazourku, lávy a čediče. Po několika minutách jsme zahlédli u Auada jezdce a dva pěšáky, kteří vkrátku zmizeli. Auad nám kýval pláštěm na znamení, abychom k němu rychle přijeli. Potom se rozběhl k nám. Dohoniv nás, oznamoval:

»Cizí beduové mi vzali, Múso, dalekohled, karabinu i opasek s náboji, a zavolali na poplach.«

Věděli jsme, že se na nás za chvilku vyřítí, proto jsme spěchali co nejrychleji na návrší, odkud bychom mohli spatřiti tábor. Sotva jsme na návrší dorazili, zahlédli jsme četné hloučky jezdců, jež k nám ujížděly cvalem. Nejblíže bylo šest jezdců. Vidouce, že klidně čekáme, zarazili se na chvilku. Ale jiný hlouček, dojížděje k nám, zamířil do hlubokého žlíbku. Podobal se smečce hladových vlků. Patami a ručnicemi tloukli své klisny, takže neběžely, ale letěly. Nás ze žlíbku neviděli, ale obávali se, že by je mohli jiní bojovníci předjeti. Tím by byli ztratili nejlepší část kořisti. Proto ten spěch. Asi padesát kroků od nás vyjeli na návrší a zahlédli nás i prvý hlouček, stojící asi sto kroků od nás. Tu zařvali jako líté šelmy, uhodili své klisny a podnikli poslední útok na kořist. Hřívy a ocasy koní, dlouhé pletence a rukávy jezdců splývaly ve vzduchu. Nebyli to tvorové dva, nýbrž pouze jediná, jako by okřídlená, letící obluda. Trup této obludy byl polonahý, černý, v levici mávala ručnicí, pravici měla přichystánu k zatnutí drápů, bílé zuby jako by dychtily po čerstvém mase...

Z prvého hloučku zazněl velitelský hlas a najednou stál přede mnou mladý jezdec a podával mi ruku se slovy:

»Vítá tě, Múso, tvůj bratr Mšáš.«

Byl to velitel prvého hloučku, jenž k nám cvalem dorazil. Stál jsem s ním několik kroků před svými druhy. Ostatní jezdci se snažili zadržeti hlouček druhý, ale nezdařilo se jim to hned. Darebák Hsejnáui nadehnal dvě velbloudice druhému hloučku a vybízel k lupu. Přiměli velbloudice, aby poklekly a brali, co na nich bylo naloženo. Několika skoky byla moje velbloudice u nich. Tloukl jsem je pažbou své ručnice, volaje:

»Stokrát mi nahradíte vše, co pokazíte!«

Podporoval mě i jezdec, jenž mě byl pozdravil, a jiní bojovníci, kteří k nám mezitím dorazili. Lupiči byli zatlačeni a po něčem vrátili vše, co vzali.

Jezdec, který mě pozdravil, se představil jako Mšáš eben Ali, bratr Hadíty, náčelníka Chrešů, jenž k nám po malé chvíli přijel s Enádem eben Mádi, náčelníkem Ahl Ísa. Tábořili nedaleko. Hadíta a jeho bratr Mšáš mě viděli a se mnou mluvili roku 1909 v táboře knížete Núriho v dolině Sirhánské. Jak mi vypravovali, navštívili před několika dny Núriho, jenž tábořil u sopky Umm Uál a slyšeli od něho, že mě očekává. Enád eben Mádi mě přepadl na jaře 1901 u Amry, kde jsem tehdy dlel s Hájelem, bratrem knížete Talála, ale vrátil nám uloupené velbloudy a dostal ode mne poniklovaný revolver na osm ran. Oba mě vítali nejen jménem svým, ale i jménem knížete Núriho.

Děkovali jsme všichni Alláhovi, že nás přivedl k přátelům. Obklopeni třiceti jezdci brali jsme se u veliké slávě do tábora, kde nebylo ženy a dívky, jež by se nebyla zvědavě dívala na tento neobvyklý průvod. V táboře provedli jezdci bitevní hru. Útočili druh na druha, pronásledovali se, stříleli, až pokynuli oba náčelníci, aby byl klid. Ve stanu Hadítově jsem byl pohoštěn kávou a rýží. Doptával se mne na válku a stýskal si na Abdurrahmána pašu, jenž najímal pro vládu velbloudy od kmenů tábořících při Poutnické silnici do Mekky, neplatil však nájemného a živil své vojáky ze zásob a stád beduů. Můj stan byl zřízen bokem od stanu Hadítova. Odpoledne mne navštívil Hadíta se svým osmiletým synkem Alim. Jednal jsem s ním o zítřejší cestě k Núrimu. Navečer jsme určili zeměpisnou šířku. Seděl jsem před stanem

dlouho do noci a vzpomínal na vlast a své milé; byl ť Štědrý večer.

Do stanu Núriho.

Nazítří jsme se dali směrem východním ke knížeti Núrimu. Provázel nás Zejdán, starší bratr náčelníka Hadíty, se svým sluhou Hamedem. Před námi seděla mohutná sopka Umm Uál, zahalená průhledným závojem výparů, kdežto daleko na východě vyčníval nad obzor fialkový hřbet, na západě a jihozápadě pak se vznášely nad hustou mlhou vrcholy různých sopek, podobné ostrůvkům v širém moři.

Přidružil se k nám náčelník menšího rodu Ueld Ali, jehož příslušníci se stěhovali k východu. Jel na mladé velbloudici. Za sedlem mu seděl lovecký sokol a vedle běžela fenka chrta. Poznal mne hned a pozdravil:

»Poslyš, Múso, radostnou zprávu! Tvůj bratr, emír Nauáf, přijel poslední noci z Džoufu na návštěvu k svému otci Núrimu. Též Aude abu Tájeh k němu zavítá dnes nebo zítra. Ó, jak se budou všichni radovati z tvého příjezdu! Nejedna tučná velbloudice bude zabita tobě na počest a veliké měděné mísy Šalánů budou plny rosy chutného tuku.«

Vyhlídka na brzké hody se mu tak zalíbila, že se rozhodl, že mě doprovodí až k Núrimu, jenž prý tábořil v Chóru. Zavolal na otroka, vedoucího klisnu, svěřil mu sokola i fenku, a poručiv mu, aby se jeho rod utábořil až u samé sopky Umm Uál, přijel ke mně a prohlížel si dychtivě moje zbraně.

Sopka Umm Uál má dva zapadlé jícny, jeden uprostřed, druhý mnohem menší při severozápadním okraji. Od prostředního jícnu se táhne asi 4 m vysoký pruh lávy k jihovýchodu a končí u nižší, ale rozložité sopky al-Uejla.

Po poledni jsme potkali jezdce na velbloudu, směřujícího od východu k západu. Zejdán s náčelníkem Ueld Ali se s ním dali do řeči. Po chvíli nás Zejdán dohonil a vykládal, že nedorazíme této noci k Núrimu, poněvadž se odstěhoval. Náčelník Ueld Ali se vrátil s jezdcem ke svým. Nechtělo se mu přenocovati pod širým nebem, zvláště když nebylo jisto, kdy a kde najdeme Núriho. Soudili jsme, že se Núri tak hned nezastaví, proto jsem určil, že potáhneme po večeři až do západu měsíce.

Jeli jsme kolem sopek Umm Uál a al-Uejla (obr. 93). Skupina Umm Uál se skládá ze dvou vodorovných vrstev. Spodní

jest bělošedá, horní tmavočervená, kdežto u al-Uejla jest spodní vrstva šedá, horní pak černá s odstínem do modra. Za Umm Ál zeje ohromná, od severu k jihu namířená dolina, ohraničená na východě fialkovým pohořím se širokými prorvami. Sluje al-Chór a je plna velkých a malých rybníků dešťových.

Ponenáhlu se nám ukazovaly na východním svahu doliny četné stany, jejichž černá barva se jasně odrážela od světlé půdy. Poněkud v pravo od východu jsme zpozorovali asi v polovici svahu ojedinělý veliký stan. Poněvadž ležel ve směru, jímž jsme se ubírali, stanovili jsme, že u něho budeme nocovati. Nadáli jsme se, že se tam dovíme určitých zpráv o knížeti.

Zvečera jsme se dali na pochod do doliny al-Chór, v níž jsme obcházeli rybníky většinou pěšky. Zejdán a Hsej-

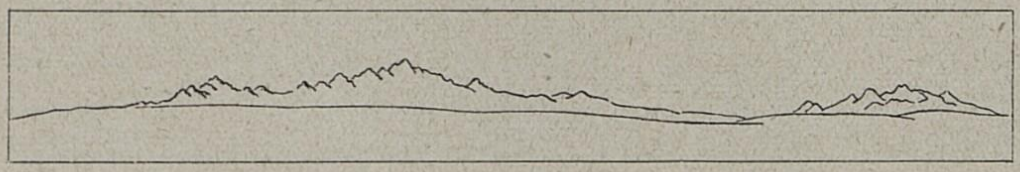

Obraz 93. — Sopky Umm Ál a al-Uejla.

náni reptali na pochod za takové zimy (bylo jen 8° C) a Zejdán mi chtěl dokazovati, že leží onen stan již za námi. Odpověděv mu krátce, že se může hned vrátiti do tábora čeledi Chreše, jenž leží rovněž za námi, skočil jsem s velbloudice, přiměl ji k pokleknutí, spoutal jí levou nohu a lehl si vedle ní. Ostatní učinili totéž.

Při východu slunce byly jen 2° C tepla. Hustá jinovatka pokrývala velbloudice, zavazadla, naše pláště a celé okolí. Teprv po delší době jsme dorazili k onomu velikému stanu, kde jsme od nějakého pastýře zvěděli, že se kníže stěhuje k východu od dešťového rybníku Hedžm.

»V tomto kraji napadl, Múso, Eben Rašíd stáda Rualů,« začal Auad. »Můj strýček, kéž se Alláh nad ním smiluje, mi o tom vykládal. Velkým náčelníkem byl tehdy Hazzá, otec Núriho. Tábořili v Hamádu. Vydatně naprželo, všude byla hojná pastva, rostly lanýže a hříbky; velbloudice dávaly mléka jako vody, beduové i jejich stáda měli dobu největšího blahobytu. Tu se zdál Hazzáovi divný sen. Probudiv se povídá mému strýčkovi, který u něho sloužil:

‚Asade, nevím, jaké to znamení mi Alláh poslal. Viděl jsem nesčetné kobylky. Plazily se z vnitřní pouště k mému táboru. Vnikaly do stanů, do zásob potravin a lezly i po velbloudech. Ale divná věc! Pomysli si jen, Asade, ty kobylky odnášely stany, lůžka, zásoby, ba i velbloudy. Najednou se mezi velbloudy zablesklo. Stáda se vzchopila a uháněla cvalem k území osídlenému. Pověz mi, Asade, jak vyložíš tento sen?'

‚Kéž prodlouží Alláh tvůj život, ó Hazzá! Sen znamená jistě dobro, ale sám mu nerozumím. Zeptáme se jiných.'

Pověděli sen ostatním, ale nikdo ho nemohl vyložiti. Sedmého dne dopoledne, když se stáda byla již napásla čerstvých travin, se ukázaly pojednou čety knížete Eben Rašída. Plazily se od jihu z vnitřní pouště jedna za druhou a pokryly celý kraj jako kobylky. Zatlačily obhájce tábora Hazzáova, vnikaly mezi stany a nakládaly jak stany tak veškeré jejich zařízení na velbloudice své i ukořistěné. Stáda s pastýři byla obklíčena. Pastýř stáda bílých velbloudic, této chlouby našeho kmene, by byl své stádo rád zachránil. Alláh mu vnukl divnou myšlenku. Viděl, že několik nákladních velbloudů nese nákladní sedla. Měli otlačený hřbet a aby jim havrani a krkavci ran neklovali, byla na nich sedla ponechána. Nákladní sedla jsou vycpána slamou a suchými travinami. I zapálil pastýř sedla na několika velbloudech. Poděšená zvířata se plašila, dala se na útěk, strhla jiná a za chvilku se valila veškerá stáda k území osídlenému, tedy z pouště ven. I četné jízdní velbloudice Eben Rašídovy se daly strhnouti a jeho bojovníci byli nuceni ustoupiti. Tu pochopil Hazzá význam snu, který mu Alláh poslal.«

Celé širé okolí bylo plno pasoucích se velbloudů. Ohromná stáda popocházela k východu a jihovýchodu. Na severovýchodě jsme zahlédli stany. Nějaký pastýř nám pověděl, že tam táboří Ršejd eben Smejr, vrchní náčelník Ueld Ali. Potkávali jsme větší a menší davy stěhujících se beduů. Od nich jsme slyšeli, že se kníže Núri utábořil východně od dešťového rybníku Hedžm, u něhož jsme se zastavili (obr. 94, 95). Byl rovněž uměle rozšířen, ale vyhloubená část je tak zanesena, že s naplní vodou jen v letech, kdy obzvláště silně prší.

Obraz 94. — Velbloudi pijí v dešťovém rybníku.

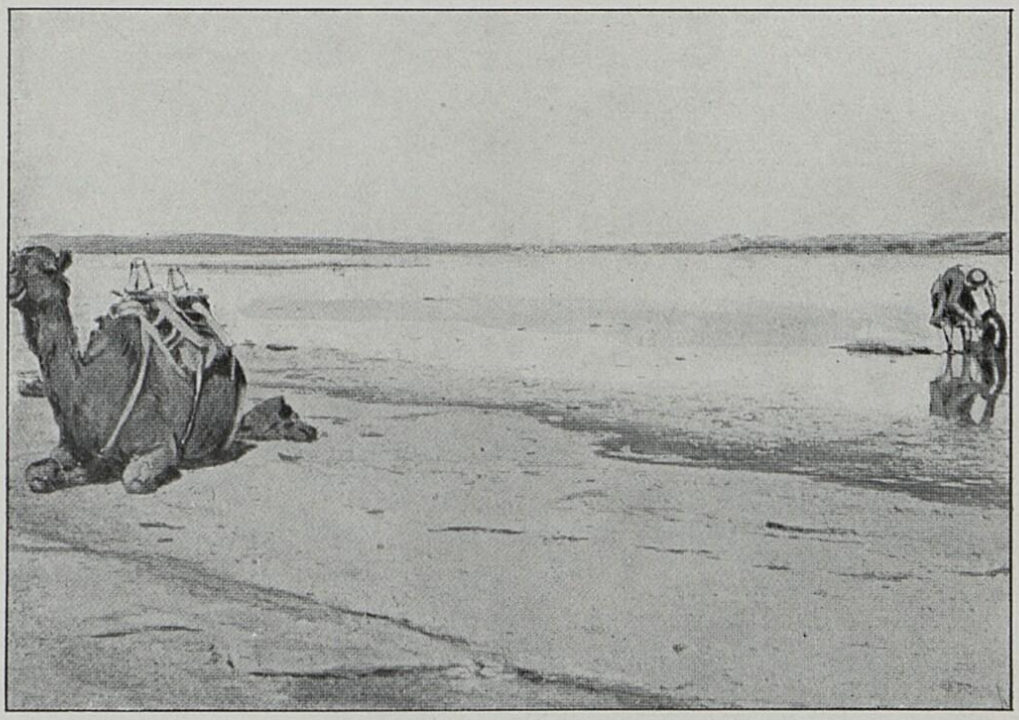

Obraz 95. — Nabíráme vodu v rybníku Hedžm.

XI.

OD NÚRIHO K JIHU.

Smrt mých přátel.

Od východu se ozývaly v krátkých přestávkách střelné rány, znamení, že střílejí synci panující rodiny do terče. Stan knížete Núriho byl postaven v menší nížince; zpozorovali jsme jej proto teprv po hodné chvíli. Střelba ustala. Všichni se tlačili před stan a zvědavě si nás prohlíželi. Náhle zvolal otrok Ali: »Aš-šejch Músa!«, běžel nám vstříc a vedl mou velbloudici ke stanu. Ještě jsem ani se sedla neseskočil a již stál kníže přede mnou, stáhl mne do své náruči, objímal, líbal a vítal mne jako bratra. Za ním stál emír Nauáf (obr. 96) a podával mi obě ruce. A následovala dlouhá řada mých starých věrných přátel, s nimiž jsem se objímal a líbal, než jsem vkročil do stanu. Nauáf mě posadil mezi sebe a otce a se všech stran se na mne sypaly pozdravy a dotazy po mém zdraví, na něž bylo třeba obšírně odpovídati. Bylo mi tak volně mezi těmito hodnými lidmi, že jsem se domníval býti doma mezi rodnými bratry.

Porozhlédnuv se po přítomných, pátral jsem po třech dobrých známých: Adúbu eben Medžuel, Mamdúhu eben Sattám a Saúdu, synku knížete Núriho. Ptal jsem se, kde že jsou.

»Odešli,« odpověděl kníže. »Adúbovi uloupili Šammarové u napajedel Kejsúma několik stád velbloudů. Zaskočil jim cestu, velbloudice vysvobodil, ale zasažen koulí svalil se mrtev na zem. Jeho klisna se vrátila se sedlem krvavým, ale prázdným.«

»A kde zahynul Mamdúh?«

»Podnikl nájezd proti Šammarům. Objeli Nefúd na západní a jižní straně a našli Šammary a Ueld Slejmán u studnic Béza Netíl. Ukořistili dvanáct stád velbloudů. Prchali s nimi k západu. Ale nepřátelé obsadili průsmyky v pohoří

al-Misma a v soutěsce al-Áh padl Mamdúh. Zbylí nájezdníci k nám dorazili, když jsme tábořili u Amúdu.«

»A kde jsi ztratil Saúda?«

»Ten padl zradou. Zabili ho psi, nad nimiž štěká Eben Džázi při ústí údolí an-Náem do doliny Sirhánské severně od osady Karkar. Střehl tam se šesti jezdci stád velbloudů. Přijelo k nim deset jezdců na velbloudech. Pozdravili a vykládali, že jim poroučí Aude abu Tájeh, náš přítel. Poněvadž nosí Huétáté Abu Tájehovi týž kroj jako Huétáté Eben Džáziho a velbloudice příchozích měly vpálen odznak Abu Tájeha, věřil jim Saúd a zval je, aby přisedli k ohni. Jezdci sdělali sedla a nesli je k nedaleké skále, pod níž si chtěli zanítiti oheň. Náhle se chopili ručnic a vystřelili na Saúda a jeho druhy. Saúd a ještě čtyři zůstali mrtvi. Ostatní dva se zachránili ve vysokém křoví ratamovém, jež tam roste, a spěchali pro pomoc. Huétáté prchali, ale jezdci Šalánští je na koních brzo dohonili. Vidouce, že neuniknou, skryli se v hustých keřích uprostřed doliny Sirhánské. Pronásledovatelé obstoupili houštinu, rozdělali četné ohně a střehli jich po celou noc. Následujícího dne prosili Huétáté o milost. Svázali je, dovedli na místo potřísněné krví Saúdovou a zařezali jednoho po druhém s hlavou k jihu obrácenou tak, jak se zařezují ovce... Zasloužili si toho za svou zradu.«

Knížeti, vypravujícímu o smrti svého přítele Adúba, svého švagra Mamdúha a svého vlastního syna Saúda se hlas ani nezachvěl.

»Co chceš, bratře, dělati proti vůli Alláhově? Dvě třetiny nás mužů odcházejí z tohoto světa násilím. Ze zbylé třetiny není jediného, jejž by nebolely rány a jízvy. Tak to bylo, Músо, před námi, tak to bude po nás. Ó Alláh! Ó Milosrdný!«

K večeru jsem odešel do svého stanu, kam mi kníže poslal večeři: pšeničné kroupy a na nich kousky skopového masa.

Rualové a svatá válka.

V neděli 27. prosince jsme se stěhovali, ale beduům se nechtělo ze stanů. Hustá mlha zahalovala celou oblohu, vnikala do stanů a nebyly ani 2° C tepla. Ve stanech hořely ohně a beduové se krčili kolem nich. Zima pronikala až do kostí. Nikde ve střední Arabii prý nebývá taková zima jako na pláni mezi Enázou a Láhou.

Navštívil nás Máne eben Chadá, náčelník onoho rodu z čeledi Fredže, k němuž náležel náš pastýř Auad a nabídl se mi za ručitele, že jest Auad věrný a spolehlivý.

Teprve až se poněkud oteplilo, přišel kníže a vyzval mne, abych sedl na velbloudici, že se dáme na pochod. Jel jsem s ním. Brzo se k nám přidružil Nauáf s několika sluhy, různí

Obraz 96. — Emír Nauáf.

náčelníci a otroci (obr. 97, 98). Rychlým krokem nás velbloudice donesly ze stěhujícího se davu. Jeli jsme v čele. Beduové seděli na velbloudicích s hlavami úplně zahalenými. Na tvář si povytáhli zpod brady šátky, takže jim bylo viděti jenom oči. Na trupu měli navlečeny roztodivné šaty, pokud se daly vtěsnati do krátkého, ale volného kožichu s rukávy o půl metru delšími než ruce. Kožich a hlavu zakrýval plášť, jejž přidržovali levicí křečovitě k prsoum. Na nohou měli navlečeny buď jen sandály nebo hrubé nízké střevíce. Někteří

měli obuty červené boty jízdecké. Lýtka i kolena byla holá, poněvadž se s nich za jízdy svízaly jak košile tak plášť. Vlhká zima jim vnikala až po pás. Mnozí na mne útrpně pohlíželi, že nemám kožichu. Trád eben Sattám se chystal, že svleče svůj a půjčí mi jej, abych nemrzl.

Kníže se zasmál a pravil: »Ó Tráde, Músovi není zima, ale tobě. Což nevidíš jeho obuvi? Tvá kolena jsou holá, jeho pak koženou obuví zakryta. A tak tomu bude i na prsou. A nač si měl Músa kuopvati kožich, když se dostane zakrátko do kraje, v němž se bude potiti ve dne i v noci?«

Nauáf si mně na počest obul tenounké, polohedvábné punčochy, krátká perka, lakýrky, a na rukou měl bílé průhledné rukavice, jež mi nabízel, jakmile uviděl moje holé ruce. Byly to dary různých kupců obchodujících v osadách oasy al-Džouf. Pět let tam teprve vládl a již zvykl mravům měšťáků. Na sedle měl zavěšenu šavli se skvostnou rukověti. Čepel šavle měla holandský nápis z roku 1672, rukověť ozdobil mladý jeho sluha drahokamy a zlatými a stříbrnými okrasami. — Z dobromyslného, ale vrtkavého mladíka, jakým byl Nauáf 1908 a 1909, se stal zatím přísný, rozvážný muž. V jeho obličeji bylo možno spatřiti stopy prožitých utrpení a výraz nezlomné vůle, neštítící se ani ukrutnosti. Jeho veselé oči se vlídně usmívaly a přece se mi zdálo, že se tak smává sytý dravec... Dva bojovníci, tvořící jeho osobní stráž, jeli ustavičně asi deset kroků za ním.

Nauáf přijel navštíviti svého otce s několika sty bojovníků na velbloudech. V čele nesli zvláštní prapor. Na dlouhém pštrosími péry ozdobeném kopí byl připevněn obdélný kus červeného sukna, na němž byla přišita šavle, vystřižená z bílé látky, křížem pak byla vyšita slova: »Není boha mimo Boha a Muhammad je jeho vyslanec.« Bojovníci Nauáfovi tábořili vždy pospolu ve velkých bílých stanech seskupených kolem kulatého stanu, vyhrazeného jemu. Byli to najatí vojáci sloužící za mzdu a stravu. I jejich výzbroj náležela Nauáfovi. Nejmenší poklesek proti poslušnosti byl přísně trestán. Ruce vinníkovy byly uvázány k těžké tyči stanové a za pochodu ji provinilec vlekl za sebou. Těžší proviny byly trestány smrtí. Nauáf potřeboval pro své vojáky mzdy a stravy a obé si opatřoval z výtěžku kořisti přivedené nebo přinesené z výpravy proti odbojným a nepřátelským kmenům. Přijel k Núrimu, aby se spojil s jeho beduy a pořádal nájezdy proti kmenům Šammarů, Fedánů a Drúzů. Mladí náčelníci

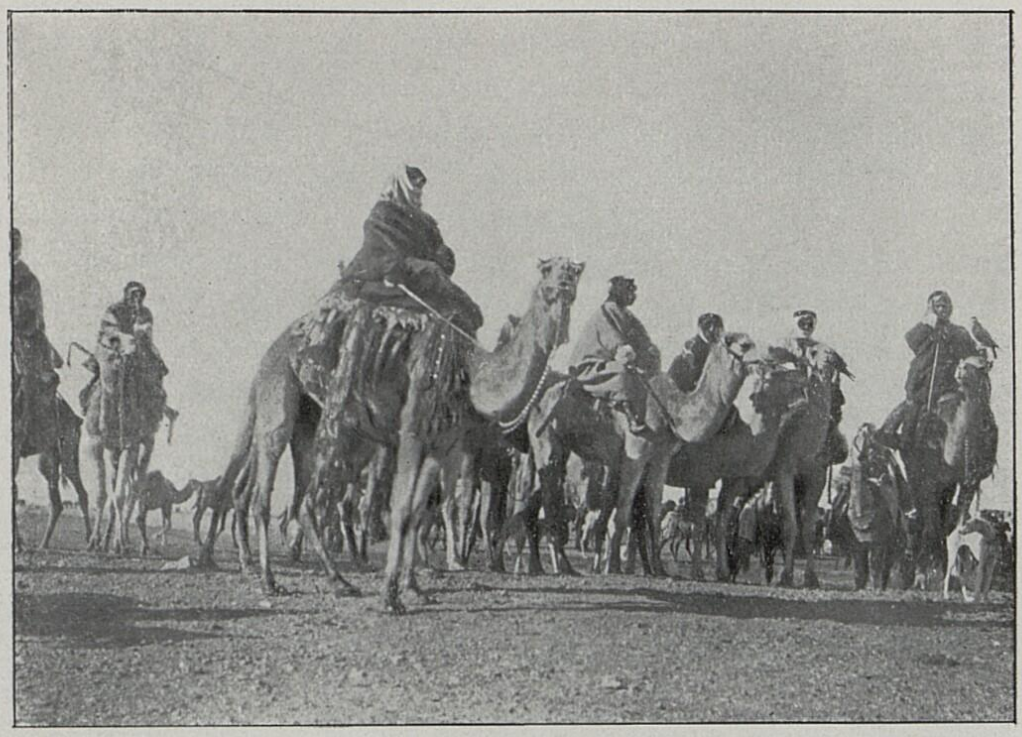

Obraz 97. — Naše družina.

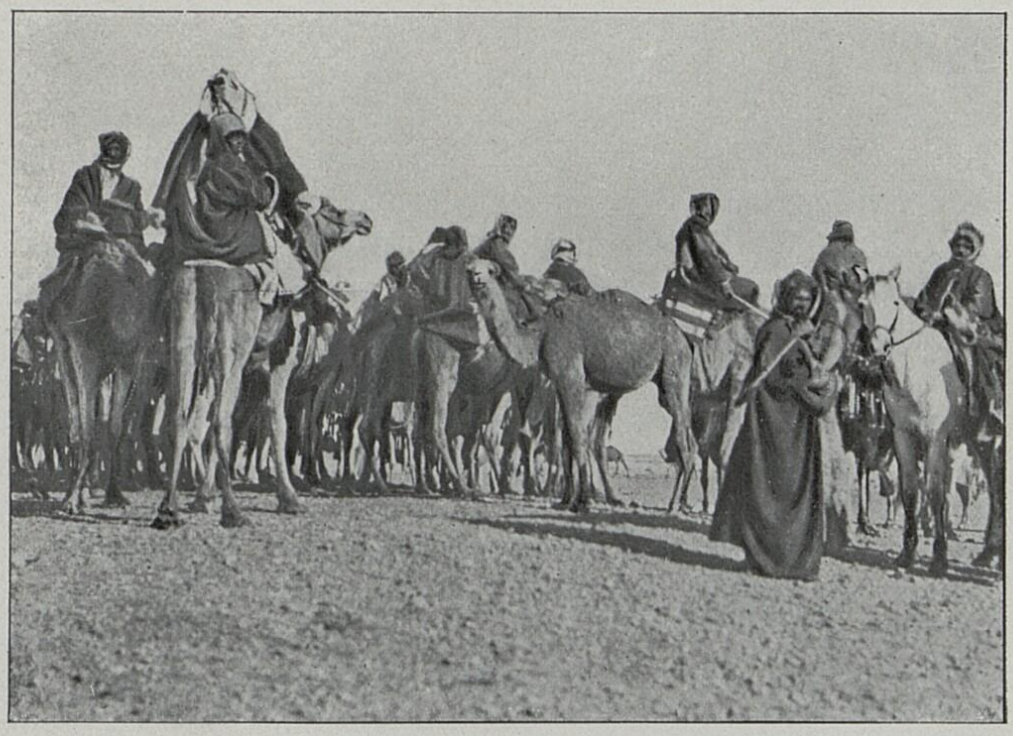

Obraz 98. — Naše družina.

a otroci se na tyto nájezdy velice těšili. Netěšili se tak na boje jako na kořist. Bdui touží ve dne v noci po kořisti, a to nikoliv, aby se jí obohatil, nýbrž pouze aby se jí zmocnil. Čím větší mu hrozí při kořistění nebezpečí, tím raději kořistí. Jakmile se kořist octne v jeho moci, již ho netěší. Rozdá, co ukořistil, a přemýšlí, kam by se znova za kořistí vrhl. Vždy se mi zdálo, že bduové pokládají boj za lov.

Hráli jsme se u velikého ohně, jejž na povel knížete otroci zanítili. Starý náčelník Marfúd se mne ptal, zda se účastním nájezdu proti Fedánům. Chtěje zvěděti, co soudí tento prostý syn o svaté válce, o níž se v Evropě tolik bájilo, odpověděl jsem:

»Což nevíš, ó Marfúde, že chalífa prohlásil svatou válku proti nevěřícím a zakázal boje věřících s věřícími?«

»Čemu pak rozumí chalífa? Co jest nám po chalífovi? Fedáni jsou pro nás nevěřící, proto bojujeme proti nim.«

»Ale vždyť Fedáni náleží k Aneze jako tvoji Ruala, jsou tedy tvoji soukmenovci a mají tvou víru.«

»Vím, že jsou se mnou spřízněni i krví i vírou, ale oklamali nás, jsou proto horší než všichni cizinci a křesťané a my vedeme svatou válku proti nim. A Šammarové Eben Rašída a Drúzové turecké vlády jsou právě tak zlí. Co jest nám do svaté války chalífovy?«

Kníže Núri a Nauáf ujišťovali, že poslouchají a chtějí poslouchati chalífy v Cařihradě, ale Marfúd prohlásil:

»Vy si poslouchejte koho chcete. My se řídíme zákony pouště; pravda, kamarádi?«

Se všech stran se ozývalo: »Pravdu díš, pravdu díš.«

Marfúd pronesl veřejné mínění, kníže a Nauáf však politický názor, jenž nekotvil v srdci. Náboženství, národnost, pospolitost jsou pojmy, jimž obyčejný bdui nerozumí. Jeho náboženství je zcela jiné než náboženství křesťanů nebo muslimů; národností se liší ode všech sousedů, třebas mluvili arabsky jako on; pospolitost přestává s příbuzenstvem a třebas se různá příbuzenstva spojí k jistější obraně, tož se nikdy nespojí trvale bdui s usedlíkem. Mezi svobodnými kmeny vnitřní pouště a podrobenými usedlíky obdělaných území není pospolitosti. Není proto správno čítati vnitřní Arabii mezi arabské země jako Egypt, Syrii nebo Irák. Vnitřní Arabie jest zvláštní svět, kterému lze těžko rozuměti.

Divil jsem se, jak se Rualové od r. 1909 poislámštili. V letech 1908 a 1909 jsem neviděl ani jediného Ruejliho konati

modlitby, ale roku 1914 to bylo jinak. Myslím, že se tak stalo působením Nauáfovým. Zmocniv se Džoufu a jiných osad, byl nucen konati modlitby s fanatickými osadníky. Jeho vojáci pocházející z dědin při Eufratu a z Kasímu byli zvyklí se modliti; mnohý z nich uměl i celé odstavce koránu, učil jim druhé a vybízel k zachovávání přikázání náboženských. Vojáci z Kasímu nadchli věroukou Uahhábovců právě jako osadníci z Džoufu — i nezbylo Nauáfovi než přidati se k nim a zachovávati aspoň zevně, čemu Uahhábovci učili. Proto vybízel předříkávač jeho vojáky hlasitě k předepsaným modlitbám a konal je s nimi. I vedle stanu Núriho se konaly společné modlitby, ale skoro jenom večer. Ráno se nemodlil nikdo. Spalič beduové až dlouho po východu slunce. Po poledni se modlili jen někdy, ale večer vždycky. Mnohý bdui následoval příkladu náčelníků a modlil se také. Napodoboval všechny pohyby, ale modliteb neříkal, poněvadž jich neznal. Dosvědčilo mi to mnoho mužů, jichž jsem se na modlitby dotazoval.

Co mne u Rualů rovněž překvapilo, byla rostoucí zášť proti křesťanům vůbec a Inklízům (Angličanům) zvláště. Byl to následek válek turecké vlády s Italií a státy balkánskými. Beduové se nikterak nermoutili, že vláda ztratila veliké kraje na Balkáně a v Tripolisu, ba přáli jí, že byla poražena a zeslabena, ale zlobili se, že vláda brala Akejlům velbloudy, jež od beduů koupili, a že požadovala i od nich jak velbloudů, tak koní k účelům válečným. Akejlové se báli velbloudy kupovati, protože od vlády nikdy nedostali tolik, kolik by byli v Egyptě utržili, a beduové, nemohouce velbloudů prodati, trpěli nouzi. Když pak přitáhli koncem června do území obdělaného, kde jest vláda silnější než oni, byli odíráni od vojenských čet, požadujících velbloudů a koní pro sultána v Cařihradě. Od roku 1910 se dařilo beduům zle. Divným způsobem nekladli to za vinu vládě, nýbrž křesťanům a Inklízům. Křesťané měli dáti pokoj vládě a vláda by dala pokoj beduům. A když již podnikli křesťané nájezd na vládu, tož je měli Inklízové zahnati. Inklízové slíbili, že budou chrániti sultána v Cařihradě před Muskúby (Rusy), měli ho tudíž chrániti i před ostatními křesťany. Nedodrževše svého slibu, dopustili se Inklízové zrady a zavinili utrpení beduů. Čím méně pastvin bude míti sultán v okolí Cařihradu, tím více bude usilovati, aby se zmocnil pastvin, náležejících beduům. Bude-li poražen ve válce 1914, bude tísniti beduy ještě více. Ale ani Inklízům nestačí jejich pastviny. Chtějí se zmocniti

území kmenů Muntifež a Eben Sabbáh, proto poslali své vojáky do Kuejtu a Basry. Hrozí proto beduům nebezpečí i od nich ... Tak rozumovali beduové, jedoucí se mnou. Kníže i Nauáf mlčeli.

Ubírali jsme se jednotvárným, vlnitým krajem, pokrytým temným, drobným štěrkem. Jen v nížinkách tvořily různé byliny dlouhé, úzké pruhy. Údolí al-Arkat, v němž jsme se utábořili, je vlastně nížina skloněná k jihovýchodu. V horní části leží dešťová tůň a severně od ní dešťový rybník Láha. Při tůni je zbudován hrob Btejjena, otce Ratuána eben Mershed. Byl vrchním náčelníkem oddílu Kmusa a slynul široko daleko svým pohostinstvím a láskou ke kávě.

Jeho otroci zapustili do jeho hrobu vysokou tyč stanovou, jako by nad jeho hrobem byli chtěli zříditi stan, v němž našlo tolik pocestných potravu a ochranu. Kdykoliv Kmusové táhnou kolem, postaví na hrob číšku s troškou kávy, již Btejjen míval tak rád. Rualové se jim proto vysmívají, ale Kmusové, kteří obyčejně tábořívají v Palmyreně, kde jsou hroby uctívány, výsměchu nedbají a napodobují usedlíky.

Jak zahynul náčelník Turki.

»Odtud jsme se vypravili, Múso, na poslední nájezd proti Turkimu, vrchnímu náčelníku Fedánů.« upozorňoval mne Núri. »Turkiho počítali mezi reky. Měl mnoho zdaru při nájezdech, které podnikal každé chvíle, i byl proslaven po celé poušti. Často napadl i naše Rualy. Sattám, kéž se Alláh nad ním smiluje, se s ním nechtěl potýkati, neboť ho měl rád a byl s ním spřízněn. Vždyť si vzal za manželku jeho sestru Turkijji, kterou měl stále u sebe. Ale Turki popouzel ustavičně Rualy. Jednou napadl oddělení kmene Kuáčbe, když se právě stěhovalo, donutil jeho příslušníky, aby zřídili válečný tábor, a potýkal se s nimi od rána až do půli odpoledne. Zabil několik mužů a žen a vrátil se s kořistí ke svým příbuzným.

Zanedlouho podnikl nový nájezd proti Rualům a přepadl v dolině al-Chór stáda nějaké čeledi a ukořistil všechny její velbloudy spolu se stádem Alja, které se skládalo jedině z bílých velbloudic. Náleželo jim ode dávných dob a bylo svěřeno péči vynikajícího bojovníka. Za návratu chytil Turki nějakého našeho příslušníka, vyzvídal, kde se utáboříme, a propustil ho, volaje za ním:

‚Pozdravuj mého příbuzného Sattáma a řekni mu, aby se nestával náčelníkem šuájů (kočovníků chovajících kozy a ovce), poněvadž je v Hamádu letos travin dost.'

Ruejli vyřídil tento vzkaz svému náčelníkovi, který se proto velice rozhněval a pravil: ‚Ó tohoto muže! Alláh rozhodne mezi námi a jím. Nechtěli jsme s ním válčiti, ale on nás ustavičně popouzí. Ó beduové, okujte své koně a přichystejte své zásoby, neboť se zítra vydáme na nájezd podle rozkazu nejvyššího Vůdce.'

Bylo to v době blahobytu, když jsme se proti Turkimu vypravili. Říkalo se mu obecně Haddáb, Všudybyl, poněvadž neuplynulo půl měsíce, aby nebyla přišla zpráva, že přepadl Rualy, a to ať si tábořili blízko nebo daleko. Mnohý bojovník se ho bál. Ženy jím strašily dítky a pastýři nechtěli pomalu vyháněti stáda za ležení. Konečně se smluvil Sattám s různými náčelníky o nájezdu proti němu. Sám ho měl velice rád. Byl' bratrem jeho milované ženy Turkijje a mužem velice šlechetným a poctivým. Ale Rualové hrozili, že Sattáma sesadí, nezničí-li Turkiho. Nezbylo mu, než poslechnouti. Doprovázelo ho na 600 jezdců na koních a 800 na velbloudech. On byl nejvyšším vojevůdcem, Chalaf ál Iden jeho náměstkem. Táhli jsme dlouho, nevědouce, kde Všudybyla Turkiho zastihneme. V maličkém táboru kmene Sluba jsme se dověděli, že tábolí u al-Heri. Tu najal Sattám, kéž se Alláh nad ním smiluje, nějakého Slubiho a poslal ho v noci, aby nikdo nevěděl, k Turkimu, aby ho varoval. Slubi šeptal Turkimu:

‚Toto ti vzkazuje, Turki, tvůj bratr Sattám: Podnikli jsme proti vám nájezd, nevědouce, že ty sám tábolíš na naší cestě Ale již se stalo a já nemohu zameziti, aby moji lidé na vás neútočili. Myslíš-li, že nás odrazíš, hleď, tu jsme. Ale po mém názoru bys měl této noci uprchnouti a vzdáliti se od nás. Uděláš-li to, přijdeme zítra k vašemu tábořišti, zpozorujeme, že jste pryč a vrátíme se ke svým příbuzným s nepořízenou.«

Jak Turki zaslechl tento vzkaz, rozpálil se hněvem, chopil se šavle a hrozil Slubimu: ‚Hned se mi kliď odtud! Ani slovíčka nikomu neříkej! Hlesneš-li před mými lidmi, při sám Alláh, že tě zabiji. Já abych utíkal před Rualy, kteří tolikráte utíkali přede mnou!«

Zrána se stěhoval, a dal postaviti svůj stan daleko od ostatního tábora. Jeho otroci se tomu nemálo divili. My jsme vyslali pět zvědů na velbloudech, kteří přijeli zpět, jakmile

zahlédli oheň v prvotním táboře Turkiho. Tu jsme vypravili nové zvědy na koních. Jeden z nich se vrátil zakrátko se zprávou že se nepřátelé stěhují, a sice k severu. Ostatní zvědové jeli za nimi. My jsme je pomaloučku sledovali. Konečně po poledni k nám přijel druhý zvěd s poselstvím, že si již postavili stany a u Turkiho že se tluče káva. Tu si sedl každý jezdec na svého koně, vzal si zbraně a náboje a čekal na povel. Velitelé určili, kde se mají zastaviti jezdci na unavených velbloudicích, načež seřadili ostatní jezdce na velbloudech jako zálohu, kterou postavili mezi unavené velbloudice a tábor Turkiho. Jezdce na koních rozdělili na dvě polovice. Jedna tvořila rovněž zálohu, druhá útočila přímo na tábor, nikoliv na stáda. Pastýři nás zahlédli zdaleka, vydali poplašný pokřik a bojovníci sedali ihned na klisny, stojící pohotově.

S Turkim tábořil tehdy náčelník Ál Auádži, takže stálo proti nám zakrátko několik set jezdců. Boj jezdce proti jezdci trval až do západu slunce. Turki unavil za tu dobu šest klisen, které mu jeho otroci na povel vyměňovali. Já jsem byl poraněn, mnoho Rualů bylo zabito a ještě nebyl boj rozhodnut. Sattám nechtěl přivolati zálohy: ta měla rozhodnouti vítězství nebo kryti ústup. Konečně zasáhla střela klisnu Turkiho. Svalila se a přitiskla mu nohu k zemi. Poněvadž byl oděn brněním z malých kroužků a dvakráte bodnut kopím, nemohl hned vyprostiti své nohy. I přiskočil k němu Garráf, otrok Sattámův, chtěje ho chrániti. Vytáhl ho a ženy ho donesly do stanu, jejž obsadili čtyři otroci Sattámovi, jako záštita před Rualy. Tito s jásotem ohlašovali pád Turkiho a Fedáni se dali na ústup. I vrhla se jim vzad záloha na koních, kdežto záloha na velbloudech se hnala k táboru nakládajíc mrtvé a poraněné přátele. Chalaf ál Iden, jenž zůstal u této zálohy, se přihnal k Turkimu, o něhož zatím již Sattám sám pečoval. Chalaf chtěl Turkiho dobíti, ale Sattám se na něho obořil a hrozil mu smrtí. Tu zavolal Chalaf jezdce na velbloudech, aby si přišli pro svého nepřítele. Všichni Rualové — a bylo jich na pět set — obstoupili stan Turkiho. Chalaf oslovil knížete:

‚Ó Sattáme, za takových podmínek beduové nebojují. Hle, my se tebe již ptáti nebudeme. Při sám Alláh, neuhneš-li, svalíš se do hrobu. Což nevidíš, že nosy všech ručnic směřují k tobě?'

I obrátil se Sattám k Turkimu a pravil: ‚Odpusť mi ty, bratře, odpusť mi ty, Alláh! Vidíš, jak mne moji Rualové poslouchají. Ó Chalafe, ó ty darebo, prodej mi toho, jejž chceš zničiti. Zlato ti dám.'

‚Pryč s tebou, bratře! Což nevíš, že Núri padl, že Kurdi padl, Náser eben Medžel padl a že nesčetní jiní padli?'

Sattám pokynul svým otrokům a opustil s nimi stan. Pojal ho smutek, když slyšel, že já, totiž Núri, a jeho bratr Kurdi byli zabiti. Kurdi byl mrtev, ale já jsem ještě žil a později se uzdravil. Po odchodu Sattámově se Rualové vrhli na Turkiho a dobili ho. Ukořistili veškerá stáda a všechny stany. Více než třicet Rualů padlo a na sto jich bylo poraněno. Z padlých jsme litovali nejvíce hrdiny Zaejtela. Klisen nám bylo zabito 25. Mindíle, přednes báseň, v níž se líčí toto naše vítězství!«

Mindíl začal:

1. *Ó ty, jenž jedeš na jalové velbloudici, jejíž chod jest stejnoměrný,*
   jejíž hřbet byl po osm let prázdný.
2. *Náhorní rovinou spěchá před večerem klusem,*
   neboť jest rychlonohá, takže ji za jejího života žádný jezdec nepoháněl.
3. *Dorazíš k Mehda al-Hebdáni, tomu mluvkovi,*
   vylož mu zprávy, o nichž on dobře ví.
4. *Řekl jsem, že sestry velbloudích stád Kutne nás přepadly bez krviny*
   a vrátili se jejich jezdci s našimi nažloutlými velbloudicemi z území, v němž přezimovaly.
5. *Zpráva o tom byla pravdiva a lidé nad tím kroutili hlavami*
   a kdo měl ženu, přestal ji tisknouti k prsoum.
6. *Sattáma nechtěli poslechnouti vyhazovači ze sedel*
   i zaplavili vás davem dolů se valícím.
7. *Ó Hzejle, při sám Alláh, Kájem byl jako říjný velbloud.*
   I vedli četu rychlonohých klisen po stopách uloupených velbloudů.
8. *Když pak opadla rosa, připravili náčelníku rudé barvivo*
   mračnem vydávajícím déšť za rachotu drahocenných zbraní.
9. *Turkimu zasadili ránu vyhazovači ze sedel.*
   Dlaň hrdiny svalila ho se hřbetu klisny.

10. *A tento čin, nikoliv ukořistění velbloudic ve vlnité krajině,*
vyhnal vaše rodiny z úkrytu ve stanech.
11. *Ó hanba, ó toho, jehož družina byla jako nevyčerpatelný*
pramen Haddádž (v Tejmě),
pro šavle — jak lepé bylo rozstřikování její červeně!
12. *Naše mladé velbloudice, ó Hzejle, zbujněly pastvou,*
jíž se nikdo nedotkl,
vaše pak mladé velbloudice, ó Hzejle, spásají svou vlastní
srst'.
13. *Vaše stáda se nesmějí přiblížiti k rútě v Chóru,*
naše pak mladé velbloudice se berou směrem k ní.

Rualové a turecká vláda.

V pondělí 28. prosince jsme zůstali na témže tábořišti. Před polednem ke mně přišel Núri, abychom si pohovořili o politických věcech, jakož i o smýšlení beduů. Núri mě napomínal, abych nevěřil tomu, co mluví veřejně nebo co píše vládě.

»Znáš, bratře, mé srdce. Víš, že nevěřím vládě a ona nevěří mne. Nebýti tebe, seděl bych dosud v al-Gúta jako čestný vězeň vlády. Mé čeledi byly již daleko a mne nechtěl pustiti ani mušír (generál Zeki paša), ani zemský správce. Že prý mne potřebují v boji proti Inklízům. Pravil jsem jim: ‚Co vám prospěji já sám? Pošlete mě do pouště a přivedu vám tisíce bojovníků a pobijeme Inklízy.' Stále den mého odjezdu odkládali. Bál jsem se, že mě opět uvězní. Konečně mi poslal Alláh tebe. Zaručil jsi se za mne, že vlády nenapadnu a vláda mne pustila. Tobě věřila vláda více než mně. Boji se, abych na ni neútočil. Rád bych tak učinil, ale nemohu. Vždyť proti mně pobouřila náčelníka Háčema eben Mhejd a Eben Rašída. Háčem útočí od severu, Eben Rašíd od jihu. Pomoz mi k míru s oběma. Proč se máme my, synci arabští, zabíjeti ve prospěch cizí vlády? Štve nás a my posloucháme. Rozum náš jest krátký. Kdybychom žili v míru a spolčili se, třásla by se vláda před námi, ale tak se nám směje. Chce, abych jí pomáhal: já, to jest Núri, jejž chtěla tato prokletá vláda před čtyřmi léty oběsiti; já, to jest Núri, jenž jsem po dvě léta úpěl v kleci; já, to jest Núri, jejž jsi zachránil před šibenicí a vysvobodil z vězení jen ty, Músо, — já prý mám pomáhati vládě a táhnouti proti Inklízům. V oné kleci jsem se naučil skrývati i to, co se děje v mém nitru.

Vláda může škoditi i mně, i mým. Potřebujeme šatů, obilí pro sebe a své koně, zbraní a nábojů. Zbraně a náboje nám

donesou Akejlové z Kuejtu a Ažejru, ale šatstvem a obilím nás odtamtud zásobiti nemohou. Je to příliš daleko. Jsme odkázáni na usedlíky ze Syrie a Iráku a ti jsou dosud v moci vlády. Proti vůli vlády nám nic neprodají a silou si toho vzíti nemůžeme. Mezi zahradami a kamennými domky nezmohou naši bojovníci nic proti ručnicím vojáků vládních. Usedlíci nenávidí vlády právě tak jako my, ale proti nám se s ní přece spojí. Co máme dělati? Trpělivě čekati a hotoviti se k boji. Slíbil jsem vládě vše, čeho si ode mne přála a budu slibovati stále ústně i písemně. Odvádím řádně daně, přispívám na válečné výlohy, dávám vládě darem nejen velbloudice, ale i klisny, krmím ji zlatem a proklínám ji. Klnu těm, kdo jedí mé zlato. Sámi paša snědl několik rotolů zlata — a když jsem mu to vytkl, dal mě odsouditi na šibenici. Od té doby nevytýkám nic. Nynější zemský správce ode mne zlata nevzal. Vybízí mě, abych zůstal za války věren, že mi po válce pomůže proti Eben Rašídovi. Nevím, mluví-li pravdu, či lže.«

»Lže, lže, otče,« vmísil se do řeči Nauáf. »Jak by mohl mluviti pravdu, když přece ví, že má Enver paša Eben Rašída za nejvěrnějšího spojence a posílá mu zbraně, náboje i peníze. Na počátku tohoto roku mu přece poslal po železnici do al-Hedžr patnáct tisíc mauserovek, čtyřikrát stotisíc nábojů, děla a zlata, že ho neuneslo ani deset velbloudic. Ministr Zámel eben Subhán dopravil zbraně do Hájelu a podělil jimi nejen Šammary, ale i Sluby. Předtím měli Šammarové sotva pět set dobrých ručnic; nyní jich mají tolik, že prodávají v Hájelu mauserovky po dvou zlatých librách. A proč poslal Enver paša tyto zbraně Eben Rašídovi? Aby mohl snáze pokořiti Eben Saúda, jenž před 18 měsíci turecké vojáky vyhnal z provincie al-Hasa. Týž Enver paša jmenoval Eben Saúda zemským správcem a vrchním velitelem celého Nedždu, ujistil ho milostí sultánovou a svou přízní a přece dal Eben Rašídovi zbraně, aby mohl válčiti proti němu. Kdo by ještě věřil Enveru pašovi? A o tom zemský správce damašský neví? Na rozkaz vlády zrušil Eben Rašíd mír uzavřený před čtyřmi léty s Eben Saúdem, jakož i příměří umluvené před rokem na dvě leta se mnou a s mým otcem. Dnes boří děla jemu od Envera poslaná osady Eben Saúdovy v Kasímu a čety ozbrojené mauserovkami Enverovými hubí čeledi mého otce i mé.

Můj otec platí vládě ročně přes čtyři tisíce zlatých liber daně, kupuje si ze svého zbraně a náboje potřebné k zabezpe-

čení života a majetku svých příslušníků a má chrániti zájmy usedlíků a vlády, kdežto Eben Rašídovi platí vláda dvě stě třicet zlatých liber měsíčně, zahrnuje ho zbraněmi a náboji a ponouká ho, aby loupil naše stáda a zabíjel naše lidi. Řekni mi, bratře Músо, zda rozumíš naší vládě. A tato vláda chce, abychom jí pomáhali proti Inklízům. Otci mému to ukládala a mně to rovněž psala. Proč to nenapíše svému příteli Eben Rašídovi? Jeho zástupce, ten zrádce Rešíd paša, je hoštěn v Damašku i v Cařihradě. Vykládá sultánovi o moci Eben Rašídově a zatím jest vše, co mluví, lež.

Kde jest Eben Rašíd, jakým byl za časů Muhammeda nebo ještě Abdalazíza? Dnes z jeho moci nezbylo leda jméno — a to jest stínem bez slunce. Zámel eben Subhán, ministr neschopného knížete Saúda syna Abdalazízova, byl zabit letos na jaře od svého příbuzného Saúda syna Sáleha eben Subhán, jenž dal před nedávnem v Hájelu popraviti devatenáct nejpřednějších mužů. Mnozí příslušníci panujícího rodu se utekli k Eben Saúdovi a hotoví se pod vedením Fejsala eben Rašíd k boji proti ministru Saúdovi. V Hájelu a mezi Šammary jest mnoho mužů, kteří nechtějí poslouchati člena rodu Eben Subhán, jehož předek byl otrokem. Žádali mne o pomoc a nebýti zbraní a zlata poskytnutých od Envera paši, tož by dnes nebylo ani památky po jménu Eben Rašíd. Což jest Enver paša slepý, že nevidí, jak ho klame i ministr Saúd i cařihradský zástupce Rešíd paša? Rešíd přece vyjednával s konsulem Francůzů v Damašku a sliboval jak jemu tak i francůzskému vyslanci v Cařihradě pomoc od Eben Rašída, když by přivezli na lodích své vojáky do Syrie. O zlato se rozdělil s ministrem Saúdem. Moji lidé chytili posla nesoucího listy Rešídovi do Hájelu; tak jsem se o tom dověděl. A před nedávnem byl v Hájelu zástupce Inklízů z Kuejtu i jakási paní. Proč tam byli? Zástupce z Kuejtu přijel z Hájelu i ke mně do Džoufu. Nebyl jsem tehdy doma. Chtěl získati mého náměstka, černocha Ámera, pro Inklízy a ujel z Džoufu do Egypta. Jistě uzavřel se Saúdem eben Subhán smlouvu proti vládě a vláda a Enver paša nemají nad Eben Rašída. Hanba takové vládě! Kdo by věřil, že nás bude po válce podporovati, byl by nerozumným děckem.«

»A co chceš, synku Nauáfe, počíti? Jsi dnes tak silný, abys mohl Eben Rašída zničiti?«

»Jsem, tatíčku. Spojím-li se s tvými bojovníky, budeme míti aspoň pět tisíc ručnic.«

»Co jest to proti patnácti tisícům a řekněme jen deseti tisícům nebo pěti tisícům ručnic Eben Rašída, jenž má hojnost dobrých nábojů, kdežto my musíme se špatnými náboji spořiti? Snad bys Eben Subhána přemohl, snad bys mu odňal hojnou kořist, ale z osad bys ho nevypudil. Zesílil by opět a přitáhl by na tebe. Nikoliv, synku, proti Eben Rašídovi nepotáhneme. Poslechneme vlády a budeme čekati.«

»Jak dlouho?«

»Pokud se neskončí veliká válka mezi vládou a Inklízy. Tentokráte si vláda přeje míru mezi námi. My, Rualové, potřebujeme míru rovněž. Dvě léta jsem seděl ve vězení a dvě léta bojovali Rualové mezi sebou a s vládou. Ty jsi teprve před pěti lety vyrval Eben Rašídovi Džouf, jejž naši předkové ztratili. Proti mně brojí můj příbuzný Fáres, syn Fahada eben Šalán, proti tobě pak Eben Dere, jejž jsi z Džoufu vyhnal. Nebude-li vláda těchto našich odpůrců podporovati, zhostíme se jich snadno. Zesílíme-li doma, budeme silnější na venek. Proč bychom tedy neuposlechli a nechtěli míru? Vláda má jiný účel než my, ale prostředku můžeme užíti téhož. Stěžujme si v Cařihradě i v Damašku na Fedány i Eben Rašída, že nechtějí míru. Víš přece, že Enver paša vyslal již tři poselství k ministru Saúdovi, aby s námi uzavřel mír. Z Damašku i z Haleba psali a telegrafovali Háčemovi, aby se zaručil, že s námi zachová pokoj. Neposlechl ani Eben Subhán, ani Háčem eben Mhejd. Myslíš si, že se nebude vláda proto zlobiti? Jejich neposlušnost může prospěti mně i tobě.«

»Co nám prospěje u vlády, která se stále mění? Nic jsme od ní nedostali, nic nám nedá. Či bude nás chrániti před Fedány a Eben Rašídem? Nebo vyšle proti nim vojsko?«

»Myslím, že má tvůj otec, Nauáfe, pravdu. Nevíte, co vás čeká, nesmíte se proto zeslabovati. Hleďte zesíliti doma a bude se vás báti i Eben Rašíd i vláda. Pokud znám kmeny Fedán a Ebede, uzavrou s vámi mír, když vy je o mír požádáte.«

»Cože, my, my abychom žádali za mír Eben Hdejba a Eben Mhejda?« volali Núri i Nauáf.

»Myslím, abyste požádali za mír i Eben Rašída.«

»Ó Músо, což myslíš, že bude Eben Šalán psáti synu otrokovu?«

»Ó bratře Núri, ty nebudeš psáti synu otrokovu, totiž Eben Subdánovi, nýbrž Saúdu eben Rašídovi.«

»Ale to by se chlubili jak Fedáni, tak Eben Rašíd, že se bojíme,« zvolal Nauáf, »a přece víš, že se chystáme k nájezdu.«

»Ó, Nauáfe, kdo ti radil, aby ses zmocnil Džoufu? Kdo přemlouval tvého otce, aby k tomu svolil? Kdo ti pomáhal nejen radou, ale i skutkem? Ty víš, kdo to byl. A když ti teď radím, abys nabídl mír Eben Rašídovi a přemlouvám k tomu i tvého otce, tož jsem ochoten pomoci rovněž skutkem. Od pěti let vedeš válku. Tvoji osadníci i tvoji beduové trpí od pěti let. Znám je dobře. Vím, že budou rádi míru, po němž touží. Dopřej jim ho bez ohledu na posměšky. Ty sám znáš svou sílu nejlépe. Jiní ti jí neuberou ani nepřidají. Nabídni mír! Tím ukážeš obyvatelům Džoufu svou dobrou vůli i přilnou k tobě. Ty pak, bratře Núri, nabídni mír nejen Eben Rašídovi, ale i velkým náčelníkům kmenů Fedán a Ebede. Náčelník Ebede, Bardžas eben Hdejb, je mým přítelem. Vím, že si tebe váží a bude působiti na Háčema, náčelníka Fedánů, aby k míru svolil. Ukaž přece svým Rualům a Fedánům, že máš delší rozum, že prohlédáš budoucnost svého kmene jasněji nežli druzí. Budou si tebe ještě více vážiti. Proč váháš? Chráníváš v boji samojediný své unavené a poraněné druhy, chraň je i nyní. Přemoz na chvíli svoji hrdost a zvítězíš nad Háčemem i nad Eben Rašídem. Což nemůže býti Núri vítězem i v politice?«

»Při sám Alláh, Múso, zdá se mi, že máš pravdu. Napíši jak Háčemovi, tak Eben Rašídovi a ty vezmeš listy s sebou.«

»Dáš listy napsati a sám je odešleš. Jeden z tvých otroků půjde k Háčemovi, druhý k Eben Rašídovi.«

»Ale pak bude kde kdo věděti, že žádám o mír.«

»A proč bys to chtěl tajiti? Tvůj list by se mohl ztratiti nebo by jej mohl jak Háčem, tak Eben Rašíd popříti, ale tvůj otrok se neztratí.«

»A což, když Háčem nebo Eben Rašíd mou nabídku odmítnou? Bude to pro mne urážkou.«

»Aby neodmítl Háčem, postará se můj přítel Bardžas eben Hdejb a aby neodmítl Eben Rašíd, o to se postarám sám. Tvůj otrok půjde se mnou. V mé přítomnosti odevzdá list tvůj i Nauáfův a já budu jednati. Nevrátí se, leda až bude mír uzavřen a Eben Rašíd ti to oznámí zvláštním, ode mne potvrzeným listem. Dáš napsati list a pošleš jej po zvláštním otroku?«

»Pošlu.«

»A ty, Nauáfe?«

»Učiním, co učiní otec.«

»Slibuješ to?«

»Slibuji, ale srdce mně krvácí. Jakou jsme to mohli přinésti kořist! Kdo nám ji nahradí?«

»Alláh, a to, jak myslím, brzo.«

Potom jsem se dotazoval na Fáresa, syna zabitého knížete Fahada, jenž tábořil s Bišírem, bratrem Ratuána eben Mersed. S nimi dlel i Eben Džandal se svou čeledí Suélmát. Turecká vláda prohlásila po zajetí Núriho Fáresa za knížete všech Rualů, ale nepřidal se k němu leda Eben Džandal. Vybízel jsem jak Núriho, tak Nauáfa, aby učinili vše, aby se s Fáresem, bratrancem Nauáfovým, synkem bratra Núriho, udobřili a tak i Eben Džandala získali. Myslili, že snáze získají tohoto, než se udobří s oním, poněvadž je Fáres velice vrtkavý a při tom ješitný.

Aude abu Tájeh a válka.

Nazítří jsme setrvali na témž místě. K poledni mne navštívil Aude abu Tájeh, náčelník Huétátů, kteří tábořili s Rualy. Vrchní náčelníci Huétátů, jimž náleží okolí Maánu na železnici Hedžázské, hájili své svobody proti vládě, která se od počátku tohoto století v Maánu upevňovala. Chtějíc Huétáty zeslabiti, prohlásila roku 1900 po úmrtí velkého náčelníka Arara eben Džázi, že uzná náčelníkem jedině Harba, vlastně jeho syna Aude abu Tájeh a jen s ním že bude vyjednávati. Aude, nejodvážnější, ale také nejukrutnější muž, jejž v Arabii znám, strhl za sebou zakrátko skoro všechny Huétáty. Podnikalf nesčetné nájezdy do krajů blízkých i dalekých a vracel se vždy s kořistí. A kořist mu získala srdce Huétátů. Abtán eben Džázi, syn Ararův, se utekl ke svým příbuzným do Egypta, později pak k Abu Šáma, náčelníku čeledi Muáhíb, tábořící v sopečném území severozápadně od al-Hedžr. Aude vybíral daně, odváděl je přesně vládě, pronásledoval škůdce železnice, chránil usedlíky před lupiči, takže byl považován za nejlepšího náčelníka při železnici Hedžázské. Z toho dostala vláda strach; domluvila se s Abtánem, získala úplatkem i jiné náčelníky, obvinila Audeho z různých zločinů a vydala na něho zatykač. Aude prchl se svými do vnitřní pouště a mstil se vládě a jejím stou-

pencům. Abtán se s počátku opíral o vojáky střehoucí Hedžázské železnice, ale roku 1912 se spolčil na rozkaz Envera paši s Eben Rašídem a podnikal nájezdy proti Rualům a čeledím Huétátů, které s nimi tábořily. V červnu 1914 přepadl obyvatele džoufské, sbírající semh, uloupil jim přes šedesát velbloudů a zabil jednoho muže. Po vypuknutí světové války vyzvala vláda Abtána, aby se smířil jak s Nauáfem, tak s Audem. I Audemu poslala vláda výzvu, aby se smířil s Abtánem a přitáhl k železnici Hedžázské, a oznámila mu, že jsou mu odpuštěny veškeré jeho proviny. Aude se smál této milosti.

»Což myslí vláda, že jí nerozumím? Nabádá nás všecky k míru. Domnívá se, že jí přivedeme tisíce bojovníků na pomoc. Nevěří křesťanům v Syrii, nevěří Drúzům v Hauránu a potřebuje velbloudů k pochodu do Egypta. Ví, že pokud nebude míru mezi námi, budeme se vymlouvati jeden na druhého, já na Abtána, Núri na Fedány, Nauáf na Eben Rašída, oni pak na nás, i zůstaneme všichni doma. Odtud ta přehorlivá snaha naší vlády, aby nám všem dopomohla k míru. Mír chceme a potřebujeme ho, ale pro sebe, nikoliv pro vládu. Víš co, Múso, napiš vládě, že jsi se od nás všech dověděl, že chceme mír, že jsme ochotni spravedlivé vládě pomoci, ale teprve, až ona pomůže nám a přinutí všechny naše odpůrce, jež po tolik let proti nám štvala, aby se s námi smířili. Znáš nás, znáš vládu. My zůstáváme stále titíž, ale kolik vlád, kolik úředníků se vystřídalo od roku 1909, kdy jsem se s tebou po prvé setkal!«

»A což, Aude, táhl bys skutečně na pomoc vládě proti Egyptu?«

»Pokud nebude u nás míru, nehnu se z pouště. Kdybych se smířil s Abtánem a Eben Rašídem a moji příbuzní Huétáté tábořící v Egyptě mne volali na pomoc, potáhnu tam. Vláda mi slibuje zbraně na některé stanici Hedžázské a též zlato. Potřebuji obého. Vezmu od ní zbraně i peníze, ale bojovati budu proti tomu, proti komu půjdou moji příbuzní, Huétáté. Půjdou-li proti Inklízům, budu pronásledovati Inklíze, vytrhnou-li proti vládě, budu ničiti čety vládní. Od svých soukmenovců se neoddělím. Vláda i Inklízové jsou cizinci.«

Nauáf se mne ptal, je-li to pravda, že Inklízové bojují pouze uprostřed moře a že jich žádný jezdec na velbloudu nebo na koni nedostihne. Núri i Nauáf se domnívali, že Inklízové obsadili Egypt teprv v srpnu nebo v září roku 1914.

Do té doby že patřil vládě a sultánovi. Když jsem jim vykládal, že jsou Angličané pány Egypta již bezmála 33 let, věřili tomu sice, ale kývali povážlivě hlavami. Jsou-li již tak dlouho pány Egypta, proč teprve před třemi měsíci zakázali Akejlům z území sultánova voditi velbloudice do Egypta?

Často se mne Rualové ptali, zda jest pravda, že Inklízové vyhnali z Egypta všechny Araby a muslimy a usadili tam jenom cizince a křesťany. Bylo mi divno, kdo i tímto způsobem proti cizincům a křesťanům štval. Núri i Nauáf prohlásili, že by do Egypta netáhli ani za nic. Že prý je to velice daleko a že se tam jde mořem a přes moře. V moři pak že jsou ryby, které požírají jak velbloudy, tak beduy. Nechtěli ani věřiti, že by mohli býti z doliny Sirhánské za deset nocí v Egyptě: že není třeba brodíti se mořem, že možno přejíti moře po mostě jako Eufrat. Aude, který několikráte své egyptské příbuzné navštívil, kreslil svou velbloudí hůlečkou cestu od napajedel Majkú do Egypta, určoval studnice a jmenoval kmeny, jejichž územím se jde. Ale Núri volal na pomoc Alláha proti každé vybídce, aby táhl za hranice Arabie.

»Kdyby mi vláda slíbila nevím co, za Mrtvé moře nepotáhnu. Vždyť tam hrozí každému smrt, vše jest tam mrtvé, proč bych tam jel? Nemám tam přátel. Od Haleba až k Ománu táboří Aneze, tu jsem doma; v tomto území potáhnu třebas sto dní od severu k jihu, ale deset dní od Majkú na západ nemám žádného příbuzenstva, tam nepůjdu. Nač bych si běžel pro smrt?«

Aude se Núrimu smál, ale Nauáf souhlasil s otcem: »Což ty, Aude, ty jsi v roklích u Mrtvého i Rudého moře doma. Vždyť tam sedí tvoji příbuzní. Pomohou ti, ale kdo by tam pomohl nám?«

»Alláh.«

»Alláh? Vždyť Alláh nechce, abychom podnikali nájezdy daleko na západ. Kdyby tomu chtěl, byl by tam usadil některé naše příbuzné. Ale on ponechal všechny Aneze v Arabii.«

»Proti komu bys nejraději táhl?« ptal jsem se Núriho.

»Hle, Múso, proti Drúzům.«

»Proč? Snad proto, že jsou přáteli Inklízů a že by jim pomáhali, kdyby vtrhli do Syrie nebo Palestiny?«

»Co je nám potom, že jsou Drúzové přáteli Inklízů? Inklízové jsou cizinci právě tak jako vláda. Vláda Drúzy chrání a oni nás olupují. Jsou to naši největší nepřátelé. Smířím se

se všemi beduy, ba i s usedlíky a křesťany, ale s Drúzy, Aháli al-Džebel a obyvateli sopečného území hauránského se nesmířím nikdy. Vylézají jako lstivé hyeny ze svých skrýší, plíží se za noci k našim táborům, kradou nám klisny a velbloudice, pastevcům koz a ovcí od nás chráněných odhánějí jejich stáda a zalézají s nimi do svých lávových doupat, kam za nimi nemůžeme ani na koni, ani na velbloudu. Co uloupí, prodávají lacino Drúzům v pohoří Tauíl aš-Šejch (Hermonu), Čerkesům a tureckým úředníkům. Když tábořím v červenci a v srpnu západně od Hauránu, potkáme co chvíle své klisny a velbloudice, jež hauránští dravci uloupili. Dokazujeme počestnými svědky, že jsou to zvířata naše, ale vláda nám nedá nikdy za pravdu. Vláda chce, abychom jí dovedli lupiče. Hledej lupiče, jenž tě za tmavé noci přepadl! Hledej ho v roklích sopečných, kam se ani pěší vojsko neodváží! Zlobíme se a Čerkesi, Drúzové a Turci se nám smějí. Dojde-li nám rozvaha a přece jen ztrestáme Drúzy nebo Čerkesy zbraní, již jest tu vláda s vojskem, obklíčí náš tábor a hrozí, že postřílí z děl naše ženy a děti, nenahradíme-li Drúzům a Čerkesům veškeru škodu. Však víš, Múso, jak jsi před čtyřmi lety v podobném případě s vládou vyjednával. Ó, kéž by nám vláda dovolila, abychom střehli Čerkesů a Drúzů! Těm bychom oplatili, co nám od let půjčují. Proti těm bych táhl rád nejen já, to jest Núri, ale všechny kmeny od Haleba až po Tejmu. Mluvím, Aude, pravdu?«

»Pravdu díš, Núri. Proti Drúzům a Aháli al-Džebel potáhneme všichni i Fedáni a Ebede i Fauáre a Beni Sachr. Běda jim, běda Čerkesům a běda tureckým úředníkům, kteří je dotud chránili! Usadíme se tam i se svými stády. Zničíme a spaseme jejich pole a zahrady a zavřeme je v jejich dědinách, až umrou hladem. Nebudou-li míti lupiči z území sopečného komu koně a velbloudy prodávati, nebudou choditi na lup. Ó Alláhu, dopřej nám tohoto blaha! Napišme vládě, že chceme bedlivě stříci Drúzů, aby se nespojili s cizinci.«

»Napišme,« přisvědčili se smíchem kníže i Nauáf.

Aude uznal rovněž potřebu míru mezi kmeny a slíbil, že nabídne Abtánovi mír a že ho uzná za vrchního náčelníka, rozhodne-li se pro něho většina Huétátů. Nauáf pravil, že sám takovému pastevci koz psáti nemůže, ale vybídl Audeho, aby připsal, že i Núri a Nauáf uznají mír uzavřený s ním a nic proti němu nepodniknou. Zavolali jsme mého sluhu Mansúra, jenž psal listy různým náčelníkům, jakož i vládě do

Cařihradu a do Damašku. Núri, Nauáf a Aude, kteří neuměli ani čísti, ani psáti, přitiskli pod listy své pečetní prsteny, potřené inkoustem. Listy určené vládě měl donésti můj průvodčí Zejdán k náměstku Nauáfovu do Čáfu, odkud je měl vzíti některý kupec soli do Bosry a odevzdati je tam tureckému úředníku. Došly-li listy, nevím. Ale ztratily-li se, škody nebylo. Obsahovaly slova zahalující vlastní přesvědčení. Byla to politika, jak Núri pravil.

Núri o věcech evropských.

Ve středu 30. prosince vanul slabý vítr severozápadní a poprchávalo skoro po celý den. Před polednem ke mně přišel kníže a kreslil mi velbloudí hůlečkou mapu sopečného území východně od doliny Sirhánské, jakož i okolí osad Etra a Karkar, kde padl jeho syn Saúd.

Po poledni jsem zašel do jeho stanu pozdraviti některé náčelníky Amárátů. Přišli urovnati různé rozmíšky. Amáráté tábořili v srpnu a září mezi Fellúdže a Bagdádem, potom u Kerbely, a věděli již, že Inklízové obsadili Basru. Zajímali se o válku světovou mnohem více než Rualové a chtěli věděti, jak se různé vlády seskupily. Veliké obtíže jim působily představy Fransa a Frandž. Rualové i Amáráté se domnívali, že se celá Evropa jmenuje Fransa a všichni obyvatelé Evropy že slují Frandž. Teď však najednou slyšeli, že Fransa je pouze část Evropy a Frandž že je kmen v této části tábořící. Proč prý se tedy Evropanům říkalo Frandž, když nenáleželi ke kmeni Frandžů? Kníže to vysvětlil:

»Frandž je rod panující dosud nad celou Evropou, jíž se proto říkalo Fransa. Jako ovládá Eben Saúd veliké území a různé kmeny, tak udržovali Frandž v porobě četné kmeny, jako Almán, Namsa, Talján, Inklíz, Rúsija, Muskúb, Serbja, Rúm a jiné. Před dávnými lety se vymanili Rúmové (Řeci) a proto se jim neříká Frandž, ale Rúm. Též Inklízové si získali z části samostatnost a jednají po vlastní radě a vůli, proto je někteří čítají k Frandžům, jiní však myslí, že jsou samostatní. Teď se vzbouřili proti Frandžům kmenové Almán a Namsa, kdežto Serbja, Rúsija, Muskúb a Inklíz ještě podporují Frandže. Největší nepřátelství trvá mezi Inklízy a Almány (Němci), asi jako mezi Drúzy a Rualy, mezi Kurdy a Amáráty nebo Fedány. Inklízové mají v mořích mnoho ostrovů a na nich velice mnoho lidí, které posílají proti Al-

mánům. Almáni jsou nejchytřejší ve výrobě zbraní. Nejlepší ručnice, revolvery a pistole pocházejí od nich nebo od Namsů (Rakušanů). Ale co zmohou zbraně, není-li mužů, kteří by jich užívali? Almáni a Namsové jsou sice velice chytří, ale mají málo vojska. Proto se vláda a sultán v Cařihradě rozhodli, že jim pošlou vojsko proti Frandžům a hlavně proti Inklízům. Tyto tři vlády, to jest Almán, Namsa a Atrák (Turci) uzavřeli spolek ne tak proti Frandžům, jako spíše proti Inklízům, neboť sultánovi nevzali Frandžové nic, kdežto Inklízové mu vzali před několika měsíci Egypt a teď mu chtějí vzíti i Basru a celý Irák.«

Jeden z přítomných poznamenal, že jsou Muskúbové též velice četní a že jednou chtěli zahnati sultána z Cařihradu. I děl Núri:

»Muskúbové jsou sice četní, ale ještě četnější je kmen Rúsija. Rúsijům náleží četná království a bojí se jich i Peršané, ale dotud neosvobodili všech svých pokrevenců. I kmen mého bratra Músy náleží k Rúsijům jako my k Anezům a přece musí poslouchati Namsa. Jsou Rúsijové velice četní, je pravda, ale nejsou stateční. Slyšel jsem, že je zahnal z jejich území kmen malých Jábúnů (Žaponců). Nejhroznější ze všech válčících kmenů jsou Inklízové. Jsou velice bohatí a přece dychtí po nových zemích. Uvidíte, že zvítězí i u Basry. Nikoliv zbraní, ale politikou. Vykládali mi o nich Akejlové, kteří přijeli z kraje Hendů (Indie), že nikdo tak neudržuje pořádek jako Inklízové. Ale co jest po nich, když berou svobodu. Kdo z vás chce býti nevolníkem? Proti vládě se ubráníme, ale ubráníme se Inklízům, když nám nabídnou za naši svobodu zlato?«

Starý náčelník Gázi pravil: »Neboj se, Núri! »Naši předkové byli samostatní, zděděné samostatnosti nám Inklízové nevyrvou ani zbraní, ani zlatem.« Přítomní s ním souhlasili.

Ptal jsem se náčelníků Amárátů, zda potáhnou do svaté války proti Inklízům.

»Naší svatou válkou jest chrániti naše stany a stáda. Kdyby se jich chtěli Inklízové dotknouti, běda jim. Pokud bojují v území usedlíků s vládou, ať si proti nim pošle vláda své vojsko a své usedlíky. Pro nás nejsou Inklízové dosud ani přáteli ani nepřáteli. Čím se nám stanou, ví pouze Alláh.«

»Pravdu máš, ó bratře,« řekl Núri, »ale přece musíme poslouchati své vlády. Kéž jí Alláh propůjčí vítězství!«

Když mě provázel do mého stanu, pravil mi: »Ach, Múso, jak musím dbáti politiky, aby mne nikdo u vlády neočernil! Káže nám vláda svatou válku proti nevěřícím, proti Inklízům. Co mi uloupili nevěřící nebo Inklízové? A vláda, o co ta nás již neobrala! Oběsiti mne chtěla proti právu. Víš, proti komu bych se svými Rualy nejraději táhl. Víš, koho nenávidím mnohem více než všech Inklízů a nevěřících.«

Ve čtvrtek 31. prosince klesla teplota, takže byl celý kraj pokryt tuhou jinovatkou. Končil jsem své zápisky. Kníže Núri, jemuž, jakož i Nauáfovi jsem přinesl jemnou vojenskou ručnici s dalekohledem jakož i sto nábojů, by byl rád věděl, jaké zbraně ještě mám a odešel hodně nespokojen, když jsem řekl, že svých zbraní vybalovati nebudu. Odpoledne se přišel rozloučiti Aude abu Tájeh provázen Núrim a Nauáfem. Pohovořili jsme si o výsledcích vzájemných porad a všichni mi slíbili, že nepodniknou bez mého vědomí žádného většího nájezdu ani proti Arabům, ani proti usedlíkům. V poušti chtěli chrániti všechny uprchlíky z krajů podřízených vládě. Pokud nebude možno kupovati obilí a šatstvo nutné pro živobytí jinde než v Syrii a Iráku, byli nuceni trvati s vládou v míru. Bez obilí a šatstva žíti nemohli. Násilím by si byli potřebné věci opatřili snad na několik měsíců, ale pak by přece byli bývali přinuceni podrobiti se vládě. Následkem jejich útoků na území obdělané by se byli usedlíci přimkli tím úže k tureckému vojsku. O pomocné výpravě proti Egyptu nechtěli Núri a Nauáf ani slyšeti. Aude abu Tájeh byl ochoten táhnouti do Egypta, ale jen na výzvu svých egyptských příbuzných Huétátů a chtěl bojovati buď proti vládě nebo proti Inklízům podle toho, jak se rozhodnou příbuzní.

Angličané u Basry byli daleko za obzorem Rualů knížete Núriho. Nauáf se mne dotazoval, nejsou-li Inklízové táboří u Kuejtu a Basry jiná čeleď než Inklízové, kteří před nedávnem obsadili Egypt.

»Hle, Múso, vždyť čeledí Inklízů je tolik jako čeledí Anezů. S některými žijeme v míru, s některými válčíme. S Inklízy u Kuejtu a Basry žijí moji příbuzní Eben Sabbáh a Eben Saúd v míru, ale můj příbuzný al-Aškar s nimi válčí. Vždyť víš, že Eben Sabbáh, pán Kuejtu, a Eben Saúd, kníže v Rijádu, náleží k Anezům jako já nebo můj otec. Al-Aškar, náčelník kmene Muntifež, pochází rovněž z Anezů a válčí se mnou a válčí s Inklízy. Já jsem spřátelen s Eben

Sabbáhem a Eben Saúdem a nepodniknu nic proti jejich přátelům Inklízům. Kdyby však Inklízové mi chtěli vzíti Džouf anebo Eben Saúdovi Rijád, pak potáhneme společně proti nim. Berou-li nyní kraje vládě, ať se vláda brání. Ona mi nepomáhala proti Eben Rašídovi, ani proti al-Aškarovi, ba podporovala oba proti mně. Nejednám správně, řídě se jejich příkladem?«

Nový průvodce.

Jak Núri tak Nauáf a Aude se báli o můj život v území Eben Rašídově a přemlouvali mě, abych tam nechodil.

»Hle, Múso,« pravil Nauáf, »ministr Saúd jest zrádce a zrádce nezná ani Alláha, ani cti. Ví o tobě, že jsi mým přítelem, že jsi mi pomáhal dobývati Džoufu. Budou ho proti tobě popichovati lidé, jež jsem z Džoufu vyhnal. Kdo tě ochrání? Kéž tě Alláh zachová na životě, ale bojím se, že tě již neuvidím. Nezabije tě veřejně, ale jeho otroci tě přepadnou za noci, nebo tě otráví.«

»Neboj se, bratře! Pomůže mi Alláh a pomohu si sám. Nejsou všichni Šammarové zrádci jako Saúd. Nepůjdu k němu, pokud nenajdu mezi Šammary mocného ochránce. Znám mnohého náčelníka kmenů Sindžára a Abde. Sindžárové nenávidí Saúda, potomka otrokova, a jsou mocnější než on.«

»Jak se dostaneš k Sindžárům?«

Tu se ozval Aude: »Můj bratr Muhammad našel u Amúdu Šammariho, umírajícího hladem. Přinesl ho do svého stanu, kapal mu máslo do hrdla a přivedl ho k sobě. Jak jsem odjížděl, zaslechl jsem, že se nazývá Názel a že prý pochází z vládnoucí rodiny Eben Tnejján. Dnes se vrátím a pošlu vám ho sem. Jest nemocen a ty, Múso, máš léky; můžeš ho léčiti.«

Nauáf i Núri pravili, že rod Eben Tnejján náleží mezi přední rody Šammarů, takže bych mohl míti v Názelovi nejlepšího průvodčího, ovšem, mluví-li pravdu. Prosil jsem Audeho, aby Šammariho ke mně poslal, což slíbil a odjel.

V pátek 1. ledna 1915 ke mně přivedl Núri staršího muže jménem Unejs eben Bnejje, jenž žil po léta jako soused u Eben Rmála, mocného náčelníka Šammarů, a chtěl se k němu s několika velbloudicemi vrátiti. Měl se přidružiti ke mně. Unejs, jenž se domníval, že Eben Rmál táboří někde v okolí Džubba, mě přemlouval, abych se dal k Eben Rašídovi

cestou al-Chall, vedoucí z Džoufu přes napajedla aš-Šižíž a Džubba do města Hájel. Nauáf se rovněž přimlouval za tuto cestu. Mně se hrubě nelíbila, poněvadž byla známa. Byl bych raději táhl buď východní nebo západní částí Nefúdu. Chtěl jsem se Unejse vyptávati na okolí Džubby, ale poznal jsem, že se naprosto nevyzná v určování polohy.

Nauáf si naříkal, že jsou jeho lidé nespokojeni, že sejde s nájezdu. Na dotaz Núriho, kdo z otroků by chtěl se mnou jeti k Eben Rašídovi, se přihlásil Abdalláh, jenž mne 1908 provázel na cestě z Dmejru do Resáfy. Poněvadž jsem ho znal jako prudkého a pohodlného, ale jinak dobrého člověka, přijal jsem ho.

Nazítří jsme se stěhovali. Nauáf mne na pochodu dohonil a pozdravoval mne zdaleka slovy: »Budiž silen, Múso!«

Načež jsem odpověděl: »Vítej! Budiž silen muž, jenž mi síly přeje!«

Hovořil jsem s ním o vyjednávání s Eben Rašídem. Dohodli jsme se, že Nauáf potáhne se svými čeleděmi na pomezí Nefúdu a bude čekati na zprávy ode mne. Odepře-li ministr Saúd mír, že se uchýlím k Sindžárům a přemluvím je, aby se připojili k Nauáfovi. Nauáf pak že přitáhne s bojovníky jak svými, tak Núriho, spojí se se Sindžáry a udeří na Saúda od severu, kdežto Eben Saúd ho bude tísniti od jihu. Znal jsem dobře nebezpečí, spojené s tímto plánem. Věděl jsem, že Enver paša a turecká vláda věří Saúdovi, ministru Eben Rašídovu, jako svému největšímu příteli a že mne bude obviňovati, jako bych pracoval pro Angličany. Věděl jsem též, že Saúd má lepší zbraně než my a že ho nevypudíme z Hájelu, když se tam opevní. Bylo mi líto, že snad přispěji k nové občanské válce mezi Šammary, kteří prolili v posledních čtrnácti letech tolik vlastní krve, ale myslil jsem, že nezkrotíme-li Saúda a jeho strany, natropí více škod než my.

V neděli ráno jsem seděl na zemi ve svém stanu a psal, když ke mně přivedl Nauáf malého, vyhublého, asi třicetiletého muže. Měl na sobě jen roztrhanou košili a starý plášť. Tetelil se zimou. Vrhl se přede mnou na zemi a prosil mne za ochranu. Byl to Šammari, o němž vypravoval Aude abu Tájeh. Jmenoval se Názel eben Dúchi eben Tnejján. Nauáf mi ho představil slovy:

»Hle, Múso, toto jest Názel eben Tnejján, nejslavnější velitel nájezdních čet Šammarů.«

Usmál jsem se. Tento drobounký mužíček by měl býti slavným velitelem? Ale v očích Názelových se cosi zalesklo, a to změnilo hned moji domněnku. Viděl jsem, že v tomto slabounkém těle působí silný duch. Nauáf děl:

»Bratře, znám Názela a ručím ti za něho. Promluv si s ním a věř tomu, co ti slíbí. Loučím se s tebou. Odjedu teď a ty odjedeš za čtyři dny. Vrať se ke mně! Víš, že máš v Džoufu bratra.«

Objali jsme se a Nauáf odjel. Před mým stanem na něho čekalo třicet jezdců. Jel vybírat daně ke všem kmenům a čeledím, závislým na něm a jeho otci. Potřeboval mzdu a výživu pro své stálé vojsko a když sešlo s nájezdu, hledal pomoc u svých kmenů. Asi za dvacet dní se chtěl vrátiti do Džoufu a čekati na mé zprávy. Pro svého náměstka v Džoufu, černocha Ámera, mi dal list, v němž mu poroučel, aby mne uvítal ve svátečním rouchu a mě poslouchal jako jeho. Po dobu mého pobytu v Džoufu že Nauáf odevzdal veškeru moc mně, nikoliv jemu, Ámerovi. Obyvatelům Džoufu oznamoval, že jedu vyjednávati o mír s Eben Rašídem.

Po odjezdu Nauáfově jsem uložil Názela ve velkém stanu, aby se zahřál, a poslal svého sluhu Násera k potulnému obchodníku, aby mu nakoupil, čeho potřebuje.

Navštívil mě Muhammad abu Tájeh, bratr Audeův, a vypravoval o utrpení Názelově:

»Názel eben Tnejján měl donésti Nauáfovi důležité listy od svého bratrance Fahada a jiných náčelníků Sindžárů, kteří by se k němu byli rádi připojili. Jako ochránci na cestě ho doprovázeli nějaký Fredži a Šarári. Názel a Fredži jeli na velbloudicích, Šarári šel pěšky. Na severním úpatí pohoří Tauíl se dověděli od pastýřů, že Nauáf odtáhl k dolině Sirhánské. I zamířili tam. Ale v noci zmizeli průvodčí Názelovi s jeho velbloudicí, ručnicí a všemi zásobami. A přece je Názel chránil v území Šammarů a oni mu slíbili, že ho budou chrániti v území Rualů, k nimž čeleď Fredže náleží a s nimiž Šaráráté tábořili. Zradili ho, kéž je Alláh rovněž zradí!

Opuštěný Názel šel tři dny a dvě noci k severovýchodu. Pil z různých kalužin, ale nenašel potravy. Čerstvé traviny dosud nevypučely. Konečně klesl únavou. Tu řídil Alláh mé kroky k němu. Vyjel jsem si s chrtem a sokolem na lov a našel jsem ho. Naloživ ho na velblouda, dovezl jsem ho do stanu a přivedl k životu. Teprve po pěti dnech se mohl Názel postaviti.«

Núri, jenž věc Názelovu vyšetřoval, soudil, že by zmíněný Fredži mohl býti totožný s Chalífou eben Gatján. I vyzval jeho příbuzné, aby Názelovi nahradili škodu, leč oni odmítli vymlouvajíce se, že není přece dokázáno, že by se byl jejich pokrevenec dopustil takového bídáctva. Zaručili se však, že budou Chalífu sami hledati a přinutí ho k náhradě, bude-li usvědčen. Nauáf slíbil, že bude pátrati po Šarárim, na něhož Fredžové svalovali všechnu vinu. Z přítomných náčelníků kmene Amárát dva Názela poznali a litovali ho, že tolik zakusil. Núri mu nabídl dobrou velbloudici a sedlo.

K večeru přišel Názel ke mně a prosil mne, abych ho ponechal ve svém stanu, že se bojí msty příslušníků čeledi Dugmán, jimž zabil v boji na Poutnické cestě do Kúfy šest mužů. Núri prohlásil ve svém stanu, že je Názel mým hostem a běda tomu, kdo by mu ublížil. Dugmáni zvěděvše o jeho přítomnosti, obcházívali jako hladoví vlci můj stan, ale neurazili Názela ani slovem, ani skutkem.

Rokoval jsem s Názelem o cestě, jíž se dáme. Do Džoufu nás chtělo doprovázeti mnoho lidí, kteří s Nauáfem přitáhli. Z Džoufu radil Núri, abych jel cestou al-Chall, ale Názel upozorňoval, že nenajdeme nikde pastvy. Mezi aš-Šižíž a Džubba že již tři léta nepršelo a že je tam pustina, a jižně od Džubby že stáda kmene Abde spásla všechno. V Hájelu že není knížete ani jeho ministra, oba že táboří jižně od údolí ar-Rma, kdežto Eben Saúd že leží v al-Asjáh. Chci-li ke knížeti samému, že bude výhodnější, dám-li se po východním pomezí Nefúdu do Hajjánijje, ve kteréž pevnůstce nám řeknou, kde Eben Rašíd táboří. Núri namítal, že se na pomezí Nefúdu jistě setkáme s nájezdnými četami. Tu se Názel pousmál a pravil:

»Ó, kéž Alláh prodlouží tvůj život! Vykládají o mně, že jsem nejlepším velitelem nájezdných čet; tu jistě vím, jak se před nimi uchráním, jak se jim vyhnu.«

Rozhodl jsem se hned, že pojedeme východním pomezím, kde mi kynula hojná práce vědecká. Po přání Núriho jsme se měli ještě v Džoufu zeptati Ámera, zda pršelo ve východní části Nefúdu a pak se dáti cestou, kterou nám Alláh určil.

Chtěje se přesvědčiti, jak se Názel vyzná ve zjišťování polohy jednotlivých míst, vyptával jsem se ho na kraje mně známé. Žádal jsem, aby v mém stanu určil na zemi dvěma kaménky polohu polárky a jihu a zkoumal jsem jeho údaj dle magnetické střelky. Obzor byl zahalen hustou mlhou,

o slunci nebylo památky. Názel se rozhlédl po horních částech stanu, chopil pravou rukou připravený kamének, natáhl ruku, vyryl v půdě delší přímku, položil na jeden konec větší kamének, na druhý menší a řekl, ukazuje na větší:

»Toto jest, ó náčelníku, polárka a toto jest jih.«

Pohlédl jsem na magnetickou střelku a shledal, že se zmýlil jen o pět stupňů. Byl jsem tomu velice rád, poněvadž jsem věděl, že mně svou znalostí mé práce usnadní. Potom si vzal hrst kaménků, kladl je před sebe a stanovil polohu různých napajedel a význačnějších míst v kraji mně známém. Kopce hotovil z písku, údolí ryl v půdě. Přesvědčil jsem se, že zná kraj a že se s ním dobře dorozumím, až vniknu do jeho duševní činnosti.

Nazítří oznámil náš pastýř Auad, že ho bolí noha, že mých velbloudů pásti nemůže. Poznal jsem, že se bojí cesty k Eben Rašídovi, proto že hledá výmluvu. Núri zajel se svými otroky utišiti bouře vzniklé v nedalekém táboře čeledi Kuáčbe.

Pracoval jsem po celý den s Názelem. Kreslil mně Poutnickou cestu z Hájelu do Kúfy a její okolí. Různými otázkami jsem se snažil zjistiti, zda si neodporuje. Neodporoval si nikdy. Tu jsem uvěřil, že jest nejen výtečným vojevůdcem, ale i nebezpečným vůdcem čet lupičských. Kdo se tak dobře vyzná v širé poušti, může snadno loupiti a lup uchrániti.

Mé dlouhé hovory s Názelem se nelíbily mým nejmladším přátelům mezi Rualy, synkům Nauáfovým. Nejstarší z nich, asi jedenáctiletý Sultán, syn Mišchas, se naučil v Džoufu psáti a chlubil se, že prvý list poslal své matce provdané za Fendiho eben Melhem. Často a často se mne na ni dotazoval, jak že vypadá a kdy že k němu přijde. Fauáz, syn Mišáel, neuměl psáti, ale tvrdil, že se udrží na cválající klisně i bez sedla, kdežto Sultán že by spadl. Nejmladší z nich, devítiletý Nauáš, syn Shejly, obyčejně mlčel, ale prohlížel si pozorně vše, co v mém stanu uviděl. Několikrát ke mně přinesli otroci i menší synky Nauáfovy. Z náčelníků mne navštěvovali synové zesnulého knížete Sattáma Cháled a Trád, pak můj dávný pomocník Mežhem, syn Mhammada, zabitého bratra Núriho, jakož i Núriho synek Chafádži. Též můj starý známý Aude al-Kuéčbi přijel z dalekého ležení mne pozdravit. Návštěvy netrvaly dlouho, neboť jsem nemohl a nechtěl mařiti času.

Ve středu přišel kníže právě, když jsme snídali. Divil se, že máme tolik mléka, kdežto on prý již přes týden mléka nedostal. Ze všech jeho velbloudic že dosud dojily jen dvě a ty že dojiti přestaly.

»I nepřestaly, bratře, tvé velbloudice dojiti.«

»Odkud to víš?«

»Vždyť je toto mléko od nich.«

»Od mých velbloudic? A kdo ti je přináší?«

»Tvůj pastýř Fhejd. Slíbil jsem mu denně čtvrt medžídijje, donese-li mně k snídani mléka a on mně je nosí.«

»Ó, toho dareby! Tobě je za čtvrt medžídijje nosí a mně říká, že nic nenadojil.«

»Nehněvej se, bratře. Zítra odjedu a tvé velbloudice budou dojiti pouze pro tebe.«

»Kéž ti, Músо, slouží mléko mých velbloudic ke zdraví!«

Chystali jsme se k odjezdu a rozdělovali náklady. Silný nákladní velbloud unese až půldruhého kuntáru, skoro 300 kg, ale neujde ani 3 km za hodinu. Naše velbloudice měly uraziti průměrně 4.5 km za hodinu, proto jsme na ně nenaložili leda asi 150 kg. Mnohé byly velice slabé, vyhublé, ale Názel mne konejšil, že zesílí v území Šammarů, kde najdou dobrou pastvu.

Hamádem do Džoufu.

Ve čtvrtek 7. ledna jsme naložili stany a veškeré zásoby a opustili tábor Núriho. Šel jsem se s ním rozloučiti do jeho stanu. Upozorňoval mne, že je nablízku nájezdní četa Šammarů, která přepadla před dvěma dny tábor Beni Sachr, jimž Nauáf přispěl a útok odrazil. Vyšel se mnou před stan a se slzami v očích mne odporoučel pod ochranu Alláhovu. Někteří přátelé mne vyprovázeli až za tábor.

Názel jel vedle mne a pomalu se k nám přidružilo dvacet mužů vracejících se do osad oasy al-Džouf. Obloha byla zatažena a vál studený vítr jihovýchodní. Krátce po poledni jsme dorazili na rozvodí krajů Udiján a Hamád. Vyhlídka byla nekonečná, ale jednotvárná, neboť žádný význačný útvar přírodní nepoutal naší pozornosti. Co jsme viděli, byly jen samé zvlněné výšiny a široké doliny.

Zanedlouho se obloha zahalila a poprchávalo. Zamířili jsme k táboru Kuáčbů v široké dolině. Naši průvodčí se báli deště a chtěli hledati nejen útulek před ním, ale i poho-

stinství. Náčelník Mafrúd mne navštívil a zval mne k večeři. Poděkoval jsem a zůstal doma, kde mi Názel vykládal o kmenech a čeledích Šammarů. Mafrúd přišel ještě pozdě večer a prosil mne, abych se za něho přimluvil, aby mu Núri slevil z daně, již dlužil za pět let. Uprchl totiž před šesti lety se svou čeledí k Amárátům a vrátil se k Núrimu teprv po vypuknutí války světové domnívaje se, že bude pod jeho ochranou ve vnitřní poušti jistější než s cizími Amáráty na pobřeží Eufratu. Núri ho přijal vlídně, ale prohlásil, že musí odvésti všechny dávky za posledních 5 let. Mafrúd se vymlouval, že platil náčelníku Amárátů, než Núri toho nedbal. Okolí tábora bylo zavlaženo asi před dvěma měsíci, proto měli velbloudi dobrou pastvu na dřevinách, které nepřestaly růsti.

Pršelo až skoro do rána a hustá mlha ležela po všech nížinách. Černé stany Kuáčbů z ní vynikaly jako balvany lávové. Ubírali jsme se středem nesčetných pasoucích se stád. Velbloudice se k nám hrnuly se všech stran; tvořily dvě dlouhé řady, prohlížely si nás zvědavě, kývaly dlouhými krky a svěsivše dolní pysk, tichounce pobroukávaly. Odstavená velblouďata olizovala naše velbloudice, obskakovala je a utíkala za nimi. Jejich matky si jich již nevšímaly. Běhaly se nebo již byly oběhlé i nestaraly se o svá mláďata, která po dvanáct měsíců kojily. Tu a tam bylo viděti velbloudice s mláďaty teprv několik dní starými. Jejich pohyby byly nemotorné. Často se mládě převalilo a matka nad ním tklivě naříkala a je olizovala. Někdy za námi z dálky běžel řijící se velbloud, jemuž hustá pěna padala z koutků. Pastýři ho odháněli.

Když jsme pozorovali stáda s některé výšinky, zdálo se nám, že plovou v moři. Pokrývalať mlha nížiny asi na půldruhého metru vysoko, takže z ní vynikaly pouze hřbety a hlavy velbloudic. Pohybů nohou nebylo viděti, za to však se pohybovala mlha a unášela zdánlivě celá stáda. Jak se mlha trochu pozvedla, zmizelo stádo, jako by zapadlo do moře, a objevilo se po chvíli, ale mnohem dále.

Naše velbloudice kráčely dlouhým krokem k jihu. Bylo nám, jako by se jednotlivé výšiny blížily k nám, nikoliv my k nim. Názel pravil: »Ó náčelníku, vše co leží před jezdcem na velbloudu je blízko, vše pak co leží za ním je daleko.«

Po poledni jsem zahlédl dalekohledem na jihovýchodě dva jezdce na velbloudech. Stáli na výšině a obzírali kraj. Nevěda, nejsou-li to snad zvědové nepřátelské čety, vybídl

jsem své druhy, aby se i s velbloudicemi skryli, sám pak jsem s Názelem jezdce pozoroval. Když po chvíli zmizeli, spěchali jsme se svými druhy nížinami vpřed a utábořili se v dolince porostlé vysokými dřevinami, mezi nimiž se naše klečící velbloudice skoro ztrácely. Stanu jsme nepostavili a ohně jsme rozdělati nemohli, abychom nebyli od neznámých jezdců vypátráni a přepadeni.

Po půlnoci se zvedl tak silný západní vítr, že nám odnášel vše, co nebylo připevněno. Brzo potom padaly velké krůpěje dešťové, blesky se na západě křižovaly a hrom burácel. Chtějíce uchrániti své zásoby před promočením, zřizovali jsme stany, ale dlouho to trvalo, než se nám podařilo provazy přitáhnouti, aby stan nárazům větru vzdoroval. Na spánek nebylo hrubě pomýšlení. Co chvíle vyrval vítr některý kolík stanový, tyče se svalily a bylo třeba stan znova podepírati a upevňovati. Po delší době ustal vítr i déšť a na obloze se ukázaly tu a tam i hvězdy. Ráno jsme uviděli daleko na jihovýchodě černé stany a před sebou na šedesát gazel a mnoho hnědých supů. Sopka Amúd se vznášela nad mlhou skoro západně od nás.

Názel omdlel a byl by spadl se své velbloudice, kdybych ho nebyl zachytil. Položili jsme ho na zem a třeli. Probral se za malou chvíli, byl však velice sláb. Dal jsem mu uvařiti čaje a zkoumal příčinu jeho mdloby. Zvěděl jsem, že trpí žaludečními křečemi a že často omdlí. Měl jsem strach, co bych si počal, kdyby onemocněl nebo umřel. Když přišel po prvé do mého stanu, byl hodně zesláblý, ale u mne se zotavil i nadál jsem se, že cestu vydrží — a nyní na samém začátku omdlel. Podal jsem mu léku a umínil si, že zkrátím denní pochod, aby se mohl v klidu vyspati.

Na jihu se ukázaly četné stany, k nimž jsme zamířili. Přidružili se k nám dva mužové a jedna žena opovrženého kmene Hauázem. Jeho příslušníci táboří skoro po celé Arabii s různými kmeny beduů. Naši hosté náleželi k čeledi kočující s Fedány a byli navštíviti své příbuzné putující s Audem abu Tájeh.

Po poledni jsme se uložili na maličkém návrší, obklopeném dešťovými kalužemi. V nich se brodili nesčetní velbloudi stěhujících se Huétátů poslouchajících Audeho. Názela jsem uložil pod stan; usnul a probudil se teprv večer vesel a zdráv.

Náčelník Aude mne navštívil, ale dlouho nepobyl. Vybur-

coval jej pokřik na poplach. Vyšvihl se na svou klisnu a ujížděl zpívaje vysokým hlasem:

Viz ostří kopí ozdobených
lesknoucí se jako červené šaty ve vzduchu!
Před tvýma očima, ó ty měkounká dívko,
oblečená ve svůdný šat bojuji.

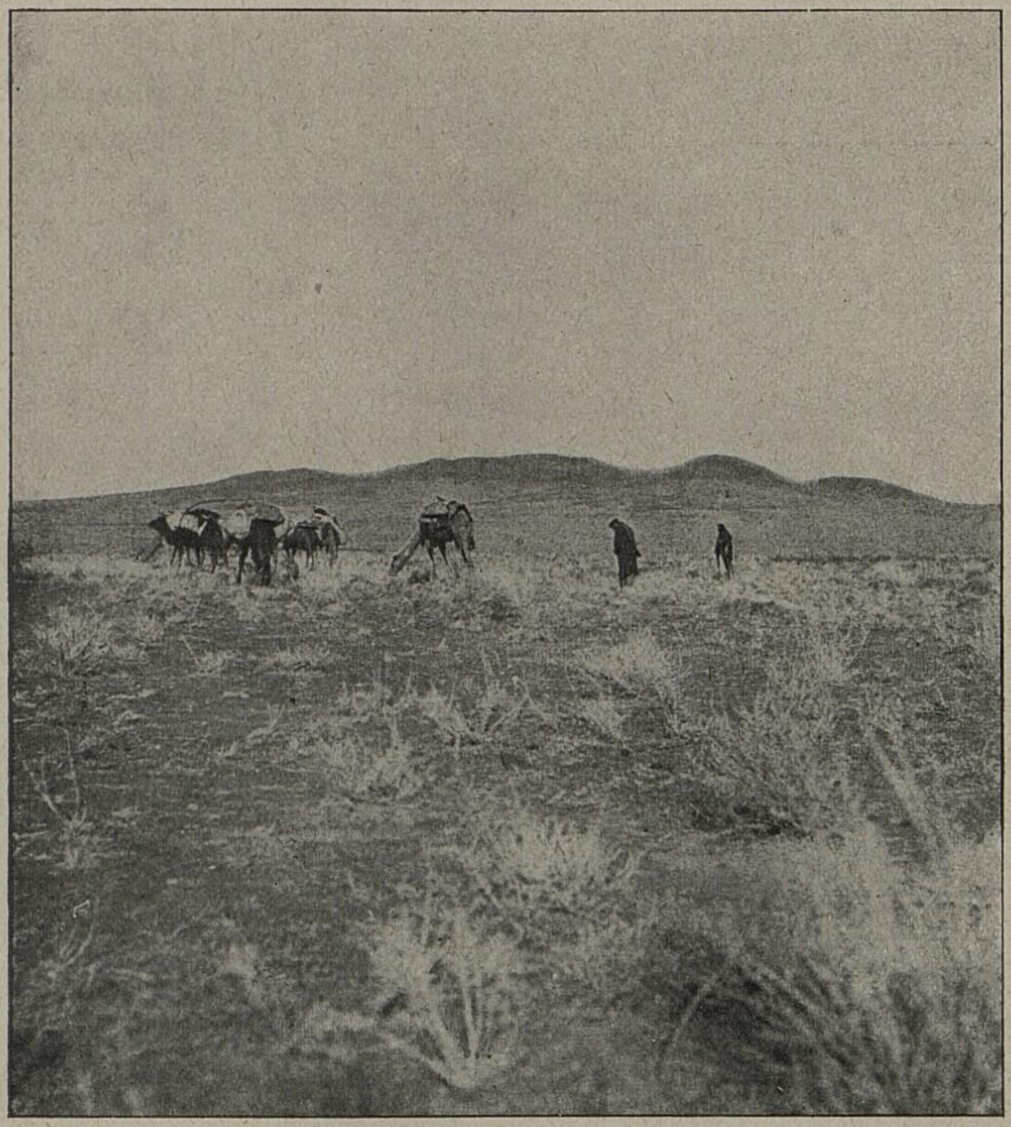

Obraz 99. — Vlnitou rovinou.

Nedaleko stád se ukázala nájezdní četa Šammarů, kterou bylo třeba zaplašiti.

Z dějin Pusté Arabie.

Zahloubal jsem se do vzpomínek. Srovnával jsem dnešní život v poušti se životem, o jakém nám uchovaly zprávy

různé staré památky. Písemné památky asyrské znají Arabii a Araby již v devátém století př. Kr. Arabie jim značí step či poušť, Arabové pak lidi, kteří v ní kočují. Z jejich záznamů je patrno, že žili v prvém tisíciletí př. K. obyvatelé v severní Arabii týmž způsobem jako dnes. Dělili se na různé kmeny, které přičítá bible všechny k potomkům Ismaelovým. Kmenové se účastnili politického života kulturních zemí sousedních a měli četné styky se Sabejci, bydlícími v jihozápadní Arabii, kteří byli tehdy pány velkých obchodních cest.

Když se vzbouřili obyvatelé sousední Syrie nebo Babylonska proti velkým králům asyrským, pomáhali jim rádi i kmenové arabští, podnikajíce nájezd za nájezdem proti osadám věrným asyrskému králi. Tomu nezbylo než zkrušiti je čas od času válečnou výpravou. Skoro všechny takové trestní výpravy vnikaly do pouště od severu nebo od západu. Od východu pronikl do Arabie jedině velký král Sancherib asi 688 př. Kr., když byl pokořil Babylonsko, v němž měli vzpurní kočovníci mocnou oporu. Z Babylonska dorazil Sancherib se svým vojskem až do oasy Adumu, dnešního Džoufu či Dúmat al-Džandalijje, kterou opanoval. Kočovníci tam měli své náboženské středisko a uctívali tamní kněžky jako své královny, ovšem jenom podle jména. Vlastními pány byli jednotliví mocní náčelníci, kteří zůstali v odporu proti Asyrům, i když se asyrskému králi podařilo získati pro sebe kněžky či královny z Dúmat al-Džandalijje.

Nejmocnější byli kmenové Kedar a Nebajót, kteří jsou známi i z bible. Kedarové měli své středisko při Hauránu, Nabatejci pak v jižní části doliny Sirhánské. Nabatejci koncem prvého tisíciletí př. Kr. opanovali oasu al-Džouf a posunuli se i na západ do vlastního Edomska, kde se zmocnili okolí dávného sídliska Kadeš. Majíce ve své moci jak velkou obchodní cestu, vedoucí dolinou Sirhánskou, tak i část cesty karavanní, spojující jihozápadní Arabii s Fénickem a Egyptem, zabývali se obchodem a založili důležité obchodní středisko známé v literatuře klasické jako Petra, v arabské pak jako Uádi Músa.

Severní část doliny Sirhánské náležela kmenům Chazu a Búz, spřízněným s biblickým Jobem.

Bible nazývá vnitřní poušť Kedem, její obyvatele pak Bene Kedem, což vyjadřuje totéž jako klasické jméno Sara-

ceni nebo dnešní Šerkijje či beduové. Bible neztotožňuje nikdy Araby s Bene Kedem.

V dnešní Arabii značí Arabové všechny, kdož bydlí pod stany, tedy všechny kočovníky bez ohledu, kde táboří a čím se živí. Kteří Arabové chovají po většině velbloudy a bydlí ve vnitřní poušti buď stále nebo aspoň šest měsíců ročně, zovou se bedu nebo také šerkijje. Slovo toto je odvozeno od šerk, jak sluje ve vnitřní Arabii nejen východ, nýbrž i vnitřní poušť. Kdo táhne do ní, ať směrem západním, východním či jižním, o tom se říká, že jde do šerku. Biblické kedem má týž význam.

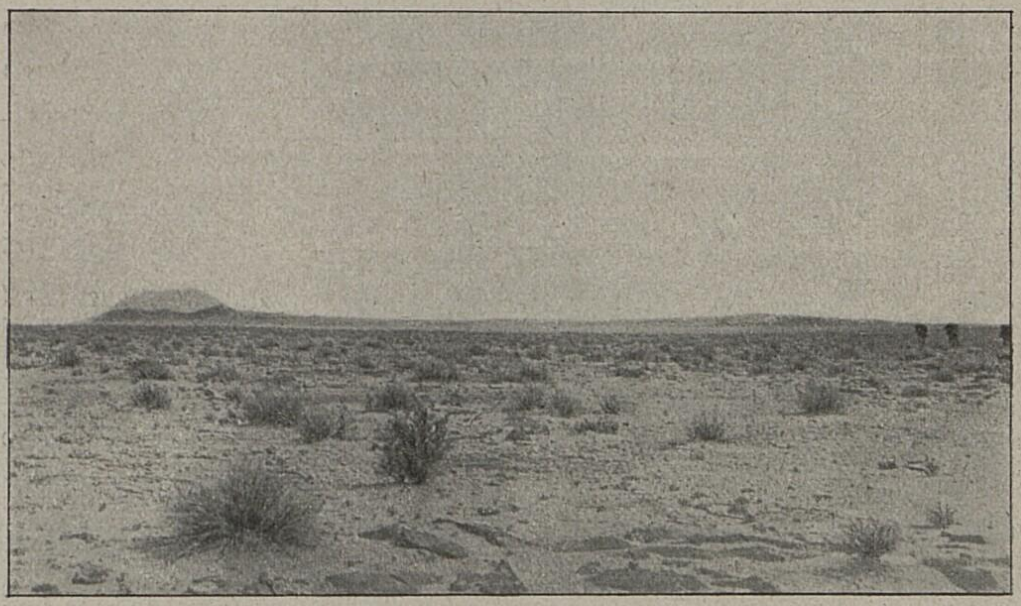

Obraz 100. — Sopečné území od východu.

Bene Kedem či beduové byli proslulí svou moudrostí a jedině moudrost Šalomounova převyšovala moudrost jejich. Proto dlužno hledati i vlast mudrců, kteří přijeli za hvězdou do Jerusalema, mezi moudrými Bene Kedem, tedy mezi beduy ve vnitřní arabské poušti.

Spisovatelé řečtí a latinští nazývají část Arabie od pískové pouště Nefúd na jihu až po studnice Elejjánijje na severu, v níž jsem před obličejem Núriho pracoval, Arabia Eremos; Deserta, Arabie Pustá, kdežto spisovatelé arabští jí říkají as-Samáua. Za trvalých bojů, jaké vedla říše římská s říší perskou, se přidávali kočovníci západní polovice Pusté Arabie k Římanům, východní pak k Peršanům. Jak Peršané, tak Římané si hleděli zajistiti pomoc nejmocnějšího náčelníka, proto mu dopřávali veliké svobody a uznávali ho

za krále. V západní části Arabie nejvíce vynikali králové ze kmene Gassán, kteří měli své středisko při Hauránu. V perské, tedy východní části Pusté Arabie vládli králové ze kmene Lachm, kteří sídlili v městě Híra u dnešního města an-Nedžef nedaleko Eufratu. V prvých stoletích islámu se stali dědici Gassánů náčelníci kmene Kalb, kdežto dědictví Lachmů převzali velcí náčelníci kmene Asad a později Chafádže. Jenže neměli moci a slávy, jako králové Lachm a Gassán. Dnes táboří v celé Pusté Arabii kmenové skupiny Aneze, z nichž jsou nejmocnější Rualové vedení rozmyslnými a vytrvalými náčelníky z rodu Eben Šalán.

V neděli 10. ledna mi přinesl náš soused, nějaký Huéti, v dřevěném korýtku trochu mléka. Ochutnav je, podal jsem je Názelovi, který na mne zvolal: »Ať žiješ!« Když jsem mu přál totéž, pravil: »Že mně přejete: ať žiješ, je mně milejší, než kdybyste mi řekli: ať spadneš!«

Vydavše se na pochod, doptávali jsme se jezdce, vracejícího se od východu na nepřátelskou četu, kterou pastýřové večer zpozorovali. Pravil, že to bylo jen asi patnáct Šammarů na velbloudech, kteří před nimi prchli.

Jel s námi nějaký mladý muž, rodák z Džoufu, který u knížete Núriho vaříval kávu a nyní se vracel domů. Prvého dne šel pěšky, druhého dne se nad ním Názel smiloval a dovolil mu, aby se svezl na jeho velbloudici. Uvelebil se za sedlem. Třetího dne si klidně sedl do sedla a vybízel Názela, aby šel buď pěšky nebo jel na některé z mých velbloudic. Když Názel onemocněl, položili jsme ho mezi dvě zavazadla. Uzdraviv se, chtěl opět jeti v sedle na své velbloudici, ale kuchař ho se smíchem odbyl, že na ní pojede až do Džoufu. Jeho krajané, nenávidějíce Šammarů, se k němu přidali a rozhodovali o velbloudici Názelově, jako by byla jejich. Nemíchal jsem se do sporu, ale když černoch Abdalláh tvrdil, že velbloudice nenáleží Názelovi, nýbrž kuchaři, zabočil jsem mezi hašteřící, sehnal kuchaře se sedla a pohrozil mu i jeho stoupencům:

»Nedostanete ode mne hltu vody a sousta potravy, a dám shoditi se svých zvířat všechna vaše zavazadla, jestli jen slovem nebo pohledem Názela urazíte. Ty, Abdalláhu, věz, že jsem já, to jest Músa, po dobu tvého pobytu u mne tvým strýčkem a ty mým otrokem. Budeš-li si toho vědom, dobře pro tebe. Měl-li bys na to zapomenouti, připomenu ti to ci-

telně.« Od té chvíle se Abdalláh přidal k nám a jel za mnou jako věrný psík.

»Kéž Alláh rozmnoží tvé blaho, ó šejchu, že jsi uchránil můj obličej, mou čest, před usedlíky z Džoufu,« děkoval mi Názel.

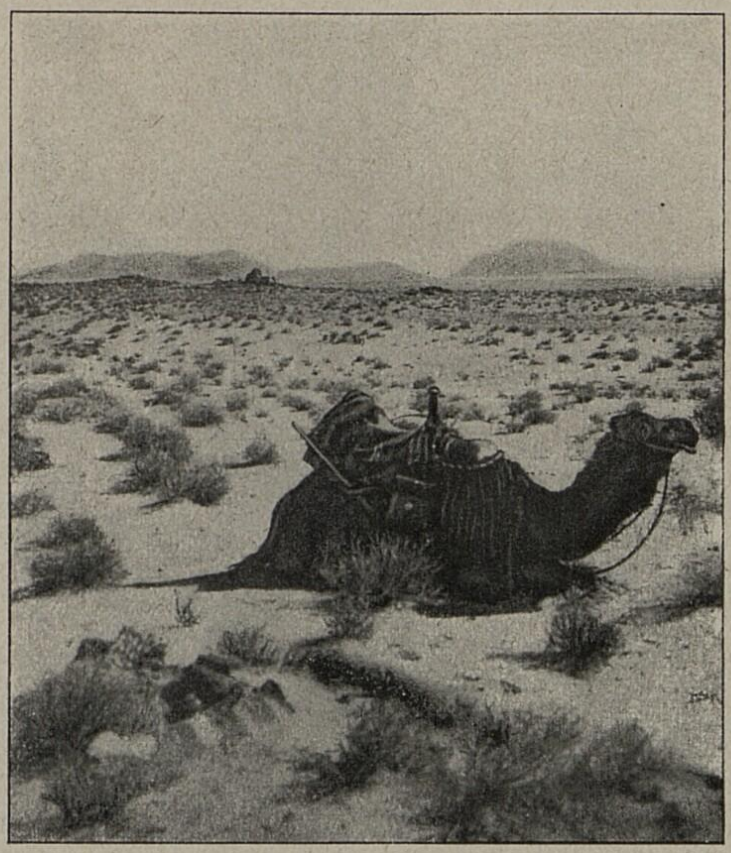

Obraz 101. — Má černá jízdní velbloudice.

Liška u beduů.

Cestou jsme vyplašili několik lišek. »Liška pobíhá po celé poušti,« začal Názel. »Spatříme-li ráno v rose její stopy, honíme ji a štveme na ni chrta. Její maso je velmi chutné. Lišce se nelíbí, že ji pronásledujeme a obviňuje nás z nevděku.

Adam, otec všech tvorů lidských, prý našel jednou za svou zahradou hada, který byl napolo zmrzlý. Útrpností jsa jat, vložil jej na prsa a vrátil se s ním do rajské zahrady. Had se ohřál, přišel k sobě a křičel na Adama:

‚Hned mne zanes, kde jsi mne vzal; mám tam svou rodinu. Nezaneseš-li mne tam hned, uštknu tě.' Adam si nezapamatoval onoho místa. Chodil s hadem sem tam, jenž

hlavu. Od té doby zabíjejí synové Adamovi kdejakého hada, jakmile jej spatří. Když však počali pronásledovati i potomky lišákovy a pojídati jejich maso, stěžoval si: ‚Hanba tobě, ó černohlavý člověče! Proč pak jsem pronásledován? Tak se odměnuješ za dobrodiní?'

Lišák tvrdí, že chce žíti s každým v míru, ale ve skutečnosti chce každého využitkovati. Tak vzkázal jednou havranovi:

‚Velmi rád bych tě pohostil.'

‚Dobře, pohosti!'

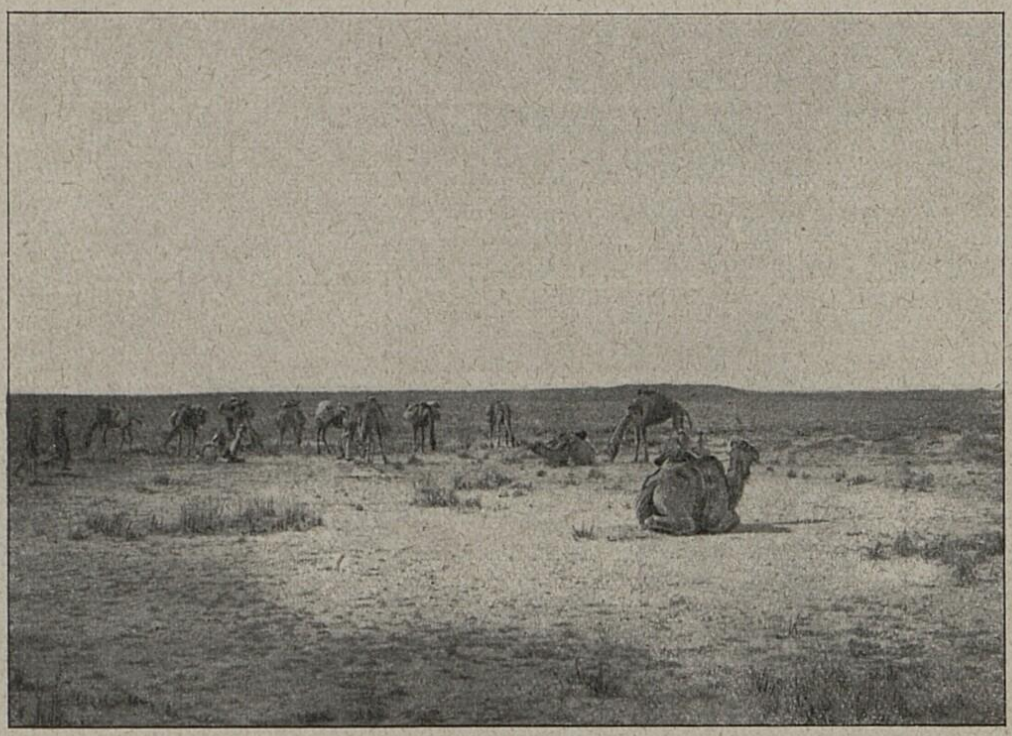

Obraz 103. — Při cestě nájezdníků.

Lišák uvařil řídkou polévku, vylil ji na ploché skalisko a pozval havrana. Havran přišel a lišák ho pobídl:

‚Poměj se dobře, kamaráde!' a hned vesele slizoval polévku se skalní plochy, kdežto hladový havran nemohl nic do zobáku dostati. I myslil si: ‚Tož ty tak. To je pohostinost lišákova!' ale nedal své nespokojenosti najevo a pozval lišáka k sobě na sladké datle. Lišákovi se dělaly laskominy. Sladké datle měl velice rád, ale nemohl si jich nikdy natrhati: viselyť příliš vysoko a jen pro ně se chtěl s havranem spřáteliti. Havran nasypal nejkrásnějších a nejzralejších datlí do hustého keře s dlouhými a ostrými trny a vyzval lišáka:

‚Poměj se dobře, kamaráde!'

Lišák pobíhal kolem keře, snaže se jazykem nebo nohou vyhrnouti aspoň jedinkou datli, ale marně. Ostny ranily jeho údy. Závistivě pohlížel na havrana, jenž si drápy přitahoval a zobákem nabodával datli po datli. Od té doby uznává lišák havrana za sobě rovna.

Lišák si velice rád pochutnává na zrnech pšeničných. I vybídl ježka, aby s ním společně obdělal pole a nasel pšenice. Ježek svolil a dal se se svou rodinou, mělť 24 dětí, hned do práce. Zorali půdu, naseli pšenici a chránili ji před škůdci. Lišák se přiběhl občas na ně podívati, ale nepomáhal jim. Sliboval, že on pšenici požne, vymlátí a vyčistí. Ale i tuto práci ponechal ježkovi. Když byla pšenice vymlácena a vyčištěna, vyzval ježka:

‚Běžme, já a ty, o závod! Kdo z nás od mého doupěte k hromadě pšenice dříve doběhne, vezme si ji všechnu. Jsme přece přátelé. Nač se děliti?'

Ježek souhlasil.

Běh o závod měl započíti se slunce východem. V noci přivedl Ježek svou manželku a svých 24 dětí k hromadě pšenice, postavil k ní svou ženu a bral se přímo k doupěti lišákovu, stavěje dítko po dítku v určitých mezerách, takže došel k doupěti sám.

‚Ó otče lišáku, slunce vychází. Poběhneš?'

‚Běž sám, dohoním tě!'

‚Dobře, poběhnu.'

Až se oteplilo a rosa uschla, vyskočil lišák z pelechu a volal:

‚Kde pak jsi, ježku?'

‚U tvé čelisti,' a skutečně uviděl před sebou ježka.

I šel kousek pomaloučku a ptal se znova:

‚Kde jsi ježku?'

‚Zde, před tvým obličejem.'

I podivil se lišák, vida ježka před sebou. Dal se do klusu. Ježek byl před ním. Utíkal skokem; ježek byl před ním. Pot se s něho jen lil, když se přiblížil k hromadě pšenice, ale ježek seděl již na ní. Tak zvítězil ježek nad lišákem.

Lišky se chtěly spřáteliti se psy. Po vespolné úradě napsaly dlouhý list, v němž vylíčily svou lásku a oddanost, jakož i svou touhu po míru a vyslaly mladého lišáka, aby doručil dopis náčelníku psů. Sotva došel lišák na hranice území, náležejícího psům, byl zpozorován od stráže a pět psů se pustilo za ním. Lišák volal, že jde vyjednávat o mír, ukazoval dopis, ale psi štěkali zuřivě dále a hnali se za ním, nestarajíce se o bílou listinu. Lišák byl rád, že zachránil svůj život. Krváceje z mnoha ran a celý uřícen dorazil ke svým. Až se zotavil, ptaly se lišky:

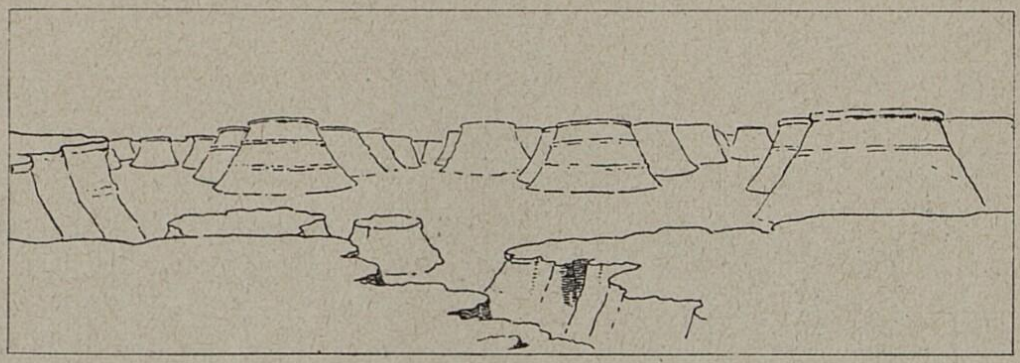

Obraz 104. — Tabulové kopce.

‚Co jest s dopisem?'

‚Psi mu nevěřili.'

‚Jak to, že nevěřili? Vždyť jsme přitiskly své pečeti.'

‚A což pak se psi starají o vaše pečeti? Pěti jsem dopis ukázal. Ani jediný neuměl čísti nebo psáti, ale všichni uměli štěkati a kousati, jak na mně vidíte.'

Liška je jediný tvor, jemuž Alláh posílá kořist, ať bdí či spí nebo je zahrabán. Jednou se chtěly lišky přesvědčiti, zda jim Alláh něco pošle na zub, budou-li zahrabány. I určily jednu, že to s ní zkusí. Vyhrabaly ve žluté hlíně hrůbek, jedna si do něho lehla a druhé ji zahrnuly hlinou. Jen vousky pod nosem vyčnívaly nad hlínu. Potom utekly a dívaly se zdaleka, co se stane. A hle! Vyběhl zajíc a ohlížel se po potravě. Zahlédnuv vyčnívající vousky zahrabané lišky, pohybující se větrem, myslil, že je to suchá travina. Přiběhl blíže k nim a jal se vousky očichávati a poškubávati. Vtom se zahrabaná liška pohnula a milého zajíce zakousla.«

V pondělí jsme byli při východu slunce již na pochodu. Nebylo větru. S počátku jsme šli pěšky vlnitou rovinou (obr. 99), pokrytou drobným štěrkem a místy již i pískovými závějemi. Unejs eben Bnejje se mne dotazoval, pojedu-li s ním do Džubby k Eben Rmálovi a zval mne do svého stanu. Když jsem se ho ptal, proč táboří mezi cizinci, pravil:

Obraz 105. — Věž Máred.

»Je to můj osud, Múso. Mým předkům náleželo jindy celé severní a východní pozemí Nefúdu. Znáš aš-Šižíž? Nuže, zeptej se, komu patří tamní studnice a čí jsou různá napajedla východně od Nefúdu. Řeknou ti, že náleží Eben Bnejje. Můj předek byl jindy mocnější než je nyní Núri nebo Nauáf. Ale Alláh nám vzal naši moc i náš ma-

jetek a dal je jiným. Já, to jest Unejs, jsem měl souseda Sulejmániho, to jest ze kmene Ueld Slejmán. Táboříval se mnou po léta. Před sedmi lety jsme měli stany pod Damaškem. Stalo se mezi námi, co se státi mělo, a zabil jsem svého souseda. Před mstitelem jsem prchal se svým příbuzenstvem do vnitřní pouště a hledal jisté útočiště u Eben Rmála uprostřed Nefúdu. Cestou nás přepadli Zefírové a vzali nám všechny velbloudy. Přišli jsme k Eben Rmálovi bez stanů, bez stád, bez potravin. Ujal se nás a živil nás. Rád bych se byl vrátil ke svým, ale mstitel chtěl náhradou za prolitou krev padesát velbloudic, klisnu a výzbroj. Odkud to vzíti? I pohnul Alláh srdcem Núriho a mých soukmenovců a slíbili, že mně pomohou. Přede dvěma měsíci jsem se vrátil k Núrimu.

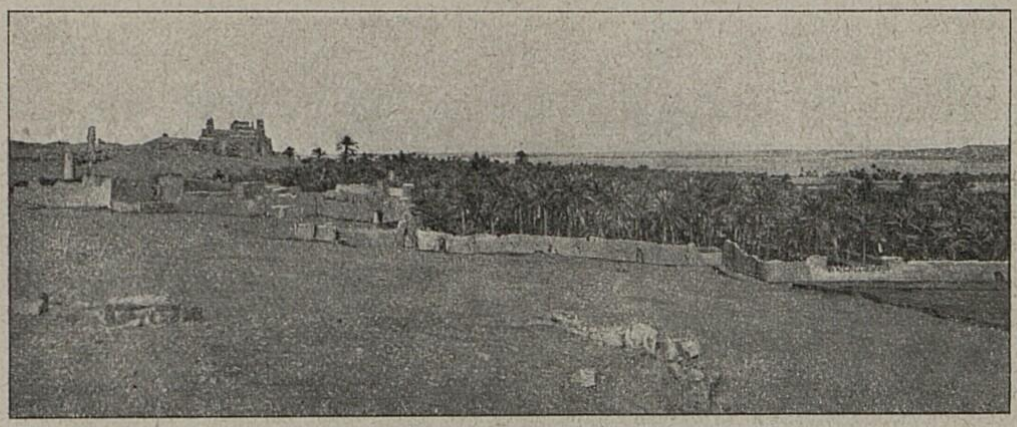

Obraz 106. — Jižní část Džoufu.

Dal mně dvacetpět velbloudic, od jiných Rualů jsem vyptal dvacetpět, klisnu a výzbroj. Ukonejšil jsem mstitele. Teď jedu s několika velbloudicemi pro své příbuzenstvo.«

K severozápadu vystupovalo nad obzor území sopečné (obr. 100, 101) jako vysoká, tmavomodrá stěna a před ní se černaly skupiny nižších sopek, zahalených jemnými parami. Zdálo se, že jsou nesmírně veliké a pohyblivé. Názel mínil: »Zahrává si s námi přelud.«

Putovali jsme krajem (obr. 102, 103), jímž Šammarové rádi chodívají do Syrie. Napojivše svá zvířata ve studnicích Suér, objedou Džouf na severu, dají se dolinou Sirhánskou a mohou loupiti u Bosry a na západním pozemí Hauránu. Sami jsme pozorovali stopy dvou nájezdních čet. Názel volal: »Ó Alláh, zastiň nás a zastiň je!«

Po poledni se obraz pouště změnil. Daleko k jihu zely nesčíslné trhliny, jeskyně, prorvy a soutěsky. Jako by tam

stála vysoká stěna, skládající se z mnohých větších a menších sloupů, kuželů, jehlanů, pilířů, balvanů, ba i kopulí. Před zdí seděly dvě kopule a na každé se černala vysoká hromada kamení. Mezi nimi zela jakoby brána. Názel nazýval tuto mezeru Branka Nájezdníků. Buejb al-Gazuán a poznamenal:

»Projel jsem tudy, Múso, nejméně stokrát v čele nájezdníků.«

Večeřeli jsme nedaleko Branky. S Názelem jsem vylezl na kopuli s větší hromadou kamení a leže na břichu obzíral dalekohledem kraj, neuvidím-li někde kouře nebo jezdců. Navečeřevše se jeli jsme ještě dlouho a přenocovali u dvou osamocených sloupů. Nikdo nesměl cestou mluviti ani kouřiti,

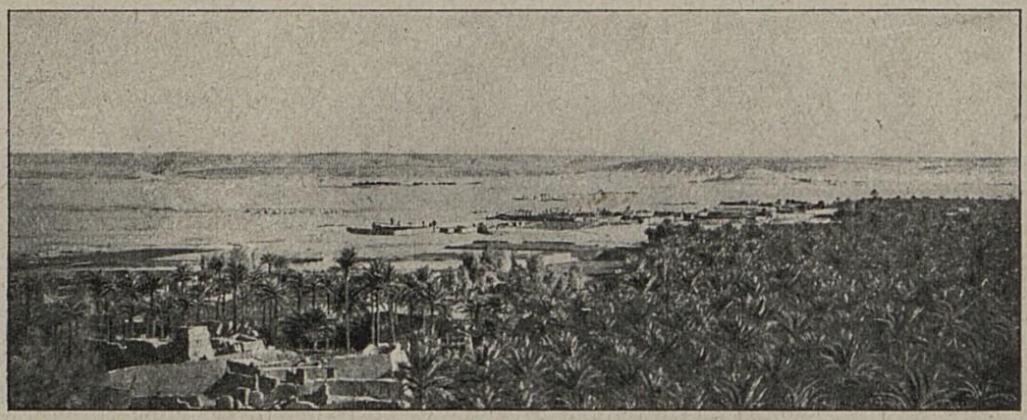

Obraz 107. — Severní část Džoufu.

aby zvuk, zápach kouře a odlesk hořící dýmky nebo cigarety na nás neupozornil. Velbloudice i zavazadla jsme ukryli za balvany, takže nás nebylo viděti ani na deset metrů. »Ó, zastiň nás, ó Alláh, svým závojem,« modlil se Názel a my ostatní opakovali v duchu jeho slova.

Ráno za pochodu vykládal černoch Abdalláh, jak chtěl náčelník Eben Menfes pohostiti Núriho. Pravil mu: »Ty mne chceš poctíti jako host. Co pro tebe zabiji? Ovci? To si zasloužíš něco cennějšího. Velbloudici? Ta se nevyrovná tvé velikosti. Co tedy? Hle, mám synka; toho ti zabiji a přece nevyváží tvé vznešenosti.«

Zanedlouho jsme dorazili na okraj kotliny, v níž leží oasa al-Džouf. Vpravo, vlevo i vzadu jsme viděli nepřehlednou rovinu potroušenou většími či menšími balvany, na nichž hlodala eroze, kdežto vpředu jsme shlíželi do nekonečné nížiny,

z níž vyčnívalo na sta, ba na tisíce vyšších a nižších osamocených kopců. Byly jakoby oblity narůžovělým světlem. Temnější místa se leskla fialkově; se všech hran, na nichž se lámaly sluneční paprsky, sršely žhavé jiskry a hrany samy zářily rudou červení roztaveného železa. Nemohl jsem se dosti vynadívati, jenže velbloudice nečekaly. Cesta je velmi příkrá, místy prorvána. Mnohá velbloudice ztratila náklad, jiné se svezl na jednu stranu. Běhali jsme skokem, jen abychom mohli každému zvířeti hned pomoci a poplašené uklidniti. Dole v kotlině jsme složili všechny náklady a je znova upravovali.

Všechny ojedinělé tabulové kopce (obr. 104) jsou složeny z vodorovných vrstev nestejné hutnosti. Pevnější odolávají jak větru, tak písku, dešti i mrazu a přečnívají vrstvy měkčí. Nejvyšší vrstva bývá pravidelně tvrdší než spodnější. Tato se drobí, ona sedí pevně, proto je skoro nemožno na takové kopce vylézti. Kolem nich leží na tisíce větších a menších balvanů, úlomků to tvrdších a měkčích vrstev, jejichž opora se vydrobila.

Naposledy v Džoufu.

Po poledni jsme uviděli osadu al-Džouf, nebo jak se jí vlastně říká Dúmat al-Džandalijje. Daleko za vyprahlou šedou rovinou až skoro u samé jižní hranice kotliny se odrážely od narůžovělé stráně tmavě zelené palmy a v paprscích slunečních se jiskřila žluť vysokých zdí a věží. Nade zdi a palmy vyčnívá hlavní věž Máred, obklopená čtyřmi věžemi, nižšími sice, ale pevnými (obr. 105). Vpravo, tedy k západu od Máredu se vypíná na stráni čtyřhranná věž Farha a severně od ní Frejha. K východu se ukazuje nad palmami vysoká černá hromada kamení Núra a pod ní zejí četné skalní rozsedliny, v nichž se shromažďuje dešťová voda.

Za nedlouho jsme vkročili do rozbořených sídlisk Hsejn a Hasan. Začátkem 1909 tam byly mohutné opevněné domy, rozsáhlé zahrady, plné vysokých palem a rozložitých rév — a 1915 byly domy rozbořeny, ohradní zdi strženy, palmy vysekány... památky urputných bojů od ledna 1909 do července 1910. Velbloudice se nám plašily pohledem na nezvyklé zdi a černé palmy. Vedli jsme je po západním kraji zahrad až ke hradu Máred. Širokými dřevěnými vraty jsme vehnali

velbloudice na prostranství ohraničené k severu, východu a jihu vysokými stavbami, k západu pak rovněž vysokou zdí — a byli jsme v nádvoří Máredu.

Spěchal jsem za Ámerem, náměstkem Nauáfovým. Našel jsem ho ve velké místnosti bez oken. Seděl při zadní zdi trochu v koutě, kam nebylo možno ze dveří střeliti a popíjel kávu. Pozdravil mne, posadil na přední místo a čekal, až se

Obraz 108. — Studny v Džoufu.

ho otáži. Podal jsem mu list Nauáfův a vyzval ho, aby mi dal ukázati všechny nápisy v řečech, jimž nikdo nerozumí. Vykládal, že jak prohlubovali studnu ve věži Máred, našli četné mramorové desky s cizími nápisy, ale že neví, kam se poděly. Mimo to že jest v ulici při Máredu zazděn kámen s jakýmsi cizím písmem. Řekl jsem, že se půjdu na tento kámen hned podívat, a mezitím ať dá hledati ony mramorové desky. Vzal

Obraz 108. — Prostranství mezi zahradami v Džoufu.

jsem si sádrový papír, kartáč a vodu a jal se otiskovati nabatejský nápis na zazděném kameni. Poněvadž v úzké uličce nebylo větru, nechal jsem papír na kameni schnouti a vrátil se do nádvoří. Tam seděl Ámer na vysokých stupních a předčítal pracně asi dvěma stům posluchačů rozkazy Nauáfovy.

Obraz 109. — Studny v Džoufu.

Jak mne přítomní obyvatelé džoufští zahlédli, pozdravovali mne jásavě a přáli mně zdaru k vyjednávání s Eben Rašídem. Všichni toužili po míru. »Ó náčelníku,«

pravili, »vysvoboď nás z tohoto vězení! Od pěti let se nesmíme ukázati za svými hradbami. Ve dne v noci po nás slídí naši nepřátelé. Naše stáda zhynula, náš obchod ustal; živíme se pouze datlemi a těmi zrnky obilí, jež si vypěstujeme v zahradách.«

Donesli mi jen dva zlomky zřetelných nabatejských nápisů. Ač jsem sliboval po jedné zlaté libře za každý úplný nápis, nenašel jsem nic jiného. Ostatní nápisy buď odvezli do Syrie nebo zazdili do Máredu, jehož boční věže opravovali.

Ámer se oblékl do svých nejlepších šatů a vítal mne se starešinami džoufskými jménem svého pána Nauáfa. K večeru jsem s ním šel k věži Farha a dotazoval se ho na cestu, kterou bych měl jeti. Radil mi, abych se dal východním pomezím Nefúdu, kde před dvanácti dny hodně napršelo a kde tudíž najdu vodu v každé skalní prohlubině. Zvěděv od Názela, že chová v okovech dva Šammary, žádal jsem ho, aby je hned propustil. Učinil tak, jakmile jsme se vrátili, a dovedl je ke mně s pobídkou, aby mně poděkovali za svou svobodu. Poněvadž byli oblečeni pouze v rozedrané košile, koupil jsem jim nové košile, šátky na hlavy a pláště a žádal je, aby ode mne pozdravovali své náčelníky. Jeden náležel k čeledi Nebhán, druhý ke Zmejl. Unejs eben Bnejje se mne ptal, kdy a kudy pojedu, ale nedal jsem mu určité odpovědi, aby na mne někde nečekali loupežníci. Můj stan byl zbudován na nádvoří.

Ámer dal v hradě připraviti chutnou večeři, jeho strážcové ji přinesli do mého stanu a on sám mne obsluhoval jako svého strýčka. Po večeři se dožadovali občané džoufští, tlačící se kolem mého stanu:

»Ó Ámere, přednes nám báseň, kterou složil kníže Núri o šejchu Músovi.«

»Přednesu ji, přednesu, vždyť jsem se jí dobře naučil. Jen mi podejte rebábu.«

Uloživ tyto housle s jednou strunou na svá kolena, přetáhl strunu smyčcem a popěvoval příjemným hlasem:

1. *Při každém počinu vzpomínám na Alláha,*
   Pána dobrotivého, znajícího skryté věci.
2. *Ó ty, jenž jedeš na hnědé velbloudici ne zplna pětileté,*
   čistokrevné, rychlonohé, z jízdních velbloudic Šarárátů,

Obraz 111. — Zahrada v Džoufu.

3. *již by žádný kupec nedostal, třebas by podával sto jiných*
a jež nikdy nepoklekla k nákladu, jsouc vždy šetřena.
4. *V době blahobytu dlela na pomezí zdravého Nedždu,*
spásajíc květy různých bylin, křehounké růžičky.
5. *Nese sedlo s lepou přední poduškou,*
za nímž vlají pestré pentle z nejčistšího hedvábí.
6. *Vyjela ze stanu nesouc nejnovější zprávy*
o náčelníku, jenž se zatěžuje těžkými náklady.
7. *Vyjela ze stanu otce Nauáfova, vlka vybrané čety,*
záštity všech, jejichž kořist se skládá z milodarů.
8. *Sedí na ní hrdina nebojící se širých pustin,*
jejž žádám, aby dopravil vzkaz můj do krajů dalekých.
9. *Dorazíš-li, hrdino, do těchto krajů,*
počni radostnou zprávou a rozmnož ji od nás pozdravy.
10. *Rci: »Lovecký sokol k nám dorazil od vás s pevným*
záměrem
a zazářil jako hvězda, která se nemůže skrýti.
11. *Prozkoumal území obydlená i pustá*
pronikavým rozumem, neobávaje se útrap.«
12. *Náčelník Músa, o němž jsou jen zprávy potěšitelné,*
ovládá události z dob pravěkých.
13. *Neporodila jemu podobného žádná cudná kráska*
a nevyrovná se mu žádný mezi náčelníky beduů.
14. *Jest to vládce, vezír, znající každou věc,*
právě jako Abu Zejd, známý z pověsti.
15. *Jak sladké to dává příklady svou štědrou dlaní,*
podoben dárci nebojícímu se ztrát.
16. *Jest usměvavých úst, nezdolné vůle,*
předčí všechny konsuly, v nejtěžších věcech zná radu.
17. *Jest to nezdolný lev, neznající sblížení s darebáctvem,*
pevné brnění, jež by si rádi zachovali ujařmení.
18. *Pomůže-li Pán a uskuteční-li se jeho záměr,*
nutně se k vám vrátí s cennými zprávami;
19. *se zprávami o beduích, obyvatelích jejich osad*
i o kočovnících, zabývajících se chovem koz a ovcí;
o územích Rualů, Fedánů i o zemi Amárátů,
20. *o krajích Nedždu, o údolích pustých,*
i o kraji Sauán a zemi Huétátů.
21. *Známe jeho činy, jimiž si zajistil*
poklad slávy a moře zkušenosti a šlechetných vlastností.

Ve středu 13. ledna jsme vstali časně. V nádvoří se tísnilo mnoho nemocných a raněných, jimž bylo třeba rady a léků. Obslouživ je, šel jsem s Ámerem do hlavní věže Máredu. Jest kulatá a zužuje se k vrchu. Hrubé, točité schody vedou až na sám vrchol. Asi uprostřed měl Nauáf své obydlí. Do věže se vchází nízkým a úzkým otvorem uzavřeným pevnými, železem pobitými dveřmi. Ještě menší otvor vede do malé předsíně, z níž se vchází do obydlí Nauáfova. Měl tam hojně zbraní, střeliva a potravin, takže by byl mohl odolati delšímu obléhání. Klíč ode dveří vedoucích k předsíni měli pouze Ámer a matka Nauáfova, která mu obydlí opatruje. Své ženě pocházející z Džoufu nevěřil. Matka mne srdečně vítala, provedla mne svým hospodářstvím a ukazovala mně i dvě kozy, které s ní ve věži žily. Vodu čerpala ze studny přímo z obydlí. Je vykopána a vyzděna pod věží a má sladkou, pramenitou vodu. Z obydlí Nauáfova, které je dusné a vlhké, poněvadž staré, silné kamenné zdi se stále potí, se jde po točitých schodech až na kulatý, nízkou zídkou obehnaný vrch věže, odkud možno střílnami páliti na všechny strany. V posledních bojích utrpěla tato tvrz značně. Čtyři menší poboční věže byly od Nauáfa znova vystavěny, ale z vepřovic, kdežto staré zdi jsou zbudovány z mohutných kamenů.

V nádvoří mi ukazovali mladou antilopu, již přivedli Šarárátě z Nefúdu. Potom jsme vystoupili ke věžím Frejha a Farha, abychom odtud načrtli mapku Džoufu (obr. 106, 107).

Osada al-Džouf leží, jak již její jméno praví, v kotlině směřující od západu k východu. Kotlina jest asi 80 km dlouhá, až 10 km široká a 40—50 m hluboká. S okolních výšin stéká do ní dešťová voda a udržuje se pod vrstvou hrubého písku a štěrku na skalnatém podkladě po celý rok. Na mnohých místech vyvěrá ve způsobě pramenů, na jiných pak plní studny 4—20 m hluboké. V nejhlubších studnách je hodně vlažná a poněkud slaná. Dostatek vody je příčinou, že se tam usadili lidé a založili několik osad. Největší z nich nazývají usedlíci Dúmat al-Džandalijje, kdežto al-Džouf nebo al-Džúba říkají celé kotlině se všemi osadami. Dúmat al-Džandalijje má asi 400 domů a rozděluje se na deset okrsků.

Vyjma Máred, skládá se každý okrsek z palmových zahrad, v jejichž středu jsou domy. Zahrady jsou obehnány vysokými zdmi. Pevnou branou se přijde do úzké uličky mezi dvěma vnitřními zídkami a jí na nevelké, kříži podobné

Obraz 112. — Vepřovice v zahradách v Džoufu.

prostranství (obr. 108), z něhož vedou čtyři pevné brány do čtyř domů. Tam, kde se čtyři zahrady stýkají, bývá studna (obr. 109, 110), z které čerpají velbloudi nebo krávy vodu, jíž se zahrady zavlažují. Z datlí pěstovaných v Džoufu zrají nejdříve ony, jež jsou trochu menší než vlašský ořech, žluté a poněkud nakyslé. Nejchutnější je druh, jehož datle jsou skoro na prst dlouhé, jenže tlustší, barvy černé. Usedlíci datle neváží, nýbrž měří na mírky, suší a k jídlu různým způsobem připravují. Dobré, ale nezralé datle smísí s posekaným áderem a vaří na mírném ohni, až se šťáva úplně vypaří. Potom je rozhrnou na střechu, aby oschly, navlékají na niti a uchovávají jako potraviny na cestu. Nebo upraží semh, semelou a smísí se zralými, černými datlemi. Semh vyssaje šťávu a směs se udrží přes rok, aniž se zkazí.

V zahradách (obr. 111, 112) se daří též fíky, pomoranče, citrony, meruňky, hrozny a různá semena. Při zdech bývají nasázeny štíhlé stromy etel, z jejichž pevného dřeva stavějí obyvatelé ploché střechy svých domů. Před zahradami a někdy i v nich leží malá políčka obsetá pšenicí nebo ječmenem.*)

---

*) Cesta k Eben Rašídovi bude vylíčena v knize „*Mezi Šammary*".